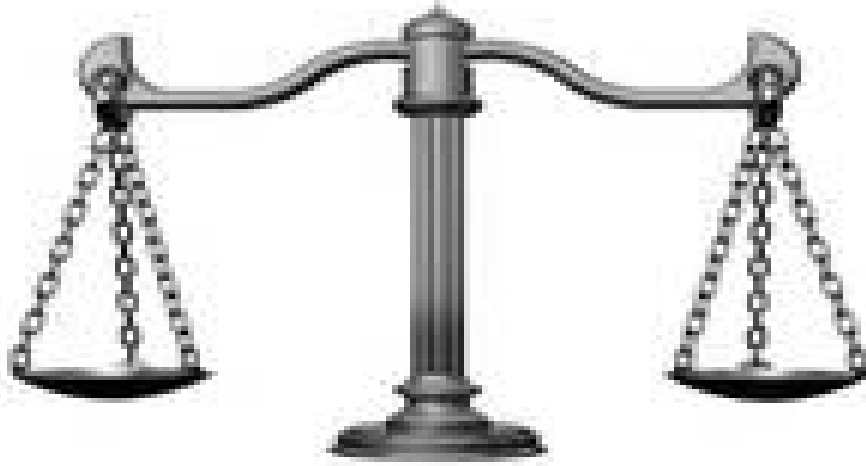

नेपाल कानून पत्रिका

अतिरिक्त

२०७२

ने
का
प

२
०
७
२

अ
ति
रि
क्त

प्रकाशक

सर्वोच्च अदालत

रामशाहपथ, काठमाडौं

फोन नं. ४२००७२८, ४२००७२९, ४२००७५० Ext.२५११ (सम्पादन), २१११ (छापाखाना), २१३१ (बिक्री)

फ्याक्स: ४२००७४९, पो.व.नं. २०४३८

Email: info@supremecourt.gov.np, admin@supremecourt.gov.np, Web: www.supremecourt.gov.np

सम्पादन तथा प्रकाशन समिति

माननीय न्यायाधीश श्री सपना प्रधान मल्ल, सर्वोच्च अदालत	- अध्यक्ष
मुख्य रजिस्ट्रार श्री नृपध्वज निरौला, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य
नायब महान्यायाधिवक्ता श्री पदमप्रसाद पाण्डेय, प्रतिनिधि, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय- सदस्य	
रजिस्ट्रार श्री नारायणप्रसाद पन्थी, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य
अधिवक्ता श्री रुद्रप्रसाद पोखरेल, कोषाध्यक्ष, नेपाल बार एसोसिएसन	- सदस्य
वरिष्ठ अधिवक्ता श्री खगेन्द्रप्रसाद अधिकारी, अध्यक्ष, सर्वोच्च अदालत बार एसोसिएसन- सदस्य	
प्रा.डा.विजय सिंह सिजापति, डिन, त्रिभूवन विश्वविद्यालय, कानून संकाय	- सदस्य
सहरजिस्ट्रार श्री भीमकुमार श्रेष्ठ, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य सचिव

सम्पादक : श्री रामप्रसाद पौडेल

सम्पादन तथा प्रकाशन शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरू

शाखा अधिकृत श्री देवीकुमारी चौधरी
शाखा अधिकृत श्री गोपी विश्वकर्मा
शाखा अधिकृत श्री नेत्र प्रसाद पौडेल
कम्प्युटर अधिकृत श्री बिक्रम प्रधान
ना.सु. श्री गीता लुङ्गटेल
ना.सु. श्री यशोदा निरौला
सि.क. श्री ध्रुव सापकोटा
कम्प्युटर अपरेटर श्री अर्जुन सुवेदी
कार्यालय सहयोगी श्री राजेश तिमल्सिना

भाषाविद् : सहप्रा. श्री रामचन्द्र फुयाल

बिक्री शाखामा कार्यरत कर्मचारी
ना.सु.श्री अर्जुन चौधरी

मुद्रण शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरू

सुपरभाइजर श्री कान्छा श्रेष्ठ
मुद्रण अधिकृत श्री आनन्दप्रकाश नेपाल
सिनियर हेल्पर श्री तुलसीनारायण महर्जन
सिनियर प्रेसम्यान श्री योगप्रसाद पोखरेल
सिनियर मेकानिक्स श्री निर्मल बयलकोटी
सहायक डिजायनर श्री रसना बज्राचार्य
सिनियर बुकबाइन्डर श्री रमेश बासुकला
बुकबाइन्डर श्री मीरा वार्ले
कम्पोजिटर श्री प्रमिलाकुमारी लामिछाने
सिनियर प्रेसम्यान श्री अर्जुन घिमिरे
प्रेसम्यान श्री केशवबहादुर सिटौला
बुकबाइन्डर श्री अच्युतप्रसाद सुवेदी
बुकबाइन्डर श्री गंगा थापा
बुकबाइन्डर श्री धनमाया मानन्धर

प्रकाशित सङ्ख्या : २५०० प्रति

प्रकाशन मिति : माघ, २०७६

मूल्य रू.७५।-

मुद्रक : सर्वोच्च अदालत छापाखाना, रामशाहपथ, काठमाडौं ।

नेपाल कानून पत्रिका, २०७२, अङ्क १-१२ मा प्रकाशित
निर्णयहरूको वर्गीकृत सूची

क्र.सं.	विवरण	पृष्ठ
१.	विभिन्न अङ्कका विषय सूची	१ - ८१
२.	विषयगत वर्गीकरण	८१ - २१८
	१. संवैधानिक कानून	८२
	२. सार्वजनिक सरोकार	९५
	३. मानव अधिकार तथा लैंगिक न्याय	१०३
	४. देवानी कानून : सम्पत्ति	१०७
	५. देवानी कानून : पारिवारिक	१२१
	६. फौजदारी कानून : सरकार वादी	१२८
	७. फौजदारी कानून : दुनिया वादी	१६४
	८. कार्यविधि कानून : देवानी	१६६
	९. कार्यविधि कानून : फौजदारी	१७१
	१०. उद्योग, वाणिज्य र कर	१७५
	११. राष्ट्रसेवक कर्मचारी	१८६
	१२. विविध	२००
३.	मुद्दाको पहिलो पक्ष (पुनरावेदक / निवेदक) को वर्णानुक्रमका आधारमा वर्गीकरण	२१९ - २३५
४.	मुद्दा / विषयहरूको वर्णानुक्रमका आधारमा वर्गीकरण	२३६ - २५२
५.	निर्णयकर्ताका आधारमा वर्गीकरण	२५३ - २६८
६.	सर्वोच्च अदालत बुलेटिन २०७२ मा प्रकाशित निर्णयहरूको सूची	२६९ - ३३२

नेपाल कानून पत्रिका २०७२ अङ्क १ देखि १२ सम्ममा
प्रकाशित निर्णय नम्बर र पृष्ठ संख्याको विवरण

अङ्क	निर्णय नम्बर		पृष्ठ	
	देखि	सम्म	देखि	सम्म
१	९३१८	९३३७	१	१८६
२	९३३८	९३५६	१८७	३७२
३	९३५७	९३७५	३७३	५८८
४	९३७६	९३९०	५८९	७५८
५	९३९१	९४१०	७५९	९३४
६	९४११	९४२५	९३५	११४४
७	९४२६	९४४५	११४५	१३४४
८	९४४६	९४५८	१३४५	१५३८
९	९४५९	९४७३	१५३९	१७३०
१०	९४७४	९४९०	१७३१	१८७६
११	९४९१	९५०३	१८७७	२०४६
१२	९५०४	९५१८	२०४७	२२३०

नेपाल कानून पत्रिका, २०७२ विभिन्न
अङ्कका विषय सूची

विषयगत वर्गीकरण

विषय	पृष्ठ
संवैधानिक कानून	८२
सार्वजनिक सरोकार	९५
मानव अधिकार तथा लैंगिक न्याय	१०३
देवानी कानून: सम्पत्ति	१०७
देवानी कानून: पारिवारिक	१२१
फौजदारी कानून: सरकारवादी	१२८
फौजदारी कानून: दुनिया वादी	१६४
कार्यविधि कानून: देवानी	१६६
कार्यविधि कानून: फौजदारी	१७१
उद्योग, वाणिज्य र कर	१७५
राष्ट्रसेवक कर्मचारी	१८६
विविध	२००

मुद्दाको पहिलो पक्ष (पुनरावेदक / निवेदक)
को वर्णानुक्रमिक सूची

मुद्दा / विषयहरूको वर्णानुक्रमिक सूची

निर्णयकर्ताको आधारमा निर्णयहरूको सूची

सर्वोच्च अदालत बुलेटिन २०७२ मा
प्रकाशित निर्णयहरूको सूची

वैशाख				
क्र. स.	नि.नं./इजलास / विवरण	पक्ष / विपक्ष	विषयको सारसंक्षेप	पृष्ठ
१.	९३१८ पूर्ण नागरिकता सम्बन्धी	महावीर कामैत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> एकजनामात्र न्यायाधीशबाट मुद्दामा सुनुवाइ गरी अन्तिम निर्णय गर्ने संयुक्त इजलासको अधिकारक्षेत्रको प्रयोग हुन सक्तैन । एकजनामात्र न्यायाधीशको ठहर निर्णयलाई संयुक्त इजलासको अन्तिम निर्णय मान्न नमिल्ने र त्यस्तो एकजनामात्र न्यायाधीशको ठहर निर्णय क्रियाशील हुन नसक्ने । 	१
२.	९३१९ विशेष उत्प्रेषण/ परमादेश	विकल्प राजभण्डारीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> राज्यद्वारा आफ्नो नीतिगत व्यवस्थाअन्तर्गत बनाइएको कानूनले समाजको परम्परा, रीतिरिवाज, संस्कृति र व्यवहारलाई पनि ध्यान राख्ने हुँदा राज्यले समाजका कस्ता प्रकारका परम्परा, रीतिरिवाज, संस्कृति र व्यवहारलाई कानूनी व्यवस्थामार्फत् मान्यता दिने र कस्तोलाई नदिने भन्ने कुरा राज्यको नीतिगत विषयभित्र पर्ने कुरा हो । कानूनमा निहित त्यस्ता प्रकारका नीतिगत प्रश्नको औचित्यमा अदालतले आफ्नो असाधारण अधिकारक्षेत्र प्रयोग गरी न्यायिक पुनरावलोकनको रोहबाट हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने । 	१०
३.	९३२० विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्र दुलाल विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> समानताको हकलाई यथार्थमा अनुभूति गराउनको लागि समान अवस्था र परिस्थितिका नागरिकहरूबीच समान व्यवहार र असमान अवस्था र परिस्थितिका नागरिकहरूबीच असमान व्यवस्था गर्नुपर्ने गरी सकारात्मक विभेद र 	१७

			<p>तार्किक वर्गीकरणको सिद्धान्तबमोजिम राज्यले आफ्नो कर्तव्य निर्वाह गर्नुपर्ने हुन आउने।</p>	
४.	<p>९३२१ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश</p>	<p>उदयरज पौड्याल विरुद्ध नेपाल सरकार</p>	<ul style="list-style-type: none"> सर्वा नीति व्यवस्थापन गर्नको लागि निजामती सेवा नियमावली, २०५० को नियम ३६ (१५) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सर्वा पदस्थापन तथा काजसम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ बनाई सोबमोजिम कर्मचारी सर्वा गर्न लिएको प्रशासनिक नीतिगत व्यवस्थाबाट कुनै पनि कानूनी हक एवम् संविधानप्रदत्त हकमा अनुचित बन्देज लगाएको अवस्था नहुँदा सर्वा पदस्थापन तथा काजसम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ को दफा ३ र सोको अनुसूची ३, दफा ४ को उपदफाहरू (२), (३) र (४) एवम् दफा ९ मा भएका व्यवस्थाहरू नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२(३)(ब), १३(१), १८(१) र ३०(१), निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा १८ को उपदफा (१) र (३), निजामती सेवा नियमावली, २०५० को उपनियम ३६(१५), ३९ र अनुसूची १६ सँग बाझिएको नदेखिएकाले निवेदकले बदर माग गरेको सर्वा पदस्थापन तथा काजसम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ का उपर्युक्त प्रावधानहरू बदर गरिरहन नपर्ने। 	२९
५.	<p>९३२२ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश</p>	<p>अधिवक्ता अनन्त कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार</p>	<ul style="list-style-type: none"> मोही र जग्गाधनीबीचको विवाद टुङ्गो लगाउन समयसमयमा म्याद थप गर्ने वा सूचना प्रकाशित गर्ने कार्य पनि भइआएको देखिएको र जग्गा बाँडफाँट गर्ने म्याद व्यतीत हुँदा मोही र जग्गाधनीको हैसियत तथा हकमा कुनै प्रतिकूल असर पर्ने अवस्था नहुँदा सोही कारणबाट हक 	३६

			<p>गुम्न गएको भन्ने अर्थ गर्न मिल्ने देखिँदैन । मोही हकको समाप्ति हुने वा मोहीको हैसियतले जग्गा जोत्न नपाउने भन्ने कुनै किसिमको बन्देज लगाएको देखिन आउँदैन । यस्तो स्थितिमा सम्पत्तिको हकलाई कुण्ठित तुल्याएको भन्ने निवेदकको दावी संविधानसम्मत छ भन्न नमिल्ने ।</p>	
६.	<p>९३२३ संयुक्त निर्णय दर्ता बदर हक कायम</p>	<p>गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालय विरुद्ध राम मुकुन्द महर्जनसमेत</p>	<p>■ सर्भे नापीको कैफियतमा राजगुठीको जग्गा भनी व्यहोरा उल्लेख हुँदा सोहीमात्र आधार हक प्राप्त गर्ने स्रोत हुन सक्तैन । फिल्डबुकको कैफियतमा उल्लेख भएको व्यहोरालाई अन्य प्रमाणले पुष्टि गरेको हुनुपर्दछ । उक्त फिल्डबुकमा उल्लेख भएको व्यहोराको आधार के हो भनी पुनरावेदक पक्षबाट कुनै प्रमाण पेस भएको छैन । यस अदालतबाट पटकपटक भएको आदेशबाट मालपोत कार्यालय र नापी कार्यालयलाई फिल्डबुकमा राजगुठी भनी उल्लेख भएको व्यहोरा के कुन आधार र निर्णयबाट गरिएको भनी बुझिएकामा सो सम्बन्धमा कुनै आधार वा निर्णय भएको भनी खुलाइएको देखिँदैन । विवादित जग्गाको नापीको फिल्डबुकको कैफियतमा हरिसिद्धि भवानी गुठी दर्ता भनी उल्लेख भएको एकमात्र आधारमा विवादित जग्गा राजगुठीको भएको मान्न नमिल्ने ।</p>	४३
७.	<p>९३२४ संयुक्त निर्णय बदर हक कायम</p>	<p>बालकृष्ण श्रेष्ठ विरुद्ध श्यामकृष्ण श्रेष्ठ</p>	<p>■ आफैँ साक्षी बसेको शेषपछिको बकसपत्रको लिखत बदर गरिपाउँ भनी दावी गर्न वादीले प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३४ बमोजिम नमिल्ने हुँदा सो शेषपछिको बकसपत्रको लिखतका आधारमा भएको भूमिसुधार कार्यालय,</p>	५२

			काठमाडौंको निर्णय बदर गर्न मिल्ने अवस्था र स्थिति नहुने ।	
८.	९३२५ संयुक्त मोही नामसारी	गोविन्दहरि अमात्य विरुद्ध शिवनारायण चौधरीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ दफा २६ को उपदफा (१) को कानूनी व्यवस्था जग्गाधनीले पत्याएको मोहीको एकाघरको हकदारको नाममा मोही नामसारी गर्नुपर्ने भन्ने हो । प्रतिवादीले जग्गाधनीको तर्फबाट वादी शिवनारायण चौधरीलाई मोहीमा नपत्याएको भए तापनि साविक मोहीको मृत्युपछि यिनै वादीले जग्गा कमाई कुत बालीबापत रकम धरौट राखेको अवस्थामा वास्तविक जोताहाको नाममा नामसारी गर्न इन्कार गर्दा सो कानूनी व्यवस्थाको अर्थ र परिभाषा निष्क्रिय हुन्छ । कानूनका व्यवस्थाको अर्थ र परिभाषालाई निष्क्रिय हुने गरी अदालतले व्याख्या गर्न मिल्दैन । अदालतले सन्दर्भ र परिप्रेक्ष्यको आधारमा कानूनको उद्देश्य, परिणाम र भावनामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी व्याख्या गर्नुपर्ने । 	५८
९.	९३२६ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विजयराज निरौला विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अदालतको आदेशलाई छल्ने वा कुनै किसिमले प्रभावहीन गराउने नियतले अदालतलाई झुठो जवाफ दिने कार्य अनुचित र पदीय कर्तव्य र दायित्वबाहिरको कुरा भएको र यस्तो झुठ्ठा र असत्य जवाफ दिने अधिकारीलाई अदालतले अदालतको अवहेलनामा सजाय गर्न वा विभागीय कारवाहीको लागि सम्बन्धित सरकारी कार्यालयलाई लेखी उपयुक्त आदेश दिन सक्ने कानूनी व्यवस्था सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ३९ मा रहेको हुँदा पक्राउ परेको मिति, कारण र अवस्थालाई 	६४

			<p>लुकाई बदनियतसाथ असत्य व्यहोरा लेखी लिखित जवाफ पठाउने कार्यसमेत बदनियतपूर्ण हुने भएकाले अब आयन्दा त्यस्तो हुन नदिनेतर्फ सचेत रहन हिरासतमा राख्ने अख्तियारप्राप्त अधिकारीको दायित्व र कर्तव्यसमेत हुन आउने ।</p>	
१०.	९३२७ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	सन्तोष बस्नेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> वारदातमा यी प्रतिवादी र मृतकबीच पूर्व रिसइबि रहेको वा मृतकलाई जोखिमी हतियारले प्रहार गरी जानीजानी मनसायपूर्वक कर्तव्य गरी मारेको अवस्था देखिँदैन । मृतकलाई यी प्रतिवादीले सम्झाउन खोज्दा उल्टै निहुँ खोजी प्रतिवादीलाई नै मृतकले कुट्न खोजेकाले उसै मौकामा रिस उठी प्रतिवादीले हातले मृतकलाई धकेलिदिँदा मृतकको टाउको टेबलमा ठोक्किन पुगी चोट लागी निजको मृत्यु भएको अवस्था देखिन आएकाले प्रस्तुत वारदातमा ज्यानसम्बन्धीको महलको १३ (३) नं आकर्षित हुने न भै ऐ महलको १४ नं. मा वर्णित आवेश प्रेरित हत्याअन्तर्गतको देखिन आउने । 	७५
११.	९३२८ संयुक्त वन पैदावार नोक्सान	नेपाल सरकार विरुद्ध लेखराज डाँगीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> पुनरावेदन गर्न पाउने हक कानूनी हक भएकाले मुद्दाका सम्बन्धित पक्षलाई कानूनबमोजिम पुनरावेदन गर्नु भनी कुनै पनि माध्यमबाट जारी गरिएको म्याद सम्बन्धित पक्षले प्राप्त गरेको छ भने सोही मितिबाट पुनरावेदन गर्ने म्याद सुरु हुन्छ । म्याद जारी नगरिएको अवस्थामा सम्बन्धित पक्षले अर्को माध्यमद्वारा फैसलाको नक्कल लिएको छ भने सो नक्कल लिएको मितिबाट पुनरावेदन म्याद सुरु हुने हुँदा पक्षले पहिला कुन माध्यमबाट जानकारी पाएको छ त्यसबाट नै पुनरावेदन गर्ने दिनको गणना हुने । 	८३

१२.	९३२९ संयुक्त ठगी	दयाप्रसाद घिमिरे विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> कुनै एक पक्षले मात्र दोहोरो सुविधा पाउने गरी फैसला हुनु न्यायसङ्गत हुने नदेखिएकाले सो बिगो भराइदिनुपर्ने अवस्था नहुँदा जग्गा फिर्ता भैसकेको अवस्थामा हकवालालाई बिगो भराइदिने ठहराएको र बिगोको दामासाहीले जरिवाना गर्नुपर्नेमा जनही बिगोबमोजिम जरिवाना हुने ठहराएको हदसम्मको फैसला मिलेको देखिन नआउने । 	९९
१३.	९३३० संयुक्त अंश	सन्तराम कुर्मी विरुद्ध राजकुमार कुर्मी	<ul style="list-style-type: none"> राजकुमारका दाजु रामलखन के भए त, निजको विवाह भयो भएन, निजबाट सन्तान जन्म्यो जन्मेन जस्ता यावत कुरालाई प्रतिवादीले लुकाउन दबाउन खोजेको स्थिति छ भने अर्कोतिर वादी आफू निजै रामलखनको छोरा भएको भनेर सरजमिन र मतदाता नामावलीलगायतका निश्चयात्मक प्रमाणका साथ उपस्थित भएको स्थिति विद्यमान छ । प्रतिवादीको भ्रामक अनि ठाउँठाउँमा शृङ्खलाको कडी खुस्केको निजको सन्देहास्पद अभिकथनलाई आधार बनाई वादीलाई बाबु आमाको अत्तोपत्तो नभएको अवैध व्यक्ति भन्नु कदापि मनासिब नहुने । 	९९२
१४.	९३३१ संयुक्त उत्प्रेषण	प्रमोदराज पन्त विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> गोरखापत्रमा प्रकाशित सूचनामा निवेदकको बाबुको नाम उल्लेख नभएको अवस्थामा निजले सो म्याद सूचना आफ्नो हो कि भनी बुझ्न सक्ने अवस्था हुन्थ्यो होला तर प्रस्तुत निवेदनमा विवादमा आएको त्यो सूचना म्याद बाबुको नाम उल्लेख नभएको मात्र होइन अपितु नाम नै गलत उल्लेख भएको स्थिति छ । अरु नै व्यक्ति देव पन्तको छोरा आफू नभएकाले निजले उक्त सूचना 	९२९

			<p>म्याद आफ्नो हो भनी सोच्ने वा बुझ्न सक्ने अवस्था पनि रहेन । बाबुको नाम गलत उल्लेख गरी गोरखापत्रमा प्रकाशित गरिएको सूचना वा म्यादलाई रीतपूर्वकको म्याद तामेल भयो भन्न नमिल्ने ।</p>	
१५.	<p>९३३२ संयुक्त जालसाजी</p>	<p>जयप्रकाश राय यादव विरुद्ध रामदेव महला</p>	<ul style="list-style-type: none"> सरकारी कार्यालयमा रहने कागज वा सरकारी कर्मचारीको मिलेमतोमा जालसाज व्यहोराबाट तयार गरिएको भनिएको कागज त्यस्तो कर्मचारीको पहिचानबिना कसले जालसाज गर्‍यो भनी सहजरूपमा घोषित गर्न सकिने अवस्था नरहने । 	९२८
१६.	<p>९३३३ संयुक्त मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार</p>	<p>गोमा पाँचकोटी विरुद्ध नेपाल सरकार</p>	<ul style="list-style-type: none"> कतिपय सङ्गिन प्रकृतिका फौजदारी अपराधमा पीडितले समाजमा बेहोर्नुपर्ने क्षति, अपराधबाट समाजलाई पुग्न जाने असर तथा अपराधलाई निरूत्साहित गर्न राज्यले निर्वाह गर्नुपर्ने नियन्त्रणकारी भूमिकासमेतलाई मध्यनजर गरी प्रमाणको भार (Burden of proof) आरोपित पक्षलाई नै सार्ने गरी कठोर कानूनी व्यवस्था गर्नुपरेको हो । अपराधमा संलग्न पक्ष पेसेवर हुन सक्ने र अपराध बडो योजनाबद्ध एवम् सङ्गठित तरिकाले हुन सक्ने र कतिपय सङ्गठित आपराधिक समूहको संलग्नतामा समेत अपराध हुन सक्ने भएकाले अपराधमा संलग्न पक्ष नै पहिचान गर्न कठिन हुन सक्ने परिस्थितिको आँकलन गरेर विधायिकाले कानूनको निर्माण गरेको हो । प्रमाण सङ्कलनका क्रममा हुन सक्ने कतिपय कमजोरीको फाइदा अपराध गर्ने पक्षलाई नपुगोस् भन्ने नै विधायिकी मनसाय हुने । 	९३३

१७.	९३३४ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	प्रकाश राई विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> प्रतिवादीहरू वारदातमा संलग्न रहेको भनी अदालतसमक्ष लेखाइ नदिएको अवस्थामा वारदातमा अभियुक्तद्वयको संलग्नता रहेको मान्न सकिएन । स्वतन्त्र सबुद प्रमाणहरूबाट अभियुक्तद्वय विरुद्धको अभियोग दावी पुष्टि भएको नदेखिँदा नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरकै आधारमा प्रतिवादीहरू सुनिल श्रेष्ठ र किरण मोक्तानलाई वारदातमा संलग्न रहेको मानी सजाय गर्न मिल्ने देखिएन । 	९४०
१८.	९३३५ संयुक्त जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार विरुद्ध यादवप्रसाद धिमिरे	<ul style="list-style-type: none"> एउटा वयस्क र स्वस्थ महिला अथवा पुरुषलाई उहीसरहको महिला अथवा पुरुष एकलैले निजको इच्छाविरुद्ध जबर्जस्ती करणी गर्न सक्नेन । पीडितले रोई कराई सङ्घर्ष आदि गरेर प्रतिरोध गर्नुपर्छ । पीडित तथा प्रतिवादीको शरीरमा प्रतिरोधको चिन्ह देखिनुपर्छ भनी पीडितको शरीर र उमेर मात्र हेर्ने दृष्टिकोणलाई मान्यता दिँदैन । पीडितको मानसिक अवस्था र परिवेश पनि हेर्नु आवश्यक हुने । 	९४९
१९.	९३३६ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	हरिकुमार लामा विरुद्ध काभ्रेपलान्चोक जिल्ला अदालत, धुलिखेलसमेत	<ul style="list-style-type: none"> वैयक्तिक स्वतन्त्रताले कानूनले निर्धारण गरेको प्रक्रियाको अनुशरण नगरी गरिएको गिरफ्तारी, थुना वा शक्तिको प्रयोगलाई मान्यता दिँदैन । व्यक्तिको त्यस्तो सारभूत अधिकारबाट वञ्चित गर्दा कानूनले तोकेको उचित प्रक्रियाको अनिवार्यरूपमा अनुशरण गर्नुपर्ने हुन्छ । कानूनको प्रक्रिया पूरा नगरी कुनै पनि व्यक्तिको स्वतन्त्रताको अपहरण भएमा गैरकानूनी बन्दीको सिर्जना हुन जाने । 	९७४

२०.	९३३७ संयुक्त उत्प्रेषण	पदमबहादुर कटुवाल विरुद्ध स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग सन्पेन्सन बृज डिभिजन, श्रीमहल, पुल्चोक, ललितपुरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> दुई फरकफरक विकासअन्तर्गत एउटा निकायको अस्थायी सेवा अवधि अर्को निकायको अस्थायी सेवा अवधिमा जोडी उपदानलगायतको सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था प्रचलित कानूनमा भएको नदेखिने। 	९८२
जेठ				
२१.	९३३८ पूर्ण रोक्का राखिएको जग्गा बदर गरिपाउँ	राजेन्द्र चौडरिया विरुद्ध राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कानूनको मूल उद्देश्य भनेको मालपोत कार्यालयले आफूमा निहित अधिकारलाई दुई पक्षबीचको विवादको विषयमा कानून र न्यायको कसीमा राखी कानूनसम्मत र विवेकपरक ढङ्गले निर्णय गरेको हुनुपर्ने र यस्तो निर्णयले मर्का परेका विवादका सम्बन्धित पक्षले मर्का परेको विषयमा पुनरावेदन गर्न सकून् भन्ने नै हो। उक्त ऐनको दफा ३१ मा मालपोत कार्यालयले गरेको निर्णय भन्ने उल्लेख भएबाट मालपोत कार्यालयले आफूमा निहित अधिकार प्रयोग गरी निर्णय नगरेका विषयमा न्याय प्रशासन ऐनको पुनरावेदकीय अधिकारक्षेत्र आकर्षित हुन सक्ने अवस्था नहुने। 	९८७
२२.	९३३९ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	सुरेन्द्रकुमार महतोसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक व्यक्ति र कृत्रिम व्यक्तिको प्रकृति, हैसियत र अवस्था समान हुन सक्ने। यही असमानताको कारण उक्त ऐनको व्यवस्थाअनुसार प्राकृतिक व्यक्तिमात्र परीक्षामा सामेल हुने सक्ने र परीक्षा उत्तीर्ण भएमा अनुवादक नोटरी व्यवसायको लागि प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न सक्ने हुन्छ। कृत्रिम व्यक्ति संस्थाको हकमा नोटरी पब्लिकसम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ११ बमोजिम परीक्षा उत्तीर्ण गर्नुपर्ने आवश्यकता नभई नोटरी पब्लिक परिषद्को स्वीकृति आवश्यक पर्ने भनी ऐनको 	९९७

			दफा ३९ मा छुट्टै कानूनी व्यवस्था हुनुलाई संविधान प्रदत्त समानताको हक प्रतिकूलको कानूनी व्यवस्था मान्न नमिल्ने हुन्छ । तसर्थ प्राकृतिक व्यक्ति र कानूनी व्यक्तिबीच समान व्यवहारको अपेक्षा गरी समानताको हकको हनन् भयो भन्ने दावी संविधानसम्मत नहुने ।	
२३.	१३४० संयुक्त कारवाही गरी क्षतिपूर्तिसमेत दिलाइ पाउँ	भोजबहादुर ढकाल विरुद्ध मेइसयु कम्पनी प्रा.लि.समेत	■ एउटै प्रकृतिको उही पक्षहरू बीच चलेको मुद्दामा एकपटक सक्षम अदालतबाट निर्णय भई उक्त निर्णय अन्तिम भएर बसेको अवस्थामा पुनः सोही विषयमा उजुर गर्न पाउने हक अ.बं. ८५ नं. को व्यवस्थाले वादीलाई रहे भएको नपाइने ।	२१९
२४.	१३४१ संयुक्त बहुविवाह	नेपाल सरकार विरुद्ध कृष्णा दुवाल (सुवाल) समेत	■ श्रीमतीले अंश लिई भिन्न भई बसेको अवस्थामा लोम्नेले अर्को विवाह गर्न पाउने भए पनि अंश लिई छुट्टिभिन्न हुनुअघि नै अर्को विवाह गर्न पाउने छुट कानूनले प्रदान गरेको छैन । अर्को विवाह गरिसकेपछि अंश मुद्दा दिएको वा अंश प्राप्त गरेका कारणले पहिलो श्रीमती छुट्टिभिन्न नहुँदै अर्को विवाह गर्नेले बहुविवाहको कसुरबाट उन्मुक्ति पाउन नसक्ने ।	२२४
२५.	१३४२ संयुक्त लिखत बदर मिलापत्र बदर	दिनाई माझी विरुद्ध बेचन खडगासमेत	■ मुद्दामा दोहोरो लिखतको मात्रै प्रश्न नरही तेस्रो लिखत खडा भई तेस्रो व्यक्तिले वादीदावीको जग्गामा घर निर्माणसमेत गरी बसिसकेको कुरालाई एकै ठाउँमा बसोवास गर्ने वादीलाई थाहा जानकारी नै भएन होला भन्ने कुरा पनि विश्वासयोग्य नदेखिई आफूले लिएको जग्गामा दोहोरो तेहोरो लिखत खडा भइसकेकामा कानूनमा उजुर गर्ने हदम्याद निश्चित भइरहेकोलाई सो विषयमा जहिलेसुकै उजुर गर्न मिल्छ भन्ने अर्थ गरी हदम्याद नघाई फिराद गर्न आउने वादीलाई कानूनले जहिलेसुकै पनि सहयोग गर्न सक्छ भन्न मिल्दैन । आफ्नो सम्पत्ति नोक्सान भएकामा पनि समयमै नालिस गरी उपचार माग्न नजानेलाई कानूनले पर्खिरहन नसक्ने ।	२३२

२६.	९३४३ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	नरेन्द्रराज श्रेष्ठ विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> विवादित जग्गाहरूलाई जिल्ला अदालतबाट राखिएको रोक्का आदेशमा एकाघर सगोलको अंशियार भनी उल्लेख भएको देखिँदा अर्को आदेश नभएसम्मका लागि भन्दै रोक्का राख्ने गरेको र पुनरावेदन अदालतबाट समेत सो आदेशलाई सदर कायम राखेको देखिन्छ। तर जसको हकमा रोक्का राखिएको हो उसको विवादित सम्पत्तिमा हक लाग्न सक्ने स्पष्ट र कानूनसङ्गत आधार नखुलाई एकाको बापतमा अर्काको नामको सम्पत्ति रोक्का राख्न मिल्न सक्ने अवस्था नरहने। 	२४०
२७.	९३४४ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	राजेश धिताल विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं	<ul style="list-style-type: none"> रिट निवेदकलाई गडाउ हुने गरी तामेल भएको मितिसमेत उल्लेख नगरी तामेल भएको म्याद र जिल्ला प्रशासन कार्यालयको फैसला प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तअनुसार कायम रहन नसक्ने हुनाले रिट निवेदकको हकमा उत्प्रेषणको आदेशले बदर हुने। 	२४९
२८.	९३४५ संयुक्त अंश चलन	सुरजमल सुराना विरुद्ध दिपचन्द सुरानासमेत	<ul style="list-style-type: none"> वादीले अंशबन्डा भएको लिखत छैन भन्ने मात्रै दावीको आधारमा मान्यता दिँदै जाने हो भने कहिल्यै पनि विवादको निरूपणको निश्चितता नै नहुने अवस्था उत्पन्न हुन्छ। अदालतले कानूनको व्याख्या गर्दा यस्तो अनिश्चयताको बढावा हुने गरी व्याख्या गर्न हुँदैन। अदालतले कानूनको व्याख्या गर्दा विवादको निरूपण हुने गरी सिर्जनात्मक व्याख्या गर्नुपर्छ। मुलुकी ऐन, अंशबन्डाको ३० नं. ले गरेको कानुनी व्यवस्थाको उद्देश्य र प्रत्याभूति पनि यही हुन आउने। 	२५४
२९.	९३४६ संयुक्त मानव बेचबिखन, बालविवाह, जबर्जस्ती करणी	लोकबहादुर कार्कीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण ऐन, २०६४ को दफा ४(२) को खण्ड (ख) बमोजिम कसुर हुनको लागि कुनै पनि व्यक्तिको बेचबिखन एवम् ओसारपसारको कार्य सम्पन्न हुने पर्ने भन्ने देखिँदैन। सो उद्देश्यको लागि त्यस्तो व्यक्तिलाई आफू बसिरहेको घर, स्थान तथा व्यक्तिबाट छुटाई नेपालभित्रको एक स्थानबाट अर्को स्थानमा लैजाने कार्य भइसकेको तर गन्तव्य स्थानमा पुऱ्याउन बाँकी रहेको अवस्थामा समेत सो कसुर भएको 	२६३

			<p>मानिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ पीडितको उमेर वारदातको बखत १६ वर्षभन्दा कम रहेको अवस्थामा पीडितसँग प्रतिवादीले विवाह गरेको वा पीडितले करणीको लागि सहमति जनाएको भन्ने जस्ता तर्कले कानूनी मान्यता प्राप्त गर्न नसक्ने । ■ महिला हिंसा, जबर्जस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार जस्ता मुद्दामा पीडितले भोगेको पीडा स्वरूप पाउने क्षति नागरिकको अभिभावक र संरक्षक भएको हैसियतले राज्य स्वयम्ले तत्काल उपलब्ध गराउनु राज्यको दायित्वभित्र पर्ने । 	
३०.	९३४७ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	चिरञ्जीवि खरेल विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनबमोजिम रीत नपुगी घर बिदाको दरखास्त पेस भएको भए पनि सो माग गरेको घर बिदा अस्वीकृत भएको भन्ने कुराको जानकारी निवेदकलाई दिनु बिदा दिने अधिकारीको कानूनी दायित्व हो । कानूनले यो दायित्व बिदा दिने वा नदिने अधिकारीलाई नै तोकेको छ । तर, सो दायित्व सम्बन्धित बिदा दिने अधिकारीले पालन गरेको भने देखिएन । माग गरेको बिदा अस्वीकृत भएको जानकारी नै नपाएको अवस्थामा बिदा स्वीकृत भएकै होला भनी निवेदकले गराइ रहेको उपचारलाई निरन्तरता दिनु स्वभाविककै हुन्छ । यस्तो अवस्थामा निवेदक गैहहाजिर रहेको भनी सेवाबाट हटाउने गरी भएको निर्णय न्यायोचित हुँदैन । 	२९३
३१.	९३४८ संयुक्त लेनदेन	गंगाप्रसाद मण्डल विरुद्ध यमुनाप्रसाद मण्डल	<ul style="list-style-type: none"> ■ लिखतमा ऋणीलाई ऋणको रकम बुझाउन भाखा दिएकामा सो अवधिसम्म धनीले ऋणीलाई रकम नमाग्ने वाचा गरेकोसम्म हो । तर सो अवधिभित्र धनीलाई रकमको आवश्यकता पन्यो भने आफ्नो रकम माग्ने नहुने भनी प्रतिबन्धित गर्ने र त्यसरी मागेमा थैली भुस हुनेकुरा गर्नु न्यायोचित नहुने । 	३०१
३२.	९३४९ संयुक्त लागुऔषध	नेपाल सरकार विरुद्ध ओङ्गेन लामासमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतिवादीलाई पटकमा सजाय गर्न त्यस्तो अपराध भई अदालतबाट सजाय पाइसकेको हुनपर्ने अनिवार्य सर्तको रहेको देखिन्छ । एकै व्यक्तिउपर फरक वारदातमा एकै अदालतमा 	३०६

			<p>फरकफरक अभियोग दायर भई एकैदिन फैसला भएको अवस्थामा कुन वारदातको अभियोगमा पटक कायम गर्ने हो भन्ने कुरा कानूनले स्पष्ट गर्न सकेको पनि पाइँदैन भने सबै वारदातको कसुरमा सजाय थप गरी सजाय गर्न पनि मिल्ने देखिँदैन ।</p>	
३३.	<p>९३५० संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश</p>	<p>कोमल कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार</p>	<ul style="list-style-type: none"> कोही कसैलाई कानूनको विपरीत आफूले गरिरहेको काम कार्यवाहीलाई असर पार्ने गरी आर्थिक दायित्व थुपारेका र त्यसबाट निवेदकलाई क्षती पुग्न गएमा सरकार र आफ्नाबीचको कारोवारबाट करारीय दायित्वको अवस्था सिर्जना भएको खण्डमा त्यसको उचित उपचार माग्ने छुट्टै व्यवस्था हुन सक्छ तर रिट क्षेत्रबाट आर्थिक दायित्वको विषयमा विवेचना गरी सुविधा दिने वा नदिने गरी आदेश गर्न मिल्ने नहुने । 	३१४
३४.	<p>९३५१ संयुक्त अंश चलन</p>	<p>दुर्गादेवी साह तेली विरुद्ध तपेश्वर साह</p>	<ul style="list-style-type: none"> परिवारका कोही सदस्य सबल र कोही दुर्बल हुनु सामान्य कुरा हो । परिवारका सगोलका सदस्यमध्ये कसैको पैतृक सम्पत्ति हुँदा या नहुँदा वा कोही सबल र कोही दुर्बल हुँदा सगोलका परिवारका सदस्य एकै घर परिवारमा रही बसेको अवस्थामा आर्जन भएको सम्पत्तिमा परिवारका कुनै सदस्यको मात्र हक हुन्छ भनी अर्थ गर्नु कदापी न्यायोचित हुन सक्नेन । परिवारका कुनै सदस्यको पैतृक सम्पत्ति नहुँदा सगोलमा आर्जित सम्पत्तिमा अंश भाग लाग्न सक्नेन भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । 	३२१
३५.	<p>९३५२ संयुक्त कर्तव्य ज्यान</p>	<p>जोखबहादुर वि.क. विरुद्ध नेपाल सरकार</p>	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिकरूपमा लान्छना सही नौ महिनासम्म अवैध गर्भलाई आफ्नो पेटमा राखी जीवित बच्चा जन्माउने आमाको विरोधका बावजुद घरबार बिग्रने बहानामा बच्चा मार्ने कार्यमा संलग्न यी प्रतिवादीलाई ऐन अनुसार तोकिएको सजायमा कमी वा छुट दिनु विद्यमान दण्ड नीतिको समेत प्रतिकूल हुने देखिने । 	३२६

३६.	९३५३ संयुक्त जिउनी जग्गामा हक कायम	मानबहादुर विश्वकर्मा विरुद्ध पदमबहादुर विश्वकर्मा	<ul style="list-style-type: none"> ■ अंश र अपुताली फरकफरक प्रयोजनका लागि व्यवस्थित साम्पत्तिक अधिकार भएको हुँदा पहिले अंश लिएको आधारमा अपुतालीको २ नं. अनुसार सबै हकवालाले समानरूपमा प्राप्त गर्न सक्ने अपुताली हकबाट अंशियारको रूपमा रहेका कुनैपनि हकवालालाई बञ्चित गर्न मिल्ने नदेखिने। 	३३६
३७.	९३५४ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध मुरारी धमलासमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतिवादीकै मनसाययुक्त जानाजानको reckless and willful उक्साहटले प्रस्तुत वारदात निर्माणमा प्रमुख भूमिका खेलेको हुँदा उक्त कार्यको दायित्वबाट प्रतिवादीलाई उन्मुक्ति दिँदा अपराधीलाई सजाय गर्ने फौजदारी न्यायशास्त्रको उद्देश्य पराजित हुनेहुँदा मृतकको जीवनलीला समाप्त गर्ने कुरामा निर्णायक भूमिका निर्वाह गर्ने प्रतिवादीलाई उन्मुक्ति (clean chit) दिने कुरालाई फौजदारी न्यायले स्वीकार गर्न नसक्ने भएबाट प्रतिवादीको मनसाययुक्त reckless fault र मृतकको मृत्युको परिणाम result बीचको सम्बन्ध connection स्थापित गरेको अवस्थामा उक्त chain of causation लाई कुनै intervening acts or events ले भङ्ग गरेको नदेखिने। 	३४२
३८.	९३५५ संयुक्त लेनदेन	भुला मुखिया विरुद्ध विन्देश्वर यादव	<ul style="list-style-type: none"> ■ कपाली तमसुकका धनी र राजिनामा लिखतका धनी (खरिदकर्ता) फरकफरक व्यक्ति रहेको अवस्थामा दुवै लिखतको अन्तरसम्बन्ध रहेको छ भनी विश्वास गर्न सकिने अवस्था नहुँदा अलगअलगरूपमा तयार भएको कपाली तमसुक र राजिनामा लिखतको आ-आफ्नै अस्तित्वलाई एकअर्कासँग जोडेर कुनै प्रमाण तथा कानूनी आधारविहीन अवस्थामा तिनीहरूको स्वतन्त्र अस्तित्वमाथि प्रभाव पर्ने गरी समाहित गर्न नमिल्ने अवस्थामा कानूनी मान्यता प्राप्त लिखतबमोजिमको दायित्वलाई प्रतिवादीले बिना आधार इन्कार गर्न सक्ने अवस्था नआउने। 	३६०

३९.	९३५६ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध शेखरकुमार थापा मगर	<ul style="list-style-type: none"> मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको महलको ८ नं. ले एकै जनाले धेरै पटक सर्वस्वसहित जन्मकैद वा अरु कुनै सजाय हुने खत गरेको भएपनि कुनै खतमा सर्वस्वसहित जन्मकैद र जन्मकैदमध्ये ठूलो सजाय भएपछि अरु सानो सजाय हुने खत खापिदेन भन्ने कानूनी व्यवस्था भएबाट सुरुले दावीको ज्यान मार्ने उद्योगसमेतको कसुर प्रतिवादीले गरेको कायम गरी प्रतिवादीलाई ठूलो खत ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद गर्ने गरी गरेको फैसलालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने। 	३६६
असार				
४०.	९३५७ विशेष उत्प्रेषण	अधिवक्ता लालबहादुर बस्नेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ब्याजदर निर्धारण सम्बन्धमा राष्ट्र बैंकले समय समयमा जारी गर्ने निर्देशनको परिपालना गर्नुको साथसाथै ग्राहकहरूको आर्थिक हकहितलाई समेत मध्यनजर राख्नुपर्दछ। त्यस्तै ऋण सम्झौतापत्रमा उल्लेख गरेको ब्याजदरलाई वृद्धि गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित ग्राहकसँग छलफल गरी ग्राहकको सहमति लिने परिपाटीको विकास गर्नु सैद्धान्तिक र व्यावहारिक दुवै दृष्टिकोणले उपयुक्त हुन्छ। प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तअनुसार कसैको कुनै निर्णयबाट असर पर्ने पक्षलाई निर्णय गर्नु अघि आफ्नो विचार व्यक्त गर्ने मौका वा अवसर दिनुपर्ने हुन आउने। 	३७३
४१.	९३५८ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	शरदराज विष्टसमेत विरुद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> राजप्रासाद सेवा खारेज गर्ने, तर कर्मचारीहरूलाई निजामती सेवाको अङ्ग बनाउने घोषणा गर्नुले सो समूहका कर्मचारीलाई निजामती सेवामा हार्दिकतापूर्वक गाभ्ने उक्त घोषणाको उद्देश्य रहेको देखिने। 	३८४

			<ul style="list-style-type: none"> कानूनको दृष्टिमा समानता र कानूनको समान संरक्षणको प्रत्याभूतिका लागि प्रयुक्त गरिएका उत्पत्ति, वैचारिक आस्था जस्ता शब्दहरूले कुनै पनि नागरिकप्रति राज्य पूर्वाग्रही हुँदैन, सरकार सञ्चालनमा जे जस्तो राजनीतिक समीकरण कायम रहे पनि त्यसको असर र प्रभाव जनता (जुनसुकै आस्था र विश्वास राख्ने) ले पाउने सेवा, सुविधा र संरक्षणमा पर्दैन भनी आश्वस्त तुल्याएका छन् । यही कुरा रिट निवेदकहरूका हकमा पनि लागू हुने । 	
४२.	९३५९ पूर्ण अंशचलन	इस्लाम मियाँसमेत विरुद्ध महम्मद कलिम मियाँसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सगोलमा रहेको वा अंश बन्डा नभएको भए सगोलका अंशियारमध्ये कसैका नाउँमा रहेको भएपनि कानूनतः बराबर बन्डा लाग्दछ । अंशियारबाट छुट्टिनेलाई पुनः अंशियाराहरूबीचमा उसको गन्ती हुन सक्दैन । अलग भएका अंशियारको भाग पुनः सगोलको सम्पत्तिबाट छुट्याउने हो र कुनै एक अंशियारलाई दिने हो भने दोहोरो अंश भाग लाग्न जाने । 	४०४
४३.	९३६० संयुक्त भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध सुधीर श्रेष्ठ	<ul style="list-style-type: none"> भ्रष्टाचारजन्य कसुर स्थापित हुनको लागि प्रतिवादीले आफू वा अरू कुनै व्यक्तिलाई गैरकानूनी लाभ पुऱ्याएको भन्ने कुरा प्रत्यक्ष, सार्थक र निश्चयात्मक प्रमाणबाट शङ्कारहित तवरले पुष्टि भएको हुनुपर्ने । प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ को कानूनी व्यवस्थाअनुसार फौजदारी कसुरसम्बन्धमा अभियोजन पक्षले प्रतिवादीउपर लगाएको आरोपलाई शङ्कारहित तवरले पुष्टि गर्नुपर्दछ । अभियोजन पक्षले लगाएको आरोप पुष्टि गर्ने क्रममा शङ्काको कुनै गुञ्जाइस रहनु हुँदैन । शङ्काको गुञ्जाइस उत्पन्न भएमा त्यसको फाइदा अभियुक्तले पाउने । 	४१४

४४.	<p>९३६१</p> <p>संयुक्त</p> <p>गोली हानी</p> <p>गैंडा घाइते</p> <p>पारेको</p>	<p>नेपाल सरकार</p> <p>विरुद्ध</p> <p>रामबहादुर</p> <p>बलसमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> अपराधको प्रकृति, कसुरदारको संलग्नता, कसुरको गाम्भीर्यतालगायतका कसुरसँग सम्बन्धित विभिन्न सन्दर्भहरूलाई विचारै नगरी कसुरमा संलग्न कुनै पनि अभियुक्तलाई यान्त्रिकरूपमा न्यूनतम् वा अधिकतम् सजाय गर्ने भन्ने विधायिकाको मनसाय होइन । विधायिकाले निश्चित सजायको मात्रा उल्लेख नगरी धेरै प्रकारका कसुरमा न्यूनतम् र अधिकतम् सजायको मात्रा तोकिएको अवस्थामा तोकिएको सीमाभित्र रही सजाय निर्धारण गर्ने स्वविवेकीय अधिकार मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा अदालतलाई प्रदान गरेकाले अभियुक्तको कसुरको मात्रासँग मिल्ने गरी निर्णयकर्ताले विवेकसम्मत सजायको मात्रा निर्धारण गर्नुपर्ने । 	४२०
४५.	<p>९३६२</p> <p>संयुक्त</p> <p>बन्डा मुचुल्का</p> <p>बदर</p>	<p>सुरसतिया</p> <p>धनुकाइन</p> <p>विरुद्ध</p> <p>रामलखन महतो</p> <p>धानकुसमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> एकपटक आफूले स्वीकार गरी त्यसबाट फाइदा लिई सकेपछि सोही विषयमा यस्तो होइन भनी दाबी लिन विबन्धनको सिद्धान्तविपरीत हुन जान्छ । अंश मुद्दाको मिलापत्रबाट पूर्व बन्डा मुचुल्कामा उल्लिखित जग्गा नै आफ्नो भाग शान्ति लिई कित्ताकाट गरी दा.खा.दर्ता नामसारीसमेतका कार्य पूरा गरिसकेको अवस्थामा पूर्व बन्डा मुचुल्कालाई मान्दैनौं भन्न प्रमाण ऐन, २०३१ के दफा ३४ ले विबन्धन लाग्ने हुँदा एकपटक स्वीकार गरिसकेको विषयमा पुनः अस्वीकार गरी दाबी गर्न मिल्ने नदेखिने । 	४२८

४६.	९३६३ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	भरतबहादुर कार्कीसमेत विरुद्ध भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ सडक सीमाभित्र जुनसुकै प्रकारले जो कसैले निर्माण गरेको वा भोग गरेको कारणबाट त्यस्तो जग्गामा कसैको कानूनी हक सिर्जना हुन नसक्ने । ■ सडक विभागबाट सम्बन्धित निकायहरूमा पत्राचारसमेत भइसकेको अवस्थामा सो मापदण्डको प्रतिकूल हुने गरी घर पर्खाल निर्माण गर्न पाइँदैन । सम्बन्धित निकायबाट नक्सा पास नै भएको भए पनि सडक सीमा मिची बनाइएको स्थायी अस्थायी टहरा बनाउने त्यस्तो गैरकानूनी कार्यले कानूनी हक स्वतः स्थापित भएको मान्न नमिल्ने हुँदा सरकारले त्यस्तो गैरकानूनी संरचना कुनै पनि समयमा हटाउन सक्ने नै हुँदा कानूनबमोजिम मुआब्जा पाउनु पर्ने भन्न नहुने । 	४३८
४७.	९३६४ संयुक्त परमादेश	अधिवक्ता राजीव सिन्हा राजु विरुद्ध पशुपति क्षेत्र विकास कोष, गौशला, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनैपनि भक्तले भक्तिको अभिव्यक्त गरेको अनुभूति नै गर्न नसक्ने गरी पूजा सामग्रीहरू नै बाहिरिन पर्ने अवस्था ठीक हुँदैन भने पूजा सामग्रीहरू चढाउने नाममा मूर्ति र सो रहेको क्षेत्रउपर नै क्षय वा हास हुनेगरी नकारात्मक असर पर्न दिन पनि मनासिब हुँदैन । तसर्थ सम्बन्धित निकाय एवम् व्यक्तिहरूबाट सन्तुलित ढङ्गले पूजा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन आउने । 	४४३
४८.	९३६५ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध देवेन्द्र नेपाली	<ul style="list-style-type: none"> ■ आधार र कारण बेगर नै राज्यले लिएको दण्ड नीतिकै विपरीत हुने गरी अ.ब.१८८ नं. बमोजिम सजाय घटाउँदै जाने प्रवृत्तिले न त पीडितको भावनामा पुग्न गएको चोटलाई कम गर्न नै मद्दत गर्छ न त दण्डहीनताको स्थितिमा कमी ल्याउनमा नै मद्दत गर्छ । यस्तो विषयमा न्यायकर्ता सधैं होसियार रहन जरूरी हुने । 	४५०

<p>४९.</p>	<p>९३६६ संयुक्त गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको</p>	<p>नेपाल सरकार विरुद्ध वीरेन्द्रकुमार सिंहसमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ आय र व्ययको हिसाब गर्दा विभिन्न घरायसी व्यवहार, सम्पत्तिको व्यक्तिगत लेखा जोखा राख्नुपर्ने दायित्वयुक्त व्यवस्था सुरुदेखि नै नरहेको जस्ता कारक तत्वहरूलाई बिसेर निरपेक्षरूपले आय व्ययको निर्धारण गर्नु न्यायोचित मान्न नसकिने हुँदा कतिपय अवस्थामा न्यायोचित अनुमानको आधारमा आय व्यय निर्धारण गर्नुपर्दा आय र व्ययको फरक रकमले मात्र राष्ट्रसेवक प्रतिवादीको उच्च जीवनस्तरलाई निर्धारण गर्न नसकिने । ■ कतिपय यस्ता स्रोतहरू हुन्छन् जसबाट व्यावहारिकरूपमा आम्दानी त भएको हुन्छ तर कागज प्रमाण हुँदैनन् । कागज प्रमाणको अभावमा यो यो शीर्षकबाट यति यति आय भयो भनी निष्कर्ष निकाल्न कठिनाई हुने हुँदा कतिपय आयका स्रोत एवम् खर्चको रकम न्यायिक अनुमानबाट पनि यकिन गर्नुपर्ने । 	<p>४५७</p>
<p>५०.</p>	<p>९३६७ संयुक्त परमादेश</p>	<p>ध्वज धामी विरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कञ्चनपुरसमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ राज्यको निकायसँग सम्बन्धित अधिकारीहरूको कर्तव्य नागरिकको जिउ ज्यानको संरक्षण गर्नुपर्ने हुन आउँछ, तसर्थ जो रक्षक उही भक्षक किमार्थ बन्न सक्दैन । कुनै व्यक्ति किन मारियो त्यसको अनुसन्धान गर्ने तथा खोजविन गर्ने दायित्व राज्यको हो र बिना कारण निहत्था मानिसको हत्या हुन्छ भने त्यसलाई पत्ता लगाई, दण्ड दिने कर्तव्य पनि राज्यको हुन्छ । जुन व्यक्ति मारिन्छ त्यस्तो मृतकका स्वजनको वैध अपेक्षा भनेको दोषीलाई कानूनबमोजिम कारवाही भई सजाय भोगेको हेर्ने रहन्छ । त्यो अपेक्षाको परिपूर्ति गर्ने दायित्व पनि राज्य र त्यसभित्रको प्रहरी, सरकारी वकिल जस्ता अङ्गबाट हुनुपर्ने । 	<p>४९८</p>

५१.	९३६८ संयुक्त करारबमोजिम गरिपाउँ	प्रदिपराज पाण्डे विरुद्ध कर्मलक्ष्मी कंशाकार	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक, कानूनी कारणले, करार गर्ने पक्षहरूको काबुबाहिरको परिस्थितिबाट करारको सर्त पूरा हुन नसक्ने भएको अवस्थामा Frustration को सिद्धान्त लागू हुने। Frustration को सिद्धान्तअनुसार करार पूरा गर्न कानूनी परिवर्तन भई करार नै गैरकानूनी भएमा, करारको विषयवस्तु नष्ट भएमा, करार गर्ने व्यक्तिको मृत्यु भएको परिस्थिति वा घटनुपर्ने खास घटना नघटेको अवस्था भएमा मात्र करारको पालना गर्न पक्ष बाध्य नहुने। 	५१०
५२.	९३६९ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मो.अजिज खाँ विरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सर्लाहीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सामान्यतया नेपाली नागरिकले आफ्नो मौलिक हक र साम्पत्तिक हक जीवनको उत्तरार्धमा मात्र भोग गर्ने नभई कतिपय मौलिक हक जन्मदेखि नै तथा बालिग भएपछि अझ सक्रिय भई उपभोग गर्ने गरेको पाइने। फैसला कार्यान्वयनको कुरामा निर्विवाद शङ्कारहित प्रमाणको मापदण्ड ग्रहण गर्न नसकिने हुँदा कार्यान्वयनकर्ताबाट प्रस्तुत सन्तोषजनक प्रमाणलाई खण्डन हुने गरी प्रति प्रमाण पुऱ्याउने भार (reverse burden of proof) निवेदकउपर रहने। 	५२४
५३.	९३७० संयुक्त प्रतिषेध / उत्प्रेषण / परमादेश	लक्ष्मी इन्टरकन्टिनेन्टल प्रा.लि.समेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> आर्थिक प्रस्ताव एउटा मात्र खोलिने भन्दैमा त्यो खोलिएको आर्थिक प्रस्ताव नेपाल सरकारले स्वीकार गर्नु नै पर्छ भन्ने होइन, अपितु सम्झौता हुँदा निजी लगानीसम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १४ ले खोलिनु पर्ने भनी उल्लेख गरेका कुराहरूमा सर्वसाधारणको हितमा नभए सरकारले सम्झौता गर्न इन्कार गर्न पनि सक्छ। प्रतिस्पर्धा हुँदा अन्ततः कोही 	५२९

			कोही एक जना त हुन पुग्छ नै प्रतिस्पर्धा हुँदै अन्तमा एक जना रह्यो भन्दैमा उसले जे प्रस्ताव गर्छ त्यसलाई स्वीकार्न सरकार बाध्य हुन्छ भन्न नमिल्ने ।	
५४.	९३७१ संयुक्त निर्णय दर्ता बदर दर्ता हक कायम	प्रकाश पाण्डे विरुद्ध बुद्धिमाया श्रेष्ठसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कुनैपनि जग्गासम्बन्धी मुद्दाको विवादमा हकदैया, हदम्याद र हकको स्रोतको विवेचना हुन जरूरी हुन्छ । आयकर अदालतको कार्यबाट कुनै जग्गामा कसको हक पुगेको छ छैन भनी हेरिने कार्य हुन नसक्ने । आफ्नो हक कायम भएको जग्गा हो र त्यस्तो जग्गा अरु कसैले दर्ता गराएको रहेछ भने जग्गा पजनीका १७ नं. समेतको आधारमा दूषित दर्ता भएका मितिले ६ महिनाभित्र नालेस गर्नुपर्ने । 	५४९
५५.	९३७२ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	रविना थापा भुजेल विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पोखरासमेत	<ul style="list-style-type: none"> साधारण क्षेत्राधिकारको अवलम्बन गर्ने सिलसिलामा भएका त्रुटिलाई सच्याउन कानूनबमोजिमको मार्ग नभएमा वा कानूनले अवरुद्ध गरेमा त्यसलाई असाधारण अधिकारको दुहाई माग्दै कोही अदालतमा शरण पर्दछ भने अदालतले शरणको मरण गर्दैन । त्यस्ता प्रत्यक्ष त्रुटिपूर्ण कार्य गर्नबाट रोक्न, भइसकेका कार्य बदर गरी हक अधिकारको सुनिश्चितताको लागि उपयुक्त आदेश जारी गर्ने असाधारण अधिकार क्षेत्र यस अदालतलाई संविधानले नै दिएको पाइने । 	५४७
५६.	९३७३ संयुक्त परमादेश	शोभाचन्द्र मिश्र विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य सेवा जस्तो संवेदनशील र अत्यावश्यकिय सेवाअन्तर्गतको कर्मचारी भएको देखिन्छ । निवेदक कर्मचारीले सरकारले खटाएको कार्यालयमा गई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नुपर्नेमा सरुवा भएको करिब तीन महिनासम्ममा पनि बरबुझारथ नगरी स्वास्थ्य सेवा जस्तो 	५५६

			<p>अत्यावश्यक सेवामा आलटाल गरी सरुवा भएको कार्यालयमा नगई आफ्नो कर्तव्य पूरा नगर्ने तर सरुवा भएको करिब तीन महिनापछि केवल पत्र बुझेको मितिलाई आधार लिई रिट निवेदनको माध्यमबाट अधिकारको मात्र खोजी गर्नु न्यायसङ्गत हुने नदेखिने।</p>	
५७.	९३७४ संयुक्त भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध विनयकुमार गामीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कार्यालयका पदाधिकारीले जब मन लाग्यो जसरी मन लाग्यो काम गर्ने होइन। कार्यालयमा हुने कामकारवाही एउटा पद्धति र प्रचलनमा आधारित हुन्छ। प्रत्येक कामको कार्यालयमा अभिलेख रहने। ■ कुनै योजनाको कामको कार्यालय आफैँले अनुगमन र निरीक्षण गर्न सक्ने भन्ने देखिन्छ भने त्यस्तो आयोजना सञ्चालन गर्न नहुने कुरामा कार्यालय प्रमुख लगायत सबै सचेत रहनुपर्छ। तर योजना स्वीकृत गरेपछि त्यसलाई ऐन नियमबमोजिम सम्पन्न गराउनका लागि जिम्मेवार कर्मचारीहरूले आफ्नो दायित्वलाई इमानदारीपूर्वक निर्वहन गर्नुपर्ने। 	५५९
५८.	९३७५ संयुक्त मोही बेदखली	सन्तराम अहीर विरुद्ध गंगाराम अहीर	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतिवादी प्रत्यर्थीले मोही बेदखली गरेको स्पष्ट देखिएको अवस्थामा वादी दाबी पुग्न नसक्ने गरी भएको सुरु भूमिसुधार कार्यालय, बाँकेको मिति २०६२।२।२९ को फैसला, त्यसैलाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, नेपालगन्जको मिति २०६७।१२।१६ को फैसलासमेत मिलेको नदेखिँदा ती दुवै फैसला उल्टी भई प्रतिवादी प्रत्यर्थीले मोही बेदखली गरेको हुँदा प्रत्यर्थीलाई भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा ३२ को उपदफा (१) (क) (ख) बमोजिम रु.१०००।- जरिवाना भई 	५८४

			<p>ऐ. ३२(२) (क) बमोजिम वादीलाई फेरि भोगचलन गर्न दिनु भनी विपक्षी जग्गाधनीका नाममा निर्देशसमेत गर्ने ।</p>	
साउन				
५९.	९३७६ विशेष उत्प्रेषण	विशाल दुरासमेत विरुद्ध सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, पुल्चोकसमेत	<ul style="list-style-type: none"> न्यायिक निकायले प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी नाता कायमसम्बन्धी विवादको निरूपण गर्ने गर्दछन् । यसअन्तर्गत परेका विवादमा दाबी पुष्टि गर्न वा खण्डन गर्न आवश्यक पर्ने प्रमाणहरू मुद्दाका पक्षहरूले निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेका विशेष ऐन कानूनअन्तर्गत सम्बन्धित नाता प्रमाणपत्र जारी गर्ने निकायबाट प्राप्त गरी आवश्यक परेको खण्डमा अदालतसमक्ष पेस गरी दाबीलाई पुष्टि वा खण्डन गर्न सक्दछन् । पतिपत्नी बीचको नाता कायम, बाबु छोराको नाता कायम इत्यादि विवादित विषय भएकामा अदालतले विभिन्न प्रमाणहरू सङ्कलन गरेर ती विवादको निपटारा गर्न सक्ने । 	५८९
६०.	९३७७ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता अनन्त कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> जग्गा नापी भएर पनि सम्बन्धित व्यक्तिका नाम दर्ता हुन नसकेका, भोग भएको तर बेनिस्सा देखिएका त्यस्ता जग्गा वास्तविक भोगकर्तालाई स्वामीकर्ता बनाई भूमिको उचित व्यवस्थापन गर्न औचित्य देखेर नै राज्यले नीतिगत व्यवस्था गरी जग्गा दर्ता प्रक्रियालाई नियमित र नियमन गर्न खोजेको त्यस्तो अवस्थामा कानून र उक्त कानूनका आधारमा गठन भएको समिति र कार्यविधिसमेत बढर माग गरेको निवेदकको दाबी नै साधक नभई बाधकको रूपमा देखिन आउने । 	५९८

६१.	९३७८ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता अच्युतप्रसाद खरेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	<ul style="list-style-type: none"> मातृ ऐनले दिएको अधिकारभन्दा बढी हुने गरी कुनै नियम बनेको भए त्यो अवस्थामा कानूनको संवैधानिकताको परीक्षण र न्यायिक पुनरावलोकनको विषय हुन सक्ने छुट्टै विषय हो । तर मातृ ऐनविपरीत नियम बनेको छैन भने त्यो अवस्थामा न्यायिक पुनरावलोकन र संवैधानिक परीक्षणको प्रश्न उठाउनु संविधानसम्मत मान्न नसकिने । 	६०९
६२.	९३७९ विशेष उत्प्रेषण	अधिवक्ता चन्द्रलाल श्रेष्ठसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> जग्गा बाँडफाँड गर्ने म्याद व्यतीत हुँदा मोही र जग्गाधनीको हैसियत तथा हकमा कुनै प्रतिकूल असर पर्ने अवस्था नहुँदा सोही कारणबाट हक गुम्न गएको भन्ने अर्थ गर्न मिल्ने नदेखिने । 	६१९
६३.	९३८० पूर्ण बन्दी प्रत्यक्षीकरण	आरती पौडेल विरुद्ध सुर्खेत जिल्ला अदालत, वीरेन्द्रनगर, सुर्खेतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कैदको सजाय ठहर भएको व्यक्तिले नाम ढाँटी अर्कै नाम, थर र वतन देखाई नागरिकताको प्रमाणपत्र लिएकै आधारमा सजायबाट उन्मुक्ति नपाउने तथा निर्दोष व्यक्तिले सजाय भोग्नु नपर्ने अवस्थाको सुनिश्चितताको लागि व्यक्तिको यकिन गर्न फैसला कार्यान्वयनका सन्दर्भमा सनाखतलगायतका आवश्यक कागज तयार पार्ने कार्य अन्यथा नभई अत्यावश्यक हुने । 	६२९
६४.	९३८१ संयुक्त अपहरण	नेपाल सरकार विरुद्ध मुरारी भुजेल	<ul style="list-style-type: none"> सजायमा तल्लो र माथिल्लो हद राख्नु भनेको अपराध गर्दाको अवस्था, परिस्थिति र प्रतिवादीको कसुरमा संलग्नता आदिसमेतको आधारमा न्यायकर्ताले आफूमा निहित स्वविवेकीय अधिकारको प्रयोगद्वारा प्रतिवादीलाई सजायको निर्धारण गर्नकै लागि भएको हुन्छ । कानूनमा व्यवस्था भएअनुसार यी प्रतिवादीलाई सजाय तोकिएको देखिँदा त्यसलाई अन्यथा मान्न नमिल्ने । 	६४३

६५.	९३८२ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	अनिता कंसाकारसमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफूसमक्ष परेको अंश मुद्दाको फिरादमा उल्लेख भएको मितिमा वा प्रतिउत्तर परेपछि सोमा उल्लेख भएको मिति वा अन्य कुनै मितिमा मानो छुट्टिएको मिति कायम गर्नुपर्ने हो सो कुरा जिल्ला अदालतले तथ्य, प्रमाण, कानून र न्यायका सिद्धान्त एवम् न्यायिक प्रचलनसमेतको आधारमा सो मिति कायम गर्ने हो। जिल्ला अदालतबाट सोबमोजिमको कुनै मिति नै कायम नभएको वा नगरेको अवस्थामा फिरादमा उल्लेख भएको कुनै शब्दावली वा व्यहोरालाई सच्याउने विषयको निवेदनबाट सच्याउने मिल्ने वा नमिल्ने भन्नेसम्मको आदेश गर्नुपर्नेमा मानो छुट्टिएको मिति नै कायम गर्ने गरी पुनरावेदन अदालतबाट भएको आदेशबाट जिल्ला अदालतले सोसम्बन्धमा गर्ने निर्णय प्रभावित हुन सक्ने। 	६५२
६६.	९३८३ संयुक्त परमादेश	अधिवक्ता सुनिल रञ्जन सिंह विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपालको अविभाज्यता जोगाउन एवम् यसको अखण्डतामाथि कुनै प्रश्नसमेत उपस्थित हुन नदिन देशका सम्पूर्ण जनतालाई समानताको अधिकारको प्रत्याभूति एवम् अवसर प्रदान गर्न सचेष्ट रहनुपर्नेको साथसाथै सीमान्तीकृत समुदायप्रति सकारात्मक विभेद (Positive discrimination) गर्नुपर्नेसमेतको अवसर धारा १३(३) को प्रतिबन्धात्मक व्यवस्था (Proviso) अनुसार आवश्यकता भएबमोजिम गर्नुपर्ने हुनाले संविधानको धारा १५४ लाई मध्यनजर राखी निवेदन मागअनुसार मधेसी समुदायको सशक्तीकरण गर्न र राज्यबाट समानताको हकतिर उन्मुख गराउन प्रयास गर्नु र आवश्यकताअनुसारको आयोग एवम् कानूनसमेत बनाउनु भनी नेपाल सरकारलगायतका विपक्षीहरूको नाउँमा परमादेशको आदेश जारी हुने। 	६६२

६७.	९३८४ संयुक्त करारीय दायित्वबाट मुक्त गरी क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ	उज्वोल अनुप लामा विरुद्ध जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, तनहुँ	<ul style="list-style-type: none"> करारनामाले पक्षहरूको बीचमा दायित्वसमेत सिर्जना गर्दछ, जुन दायित्व पक्षहरूले अनिवार्यरूपमा पालना गर्नुपर्ने हुन्छ । करारनामाको सर्त पालना नगरेको कारणले कुनै पक्षलाई क्षति पुग्न गएमा सोको पूर्ति गर्ने दायित्व सो सर्त उल्लङ्घन गर्ने पक्षको हुन्छ । सामान्यतः करारको सर्त उल्लङ्घन गर्ने पक्षले दायित्व वा क्षतिपूर्ति नगरेसम्म उपचारको बहानामा अदालतमा प्रवेश गर्न पाउने अवस्था नहुने । 	६६९
६८.	९३८५ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	सुभाष रायसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> अनिश्चित र संदिग्ध कुरालाई परिस्थितिजन्य प्रमाणको जामा पहिराउनु प्रमाणसम्बन्धी कानूनी सिद्धान्त र न्यायिक मान्यताको उपहास गर्नुहुनेछ । प्रतिवादीहरू विरुद्ध प्रत्यक्ष प्रमाण छँदैछैन । मार्नुपर्ने कारण पनि शङ्कारहित किसिमबाट आउन सकेको छैन । फौजदारी कसुरमा प्रतिवादी विरुद्धको अभियोगदाबी ठोस, निर्विवाद र शङ्कारहित प्रमाणबाट प्रमाणित गर्नुपर्ने । 	६७४
६९.	९३८६ संयुक्त ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार विरुद्ध चन्द्र नाथ	<ul style="list-style-type: none"> ज्यान मार्ने उद्योगको अपराध ठहर हुनका लागि प्रतिवादीले पीडितलाई मार्ने मानसाय राखी सोहीबमोजिमको कार्य गरेको प्रमाणित हुनुपर्छ र त्यस्तो कार्यको परिणामस्वरूप पीडितको कुनै कारणबस ज्यानसम्म बचन गएको अवस्था स्पष्टरूपमा स्थापित हुनुपर्छ । ज्यान बचेको कारण तेस्रो पक्षको उपस्थिति हुनु नहुनुले अपराध घट्टाको परिस्थितिअनुरूप केही निष्कर्षमा पुग्न सजिलो हुन्छ, तर त्यही एउटा कारणबाट मात्र ज्यान मार्ने मानसाय थियो कि थिएन भनी भन्न सकिने अवस्था हुन्छ नै भन्न मिल्दैन । तेस्रो पक्षको उपस्थिति भन्दा पनि ज्यान मार्ने मनसाय हुनु ज्यानमार्ने उद्योगको अपराधमा आवश्यक तत्त्वको रूपमा रहने । 	६९९

७०.	९३८७ संयुक्त स्ववासी घरजग्गा दर्ता	जगतबहादुर गुरुङ विरुद्ध मालपोत कार्यालय, लमजुङ, मुकाम वंशीशहर, लमजुङसमेत	<ul style="list-style-type: none"> जग्गा (नाप जाँच) ऐन, २०१९ को दफा ६(५) बमोजिम नापी गोक्षाराले कानूनबमोजिम बुझनुपर्ने प्रमाण बुझी तोकिएको समितिमा पेस गरी दर्ता गर्न सिफारिस / निर्णय गरेको कुरालाई मालपोत कार्यालयले पुनः छानबिन गरी मालपोत ऐन, २०३४ को दफा ७(१) अनुसार तोकिएको समितिमा राखी नापी गोक्षाराको निर्णय परिवर्तन गर्न पाउने अधिकार मालपोत कार्यालयलाई मालपोत ऐनको उक्त दफाले कानूनी अधिकार दिएको देखिँदैन। मालपोत कार्यालयले पछिल्लो निर्णय गर्दा कानूनको अख्तियारी देखाई मिति २०४२।१।५ मा ६ नं. नापी गोक्षारा लमजुङबाट भएको निर्णयलाई बदर गर्न सकेको नपाइएको हुँदा मालपोत कार्यालयले गरेको निर्णय कानूनको अख्तियारीभित्र रही भए गरेको देखिन नआउने। 	७०९
७१.	९३८८ संयुक्त लेनेदेन	दिलपकुमार साहसमेत विरुद्ध विद्याकरप्रसाद साह	<ul style="list-style-type: none"> कानूनमा स्पष्ट भएका कुरामा अदालतले अनुमान गरी रजिस्ट्रेसन गर्ने अड्डामा तोकिएको अधिकारीसँग पेस भई सनाखत गरिसकिएको तर पारित हुन नपाएको स्थितिमा मात्र कपाली सरहको अधिकार वादी साहुमा सृजना हुन्छ भनी व्याख्या र विश्लेषण गरी न्यायिक निष्कर्षमा पुग्न मनासिब हुने नदेखिने। 	७०९
७२.	९३८९ संयुक्त उत्प्रेषण	केशवमान अमात्य विरुद्ध नेपाल विद्युत प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> विदेशी पुँजी आकर्षित गर्नको लागि विभिन्न कर छुटदेखि मुनाफाको राम्रो प्रतिशत विदेशी मुद्रामा लान सकिने जस्ता सुविधा दिने कुरा आम प्रचलन भैसकेको छ। विश्व व्यापार सङ्गठनको सदस्यता लिइसकेको नेपालले त्यसप्रतिको प्रतिबद्धता पूरा गर्ने पर्छ। जति नेपाल आत्मनिर्भर हुन्छ उति स्वदेशी पुँजीको विकास हुन्छ र उति राष्ट्रियता बलियो हुन्छ। राष्ट्रको पछाँटेपनमा राष्ट्रियता विकसित हुन 	७१८

			सवदैन । भोका नाङ्गा र विपन्नहरू सँधै पराधीन रहन्छन् । नेपालको आफ्नै स्रोत साधनले नभ्याउने तर दाताले प्रदान गरेको सहायताअनुसार आयोजना सम्पन्न गर्ने कुरामा सम्म सीमित रहेको प्रस्तुत आयोजनाबाट राष्ट्रहित संवर्द्धन नै हुने देखिन्छ । ऋणको राम्रो सहयोग होस् भन्ने दातृ देशको चाहनालाई अन्यथा भन्नै नमिल्ने ।	
७३.	९३९० संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध / अधिकारपृच्छा	अधिवक्ता ओमप्रकाश अर्याल विरुद्ध राष्ट्रपतिको कार्यालय, सितल निवास, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> जाँचबुझ आयोगको निर्णय वा प्रतिवेदनको विषयले प्रत्यक्षतः कसैको हक हैसियतमा असर पाउँदैन । जाँचबुझ आयोग स्वयम्ले प्रत्यक्षरूपमा कसैलाई दोषी ठहर गर्न सवदैन, कुनै अपराधको आरोप वा अभियोग लागि न्यायिक प्रक्रियाबाट पुष्टि र प्रमाणित हुनु पर्दछ । सो प्रतिवेदन हालसम्म सार्वजनिकसमेत भएको छैन । औपचारिकरूपमा सार्वजनिक नै नभएको जाँचबुझ आयोगको प्रतिवेदनको ठहरलाई नै व्यक्तिको ख्याती र चरित्रसँग तुलना गर्न नमिल्ने । 	७३३
भदौ				
७४.	९३९९ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	धर्मेन्द्र सिंह विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> अदालतले कुनै पनि ऐन वा नियम जहिले पनि वैध र अधिकारक्षेत्रभित्र रही निर्माण गरिएको छ, संविधानसम्मत रहेको छ भन्ने अनुमान गर्ने हुनाले कुनै ऐन वा नियम बाझिएको छ भनी दाबी गर्ने पक्षले दाबी गरेअनुसारको कानूनी व्यवस्था के कसरी संविधानसँग बाझिएको हो भन्ने कुरा प्रमाणित गरी अदालतलाई विश्वास दिलाउन सक्नुपर्ने । 	७५९
७५.	९३९२ पूर्ण जालसाजी	खैतुन तेसा विरुद्ध तेतरी मियाइनीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> एउटै लिखत विरुद्ध दुई विषयमा छुट्टाछुट्टै मुद्दा गर्न पाउने गरी कानूनले दुई बाटो प्रदान गरेकामा कुनै एक वा दुवै बाटो रोज्ने अधिकार वादीको हुन्छ । प्रस्तुत 	७६५

			मुद्दाको विवादित लिखतका आधारमा वादीले देवानीतर्फ लिखत बदर र फौजदारीतर्फ जालसाजी मुद्दा लिई आएको देखियो । यसरी दुई विषयमा नालेस परेको अवस्थामा अदालतले निर्णय गर्दा मुद्दामा भएको तथ्य, उपचारको प्रकृति, हानी नोक्सानीको परिपूरण हुन सक्ने नसक्ने अवस्था र दुईमध्ये मूलभूत उपचार के हुन सक्छ जस्ता यावत् कुरामा दृष्टि पुऱ्याई निर्णय गर्नु न्यायोचित हुने ।	
७६.	१३९३ संयुक्त जबर्जस्ती करणी	धनराज खड्का विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ मौकामा गरेको साबिती बयानलाई अन्य प्रमाणबाट समर्थित भएको तथ्यगत अवस्था मिसिल संलग्न प्रमाणहरूबाट स्पष्टरूपमा पुष्टि भएको अवस्थामा अदालतको इन्कारी बयानबाटमात्र प्रतिवादी बेकसुर रहेको मान्न नहुने । 	७७२
७७.	१३९४ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	धनबहादुर नाथ विरुद्ध नेपार सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा जिकिर लिएजस्तो तथ्यको एकप्रकारको साबितीमात्र नभै कसुरको सम्बन्धमा पूर्ण साबिती नै भएको र निजको सो साबिती अन्य स्वतन्त्र प्रमाणहरूबाट समर्थित भएको अवस्थामा केवल पुनरावेदनमा लिएको जिकिर कै आधारमा मात्र निर्दोष रहेछन् भनी मान्न मिल्ने नदेखिने । 	७७९
७८.	१३९५ संयुक्त अंश नामसारी	जोगेन्द्र अहिरसमेत विरुद्ध रवडी अहिरनीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ पत्नीले पतिबाट अंश पाउन त्यस्तो महिला पतिको सत्यमा रहेको हुनुपर्ने र छोरा छोरीले पिताबाट अंश पाउनका लागि निज आफ्नो आमाबाबुबाट जन्मेको जैविक सन्तान हुनुपर्ने वा कानूनबमोजिम धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राखेको हुनुपर्दछ । सोबाहेक अन्य अवस्थाका कुनै व्यक्तिले पत्नी र छोरा छोरीको रूपमा अंशमा दाबी गर्न सक्ने अवस्था रहँदैन । विधिवत् 	७८५

			पतिपत्नी नरहेको अवस्था र जैविक सन्तान नदेखिएको अवस्थामा त्यस्ता व्यक्तिलाई अदालतले अंश दिलाउनु कानूनविपरीत हुन जाने ।	
७९.	९३९६ संयुक्त उत्प्रेषण	रामलखन यादव विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> वस्तुतः लेनदेन मुद्दाको सम्बन्धमा पेस भएको कपाली तमसुकमा उल्लेख भएको ऋणीको वतनमा नै म्याद जारी गरी तामेल हुनुपर्दछ । सो वतनभन्दा फरक वतनमा म्याद तामेल गरिएको अवस्थामा त्यस्तो तामेलीलाई रीतपूर्वक तामेल भएको भन्न नमिल्ने । 	७९५
८०.	९३९७ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	बसन्त रायमाझी विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> काम गरी खाईपाई आएको तलब, भत्तालगायतका सुविधा फिर्ता दिनुपर्ने भन्नु न्यायसङ्गत हुँदैन । निजामती किताबखाना वा आफू कार्यरत कार्यालयमा जानकारी नदिई वा आफूलाई अवकाश मिति थाहा हुँदाहुँदै बढी अवधि जानाजान सेवा गरेको अवस्थामा बदनियतपूर्वक वा छल गरी सेवा गरेको देखिए पृथक अवस्था हुनसक्छ । परन्तु प्रस्तुत विवादमा निवेदकले आफू अवकाश हुने मिति सम्बन्धमा कुनै प्रकारको छलकपट गरेको वा बदनियतपूर्वक गलत मनसाय लिई बढी अवधि सेवा गरी तलब भत्ता सुविधा प्राप्त गरेको भन्ने देखिन नआउने । 	८०२
८१.	९३९८ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	धनबहादुर राईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> आत्मरक्षाको लागि चाहिनेभन्दा बढी बल प्रयोग हुनुहुँदैन । प्रतिवादीबाट भएको बल प्रहारको मात्राले निजको नियत वा मनसाय के कस्तो छ भन्ने इङ्गित गर्दछ । मृतक बलहीन रहेको स्थितिमा समेत प्रतिवादीले टाउको अनुहार, घाँटी जस्ता संवेदनशील अङ्गमा खुकुरी प्रहार गरी मृतकलाई नियतवश मारेको प्रमाणित हुँदा प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने । 	८१३

<p>८२.</p>	<p>९३९९ संयुक्त जबर्जस्ती करणी</p>	<p>नेपाल सरकार विरुद्ध सेतु भन्ने साबुद्धिन मिया</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ फौजदारी कसुरमा संलग्न हुने कसुरदारले एउटै व्यक्तिउपर एकै बखत विभिन्न प्रकारका कसुर गरेको खण्डमा सो प्रतिवादीउपर एउटै वारदातबाट सृजित परिणामलाई लिएर कसुरअनुसारको सजाय माग गरी एउटै मुद्दा चलाउन सक्ने भए पनि प्रस्तुत वारदात फरक फरक मितिमा भै फरक फरक नाबालिकाउपर जबर्जस्ती करणी भएको भनी स्वयम् अभियोजन गर्ने निकायले अभियोग दाबीमा माग गरेको देखिँदा अलग अलगरूपमा अभियोजन गरी मुद्दा दायर गर्नुपर्नेमा सो नगरी एउटै वारदात जस्तो रूपमा बुझी अभियोग पत्र दायर भएको देखिएको र यस्तो संवेदनशील विषयमा अभियोजनको जिम्मेवारी निर्वहन गर्ने निकायको रूपमा रहेको महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले मातहतका कार्यालयलाई थप निर्देशन दिई अभियोजनको विषयलाई थप प्रभावकारी बनाउनुपर्ने हुँदा अब आइन्दा यस्तो प्रकारको त्रुटि हुन नदिन र अभियोजनको प्रभावकारितामा जोड दिन तालुक कार्यालयले विशेष ध्यान दिनु भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयका नाउँमा ध्यानाकर्षण गराउने । 	<p>८२७</p>
<p>८३.</p>	<p>९४०० संयुक्त लागु औषध सेतो हेरोइन</p>	<p>ओबुनमी माइकल ओजोर विरुद्ध नेपाल सरकार</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ विदेशी नागरिकका हकमा भाषागत कठिनाइका कारण हुन सक्ने कठिनाइले न्यायिक प्रक्रियालाई नै कमजोर गराउन सक्ने हुन्छ । न्यायिक प्रक्रियाभित्र ल्याउन यस्ता विदेशी नागरिकलाई पक्राउ गर्दा, अभियोजन गर्दा तथा निज विरुद्ध भएको जुनसुकै न्यायिक कारवाहीमा निजलाई सोधपुछ, निजको बयान तथा 	<p>८३८</p>

			<p>निजउपरको न्यायिक दायित्व वहन गराउनसमेतका लागि निजले बुझ्न सक्ने दोभाषेसमेतको व्यवस्था गर्न अनुसन्धान निकाय अभियोजनको निकाय एवम् यस अदालत र मातहतका सबै अदालतहरूमा यथासम्भव प्रतिवादीले बुझ्न वा बोल्न सक्ने भाषा जान्ने व्यक्तिहरूको सूची तयार पारी नियमित वा पटके जुनरूपमा व्यवस्था गर्न व्यावहारिक र सम्भव हुन्छ सोहीरूपमा आवश्यकताअनुसार सेवा लिने र सेवा उपलब्ध गराउने नीतिगत र कार्यगतरूपमा निश्चित व्यवस्था अविलम्ब गराउनु, भाषागत एवम् भाषा जान्ने व्यक्तिको सेवा लिनुपर्ने स्थानको क्षेत्रगत आधारमा दोभाषेहरूको सूची तयार गरी राख्ने व्यवस्था गर्नु, दोभाषेको सेवा लिने गर्दा त्यस्तो दोभाषे छनौट गर्ने, सेवा लिए बापतको शुल्क वा पारिश्रमिक दिने व्यवस्था, दोभाषेको जवाफदेहिताको अतिरिक्त दोभाषेको सेवालाई नियमित बनाउन आवश्यक निर्देशिकासहितको व्यवस्था गर्नु र तत्कालको लागि कम्तिमा अङ्ग्रेजी विषयमा स्नातक उत्तीर्ण गरेको दोभाषेसमेत नियुक्त गर्न जो चाहिने आवश्यक प्रबन्ध गर्नु भनी प्रहरी प्रधान कार्यालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय एवम् यस अदालतका रजिस्ट्रारको नाउँमा निर्देशनसमेत जारी हुने ।</p>	
८४.	९४०९ संयुक्त उत्प्रेषण	विरादत्त बडुसमेत विरुद्ध सुन्तली धामीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> रिट अधिकारक्षेत्रअन्तर्गत यसै अदालतबाट एकपटक आदेश भई सो आदेश अन्तिम भएर रहिरहेको अवस्थामा हालसम्म त्यस्तो आदेशलाई चुनौती दिई अर्को रिट निवेदन दिन पाउने हक स्वीकार गरिएको छैन र त्यस्तो परम्परा 	८४६

			स्थापित भएको अवस्था नहुँदा अन्तिम तहको न्यायिक निकायबाट निर्णय भै सो निर्णय अभिलेखको रूपमा रहेको अवस्थामा सोही विषयलाई उही निकायको समान तहको इजलासबाट त्यस्तो निर्णय बदर गर्न सक्ने अवस्था पनि नरहने ।	
८५.	९४०२ संयुक्त उत्प्रेषण	केशव दुवाडी विरुद्ध श्रम अदालत, अनामनगर, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ अमूक कम्पनी वा प्रतिष्ठानको नाफा निर्धारण गर्दा कम्पनी वा प्रतिष्ठानले प्राप्त गरेको समष्टिगत नाफा त्यसमा पनि खास गरी राजस्व तिर्नुपर्ने रकम र पुँजीगत आयलाई मानिने भएपनि लगानीका कम्पनीहरूमा यसको प्रयोग हुन सक्दैन । कम्पनीको चालु आर्थिक वर्षको अवस्थाबाट यसलाई अलग-अलग गर्न पनि नमिल्ने । 	८५६
८६.	९४०३ संयुक्त भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध दिलीपकुमार मल्ल ठकुरी	<ul style="list-style-type: none"> ■ विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा गर्नु सबैको जिम्मेवारी हो भन्दैमा कसैको जिम्मेवारीमा नपर्ने गरी अर्थ गर्नु युक्तिसङ्गत हुँदैन । दायित्व सबैको आआफ्नो हुन्छ । आरोप को कसलाई लगाउने हो भन्ने विषय आरोपपत्र प्रस्तुतकर्ताको हुन्छ तर निर्णयको रोहमा अरुको पनि सम्पत्तिको रेखदेख गर्ने जिम्मेवारी छ भन्दैमा आरोपित व्यक्तिउपर लागेको कसुरको गाम्भीर्यमा कमीचाहिँ आउँदैन । प्रधानाध्यापक विद्यालयको प्रशासकीय प्रमुख भई निजको जिम्मेवारीमा छोडिएको विषयमा आफ्नो जिम्माको होइन भन्न नमिल्ने । 	८७९

८७.	१४०४ संयुक्त उत्प्रेषण	रामप्रसाद सापकोटा विरुद्ध विद्यालय शिक्षक किताबखाना, छाउनीमार्ग, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ ऐन र नियममा भएको कुनै पनि व्यवस्थाहरू निरपेक्ष नभई सापेक्षरूपमा प्रयोग भएका हुन्छन् । समयमै पूर्व जानकारी नगराई अवकाश नदिई निरन्तर काममा लगाई सेवा लिई रहेको विद्यालयले सेवा गरेबापत निजलाई उपलब्ध गराएको तलब भत्ता फिर्ता गर्नु वा कट्टा गर्नु भन्ने निर्णय काम गरे बापत उचित ज्याला पाउने भन्ने श्रमसम्बन्धी विधिशास्त्रीय अवधारणाको विपरीतसमेत हुने देखिने । 	८८२
८८.	१४०५ संयुक्त उत्प्रेषण	नवराज चापागाईं विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटै निर्णयउपर असाधारण अधिकार क्षेत्र र साधारण अधिकार क्षेत्रबाट मुद्दा परेको छ भने साधारण अधिकार क्षेत्र नै आकर्षित हुन आउने । 	८९०
८९.	१४०६ संयुक्त सम्पत्ति शुद्धीकरण	माधवकुमार भगत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ अपहरण, भ्रष्टाचार, आतङ्कवाद, राजस्वको छली आदि गैरकानूनी कार्यबाट आर्जित सम्पत्ति भूमिगत रूपमा पुनः त्यस्तै गैरकानूनी कार्यमा लगानी हुने र शुद्धीकरण गर्ने चक्रहरू चलिरहने हुँदा पुनः त्यो गैरकानूनी कार्यबाट आर्जित सम्पत्ति आपराधिक कार्यमा प्रयोग नहोस् आपराधिक कार्य रोकियोस् भनी निवारणात्मक व्यवस्था (Preventive Measures) को प्रयोजनार्थ सम्पत्ति शुद्धीकरण ऐन आएको हो । सम्पत्ति शुद्धीकरण आफैँमा सम्बद्ध कसुर (Predicate offence) होइन अपितु मूल कसुरको सह उत्पादन (By Product) को रूपमा सह अपराध (Secondary Offence) हो । मूल कसुरलाई लुकाई छिपाई त्यसबाट आर्जित सम्पत्तिलाई लुकाउन शुद्धीकरण गरिएको कसुर यस ऐनअन्तर्गत पर्ने । 	९००

९०.	९४०७ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	खुसवुकुमारी व्यारसमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> नाबालकको वास्तविक संरक्षक भनेका आमा र बाबु नै हुन् । बाबु आमा छँदा छँदै कुनै खास कारणबाहेक नाबालकहरूको संरक्षक अरु हुन सक्ने अवस्था हुँदैन । एउटै परिवारकी आमाले व्यवहार गरी मुद्दा हार जित भएपछि सम्पत्ति जान लाग्यो भनी बाबुले निवेदन गरी आफ्नो भाग छुट्याई लिई सकेपश्चात् पुनः नाबालकहरूको बाबु आमा छँदा छँदै मावली हजुरबुवाले नाति नातिनीको हकमा निवेदन गर्ने र बाबु आमाको लिखितजवाफसमेतको व्यहोरा हेर्दा पनि रिट निवेदकलाई सघाउ पुग्ने खालको देखिएको अवस्थामा प्रथम दृष्टि मै निवेदक सफा हात लिई आएको देखिन नआउने । 	९१०
९१.	९४०८ संयुक्त लेनदेन	शान्तबहादुर शाही (खड्गो) विरुद्ध भाजुरत्न महर्जनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> लिखत परीक्षणमा दक्षता हासिल गरेका विशेषज्ञहरूको राय न्याय सम्पादनको सहजताको लागि भएको तथ्यमा विवाद छैन । लिखत परीक्षण वैज्ञानिक कार्य हो । वैज्ञानिक तरिकाले विवादित लिखतको परीक्षण हुने हुँदा विशेषज्ञको राय विश्वास नगर्ने मनासिब आधार र कारण भएमाबाहेक निजले व्यक्त गरेको रायलाई अस्वीकार गर्न नमिल्ने । 	९१४
९२.	९४०९ संयुक्त दर्ता फोड गरी दर्ता गरिपाउँ	बिर्जु महतो विरुद्ध बेचन महतो	<ul style="list-style-type: none"> अपुतालीको विवादलाई संयुक्त दर्ताले टुङ्ग्याई सकेको छ । संयुक्त दर्ताभन्दा पहिलेको अपुताली हक हिस्साको कुरालाई फेरी ब्युँताउनका लागि विबन्धन, समर्पण, व्यवहार तथा कारोबारको निश्चितता (certainty of transactions), असल नियत, सदाचार र नैतिकता सबै कुराले प्रतिवादीलाई छेकेको छ । ती छेकबारहरू निरर्थक हुने गरी अपुतालीको महल लगायतका 	९२३

			कानूनले प्रतिवादीलाई मद्दत गरेको र प्रतिवादीले ती कानूनको आधार लिन सकेको देखिँदैन । उल्टो यसमा अपुतालीको महलको २० नं. को हदम्यादको छेकबारसमेत लाग्ने अवस्था रहने ।	
९३.	१४१० संयुक्त उत्प्रेषण	शोभाचन्द्र मिश्र विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कानूनद्वारा तोकिएको निकाय वा पदाधिकारीलाई भएको सरुवा गर्ने अधिकार तल्लो निकायलाई भएकामा माथिल्लो निकायले प्रयोग गर्ने नमिल्ने भनी व्याख्या गर्न नमिल्ने । 	९२८
असोज				
९४.	१४११ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	यादवप्रसाद थपलिया विरुद्ध मन्त्रपरिषद्, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	<ul style="list-style-type: none"> निजामती सेवालाई कस्तो बनाउने, यसको संगठनात्मक स्वरूप कस्तो हुने, पदसोपानको संरचना कुन प्रकारको राख्ने, निजामती कर्मचारीको नियुक्ती, बढुवा र बर्खासीका मापदण्ड के कस्तो आधारबाट निर्धारण गर्ने, सेवाका शर्त र सुविधाहरू के कस्तो प्रदान गर्ने भन्ने विषयहरू कर्मचारी प्रशासनको क्षेत्रमा विकसित मान्यता, सिद्धान्त र प्रचलनलाई ध्यान दिई देशको अवस्था र आवश्यकताअनुरूप राज्यले अख्तियार गर्ने नीतिमा भर पर्ने विषय भएको हुँदा न्यायिकरूपमा व्यवस्थापन हुने विषय मान्न नमिल्ने । 	९३५
९५.	१४१२ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	माधवकुमार बस्नेतसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> विद्युत् स्वयम्मा प्राकृतिक स्रोत साधन नभई प्राकृतिक स्रोत पानीको माध्यमबाट उत्पादित वस्तु हुँदा विद्युत् उत्पादन र त्यसको व्यवस्थापन पनि राज्य वा राज्य र अन्तर्राष्ट्रिय अन्तर सरकारी संगठनबीच भएको सम्झौता नभई नेपाल सरकार र निजी कम्पनीहरूबीच निश्चित अवधिसम्मको लागि सम्झौता भएको र उक्त सम्झौतामा प्राकृतिक 	९४२

			<p>स्रोतको बाँडफाँड नगरी प्राकृतिक स्रोतबाट वस्तु उत्पादन गर्न र त्यसको व्यवस्थापन गर्न लागिएको हुँदा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५६(२) बमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गर्नु नपर्ने हुँदा त्यस्तो विषयमा करार वा सम्झौताको माध्यमबाट विद्युतको उत्पादन, प्रसारण, वितरण र अन्य व्यवस्था गर्न सक्ने गरी विद्युत ऐन, २०४९ को दफा ३५ तथा जलस्रोत ऐन, २०४९ को दफा १२ ले नेपाल सरकारलाई अधिकार प्रदान गरेको उक्त व्यवस्था नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५६(२) तथा (३) सँग बाँझिएको नदेखिएकाले बदर गरिरहन नपर्ने।</p>	
९६.	९४१३ पूर्ण उत्प्रेषण / परमादेश	हरगोविन्द लुइटेल् विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> सम्बन्धित ऐनमा पदावधिको प्रष्ट व्यवस्था भएको, तर नियुक्ति दिँदा नियुक्तिकर्ताले पदावधि उल्लेख नगरेको वा घटी पदावधि उल्लेख गरेको वा बढीमा भन्ने शब्द प्रयोग गरी सो पदावधिलाई घटबढ गराउने गरी निर्णय गरेको देखिए त्यस्तो निर्णयलाई कानूनसङ्गत भन्न मिल्ने हुँदैन। कानूनले खास पदावधि तोकिएको अवस्थामा सो किटानी तोकिएको पदावधिसम्म निजले काम काज गर्न पाउने नै हुन आउने। 	९६२
९७.	९४१४ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	नरसिंह राणासमेत विरुद्ध नेपाल राज्यका महान्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> निवेदकहरू उपर परेको पहिलो उजुरीमा अनुसन्धानको क्रममा रिट निवेदकहरूलाई कानूनबमोजिम बयान गराई प्रमाण सङ्कलन गर्नेसमेतका काम सम्पन्न भएको अवस्थामा कसुरदार नदेखिएको आधारमा एकपटक निवेदकहरूलाई मुद्दा नै नचलाउने भनी निर्णय गरिसकेपछि पुनः सोही अभियोगमा मुद्दा चलाउने भनी गरेको निर्णय कानूनतः मिल्ने नदेखिने। 	९७०

९८.	९४९५ संयुक्त गैरकानूनी सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार विरुद्ध अच्युतकृष्ण खरेलसमेत	<ul style="list-style-type: none"> आरोपपत्रमा उल्लेख भएअनुसारको प्रतिवादीका जिम्मामा रहेको कुल सम्पत्तिभन्दा प्रतिवादीको वैधानिक आम्दानीको स्रोत बढी नै रहेको देखिएको उल्लिखित स्थितिमा अनुमानका भरमा प्रतिवादीलाई कसुरदार कायम गर्न र सजायको भागीदार बनाउनु कानूनको मनसायविपरीत हुने । 	९८०
९९.	९४९६ संयुक्त जालसाजी	सिमा दमैसमेत विरुद्ध प्रेमबहादुर दमैसमेत	<ul style="list-style-type: none"> व्यवहार चलाउनलाई घर जग्गा बिक्री गर्नेदेखि बाहेकको उक्त उपाय नभएको अवस्थामा घर जग्गा बिक्री गरेको कार्यलाई मात्र जालसाजी गन्यो भन्न मिल्दैन । जालसाजी हुनलाई त्यस्तो कार्य गर्ने व्यक्तिको बदनियत एवम् सो किसिमको आचरण देखिनु पर्ने । 	९०७३
१००.	९४९७ संयुक्त उत्प्रेषण	कल्पना कुमारी कर्ण विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> स्वार्थी छोराहरू सँगसँगै रहेको अवस्थामा घरको मुख्यको हैसियतले गरेको व्यवहारप्रति निजको प्रथम जिम्मेवारी हुने भए पनि त्यस्तो व्यवहारमा ऋण खाँदा सँगै बस्नेले जिम्मेवारी लिनै नपर्ने भन्ने हुँदैन । एकासगोलको परिवारमा लिएको ऋण पनि सगोलकै सम्पत्तिबाट तिर्नुपर्ने कुरामा विवाद हुन नसक्ने । 	९०७९
१०१.	९४९८ संयुक्त ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार विरुद्ध प्रेम शाही	<ul style="list-style-type: none"> वारदातमा पीडितको शरीरमा भएको घाउ चोटको अवस्था सामान्य प्रकृतिको देखिन आएको र सो कुरालाई प्रतिवादीका साक्षीले अदालतमा गरेको बकपत्र र जाहेरवाला स्वयंले अदालतमा आई झगडासम्म भएको भनी दिएको निवेदन व्यहोराबाट समर्थित गरेको देखिँदा प्रस्तुत वारदात ज्यान मार्ने उद्योगको श्रेणीअन्तर्गत पर्ने नदेखिई कुटपिटसम्म भएको पुष्टि हुन आउने । 	९०८५

१०२.	१४१९ संयुक्त मोही नामसारी	विष्णुप्रसाद स्वगमिखा विरुद्ध सिताराम पक्कासमेत	<ul style="list-style-type: none"> मोहीको मृत्युपश्चात् मोहीले कमाई आएको जग्गाको मोहीयानी हक प्राप्त गर्नको लागि निजपछि निजको पति, पत्नी, छोरा, छोरी, आमा, बाबु, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, छोरा बुहारी, नाती, नातिनी बुहारी, दाजुभाइ वा दिदीबहिनीहरू मध्ये जो मोहीसँगै एकासगोलमै रहे बसेका छन त्यस्तो व्यक्तिलाई जग्गाधनीले मोहीको रूपमा पत्याउन सक्ने र सोही व्यक्तिले नै मोहीले कमाई आएको जग्गाको मोहीयानी हक प्राप्त गर्ने कुरामा दुविधा नदेखिने । 	१०९१
१०३.	१४२० संयुक्त हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार विरुद्ध सोनुकुमार सिंहसमेत	<ul style="list-style-type: none"> हातहतियार बोकेर हिँड्ने अपराध देशभर फैलिएको अवस्थामा अदालतले हलुका रूपमा लिएको भन्ने जस्ता आत्मगत तर्कहरू पुनरावेदनमा लिएको सन्दर्भमा विचार गर्दा न्याय सम्पादन कानूनबमोजिम कानूनले तोकेको प्रकृत्याअनुरूप कानूनी सिद्धान्तहरूको पृष्ठभूमिमा गरिन्छ । फगत कुरै कुराको संवेदनसिलताको आधारमा निर्णय नहुने । 	१०९८
१०४.	१४२१ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	सिताराम दाहाल विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> टोकन प्रणालीबाट काम कारवाही गर्दा कार्यालयका कर्मचारीलाई कार्य सम्पादन गर्न सरल हुन जाने तथा सेवाग्राहीलाई सेवा लिनसमेत सरल हुन जाने देखिँदा टोकन प्रणालीलाई समेत अन्यथा भन्न सकिने स्थिति देखिँदैन । निवेदकले मन्त्रालयको निर्णयले लेखापढी व्यवसायीको कुन पेसा गर्ने अधिकार कसरी हनन् हुन गयो स्पष्ट खुलाएकोसमेत नदेखिने । 	११०६
१०५.	१४२२ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्र यादव विरुद्ध मालपोत कार्यालय, महोत्तरीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सरकारी कागज किर्ते गरी निवेदकले आफूले गरेको अपराध लुकाउनको लागि यस अदालतको असाधारण अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी अदालत प्रवेश गरेको देखिँदा निवेदक न्याय प्राप्त गर्ने असल नियतका साथ अदालत प्रवेश गरेको नदेखिने । 	१११२

१०६.	१४२३ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	नारायणप्रसाद सापकोटा विरुद्ध माननिय शिक्षा मन्त्री, शिक्षा मन्त्रालय, केशरमहलसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कुनै काम कारवाहीमा सबैको चित्त बुझ्ने पर्छ भन्ने होइन । त्यो सम्भव हुँदैन । कामकारवाहीमा निश्चितता र कानूनको सम्मान हुने पर्छ । यसमा सहिष्णुताको अपेक्षा गरिन्छ । विद्यालयको नाम परिवर्तनसम्बन्धी निर्णय फेरु पर्ने कारण मूलतः असहिष्णुताको द्योतक हो । सो निर्णयबाट विपक्षीहरूलाई मर्का पर्ने गरी आकाश खसेको छैन । तर निवेदकबाट रकम जम्मा भएको छ । त्यसको सावाँ ब्याज विद्यालयले नै हालसम्म उपभोग गरेको अवस्था छ । सहमतिको मूल आधार रकम दिने लिने कार्य सम्पन्न भएको छ । नामाकरण गर्नेसम्बन्धी कानूनको रीत पुगेको अवस्थामा निवेदकले पनि कानूनको संरक्षण पाउनु पर्ने हुन आउने । 	११२०
१०७.	१४२४ संयुक्त निर्णय दर्ता बदर हक कायमसमेत	भूपालदास श्रेष्ठ विरुद्ध देवेन्द्रप्रसाद श्रेष्ठ	<ul style="list-style-type: none"> प्रमाणको रूपमा प्रस्तुत भएको मन्जुरनामा लिखतका सम्बन्धमा नै पक्षले जालसाजीको प्रश्न खडा गरेको अवस्थामा सो विषयलाई टुङ्गोमा नपुऱ्याई मुद्दाको फैसला गर्नु कानूनसङ्गत हुने देखिँदैन । 	११२९
१०८.	१४२५ संयुक्त ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार विरुद्ध प्रयागराय यादवसमेत	<ul style="list-style-type: none"> तेस्रो तत्त्वको अप्रत्यासित हस्तक्षेपले गर्दा ज्यान मार्ने कार्य गर्नेमा अभियुक्तले कुनै कसुर नराखेपनि त्यो परिणाम निक्लन पाएको हुँदैन । ज्यान मार्ने उद्योगको अपराधको सम्बन्धमा पनि ज्यान मार्ने अपराध जस्तै शङ्का विहीन तरिकाले प्रभावित हुन सक्ने प्रमाणिक प्राचुर्यताको अवस्था विद्यमान हुनुपर्ने । ज्यान मार्ने उद्योग अपराधका निर्माणक तत्त्वहरूले एकातिर ज्यानमाराको अपराध र अर्कोतर्फ कुटपिटको कसुरसँगको भिन्नता प्रष्ट पाइन्छ । ज्यानमाराको अपराधमा पनि ज्यान मार्ने मनसाय (Means rea) र सो मनसायको साकारीकरण गर्ने कार्य (Actus rea) 	११३३

			समानरूपले विद्यमान हुन्छ । तर ज्यान मार्ने उद्योगको अपराधको निर्माणको तेस्रो तत्त्वको अप्रत्यासित अपडर्ट उपस्थिति विद्यमान नहुने हुँदा ज्यानमाराको अपराधबाट भिन्न बनाउने ।	
कात्तिक				
१०९.	९४२६ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	लालकुमारी पोखरेलसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभाले मिति २०६९।१२।२३ को निर्णयानुसार आफ्ना आङ्गिक क्याम्पसहरूमा हुने स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको निर्वाचनमा प्रत्यक्ष र समानुपातिक प्रणालीबाट हुने गरी त्रि.वि. संगठन तथा शैक्षिक प्रशासनसम्बन्धी नियम, २०५० मा संशोधन गरेको र सो संशोधन स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको निर्वाचनमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व होस् भन्ने उद्देश्यले गरिएको हो भन्ने त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभा कीर्तिपुरको लिखित जवाफ रहेको सन्दर्भमा हेर्दा राज्यले आफ्ना नागरिकको हरेक क्षेत्रमा समान पहुँच होस् भनी स्थानीय एवम् राष्ट्रिय स्तरका हरेक निर्वाचनलाई अझ बढी समावेशी बनाउने नीतिअनुरूप नेपालको अन्तरिम संविधानमा नै समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीलाई सैद्धान्तिकरूपमा अवलम्बन गरिसकेको छ । सोही संवैधानिक दायित्व पूरा गर्न राज्यका निकायको रूपमा रहेको त्रिभुवन विश्वविद्यालयको उक्त त्रि.वि. सभाले सो निर्णय गरेको देखिने । 	११४५
११०.	९४२७ पूर्ण उत्प्रेषण / परमादेश	लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय, कमलपोखरी विरुद्ध शिवकुमार बस्नेत	<ul style="list-style-type: none"> कुनै दुई मुद्दाहरू तथ्यगतरूपमा केही मात्रमा समानता देखिएको भन्ने आधारमा मात्र ती मुद्दाहरूको सम्पूर्ण विषयवस्तु एकै प्रकृति र अवस्थाका हुन् भन्न मिल्ने हुँदैन । मूलतः दुवै रिट निवेदनमा निवेदकहरूलाई निजामती सेवा नियमावली, २०५० को नियम १२७ बमोजिम लोक सेवा आयोगले गरेको 	११५२

			निर्णयउपर प्रस्तुत रिट निवेदन परेको तथ्यगत अवस्था भए पनि यस अदालतबाट लोक सेवा आयोगसमेतको नाममा आदेश गर्दा मुख्यरूपमा लिइएका आधारलाई नहेरी दुवै रिट निवेदनमा उपस्थित भएको निरूपण गर्नुपर्ने विषयवस्तु एक समान रहेको मान्न नमिल्ने हुँदा यस अदालतबाट मिति २०६५।९।११ मा पुनरावलोकन गरी हेर्न प्रदान गरिएको निस्सासँग यो इजलास सहमत हुन नसक्ने ।	
१११.	९४२८ संयुक्त करारको यथावत् परिपालना गरिपाउँ	पृथ्वीप्रसाद रोका विरुद्ध विनोद मोहन आचार्य	<ul style="list-style-type: none"> करारको वैधानिकता कायम रहेको अवस्थामा करारका कुनै पक्षले गर्न लागेको कुनै काम कारवाही वा व्यवहारबाट करारबमोजिमको दायित्व पूरा गर्न नसकिने अवस्था उत्पन्न हुन गएमा करारबमोजिमको कार्य सुचारु रूपले सञ्चालन गर्नका लागि करार ऐन, २०५६ को दफा ८७ बमोजिम पुनरावेदन अदालतले अन्तरिम प्रकृतिको आदेश जारी गरी सो करारलाई यथावत् परिपालन गराउन आदेश जारी गर्न सक्ने । 	११६३
११२.	९४२९ संयुक्त उत्प्रेषण / निषेधाज्ञा	जीवनकुमार राई विरुद्ध रानु क्षेत्रीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कुनै दुई पक्षबीच भएको करारनामाबमोजिम एक पक्षले अर्को पक्षलाई बहन गर्नुपर्ने दायित्व करारीय दायित्व हो । करारीय दायित्वको अवस्था रहेसम्म थुना वा कैदमा राख्न नमिल्ने अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अभिसन्धि” १९६६ को अवधारणा हो । तर त्यस्तो करारीय दायित्व सम्बन्धित करारको पक्षले पालना नगरेकाले पालना गराइपाउँ भनी अधिकारक्षेत्र रहेको अदालतमा मुद्दा दायर गरी भएको फैसलाबमोजिम कुनै पक्षले अर्को पक्षलाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने दायित्व करारीय दायित्व नभई कानूनी दायित्व हुन्छ । करारीय दायित्व अदालतको फैसलाबाट कानूनी दायित्वमा रूपान्तरण भएपछि त्यस्तो कानूनी दायित्व सम्बन्धित पक्षले पूरा गर्नुपर्ने । 	११६६

११३.	९४३० संयुक्त आयकर	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर विरुद्ध पशुपति ट्युब मिल्स प्रा.लि.	<ul style="list-style-type: none"> ■ बोनसबापत छुट्याएको रकम सो आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि कम्पनीको लेखा परीक्षण भएपश्चात् कम्पनीको आयबाट वितरण गर्नुपर्ने रकम हो। कम्पनीको दायित्वमा रहने धारा पानी, बिजुली, बैंकको ब्याज इत्यादिबापत तिर्नुपर्ने रकम सोही आर्थिक वर्ष खर्च हुने रकम भए पनि बोनसबापतको रकम चालु आर्थिक वर्षमा छुट्याई आगामी वर्षमा वितरण गरिने रकम हो। आगामी वर्षमा पनि बोनसबापत छुट्याएको रकम वितरण नगरिएको अवस्थामा सो रकम कम्पनीको खुद आयमा गणना हुन्छ र करयोग्य हुन जान्छ। 	११७२
११४.	९४३१ संयुक्त जबर्जस्ती करणी	मानबहादुर कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफैँले करणी गरेको भनी अदालतमा स्वतन्त्ररूपमा साबित भएकालाई डाक्टरले करणी पुष्टि गरे वा नगरेको भन्ने कुरा स्पष्ट नगर्नुको कुनै अर्थसमेत रहँदैन। यस्तो अवस्थामा निज पुनरावेदक प्रतिवादीलाई अभियोग दाबीबमोजिम सजाय गर्ने गरेको सुरुको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत विराटनगरको फैसलालाई अन्यथा भन्न नमिल्न। 	११७५
११५.	९४३२ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	गणेशबहादुर बस्नेतसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतिवादी प्रदीप बस्नेत पनि अरु पुनरावेदक प्रतिवादीहरूसँग साथ वारदात स्थलमा गएको अन्य प्रतिवादीहरूले मृतकलाई कुटपिट गर्दा निज वारदातस्थलमा उपस्थित रही केही नगरी हेरी बसेको स्थितिबाट वारदातको मतियार (Accessory on the fact) भई वारदातमा संलग्न रहेको देखिँदा निजले आपराधिक दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउने अवस्था नरहने। 	११८२

<p>११६.</p>	<p>१४३३</p> <p>संयुक्त</p> <p>गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको</p>	<p>नेपाल सरकार</p> <p>विरुद्ध</p> <p>हरेकृष्ण भगत</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ वादी नेपाल सरकारले गैरकानूनी सम्पत्ति आर्जन मुद्दामा उल्लिखित दृष्टान्तको आधारमा सफाई दिन नमिल्ने भनी पुनरावेदन जिकिर गरेको पाइन्छ । भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को २०(१) को कानूनी व्यवस्थालाई हेर्दा मनासिब आधार र कारण विना राष्ट्रसेवकले अमिल्दो र अस्वाभाविक जीवनस्तर यापन गरेमा मात्र आरोपित कसुर प्रमाणित हुने व्यवस्था भएकाले अमिल्दो र अस्वाभाविक जीवनस्तर झल्किने जीवन यापन गरेमा मात्र कसुरदार ठहर हुन सक्ने देखियो । सामाजिक पक्षलाई हेर्दा पनि व्यक्तिको पैतृक सम्पत्ति, सामाजिक हैसियत, पदीय हैसियत लगायतका कारक तत्त्वहरू नै मापनको रूपमा रहेर निजको जीवनस्तर अमिल्दो, उच्च अस्वाभाविक छ भन्ने कुराको निष्कर्षमा पुग्न मद्दत मिल्दछ । कतिपय आयका स्रोतहरू प्रतिवादीले भनेबमोजिम विश्वसनीय भएपनि समयको अन्तरालले प्रमाण कागज नहुन सक्छ । सबै कुराको कागज प्रमाण स्रेस्ता राख्नु पर्ने हाम्रो कानूनी व्यवस्था पनि छैन । तसर्थ सामाजिक कानूनी, आर्थिक तत्त्वहरूलाई दृष्टिगत गर्दा सम्पत्तिको बिगो र आयको फरक रकम १० प्रतिशतसम्म न्यून हुनुलाई अमिल्दो र अस्वाभाविक भन्न मिल्दैन । यसको अतिरिक्त प्रस्तुत मुद्दामा कुनै खास कार्य समयको वारदातको अपराध नभै अनुमानको आधारमा आय व्ययको रकम अनुमान गरी अभियोग दाबी भएकामा अनुमानको आधारमा कायम गरिएको बिगोको आधारलाई पूर्णतया वास्तविक भएको भनी मान्न नमिल्ने । 	<p>१२०३</p>
-------------	--	---	--	-------------

११७.	९४३४ संयुक्त कर्तव्य ज्यान जबर्जस्ती चोरी	कालुराम भन्ने पृथी राईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ कसुर गर्दा नाबालक रहेकामा त्यसतर्फ विचार गरी सजाय नतोकेको पुनरावेदन अदालत राजविराजको फैसला उल्टी गरी बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०४८ को दफा ११(२) अनुसार न्यूनतम सजाय तोकिपाउँ भनी प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकिर रहेको भएपनि निजहरूले सुरु अदालतमा स्वतन्त्ररूपले बयान गरी लेखाएको उमेरले नै ग्राह्यता पाउने भई सुरु फैसलाउपर पुनरावेदन गर्दा छुट्टै जिकिर लिई पेस गरिएका थप प्रमाणहरूले मान्यता नपाउने भएकाले निजहरूले जिकिर लिएको नाबालकतर्फको पुनरावेदन जिकिर पुन नसक्ने । 	१२४२
११८.	९४३५ संयुक्त परमादेश	रामप्रताप खड्का विरुद्ध महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका काठमाडौं	<ul style="list-style-type: none"> ■ अनाधिकृतरूपमा विभिन्न वेबसाइटहरूमा राखिएका कोहिनुर चलचित्र नरोक्ने हो भने चलचित्र निर्मातालाई अपूरणीय क्षतिसमेत हुन जाने देखिएकाले नेपाल विद्युतीय कारोबार ऐन, २०६३ को दफा ४४, ४५, ४६ र ४७ तथा प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ को दफा २५ विपरीतको कसुरमा यस ऐनबमोजिम सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा ३ बमोजिम निवेदकको जाहेरी दरखास्त दर्ता गरी कोहीनुर चलचित्रको अनाधिकृतरूपमा विभिन्न वेबसाइटमा अपलोड गरी प्रदर्शन राखिएको कार्यका सम्बन्धमा जो जसले गरेको भए तापनि अनुसन्धान गरी कारवाहीको प्रक्रिया अगाडि बढाउन निवेदकको उजुरी दर्ता गरी अनुसन्धान गरी उक्त आपराधिक कार्य पत्ता लगाई रोक्ने कार्यसमेत गर्नु भनी विपक्षीहरूको नाउँमा परमादेशको आदेश जारी हुने । 	१२५०

११९.	९४३६ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	दिलिपबहादुर भन्ने ताराबहादुर रानामगर विरुद्ध नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौं	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि कर्मचारी विरुद्ध उसको आचरण व्यवहारसम्बन्धमा कारवाही गर्दा बढो सतर्कतासाथ कानून र नियमको पालना गरी गर्नुपर्ने हुन्छ । किनकि रोजगारीको अधिकार जीवनको अधिकारसँग जोडिएको हुन्छ र सम्बन्धित व्यक्तिमात्र होइन उससँग आश्रित परिवारमाथि पनि यस्ता कारवाहीले प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्दछ । यसरी रोजगारीको अधिकारबाट वञ्चित गर्ने गरी निर्णय गर्दा सम्बन्धित नियमले तोकिदिएको विधि र प्रक्रियाहरूको पूर्णरूपमा अवलम्बन गरी गर्नुपर्नेमा सो नगरी निवेदकलाई मिति २०६६।१२।१ देखि लागू हुने गरी नोकरीबाट बर्खास्त गर्ने गरी विपक्षी अस्पतालबाट गरिएको निर्णय Patan Hospital Personnel Policy REVISED P.H.B.OCT.१९९५ को प्रतिकूल भएको देखिन आउने । 	१२५७
१२०.	९४३७ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध दिनेश वलीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुलुकी ऐनको ज्यानसम्बन्धी महलको १ नं. मा कानूनबमोजिम बाहेक कसैले कुनै मानिसको ज्यान मार्न, मार्न लगाउन वा मार्नको उद्योग गर्न हुँदैन भन्ने व्यवस्था रहेको छ । मुलुकी ऐनको ज्यानसम्बन्धी महलको १३ नं. को देहाय (१) मा धार भएको वा नभएको जोखिमी हतियार गैह्रले हानी रोपी घोची ज्यान मारेमा ...सर्वस्वसहित जन्म कैद गर्नुपर्छ भन्ने व्यवस्था छ । देहाय (३) मा लाठा डुङ्गा र साधारण सानातिना हातहतियारले कुटी हानी रोपी घोची वा अरु ज्यान मर्ने गैह्र कुरा गरी ज्यान मारेमा एकै जनाले मात्र सो काम गरी ज्यान मारेमा सोही एक जना र धेरै जनाको हूल भै मारेमा यसैले मारेको वा यसको चोटले मारेको भन्ने प्रमाणबाट देखिन ठहर्न आएमा सोही मानिस मुख्य ज्यानमारा ठहर्छ । त्यस्तालाई सर्वस्वसहित जन्म कैद गर्नुपर्छ । सोबाहेक 	१२६५

			<p>अरुलाई र यसैले मारेको वा यसैका चोटले मरेको भन्ने कुरा सो हात हतियार छाड्ने कसैउपर कुनै प्रमाणबाट देखिने ठहर्न नआएमा सबैलाई जन्म कैद गर्नुपर्छ भन्ने कानूनी व्यवस्थासमेतको आधारमा प्रतिवादी जगत प्याकुरेलले विकाश श्रेष्ठलाई धारिलो हतियार चक्कुले शरीरको विभिन्न ठाउँमा प्रहार गरेको कारणले विकास श्रेष्ठको मृत्यु भएको पुष्टि हुन आएको निजलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महलको १३ नं. को देहाय (१) अनुसार सर्वस्वसहित जन्म कैदको सजाय हुने।</p>	
१२१.	१४३८ संयुक्त बन्दीप्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता पुष्पराज पौडेल विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> निवेदकले धरौट राख्न नसकेको भनी हाजिर जमानी, अभिभावकको जिम्मा लगाउनेलगायतका अन्य विकल्प हुँदा हुँदै अन्तिम विकल्पको रूपमा निजलाई थुनामा नै राखिएको देखिँदा उपर्युक्त कार्य बाल अधिकार महासन्धिको मर्म अनुरूपको भएको देखिन आएन। 	१२८५
१२२.	१४३९ संयुक्त डाँका चोरी	बलिराम कोहार विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको २०५ नं. ले एकै मुद्दाका हार्ने झगडिया मध्ये कसैको पुनरावेदन परी इन्साफ जाँचिदा सजाय उल्टीन जाने भयो भने पुनरावेदन नगर्नेको हकमा समेत इन्साफ जाँचि दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको देखिन्छ। प्रस्तुत विवादमा वारदात नै डाँकाबाट रहजनी भई केही उल्टी भएको र सजाय पनि कम हुने अवस्था रहेको हुँदा पुनरावेदन नगर्ने स्कुल मियाँको हकमा पुनरावेदन नगरेकै कारणले मात्र पुनरावेदन अदालतको फैसला सदर गर्ने मिलेन। 	१२९२
१२३.	१४४० संयुक्त उत्प्रेषण	सुनैना यादवनी विरुद्ध लरुवती यादवसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कुनै विषयमा नालिस गर्न तत्काल बहाल कानूनले किटान गरेको हदम्याद गुज्री सकेको अवस्थामा पछि हदम्यादसम्बन्धी ऐन संशोधन भएकै कारणले मात्र गुज्री सकेको हदम्याद थापिन सक्दैन। यसप्रकार काम भए गरेको समयबाट २ वर्षभित्र फिराद गरी 	१३००

			सक्नुपर्ने हदम्यादसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भै २०४७ सालमा भएको उक्त कार्यका सम्बन्धमा २०५९।५।२७ मा संशोधन भई हाल बहाल रहेको हदम्यादसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुन सक्ने नदेखिने।	
१२४.	९४४१ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	जोगी राना थारु विरुद्ध कुवरिया रानासमेत	<ul style="list-style-type: none"> जग्गासम्बन्धी विषय कानूनी विषय हो तर नागरिकता जरूतो मानिसले जन्मका नाताले प्राप्त गर्ने संवैधानिक एवम् नैसर्गिक अधिकारको विषयलाई जग्गा नामसारीको विषयले ओझेलमा पार्न सक्दैन। कानूनबमोजिम आफ्नो पिता तथा पतिले सनाखत गरी अधिकारप्राप्त निकायले नागरिकता जारी गरीसकेको र पछि सोसम्बन्धमा उजुरीसमेत छानबिन गरी प्रमाण नपुग्ने भनि टुङ्गो लगाइसकेपछि पुनः त्यही विषयमा उजुरी सुनी नागरिकता नै रद्द गर्ने गरी भएको निर्णय राज्यका कानून कार्यान्वयन गर्ने अधिकारीहरूका लागि शोभनीय नदेखिने। 	१३०७
१२५.	९४४२ संयुक्त उत्प्रेषण	वीरेन्द्रप्रसाद चौहानसमेत विरुद्ध अजयकुमार चौहानसमेत	<ul style="list-style-type: none"> प्रकरणमा विवेचना गरिएका आधार एवम् कानूनी व्यवस्थाहरूबाट बकसपत्र दाता र प्राप्त गर्ने व्यक्तिसमेतको मृत्यु भै सकेको अवस्थामा निजहरूको दैयादारको हैसियतले जनकदुलारी देवीको हक स्थापित भै सकेको अवस्था हुँदा कानूनबमोजिम अंश छुट्याउने क्रममा अंश प्राप्त गर्ने व्यक्तिमध्येबाट आफ्नो हक पुगेको सम्पत्तिसम्म शेषपछिको बकसपत्र लेखि दिएको र तत्पश्चात् शेषपछिको बकसपत्र पाउनेको मृत्यु भै विपक्षी जनकदुलारीले हक प्राप्त गरी मुद्दा सकार गरी सकेको देखिँदा विवादित सम्पत्तिमा अंसियार घटेकाले घटेका अंसियारमध्येबाटै बन्डा गर्नुपर्ने भन्ने निवेदन दाबीसँग समेत सहमत नहुने। 	१३१३

१२६.	१४४३ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध रोहितकुमार कार्की	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफू बिरामी भै मृत्यु शैय्यामा पुग्दासम्म होसमै रहेको मृतकले समेत मृत्युको कारण नबताएको अवस्थामा अनुमानको भरमा र प्रतिवादीले मृतकप्रति गरेका पूर्व व्यवहारलाई ज्यान जस्तो फौजदारी अपराधमा अदालत आफैँले प्रमाणको श्रृष्टि गरी अभियुक्तलाई दोषी करार गर्नु विवेकपरक नहुनुको साथै न्यायको विपरीत हुन जाने। 	१३२२
१२७.	१४४४ संयुक्त उत्प्रेषण	राजमान शाक्य विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ ऐनले बेरीतपूर्वक म्याद तामेल भएकोसम्बन्धमा हदम्यादको व्यवस्था गरिदिएको अवस्थामा उक्त २०८ नं. को बेवास्ता गरी रिट जारी गर्नु उपयुक्त हुँदैन। अ.बं. २०८ नं. एक बाध्यात्मक व्यवस्था हो। निवेदकका नाममा अदालतले आफ्नो क्षमताले भ्याएसम्म म्याद तामेल गर्न खोजेको तर निवेदकको घरद्वार पत्ता नलागेकाले निवेदक बसेको वडा कार्यालयमा म्याद बुझाएर आफ्नो दायित्वलाई कानूनबमोजिम पूरा गरेको कार्यबाट निवेदक सुनवाइको मौकाबाट वञ्चित भएको भनी मान्न र प्रस्तुत विवादमा प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको उल्लङ्घन भएको भन्न नमिल्ने। 	१३३५
१२८.	१४४५ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	भिष्मप्रसाद जोशी विरुद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय, केन्द्रीय कार्यालय, कीर्तिपुरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ सक्षम र समर्थ निकायबाट परीक्षा सञ्चालन भएको र संशोधित समयतालिका तथा पूर्णाङ्कसमेतका कुरालाई स्वीकार गरी निवेदक त्यसमा सहभागी भएकामा निवेदक उक्त परीक्षामा राम्रो अङ्क ल्याउन नसकेपछि मात्र प्रस्तुत रिट निवेदन परेको निवेदकको यस्तो अवसरवादी आचरणतर्फ आँखा चिम्लेर रिट जारी गर्नु उपयुक्त हुँदैन। यसमा सफल परीक्षार्थीहरू समेतले पुनः परीक्षा दिँदा निजहरूको समय, श्रम र पैसाको खति हुने स्पष्ट छ। यस्तोमा रिट जारी गर्नु सुविधा र सन्तुलनको हिसाबले पनि मुनासिब नहुने। 	१३४०

मङ्सिर

१२९.	९४४६ पूर्ण गैरकानूनी सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार विरुद्ध गोकर्ण पौडेल	<ul style="list-style-type: none"> नयाँ ऐन लागू हुनुपूर्व भए गरेको कार्यलाई खारेज भएको अर्थात् प्रचलित कानूनले कसुरको परिभाषाभित्र समेटेको भएमा त्यस्तो कानूनको सीमाभित्र रही कारवाही प्रक्रिया अगाडि बढाउन मिल्ने हुन्छ। नयाँ कानूनले कसुरको रूपमा लिँदैमा यदि कसुर गर्दाको समयमा प्रचलित कानूनले अपराध मान्दैन भने स्वतः त्यसले उन्मुक्ति प्राप्त गर्ने। 	१३४५
१३०.	९४४७ पूर्ण अंश चलन	सुन्दरीकुमारी श्रेष्ठसमेत विरुद्ध राजकुमार श्रेष्ठसमेत	<ul style="list-style-type: none"> मुलुकी ऐन, अ.बं ३० नं ले दुई वा दुईभन्दा बढी अंसियारहरुबिचमा अंशबन्डा भएको छ वा छैन भन्ने विवादित तथ्यको निर्णय गर्न एउटा निश्चित मापदण्ड निर्धारण गरेको छ। मिसिलमा उल्लेख भएका तथ्य र वस्तुस्थितिको मूल्याङ्कनबाट मात्र विवादको निरूपण हुन्छ। अंसियारबिच बन्डापत्रको माध्यमबाट वा व्यवहार प्रमाणबाट अलग भै बस्ने प्रचलन रही आएको हुँदा जुनसुकै माध्यमबाट होस् भिन्न भै भिन्न व्यवहार गरी भिन्न भएको पुष्टि हुने आधार देखिएमा अंसियारबिचको बन्डामा विवाद नउठोस् भन्नका लागि कानूनमा रजिस्ट्रेसन नभए पनि बन्डा भएको सदर हुने व्यवस्था समावेश गरेको देखिने। 	१३९४
१३१.	९४४८ पूर्ण उत्प्रेषण	धनकुमारी गौचन विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, बागलुङसमेत	<ul style="list-style-type: none"> विवादरत दुवै पक्षलाई न्यायको अनुभूति हुने गरी न्याय सम्पादन गर्नु पनि न्यायका मान्य सिद्धान्तभित्रै पर्ने कुरा हो। रिट निवेदनमा उठाइएका विवादित विषयका सम्बन्धमा निवेदक र विपक्षीहरूले दिएको संयुक्त निवेदनबमोजिम आदेश जारी गर्न कुनै कानूनले प्रतिबन्ध लगाएको छैन र 	१४०४

			<p>यस आदेशबाट अन्य पक्षलाई कुनै किसिमको असर पर्ने अवस्था र स्थिति पनि छैन । यस्तो स्थितिमा निवेदक र विपक्षीहरूको संयुक्त निवेदनबमोजिम आदेश जारी गर्दा दुवै पक्षले न्यायको अनुभूति गर्ने भई पूर्ण न्याय प्राप्त हुने देखिन आउँछ, जुन संविधानको मर्म र भावना तथा पक्षहरूको चाहनाअनुकूल हुने देखिने ।</p>	
१३२.	९४४९ संयुक्त भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध बद्रीनाथ श्रेष्ठ	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि व्यक्तिको नाममा रहेको सम्पत्ति निजले गैरकानूनीरूपमा आर्जन गरेको भनी उजुरी परेपछि मात्र त्यस्तो सम्पत्ति विवादित सम्पत्ति मानिने हुन्छ । सम्पत्तिको स्रोत खुलेको नखुलेको भन्ने कुरा विवादको रोहमा अदालतको अन्तिम निर्णयले ठहर हुने कुरा भएको हुँदा विवाद पर्नुअघि जसको नाममा उक्त सम्पत्ति रहेको छ कानूनीरूपमा उक्त सम्पत्ति उसैको हुनेमा विवाद रहँदैन र त्यस्तो सम्पत्तिबाट बढे बढाएको सम्पत्ति पनि त्यस्तो व्यक्तिको आम्दानीको स्रोत बन्नै नसक्ने भन्ने हुँदैन । तर आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्न सकेको अवस्था भने हुनैपर्ने । 	९४९०
१३३.	९४५० संयुक्त कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध शिवराज उपाध्यायसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ स्कुलबाट फर्केकी छोरीले घरभित्र पसेपछि मृतकलाई झुन्डिएको देखी एक्कासी चिच्याएपछि मात्र घटनाको बारेमा थाहा जानकारी पाएका प्रतिवादीले मृतकलाई बाँच्छ कि भनी प्रयासस्वरूप मृतकको घाँटीमा रहेको पासो काट्ने कार्यलाई आफैँमा अपराध भन्न मिल्ने हुँदैन । प्रतिवादीहरूले मृतकलाई मार्नुपर्नेसम्मको पूर्व रिसइबी थियो भन्ने कुरा अनुसन्धानको क्रममा कहीं कतै केही 	९४२९

			पनि नदेखिएको अवस्थामा त्यति नै कारणले मात्र निज प्रतिवादीहरू दोषी रहेछन् भनी बिनासबुद प्रमाण भन्न मिल्ने अवस्था नरहने ।	
१३४.	१४५१ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विष्णु लामासमेत विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कार्य प्रकृतिका दृष्टिकोणबाट मूलतः प्रमुख जिल्ला अधिकारीले नै हेर्नुपर्ने तथा जिल्ला न्यायाधीशलाई नसुहाउने जस्तो देखिने उक्त अधिकारक्षेत्र तत्कालका लागि अदालतमा नसार्दा पनि संविधानको मूल मर्म र भावना पराजित हुने देखिन्छ । तथापि जब संविधानले अदालतबाहेक अन्य निकायमा विचाराधीन एक वर्षभन्दा बढी कैद सजाय हुने फौजदारी कसुरसम्बन्धी मुद्दा जिल्ला अदालतमा सार्ने भनी स्पष्ट व्यवस्था गर्दछ भने त्यस्तोमा उद्देश्यमूलक व्याख्याको कुनै गुञ्जाइस नदेखिने । 	१४३९
१३५.	१४५२ संयुक्त बैंकिङ्ग कसुर	नेपाल सरकार विरुद्ध दुर्गा कार्की	<ul style="list-style-type: none"> कानूनी स्थितिको सही समझ भएको भए गलत कानूनी उपाय खोजी गरेर समय बर्बाद गर्न नपर्ने र समयमा नै कानूनको सही उपचार प्रशस्त गर्न सक्ने अवस्था रहन्थ्यो, जसले कार्यान्वयनमा सहजता र न्यायको अनुभूति वृद्धि गराउँथ्यो । कतिपय यस्तो अनपेक्षित परिणामहरू समयको अन्तरालमा अपूरणीय हुन जान्छन् । यसको जवाफदेहिता कसले व्यहोर्ने भन्ने पनि प्रश्न उठ्छ । तसर्थ नयाँ नयाँ कानूनहरू र एकै विषयमा रहेका विभिन्न कानूनहरूको बारेमा कानून कार्यान्वयन निकायका अधिकृतहरूलाई कानूनी अनुशिक्षण दिने दिलाउने नेपाल सरकार र वित्तीय संस्थाहरूले समेत गर्नुपर्ने देखिन्छ । त्यसको लागि ध्यानाकर्षण गर्नु गराउनु पर्ने देखिन आउने । 	१४६२

१३६.	१४५३ संयुक्त लागु औषध खैरो हेरोइन	रामबहादुर गुरुङ विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ सङ्गठितरूपमा गरिने अपराधमा को कसको साथबाट बरामद भएको भन्ने कुराले त्यति महत्त्व राख्दैन । २ वा २ भन्दा बढी व्यक्तिहरूको व्यक्तिगत सम्बन्धका आधारमा श्रेणीबद्धरूपले अपराधमा संलग्न भई यस्ता अपराध हुने गर्दछन् । आपराधिक कार्यमा संलग्न भएका व्यक्तिहरूको मुनाफा आर्जन गर्ने वा प्रतिफल प्राप्त गर्ने सामूहिक उद्देश्य रहन जान्छ । यस्तो प्रकृतिको अपराधबाट कुनै व्यक्ति प्रताडित (Victim) हुँदैन । साथ साथै यस्ता प्रकृतिका अपराधहरू कसैलाई क्षति पुऱ्याउने वा हानी नोक्सानी गर्ने उद्देश्यभन्दा पनि आपराधिक लाभ प्राप्त गर्ने योजनासाथ सम्पन्न भएका हुन्छन । लागु औषधको ओसारपसार र कारोबार कुनै एक व्यक्ति विशेषको प्रयासबाट मात्र सम्पन्न हुने नभई लागु औषध सञ्चयकर्ता, खरिदकर्ता, ओसारपसार गर्ने र बिक्री वितरणको व्यवस्था मिलाउने व्यक्तिसम्मको सङ्गठित समूहबाट सम्पन्न हुने गर्दछ । यस्ता किसिमका अपराधबाट प्रयाप्त मुनाफा प्राप्त गर्न सकिने भएको हुनाले प्राय सङ्गठित अपराधिक समूहले यस्तो प्रकृतिको अपराध गरी रहेका हुने । 	१४७२
१३७.	१४५४ संयुक्त उत्प्रेषण	खड्गलाल महर्जन विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्राकृतिक स्रोतहरूको बिनास र क्षयीकरणको कारणले आज वातावरणमा प्रतिकूल असर परी मानव जीवन नै खतरामा परेको छ । प्रकृतिक स्रोतहरू भनेका प्रकृतिका अनुपम उपहार हुन् । यी स्रोतहरू मानव निर्मित नभई प्राकृतिकरूपमा प्रदत्त हुने भएबाट तिनिहरूको प्रयोग गर्दा मानव बस्ती र 	१४७९

			वातावरणमा असर नपारी भावी पुस्तालेसमेत उपभोग गर्ने गरी प्रयोग गरिनु पर्दछ । तिनीहरूको वाञ्छित र विवेकपूर्ण सदुपयोग नगरेमा स्वयम् राष्ट्र, समाज र व्यक्तिको अस्तित्व र विकास नै खतरामा पर्ने ।	
१३८.	९४५५ संयुक्त अवैध रक्तचन्दन ओसारपसार	होमनाथ अधिकारीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> कसैबाट कुनै अवैध सामग्री बरामद भएमा थाहा नपाएर राख्ने काम गरेको हो भने पनि कसुरबाट सहजरूपमा छुटकारा मिल्ने हुँदैन । थाहा पाएर गरे पनि थाहा नपाएर गरे पनि कसुर त कसुर नै हुन्छ । अन्यथा जिकिर लिने हो भने सो प्रमाणित गर्ने भार प्रतिवादीमै रहन्छ । थाहा नपाएको तथ्यको जिकिरले मात्र निर्दोषिता साबित गर्न पर्याप्त हुँदैन, तसर्थ कुनै तथ्यको गलत बुझाइबाट आफूसँग अवैध सामग्री रहन गएको हो भन्दैमा निर्दोष भनी मानिँदैन । अपितु निर्दोष भएको प्रमाण प्रतिवादीले दिनुपर्ने हुन्छ । त्यस्तो कुनै प्रमाण प्रतिवादीहरूबाट आउन सकेको देखिँदैन । पुनश्च: रक्तचन्दन स्वाभाविक रूपमा बाहिर देखिने गरी राखेको नभई जमिनमा खनी खाल्टोमा गाडेको तथ्यबाट प्रतिवादीहरूले गरेको कार्य लुकाए छिपाएको देखिई प्रतिवादीहरूको नियत सफा रहेको भन्न सकिने अवस्था नरहने । 	१४८८
१३९.	९४५६ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	डिकबहादुर लिम्बू विरुद्ध पाथीभरा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. समेत	<ul style="list-style-type: none"> स्वशासित संगठित संस्थाहरू कानूनी व्यक्तिको रूपमा रहेका हुन्छन् । यिनीहरू आफ्नो विनियमअनुसार कार्य गर्न स्वतन्त्र रहेका हुन्छन् । यस्ता स्वतन्त्र संगठित संस्थाहरूले कुनै अर्को व्यक्तिलाई मुद्दा चलाउने र यस्ता व्यक्तिहरूलाई कसैले विपक्षी बनाई मुद्दा दायर गर्न सक्ने 	१५०७

			<p>अधिकार राख्दछन् । निवेदकले सहकारी संस्थाबाट कागज गरी कर्जा लिएको कुरा स्वीकार गरेको देखिएको, केहि ऋण चुक्ता गरिसकेको र मेरो ठग्ने भाग्ने उम्कने गलत नियत थिएन भनी उल्लेख गरे देखिए पनि समयमै ऋण चुक्ता नगरेकाले ऋण असुलीको लागि आफ्नो विनियममा भएको व्यवस्थाबमोजिम पत्राचार गर्नु कानूनी व्यक्तिको रूपमा रहेको विपक्षी सहकारी संस्थाको कानूनी कर्तव्य नै रहेको देखिन आउने ।</p>	
१४०.	९४५७ संयुक्त सवारी ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध वीरबहादुर लोप्चन	<ul style="list-style-type: none"> ■ मोटरसाइकल दुर्घटना भई पैदलयात्रू तथा अन्य तेस्रो पक्षको मृत्यु हुन गएको नभई मोटरसाइकलमै सवार व्यक्तिको नै मृत्यु भएको प्रस्तुत दुर्घटनालाई पूर्वानुमानयोग्य लापरवाहीपूर्ण कार्य मान्न सकिँदैन । व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि प्रयोग हुने सवारी साधन मोटरसाइकल चलाउँदा अन्य सवारी साधन चलाउँदा जस्तो तेस्रो पक्षको ज्यान जान सक्ने जोखिम कम हुने हुँदा मोटरसाइकल दुर्घटना भई कायम हुन आएको वारदातलाई अन्य सवारी दुर्घटना भै उत्पन्न हुने परिणामसँग तुलना गर्नु उपयुक्त नदेखिने । 	१५१२
१४१.	९४५८ संयुक्त सेवाबाट हटाइएको	योगेन्द्र गिरी विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ अधिकारक्षेत्रको प्रश्न मुद्दाको विषयवस्तुमा प्रवेश गर्नुभन्दा पहिले नै निर्णयकर्ताले निक्यौल गर्नु पर्ने विषय हो । उल्लिखित सिद्धान्त तथा कानूनी व्यवस्थासमेतको आधारमा प्रस्तुत मुद्दामा स्वास्थ्य सेवा विभागका का.मु. महानिर्देशकले कानूनले नतोकेको र आफूमा नभएको अधिकार प्रयोग गरी पुनरावेदकलाई विभागीय सजाय गरी अधिकारक्षेत्रात्मक त्रुटि गरेको देखिने । 	१५२२

पुस				
१४२.	९४५९ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	अमृतकुमार शर्मा विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> नागरिकता प्राप्त गर्ने के कस्तो कार्यविधि र प्रक्रिया पूरा गर्ने भन्ने सम्बन्धमा मात्र व्यवस्था गरेको देखिन्छ । नेपालले संविधानमा नै नागरिकताको सम्बन्धमा स्पष्ट र सुसङ्गत (Consistent) नीति कायम गरी नेपालको सार्वभौमसत्ता, राष्ट्रिय स्वाधिनता, अखण्डता र नेपाली जनताको अगाध राष्ट्र प्रेमलाई अक्षुण्ण राख्न नागरिकता सम्बन्धमा उपरोक्त नीति अवलम्बन गर्नु आवश्यक हुने । 	१५३९
१४३.	९४६० संयुक्त मोही नामसारी	लक्ष्मी राउत अहिर विरुद्ध तेतरी कनुईन	<ul style="list-style-type: none"> मोही लागेको जग्गाको लगत र विवरण अद्यावधिक राख्ने आधिकारिक निकाय भूमिसुधार कार्यालय हो । भूमिसुधार कार्यालयको रेकर्डमा नै मोही लगत कट्टा भएको भन्ने कुरा नदेखिएको अवस्थामा त्यस्तो मोहीको लगत कट्टा भई सकेको भनी अदालतले अनुमान गर्न नमिल्ने । 	१५५०
१४४.	९४६१ संयुक्त गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरि भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार विरुद्ध ईश्वरप्रसाद पोखरेलसमेत	<ul style="list-style-type: none"> वास्तविक न्यायको अनुभूति अदालत एकलैको प्रयासबाट मात्र हुन सक्दैन । मुद्दा चलाउने र अनुसन्धान गर्ने अधिकारीले प्रमाण सङ्कलन र अनुसन्धानका पाटाहरू अदालतकै जिम्मामा छाड्ने र अस्पष्ट दाबी लिने जस्ता कमजोरीहरू वादी पक्षले सिर्जना गरि दिएको खण्डमा भ्रष्टाचार निवारण गर्ने ऐनको मनसाय पूरा हुन सक्दैन । प्रतिवादी पक्षले लिएको जिकिर न्यायिक, विवेकसम्मत र तार्किक छ र वादी पक्षले खण्डन गरेको छैन भने अदालतले त्यसै अनुरूप विवादको निरूपण गर्नु पर्ने हुन आउने । 	१५५५

१४५.	९४६२ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	पुरुषोत्तम श्रेष्ठ विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> दसी व्यवस्थापनका सम्बन्धमा कानूनमा भएको प्रावधान कार्यान्वयन नगर्दा एकातर्फ सम्बन्धित मालधनीलाई नोक्सान पर्न जाने कुरा अपेक्षित नै हुन्छ भने अर्कोतर्फ वैदेशिक मुद्रा खर्च गरी विदेशबाट आयात गरिने सवारी साधन जस्ता मालवस्तु मुद्दाको किनारा हुन लाग्ने लामो समयसम्म त्यत्तिकै थन्क्याएर राख्दा खिया लाग्ने, इन्जिन नै सिज हुने र विभिन्न कारणबाट नोक्सान भई परिणामतः राज्यकै लागि अपुरणीय क्षतिको अवस्था सिर्जना हुन पुग्दछ । यस्तो स्थिति आउन नदिनेतर्फ सम्बन्धित जिम्मेवार निकाय र पदाधिकारी जिम्मेवार हुनै पर्दछ । अन्यथा त्यस्तो हानि नोक्सानीको जिम्मेवारी पनि आफ्नो कर्तव्य प्रति उदासिन रहने सम्बन्धित निकाय वा पदाधिकारी नै हुनु पर्दछ । व्यक्तिगत त्रुटिको दायित्व राज्यमाथि थोपरी रहने कुरा न्यायोचितसमेत हुन नसक्ने । 	९६१३
१४६.	९४६३ संयुक्त परमादेश	दिपेन्द्र कार्की विरुद्ध गोपालबहादुर रोका	<ul style="list-style-type: none"> सम्पत्तिसम्बन्धी हक मौलिक हक हो । यसमा हकवालाले आफ्नो सम्पत्ति हक हस्तान्तरण गर्ने खरिद बिक्री गर्ने, उपभोग गर्ने कुरा व्यक्तिका संविधानले ग्यारेण्टी गरेका अधिकारहरू हुन् । आफ्नो नाममा कहिले जग्गा दाखिल खारेज नामसारी गर्ने भनी निवेदकहरूलाई विपक्षी बैङ्कले सिकाउने भन्ने होइन । सुरक्षण लिँदा कानूनसम्मत तरिकाले कानूनले लिन हुने सम्पत्ति कानूनको रित पुऱ्याई लिनुपर्ने हो, मनपरी तरिकाले लिन पाउने होइन । 	९६१८

१४७.	९४६४ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	नरेश डगौरा विरुद्ध सशस्त्र प्रहरी बल, प्रधान कार्यालय, हलचोक, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि कर्मचारी विरुद्ध उसको आचरण व्यवहार सम्बन्धमा कारवाही गर्दा बढो सतर्कताका साथ कानून र नियमको पालना गरी गर्नुपर्ने हुन्छ । किनकी रोजगारीको अधिकार जीवनको अधिकारसँग जोडिएको हुन्छ र सम्बन्धित व्यक्तिमात्र होइन उससँग आश्रित परिवारमाथि पनि यस्ता कारवाहीले प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्दछ । यसरी रोजगारीको अधिकारबाट वञ्चित गर्ने गरी निर्णय गर्दा सम्बन्धित नियमले स्पष्टरूपले तोकिदिएको विधि र प्रक्रियाहरूको पूर्णरूपमा अवलम्बन गरी गर्नु पर्ने । 	१६२४
१४८.	९४६५ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता कमलेश द्विवेदीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ संरक्षणको दायित्व राज्यको हुन्छ । संरक्षकको दायित्व बोकेको राज्यका निकायहरूले आफ्नो संरक्षकीय अधिकार क्षेत्र दुरुपयोग गरी वर्तमान तथा भावी सन्ततिको लागि आफ्ना पूर्वजहरूद्वारा निर्माण गरिएका ऐतिहासिक स्मारक, दैवस्थल, रमणीय स्थलहरूको अस्तित्व माथि असर पर्ने तथा पर्न सक्ने कुनै पनि काम कारवाही गर्नु गर्न दिनु कानूनी राज्यको अवधारणा विरुद्ध हुन जाने । ■ नेपाल सरकारको हेरचाहमा रहेको वा पूरातत्वसम्बन्धी वा ऐतिहासिक महत्त्वको स्मारकमा कुनै किसिमको बेहिसाब हुन नदिई नेपाल सरकारले सम्पदाको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नु पर्ने हुन आउने । 	१६३३
१४९.	९४६६ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	शंकर पण्डित विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि क्षेत्रमा कार्यरत् व्यक्तिलाई आफ्नो पेसासँग सम्बन्धित अनुशासन र आचरणको जानकारी हुनु र तिनको पालना गर्नु सामान्य समझको कुरा हो । २४ घण्टा नागरिकको जिउ ज्यानको सुरक्षा र समाजको शान्ति सुरक्षामा 	१६४४

			<p>खटिनु पर्ने प्रहरी सेवा जस्तो संवेदनशील क्षेत्रमा कार्यरत् प्रहरी कर्मचारीले त आफ्नो कर्तव्य प्रति अझ संवेदनशील रहनुपर्दछ । तर प्रस्तुत मुद्दाका यी रिट निवेदकले आफ्नो कर्तव्य र अनुशासन भुली लामो समयसम्म कार्यालयको सम्पर्कमा नआएको कारण निजलाई सेवाबाट हटाउने निर्णय गरेकामा त्यस्तो निर्णय गर्ने अधिकारीले सफाइ पेश गर्ने मौका दिएन भनी जिकिर लिने व्यक्तिले आफ्नो लापरवाही र आफ्नो गल्ती पनि हेर्नु पर्ने हुन्छ । अधिकारको खोजी गर्नेले आफ्नो कर्तव्य बिर्सन नमिल्ने ।</p>	
१५०.	९४६७ संयुक्त विष सेवन गरि कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध नुमा बजगाई	<ul style="list-style-type: none"> जन्म दिने आमाले आफ्नो छोराछोरीको सधैं हित नै चिताएको हुन्छ । छोराछोरीको हत्या गर्ने जस्तो गम्भिर अपराध गर्ने मनसाय कुनै पनि आमासँग रहँदैन । प्रस्तुत वारदातमा आफ्नो मृत्युपश्चात् छोराछोरीले झन् दुःख पाउने अवस्थाको कल्पना गरि धेरै दुःख नपाउनु भनी एकैपटक आफूसँगै मार्न खोजेको कार्यलाई अन्य सुनियोजित हत्या (Intentional Homicide) गर्नेलाई जस्तो कठोर सजाय गर्नु न्यायको दृष्टिले उचित नदेखिने । 	१६५०
१५१.	९४६८ संयुक्त अंश चलन	ध्रुव के.सी.समेत विरुद्ध भक्तबहादुर खत्री (के.सी.)	<ul style="list-style-type: none"> समान पुस्ताका भाइभाइ बिचमा बन्डा नहुँदै सोही पुस्ताको एक अंसियार प्रतिवादीका नाममा रहेका जग्गा निजले छोडपत्र गरि आफ्नी श्रीमती र छोरालाई दिँदैमा त्यस्तो व्यवहारले वादीको उक्त सम्पत्तिमा प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्दैन । कानूनले उक्त छोडपत्र लिखतका जग्गाहरूमा वादीहरूको अंश हक निहित रहने नै हुँदा छोडपत्रबाट हक हस्तान्तरण 	१६५७

			<p>गरेका जग्गामा समेत बन्डा लगाएको मिलेन भन्ने प्रतिवादीको जिकिर कानून र न्याय सङ्गत रहेको नपाइने ।</p>	
१५२.	९४६९ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता पुष्पराज पौडेल विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ पुर्पक्षको निमित्त माग गरेको धरौटी दिन नसकेको बालकलाई थुनछेकको प्रयोजनका लागि थुनाको विकल्पको रूपमा बालसुधार गृहमा राखेको कार्यलाई उचित र मुनासिब मान्न सकिन्न, बरु यसले उल्टै दण्डको सुधारात्मक अवधारणालाई इन्कार गरेको मान्न सकिन्छ । बालबालिकाको हकमा कानूनको ब्रह्ममा परी निजले गरेको फौजदारी कसुरका सम्बन्धमा दण्ड निर्धारण गर्दासमेत उनीहरूको सर्वोत्तम हितलाई नजरअन्दाज गर्न सकिँदैन । प्रस्तुत मुद्दामा अन्तिम फैसलाबमोजिम थुनामा बसेको अवस्था नभै चोरी मुद्दामा पूर्वसर्तको रूपमा धरौट माग गरी धरौट दिन नसकेको आधार बनाई थुनामा राख्ने गरी भएको कार्यलाई अन्तिम उपायको रूपमा मात्र थुनाको प्रयोग गरिने भन्ने बालअधिकारसम्बन्धी महासन्धि, १९८९ को धारा ३७(२) समेतको अनुकूल रहेको मान्न नमिल्ने । 	१६६७
१५३.	९४७० संयुक्त खुन डाँका	नेपाल सरकार विरुद्ध विद्यानन्द राय यादवसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपाल सरकारले प्रतिवादीहरूले यति रकम डाँका गरी लगे भनी माग दाबी गर्नु मात्र पर्याप्त हुँदैन । डकैती भएको भनिएको रकम देखिनु पर्ने पनि हुन्छ । यसरी डकैती भएको रकम नै सप्रमाण यकिन हुन नसकेको र त्यसलाई पुष्टि हुने सबुद प्रमाण वादी पक्षबाट पेस हुन सकेको देखिँदैन । ठोससबूद प्रमाणको अभावमा प्रत्यर्थी प्रतिवादीहरूले अभियोगपत्रमा उल्लिखित रकम डाँका गरी लगेको भन्ने वादी दाबीसँग यो इजलास सहमत हुन नसक्ने । 	१६७२

१५४.	९४७१ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध रमावती पासीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ घटनाको सम्बन्धमा मृतक र प्रतिवादीबिच रोजगारदाता र कामदारबिचको वा मालिक वा सेवक बिचको सम्बन्धजन्य कठोर दायित्वको कुरालाई अस्वीकार गर्न सकिएला । तर त्यसरी अस्वीकार गर्ने हो भने पनि “प्र. दिनेश यादवको कसुर यतिमा मात्रै सीमित रहेको देखिँदैन । बेहोस अवस्थाका विनेशलाई मिलमा अलपत्र छाडि मध्यरातको सन्नाटामा निजलाई बोरामा हालेर पानी भएको खाल्डोमा फालेको र मृतकको मृत्यु भएको देखिँदा यसलाई मनसाय प्रेरित हत्या मान्नु पर्ने अवस्था पनि छ । यो केवल omission मात्र नभएर त्यो भन्दा गम्भीर प्रकृतिको culpable homicide तहकै कार्य भएको छ ।” भन्ने निष्कर्षलाई अमान्य गर्नु निक्कै चुनौतिपूर्ण हुने । 	१६९२
१५५.	९४७२ संयुक्त जबरजस्ती करण, जबरजस्ती चोरी	दीपक चन्दसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ हाम्रो सामाजिक मूल्य मान्यता हिन्दू सभ्यता र संस्कारबाट विकसित भएको अवस्थामा महिलाको सवाल सामाजिकरूपमा अत्यन्त संवेदनशील रहेको मानिन्छ । सामाजिक लोकलाजका कारण गोप्यरूपमा कुनै महिला तथा पुरुषले यौनसम्बन्ध कायम गर्ने गरे तापनि सङ्कुचित यौन विचारधारा रहेको हाम्रो समाजमा खुलम खुल्लारूपमा जाहेरवालीले आफ्नो सामाजिक प्रतिष्ठाको समेत विचार नै नगरी सार्वजनिक स्थलमा चार-चार जना पुरुषलाई एकै-पटक करणी गर्न स्वेच्छिक मन्जुरी दिएकी होलिन् भनी मान्न नसकिने । 	१७०९

१५६.	९४७३ संयुक्त क्षतिपूर्ति रकम दिलाई भराई पाऊँ	उर्मिला श्रेष्ठ विरुद्ध प्रचण्डबहादुर बम	<ul style="list-style-type: none"> करारको समय २०६३ चैत मसान्तसम्मको रहेकाले पुनरावेदक वादीले सो समयवाधि बाँकी छँदै बिचैमा अर्कोपक्षसँग सम्झौता गरी विपक्षीलाई करारीय दायित्व पूरा गर्ने मौकाबाट वञ्चित गरी करार उल्लङ्घन गरेको भनी अर्थ गर्न मिल्ने देखिएन । करार सम्झौता हुँदा सहमति भएबमोजिम विपक्षीले करारीय दायित्व पूरा नगरेका कारण पुनरावेदक कर्पोरेसनले अर्कोपक्षसँग उक्त जिल्लाहरूमा नुन ढुवानी गराउन सम्झौता गर्नु परेको अवस्थामा विपक्षी प्रतिवादीले कबूल गरेकोभन्दा हालका ढुवानीकर्ताले कबुल गरेको रकम बृद्धि भई पुनरावेदक कर्पोरेसनलाई पर्न गएको नोकसानी विपक्षीबाट भरी पाउने होइन भनी अर्थ गर्न मिल्ने नदेखिने । 	१७२०
माघ				
१५७.	९४७४ पूर्ण धर्मलोप	रेशमान तुलाधरसमेत विरुद्ध ज्ञानेन्द्ररत्न तुलाधर	<ul style="list-style-type: none"> अक्षयकोषको ब्याज रकमबाट गुठीको सञ्चालन गर्दा गुठीको रित, परम्परा, धर्म, संस्कृतिमा कुनै असर नपर्ने र गुठीको निरन्तरता यथावत् रहनेमा पनि विवाद छैन । यस्तो स्थितिमा नेपाल सरकारबाट जारी सो निर्देशिकाबमोजिम अक्षयकोष खडा गरि सोको ब्याजबाट गुठी सञ्चालन गर्न भएका काम कारवाहीलाई धर्मलोप गरे भन्न मिल्ने नदेखिने । 	१७३१
१५८.	९४७५ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता सन्तोष भट्टराईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> जन्म, मृत्यु, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद तथा बसाइँसराई जस्ता व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्न बनेको कानूनी व्यवस्थाअन्तर्गत प्राकृतिक सन्तानको जन्म दर्ता गर्ने विषय र कुनै दुई पक्षबिचमा सहमति भै कानूनीरूपमा पिता माता र धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको सम्बन्ध स्थापित गर्ने लिखत पारित गर्ने विषय नितान्त फरक 	१७५०

			फरक विषय हुँदा धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको लिखत पञ्जिकाधिकारीसमक्ष दर्ता नगरि मालपोत कार्यालयमा रजिस्ट्रेसन गरेको कार्य समानताको हक प्रतिकूल मान्न नमिल्ने ।	
१५९.	९४७६ विशेष उत्प्रेषण	शंकर पौडेलसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> कारागार नियमावली, २०२० को नियम २९(१क) मा भएको प्रावधानअनुरूप गम्भीर प्रकृतिका अपराधमा कसुरदार ठहर भई सजाय पाएका कैदीलाई चौकिदार वा नाइके वा सहनाइके पदमा नियुक्तिको लागि कारागार व्यवस्थापन कार्याविधि निर्देशिका, २०६१ मा अयोग्य मानिनु कारागार ऐन तथा नियमावलीको प्रतिकूल मान्न नमिल्ने । 	१७६२
१६०.	९४७७ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	बद्रिकुमार खत्री विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कानूनमा गरिएको हदम्यादसम्बन्धी व्यवस्था सार्वजनिक हित र न्यायमा आधारित रहेको हुन्छ । जसले विवादको विषयलाई अनन्तकालसम्म कायम नराखि निश्चित समयमा अन्तिम विन्दुमा पुऱ्याउने गर्दछ । कुनै विवादित विषयमा अदालतबाट कानूनको उचित प्रक्रिया अवलम्बन गरि भएको फैसलाउपर चुनौति गर्न कानूनमा नै निश्चित अवधिको समय सिमासहितको म्यादको व्यवस्था गर्नु न्यायको सर्वमान्य सिद्धान्त हो । निवेदकको मागअनुसार मुलुकी ऐन, अ.बं. २०८ मा रहेको "६ महिनाभित्रमा" भन्ने वाक्यांशलाई बदर घोषित गर्ने हो भने अदालतबाट भएको फैसलाले कहिल्यै अन्तिमता प्राप्त नगर्नुका साथै न्यायिक अन्यायलता र अस्पष्टता भई न्याय दुरुह र अप्रभावकारी हुन जाने । 	१७७२
१६१.	९४७८ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता विनितकुमार झा विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२५(८) मा लोक सेवा आयोगको अध्यक्ष वा सदस्य भइसकेको व्यक्ति अन्य सरकारी सेवामा नियुक्ति हुनको निमित्त ग्राह्य हुने छैन भन्ने व्यवस्था रहेको छ । उक्त धारामा उल्लिखित व्यवस्थाले लोक सेवा आयोगको अध्यक्ष वा सदस्य भइसकेका 	१७८१

			<p>व्यक्ति सरकारी सेवामा नियुक्तिका लागि ग्राह्य नहुने व्यवस्था रहेको भए पनि सो व्यवस्था लोक सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्य पदमा बहाल रहि रहेका व्यक्तिका हकमा आकर्षित हुने व्यवस्था नभई सो पदबाट अवकाश प्राप्त गरि सकेका व्यक्तिका हकमा आकर्षित हुने व्यवस्था रहेको देखिन आएकोले सार्वजनिक संस्थान निर्देशन बोर्ड (गठन तथा कार्य सञ्चालन) आदेश, २०६९ को दफा ११ को व्यवस्था नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२५(८) को प्रतिकूल रहेको मान्न नमिल्ने ।</p>	
१६२.	९४७९ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	डा. मायाकुमारी शर्मा विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपाल परराष्ट्र सेवासम्बन्धी नियमहरू, २०६८ नेपाल सरकारले निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि बनाएको देखिएकाले सो नियमावलीको स्रोत निजामती सेवा ऐन, २०४९ भएको भन्ने कुरामा विवाद छैन । रिट निवेदक निजामती कर्मचारी वा नेपाल परराष्ट्र सेवाको कर्मचारी नभई राजनीतिक प्रकृतिबाट नियुक्त राजदूत भएको देखिन्छ । त्यसका अतिरिक्त नेपाल परराष्ट्र सेवासम्बन्धी नियमहरू, २०६८ को नियम ७ सरुवासम्बन्धी व्यवस्थासँग सम्बन्धित भई उपनियम (३) मा “अवधि तोकी सरुवा गरिएमा बाहेक नियोगमा कार्यरत् कर्मचारीलाई सामान्यतया चार वर्षको सेवा अवधि पुरा भएपछि सरुवा गरिनेछ” भन्ने व्यवस्था भएकाले नियोगमा कार्यरत परराष्ट्र सेवाका कर्मचारीको सरुवाको सम्बन्धमा लागू हुने उक्त नियमको व्यवस्था नियोग प्रमुख राजदूतको पदावधि सम्बन्धमा पनि लागू हुने भन्न मिल्ने नदेखिने । 	१७९३

१६३.	१४८० संयुक्त लिखत दर्ता बदर	ममता न्यौपाने विरुद्ध मेनका भट्टराई (तिवारी)	<ul style="list-style-type: none"> ■ फैसलामा कुनै तर्फ उल्लेख नभएको अवस्थामा पछि संशोधनको माध्यमबाट “तर्फ” खुलाई “पूर्वतर्फबाट” भन्ने वाक्यांश थप गर्नु न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १९(२) र फैसला अन्तिमता (Finality of Judgment) को सिद्धान्तविपरीत हुन जाने। 	१८०३
१६४.	१४८१ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	हरिशरण सुनार विरुद्ध दाङ देउखुरी जिल्ला अदालतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ नागरिकतामा थर सेन्चुरी लेखेको भए पनि आफू सुनार रहेको कुरा अदालतमा कागज गर्दा निवेदक स्वयम्ले खुलाइ दिएका छन्। यसरी ज्यान मार्ने उद्योग मुद्दामा कैद ठहर भएका सो मुद्दाका प्रतिवादी हरिशरण सुनार र यी निवेदक हरिशरण सेन्चुरी दुई फरकफरक व्यक्ति नभई एउटै व्यक्ति रहेको तथ्य स्पष्ट हुन आउने। 	१८१०
१६५.	१४८२ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	कुमार तामाङ विरुद्ध सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत, चौतारा, सिन्धुपाल्चोकसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ चोरीको महलको १४(२) नं. को कानूनी व्यवस्था जबरजस्ती चोरीको कसुर कायम भएको अवस्थामा हुने कैदको सजाय तथा जरिवानाबापत समेत कैद नै गर्नुपर्ने भन्ने सजायसम्बन्धी सारवान् व्यवस्था हो। सो व्यवस्थाबमोजिम कुनै व्यक्तिलाई कैद तथा जरिवानाबापत समेत कैद हुने ठहरेको अवस्थामा कैद तथा जरिवानाबापतको कैदसमेत गरि चोरीको २७ नं. मा वर्णित हद ननघाई कैदको अधिकतम हद कायम गर्नु पर्ने देखिन्छ। तर जरिवानाबापत कैद ठेक्काको अवस्थामा दण्ड सजायको ३८(१) नं. को व्यवस्थालाई अलग गरि निरपेक्षरूपमा चोरीको २७ नं. लाई मात्रै समाई जरिवानाबापतको कैदसमेत ४ वर्षभन्दा बढी गर्नुपर्ने भनि अर्थ गर्न मिल्ने देखिँदैन। जरिवानाबापतको कैद असुल गर्ने अर्थात् कैद ठेक्के व्यवस्था दण्ड सजायको ३८(१) नं. नै हो। चोरीको १४(२) नं. ले सजाय गर्दा ठहर गर्न सकिने कैदको विषय उद्घोषसम्म गरेको देखिन्छ भने त्यसरी ठहरेको 	१८१६

			जरिवानाबापतको कैद के कसरी असुल गर्ने भन्ने सम्बन्धमा दण्ड सजायको ३८(१) नं. ले स्पष्ट सिमाङ्कन गरेको देखिन्छ । त्यसैले जरिवानाबापत कैद ठेक्का सो ३८(१) नं. लाई बेवास्ता गर्न नमिल्ने ।	
१६६.	१४८३ संयुक्त अदालतको मानहानि	अधिवक्ता दिनेश त्रिपाठी विरुद्ध एकीकृत नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल (प्रचण्ड)	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतले आफूप्रति सम्बन्धित कतिपय कुरा अप्रिय भए पनि वाञ्छित हदसम्म अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रताको सम्मानको रूपमा सहन वा ग्रहण गर्नु पर्ने हुन्छ, जुन अदालतले गरिआएको पनि छ । अत्यन्त सूक्ष्मसंवेदी भएर राजनीतिक नेता वा कार्यकर्ताको हरेक अभिव्यक्तिविरुद्ध अवहेलनामा कारवाही आकर्षित गरिरहन मिल्ने हुँदैन । प्रयुक्त शब्दको स्वाभाविक र न्यूनतम अर्थमा बुझी विचार गर्नु पर्ने । 	१८२१
१६७.	१४८४ संयुक्त माना चामल नाता कायम	डम्बरबहादुर मल्लसमेत विरुद्ध गुमा गिरी	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतले डि.एन.ए. परीक्षण गराउने आदेश गरि प्रतिवेदन आइसकेपछि उक्त परीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लिखित रायलाई स्वीकार वा अस्वीकार गरि निर्णय गर्न अदालत स्वतन्त्र हुने भए तापनि त्यसको ठोस कारण उल्लेख गर्न सक्नु पर्दछ । डि.एन.ए. परीक्षण सत प्रतिशत सत्य हुन्छ भनि मान्न नसक्ने तर्क गर्ने हो भने त्यस्तो परीक्षणबाट प्राप्त नतिजालाई मिसिल संलग्न अन्य प्रमाणहरूसँग भिडाई हेर्दा मेल नखाएको र शङ्कास्पद अवस्थामा मात्र त्यसलाई नजरअन्दाज गर्न सकिने । 	१८२५
१६८.	१४८५ संयुक्त मोही लगत कट्टा	लक्ष्मीकुमारी ढकाल विरुद्ध चुण्डा सेरित सतार	<ul style="list-style-type: none"> ■ भूमिसुधार कार्यालयमा रहेको तथ्यगत प्रमाणको विरुद्ध अन्यत्र खडा भएको कागजहरू मोहीको लगत सम्बन्धमा प्रमाणयोग्य मान्न मिल्ने पनि होइन । मोहीको लगत सम्बन्धमा वादी पक्षले आधिकारिक निकायबाहेक अन्य कार्यालयबाट प्राप्त गरेको कागजातमा मोही उल्लेख नहुँदा भूमिसुधार कार्यालयमा रहेको तथ्यगत प्रमाणको विपरीत प्रतिवादीका बाबु सुफल सतार मोही हुँदै होइन भन्न सकिने अवस्था देखिन नआउने । 	१८३१

१६९.	९४८६ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	तेजबहादुर खड्का विरुद्ध मध्यपश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, सुर्खेतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतले आफ्नो क्षेत्राधिकारको प्रयोग कानूनबमोजिम गर्दछ । अदालतको क्षेत्राधिकार कानूनले नै निश्चित गरेको हुन्छ । कानूनले निश्चित गरेको क्षेत्राधिकार नाघि काम कारवाही वा निर्णय अदालतले गर्न मिल्दैन । त्यस्तो काम कारवाही अनधिकृत हुन पुग्दछ । पुनरावेदन अदालतले कानूनबमोजिम पाएको आफ्नो प्रादेशिक अधिकार क्षेत्रभित्रको मामिलामा हेरि कामकारवाही वा निर्णय गर्न सक्ने । 	९८३८
१७०.	९४८७ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	श्रीमती दुखनी देवी विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ लेनदेन व्यवहारको ८ नं. ले घरको मुख्यबाट भएको लेनदेन व्यवहार गोश्वारा धनबाट चल्ने भयो । तर, त्यस्तो सगोल गोश्वारा धनमा बाह्र वर्षमुनिको नाबालकको पनि हक रहेछ भने सो हकसम्म चलाउन पाउने हुँदैन । प्रस्तुत विवादमा ऋण लिने व्यक्ति निवेदिकाको बाबु र पति हुँदा घरको मुख्य व्यक्तिले गरेको घर व्यवहार लेनदेन व्यवहारको ८ नं. ले सगोलको गोश्वारा धनबाट नै चल्ने भयो । तर, सगोलमा रहेको बाह्र वर्षमुनिका बालबालिकाको हकमा भने अंश हक सुरक्षित राख्दै दण्ड सजायको २६ नं. ले बिगोबापत जायजात गर्दा बाह्र वर्षदेखि माथिकाको मात्र अंश जायजात हुन सक्ने देखिन्छ । यसप्रकार दुनियाँको बिगोबापत जायजात गर्दा बाह्र वर्षमुनिका बालबालिकाको अंश सर्वस्व गर्न मिल्ने हुँदैन । यी दुवै कानूनी प्रावधानको आधारबाट दुनियाँको बिगोबापत जायजात गर्दा ऋणी घरकी मुख्य रहेछ भने सगोलको गोश्वारा धनबाट हुने तर सगोलमा बाह्र वर्षमुनिका बालबालिका रहेछन् भने निजहरूको अंश भाग जायजात हुँदा छुट्याई दिनुपर्ने हुन्छ । बाह्र वर्षमाथिका अंशियारको मात्रै अंश जायजात गर्नुपर्ने भनि कानूनले नै प्रस्ट गरेको अवस्थामा बाह्र वर्षमुनिका निवेदिकाहरूको अंश भाग पर सारी फैसला कार्यान्वयन गर्नु पर्ने । 	९८४३

१७१.	९४८८ संयुक्त उत्प्रेषण	कमलबहादुर रानाभाट विरुद्ध राजेन्द्रमणी पौडेल	<ul style="list-style-type: none"> त्रिवेणी पब्लिक स्कुल नामक निजी विद्यालय कम्पनी ऐन, २०५३ बमोजिम कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालय, त्रिपुरेश्वर काठमाडौंमा दर्ता भई सञ्चालन भएको प्रा.लि. भएकाले त्यस्तो निजी कम्पनीको रूपमा दर्ता भएको विद्यालयबाट भएको काम कारवाहीमा उत्प्रेषणको रिटबाट हस्तक्षेप गर्न मिल्ने अवस्था नदेखिने। 	१८४८
१७२.	९४८९ संयुक्त अंश नामसारी	सोना गडेरिया विरुद्ध अकाली गडेरियासमेत	<ul style="list-style-type: none"> अंश र अपुताली एउटै कुरा नभई यो फरक फरक कुरा हो। हाम्रो प्रचलित कानूनी व्यवस्थाअनुसार अंश जन्मसिद्ध नैसर्गिक हकको रूपमा रहेको पाइन्छ भने त्यसरी अंश हकद्वारा प्राप्त सम्पत्ति प्रयोगकर्ताको मृत्युपश्चात् क्रमानुसारका व्यक्तिले अपुताली पाउने व्यवस्था कानूनले गरेको पाइन्छ। अपुतालीसम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाअनुसार अपुताली हकवालाबाहेक स्याहार सम्भार गर्ने व्यक्तिले समेत पाउने व्यवस्था गरेको पाइन्छ भने अंश बाबु, आमा, लोग्ने, स्वास्नी, छोरा, छोरीहरूको जीयजीयैको अनिवार्यरूपमा गर्नेपर्ने हुन्छ। अंश विवाहिता छोरीले प्राप्त गर्न सक्दैनन जबकि अपुताली विवाहिता छोरीले पनि पाउने उल्लिखित अपुतालीको २ नं. समेतले व्यवस्था गरेबाट कानूनी व्यवस्था र सम्पत्तिको स्वामित्व सन्ने प्रकृति र प्रक्रियासमेतबाट अपुताली र अंश एकै र एउटै अवधारणाका विषयवस्तु होइनन् भन्ने कुरा स्पष्ट देखिने। 	१८५४
१७३.	९४९० संयुक्त भ्रष्टाचार (नक्कली प्रमाणपत्र)	हरिप्रसाद दमासे विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> पुनरावेदकको पक्षमा रहने निर्दोषिताको अनुमान र फौजदारी मुद्दामा अभियुक्तको कसुर प्रमाणित गर्ने भार जस्ता कानूनी प्रावधानसँग यसलाई जोड्न मिल्दैन। पहिलो अवस्थामा अभियोजक र प्रतिवादीको प्रमाण बाझिएमा के आधारमा कसले पेस गरेको प्रमाणलाई विश्वसनीय मान्नु पर्ने भन्ने कुराको निरूपणको प्रश्न 	१८६९

			विद्यमान रहन्छ भने दोस्रोमा त्यो प्रमाणले अभियुक्तको निर्दोषिताको अनुमानलाई विस्थापित गर्न सके नसकेको र वादीले अभियुक्तको कसुरलाई शङ्कारहित तवरबाट प्रमाणित गर्न सके नसकेको भन्ने कुराको निरूपणको प्रश्न रहने ।	
फागुन				
१७४.	९४९१ विशेष उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्रप्रसाद पौडेलसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> वर्ग विभाजन गर्नुको बोधगम्य आधार र वर्ग विभाजन गरिएका संस्थाले प्राप्त गर्ने सुविधाबिच विवेकपरक सम्बन्ध छ र सो कुरा न्यायका मान्य सिद्धान्तविपरीत छैन भने त्यसरी गरिएको विभाजनमा परेका कुनै संस्थाले अर्कै हैसियत र भिन्न कार्य प्रकृतिको संस्थाको समान हुनु पर्ने भनि समानताको निरपेक्ष अर्थ गरि दाबी गर्न मिल्दैन । “क” र “ख” वर्गका संस्थाहरूको कार्यप्रकृति, संस्था दर्ता हुँदा स्वीकार गरेको सर्त र निजहरूले प्राप्त गरेको इजाजतपत्रको वर्गसमेत फरक रहेकाले फरक हैसियत भएका संस्थाले फरक सुविधा प्राप्त गर्ने कुराले समानताको हक उल्लङ्घन भएको भनि अर्थ गर्न मिल्ने नदेखिने । 	१८७७
१७५.	९४९२ संयुक्त गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरि भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार विरुद्ध भरतप्रसाद नेपालसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कर्मचारी सुविधाअन्तर्गत प्रतिकित्ता १००।- का दरले ५३० कित्ता सेयरको रु. ५३,०००।- हुने भनि उल्लेख गरि आरोप पत्रमा कुनै पनि जिकिर लिएको नदेखिए तापनि सो सेयर वीरगञ्ज फाइनेन्सबाट कर्मचारी सुविधा अन्तर्गत मौद्रिक रकम नतिरि लिएको भन्ने कुरा देखाउन सकेको पाइँदैन । बिगोमा कायम गरेको मिलेन भनेर जिकिर लिएर मात्र हुँदैन । स्पष्ट आधार र कारण देखाएर अदालतलाई विस्वस्त पार्नु पर्ने हुन्छ । यो दायित्व पुनरावेदक प्रतिवादीको नै हो । यसरी एकाघरकी छोरी सुष्मा नेपालले कर्मचारी सुविधाअन्तर्गत 	१८८८

			मौद्रिक रकम नतिरि रु.५३,०००।- रकम बराबरको ५३० किन्ता सेयर प्राप्त गरेको भन्ने कुरा स्थापित हुन नआएबाट विशेष अदालत, काठमाडौंको फैसला अन्यथा देखिन नआउने।	
१७६.	१४९३ संयुक्त उत्प्रेषण	सोमेन्द्र गौतमसमेत विरुद्ध नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय केन्द्रीय कार्यालय, बेलझुण्डी, दाङसमेत	<ul style="list-style-type: none"> समानताको हकले निरपेक्षरूपमा सबैलाई समान व्यवहार गर्नु पर्छ भन्ने अर्थ बोध गर्ने नभई समान अवस्थाका व्यक्तिहरूका बिचमा मात्र समान व्यवहार गरिनु पर्छ भन्ने मान्यता राख्दछ। अवस्था समान नरहेकामा आफ्नो हकको आधार सुनिश्चित नगरी उनाउ व्यक्तिको हकमा विना हकदैया दाबी गर्न वा प्रश्न गर्न पनि मिल्दैन। विपक्षीले निवृत्तिभरण पाउने भएकाले आफूहरूले पनि पाउनु पर्छ भन्ने निवेदकहरूको भनाई कुनै कानून र तर्कमा आधारित रहेको देखिँदैन। न्युनतम सेवा अवधि नपुगि निवृत्तिभरण दिन मिल्ने पनि नहुने। 	१९४८
१७७.	१४९४ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता सल्लु तिवारी विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> वस्तुतः मालपोत ऐन, २०३४ को दफा २४(१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको व्यवस्थाअन्तर्गत त्यस्तो कुनै कार्यनीति विना पनि नेपाल सरकारले आफ्नो अधिकार प्रयोग गरि सरकारी वा सार्वजनिक जग्गाको व्यवस्थापन गरि रहेको परिप्रेक्ष्यमा प्रस्तुत कार्यनीतिमार्फत स्पष्ट मापदण्ड, प्रक्रिया र सर्तहरू कबुल गरि कार्यनीतिको माध्यमबाट व्यवस्थित गर्ने कार्यलाई स्वेच्छाचारी कार्य भएको भन्न नमिल्ने। 	१९५४
१७८.	१४९५ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	स्वस्ती पौड्याल (आचार्य) विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सरुवा बदर गर्नु पर्नाको कारणमा कानूनको समस्या नभई व्यवस्थापकीय समस्यालाई विपक्षीहरूले लिखित जवाफमा उठाएको देखिन्छ। स्वास्थ्य सेवा विभागका महानिर्देशक र ट्रेड युनियनबिच गरिएको सहमतिले कानूनी व्यवस्थालाई प्रतिस्थापन गर्न सक्दैन। महानिर्देशक र ट्रेड युनियनका बिचमा कानूनी व्यवस्थालाई प्रतिस्थापन गर्ने 	१९६७

			गरि कुनै सहमति भए पनि त्यस्तो सहमतिले कानूनी मान्यता प्राप्त गर्न सक्दैन । कानूनबमोजिम हुने सरुवाको विषयमा ट्रेड युनियन बाधाको रूपमा रहन पनि हुँदैन । विपक्षी स्वास्थ्य सेवा विभागले आफैँले मिति २०६९।४।२३ मा गरेको सरुवा निर्णयलाई मौजुद स्वास्थ्य सेवासम्बन्धी ऐन नियमविपरीत रहेको नदेखिएसम्म आफैँले बदर गर्न नमिल्ने ।	
१७९.	९४९६ संयुक्त मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	लाक्पा तामाङ विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> प्रतिवादीले पीडितलाई काठमाडौँबाट नेपालसरहदको काकडभिट्टासम्म पुऱ्याएको देखिएको र कानूनले पनि बिक्रीसमेतको लागि नेपालसरहदभित्रको एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा पुऱ्याएको कार्यलाई कसुर मानेको हुँदा प्रतिवादीले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा ४ को उपदफा (१) को खण्ड (क) र उपदफा (२) को खण्ड (क) को कसुर गरेको देखिने । 	१९७३
१८०.	९४९७ संयुक्त उत्प्रेषण / प्रतिषेध	रामआधार साह विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टंगाल, काठमाडौँसमेत	<ul style="list-style-type: none"> निजामती कर्मचारीलाई निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५० विशेष ऐनबमोजिम विभागीय कारवाही गर्दा सो ऐन नियममा उल्लेख गरिएको विधि र तरिकाबाट विभागीय कारवाही गरिने व्यवस्था गरिएको छ । सो विभागीय कारवाहीमा चित्त नबुझे कानूनले नै यी रिट निवेदकलाई पुनरावेदनको लागि प्रशासकीय अदालतमा पुनरावेदन लाग्ने व्यवस्था गरिएको छ । विवादको विषयवस्तु यी रिट निवेदक गुणस्तर तथा नापतौल क्षेत्रीय कार्यालय, विराटनगरमा मिति २०६४।२।१७ मा कार्यरत् रहँदा सोही मितिको घटनालाई लिएर पुनः अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट विभागीय कारवाहीको लागि लेखि पठाएको देखियो र सोही पत्रबाट पुनः यी रिट निवेदकलाई 	१९८१

			<p>विभागीय कारवाही गर्न लागिएको पनि देखिँदा सोही विषयको आरोपमा प्रशासकीय अदालतबाट समेत एकपटक फैसला भई रिट निवेदकउपरको २(दुई) तलब वृद्धि रोक्का गर्ने गरेको विभागीय कारवाही बदर भएको देखिँदा अदालतको फैसला अन्तिमताको सिद्धान्तअनुसार विपक्षी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेतबाट यी रिट निवेदकउपर पटकपटक एकै मितिको एकै घटनाको विषय वस्तुउपरमा कारवाही गर्न नपाउने।</p>	
१८१.	१४९८ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्र के.सी. विरुद्ध वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> निर्धारित समयवधिभित्र निवेदकले माग गरेको बिदा अस्वीकृत भएको देखिँदैन। निवेदकले माग गरेको असाधारण अध्ययन बिदा मिति २०६६।६।६ मा वन विभागमा दर्ता भएपछि सो मितिले ६० दिनभित्र अर्थात् मिति २०६६।८।५ भित्रमा अनिवार्यरूपमा बिदा स्वीकृत वा अस्वीकृतको कार्य अख्तियार प्राप्त अधिकारीले अनिवार्यरूपमा गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिने। 	१९८९
१८२.	१४९९ संयुक्त सम्पत्ति शुद्धीकरण	दावा टासी लामा विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> निकै ठूलो परिमाणको रकम कसैले बोकेको सुटकेसबाट बरामद हुन्छ र त्यसको साँचो पनि निजबाटै बरामद भएको अवस्थामा रकमको मालिक यो हो भनि यकिन वतनसमेत देखाई पहिचान गराउन नसकेको अवस्थामा जसको साथबाट बरामद भएको हो उक्त रकम विषयको सम्पूर्ण कानूनी दायित्व निर्वाह गर्नुपर्ने जिम्मेवारी उसैमा रहन्छ। सम्पत्ति शुद्धीकरण (Money Laundering) निवारण ऐन, २०६४ को दफा २८ मा कुनै व्यक्तिमा भएको सम्पत्ति के कस्तो स्रोतबाट प्राप्त गरेको हो ? सो सम्पत्तिको स्रोत खुलाउने भार निज व्यक्तिमा नै रहेको देखिन्छ। तर, प्रतिवादीले उक्त बरामद भएको सम्पत्तिको वैधानिक स्रोत 	१९९८

			खुलाउन सकेको देखिएन । तसर्थ अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म उक्त रकम विषयमा जवाफदेहिता निज प्रतिवादीमै रहने ।	
१८३.	९५०० संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	बलबहादुर वि.क. विरुद्ध कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल, त्रिपुरेश्वर, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कर्तव्य ज्यान मुद्दामा भएको सर्वश्वसहित जन्मकैदको सजाय भुक्तान गरेपछि एकै व्यक्तिलाई एकभन्दा धेरै मुद्दाहरूमा भएको कैद सजायको लगत कारागार ऐन, २०१९ को दफा २४(६) र कर्तव्य ज्यान मुद्दामा सर्वश्व भएपछि एकभन्दा धेरै मुद्दाहरूमा भएको जरिवानाको सजाय मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको १० नं. बमोजिम स्वतः कट्टा हुने हुँदा स्याङ्जा जिल्ला अदालतको पछिल्लो कैदी पुर्जाअनुरूप मिति २०७२।४।१० देखिको निवेदकको थुना गैरकानूनी रहेको देखिने । 	२००५
१८४.	९५०१ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	श्रीमती झलककुमारी श्रेष्ठ विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> पुनरावेदन अदालतबाट विदेशी विनिमय मुद्दामा तामेल भएको म्याद र फैसलासमेत कानूनबमोजिमको ठहरि अन्तिम आदेश भइरहेको अवस्थामा सोही विषयलाई लिएर निवेदनको स्वरूप परिवर्तन गरि प्रतिवादी निवेदकका हकमा प्रस्तुत बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदन दर्ता गरेको पाइने । 	२०१७
१८५.	९५०२ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	प्रा.डा.संगिता भण्डारी विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	<ul style="list-style-type: none"> प्रतिष्ठानलाई सुचारु राख्ने प्रतिष्ठानका कर्मचारी, शिक्षक तथा चिकित्सक एवम् प्रतिष्ठानको सर्वोच्च निकाय मानिएको सभाको कर्तव्य जिम्मेवारीलाई अनदेखा गरि प्रतिष्ठानको सम्पूर्ण जिम्मेवारी उपकुलपतिको मात्र हो भन्ने अर्थ गरि प्रतिष्ठानका कर्मचारी, शिक्षक तथा चिकित्सक र विद्यार्थीहरूले स्वयम् उपकुलपतिको राजीनामा माग गरि वार्ता इन्कार गरि चलाएको आन्दोलनलाई समाधान गर्न नसकेको भन्ने फितलो आधारमा निवेदिका उपकुलपतिको कार्य क्षमताको अभाव वा उपकुलपतिले 	२०२३

			संस्थाप्रति नकारात्मक भूमिका निभाएको भन्ने विपक्षीहरूको भनाइसित सहमत हुन सकिने आधार नदेखिने ।	
१८६.	१५०३ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	गोखुल महतो नुनियासमेत विरुद्ध भुखल महतोसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कानूनले निर्दिष्ट प्रक्रिया अवलम्बन गरि अदालतसमक्ष प्रतिरक्षा गर्नु पर्नेमा due process of law लाई छलेर निवेदकहरू प्रस्तुत निवेदन गर्न आएको देखिँदा कानूनको व्यवस्था र कार्यविधिलाई निस्तेज पार्ने गरि वा सुरु अदालतसमक्ष विचाराधीन मुद्दाको तथ्यमा प्रवेश गरि वा सुरु अदालतको न्यायिक क्षेत्राधिकारमा हस्तक्षेप हुने गरि निवेदन मागबमोजिम उत्प्रेषण एवम् परमादेशको आदेश जारी गर्न नमिल्ने । 	२०४१
चैत				
१८७.	१५०४ पूर्ण दर्ता बदर	तुल्सीमाया महर्जन विरुद्ध पञ्चनारायण महर्जनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> गुठी तैनाथी जग्गा गुठी अधिनस्थ जग्गामा, गुठी अधिनस्थ जग्गा गुठी रैतान नम्बरी जग्गामा वा गुठीको घर वा जग्गा रैकरमा दर्ता हुनबाट जोगाउन जुनसुकै चरणमा पनि हस्तक्षेप गर्न सक्ने संस्थानको अधिकार गुठी संस्थान ऐन, २०३३ को दफा ३९ को उपदफा (१) ले सुनिश्चित गरेको पाइने । 	२०४७
१८८.	१५०५ संयुक्त गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार विरुद्ध उमेशकुमार रेग्मीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> आयस्रोतको तुलनामा अस्वाभाविक र अमिल्दो सम्पत्ति राख्ने तथा दिने र उच्च जीवनयापन गरेको भन्ने विषय विगतमा राख्दै नराखिएको र राख्ने नपर्ने अति सूक्ष्मतम् हिसाब किताबबाट मात्रै निरूपण हुन सक्ने विषय होइन । बरु त्यस्तो अस्वाभाविकता र अमिल्दोपनको चरित्रलाई अनुसन्धानले टड्कारो रूपमा झल्काउन सकेको हुनुपर्दछ । ठिक ढङ्गबाट लगत नराखेकै कारणले आयका स्रोतहरू असीमित हुँदैनन् । राष्ट्रसेवकले 	२०५७

			सार्वजनिक पदमा रहँदा प्राप्त गर्ने आय स्रोतको दायरा त झनै साँगुरो हुने हुँदा त्यसको मोटामोटी आँकलन गर्न खासै कठिनाइ हुनुपर्ने देखिन्छ । सार्वजनिक पदका अतिरिक्त राष्ट्रसेवकले पैतृक सम्पत्ति, दान दातव्य तथा कुनै वरव्यवसायबाट पनि वैधानिकरूपमा आय प्राप्त गरेको हुन सक्ने ।	
१८९.	९५०६ संयुक्त जबरजस्ती करणि र चोरी	नेपाल सरकार विरुद्ध बलराम दवाडी भन्ने ध्यानबहादुर खड्का	<ul style="list-style-type: none"> ■ अनुसन्धान र अभियोजन बयानमुखी भैरहने तर न्यायिक निर्णयमा मात्रै वैज्ञानिक र भौतिक सबुद प्रमाणको विश्लेषण खोजी गर्न मिल्दैन । चोरीभन्दा जबरजस्ती करणीको कसुर बढी गम्भिर खालको कसुर हो । जुन कुराको पीडा पीडितले जीवन पर्यन्तसम्म भोग्न पर्ने हुन्छ । त्यस्तो गहन र संगीन खालको कसुरमा जाहेर गरेपछि सोभन्दा कम गम्भिरको कसुर मानिने चोरीमा पनि जाहेरी पर्नुले चोरी भएको कुरालाई पुष्टि गर्दछ । मानिस आवतजावत गर्ने स्थानमा कसैले पनि कुनै महिलालाई जबरजस्ती करणी नगर्ने र यस्तो वारदातको प्रत्यक्षदर्शी गवाह भनेको पनि पीडित नै हुने हुन्छ । गर गहनासमेत लुटी जबरजस्ती करणी गरेको भनी पीडितले प्रतिवादीउपर लगाएको आरोपलाई पीडितको जाहेरीका साथै जाहेरीलाई समर्थन हुने गरी पीडितले अदालतमा गरेको बकपत्रले पुष्टि गरेकै देखिने । 	२१२८
१९०.	९५०७ संयुक्त हक कायम दर्ता बदर	प्रकाशरवी प्रधानसमेत विरुद्ध सुनमाया श्रेष्ठसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ साबिकको नापीमा दर्ता बाँकी रहन गएको जग्गाको हक स्वामित्व निरूपण गर्दा सो नापीमा खडा भएको फिल्डबुकमा लेखिएका व्यहोराहरू महत्त्वपूर्ण प्रमाण हुन्छ । उस बखतको नापीमा खडा भएको फिल्डबुकमा लेखिने व्यहोराहरू सो 	२१३७

			जग्गाको स्वामित्वको सम्बन्धमा कालान्तरमा विवाद उठ्ला भनी अनुमान गरी लेखिएका काल्पनिक कुराहरू होइनन् । त्यसैले सो फिल्डबुकलाई सो जग्गाको स्वामित्व निर्धारक प्रमाणको रूपमा उच्च महत्त्व दिनु पर्ने ।	
१९१.	१५०८ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	डा.भाइकाजी तिवारी विरुद्ध चतुर्भूज भट्टसमेत	<ul style="list-style-type: none"> राज्यले नागरिकको बसोबासको अधिकारको सकारात्मक कार्यान्वयनको लागि संविधानले नै दायित्व सिर्जना गरिराखेको अवस्थामा कुनै नागरिकले आफ्नो सामर्थ्यबाट सिर्जना गरेको बसोबाससँग सम्बन्धित साम्प्रतिक हकमा अतिक्रमण गर्ने कुरा सामान्य अवस्थामा कल्पनासमेत गर्न सकिँदैन । नागरिकको मौलिक हकको रूपमा संविधानले स्थापित गरेको यस्तो अधिकार कार्यान्वयन गर्न राज्यलाई केही पूर्वतयारी आवश्यक पर्नु एउटा पक्ष हुन सक्छ तर भैरहेको बसोबासमाथि हस्तक्षेप गरी यो हकको निर्वाधरूपमा उपभोगमा असर पुर्याउने काममा राज्य क्रियाशील हुन नहुने । 	२१४५
१९२.	१५०९ संयुक्त उत्प्रेषण	अधिवक्ता भरतकुमार लकाईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> वर्तमान युग आधुनिक सञ्चारको युग भएको र व्यक्ति आफैँ उपस्थित भई सम्बन्धित कार्यालयमा गई पेस गर्नु पर्ने विवरणहरू बुझाउन समय अभावले नभ्याउने मात्र हैन झणझटिलोसमेत हुने हुँदा सम्भव भएसम्म अधिकांश सरकारी, गैरसरकारी तथा संस्थानहरूले समेत Online Service लाई मान्यता दिई Paperless Office बनाउने अभियानमा नै जुटेको पाइन्छ । यो प्रक्रियाबाट सेवाग्राहीहरूले सहज, सुगम र बिना झन्झट शीघ्ररूपमा सेवा प्राप्त गर्नेमात्र 	२१५८

			<p>नभई कागजमा खर्च हुने लाखौं करोडौं रकमको बचतसमेत हुने गरेको दृष्टान्त स्वयम् कतिपय Online सेवा प्रयोग हुने कार्यालयहरूमा देखिएको छ । स्वयम् विपक्षीको लिखित जवाफमा अब पुरानो पद्धति अपनाई रहेमा स्वदेश एवम् विदेशमा रहेका कम्पनी तथा संस्थाहरूसँग Correspondent गर्न कठिन हुने भन्ने कुरा उल्लेख गरेको देखिन्छ । निवेदकहरू जस्ता २१ औं शताब्दीका युवा कानून व्यवसायीहरूले आ-आफ्ना सेवाग्राहीहरूलाई Online प्रक्रिया तथा सेवाको सम्बन्धमा प्रेरित गर्नु पर्नेमा निजहरूले नै त्यस्तो कार्य रोकी पाउँ भनी प्रस्तुत निवेदन दायर गरेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा सुहाउँदोसमेत देखिन नआउने ।</p>	
१९३.	९५१० संयुक्त उत्प्रेषण / प्रतिषेध	नारायणप्रसाद सुवेदीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ अनुचित कार्यको सम्बन्धमा सोको दुष्परिणाम सच्याउने अख्तियारी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई भएकोमा राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकले बोनस वितरण गर्न लागेको विषय अनुचित कार्य भएको निक्कै नभई सो बोनस वितरण रोक्ने अख्तियारी कुनै पनि ऐन, कानूनले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई प्रदान गरेको नदेखिने । 	२१६२
१९४.	९५११ संयुक्त उत्प्रेषण / परमादेश	प्रतिभा कुमारी सिंह विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ संविधानले रिट उपचारको व्यवस्था गरेको भएपनि यो उपचार समन्यायको उपचार हो । यसमा अदालतको विवेकलाई प्रशस्त ठाउँ रहन्छ । निवेदिकाको सेवा यथावत् छ । तलब सुविधामा कुनै कटौती छैन । कामको अवधि बढेको छैन । ७ माइल टाढा उही जिल्लाभित्र सरुवा भएको छ । 	२१७८

			निवेदिका सधैं अपायक ठाउँमा सरुवा भएकी अवस्था पनि छैन । निवेदिका भेदभावको शिकार हुनु भएकी छैन । सरुवाबाट केही असुविधा भए होला तर हक हनन् भएको छैन । असुविधाको कारणले सरुवा बदर नहुने ।	
१९५.	९५९२ संयुक्त अंश दपोट	प्रेमलाल लोध विरुद्ध औधराजी लोध	<ul style="list-style-type: none"> ■ अंश हक जन्मका आधारमा कानूनबमोजिम प्राप्त हुने नैसर्गिक हक हो । अंश मुद्दामा वादी प्रतिवादीले पेस गरेको तायदाती फाँटवारीमा उल्लिखित सम्पत्तिबाहेक अन्य सगोलको अबन्डा सम्पत्ति रहे भएको अवस्थामा वादीका पति र ससुराले पेस भएको तायदाती फाँटवारीमा आपत्ति गरेनन् भन्दैमा उक्त अबन्डा सम्पत्तिबाट यी वादीको अंश पाउने हकबाट वञ्चित गर्न मिल्दैन । तायदाती सुनी पाएको बखत तत्काल सबै सम्पत्तिको पुरा जानकारी सबै अंशियारलाई हुन्छ भन्न मिल्दैन । जब कुनै सम्पत्ति बन्डा हुन बाँकी र तायदातीमा देखाइएको थिएन भनी जानकारी हुन्छ तब नालेस गर्ने कुरा हुन्छ । सम्पत्तिको जानकारी बिना नै नालेस गर्न सकिने अवस्था नै हुँदैन । तसर्थ तायदाती सुनी पाएको कागज गर्दा विरोध गरेन भन्दैमा कसैको अंश हक स्वतः समाप्त हुने होइन । वादी दाबीका जग्गाहरू २०३४ सालमा निजी तवरबाट वा आफ्नो निजी ज्ञान, सीप, प्रयासबाट वा कसैबाट दान, बकस वा अपुतालीबाट प्राप्त गरेको मिसिल प्रमाणबाट देखिँदैन । सगोलमा रहे बसेको अवस्थामा सगोलका कुनै अंशियारले खरिद गरेको सम्पत्तिमा यी वादीको अंश हक लाग्न सक्दैन भन्न नमिल्ने । 	२९८४

१९६.	९५१३ संयुक्त उत्प्रेषण	उद्धवप्रसाद पनेरु विरुद्ध निजामती किताबखाना, हरिहर भवन, पुल्चोक, ललितपुरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ जन्ममिति खोल्ने महल नराखी वर्षमात्र खोल्नु पर्ने ठाउँमा निवेदक १७ वर्ष ९ महिना पुगेको मानिसले १८ वर्ष लेख्नु स्वभाविक नै हुन्छ । त्यसैले सिटरोल फाराममा उमेर वर्ष लेख्नु पर्ने खाली ठाउँमा निवेदक १७ वर्ष ९ महिना पुगेको मानिसले १८ वर्ष लेखेकोबाट उसको जन्ममिति नै अर्को हो भनी जरुरत नै नपरेको कानून समाई जन्ममितिको अनुमान गर्नु कानून र न्यायसङ्गत नहुने । 	२१८९
१९७.	९५१४ संयुक्त उत्प्रेषण	राजकुमार शाहसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ सुनुवाइको मौका दिइयो वा दिइएन भन्ने प्रश्न यहाँ रहेन । घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयबाट निवेदकलाई उद्योग बन्द गर्नु भन्ने पत्र प्रेषित भएको पनि देखिँदैन । यसरी पहिला प्रदुषण नियन्त्रण गर्नु भनी निवेदकलाई जानकारी गराउँदा पनि निवेदकले आफ्नो कर्तव्य र जिम्मेवारी पुरा नगरेको अवस्थामा अब पनि वातावरण नियन्त्रणको प्रक्रिया अवलम्बन नगरेमा सो नगरेसम्मको लागि उद्योग बन्द गरिने जानकारी गराएको विषयका सम्बन्धमा निवेदकलाई सुनुवाइको मौका दिनुपर्ने र प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तविपरीत उद्योग बन्द गर्न लागिएको भनी मान्न नमिल्ने । 	२१९५
१९८.	९५१५ संयुक्त उत्प्रेषण	भरतमणि जङ्गम विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै सरकारी पद ग्रहण गर्न जुनसुकै धर्म वा संस्कृतिका व्यक्तिले पनि पाउँछन् । त्यहाँ कुनै धर्मको भेद गरिँदैन । तर, देवी देवताको सन्दर्भमा आ-आफ्नो चलिआएको रीति स्थितिअनुसार आ-आफ्नो धर्मको परम्परा र नीतिबाट निर्धारित हुन्छ । श्री पशुपतिनाथ हिन्दु धर्मावलम्बीहरूको मात्र आराध्यदेव हुन् । 	२२०२

			<p>तसर्थ पशुपतिनाथको पूजा अर्चना त्यहाँको सरसामानलगायत कुनै पनि व्यवस्थापकीय कार्यमा संलग्न हुन सर्वप्रथम ॐ हिन्दु धर्मावलम्बी हुनु अनिवार्य हुन्छ । तत्पश्चात्मात्र हिन्दु धर्मका ज्ञाता लगायतका गुणहरू त्यस्ता व्यक्तिमा हुनु जरूरी हुने ।</p>	
१९९.	९५१६ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रामजी गौतम विरुद्ध काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला अदालतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतले मुद्दा फैसला गर्दा कानूनले तोकेको निश्चित कार्यविधि र प्रक्रियाको अक्षरशः पालना गर्नुपर्दछ । कानूनले तोकेको निश्चित कार्यविधि र प्रक्रियाको अवलम्बन नगरी भएको फैसला कार्यविधिगत त्रुटि भएको मान्नु पर्दछ । निवेदक प्रतिवादी भएको जबरजस्ती करणी मुद्दामा मुलुकी ऐन, १९० नं. अनुरूप प्रतिवादीको अंश रोक्का गर्ने र मुद्दा मुलतबीमा राख्ने कार्य नै नभई प्रतिवादीलाई जबरजस्ती करणी मुद्दामा कसुरदार ठहर गरेको काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला अदालतको फैसला, सो फैसलाका आधारमा रहेको कैदको लगत तथा कैदी पुर्जासमेत कायम रहन सक्ने नदेखिने । 	२२०९
२००.	९५१७ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सरस्वती भण्डारी (पुडासैनी) विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ नागरिकता प्रमाणपत्रको वतन जन्म मृत्यु तथा अन्य व्यक्तिगत घटना (दर्ता गर्ने) ऐन, २०३३ वा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ वा नागरिकता ऐनलगायतका त्यस्तै अन्य ऐन नियमबमोजिमको प्रमाणित लिखत र कामकारवाहीबाट परिवर्तन नभएसम्म गा.वि.स.को एकतर्फी सिफारिसको कुनै अर्थ छैन । यो अदालतले सिफारिस होइन कानूनबमोजिमको लिखत प्रमाणको अभिलेख खोज्छ । बालुवा गा.वि.स. वडा नं. ६ मा रहेको निवेदकको घर यथावतै 	२२१४

			रहेको अवस्थामा सोबाहेक कदाचित निवेदकको अन्यत्र पनि वतन रहेको देखिँदैमा पुर्ख्यौली थलोको वतन अमान्य हुने भन्न नमिल्ने ।	
२०१.	९५१८ संयुक्त उत्प्रेषण	अधिवक्ता रामप्रसाद प्रजापतिसमेत विरुद्ध अध्यक्ष, नेपाल बार एसोसिएसन	<ul style="list-style-type: none"> ■ रिट निवेदनमा निवेदकले नेपाल बार एसोसिएसनको विधान, २०४८ एवम् नेपाल बार एसोसिएसन विनियमावली, २०४९ अन्तर्गतको हक प्रचलनको लागि धारा १३३(२) अन्तर्गत निवेदन दिएको र उक्त विधान एवम् विनियमावलीलाई प्रचलित नेपाल कानूनको संज्ञा दिन नमिल्ने भएबाट निवेदकको कानूनी हक अपहरण भएको भन्न नमिल्ने । 	२२२५

१. संवैधानिक कानून

१.	<p><u>निर्णय नं. ९३७६ - उत्प्रेषण</u></p> <p>पतिपत्नीको सम्बन्ध विश्वासमा आधारित भावनात्मक प्रकारको हुनुका साथै उनीहरूबीच कानूनी बन्धन पनि हुन्छ । विवाह एक धार्मिक संस्कार हो । विवाहमार्फत एक परिवारको निर्माण हुन्छ । परिवार एउटा सामाजिक संस्था हो । विवाहपश्चात् पति र पत्नीदुवैमा दायित्व सिर्जना हुन्छन् । एकअर्कालाई माया ममता गर्ने, सुख दुखमा साथ दिने, सकेको सहयोग गर्ने, एक अर्कालाई दुर्वचन नबोल्ने र दुर्व्यवहार नगर्ने, एक अर्काको भावनाको कदर गर्ने, एक अर्कालाई धोका नदिने, झुठो नबोल्ने इत्यादि वैवाहिक जीवनका आधारभूत मर्यादा मानिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>वैवाहिक जीवनको अन्त्य सम्बन्ध विच्छेद हो । सम्बन्ध विच्छेद पति र पत्नीबीचको कानूनीसम्बन्धको विसर्जन हो । सम्बन्ध विच्छेदपश्चात् पति र पत्नी दुवै एक अर्काको दायित्व विमुख हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p> <p>पत्नीको मन्जुरी नभै अरुले करणी गरेमा सो कार्य जबर्जस्ती करणी हुन जान्छ । पत्नीले मन्जुरीले परपुरुषसँग करणी गराएको अवस्थामा पतिपत्नीबीचको सम्बन्धमा आउने हुँदा सम्बन्ध विच्छेद पनि हुन सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>पतिपत्नीबीच विभिन्न कारणले उत्पन्न हुने कटुताले सम्बन्ध विच्छेद गर्न बाध्यता हुन जान्छ । विवाह उपरान्त पत्नीप्रति इमानदार हुनुपर्ने पतिको कर्तव्य हुन्छ । पतिले परस्त्रीसँग सम्बन्ध राखेको कुरा स्वीकार गरेमा वा प्रमाणित भएमा सो कार्य अपराधजन्य हुनुका साथसाथै पत्नीले सो आधारमा पतिसँग सम्बन्ध विच्छेद गर्न सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य तथा प्रजननसम्बन्धी हकको संवैधानिक व्यवस्थालाई रक्षा गर्नु राज्यको दायित्व हो । महिलाको प्रजनन स्वास्थ्यसम्बन्धी हकअन्तर्गत महिलाहरूलाई प्रजनन स्वास्थ्यसम्बन्धी जानकारीमूलक सूचना दिनुपर्ने, प्रजनन स्वास्थ्यका लागि आवश्यक पर्ने औषधि उपचार निशुल्क र सुलभ हुनुपर्ने, पौष्टिक आहार राज्यले उपलब्ध गराउनुपर्ने स्वास्थ्य संस्थाहरू पर्याप्त मात्रामा स्थापना हुनुपर्ने महिलाले बच्चा जन्माउने वा नजन्माउने छनौट गर्ने जन्मान्तर निर्धारण गर्ने, कानूनबमोजिम गर्भपतन गर्ने, यौनहिंसाबाट मुक्ति पाउने परिवार र समाजबाट यातना क्रूर अमानवीय व्यवहार विरुद्धको अधिकार इत्यादि विषयहरू पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>कुनै व्यक्ति विशेषको चरित्रसम्बन्धी कुरालाई लिएर नभै समग्र विवाहित पुरुष तथा समग्र</p>
----	---

	<p>विवाहित महिलासँग सम्बन्धित विषयको गरेको अवस्थामा व्यक्तिगत चरित्र हत्या गरेसरह गोपनीयतासम्बन्धी मौलिक हकको उल्लङ्घन भएको मान्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p> <p>कानूनी व्यवस्थाहरूको खास प्रयोजन व्यक्तिको नातासम्बन्धी प्रमाण सिर्जना गर्नु हो । यिनै नाता देखिने प्रमाण पेस गरेर व्यक्तिले न्यायिक निकायमा हक अधिकारको दाबी गर्न सक्तछन् । यतिमात्र नभै कुनै व्यक्तिको अरूसँग नातासम्बन्धी विवाद उत्पन्न भयो भने यस्ता प्रमाणहरूले विवाद निरूपण गर्न मद्दत गर्न सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p> <p>न्यायिक निकायले प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी नाता कायमसम्बन्धी विवादको निरूपण गर्ने गर्दछन् । यसअन्तर्गत परेका विवादमा दाबी पुष्टि गर्न वा खण्डन गर्न आवश्यक पर्ने प्रमाणहरू मुद्दाका पक्षहरूले निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेका विशेष ऐन कानूनअन्तर्गत सम्बन्धित नाता प्रमाणपत्र जारी गर्ने निकायबाट प्राप्त गरी आवश्यक परेको खण्डमा अदालतसमक्ष पेस गरी दाबीलाई पुष्टि वा खण्डन गर्न सक्दछन् । पतिपत्नी बीचको नाता कायम, बाबु छोराको नाता कायम इत्यादि विवादित विषय भएकामा अदालतले विभिन्न प्रमाणहरू सङ्कलन गरेर ती विवादको निपटारा गर्न सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p>
<p>२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३७७ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>सार्वजनिक र वन क्षेत्रबाहेकका साबिकमा दर्ता तिरो केही नभएका स्ववासी घर र सो घरले चर्चेको जग्गा वा बेनिस्सा जग्गा दर्ताको समस्याको समाधान गरी व्यक्तिलाई वास्तविक स्वामी बनाउने र जग्गा दर्ताको अन्यायतालाई अन्त्य गर्ने मूल उद्देश्यका साथ विधायिकाले सकारात्मक मनसाय लिई निर्माण गरेको ऐनको प्रावधानबमोजिम नै नेपाल सरकारबाट समिति गठन भई उक्त समितिले प्रयोग गर्ने कार्यविधिका सम्बन्धमा गरेको व्यवस्थासमेत बदर माग गर्नु भनेको जग्गा दर्ता प्रक्रियालाई अझ जटिलतातर्फ लगेको मानिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>जग्गा नापी भएर पनि सम्बन्धित व्यक्तिका नाम दर्ता हुन नसकेका, भोग भएको तर बेनिस्सा देखिएका त्यस्ता जग्गा वास्तविक भोगकर्तालाई स्वामीकर्ता बनाई भूमिको उचित व्यवस्थापन गर्न औचित्य देखेर नै राज्यले नीतिगत व्यवस्था गरी जग्गा दर्ता प्रक्रियालाई नियमित र नियमन गर्न खोजेको त्यस्तो अवस्थामा कानून र उक्त कानूनका आधारमा गठन भएको समिति र कार्यविधिसमेत बदर माग गरेको निवेदकको दाबी नै साधक नभई बाधकको रूपमा देखिन आउने ।</p> <p>मालपोत ऐन, २०३४ को दफा ७ को उपदफा (१क) को कानूनी व्यवस्थाले सम्पत्तिमाथि अनुचित बन्देज नगरेको भई व्यक्तिलाई सम्पत्तिको स्वामित्व बनाउन खोजेको यस्तो अवस्थामा पनि कानूनले अवलम्बन गरेको लोककल्याणकारी नीतिगत व्यवस्था बदर माग गरिएका अपरिपक्व दाबीका आधारमा अदालत अति सूक्ष्मसंवेदी भई कानून बदर गर्नु</p>

	<p>न्यायोचित हुने नदेखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं.७)</p> <p>सूचनाद्वारा अवधि थप भएको त्यस्तो अवस्थामा समेत पछि थप हुनुभन्दा अगाडिको सूचना बदरको माग राख्नु मनासिब होइन । दाबीकर्ताले जुन कुरामा दाबी लिएको छ त्यस प्रावधान संशोधन वा परिवर्तन भएको छ छैन सो कुरामा पनि ध्यान दिनु दाबीकर्ताको कर्तव्य र जिम्मेवारीसमेत हुन आउने ।</p> <p>(प्रकरण नं.९)</p> <p>कानूनी व्यवस्था तथा राजपत्रमा प्रकाशित सूचनाबाट छुट जग्गा दर्ताका लागि निवेदन दिने तथा त्यस्ता निवेदनहरूको फछ्यौट गर्ने विषयमा समयसीमा निर्धारण गरी यस विषयलाई नियमित गर्न खोजेको देखिन आएको स्थितिमा सम्पत्तिको हकलाई कुण्ठित तुल्याएको भन्ने निवेदकको दाबी संविधानसम्मत देखिन नआउने ।</p> <p>(प्रकरण नं.१०)</p> <p>राज्यकर नतिरी जग्गाजमिन भोग गर्ने प्रथालाई अन्त गर्ने भनी राज्यले लिएको नीतिगत व्यवस्थाबमोजिम त्यस्ता बिर्ता जग्गा दर्ताका लागि सदैव कानूनी व्यवस्था खुल्ला राख्न उपयुक्त नभई छिटो छरितोरूपमा यस्ता जग्गाहरूको टुङ्गो लगाउन कानूनले समयावधि तोकेको त्यस्तो नीतिगत औचित्यतामा प्रश्न उठाउनु कानून र संविधानसम्मत नहुने ।</p> <p>जग्गा दर्ता विषयलाई टुङ्गो लगाउन समयसमयमा म्याद थप गर्ने वा सूचना प्रकाशित गर्ने कार्य पनि भई आएको देखिएको त्यस्तो अवस्थामा अवधि तोकिएको कारणले हक गुम्न गएको भन्ने अर्थ गर्न मिल्ने देखिँदैन । “ख” श्रेणीको जग्गा दर्ता गर्नको लागि जग्गा कमाउने व्यक्तिको हकको समाप्ति गरेको नभई हक प्रदान गर्न निश्चित समयमा जग्गा दर्ता गर्न निवेदन माग गरेको विधायिकाको असल मनसायलाई गलत अर्थबोध गरी समयसीमा वा हदम्याद सदाको लागि खुल्ला माग गर्नु उचित मान्न नसकिने ।</p> <p>(प्रकरण नं.१३)</p> <p>हदम्याद वा समयसीमासम्बन्धी व्यवस्था व्यक्तिका हक अधिकारमा अङ्कुश लगाउन वा समाप्त गर्नका लागि नभई सम्बन्धित पक्षले विलम्ब नगरी निश्चित गरिएको समयसीमाभित्र उपचार खोज्नु भनी उपचार माग गर्न समय निर्धारण गरिएको हो । हदम्यादको प्रश्न व्यक्तिको अधिकारसँग सम्बन्धित हुने हुँदा व्यक्तिले निश्चित समयसीमाभित्र उपचार खोजी आफ्नो हक सुरक्षित गरून् भन्ने राज्यको मूल स्वार्थ रहने र यही राज्यको मूल स्वार्थलाई नियमन गर्न विधायिकाले हदम्यादसम्बन्धी कानून बनाउने हुँदा हदम्याद कानून बनाउन नहुने भन्ने निवेदकको दाबी कानून एवम् संविधानसम्मत रहेको देखिन नआउने ।</p> <p>(प्रकरण नं.१५)</p>
३.	<p><u>निर्णय नं. ९३७८ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>निजामती कर्मचारीहरूको आफ्नो सेवाप्रतिको कार्यशैली, व्यवहार र आचारण जस्ता विषयहरू पालन नगरेको भन्ने कुरामा आरोप लागेको अवस्थामा त्यस्तो विषयमा प्रारम्भिकरूपबाट नै छानबिन वा आवश्यक जाँचबुझ गराइरहनु पर्ने आवश्यक नदेखिएमा</p>

	<p>सामान्य विभागीय सजाय गर्ने अधिकारीले त्यसरी जाँचबुझ नगराएकै कारणले मात्र प्रस्तावित सजायलाई अन्यथा भन्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>मातृ ऐनले दिएको अधिकारभन्दा बढी हुने गरी कुनै नियम बनेको भए त्यो अवस्थामा कानूनको संवैधानिकताको परीक्षण र न्यायिक पुनरावलोकनको विषय हुन सक्ने छुट्टै विषय हो । तर मातृ ऐनविपरीत नियम बनेको छैन भने त्यो अवस्थामा न्यायिक पुनरावलोकन र संवैधानिक परीक्षणको प्रश्न उठाउनु संविधानसम्मत मान्न नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>पुरक निवेदन दिनुको उद्देश्य नै मूल निवेदनमा लिएका कुराको पुष्ट्याइँ गर्नुमात्र हो । नयाँ नयाँ दाबी राख्दै जाने भन्ने होइन । कुन सेवाका लागि के कस्तो कानून बनाई नियमन गर्ने भन्ने कुरा राज्यको नीतिगत व्यवस्थाअन्तर्गत पर्ने विषय हुँदा राज्यले आवश्यक ठानेमा कानून बनाई नियमन गर्न नसक्ने भन्ने नहुँदा मूल दाबी र पुरक निवेदनको दाबीको तादम्यता नभई फरक रहेबाट समेत प्रस्तुत दाबी औचित्यविहीन देखिन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ९)</p> <p>कर्मचारी प्रशासनयन्त्रको सेवा सर्तसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरू र त्यो सेवा सर्तसम्बन्धी कानूनमा आबद्ध रहेका न्याय सेवाका कर्मचारीहरूले आफ्नोतर्फबाट उचित प्रतिनिधित्व गर्न नसक्ने पक्ष हुन् भन्न मिल्दैन । आफ्नो हक हितमा आफैँ प्रतिनिधित्व गर्न सबल पक्षले आफ्नो सेवा सर्तसम्बन्धी कानूनमा कुनै चुनौती नदिएको अवस्थामा सार्वजनिक विवादको नाममा बेसरोकारवालाले आफ्नो लोकप्रियताको लागि कानून बदरको माग राख्नु पनि उचित मान्न नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p>
४.	<p><u>निर्णय नं. ९३७९ - उत्प्रेषण</u></p> <p>जग्गा बाँडफाँड गर्न निवेदन दिने र बाँडफाँड गर्ने समयावधि तोक्ने कार्य भूमिमाथिको द्वैध स्वामित्व अन्त्य गर्ने व्यवस्थापनसम्बन्धी विषय भएकाले मोहियानी हक लागेको जग्गा मोही र जग्गाधनीका बीच बाँडफाँडको कार्य नसकिएसम्म जग्गामा रहेको मोहीको मोहियानी हक समाप्त नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p> <p>जग्गा बाँडफाँड गर्ने म्याद व्यतीत हुँदा मोही र जग्गाधनीको हैसियत तथा हकमा कुनै प्रतिकूल असर पर्ने अवस्था नहुँदा सोही कारणबाट हक गुम्न गएको भन्ने अर्थ गर्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p>मोही हकको समाप्ति हुने वा मोहीको हैसियतले जग्गा जोत्न नपाउने भन्ने कुनै किसिमको बन्देज लगाएकोसमेत नदेखिँदा भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा २६घ१. र २६घ३. को कानूनी व्यवस्थाले नेपालको अन्तरिम सविधान, २०६३ द्वारा प्रदत्त हकको प्रचलनमा बन्देज लगाएको भन्न मिल्ने अवस्था नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ९)</p>

<p>५.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३९० - उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध / अधिकारपृच्छा</u></p> <p>जाँचबुझ आयोगको निर्णय वा प्रतिवेदनको विषयले प्रत्यक्षतः कसैको हक हैसियतमा असर पार्दैन । जाँचबुझ आयोग स्वयम्ले प्रत्यक्षरूपमा कसैलाई दोषी ठहर गर्न सक्दैन, कुनै अपराधको आरोप वा अभियोग लागि न्यायिक प्रक्रियाबाट पुष्टि र प्रमाणित हुनु पर्दछ । सो प्रतिवेदन हालसम्म सार्वजनिकसमेत भएको छैन । औपचारिकरूपमा सार्वजनिक नै नभएको जाँचबुझ आयोगको प्रतिवेदनको ठहरलाई नै व्यक्तिको ख्याती र चरित्रसँग तुलना गर्न नमिल्ने ।</p> <p>विपक्षीले जनआन्दोलनको रूपमा मुख्य सचिव भै कार्य गरेको अवस्थामा निजबाटै मानवअधिकारको उल्लङ्घन भएको थियो वा थिएन र निजले उच्च नैतिक चरित्र प्रवर्द्धन गरेका थिए थिएनन् र सत्ता अनि शक्तिको दुरुपयोग भएको थियो थिएन भन्ने कुरा न्यायिक निकाय र न्यायिक प्रक्रियाबाट निकर्ग्यो भएको नदेखिने ।</p> <p>कुनै सक्षम न्यायिक निकायमा अभियोग (Prosecution) नै नभएको अवस्थामा जाँचबुझ आयोगको प्रतिवेदनकै आधारमा निजलाई सार्वजनिक पदको लागि अयोग्य (Disqualify) कायम गर्दा संवैधानिक व्यवस्थाको उल्लङ्घन हुन जाने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p> <p>विपक्षीका विरुद्ध फौजदारी अभियोग लाग्न सक्ने गरी भ्रस्टाचार मुद्दा दायर भएकामा सक्षम न्यायिक निकाय (अदालत) बाट तह तह फैसला भै यस अदालतबाटसमेत निजउपरको कसुर ठहर हुन नसकी सफाइ पाईसकेको अवस्थामा निज विरुद्ध मुद्दा दायर भएकै आधारमा निजलाई अयोग्य कायम गर्न कुनै संवैधानिक तथा कानूनी आधार निवेदकले देखाउन सकेको पाईदैन । कुनै व्यक्तिका विरुद्ध अभियोग लगाउनु र न्यायिक प्रक्रियाबमोजिम उक्त कसुर अभियोग प्रमाणित हुनु भनेको नितान्त पृथक कुरा हो । कसुर अभियोग प्रमाणित भएको अवस्थामा मात्र यसले दायित्वको निर्धारण एवम् अयोग्यताको अवस्थाको सृजना गर्ने हो । कानूनबमोजिम कसुर प्रमाणित नभएको व्यक्तिलाई कसुरदार कायम गरिँदा व्यक्तिको फौजदारी न्यायसम्बन्धी आधारभूत मौलिक हकको उल्लङ्घन हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १२)</p>
<p>६.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४१२ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँड भन्नाले त्यस्ता स्रोतको स्वामित्व र सार्वभौम अधिकारको सन्दर्भमा हेर्नुपर्ने हुन्छ । राज्यभित्रको स्रोतमा राज्यको सार्वभौम अधिकार निहित रहने हुनाले राज्यले आफ्नो स्रोतलाई उपयोग गरी वस्तु वा सेवा उत्पादन गर्न अनुमति दिँदा राज्यले प्रचलित कानूनको अधीनमा रही सर्तहरू तोक्न सक्छ । त्यसरी तोकिएका सर्त उल्लङ्घन भएमा विद्युत् उत्पादन गर्न दिएको अनुमति नै रद्द गर्ने वा आफ्नो कब्जा वा भोग पुर्नस्थापित गर्न सक्ने हुन्छ । यसरी राज्यले आफ्नो कानूनअन्तर्गत आफैँले निर्णय वा नियन्त्रणमा लिने विषयवस्तुको हकमा आफूले अनुमति दिएकोलाई प्राकृतिक स्रोत र त्यसको उपयोगको राज्यको क्षेत्राधिकार भन्दा बाहिरको राष्ट्र वा अन्तर्सरकारी संगठनसँग बाँडफाँड गरेको भन्न</p>

मिल्ने नदेखिने ।

(प्रकरण नं. ७)

विद्युत् स्वयम्मा प्राकृतिक स्रोत नभई प्राकृतिक स्रोत पानीबाट उत्पादन हुने वस्तु भएकाले अन्य वस्तुसह विद्युत् व्यापारयोग्य र निर्यातयोग्य वस्तु पनि हो । प्रस्तुत जलविद्युत् आयोजना सम्बन्धमा दुई देशबीच वा अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरसरकारी संगठनबीच प्राकृतिक स्रोत साधनको बाँडफाँडसम्बन्धी सम्झौता नभई प्राकृतिक स्रोतको रूपमा रहेको पानी प्रयोग गरी सो पानीबाट उत्पादित विद्युत्लाई मात्र व्यापारिक सम्झौताबाट व्यवस्थापन गर्न निश्चित सर्तहरूसहित खास अवधिको लागि अनुमतिसम्म दिइएको हुँदा प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँड गरेको भन्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. १०)

विद्युत् स्वयम्मा प्राकृतिक स्रोत नभई प्राकृतिक स्रोतबाट उत्पादित वस्तु भएकाले यसको उत्पादन र व्यवस्थापन गर्न राज्यले नीतिगत व्यवस्था गरी नेपाल सरकारलाई अधिकार प्रदान गरेको राज्यको त्यस्तो नीतिगत व्यवस्था पुनरावलोकन गरी कानून बदर गर्नु पनि उचित हुने नदेखिने ।

(प्रकरण नं. १४)

के कस्ता व्यवस्थाहरू कायम छन् र ती कानूनी व्यवस्थाको प्रतिकूल नहुने गरी राष्ट्र तथा जनताको हितका लागि कार्यपालिकीय निकायले प्रचलित कानूनको अधीनमा रही राष्ट्रका लागि आवश्यक त्यस्ता आयोजनाहरूको वर्गीकरण, छनौट, सञ्चालन, रेखदेख तथा नियमन गर्ने जस्ता नियमित कार्यपालिकीय कार्यमा अदालतले हस्तक्षेप गरी त्यस्ता आयोजनाहरूको निर्माण, सञ्चालन तथा अन्य नियमित प्रक्रियामा अवरुद्ध पार्ने गरी कानून बदर गर्दै जानु पनि उचित नहुने ।

(प्रकरण नं. १५)

नेपाल सरकारलाई कुनै पक्षसँग जलविद्युत् आयोजनाको सञ्चालनसम्बन्धमा प्रचलित विद्युत् ऐन, जलस्रोत ऐन, सम्बन्धित नियम र नीति अन्तर्गत निर्णय गरी कुनै आयोजना सञ्चालन गर्न सम्झौता गर्ने अधिकार भएकै देखिएको र त्यस्तो विषय राज्यको नीतिगत व्यवस्थाअन्तर्गतको विषय भएकाले विद्युत् उत्पादन गरी देश विकासमा अग्रगामी द्रुतगति विकास गर्ने मार्ग अवलम्बन गरेको त्यस्तो अवस्थामा कानून बदर गर्दा राज्यले अवलम्बन गरेको विकास नीति नै ठप्प हुन जाने सम्भावनालाई पनि सामान्यरूपमा लिन नमिल्ने ।

विद्युत् स्वयम्मा प्राकृतिक स्रोत साधन नभई प्राकृतिक स्रोत पानीको माध्यमबाट उत्पादित वस्तु हुँदा विद्युत् उत्पादन र त्यसको व्यवस्थापन पनि राज्यराज्य वा राज्य र अन्तर्राष्ट्रिय अन्तर सरकारी संगठनबीच भएको सम्झौता नभई नेपाल सरकार र निजी कम्पनीहरूबीच निश्चित अवधिसम्मको लागि सम्झौता भएको र उक्त सम्झौतामा प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँड नगरी प्राकृतिक स्रोतबाट वस्तु उत्पादन गर्न र त्यसको व्यवस्थापन गर्न लागिएको हुँदा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५६(२) बमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गर्नु

	<p>नपर्ने हुँदा त्यस्तो विषयमा करार वा सम्झौताको माध्यमबाट विद्युत्को उत्पादन, प्रसारण, वितरण र अन्य व्यवस्था गर्न सक्ने गरी विद्युत् ऐन, २०४९ को दफा ३५ तथा जलस्रोत ऐन, २०४९ को दफा १२ ले नेपाल सरकारलाई अधिकार प्रदान गरेको उक्त व्यवस्था नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५६(२) तथा (३) सँग बाँझिएको नदेखिएकाले बदर गरिरहन नपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १६)</p> <p>नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५६ बमोजिम राष्ट्रलाई व्यापक, गम्भीर र दीर्घकालीन असर पर्ने खालको प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँडसमेत नदेखिएकाले उक्त धाराबमोजिम नेपाल सरकार र विपक्षी कम्पनीहरू बीच भएको सम्झौता संसद्बाट अनुमोदन गराउनु पर्ने विषय पनि देखिन आएन । नेपाल सरकार र विपक्षी कम्पनीहरू बीच भएको करारीय सम्झौता दुई देशहरू बीचको वा बहुराष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरसरकारी संगठनहरू बीचको प्राकृतिक स्रोत र साधनको बाँडफाँडसम्बन्धी सम्झौता नभई उक्त व्यापारिक सम्झौताबाट निजी कम्पनीलाई जल विद्युत् उत्पादन गर्ने र बिक्री गर्ने गरी निश्चित सर्तहरूसहित खास अवधिको लागि अनुमतिसम्म दिइएको हुँदा प्राकृतिक स्रोत वा तिनको उपयोगको बाँडफाँड गरेको भन्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p>विद्युत् उत्पादन गर्न अनुमति पाएको कम्पनीले ३० वर्षसम्म आयोजना सञ्चालन गरी सो अवधिपछि चालु अवस्थामा नेपाल सरकारलाई फिर्ता गर्नुपर्ने हुँदा उक्त आयोजनाहरू दीर्घकालीन आयोजना भन्न पनि नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १७)</p>
<p>७.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४२२ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>सरकारी कागज कित्ते गरी निवेदकले आफूले गरेको अपराध लुकाउनको लागि यस अदालतको असाधारण अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी अदालत प्रवेश गरेको देखिँदा निवेदक न्याय प्राप्त गर्ने असल नियतका साथ अदालत प्रवेश गरेको नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>अदालत न्याय प्राप्त गर्नको लागि आउने ठाउँ हो । कसैलाई दुःख दिन, जालझेल गर्न अदालत आउनु दुर्भाग्यपूर्ण हुन जान्छ । दुःख दिन, फसाउन, निर्णय कार्यान्वयनबाट रोक्न, सकारात्मक परिवर्तनलाई रोक्न, असल नियतका निर्णयलाई रोक्न कार्यविधिका अनेक छिद्रबाट नकरात्मक प्रयोजनका लागि अदालतको असाधारण क्षेत्र प्रयोग गरी अदालत प्रवेश गर्नु राम्रो नमानिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>अदालत सबैको लागि सधैं खुला हुन्छ जसको मूल प्रयोजन न्याय प्राप्ति नै हो । त्यसैले अदालतमात्र न्यायको लागि हुनुपर्दछ । असाधारण अधिकार क्षेत्र संविधानले विशेष अवस्थाहरूका लागि प्रदान गरेको देखिन्छ । व्यक्तिको मौलिक अधिकारको संरक्षण वैकल्पिक माध्यमबाट गर्न सक्दासम्म असाधारण अधिकार क्षेत्र आकर्षित हुने पनि देखिँदैन । नेपालको</p>

	<p>अन्तरिम संविधानको धारा १०७(२) मा भएको व्यवस्थाअनुसार व्यक्तिको मौलिक अधिकारको हनन् हुन नदिन एवम् संरक्षण गर्न सर्वोच्च अदालतले असाधारण अधिकार क्षेत्रको ग्रहण गरी पूर्णन्याय हेतु आदेश जारी गर्न सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>कानून व्यवसायी कानूनी शासनका संवाहक हुन । न्यायका पहरेदार हुन् । सुशासनका हिमायती हुन । समाज परिवर्तनका अगुवा हुन् । संस्कृतिका संरक्षक हुन् । अरू व्यवसायभन्दा कानून व्यवसाय पृथक खालको व्यवसाय हो । त्यसैले कानून व्यवसाय पूर्णरूपमा Justice oriented हुनुपर्दछ । कानून व्यवसायीले न्यायको मार्गलाई सरल र सहजरूपमा डोन्याउन सक्नुपर्दछ । अनावश्यक मुद्दाको भिडले सही न्याय खोज्नेको न्यायसमेत प्रभावित हुन जाने हुनाले गलत मनसायसहित मुद्दा गर्ने प्रवृत्तिको अन्त्य हुन जरूरी देखिन्छ । यसका लागि कानून व्यवसायीको सहयोग वाञ्छनीय हुन जाने ।</p> <p>नैतिकता र कानून दुवै परस्परमा सम्बन्धित एवम् छुट्याउन नसकिने गरी गाँसिएका विषयवस्तु हुन् । दुवैले मानव मूल्यलाई बढाउन मद्दत पुऱ्याउँदछन । नैतिकतालाई मापन गर्ने मानक नभए पनि यसको मूल्यलाई कम आँक्न सकिँदैन । नैतिकता विहिन पेसाको कल्पनासमेत गर्न नसकिने ।</p> <p>अधिकार क्षेत्रको स्पष्टतामा न्याय छिटो छरितो हुन जान्छ । जसबाट न्यायका उपभोक्ता, कानून व्यवसायी एवम् न्यायका सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई सरलता र सहजता हुन जान्छ । यसरी अनावश्यक अवस्थामा असाधारण अधिकार क्षेत्रको ग्रहण गर्नेहरूलाई रोक्नमा कानून व्यवसायीको ठूलो हात हुन जाने हुँदा कानून व्यवसायीको यसतर्फ विशेष ध्यान जान जरूरी देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४२६ - उत्प्रेषण, परमादेश</u></p> <p>त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभाले मिति २०६९।१२।२३ को निर्णयानुसार आफ्ना आङ्गिक क्याम्पसहरूमा हुने स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको निर्वाचनमा प्रत्यक्ष र समानुपातिक प्रणालीबाट हुने गरी त्रि.वि. संगठन तथा शैक्षिक प्रशासनसम्बन्धी नियम, २०५० मा संशोधन गरेको र सो संशोधन स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको निर्वाचनमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व होस् भन्ने उद्देश्यले गरिएको हो भन्ने त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभा कीर्तिपुरको लिखित जवाफ रहेको सन्दर्भमा हेर्दा राज्यले आफ्ना नागरिकको हरेक क्षेत्रमा समान पहुँच होस् भनी स्थानीय एवम् राष्ट्रिय स्तरका हरेक निर्वाचनलाई अझ बढी समावेशी बनाउने नीतिअनुरूप नेपालको अन्तरिम संविधानमा नै समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीलाई सैद्धान्तिकरूपमा अवलम्बन गरिसकेको छ । सोही संवैधानिक दायित्व पूरा गर्न राज्यका निकायको रूपमा रहेको त्रिभुवन विश्वविद्यालयको उक्त त्रि.वि. सभाले सो निर्णय गरेको देखिने ।</p> <p>उक्त संशोधित नियममा भएको व्यवस्थाको व्याख्या गर्दा कुनै शब्द विशेषलाई मात्र हेरेर हुँदैन, सोसँग सम्बन्धित समग्र कानूनी व्यवस्था र त्यस्तो कानूनी व्यवस्था गरिँदाको परिवेश तथा</p>

उद्देश्यलाई पनि हेरिनु पर्दछ । सो कानून कुन परिवेशमा ल्याइएको हो र त्यसका मार्फतबाट के कस्तो उद्देश्य हासिल गर्न खोजिएको हो भन्ने कुराको खोजी गर्नु नै कानून व्याख्याको उद्देश्य हुन जाने ।

(प्रकरण नं. ३)

अदालतले कुनै पनि ऐन वा नियम जहिले पनि वैध र अधिकारक्षेत्रभित्र रही निर्माण गरिएको छ, संविधानसम्मत रहेको छ भन्ने अनुमान गर्ने हुनाले कुनै ऐन वा नियम बाझिएको भनी दाबी गर्ने पक्षले दाबी गरेअनुसारको कानूनी व्यवस्था के कसरी संविधानसँग बाझिएको हो भन्ने प्रमाणित गरी अदालतलाई विश्वास दिलाउने भार त्यस्तो दाबीकर्ता निवेदक (Petitioner) मा रहने ।

कुनै संशोधित ऐन कानूनको औचित्यको आधारमा सदर वा बदर हुन सक्ने होइन । व्यक्तिगत विचार वा औचित्यको आधारमा ऐन नियमलगायतका कानूनको बारेमा अदालतले विचार गर्न मिल्ने नभई संविधान वा कुनै प्रचलित प्रस्तुत कानूनद्वारा प्रदत्त आफ्नो हकमा उक्त संशोधनले प्रतिकूल प्रभाव परेको स्पष्टरूपमा देखिनुपर्ने ।

स्व.वि.यु. निर्वाचनमा समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली अवलम्बन गर्दा, उमेर हद लागू गर्दा निवेदकहरू वा अरु कसैको के कस्तो हक हनन् भएको छ वा त्यस्तो व्यवस्था कुन धारासँग बाझिएको हो भन्ने कुरा निवेदनले पुष्टि गर्न सकेको नदेखिने ।

त्रि.वि. सभाले गरेको संशोधन तत्कालबाट लागू हुने नभई २०७२ साल वैशाख १ गतेदेखि लागू हुने भनी सोही संशोधित नियमावलीमा स्पष्ट व्यवस्था रहेको देखिँदा लागू नहुँदै premature अवस्थामा नै रहेको नियमावलीले यी निवेदकको संविधानप्रदत्त मौलिक हकमा हालै आघात पारेको छ भनी अनुमान गर्न मिल्ने नदेखिने ।

(प्रकरण नं. ४)

नेपालको अन्तरिम संविधानले व्यवस्था गरेको शिक्षा तथा संस्कृतिसम्बन्धी हक संविधानप्रदत्त हक भएपनि यो आफैँमा मौलिक हक भने होइन, किनकि राज्यले कानूनमा व्यवस्था गरेबमोजिम मात्र त्यस्तो हक प्रचलन हुन सक्ने हुँदा यो हक ऐनले सिर्जना गरेको कानूनी हक (Statutory Right) अन्तर्गत पर्न आउने ।

स्व.वि.यु. निर्वाचनको मतदाता हुनु र उम्मेदवार हुनु दुवै अवस्थाको लागि एउटै मापदण्ड लागू हुनुपर्छ र एउटै उमेर हुनुपर्दछ भन्ने निवेदन दाबी आफैँमा औचित्यपूर्ण हुन नसक्ने ।

(प्रकरण नं. ५)

कानूनबमोजिम नियम बनाउन तथा संशोधन गर्न पाउने आधिकारिक निकाय त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभाले त्रिभुवन विश्वविद्यालय संगठन तथा शैक्षिक प्रशासनसम्बन्धी नियम, २०५० को नियम ३४४(६), ३४५(३), ३४८, ३४९, ३५७(६) मा गरेको संशोधन नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२ र १३ द्वारा प्रदत्त मौलिक हकमा अनुचित बन्देज लगाउने गरी नियम संशोधन भएको रहेछ भनी अर्थ गर्न मिल्ने अवस्था विद्यमान नदेखिँदा निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी गरी रहनु परेन । तसर्थ रिट निवेदन खारेज हुने ।

(प्रकरण नं. ६)

९.	<p>निर्णय नं. ९४५१ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</p> <p>सिद्धान्ततः न्यायिक अधिकारक्षेत्र अदालत वा न्यायिक निकायमा अन्तरनिहित रहने अवशिष्ट अधिकार हो । परम्परागत र कठोर शक्ति पृथक्करणको पक्षमा विकास गरिएको संवैधानिक कानूनले अदालत वा न्यायिक निकायबाहेक अन्य निकायहरूमा न्यायिक जिम्मेवारी प्रदान गर्ने विषयलाई उचित नमान्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १०)</p> <p>विषयगत विशेषज्ञतासमेतका आधारमा प्रशासकीय अधिकारीबाटै सम्पन्न हुनुपर्ने प्रकृतिका क्रियाकलापसँग सम्बन्धित त्यस्ता फौजदारी कसुरहरू विशुद्ध अदालत वा न्यायिक निकायको जिम्मेवारीमा मात्र राख्दा न्यायसम्पादनमा विशेषज्ञताको अभाव हुने र साबिकबमोजिम नै प्रशासकीय अधिकारीलाई मात्र जिम्मेवारी दिइरहँदा न्यायिक प्रक्रियामा आधारभूत मूल्य मान्यता कायम हुन नसक्ने हुन्छ । त्यसैले यसप्रकारको असुविधा वा विरोधाभाषपूर्ण स्थिति हटाउनकै लागि खासखास प्रकृतिको विवाद निरूपण गर्न न्यायिक र प्रशासकीय अधिकारी सम्मिलित रहने न्यायाधिकरण वा विशिष्टीकृत अदालतको मिश्रित पद्धति (Hybrid Model) अवलम्बन गर्नुपरेको कुरा बोधगम्य नै हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १५)</p> <p>वस्तुतः कुनै पनि संवैधानिक परिवर्तनसँगै राज्यका अन्य निकायहरूमा जस्तै न्याय प्रशासनको क्षेत्रमासमेत परिवर्तन आउनु स्वाभाविक हुन्छ । तर संवैधानिक परिवर्तनअनुरूपको व्यवस्थापन गर्ने कानूनहरूको निर्माण नभएसम्म संविधानका व्यवस्थाहरू पूर्णरूपमा कार्यान्वयन हुन नसक्ने कुरालाई पनि हेक्का राख्नुपर्ने हुन्छ । त्यसैले संविधान जारी भएको तर संविधानअनुरूपका कानूनहरू बनिनसकेको संक्रमणकालीन स्थितिलाई पनि संविधानले सम्बोधन गरेको हुन्छ । संविधानको यस्तो व्यवस्थालाई संक्रमणकालीन प्रबन्ध पनि भनिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २०)</p> <p>अदालतबाहेकका अन्य निकायमा दायर भई विचाराधीन रहेका एक वर्षभन्दा बढी कैद सजाय हुने फौजदारी कसुरसम्बन्धी मुद्दाहरू संविधान जारी भएको मितिदेखि नै जिल्ला अदालतमा सार्ने र सो मितिपछि त्यस्ता प्रकृतिका मुद्दामा अदालतबाहेक अन्य निकायको कानूनी अधिकारक्षेत्र स्वतः समाप्त भएको देखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २३)</p> <p>वस्तुतः अदालतको अधिकारक्षेत्रका सम्बन्धमा केही मान्य सिद्धान्तहरू रहिआएका छन् । अदालतको अधिकारक्षेत्र कानूनबमोजिम निर्धारण गरिने र कानूनबमोजिम नै समाप्त हुने विषय हो । मुद्दाका पक्षहरूको मन्जुरी वा समर्पणबाट समेत कानूनबमोजिम तोकिएको न्यायिक अधिकारक्षेत्र अन्यथा हुन सक्दैन । त्यस्तै अदालतको फैसला वा आदेशले पनि अधिकारक्षेत्रको सृजना गर्न तथा क्षेत्राधिकार नभएको निकायमा मुद्दा सार्न सक्दैन । अदालतले आफूसमक्ष पर्न आएको जुनसुकै विवादित विषयको तथ्यभित्र प्रवेश गर्नुपूर्व त्यस्तो</p>
----	---

विवादमा आफ्नो क्षेत्राधिकार रहेनरहेको कुरा निरूपण गर्नुपर्दछ । अधिकारक्षेत्रको अभावमा वा अतिक्रमण गरी भएको निर्णय कानूनको नजरमा निर्णय नै नभएसरह अर्थात् शून्य हुने ।

(प्रकरण नं. ३५)

सारवान् कानूनले उपचार तोक्छ भने कार्यविधि कानूनले अधिकारक्षेत्रको व्यवस्था गर्दछ । अधिकारबिनाको उपचार निरर्थक हुन्छ । त्यसैले जहाँ उपचार हुन्छ त्यहाँ अधिकार पनि अन्तर्निहित रहेको हुन्छ । अधिकारक्षेत्र शून्यमा रहँदैन । अन्यत्र नतोकिएको अधिकारक्षेत्र सुरु अदालतमा निहित रहेको मानिन्छ । कुनै पनि विषयमा अदालतको अधिकारक्षेत्र छ वा छैन भन्ने विवाद भएमा क्षेत्राधिकार छ भन्ने प्रारम्भिक अनुमान गर्नुपर्ने ।

(प्रकरण नं. ३६)

अदालतले कानूनको व्याख्या गर्दा आफ्नो अधिकारक्षेत्र सीमित हुने वा खुम्चने गरी गर्दैन । अदालतको गठन नै विवादको निरूपण गर्ने उद्देश्यबाट हुने हुँदा अदालतलाई न्यायिक क्षेत्राधिकार रहेको अनुमान गर्नु स्वाभाविक मानिन्छ । त्यस्तै अदालत तथा अन्य निकायमध्ये कसको अधिकारक्षेत्र आकर्षित हुने भन्ने विषयमा विवाद वा द्विविधा भएमा वा एकभन्दा बढी कानूनमा फरकफरक व्यवस्था भई अधिकारक्षेत्रसम्बन्धी प्रावधान बाझिएमा अदालतलाई नै अधिकारक्षेत्र रहेको अनुमान गर्नुपर्ने ।

(प्रकरण नं. ३७)

संविधानसँग बाझिएका कानूनहरू संघीय संसद्को पहिलो अधिवेशन बसेको मितिले एक वर्षसम्म कायम रहने भन्ने संविधानको संक्रमणकालीन व्यवस्था देखियो । यसको अर्थ सो अवधिसम्म त्यस्ता कानूनहरूको नियमित प्रयोग र पालना गर्न बाधा देखिएन । तर संविधानसँग बाझिएका कानूनहरू अन्य नबाझिएका कानूनसरह भने होइनन् । त्यस्ता कानूनहरू निरन्तर संविधानसँग बाझिएरहेकै हुन्छन् । संविधानले दिएको सहूलियतलाई गम्भीरतापूर्वक ग्रहण गरी त्यस्ता कानूनहरू यथाशिघ्र परिमार्जन वा सुधार गर्नेतर्फ राज्यका सम्बन्धित निकायको तत्कालै ध्यान आकृष्ट हुनुपर्ने देखिन ।

(प्रकरण नं. ४३)

नयाँ संविधान निर्माण गर्ने विषय कसैको लहडमा सदैव भैरहने परिघटना होइन । सामान्य र समसामयिक परिवर्तनहरू संविधान संशोधनमार्फत नै सम्बोधन गरिने हुँदा त्यस्तो अवस्थामा संविधान लेखनको जरूरत पर्दैन । विद्यमान संविधान र सोको संशोधनबाट मुलुकको शासन प्रणाली सञ्चालन हुन नसक्ने विषम परिस्थितिमा मात्र नयाँ संविधान लेखिन्छ । त्यसैले हरेक नयाँ संविधानले सो अगाडि बहाल रहेको संविधानले गरेको शासकीयलगायतका प्रावधानहरूमा आधारभूत भिन्नता ल्याउने अनुमान गर्न सकिन्छ । नेपालको संविधान, २०७२ नेपालको इतिहासमा लामो समयदेखि अपेक्षा गरिएको सार्वभौम जनताका प्रतिनिधिबाट लेखिएको हुँदा निश्चय नै यसले उल्लेखनीय परिवर्तन ल्याएको हुनुपर्ने ।

(प्रकरण नं. ४४)

नयाँ संविधानले साविकको भन्दा पृथक संवैधानिक व्यवस्था गर्ने कुरा स्वाभाविक हुन्छ तर

संविधान जारी हुनुपूर्वका प्रणालीहरूलाई एकै पटक प्रतिस्थापन गरी नवीनतम् संवैधानिक व्यवस्थाहरू कार्यान्वयन गर्न व्यावहारिक र सम्भव हुँदैन । संविधान मूल कानून भएकाले नागरिक र राज्यबिचको सम्बन्ध सूत्र तथा शासन सञ्चालनको सामान्य मार्गदर्शन (Skeleton) सम्म संविधानले प्रशस्त गरेको हुन्छ । संविधानले दिएको खाकामा प्राण भरी जीवित तुल्याउने कार्य यसअन्तर्गत बन्ने ऐन कानूनहरूमार्फत मात्र सम्भव हुन सक्दछ। यसको लागि प्रथमतः संविधानअनुरूप राज्यका प्रमुख निकायहरूको गठन र स्थापना हुनु अपरिहार्य रहन्छ । त्यसपछि मात्र संविधानबमोजिमका नयाँ कानूनी व्यवस्था गर्न सम्भव हुने ।

(प्रकरण नं. ४५)

केन्द्रीकृतबाट संघीय शासन प्रणालीमा प्रवेश गर्ने गरी मुलुकको शासकीय स्वरूपमा नै वर्तमान संविधानले आमूल परिवर्तन ल्याएको एवम् प्रदेशको गठन र सीमाङ्कनलगायतको कार्य नै विवादरहित बन्न नसकिरहेको अवस्थामा संक्रमणकाल तत्कालै अन्त्य हुने स्थिति देखिँदैन । अर्कोतर्फ संविधानको पूर्ण कार्यान्वयनको लागि १०० भन्दा बढी नयाँ कानूनको निर्माण तथा ३०० भन्दा बढी कानूनहरूमा परिमार्जन आवश्यक भएको भन्ने प्रारम्भिक अनुमान सार्वजनिक भएबाटै संविधान लेख्नुभन्दा यसको सफल कार्यान्वयनको पाटो थप चुनौतिपूर्ण रहेको कुरा बोधगम्य नै मान्नुपर्ने ।

(प्रकरण नं. ४६)

वस्तुतः कुनै पनि संविधान स्वयम्मा असल वा खराब हुँदैन । यो कुरा संविधानको कार्यान्वयनमा निर्भर हुन्छ । संविधान कार्यान्वयनका लागि बनाइने कानून, संविधानअन्तर्गतका गठन भएका राज्यका निकाय वा पदाधिकारीको क्रियाकलापबाटै संविधानले जीवन प्राप्त गर्ने हुँदा संविधानलाई सफल वा असफल बनाउने कुरा कार्यान्वयन गर्नेहरूमै निर्भर रहन्छ । असल कर्ताहरूले खराब संविधानको पनि सफल कार्यान्वयन गरेर देशलाई माथि उकासेको र खराब पात्रहरूले असल संविधानको पनि अवसान गराई मुलुकलाई अधोगतितर्फ धकेलेको दृष्टान्त खोज्न धेरै टाढा गइरहनु नपर्ने ।

(प्रकरण नं. ४७)

स्वभाविक छ संविधानमा लेखिएका मूल व्यवस्थाहरू दीर्घकालीन र स्थायी हुन्छन् । अर्कोतर्फ संक्रमणकालीन व्यवस्थाहरू पुरानो संवैधानिक व्यवस्थाबाट नयाँ संविधान कार्यान्वयनसम्म पुग्ने वा राज्यसंयन्त्रलाई सुरक्षित अवतरण गराउने संवैधानिक रूपान्तरणका अस्थायी औजार (Transitional Constitutional Tools) मात्र हुन् । नयाँ संविधान पूर्णरूपमा कार्यान्वयनमा आइसकेपछि यस्ता संक्रमणकालीन व्यवस्थाहरूको औचित्य स्वतः समाप्त हुँदै जाने ।

(प्रकरण नं. ४९)

कार्य प्रकृतिका दृष्टिकोणबाट मूलतः प्रमुख जिल्ला अधिकारीले नै हेर्नुपर्ने तथा जिल्ला न्यायाधीशलाई नसुहाउने जस्तो देखिने उक्त अधिकारक्षेत्र तत्कालका लागि अदालतमा

	<p>नसार्दा पनि संविधानको मूल मर्म र भावना पराजित हुने देखिन्छ । तथापि जब संविधानले अदालतबाहेक अन्य निकायमा विचाराधीन एक वर्षभन्दा बढी कैद सजाय हुने फौजदारी कसुरसम्बन्धी मुद्दा जिल्ला अदालतमा सर्ने भनी स्पष्ट व्यवस्था गर्दछ भने त्यस्तोमा उद्देश्यमूलक व्याख्याको कुनै गुञ्जाइस नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५१)</p>
<p>१०.</p>	<p><u>निर्णय नं. १४५९ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>मौलिक अधिकारको सन्दर्भमा समानताको सिद्धान्त राज्यका काम कारवाहीहरू (State Actions) सँग जोडिएको हुन्छ । कुनै पनि व्यक्ति वा समूहहरूलाई कानूनको प्रयोग वा व्यवहारमा समानता अवलम्बन गर्नु नै समानताको ध्येय भएकाले फरक स्थिति भएको अवस्थामा एउटै स्थितिमा पुऱ्याउनु वा परिणाममा समानता खोज्नु पनि समानताको अर्को पक्ष मानिन्छ । कानूनको दृष्टिमा समान व्यवहार गर्नु प्रक्रियागत समानता हो भने परिणाममा समानता प्राप्त गर्नु सारवान समानता हो । समानहरूकाबिच समान व्यवहार गर्नु र असमानहरूकाबिच असमान व्यवहार गर्नु नै समानताको सार हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>समानताको सिद्धान्तले परिणामलाई गौण र प्रक्रियालाई जोड दिँदै सबैलाई कानूनको अगाडि समान मान्ने भएकाले संवैधानिक विधिशास्त्रमा यसलाई औपचारिक समानता (Informal equality) को सिद्धान्त पनि भनिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>सामान्य कानूनको प्रयोगमा वा अन्य व्यवहारमा राज्यले आफ्ना नागरिकबिच जात, जाति, क्षेत्र, भाषा, धर्म, वर्ण, लिङ्ग, यौनिक वा लैङ्गिक पहिचान, सामाजिक उत्पत्ति जस्ता कुनै वा सबै आधारमा भेदभाव गर्नु पनि हुँदैन । यस सिद्धान्तले कानूनको अगाडि सबै समान हुने, कसैलाई पनि विशेषाधिकार वा छुटको व्यवस्था नहुने र सामान्य कानूनको प्रयोगमा सबै बराबर हुने मान्यता राख्दछ । कानूनको प्रयोगमा सरकारले तजबिज लगाउन पाउने अधिकारलाई यसले नियन्त्रण गर्दछ । समानताका लागि समान व्यवहार र असमानहरूकाबिच फरक व्यवहार यस सिद्धान्तको मुख्य आधार हो । समानरूपमा असमान व्यवहारको अपेक्षा सम्भव र वाञ्छनीय मानिँदैन । संवैधानिक विधिशास्त्रीय दृष्टिकोणबाट समानताको यस्तो व्यवस्था राज्यको लोक कल्याणकारी दायित्वअन्तर्गत राज्यलाई बढी उत्तरदायी बनाउनका निमित्त राखिएको हुन जान्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>संवैधानिक वा कानूनी व्यवस्थाले नेपाल सरहदभित्र फेला परेको तर पितृत्व र मातृत्वको ठेगान नलागेका प्रत्येक व्यक्तिले वंशजको आधारमा नागरिकता पाउन सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>पितृत्व मातृत्वको ठेगान नलागेका र संरक्षकको माध्यमबाट नागरिकता प्राप्त गर्न पाउने कानूनी अधिकारलाई वञ्चित गरेको देखिँदैन । केवल नागरिकताको प्रमाणपत्रमा आमा वा</p>

	<p>बाबुको नाम उल्लेख गर्नुपर्ने हकमा पितृत्व मातृत्वको ठेगान नभएको उल्लेख गर्नेसम्म भनिएको छ । कुनै नियमावलीमा भएको व्यवस्था मातृ ऐन र संविधानसँग बाझिएको भन्नुमात्र पर्याप्त हुँदैन । बाझिएको छ भन्ने हो भने तर्क र प्रमाणले खण्डन गर्ने अभिभारा रिट निवेदकउपर नै हुन्छ । संविधान प्रदत्त मौलिक हकउपर अनुचित बन्देज लागेको अवस्थामा बन्देज लगाउने गरी व्यवस्था गरिएका नियमावलीका व्यवस्थाहरू संवैधानिक परीक्षण गरी यस अदालतबाट बदर घोषित गरिने हो । आजसम्म यस अदालतबाट त्यसै आधारमा मातृ ऐनसँग बाझिएका नियमावलीका व्यवस्थाहरू समेत बदर घोषित गरी अमान्य गर्दै आएको तथ्य जग जाहेर नै छ । साथै चुनौति दिएको कानून वा त्यसको कुनै प्रावधान संविधानको कुनै निश्चित प्रावधानसँग बाझिएको छ भनी स्पष्टरूपमा प्रमाणित गराउन नसकेसम्म यस अदालतले त्यस्तो कानून वा कानूनको कुनै प्रावधानलाई बदर घोषित नगर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p> <p>नागरिकता प्राप्त गर्न के कस्तो कार्यविधि र प्रक्रिया पूरा गर्ने भन्ने सम्बन्धमा मात्र व्यवस्था गरेको देखिन्छ । नेपालले संविधानमा नै नागरिकताको सम्बन्धमा स्पष्ट र सुसङ्गत (Consistent) नीति कायम गरी नेपालको सार्वभौमसत्ता, राष्ट्रिय स्वाधिनता, अखण्डता र नेपाली जनताको अगाध राष्ट्र प्रेमलाई अक्षुण्ण राख्न नागरिकता सम्बन्धमा उपरोक्त नीति अवलम्बन गर्नु आवश्यक हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ११)</p>
<h2>२. सार्वजनिक सरोकार</h2>	
<p>११.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३१९ - उत्प्रेषण</u></p> <p>राज्यद्वारा आफ्नो नीतिगत व्यवस्थाअन्तर्गत बनाइएको कानूनले समाजको परम्परा, रीतिरिवाज, संस्कृति र व्यवहारलाई पनि ध्यान राख्ने हुँदा राज्यले समाजका कस्ता प्रकारका परम्परा, रीतिरिवाज, संस्कृति र व्यवहारलाई कानूनी व्यवस्थामार्फत् मान्यता दिने र कस्तोलाई नदिने भन्ने कुरा राज्यको नीतिगत विषयभित्र पर्ने कुरा हो । कानूनमा निहित त्यस्ता प्रकारका नीतिगत प्रश्नको औचित्यमा अदालतले आफ्नो असाधारण अधिकारक्षेत्र प्रयोग गरी न्यायिक पुनरावलोकनको रोहबाट हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
<p>१२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३२० – उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>नागरिक एवम् राजनीतिक प्रकृतिका मौलिक हकको प्रचलनका विषयमा राज्यको तटस्थ भूमिका रहने भई व्यक्तिले आफ्नो स्वेच्छाले वा उसको अनुकूलता हेरी तटस्थ कानूनी प्रावधानको उपयोग गर्ने कुरा आउँछ भने सामाजिक, आर्थिक एवम् साँस्कृतिक प्रकृतिका हकहरूलाई पनि आजकल संविधानको मौलिक हकको अंश बनाई समावेश गर्ने प्रवृत्ति रहेको पाइन्छ । नेपालको अन्तरिम संविधानले पनि उल्लेख्य सङ्ख्यामा त्यस्ता हकहरूलाई स्थान दिएको हुँदा त्यस्ता हकहरू उपभोग गर्न सक्ने क्षमता हासिल गर्न नसकेको अवस्थामा त्यस्ता</p>

व्यक्ति वा समुदायलाई कानूनले प्रदान गरेको हक वा अवसर उपभोग गर्न सक्षम बनाउन राज्यको तर्फबाट सकारात्मक सहयोग, समर्थन र प्रयास गरी त्यस्ता वर्गलाई सघाउनुपर्ने अवस्था रहन सक्तछ । समाजका सबै समुदाय, वर्ग, लिङ्ग वा तप्काका व्यक्तिहरूबीच समान क्षमताहरू नहुन सक्तछ र त्यतिकै कारणले कानूनी हक, लाभ वा सुविधाहरूमा समान पहुँच प्राप्त गर्न सकेनन् वा भेदभावपूर्ण परिस्थितिहरू निर्माण हुन गयो भने कानूनी राज्यअन्तर्गत पनि औपचारिकरूपमा नै भेदभावपूर्ण आधारहरूको गुञ्जाइस निर्माण गरिदिएको हुन जान्छ । यसैका निम्ति नै राज्यले सकारात्मक विभेद वा सहयोग र समर्थन जुटाई दिनुपर्ने हुन आउने ।

कानूनको समान प्रशासन गर्न र न्यायको सार्वभौम अनुभूति दिलाउन राज्यले भेदभावका अनेकौं चरणहरू, रूपहरू र तहहरूको समुचित सम्बोधन नगरी सम्भव हुँदैन । अन्य हकहरूको अतिरिक्त समानताको हकमा सम्बन्धमा सो प्रश्न अझै महत्त्वपूर्ण हुन्छ । समानताको हकको प्रयोग र पालनाको लागि मात्र होइन, अन्य मौलिक हकको उपयोगमा समानता र समन्यायिकता सुनिश्चित गर्नको लागि पनि समानतासम्बन्धी विधिशास्त्रलाई समानतासापेक्ष बनाउन जरूरी हुने ।

समानताको हकलाई यथार्थमा अनुभूति गराउनको लागि समान अवस्था र परिस्थितिका नागरिकहरूबीच समान व्यवहार र असमान अवस्था र परिस्थितिका नागरिकहरूबीच असमान व्यवस्था गर्नुपर्ने गरी सकारात्मक विभेद र तार्किक वर्गीकरणको सिद्धान्तबमोजिम राज्यले आफ्नो कर्तव्य निर्वाह गर्नुपर्ने हुन आउने ।

(प्रकरण नं. ९)

हाम्रो संविधानले मौलिक हककारूपमा र राज्यको दायित्व, निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिकोरूपमा अपाङ्ग व्यक्तिहरूका सम्बन्धमा आवश्यक र समुचित कल्याणकारी व्यवस्था गर्ने कुराको संवैधानिक प्रत्याभूति प्रदान गरिएको अवस्थामा अपाङ्ग संरक्षण तथा कल्याण ऐन, २०३९ लगायतका अन्य ऐनहरूमा प्रयोग भएका “सक्नेछ” वा “सकिनेछ” भन्ने शब्दावलीले संविधानप्रदत्त मौलिक हकउपर अनुचित बन्देज लगाइएको भन्ने अर्थ गर्न मिल्ने हुँदैन । “सक्नेछ” वा “सकिनेछ” भन्ने वाक्यांश ऐनमा प्रयोग भएको कारणले राज्यले अपाङ्ग व्यक्तिहरूका सम्बन्धमा पुरा गर्नुपर्ने दायित्वबाट विमुख हुने भन्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. १०)

कानूनमा उल्लेख हुने ‘सक्नेछ’ वा ‘सकिनेछ’ भन्ने जस्ता अभिव्यक्तिहरूले कुनै कुरा नगरे पनि हुने वा गर्नु नपर्ने उन्मुक्ति दिएको भन्ने अर्थमा कदापि बुझ्नुहुँदैन । ती त सम्बन्धित हक वा प्रावधान कार्यान्वयन गर्नको लागि चाहिने तयारी वा आवश्यक स्रोत साधनको धान्ने क्षमता वा प्रचुरता जस्ता कुरामा कुनै समस्याले अवरोध नहोस् भन्ने दृष्टिकोणले व्यवस्थित र नियोजित गर्नको लागि राखिएका अभिव्यक्तिहरू हुन् । त्यस्तो अभिव्यक्तिले कहिल्यै पनि पूरा नगरे पनि हुने दायित्वलाई इङ्गित गरेको वा तिनको पृष्ठपोषण गरेको सम्झन नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. ११)

	<p>सबै प्रकारका अपाङ्गलाई राज्यको तर्फबाट संरक्षण सेवा सुविधा प्रदान गरिनुपर्ने कुरामा विवाद हुन सक्तैन । तर सबै प्रकारका अपाङ्गहरूलाई एउटै धरातलमा राखी समान व्यवहार गर्दा असमान हुनजान्छ जुन समानताको सिद्धान्तको मूल मर्मको विपरीत हो । यस अर्थमा अपाङ्गहरूबीच पनि अपाङ्गताको आधारमा वर्गीकरण गरी सोहीबमोजिमको संरक्षणको आवश्यकता छ भन्ने कुरामा पनि दुईमत हुन नसक्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १७)</p>
<p>१३.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३२२ - उत्प्रेषण/परमादेश</u></p> <p>मोही र जग्गाधनीबीचको विवाद टुङ्गो लगाउन समयसमयमा म्याद थप गर्ने वा सूचना प्रकाशित गर्ने कार्य पनि भइआएको देखिएको र जग्गा बाँडफाँट गर्ने म्याद व्यतीत हुँदा मोही र जग्गाधनीको हैसियत तथा हकमा कुनै प्रतिकूल असर पार्ने अवस्था नहुँदा सोही कारणबाट हक गुम्न गएको भन्ने अर्थ गर्न मिल्ने देखिँदैन । मोही हकको समाप्ति हुने वा मोहीको हैसियतले जग्गा जोत्न नपाउने भन्ने कुनै किसिमको बन्देज लगाएको देखिन आउँदैन । यस्तो स्थितिमा सम्पत्तिको हकलाई कुण्ठित तुल्याएको भन्ने निवेदकको दावी संविधानसम्मत छ भन्न नमिल्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>मोही र जग्गाधनीबीचको विवाद टुङ्गो लगाउन समयसमयमा म्याद थप गर्ने वा सूचना प्रकाशित गर्ने कार्य पनि भइआएको र प्रचलित कानूनको म्याद तोक्ने र कार्यान्वयन गर्ने हक राज्यसँग अन्तर्निहित विषय भई सोहीबमोजिम विधायिकाले नियमन गर्न बनाएको कानूनलाई त्यसमा अन्यथा भन्न मिल्ने अवस्था नहुँदा समय सापेक्षित हुने किसिमबाट नयाँ कानून निर्माण गर्न, विद्यमान कानूनलाई संशोधन, थपघट तथा खारेज गर्ने अधिकार विधायिकामा निहित रहने हुँदा विधायिकी अधिकारको सम्मान गर्नु सबै पक्षको कर्तव्य हुन आउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p> <p>जग्गा बाँडफाँट गर्न दिइने निवेदन र सोको टुङ्गो लगाउनुपर्ने अवधिका सम्बन्धमा राज्यले लिएको नीतिगत व्यवस्थाबमोजिम सोलाई नियमन गर्न विधायिकाद्वारा समयसीमा निर्धारण गरी बनाएको कानूनबाट मोही र जग्गाधनीको हक र हैसियतमा तात्त्विक कुनै फरक पारेको अवस्था नहुँदा कानूनले लिएको नीतिगत औचित्यभित्र प्रवेश गरी कानून बदर गर्न न्यायोचित नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ९)</p>
<p>१४.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३६४ - परमादेश</u></p> <p>प्रत्येक व्यक्तिले प्रचलित सामाजिक एवम् सांस्कृतिक परम्पराअनुसार पूजा गर्न पाउनु मौलिक अधिकार भएको र परम्परादेखि चलिआएका त्यस्ता स्थापित पूजा परम्पराको निरन्तरतासमेत हुनुपर्छ । परापूर्वदेखि चलिआएको धार्मिक आस्था एवम् मान्यतामाथि चोट पुग्नेगरी अन्यथा निर्णय गर्नुपनि मनासिब हुने देखिन्छ । पूजा गर्दा विशेष पूजाको सामग्रीले असङ्गत प्रवेश पाउने र सामान्य पूजाले भने पशुपतिनाथको मूर्ति रहेको स्थलमा प्रवेश</p>

	<p>नपाई ढोका बाहिर नै थन्काउन पर्ने अवस्था वाञ्छनीय नहुने । (प्रकरण नं. ६)</p> <p>कुनैपनि भक्तले भक्तिको अभिव्यक्त गरेको अनुभूति नै गर्न नसक्ने गरी पूजा सामग्रीहरू नै बाहिरिन पर्ने अवस्था ठीक हुँदैन भने पूजा सामग्रीहरू चढाउने नाममा मूर्ति र सो रहेको क्षेत्रउपर नै क्षय वा हास हुनेगरी नकारात्मक असर पर्न दिन पनि मनासिब हुँदैन । तसर्थ सम्बन्धित निकाय एवम् व्यक्तिहरूबाट सन्तुलित ढङ्गले पूजा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन आउने । (प्रकरण नं. ७)</p> <p>पूजा सामग्रीको शुद्धताको कुरालाई लिएर भगवानसमक्ष पुन्याउन बाधा परेको भन्ने पशुपति क्षेत्र विकास कोषको धारणा हो भनेपनि कोषले व्यवस्था गरेको सामग्री शुद्ध र अन्य व्यक्तिले आफ्नैतर्फबाट ल्याएको पूजा सामग्रीको शुद्धता छैन वा रहँदैन भन्ने कुराको विश्वास गर्न सकिने आधार पनि विपक्षीले दिन सकेको छैन । शुद्ध सामग्री चढाउन प्रोत्साहित गर्नु आफैँमा नराप्रो कुरा नभएपनि त्यसको प्रक्रिया वा संयन्त्र निर्धारण नगरी भक्तजनको पूजा सामग्री अशुद्ध भनी लान्छित गर्नु उचित नहुने । (प्रकरण नं. ९)</p> <p>पशुपतिनाथको मन्दिर सार्वजनिक स्थल भई धार्मिक हक एवम् आस्थाको विषय भएकामा यसको व्यवस्थापन गर्नु सार्वजनिक सरोकारको विषय भएको र पूर्व आदेश हुँदासमेत त्यससम्बन्धमा कारवाही चलाएको भएपनि त्यसको कार्यान्वयन नभएकोबाट आस्थाअनुसार पूजा गर्ने कार्यमा अवरोध भएको देखिन आउने । (प्रकरण नं. १०)</p>
१५.	<p><u>निर्णय नं. ९३८३ - परमादेश</u></p> <p>नेपाल विविधतायुक्त सामाजिक संरचना भएको बहुजातीय, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक एवम् बहुभाषिक मुलुक भएको हुँदा विभिन्न समुदायको पहिचान र सभ्यताको संरक्षण गरी उनीहरूमाथिको भेदभावको अन्त्य तथा राज्यको मूल प्रवाहमा सबैको समावेशीकरण गर्दै समतामूलक समाजको निर्माण गर्नु जनताको अभिमत प्राप्त जनउत्तरदायी लोकतान्त्रिक सरकारको कर्तव्य हो भन्ने कुरामा दुई मत हुन सक्दैन र नेपालको विविधताको परिप्रेक्ष्यमा उपर्युक्त कुराहरूको न्यायोचित कार्यान्वयन भएमा त्यसले हाम्रो अखण्डतालाई बल पुन्याउने एवम् अनिवार्यरूपले कायम राख्नुपर्ने हाम्रो सह-अस्तित्वलाई जोगाउने कुरामा समेत विवाद हुन नसक्ने । (प्रकरण नं. ४)</p> <p>लोकतन्त्रको सुन्दर पक्ष भनेकै सामाजिक न्यायसहितको सारभूत समानता कायम गरी कानूनी शासनको स्थापना गर्दै देशमा सुशासन, शान्ति र समृद्धि कायम गर्नु हो । यसले गर्दा समग्र जनतामा सामाजिक न्यायको अनुभूति हुनुका साथै मुलुकका सबै नागरिक एकताबद्ध भएर रहन सह-अस्तित्वको वातावरणसमेत बनाउने । (प्रकरण नं. ५)</p>

	<p>नेपालको अविभाज्यता जोगाउन एवम् यसको अखण्डतामाथि कुनै प्रश्नसमेत उपस्थित हुन नदिन देशका सम्पूर्ण जनतालाई समानताको अधिकारको प्रत्याभूति एवम् अवसर प्रदान गर्न सचेष्ट रहनुपर्नेको साथसाथै सीमान्तीकृत समुदायप्रति सकारात्मक विभेद (Positive discrimination) गर्नुपर्नेसमेतको अवसर धारा १३(३) को प्रतिबन्धात्मक व्यवस्था (Proviso) अनुसार आवश्यकता भएबमोजिम गर्नुपर्ने हुनाले संविधानको धारा १५४ लाई मध्यनजर राखी निवेदन मागअनुसार मधेसी समुदायको सशक्तीकरण गर्न र राज्यबाट समानताको हकतिर उन्मुख गराउन प्रयास गर्नु र आवश्यकताअनुसारको आयोग एवम् कानूनसमेत बनाउनु भनी नेपाल सरकारलगायतका विपक्षीहरूको नाउँमा परमादेशको आदेश जारी हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>१६.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४५४ - उत्प्रेषण</u></p> <p>प्राकृतिक स्रोतहरूको बिनास र क्षयीकरणको कारणले आज वातावरणमा प्रतिकूल असर परी मानव जीवन नै खतरामा परेको छ । प्रकृतिक स्रोतहरू भनेका प्रकृतिका अनुपम उपहार हुन् । यी स्रोतहरू मानव निर्मित नभई प्राकृतिकरूपमा प्रदत्त हुने भएबाट तिनिहरूको प्रयोग गर्दा मानव बस्ती र वातावरणमा असर नपारी भावी पुस्तालेसमेत उपभोग गर्ने गरी प्रयोग गरिनु पर्दछ । तिनीहरूको वाञ्छित र विवेकपूर्ण सदुपयोग नगरेमा स्वयम् राष्ट्र, समाज र व्यक्तिको अस्तित्व र विकास नै खतरामा पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>आर्थिक विकासबिना मानव जातिको विकास हुँदैन । आर्थिक विकास गर्ने क्रममा वातावरणकै हास पनि हुन सक्छ । तर आर्थिक विकास र वातावरण संरक्षणको सन्तुलित सम्बन्धबाटै दिगो विकास हुने कुरालाई ध्यानमा राखी वातावरणीय हासबाट मानव जाति, जीवजन्तु, वनस्पति, प्रकृति तथा भौतिक वस्तुमाथि हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई यथाशक्य कम गरी स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण कायम गर्न प्राकृतिक स्रोतको समुचित उपयोग र व्यवस्थापनबाट वातावरण संरक्षण हुन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>विश्व साँस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदा संरक्षणसम्बन्धी महासन्धि, १९७२ तथा जलपंक्षीको बसोवास जस्ता अन्तर्राष्ट्रिय महत्त्वका सिमसारसम्बन्धी महासन्धि १९७१ एवम् जैविक विविधतासम्बन्धी महासन्धि, १९७२ लगायत २० वटाभन्दा बढी वातावरण र जैविक विविधताको संरक्षणसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिहरूलाई नेपालले स्वीकार गरिसकेको स्थितिमा त्यस्ता सन्धिजनित अन्तर्राष्ट्रिय कानूनले व्यवस्था गरेका प्रावधानहरूलाई सम्मान गर्नु (Obligation to Respect), संरक्षण गर्नु (Obligation to Protect) र परिपालना (Obligation to Fulfill) गर्नुपर्ने दायित्व नेपालको पनि रहेको छ । अतः नेपाल सरकार अख्तियार प्राप्त निकायहरूले वातावरण संरक्षणका लागि कानूनसम्मत विधिको अबलम्वन गरी वातावरण क्षय गर्ने उद्योगलाई चेतावनी दिने वा प्रतिबन्ध लगाउन सक्ने भन्ने देखिन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p>

<p>१७.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४६५ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>संरक्षणको दायित्व राज्यको हुन्छ । संरक्षकको दायित्व बोकेको राज्यका निकायहरूले आफ्नो संरक्षकीय अधिकार क्षेत्र दुरुपयोग गरी वर्तमान तथा भावी सन्ततिको लागि आफ्ना पूर्वजहरूद्वारा निर्माण गरिएका ऐतिहासिक स्मारक, दैवस्थल, रमणीय स्थलहरूको अस्तित्व माथि असर पर्ने तथा पर्न सक्ने कुनै पनि काम कारवाही गर्नु गर्न दिनु कानूनी राज्यको अवधारणा विरुद्ध हुन जाने ।</p> <p>नेपाल सरकारको हेरचाहमा रहेको वा पूरातत्वसम्बन्धी वा ऐतिहासिक महत्त्वको स्मारकमा कुनै किसिमको बेहिसाब हुन नदिई नेपाल सरकारले सम्पदाको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नु पर्ने हुन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २३)</p> <p>सम्पदा र सभ्यताको संरक्षण नितान्त आवश्यक हुन जान्छ । सम्पदा सभ्यताको संरक्षणबाट समाज अझ परिस्कृत हुन जान्छ । यसले समाजलाई संयमित एवम् मर्यादित बनाउन मद्दत गर्दछ । एउटा राष्ट्रिय राजनीतिको कालखण्डमा कुनै शासकले गरेको कार्यलाई लामोसमयसम्म सम्झनाका लागि केवल नेपालमा मात्र होइन, विश्वका अन्य देशहरूका शासकहरूको स्मारक वा यस्तै मूर्तिहरू राख्ने चलनसँगै नेपालको सन्दर्भमा पनि राजाहरूको शालिक निर्माण हुनु कुनै नौलो विषय होइन । यसैलाई निरन्तरता दिई सहिदगेट निर्माण भई राजा त्रिभुवन र चार सहिदहरूको शालिक रहेकामा राजाको मात्र शालिक हटाउँदा यसको ऐतिहासिक पक्षलाई समेत मनन नगरी भावावेसमा आई गरेको निर्णय मनासिब एवम् औचित्यपूर्ण नदेखिएकाले सो निर्णय न्यायसङ्गत नदेखिने ।</p> <p>तत्कालिन राजा त्रिभुवनको सहिदगेटमा रहेको शालिक नेपालीहरूको साँस्कृतिक सम्पदासमेत भएबाट नारायणहिटी सङ्ग्रहालयमा राखिने सामग्री भनेको राजाहरूले उपयोग गरेको सरसामानहरूको सङ्ग्रहमात्र हो । राजा त्रिभुवनको सहिदगेटमा राखिएको शालिकलाई नारायणहिटीमा राख्ने विषय पृथक भई नेपाली इतिहास बोकेको विषयसमेत भएबाट इतिहास मेटाउने कार्य कहिले कतैबाट हुनु राम्रो होइन । प्रत्येक समय र कालका मूर्ति भवन वा ऐतिहासिक स्मारकहरूले समय सापेक्ष भएका ऐतिहासिक कालखण्डका तथ्यहरूको अधिपछि गरी त्यसको पुष्टि गर्दछ । उक्त सहिदगेट वस्तुतः वि.सं. २००७ सालको क्रान्ति र त्यसमा तत्कालिन राजा प्रजाको प्रयासबाट भएको क्रान्ति र परिवर्तनको ऐतिहासिक तथ्यलाई उजागर गरेको पाइने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २४)</p>
<p>१८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४७९ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>नेपाल परराष्ट्र सेवासम्बन्धी नियमहरू, २०६८ नेपाल सरकारले निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि बनाएको देखिएकाले सो नियमावलीको स्रोत निजामती सेवा ऐन, २०४९ भएको भन्ने कुरामा विवाद छैन । रिट निवेदक निजामती कर्मचारी</p>

वा नेपाल परराष्ट्र सेवाको कर्मचारी नभई राजनीतिक प्रकृतिबाट नियुक्त राजदूत भएको देखिन्छ । त्यसका अतिरिक्त नेपाल परराष्ट्र सेवासम्बन्धी नियमहरू, २०६८ को नियम ७ सरूवासम्बन्धी व्यवस्थासँग सम्बन्धित भई उपनियम (३) मा “अवधि तोकी सरूवा गरिएमा बाहेक नियोगमा कार्यरत् कर्मचारीलाई सामान्यतया चार वर्षको सेवा अवधि पुरा भएपछि सरूवा गरिनेछ” भन्ने व्यवस्था भएकाले नियोगमा कार्यरत परराष्ट्र सेवाका कर्मचारीको सरूवाको सम्बन्धमा लागू हुने उक्त नियमको व्यवस्था नियोग प्रमुख राजदूतको पदावधि सम्बन्धमा पनि लागू हुने भन्न मिल्ने नदेखिने ।

रिट निवेदकलाई एक नियोगबाट अर्को नियोगमा सरूवा गरेको नभई राजदूत पदबाट मुक्त गरी फिर्ता बोलाइएको अवस्था भएकाले निजामती कर्मचारी एवम् नेपाल परराष्ट्र सेवाका कर्मचारीहरूलाई लागू हुने उक्त नियमावलीको व्यवस्था रिट निवेदकको हकमा आकर्षित हुने भन्ने देखिन नआउने ।

(प्रकरण नं. ५)

वस्तुतः राजदूतको पद प्रशासनिक वा निजामती पद नभई आफ्नो मुलुकको सरकारको नीति र निर्देशनको अधीनमा रहि अर्को सार्वभौम मुलुकमा आफ्नो मुलुकको प्रतिनिधित्व गरि कामकाज गर्नुपर्ने राजनीतिक प्रकृतिको पद हो । यो पद कुनै एक मुलुकको कानूनबाट मात्र निर्देशित नभई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानून, कुटनीतिक सम्बन्ध विषयक भियना महासन्धिलगायतका अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरूबाट निर्देशित भई अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धको मधुरता, सहयोग, समझदारी, पारस्परिकता एवम् कुटनीतिक मर्यादामा रहि काम गर्ने पद हो । एउटा सार्वभौम मुलुकले अर्को सार्वभौम मुलुकमा आफ्नो देशको प्रतिनिधित्व गर्न भनि तोकिएको यस्तो पदमा रहि गरिएको कुनै पनि कार्यबाट दुई देशबिचको सम्बन्धमा कटुता वा तिकता पैदा भएको अवस्थामा सम्बन्धित सरकार (Sending State) ले जुनसुकै बेला जिम्मेवारीबाट मुक्त गराई स्वदेश फिर्ता बोलाउन सक्ने ।

(प्रकरण नं. ७)

राजदूतको पदमा नियुक्त भएको व्यक्तिको कुनै पनि आचरण, अभिव्यक्ति एवम् क्रियाकलापबाट दुई देशबिचको सुमधुर सम्बन्धमा प्रतिकूल असर पर्न गएको अवस्थामा त्यस्तो राजदूतलाई सम्बन्धित देशको सरकारले जुनसुकै बेला फिर्ता बोलाउन सक्ने कार्यपालिकाको निहित अधिकार भएकाले सोही अधिकार प्रयोग गरि नेपाल सरकार मन्त्रपरिषद्बाट कतारको लागि नेपाली राजदूत पदबाट रिट निवेदकलाई पद मुक्त गरि स्वदेश फर्काउने भनि गरेको निर्णय त्रुटिपूर्ण नदेखिँदा रिट निवेदकलाई कुटनीतिक सम्बन्ध विषयक भियना महासन्धि (Vienna Convention on Diplomatic Relation) 1961 विपरीत अनधिकृत निकायबाट पदमुक्त गरिएको भन्ने निवेदन जिकिर मनासिब नदेखिने ।

(प्रकरण नं. ८)

<p>१९.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४९४ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>मूलतः नेपाल सरकारले कुनै सरकारी वा सार्वजनिक जग्गालाई उपयुक्तताको आधारमा लिज वा अन्य तरिकाबाट कुनै व्यक्ति संस्था वा निकायलाई उपलब्ध गराएको अवस्थामा त्यसबाट प्रचलित कानून वा सार्वजनिक हक वा कसैको मौलिक वा कानूनी हक हनन् भएको अवस्थामा कानूनबमोजिम हक प्रचलन गरि पाउन माग गर्न सक्ने अधिकार सुरक्षित नै रहेको हुँदा सरकारी जग्गाको उपयुक्तताको आधारमा व्यवस्थापन गर्नेसम्बन्धी कार्यनीति, २०७१ बाट तत्काल कोही कसैको मौलिक वा कानूनी हक हनन् भएको वा सरकारी वा सार्वजनिक जग्गाको दुरुपयोग हुने अवस्था भएको मान्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p> <p>वस्तुतः मालपोत ऐन, २०३४ को दफा २४(१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको व्यवस्थाअन्तर्गत त्यस्तो कुनै कार्यनीति विना पनि नेपाल सरकारले आफ्नो अधिकार प्रयोग गरि सरकारी वा सार्वजनिक जग्गाको व्यवस्थापन गरी रहेको परिप्रेक्ष्यमा प्रस्तुत कार्यनीतिमार्फत स्पष्ट मापदण्ड, प्रक्रिया र सर्तहरू कबुल गरी कार्यनीतिको माध्यमबाट व्यवस्थित गर्ने कार्यलाई स्वेच्छाचारी कार्य भएको भन्न नमिल्ने ।</p> <p>विकास गतिविधि सञ्चालन गर्नलाई प्रवर्द्धक वा सम्बद्ध अन्य व्यक्तिले आयोजनाको प्रकृति हेरि सबै अवस्थामा ठुला परिमाण वा क्षेत्रफलमा निजी तौरमा आफ्नै वा अर्काको सम्पत्तिमात्र उपभोग गर्न सकिने अवस्था रहन्छ भन्न सकिँदैन । यस स्थितिमा ठुला विकास आयोजना वा पूर्वाधार निर्माण आयोजनाका लागि सरकारी क्षेत्रको सहयोग अपेक्षित रहन्छ । सोही आवश्यकतालाई मनन गरि नेपाल सरकारबाट उक्त कार्यनीति जारी भएको भन्ने विपक्षीहरूको जिकिर रहेको छ । वस्तुतः सरकारी जग्गाको उपयोगमा अतिशय नियन्त्रण गर्ने र राष्ट्रको पूर्वाधार विकाससम्बन्धी आयोजनालाई आवश्यक जग्गा उपलब्ध नगराउने अनि विकास र आयोजनाको प्राप्तिमा आशा राख्ने कुरा विरोधाभाषपूर्ण हुन जाने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १३)</p>
<p>२०.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५०९ - उत्प्रेषण</u></p> <p>वर्तमान युग आधुनिक सञ्चारको युग भएको र व्यक्ति आफैँ उपस्थित भई सम्बन्धित कार्यालयमा गई पेस गर्नु पर्ने विवरणहरू बुझाउन समय अभावले नभ्याउने मात्र हैन झणझटिलोसमेत हुने हुँदा सम्भव भएसम्म अधिकांश सरकारी, गैरसरकारी तथा संस्थानहरूले समेत Online Service लाई मान्यता दिई Paperless Office बनाउने अभियानमा नै जुटेको पाइन्छ । यो प्रक्रियाबाट सेवाग्राहीहरूले सहज, सुगम र बिना झन्झट शीघ्ररूपमा सेवा प्राप्त गर्नेमात्र नभई कागजमा खर्च हुने लाखौं करोडौं रकमको बचतसमेत हुने गरेको दृष्टान्त स्वयम् कतिपय Online सेवा प्रयोग हुने कार्यालयहरूमा देखिएको छ । स्वयम् विपक्षीको लिखित जवाफमा अब पुरानो पद्धति अपनाई रहेमा स्वदेश एवम् विदेशमा रहेका कम्पनी तथा संस्थाहरूसँग Correspondent गर्न कठिन हुने भन्ने कुरा उल्लेख गरेको देखिन्छ । निवेदकहरू जस्ता २१ औं शताब्दीका युवा कानून व्यवसायीहरूले आ-आफ्ना</p>

	<p>सेवाग्राहीहरूलाई Online प्रक्रिया तथा सेवाको सम्बन्धमा प्रेरित गर्नु पर्नेमा निजहरूले नै त्यस्तो कार्य रोकी पाउँ भनी प्रस्तुत निवेदन दायर गरेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा सुहाउँदोसमेत देखिन नआउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १६(२) ले दिएको अधिकारअन्तर्गत कम्पनी (विद्युतीय फाइलिङ) निर्देशिका, २०६९ जारी गरेको देखिएको र उक्त निर्देशिकाले सूचना प्रविधिको विकासमा थप टेवा पुऱ्याएको र सेवा प्रवाहमा समेत सहजता ल्याएको विपक्षीहरूको लिखित जवाफ रहेको र Delegated Legislation अनुरूप जारी भएको उक्त निर्देशिकाले निवेदकको संविधान प्रदत्त हकमा कुनै असर पारेको नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
<p>२१.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५१५ - उत्प्रेषण</u></p> <p>कुनै सरकारी पद ग्रहण गर्न जुनसुकै धर्म वा संस्कृतिका व्यक्तिले पनि पाउँछन् । त्यहाँ कुनै धर्मको भेद गरिँदैन । तर, देवी देवताको सन्दर्भमा आ-आफ्नो चलिआएको रीति स्थितिअनुसार आ-आफ्नो धर्मको परम्परा र नीतिबाट निर्धारित हुन्छ । श्री पशुपतिनाथ हिन्दु धर्मावलम्बीहरूको मात्र आराध्यदेव हुन् । तसर्थ पशुपतिनाथको पूजा अर्चना त्यहाँको सरसामानलगायत कुनै पनि व्यवस्थापकीय कार्यमा संलग्न हुन सर्वप्रथम ऊ हिन्दु धर्मावलम्बी हुनु अनिवार्य हुन्छ । तत्पश्चात्मात्र हिन्दु धर्मका ज्ञाता लगायतका गुणहरू त्यस्ता व्यक्तिलाई हुनु जरूरी हुने ।</p> <p>यस अदालतको मिति २०६६।९।२७ को निर्देशनात्मक आदेशले पनि हिन्दु धर्ममा आस्थावान्, सनातन वैदिक धर्मावलम्बी, हिन्दु धर्मप्रति निष्ठावान् व्यक्तिहरू उक्त समितिमा रहनु पर्ने भनी स्पष्ट पारेको छ । धर्म र देवताहरूको कुरा धेरै संवेदनशील हुन्छ । एउटा रीतिथितिमा कसै गरी अरु धर्मबाट हस्तक्षेप जस्तो देखिनेसम्मको स्थिति पनि आउन सक्ने रत्तिभरको सम्भावना पनि बर्जित गरिनु पर्दछ । सरकारी पद र पदाधिकारीको कुनै दैविक आस्था वा धर्म नहुने हुँदा त्यस्ता सरकारी पदाधिकारीहरूलाई धार्मिक संस्थानको प्रभावकारी पदमा चयन गर्नुपूर्व यी सबै सम्भावनाहरूमा गम्भीर भई मनन गर्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
<h3>३. मानव अधिकार तथा लैङ्गिक न्याय</h3>	
<p>२२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४१४ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>निवेदकहरू उपर परेको पहिलो उजुरीमा अनुसन्धानको क्रममा रिट निवेदकहरूलाई कानूनबमोजिम बयान गराई प्रमाण सङ्कलन गर्ने समेतका काम सम्पन्न भएको अवस्थामा कसुरदार नदेखिएको आधारमा एकपटक निवेदकहरूलाई मुद्दा नै नचलाउने भनी निर्णय गरिसकेपछि पुनः सोही अभियोगमा मुद्दा चलाउने भनी गरेको निर्णय कानूनतः मिल्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>

	<p>सुरु कारवाही र किनारा गर्ने अधिकारभित्र अभियोग पत्र पेस गर्ने गरी आदेश गर्न पाउने अधिकार समावेश भएको मान्न नमिल्ने ।</p> <p>अमुक व्यक्तिलाई कुनै अमुक मुद्दामा सजायको मागदाबी लिई अभियोजन गर्नु भनी मुद्दाको रोहमा आदेश गर्नु संवैधानिक र कानूनी व्यवस्थाको विपरीत हुनुको साथै स्वतन्त्र न्यायपालिकासम्बन्धी अवधारणा र मूल्यमान्यताको विपरीत हुने देखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p> <p>यी रिट निवेदकहरू कसुरदार नदेखिएको भन्ने आधारमा मुद्दा नचल्ने गरी सरकारी वकिल कार्यालयबाट निर्णय भई सोही निर्णयको आधारमा निजहरूको हकमा अभियोगपत्र पेस नभएपछि निजहरूलाई सोही कसुरमा पुनः अनुसन्धान तहकिकात गरी पूरक अभियोजन गर्ने गरेको विपक्षी निकायहरूको कार्यलाई प्रचलित संविधान एवम् कानून र न्यायिक मूल्य मान्यताअनुरूपको मान्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ७)</p>
<p>२३.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४३८ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</u></p> <p>निवेदकले धरौट राख्न नसकेको भनी हाजिर जमानी, अभिभावकको जिम्मा लगाउनेलगायतका अन्य विकल्प हुँदा हुँदै अन्तिम विकल्पको रूपमा निजलाई थुनामा नै राखिएको देखिँदा उपर्युक्त कार्य बाल अधिकार महासन्धिको मर्म अनुरूपको भएको देखिन आएन ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>२४.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४४९ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>जग्गासम्बन्धी विषय कानूनी विषय हो तर नागरिकता जस्तो मानिसले जन्मका नाताले प्राप्त गर्ने संवैधानिक एवम् नैसर्गिक अधिकारको विषयलाई जग्गा नामसारीको विषयले ओझेलमा पार्न सक्दैन । कानूनबमोजिम आफ्नो पिता तथा पतिले सनाखत गरी अधिकारप्राप्त निकायले नागरिकता जारी गरिसकेको र पछि सोसम्बन्धमा उजुरीसमेत छानबिन गरी प्रमाण नपुग्ने भनि टुङ्गो लगाइसकेपछि पुनः त्यही विषयमा उजुरी सुनी नागरिकता नै रद्द गर्ने गरी भएको निर्णय राज्यका कानून कार्यान्वयन गर्ने अधिकारीहरूका लागि शोभनीय नदेखिने ।</p> <p>कानूनको प्रक्रियाबमोजिम नागरिकता प्राप्त गरेको छ, नेपाली नागरिक भएकामा विवाद देखिँदैन भने जग्गासम्बन्धमा नयाँ विवाद उत्पन्न गरी नागरिकताको विषयलाई पुनः प्रवेश गराई नागरिकता नै रद्द हुने गरी निर्णय भएको देखिन्छ । यसो गर्दै जाने हो भने नागरिकता प्राप्त गर्ने नागरिकको जन्मसिद्ध र नैसर्गिक अधिकार सधैं धरापमा पर्न जाने ।</p> <p>विपक्षी जिल्ला प्रशासन कार्यालयको नागरिकताको विषयमा गर्ने निर्णय विशुद्ध प्रशासनिक प्रकृतिको देखिन्छ । तर पनि प्रशासनिक अधिकारीले विशुद्ध प्रशासनिक प्रकृतिको निर्णय गर्दा पनि नागरिकको संवैधानिक तथा कानूनी अधिकारको हनन् हुन नदिनेतर्फ सदैव सचेत रहनु पर्दछ । न्याय र सद्विवेकलाई सदैव ख्याल गर्नुपर्दछ । उजुरीको विषयवस्तु कसरी उठान भएको छ, कुन उद्देश्यबाट प्रेरित छ त्यसको पृष्ठभूमिलाई पनि सकेसम्म ख्याल गर्नुपर्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>

<p>२५.</p>	<p>निर्णय नं. ९४६९ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</p> <p>केवल माग भएको धरौटी रकम राख्न नसकेको हुदा थुनामा बस्नु परेको देखिन्छ । धरौट राख्न माग गरेको रकम बुझाउने हैसियत भएको भए उसले थुनामा बस्न नपर्ने रहेछ । यसरी रु.४००००।- निवेदकले धरौट राख्न नसक्ने कमजोर आर्थिक स्थितिको कारणबाट मात्र थुनामा बस्न परेको देखिन्छ । कुनै वयस्क व्यक्तिको लागि पनि उसको कमजोर आर्थिक अवस्थाको कारणले थुनामा बस्नुपर्ने बाध्यतालाई हुनेखानेको स्थितिको तुलनामा कानूनको आँखामा सबै समान हुने संवैधानिक प्रत्याभूति आर्थिक कारणले अवसरमा विभेदकारीको झलक दिलाउने प्रसङ्ग त्यसै त मानव अधिकार जस्तो संवेदनशील विषय प्रति चुनौतिपूर्ण छ भने त्यसमा पनि झन निवेदक १५ वर्षको नाबालक देखिएकाले मानव अधिकारको प्रश्न त झन् बढी जटिल भई यसलाई गम्भिरताका साथ संवेदनशील भई हेरिनु पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>पुर्पक्षको निमित्त माग गरेको धरौटी दिन नसकेको बालकलाई थुनछेकको प्रयोजनका लागि थुनाको विकल्पको रूपमा बालसुधार गृहमा राखेको कार्यलाई उचित र मुनासिब मान्न सकिन्न, बरु यसले उल्टै दण्डको सुधारात्मक अवधारणालाई इन्कार गरेको मान्न सकिन्छ । बालबालिकाको हकमा कानूनको द्रन्द्धमा परी निजले गरेको फौजदारी कसुरका सम्बन्धमा दण्ड निर्धारण गर्दासमेत उनीहरूको सर्वोत्तम हितलाई नजरअन्दाज गर्न सकिँदैन । प्रस्तुत मुद्दामा अन्तिम फैसलाबमोजिम थुनामा बसेको अवस्था नभै चोरी मुद्दामा पूर्वसर्तको रूपमा धरौट माग गरी धरौट दिन नसकेको आधार बनाई थुनामा राख्ने गरी भएको कार्यलाई अन्तिम उपायको रूपमा मात्र थुनाको प्रयोग गरिने भन्ने बालअधिकारसम्बन्धी महासन्धि, १९८९ को धारा ३७(२) समेतको अनुकूल रहेको मान्न नमिल्ने ।</p> <p>बालबालिकालाई तोकिएको सजायसमेत स्थगन हुने वा भोग्न नपर्ने गरी निर्णयकर्ताले निर्णय गर्न सक्ने अवस्थामा धरौटीको विकल्पको रूपमा थुनालाई उपयोग गरिएको कार्यलाई “बालबालिकाको हक हितको संरक्षण गरी तिनीहरूको शारीरिक मानसिक र बौद्धिक विकास गर्न समयानुकूल कानूनी व्यवस्था गर्न” जारी भएको बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०४८ को मर्म र भावनाविपरीत देखिन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>२६.</p>	<p>निर्णय नं. ९५०० - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</p> <p>मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको १० नं. को कानूनी व्यवस्थाबाट एकै व्यक्तिलाई जति सुकै मुद्दामा कैद र जरिवाना हुने गरि सजाय भए पनि ठूलो कलमको कैद र जरिवानाको मात्र सजाय गर्नुपर्ने तर त्यस्तो व्यक्ति प्रतिवादी भएका मुद्दाका फैसलामध्ये कुनै मुद्दामा निजलाई सर्वश्व भएपछि जरिवानाको खत नखापिने भन्ने देखिन आउने ।</p> <p>नेपालको प्रचलित कानूनमा सर्वश्वसहित जन्मकैद नै सबैभन्दा ठूलो सजाय हो । यस्तो सजायमा जन्म कैदबापतमा बीस वर्ष कैद र सर्वश्वबापतमा कसुरदारको अंश भागमा पर्ने सबै सम्पत्ति अदालतले रोक्का राखि फैसलाबमोजिम लिलाम गरि सरकारी कोषमा जम्मा गरिने</p>

हुँदा कैदमा रहेको व्यक्ति आर्थिक हैसियतमा शून्य स्थितिमा पुग्न जान्छ । आफू बीस वर्ष कारागारमा बस्नुपर्ने र अंश पनि गुमाउनु पर्ने हुँदा योभन्दा ठूलो सजाय अरु हुन सक्दैन । जन्म कैद नै सबैभन्दा ठूलो कैदको अवधि हुने र कानूनले त्यस अवधिलाई बीस वर्ष राखेको अवस्थामा बीस वर्षभन्दा बढी कैद कसैलाई पनि राख्न मिल्ने अवस्था नहुने ।

अपराध गर्ने व्यक्ति सजाय भुक्तानका क्रममा कारागारमा मृत्युवरण गर्न नपुगोस् र आफ्नो भागको सम्पत्ति नै गुमेपछि अन्य जरिवानाको सजायबापत निज कैदमा बस्न नपरोस् भन्ने उद्देश्यले कानूनले नै सर्वश्व भएपछि अरु जरिवानाको आर्थिक दण्ड असुल गरिरहन नपर्ने व्यवस्था गरेको हो । कानूनको यस मर्मलाई ध्यान नदिई निवेदक प्रतिवादीलाई कर्तव्य ज्यान मुद्दामा भएको सर्वश्वसहित जन्म कैदको सजायलाई वास्ता नगरि अन्य ज्यान मार्ने उद्योग र रहजनी चोरी तथा डाँका चोरीसमेतका मुद्दामा भएको कैद जरिवानासमेत जोडी कैदमा राख्न पठाएको विपक्षीको कार्य कानूनी र न्यायोचित पनि रहेको नदेखिने ।

(प्रकरण नं. ५)

मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको १० र ४१ नं. अनुसार निवेदक प्रतिवादीलाई सजाय भएका सबै मुद्दा पेटवोलीमा खुलाई एउटै कैदी पुर्जी विपक्षी जिल्ला अदालतबाट नदिई एउटै व्यक्तिका हकमा फरकफरक जिल्ला अदालतबाट पृथकपृथक गरि कैदी पुर्जी जारी गरेको अवस्था छ । यसरी दुईवटा कैदी पुर्जी प्रदान गरेको कारण निवेदक कारागार ऐन, २०१९ को दफा २४(६) को कानूनबमोजिमको सुविधा उपभोग गर्नबाट वञ्चित रहेको स्थिति देखिन

आउँछ । फैसला कार्यान्वयन गर्ने अभिभारा र कर्तव्य भएका जिल्ला अदालतको आपसी समन्वयको अभाव र एउटै व्यक्तिका हकमा फरकफरक अदालतबाट दुईवटा कैदी पुर्जी जारी हुँदा त्यसको दायित्व बरण गरि कानूनले निर्धारण गरेको बीस वर्षभन्दा बढी कैदमा राख्न न्यायको रोहमा उपयुक्त देखिन आउँदैन । कानूनको शासनमा जस्तो सुकै अपराधीलाई पनि कानूनबमोजिम नै सजाय गर्ने र कानूनबमोजिम नै भएको कैद दण्ड जरिवाना असुल गर्नु पर्दछ । धेरै अपराध गरेको आधार र कारणबाट कानूनले तोकेको भन्दा बढी अवधि कैदमा रहने अवस्था सृजना हुनु गैर कानूनी हुन जाने ।

(प्रकरण नं. ७)

कर्तव्य ज्यान मुद्दामा भएको सर्वश्वसहित जन्मकैदको सजाय भुक्तान गरेपछि एकै व्यक्तिलाई एकभन्दा धेरै मुद्दाहरूमा भएको कैद सजायको लगत कारागार ऐन, २०१९ को दफा २४(६) र कर्तव्य ज्यान मुद्दामा सर्वश्व भएपछि एकभन्दा धेरै मुद्दाहरूमा भएको जरिवानाको सजाय मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको १० नं. बमोजिम स्वतः कट्टा हुने हुँदा स्याङ्जा जिल्ला अदालतको पछिल्लो कैदी पुर्जीअनुरूप मिति २०७२।४।१० देखिको निवेदकको थुना गैरकानूनी रहेको देखिने ।

(प्रकरण नं. ८)

निवेदकलाई कर्तव्य ज्यान मुद्दामा सर्वश्वसहित जन्मकैद भएको विषयमा विवाद नभएको, सर्वश्व भएपछि जरिवाना स्वरूप थप कैदमा बस्न नपर्ने मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको १० नं. को

	<p>कानूनी व्यवस्था भएको स्थितिमा कर्तव्य ज्यान मुद्दामा फरार रहेको अवधिमा निवेदकले विभिन्न चोरी डाँका अपराध गरे पनि निवेदक प्रतिवादी भएको पछिल्लो ज्यान मार्ने उद्योग र रहजनी चोरी मुद्दामा कास्की जिल्ला अदालतको मिति २०५४।२।१६ को फैसला र कैदी पुर्जी एवम् स्याङ्जा जिल्ला अदालतको कैदी पुर्जीसमेत अनुसार मिति २०५२।४।१० देखि हालसम्म निरन्तररूपमा कैद थुनामा बसि २० वर्षभन्दा बढी अवधि कैदमा बसेको र मिति २०७२।४।१० देखिको निवेदकको कैद गैरकानूनी रहेको देखिँदा निवेदन मागबमोजिम बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ९)</p>
--	--

४. देवानी कानून : सम्पत्ति

<p>२७.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३२३ - निर्णय दर्ता बदर हक कायम</u> सर्भे नापीको कैफियतमा राजगुठीको जग्गा भनी व्यहोरा उल्लेख हुँदा सोहीमात्र आधार हक प्राप्त गर्ने स्रोत हुन सक्तैन । फिल्डबुकको कैफियतमा उल्लेख भएको व्यहोरालाई अन्य प्रमाणले पुष्टि गरेको हुनुपर्दछ । उक्त फिल्डबुकमा उल्लेख भएको व्यहोराको आधार के हो भनी पुनरावेदक पक्षबाट कुनै प्रमाण पेस भएको छैन । यस अदालतबाट पटकपटक भएको आदेशबाट मालपोत कार्यालय र नापी कार्यालयलाई फिल्डबुकमा राजगुठी भनी उल्लेख भएको व्यहोरा के कुन आधार र निर्णयबाट गरिएको भनी बुझिएकोमा सो सम्बन्धमा कुनै आधार वा निर्णय भएको भनी खुलाइएको देखिँदैन । विवादित जग्गाको नापीको फिल्डबुकको कैफियतमा हरिसिद्धि भवानी गुठी दर्ता भनी उल्लेख भएको एकमात्र आधारमा विवादित जग्गा राजगुठीको भएको मान्नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p>
<p>२८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३२५ - मोही नामसारी</u> मोही बाँडफाँटसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ ले गरेको छ । उक्त ऐनको दफा २६(१) मा...मोहीले कमाई आएको जग्गामा मोहीसम्बन्धी निजको हक निजपछि निजको एकासगोलका पति, पत्नी, छोरा, छोरी, आमा, बाबु, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री छोरा, बुहारी, नाति, नातिनी बुहारी, दाजुभाइ वा दिदी बहिनीहरूमध्ये जग्गावालाले पत्याएको व्यक्तिलाई प्राप्त हुनेछ भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ । उक्त कानूनी व्यवस्थाबाट मोहियानी लागेको जग्गामा जग्गाधनीले पत्याएको मोहीको हकदारको नाममा मोही हक नामसारी हुने देखिने । मोही दामोदर चौधरीको एकासगोलका अरु हकदार भएको देखिँदैन । अरु हकदार नभई दुई छोरा हकदार भएको र एक भाइ छोरा भगलुले हक त्याग गरेको अवस्थामा जग्गाधनीले नपत्याएको भएता पनि वादीको नाममा नामसारी हुनसक्ने देखिन्छ । मोही हक नामसारीको लागि मुद्दा कारवाही चलिरहेकोमा त्यो निर्णय नभइरहन पनि सक्तैन । फिरादीले पेस गरेको प्रमाण तथा सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त सम्बद्ध प्रमाणको आधारमा निर्णय गर्नु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हो । जग्गाधनीले वादीलाई मोहीमा नपत्याएको भएता पनि मोही लागेको</p>

	<p>जग्गाको मोही नामसारी नगरी राख्दा नामसारी प्रक्रिया शून्यमा पुग्न सक्ने अवस्था हुने । (प्रकरण नं. ५)</p> <p>जग्गा बाँडफाँट नगरी जग्गावाला, मोही तथा मोहीका हकदारको सहमतिमा जग्गाको मूल्य बराबरको रकम लिई पूरै जग्गा कुनै एको नाममा पनि कायम हुन सक्छ । प्रस्तुत विवादमा जग्गाधनी र मोहीका हकदारहरूबीच सहमतिमा बाँडफाँट गर्ने गराउने जस्ता काम कारवाही नभएको भएता पनि मोही नामसारीको लागि मोहीको शेषपछिका दुईजना हकदारमध्ये एकजना हकदारको मञ्जुरीनामाले अर्को हकदारले प्रक्रियागतरूपमा मोही नामसारीको काम कारवाही अगाडि बढेको देखिन्छ । मोहियानी हक मोहीका हकदारमध्ये एकजनालाई मात्र प्राप्त हुने कुरामा विवाद छैन । त्यसै गरी मोही हक शून्यमा परिणत पनि हुनसक्ने ।</p> <p>भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ दफा २६ को उपदफा (१) को कानूनी व्यवस्था जग्गाधनीले पत्याएको मोहीको एकाघरको हकदारको नाममा मोही नामसारी गर्नुपर्ने भन्ने हो । प्रतिवादीले जग्गाधनीको तर्फबाट वादी शिवनारायण चौधरीलाई मोहीमा नपत्याएको भएता पनि साविक मोहीको मृत्युपछि यिनै वादीले जग्गा कमाई कुत बालीबापत रकम धरौट राखेको अवस्थामा वास्तविक जोताहाको नाममा नामसारी गर्न इन्कार गर्दा सो कानूनी व्यवस्थाको अर्थ र परिभाषा निष्क्रिय हुन्छ । कानूनका व्यवस्थाको अर्थ र परिभाषालाई निष्क्रिय हुने गरी अदालतले व्याख्या गर्न मिल्दैन । अदालतले सन्दर्भ र परिप्रेक्ष्यको आधारमा कानूनको उद्देश्य, परिणाम र भावनामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी व्याख्या गर्नुपर्ने । (प्रकरण नं. ७)</p>
२९.	<p><u>निर्णय नं. ९३४० - कारवाही गरी क्षतिपूर्तिसमेत दिलाइ पाउँ</u></p> <p>एउटै प्रकृतिको उही पक्षहरू बीच चलेको मुद्दामा एकपटक सक्षम अदालतबाट निर्णय भई उक्त निर्णय अन्तिम भएर बसेको अवस्थामा पुनः सोही विषयमा उजुर गर्न पाउने हक अ.बं. ८५ नं. को व्यवस्थाले वादीलाई रहे भएको नपाइने । (प्रकरण नं. ६)</p>
३०.	<p><u>निर्णय नं. ९३४३ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>सम्पत्तिसम्बन्धी अधिकार प्रत्येक व्यक्तिको नैसर्गिक अधिकार भएको र यस्तो अधिकारलाई संविधान एवम् कानूनले संरक्षण गरेको पाइन्छ । नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ लेसमेत सम्पत्तिको हकलाई मौलिक हकको रूपमा ग्रहण गरी प्रत्येक नागरिकलाई प्रचलित कानूनको अधीनमा रही सम्पत्ति आर्जन गर्ने, भोग गर्ने, बेचबिखन गर्ने र सम्पत्तिको अन्य कारोबार गर्ने हक प्रदान गरेको छ । यस्तो विशिष्ट मौलिक हकको रूपमा स्थापित भएको सम्पत्तिसम्बन्धी अधिकारमा सम्बन्धित व्यक्तिको सहमती बिना रोक्का राख्नु संविधान एवम् कानूनतः मिल्ने अवस्था नदेखिने ।</p> <p>विवादित जग्गाहरूलाई जिल्ला अदालतबाट राखिएको रोक्का आदेशमा एकाघर सगोलको अंशियार भनी उल्लेख भएको देखिँदा अर्को आदेश नभएसम्मका लागि भन्दै रोक्का राख्ने गरेको र पुनरावेदन अदालतबाट समेत सो आदेशलाई सदर कायम राखेको देखिन्छ । तर</p>

	<p>जसको हकमा रोक्का राखिएको हो उसको विवादित सम्पत्तिमा हक लाग्न सक्ने स्पष्ट र कानूनसङ्गत आधार नखुलाई एकाको बापतमा अर्काको नामको सम्पत्ति रोक्का राख्न मिल्न सक्ने अवस्था नरहने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>
३१.	<p><u>निर्णय नं. ९३४८ - लेनदेन</u></p> <p>लिखतमा ऋणीलाई ऋणको रकम बुझाउन भाखा दिएकामा सो अवधिसम्म धनीले ऋणीलाई रकम नमाग्ने वाचा गरेकोसम्म हो । तर सो अवधिभित्र धनीलाई रकमको आवश्यकता पन्यो भने आफ्नो रकम माग्नै नहुने भनी प्रतिबन्धित गर्ने र त्यसरी मागेमा थैली भुस हुनेकुरा गर्नु न्यायोचित नहुने ।</p> <p>मुद्दा गर्ने हदम्याद रहेसम्म साहुको नालेस गर्ने हक रहन्छ । भाखाभित्रै धनीले ऋणमा लगानी गरेको रकममा ऋणीलाई कचकच गर्न नहुने भन्नेसम्म कुरामा भाखाको अवधि समाप्त हुनुपूर्व नालेस परेकामा ऋणमा लगानी गरेको रकममा साहुको हक नै नहुने आसामीले ऋण तिर्ने नपर्ने भन्ने होइन । साहुले ऋणमा लगानी गरेको रकममा लगानी गरेको मितिबाट कानूनले हदम्याद नसकिएको अवस्थासम्म हक रहिरहेको हुन्छ । लिखतको भाखापूर्व धनीको हक नपुग्ने, नालेस गर्न नपाइने, नालेस गरेमा लिखतको रकम ऋणीले बुझाउनु नपर्ने र थैली भुस हुने अर्थ लगाउन मिल्ने नदेखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>
३२.	<p><u>निर्णय नं. ९३५५ - लेनदेन</u></p> <p>कपाली तमसुकका धनी र राजिनामा लिखतका धनी (खरिदकर्ता) फरकफरक व्यक्ति रहेको अवस्थामा दुवै लिखतको अन्तरसम्बन्ध रहेको छ भनी विश्वास गर्न सकिने अवस्था नहुँदा अलगअलगरूपमा तयार भएको कपाली तमसुक र राजिनामा लिखतको आ-आफ्नै अस्तित्वलाई एकअर्कासँग जोडेर कुनै प्रमाण तथा कानूनी आधारविहीन अवस्थामा तिनीहरूको स्वतन्त्र अस्तित्वमाथि प्रभाव पर्ने गरी समाहित गर्न नमिल्ने अवस्थामा कानूनी मान्यता प्राप्त लिखतबमोजिमको दायित्वलाई प्रतिवादीले बिना आधार इन्कार गर्न सक्ने अवस्था नआउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>प्रतिवादीले लिखत फट्टा गर्ने आफ्नो दायित्व पूरा नगरेको अवस्थामा प्रतिवादी जिकिरबमोजिम कानूनअनुसार भएको कपाली तमसुक लिखतलाई अन्य मौखिक कथनहरूबाट गलत सावित नमिल्ने हुँदा कानूनले स्पष्टरूपमा निर्धारण गरेको प्रक्रिया नपुन्याएको अवस्थामा अन्य प्रक्रियाबाट भए गरेको व्यवहारले कानूनी मान्यता पाउन नसक्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ८)</p>

३३.	<p>निर्णय नं. ९३७१ - निर्णय दर्ता बदर दर्ता हक कायम कुनैपनि जग्गासम्बन्धी मुद्दाको विवादमा हकदैया, हदम्याद र हकको स्रोतको विवेचना हुन जरुरी हुन्छ । आयकर अदालतको कार्यबाट कुनै जग्गामा कसको हक पुगेको छ छैन भनी हेरिने कार्य हुन नसक्ने । आफ्नो हक कायम भएको जग्गा हो र त्यस्तो जग्गा अरु कसैले दर्ता गराएको रहेछ भने जग्गा पजनीका १७ नं. समेतको आधारमा दूषित दर्ता भएका मितिले ६ महिनाभित्र नालेस गर्नुपर्ने । (प्रकरण नं. ४)</p>
३४.	<p>निर्णय नं. ९३७५ - मोही बेदखली प्रतिवादी प्रत्यर्थीले मोही बेदखली गरेको स्पष्ट देखिएको अवस्थामा वादी दाबी पुग्न नसक्ने गरी भएको सुरु भूमिसुधार कार्यालय, बाँकेको मिति २०६२।२।२९ को फैसला, त्यसैलाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, नेपालगन्जको मिति २०६७।१२।१६ को फैसलासमेत मिलेको नदेखिँदा ती दुवै फैसला उल्टी भई प्रतिवादी प्रत्यर्थीले मोही बेदखली गरेको हुँदा प्रत्यर्थीलाई भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा ३२ को उपदफा (१) (क) (ख) बमोजिम रु.१०००।- जरिवाना भई ऐ. ३२(२) (क) बमोजिम वादीलाई फेरि भोगचलन गर्न दिनु भनी विपक्षी जग्गाधनीका नाममा निर्देशसमेत गर्ने । (प्रकरण नं. २)</p>
३५.	<p>निर्णय नं. ९३८७ - स्ववासी घरजग्गा दर्ता जग्गाको दर्ता गर्ने, स्रेस्ता खडा गर्ने कानूनी अधिकार तथा कर्तव्य भएका मालपोत, कार्यालयले आफ्नो कार्यालयबाट भएको एउटै कित्ता जग्गाको फिल्डबुकमा साबिक र हालमा फरकफरक व्यहोरा जनाई आफ्नो कानूनी कर्तव्य र दायित्वमा आफैँ प्रश्न खडा गरी पहिलेको सँगै भएको निर्णयमा कि.नं. १४४ को जग्गा धनबहादुरको नाममा जग्गा दर्ता गरी प्रमाण पुर्जा दिइसकेको स्वीकार गरी सोही निर्णयबाट पुनरावेदकको कायम भएको जग्गा दर्ता गर्न आफ्नै कार्यालयमा रहेको पुनरावेदन संलग्न निर्णय पुनरावेदकले पेस गर्न नसकेको भन्ने जस्ता बुँदा उल्लेख गरी अस्वीकार गरेको पाइँदा मालपोत कार्यालयको निर्णय तथ्यमा आधारित र वस्तुगत हुन नसकी आत्मगतरूपमा भएको देखिन आई न्यायोचित रहेकोसमेत मान्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. ४)</p> <p>जग्गा (नाप जाँच) ऐन, २०१९ को दफा ६(५) बमोजिम नापी गोश्वाराले कानूनबमोजिम बुझ्नुपर्ने प्रमाण बुझी तोकिएको समितिमा पेस गरी दर्ता गर्न सिफारिस / निर्णय गरेको कुरालाई मालपोत कार्यालयले पुनः छानबिन गरी मालपोत ऐन, २०३४ को दफा ७(१) अनुसार तोकिएको समितिमा राखी नापी गोश्वाराको निर्णय परिवर्तन गर्न पाउने अधिकार मालपोत कार्यालयलाई मालपोत ऐनको उक्त दफाले कानूनी अधिकार दिएको देखिँदैन । मालपोत कार्यालयले पछिल्लो निर्णय गर्दा कानूनको अख्तियारी देखाई मिति २०४२।१।५ मा ६ नं. नापी गोश्वारा लमजुडबाट भएको निर्णयलाई बदर गर्न सकेको नपाइएको हुँदा मालपोत कार्यालयले गरेको निर्णय कानूनको अख्तियारीभित्र रही भए गरेको देखिन नआउने । (प्रकरण नं. ६)</p>

३६.	<p><u>निर्णय नं. ९३८८ - लेनदेन</u> कानूनमा स्पष्ट भएका कुरामा अदालतले अनुमान गरी रजिस्ट्रेसन गर्ने अड्डामा तोकिएको अधिकारीसँग पेस भई सनाखत गरिसकिएको तर पारित हुन नपाएको स्थितिमा मात्र कपाली सरहको अधिकार वादी साहुमा सृजना हुन्छ भनी व्याख्या र विश्लेषण गरी न्यायिक निष्कर्षमा पुग्न मनासिब हुने नदेखिने।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p>
३७.	<p><u>निर्णय नं. ९४०५ - उत्प्रेषण</u> एउटै निर्णयउपर असाधारण अधिकार क्षेत्र र साधारण अधिकार क्षेत्रबाट मुद्दा परेको छ भने साधारण अधिकार क्षेत्र नै आकर्षित हुन आउने।</p> <p>(प्रकरण नं. ९)</p> <p>संवैधानिक व्यवस्थाअनुरूप अर्को उपचारको व्यवस्था अथवा साधारण अधिकार क्षेत्रको व्यवस्था नभएको वा सो व्यवस्था भए पनि सो उपचार अपर्याप्त भएको अवस्थामा मात्र रिट क्षेत्राधिकार आकर्षित हुने।</p> <p>(प्रकरण नं. १०)</p>
३८.	<p><u>निर्णय नं. ९४०७ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> नाबालकको वास्तविक संरक्षक भनेका आमा र बाबु नै हुन्। बाबु आमा छँदा छँदै कुनै खास कारणबाहेक नाबालकहरूको संरक्षक अरु हुन सक्ने अवस्था हुँदैन। एउटै परिवारकी आमाले व्यवहार गरी मुद्दा हार जित भएपछि सम्पत्ति जान लाग्यो भनी बाबुले निवेदन गरी आफ्नो भाग छुट्याई लिई सकेपश्चात् पुनः नाबालकहरूको बाबु आमा छँदा छँदै मावली हजुरबुवाले नाति नातिनीको हकमा निवेदन गर्ने र बाबु आमाको लिखितजवाफसमेतको व्यहोरा हेर्दा पनि रिट निवेदकलाई सघाउ पुग्ने खालको देखिएको अवस्थामा प्रथम दृष्टि मै निवेदक सफा हात लिई आएको देखिन नआउने।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p>
३९.	<p><u>निर्णय नं. ९४०८ - लेनदेन</u> लिखत परीक्षणमा दक्षता हासिल गरेका विशेषज्ञहरूको राय न्याय सम्पादनको सहजताको लागि भएको तथ्यमा विवाद छैन। लिखत परीक्षण वैज्ञानिक कार्य हो। वैज्ञानिक तरिकाले विवादित लिखतको परीक्षण हुने हुँदा विशेषज्ञको राय विश्वास नगर्ने मनासिब आधार र कारण भएमाबाहेक निजले व्यक्त गरेको रायलाई अस्वीकार गर्न नमिल्ने।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>
४०.	<p><u>निर्णय नं. ९४०९ - दर्ता फोड गरी दर्ता गरिपाउँ</u> संयुक्त दर्तामा रहेको सम्पत्तिमा अन्यथा उल्लेख भएमा बाहेक सबै दर्तावालाको बराबर हक रहेको मान्नुपर्ने हुन्छ। सो सम्पत्तिमा बराबर हक छैन भन्ने कुरा कुनै पक्षले भन्न मिल्दैन। संयुक्त दर्ता र हाँगापिच्छे सगोल लगायतको अरु दर्ताको यहि फरक हो। सगोल दर्तामा दर्तावाला भनेको आलङ्कारिक हुन्छ। सगोल जग्गामा दर्तावाला लगायतका अंसियारहरूको</p>

	<p>हक हुन्छ । संयुक्त दर्तामा बराबर हक हुन्छ । प्रस्तुत दर्तामा यी प्रतिवादी आफैँ सहभागी भै कहिकतै नालिश नगरी चित्त बुझाई व्यवहारसमेत चलाई बसेको र वादीले दर्ता फुटाउनका लागि कारवाही चलाएपछि प्रतिउत्तरपत्रबाटमात्र यो विवाद खडा गरेकोलाई मनासिब मान्न नमिल्ने ।</p> <p>अपुतालीको विवादलाई संयुक्त दर्ताले टुङ्ग्याई सकेको छ । संयुक्त दर्ताभन्दा पहिलेको अपुताली हक हिस्साको कुरालाई फेरी ब्युँताउनका लागि विबन्धन, समर्पण, व्यवहार तथा कारोबारको निश्चितता (certainty of transactions), असल नियत, सदाचार र नैतिकता सबै कुराले प्रतिवादीलाई छेकेको छ । ती छेकबारहरू निरर्थक हुने गरी अपुतालीको महल लगायतका कानूनले प्रतिवादीलाई मद्दत गरेको र प्रतिवादीले ती कानूनको आधार लिन सकेको देखिँदैन । उल्टो यसमा अपुतालीको महलको २० नं. को हदम्यादको छेकबारसमेत लाग्ने अवस्था रहने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>
<p>४१.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४१७ - उत्प्रेषण</u></p> <p>स्वास्नी छोराहरू सँगसँगै रहेको अवस्थामा घरको मुख्यको हैसियतले गरेको व्यवहारप्रति निजको प्रथम जिम्मेवारी हुने भए पनि त्यस्तो व्यवहारमा ऋण खाँदा सँगै बस्नेले जिम्मेवारी लिनै नपर्ने भन्ने हुँदैन । एकासगोलको परिवारमा लिएको ऋण पनि सगोलकै सम्पत्तिबाट तिर्नपर्ने कुरामा विवाद हुन नसक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>सगोलको परिवारमा रहँदा घर व्यवहार गर्ने मुख्य व्यक्तिको हैसियतले गरेको व्यवहारप्रतिको पहिलो जवाफदेहिता त्यस्तो व्यवहार गर्ने मुख्य व्यक्तिउपर हुनु पर्ने भएपनि त्यस्तो व्यक्तिले रेको व्यवहार सामूहिक हित प्रयोजनको लागि भएकाले त्यस्तो ऋणबाट लाभ लिने सबैले त्यस्तो ऋणप्रतिको दायित्वलाई निर्वाह गर्नु पर्ने नै हुन्छ । सगोलमा रहेको अवस्थामा सगोलको सम्पत्तिबाट बढे बढाएको सम्पत्तिमा सबैको बराबरी हक लाग्ने तर सगोलको परिवारको ऋण तिर्ने दायित्व सबैको बराबरी नहुने भन्ने हुँदैन । त्यसै हुनाले सबैले खाएको ऋणउपरको दायित्व घरको मुख्यको मात्रै हुन्छ भन्न न्यायसङ्गत र कानूनसम्मत दुवै हुन नसक्ने ।</p> <p>पारित बन्डापत्रको मितिभन्दा अगावै खडा भएको तमसुकअनुसारको ऋण तिर्ने दायित्व ऋण खाने समयमा सँगै बस्ने १२ वर्ष उमेर पुगेका परिवारका सबै सदस्यको हुने भनी मुलुकी ऐन, दण्डसजायको २६ नं. मा कानूनी व्यवस्था भएकैबाट ऋण लिने परिवारको मुख्य व्यक्तिको सम्पत्तिमात्र पक्रनु पर्ने भन्न र त्यस्तो व्यक्तिको नाममा कुनै चल अचल सम्पत्ति केहि बाँकी रहेको नदेखिएको अवस्थामा ऋण खाँदासँगै बसेका अन्य स्वास्नी छोराहरूको नाउँमा रहेको सम्पत्तिबाट साहुले आफ्नो लेनदेनको बिगो असुल गर्न नपाउने भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>

४२.	<p>निर्णय नं. ९४१९ - मोही नामसारी</p> <p>यसरी मोहीको मृत्युपश्चात मोहीले कमाई आएको जग्गाको मोहियानी हक प्राप्त गर्नको लागि निजपछि निजको पति, पत्नी, छोरा, छोरी, आमा, बाबु, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, छोरा बुहारी, नाति, नातिनी बुहारी, दाजुभाइ वा दिदीबहिनीहरू मध्ये जो मोहीसँगै एकासगोलमै रहे बसेका छन् त्यस्तो व्यक्तिलाई जग्गाधनीले मोहीको रूपमा पत्याउन सक्ने र सोही व्यक्तिले नै मोहीले कमाई आएको जग्गाको मोहियानी हक प्राप्त गर्ने कुरामा दुविधा नदेखिने।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>
४३.	<p>निर्णय नं. ९४२४ - निर्णय दर्ता बदर हक कायमसमेत</p> <p>प्रमाणको रूपमा प्रस्तुत भएको मन्जुरनामा लिखतका सम्बन्धमा नै पक्षले जालसाजीको प्रश्न खडा गरेको अवस्थामा सो विषयलाई टुङ्गोमा नपुन्याई मुद्दाको फैसला गर्नु कानूनसङ्गत हुने नदेखिने।</p> <p>(प्रकरण नं. ३)</p>
४४.	<p>निर्णय नं. ९४२९ - उत्प्रेषण / निषेधाज्ञा</p> <p>कुनै दुई पक्षबीच भएको करारनामाबमोजिम एक पक्षले अर्को पक्षलाई बहन गर्नुपर्ने दायित्व करारीय दायित्व हो। करारीय दायित्वको अवस्था रहेसम्म थुना वा कैदमा राख्न नमिल्ने अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अभिसन्धि” १९६६ को अवधारणा हो। तर त्यस्तो करारीय दायित्व सम्बन्धित करारको पक्षले पालना नगरेकाले पालना गराइपाउँ भनी अधिकारक्षेत्र रहेको अदालतमा मुद्दा दायर गरी भएको फैसलाबमोजिम कुनै पक्षले अर्को पक्षलाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने दायित्व करारीय दायित्व नभई कानूनी दायित्व हुन्छ। करारीय दायित्व अदालतको फैसलाबाट कानूनी दायित्वमा रूपान्तरण भएपछि त्यस्तो कानूनी दायित्व सम्बन्धित पक्षले पूरा गर्नुपर्ने।</p> <p>(प्रकरण नं. ७)</p> <p>विशेष ऐनमा रहेका कानूनी व्यवस्थाका हकमा सोही विशेष ऐन आकर्षित हुने र विशेष ऐनमा व्यवस्था नभएको अवस्थामा मुलुकी ऐनका प्रावधान क्रियाशील हुन्छ। करारको दायित्व पूरा नगरेबापत अदालतको फैसलाले सृजना गरेको कानूनी दायित्वको पालनाका सम्बन्धमा करार ऐन, २०५६ मा स्पष्ट व्यवस्था नभएको अवस्थामा मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको महल स्वभावतः आकर्षित हुन जाने।</p> <p>मुद्दामा भएको फैसलाअनुसार सम्बन्धित पक्षले बहन गर्नुपर्ने कानूनी दायित्वअनुरूप बिगो असुलीको लागि उपचार प्राप्त गर्न नसक्ने हो भने अदालतको फैसला शून्यको स्थितिमा पुग्दछ। जसको परिणाम कानूनी दायित्ववालाले स्वतः उन्मुक्ति पाउने भई न्यायको वास्तविक मर्मविपरीत हुन जाने।</p> <p>(प्रकरण नं. ८)</p>

४५.	<p>निर्णय नं. ९४४८ - उत्प्रेषण</p> <p>विवादरत पक्षहरूले सामूहिकरूपमा गरेको मन्जुरीबमोजिम अदालतले निर्णय वा आदेश गरेमा त्यसबाट दुवै पक्षले न्यायको अनुभूति गर्न पाउने अवस्थाको सृजना हुन जाने ।</p> <p>विवादरत दुवै पक्षलाई न्यायको अनुभूति हुने गरी न्याय सम्पादन गर्नु पनि न्यायका मान्य सिद्धान्तभित्रै पर्ने कुरा हो । रिट निवेदनमा उठाइएका विवादित विषयका सम्बन्धमा निवेदक र विपक्षीहरूले दिएको संयुक्त निवेदनबमोजिम आदेश जारी गर्न कुनै कानूनले प्रतिबन्ध लगाएको छैन र यस आदेशबाट अन्य पक्षलाई कुनै किसिमको असर पर्ने अवस्था र स्थिति पनि छैन । यस्तो स्थितिमा निवेदक र विपक्षीहरूको संयुक्त निवेदनबमोजिम आदेश जारी गर्दा दुवै पक्षले न्यायको अनुभूति गर्ने भई पूर्ण न्याय प्राप्त हुने देखिन आउँछ, जुन संविधानको मर्म र भावना तथा पक्षहरूको चाहनाअनुकूल हुने देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>
४६.	<p>निर्णय नं. ९४६० - मोही नामसारी</p> <p>मोही लागेको जग्गाको लगत र विवरण अद्यावधिक राख्ने आधिकारिक निकाय भूमिसुधार कार्यालय हो । भूमिसुधार कार्यालयको रेकर्डमा नै मोही लगत कट्टा भएको भन्ने कुरा नदेखिएको अवस्थामा त्यस्तो मोहीको लगत कट्टा भई सकेको भनी अदालतले अनुमान गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p> <p>प्रत्यर्थीको पतिको मोही लगत कट्टा भइसकेको भन्ने जिकिर लिने पुनरावेदक प्रतिवादीले नै सो कुराको तथ्ययुक्त प्रमाण पेश गरी आफ्नो दाबी पुष्टि गराउनु पर्ने हुन्छ । मोहीको लगत कट्टा गर्ने अधिकारप्राप्त निकाय भूमिसुधार कार्यालय भएको सन्दर्भमा मालपोत कार्यालयको सेस्तामा मोहीको लगत कट्टा भएको कैफियत जनिएको भन्ने मात्र जिकिरले मोही लगत कट्टा भएको मान्न मिल्ने नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p>
४७.	<p>निर्णय नं. ९४६२ - उत्प्रेषण / परमादेश</p> <p>दसी व्यवस्थापनका सम्बन्धमा कानूनमा भएको प्रावधान कार्यान्वयन नगर्दा एकातर्फ सम्बन्धित मालधनीलाई नोक्सान पर्न जाने कुरा अपेक्षित नै हुन्छ भने अर्कोतर्फ वैदेशिक मुद्रा खर्च गरी विदेशबाट आयात गरिने सवारी साधन जस्ता मालवस्तु मुद्राको किनारा हुन लाग्ने लामो समयसम्म त्यत्तिकै थन्क्याएर राख्दा खिया लाग्ने, इन्जिन नै सिज हुने र विभिन्न कारणबाट नोक्सान भई परिणामतः राज्यकै लागि अपुरणीय क्षतिको अवस्था सिर्जना हुन पुग्दछ । यस्तो स्थिति आउन नदिनेतर्फ सम्बन्धित जिम्मेवार निकाय र पदाधिकारी जिम्मेवार हुनै पर्दछ । अन्यथा त्यस्तो हानि नोक्सानीको जिम्मेवारी पनि आफ्नो कर्तव्य प्रति उदासिन रहने सम्बन्धित निकाय वा पदाधिकारी नै हुनु पर्दछ । व्यक्तिगत त्रुटिको दायित्व राज्यमाथि थोपरी रहने कुरा न्यायोचितसमेत हुन नसक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>

<p>४८.</p>	<p>निर्णय नं. ९४६३ - परमादेश</p> <p>मृत्यु भैसकेको व्यक्तिका नाउँको जग्गा रोक्का राख्न पठाउने लिखित जवाफ प्रस्तुतकर्ताले जग्गा कसको नाउँमा छ, उक्त जग्गा सुरक्षण (धितो) स्वरूप ग्रहण गर्न मिल्ने हो वा होइन हकवाला कति छन्, त्यस सम्बन्धमा केही नबुझी हकवालालाई सरोकार नै नराखी जग्गा रोक्का राख्न पठाएकोमा जग्गा रोक्का राखेको थाहा थियो भन्न मिल्दैन, भए त्यसको लिखितरूपमा पुष्टि गर्न सक्नु पर्छ, त्यस्तो भएको छैन। दा.खा. नामसारीका लागि मालपोत कार्यालय गएकोमा रोक्का रहेकाले हुन नसकेको भनी निवेदनमा उल्लेख गरेकै छ, गैरकानूनी तरिकाको आदेशले रोक्का रहेको जग्गा परमादेशको आदेशद्वारा फुकुवा हुने।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>सम्पत्तिसम्बन्धी हक मौलिक हक हो। यसमा हकवालाले आफ्नो सम्पत्ति हक हस्तान्तरण गर्ने खरिद बिक्री गर्ने, उपभोग गर्ने कुरा व्यक्तिका संविधानले ग्यारेण्टी गरेका अधिकारहरू हुन्। आफ्नो नाममा कहिले जग्गा दाखिल खारेज नामसारी गर्ने भनी निवेदनहरूलाई विपक्षी बैङ्कले सिकाउने भन्ने होइन। सुरक्षण लिँदा कानूनसम्मत तरिकाले कानूनले लिन हुने सम्पत्ति कानूनको रित पुऱ्याई लिनुपर्ने हो, मनपरी तरिकाले लिन पाउने होइन।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>४९.</p>	<p>निर्णय नं. ९४७४ - धर्मलोप</p> <p>प्रतिवादीहरूले कुन मितिदेखि गुठीको उद्देश्यअनुरूप पूजा आजा गर्नु पर्ने हो र कुन मितिदेखि पूजा आजा गर्न छोडेका हुन् भन्ने तथ्य वादीले फिरादमा उल्लेख गरेको देखिँदैन। प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २६ मा देवानी मुद्दामा आफ्नो दाबी प्रमाणित गर्ने भार वादीमा रहने व्यवस्था रहेको हुँदा अदालतमा नालेस दिने पक्षले आफ्नो दाबीलाई पुष्टि र प्रमाणित गर्ने सबै तथ्य र प्रमाण स्पष्टसँग खुलाई देखाई नालेस गर्नुपर्ने।</p> <p>(प्रकरण नं. ११)</p> <p>गुठीको महलको ३ नं. बमोजिम गुठीको जग्गा नास्न वा मास्न पाउने अवस्था हुँदैन, नासे मासेमा धर्मलोप गरेको ठहर्ने हुन्छ र धर्मलोप गर्ने व्यक्ति गुठीबाट निस्काशित हुने भई धर्मलोप नगर्ने अरु गुठियारले मात्र गुठी चलाउन पाउने हुन्छ। फिरादमा उल्लिखित “दपा” निजी गुठी विवादित जग्गासमेतको आयस्ताबाट सञ्चालन हुने भन्ने देखिँदा सो गुठीको जग्गाबाट प्राप्त हुने आयबाट गुठीको उद्देश्यबमोजिम वादी प्रतिवादीलगायत निजहरूका छोरा नातिसमेतका पछिल्ला पुस्ताका गुठियारले आफ्ना स्वर्गीय पुर्खाहरूको सम्झनामा विभिन्न पूजा गरि सो निजी गुठीलाई निरन्तरता दिनुपर्ने।</p> <p>(प्रकरण नं. १२)</p> <p>अक्षयकोषको ब्याज रकमबाट गुठीको सञ्चालन गर्दा गुठीको रित, परम्परा, धर्म, संस्कृतिमा कुनै असर नपर्ने र गुठीको निरन्तरता यथावत् रहनेमा पनि विवाद छैन। यस्तो स्थितिमा नेपाल सरकारबाट जारी निर्देशिकाबमोजिम अक्षयकोष खडा गरि सोको ब्याजबाट गुठी सञ्चालन गर्न भएका काम कारवाहीलाई धर्मलोप गरे भन्न मिल्ने नदेखिने।</p> <p>(प्रकरण नं. १७)</p>

	<p>मालपोत विभागबाट जारी भएको जग्गा प्रशासन निर्देशिका, २०५८ ले निर्दिष्ट गरेबमोजिम विवादित निजी गुठीको जग्गा रैकरमा परिणत गर्नु अघि सो जग्गाको न्यूनतम मूल्याङ्कनबमोजिमको रकमको अक्षयकोष खडा गरि ब्याजमात्र झिक्न पाउने गरि बैंकको मुद्दती खातामा सो अक्षयकोषको रकम जम्मा गरेको देखिएको छ । सो निर्देशिकाबमोजिम भए गरेका काम कारवाहीलाई प्रकाशमणि शर्मा विरुद्ध नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद् सचिवालयसमेत भएको उत्प्रेषण परमादेशसमेतको रिट निवेदनमा यस अदालतको पूर्ण इजलासबाट मिति २०६४।१०।१० मा भएको आदेशले समेत प्रतिकूल असर पारेको नदेखिएको हुँदा निर्देशिकाबमोजिम रजिस्ट्रेसन प्रयोजनको लागि हुने न्यूनतम मूल्याङ्कनबमोजिमको रकम अक्षयकोषमा राखेको देखिँदा बिक्री गरि प्राप्त सबै रकम अक्षयकोषमा नराखेको मात्र कारणबाट पनि धर्मलोप गरे भन्ने वादीका विद्वान् कानून व्यवसायीको बहस जिकिरसँग पनि सहमत हुन नसकिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २०)</p>
५०.	<p><u>निर्णय नं. ९४८५ - मोही लगत कट्टा</u></p> <p>भूमिसुधार कार्यालयमा रहेको तथ्यगत प्रमाणको विरुद्ध अन्यत्र खडा भएको कागजातहरू मोहीको लगत सम्बन्धमा प्रमाणयोग्य मान्न मिल्ने पनि होइन । मोहीको लगत सम्बन्धमा वादी पक्षले आधिकारिक निकायबाहेक अन्य कार्यालयबाट प्राप्त गरेको कागजातमा मोही उल्लेख नहुँदा भूमिसुधार कार्यालयमा रहेको तथ्यगत प्रमाणको विपरीत प्रतिवादीका बाबु सुफल सतार मोही हुँदै होइन भन्न सकिने अवस्था देखिन नआउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा २९ बमोजिम मोहीले तोकिएको कुत नबुझाए मोहियानी हक समाप्त हुन सक्ने देखिन्छ । तर यी निवेदक वादीले तोकिएको कुत नबुझाएतर्फ छुट्टै उजुर गरेको पनि नदेखिएको एवम् मोहीको लगत कट्टा गराई माग्न भूमिसुधार कार्यालयमा दरखास्त गर्दासमेत सो कुराको जिकिर लिन सकेको नदेखिँदा प्रतिवादीको मोहियानी हक समाप्त भएको मान्न नमिल्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ९)</p> <p>भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को २०५३ र २०५८ सालमा भएको चौथो संशोधनद्वारा थप तथा पाँचौं संशोधनद्वारा थप व्यवस्थापश्चात् पनि उक्त ऐनको दफा २६(१)(ग) यथावत् रहेको देखिन्छ । यसले भूमिसम्बन्धी ऐनको दफा २६(१)(ग) बमोजिम पनि मोहियानी हक समाप्त हुने हो भन्ने सन्दर्भमा हेर्दा भूमिसम्बन्धी ऐनको दफा २६(१)(ग) र उक्त ऐनको २०५३ र २०५८ सालमा दफा २६ख, २६घ र २६घ२ मा भएको चौथो संशोधनद्वारा थप एवम् पाँचौं संशोधनद्वारा थप व्यवस्थापश्चात् भएको कानूनी व्यवस्थालाई एकै ठाउँमा व्याख्या गर्नुपर्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १२)</p>

<p>५१.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४८७ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> दुई छुट्टाछुट्टै कानूनलाई एकैसाथ राखि कुनै अर्थ निकाल्न पर्दा दुवैमा एक अर्कासँग बाझिने वा विरोधार्थ हुने गरि सोचिनु हुन्न । अपितु, दुवै कानूनबिच सामञ्जस्यता राखि त्यसको अभिप्रायको अर्थ निकालिनु पर्दछ । कुनै दुई कानूनका प्रावधानहरू विरोधाभाषपूर्ण देखिएकै अवस्थामा पनि बालबालिका जस्ता समाजको कमजोर पक्ष वा समुदायको हितलाई केन्द्रविन्दुमा राखि न्याय निरोपण गरिनु पर्ने । लेनदेन व्यवहारको ८ नं.ले घरको मुख्यबाट भएको लेनदेन व्यवहार गोश्वारा धनबाट चल्ने भयो । तर, त्यस्तो सगोल गोश्वारा धनमा बाह्र वर्षमुनिको नाबालकको पनि हक रहेछ भने सो हकसम्म चलाउन पाउने हुँदैन । प्रस्तुत विवादमा ऋण लिने व्यक्ति निवेदिकाको बाबु र पति हुँदा घरको मुख्य व्यक्तिले गरेको घर व्यवहार लेनदेन व्यवहारको ८ नं. ले सगोलको गोश्वारा धनबाट नै चल्ने भयो । तर, सगोलमा रहेको बाह्र वर्षमुनिका बालबालिकाको हकमा भने अंश हक सुरक्षित राख्दै दण्ड सजायको २६ नं. ले बिगोबापत जायजात गर्दा बाह्र वर्षदेखि माथिकाको मात्र अंश जायजात हुन सक्ने देखिन्छ । यसप्रकार दुनियाँको बिगोबापत जायजात गर्दा बाह्र वर्षमुनिका बालबालिकाको अंश सर्वस्व गर्न मिल्ने हुँदैन । यी दुवै कानूनी प्रावधानको आधारबाट दुनियाँको बिगोबापत जायजात गर्दा ऋणी घरको मुख्य रहेछ भने सगोलको गोश्वारा धनबाट हुने तर सगोलमा बाह्र वर्षमुनिका बालबालिका रहेछन् भने निजहरूको अंश भाग जायजात हुँदा छुट्टाई दिनुपर्ने हुन्छ । बाह्र वर्षमाथिका अंशियारको मात्रै अंश जायजात गर्नुपर्ने भनि कानूनले नै प्रस्ट गरेको अवस्थामा बाह्र वर्षमुनिका निवेदिकाहरूको अंश भाग पर सारि फैसला कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p>
<p>५२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५०४ - दर्ता बदर</u> संवैधानिक एवम् कानूनी व्यवस्थाका आधारमा गुठी तैनाथी जग्गा गुठी अधिनस्थ जग्गामा, गुठी अधिनस्थ जग्गा गुठी रैतान नम्बरी जग्गामा वा गुठीको घर वा जग्गा रैकरमा दर्ता गर्ने कार्य स्वभावतः गुठी स्थापनाको उद्देश्य प्रतिकूलको कार्य हो भन्ने नै देखिने । गुठी तैनाथी जग्गा गुठी अधिनस्थ जग्गामा, गुठी अधिनस्थ जग्गा गुठी रैतान नम्बरी जग्गामा वा गुठीको घर वा जग्गा रैकरमा दर्ता हुनबाट जोगाउन जुनसुकै चरणमा पनि हस्तक्षेप गर्न सक्ने संस्थानको अधिकार गुठी संस्थान ऐन, २०३३ को दफा ३९ को उपदफा (१) ले सुनिश्चित गरेको पाइने । तर त्यसरी निर्णयमा पुग्नुअघि सम्बन्धित गुठी जग्गाको साबिकको स्वरूप र हैसियत के थियो भन्ने कुरामा भने स्पष्ट हुनु जरुरी हुन्छ । साथै साबिकमा भन्दा फरक गरी दर्ता गरिएको भन्ने कुरा पनि प्रमाणित हुनै पर्दछ । त्यसरी प्रमाणित हुन आएमा साबिकबमोजिम गुठी संस्थानका प्रशासकको अधिकारलाई अन्य कुनै कुराको अधिनस्थ गराइएको छैन, अर्थात् प्रशासकमा निहित सो अधिकार निरपेक्ष अधिकारका रूपमा रहेको छ । त्यसरी अन्यथा दर्ता भएको सम्बन्धमा कसैबाट उजुरी नपरेको अवस्थामा पनि गुठीको साबिकको हैसियत वा</p>

	<p>अस्तित्वलाई जोगाउने गरी कारवाही गर्ने अधिकार निहित रहेको मान्न सकिने । (प्रकरण नं. ४)</p> <p>यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट अन्तिम भएर रहेको फैसलाका आधारमा भएको दर्ता बदर गर्न सक्नेसम्मको अधिकार गुठी संस्थान ऐनको दफा ३९ को उपदफा (१) ले प्रदान गरे नगरेको भन्ने प्रश्न उठाएको सम्बन्धमा यसअघि गरिएको विश्लेषणबाट गुठी तैनाथी जग्गा गुठी अधिनस्थ जग्गामा, गुठी अधिनस्थ जग्गा गुठी रैतान नम्बरी जग्गामा वा गुठीको घर वा जग्गा रैकरमा दर्ता भएको प्रमाणित भएको अवस्थामा गुठी संस्थानका प्रशासकले त्यस्तो दर्ता बदर गरी पुनः साबिकबमोजिमको गुठीका रूपमा दर्ता गर्न सक्ने र प्रशासकको सो अधिकार गुठी जग्गाको साबिकको हैसियत र स्वरूपलाई जोगाई गुठीजन्य सांस्कृतिक एवम् पारम्परिक मान्यतालाई जीवन्त राख्ने उद्देश्यद्वारा अनुप्राणित हो भन्ने निष्कर्षमा यो इजलास पुगेको हुँदा अदालतबाट भएको फैसलाको आधारमा रैकर परिणत भएको भन्ने मात्र आधारमा त्यस्तो दर्ता कायमै रहनु पर्दछ भनी मान्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. ६)</p> <p>विवादको साबिक कित्ता नं. ९२ को जग्गाको गुठीको हैसियत नै लोप हुने गरी भएको दर्ता र सो सम्बन्धमा भएका पूर्व निर्णय एवम् फैसलालाई मात्र आधारमा लिई गुठीको साबिकको अस्तित्व जोगाउन गरिएको गुठी संस्थानका प्रशासकको निर्णयलाई अन्यथा भन्न मिल्ने नदेखिने । (प्रकरण नं. १०)</p> <p>सर्वोच्च अदालतको मिति २०४८।५।२ को फैसलाबाट गुठी जग्गा रैकरमा दर्ता भएको भए पनि त्यस्तो लगत कट्टा गरी गुठीमा दर्ता गर्ने अधिकार गुठी संस्थानका प्रशासकीय प्रमुखलाई रहेको र सर्वे नापीमा नाप नक्सा भएका मोहीले पनि सोही अनुरूप हुन स्वीकार गरी गुठी संस्थानमा कागज गरिदिएको भन्नेसमेतका आधारमा गुठी संस्थानका प्रशासकबाट भएको निर्णय मिलेको हुँदा सदर हुने । (प्रकरण नं. १२)</p>
५३.	<p><u>निर्णय नं. ९५०७ - हक कायम दर्ता बदर</u></p> <p>साबिकको नापीमा दर्ता बाँकी रहन गएको जग्गाको हक स्वामित्व निरूपण गर्दा सो नापीमा खडा भएको फिल्डबुकमा लेखिएका व्यहोराहरू महत्त्वपूर्ण प्रमाण हुन्छ । उस बखतको नापीमा खडा भएको फिल्डबुकमा लेखिने व्यहोराहरू सो जग्गाको स्वामित्वको सम्बन्धमा कालान्तरमा विवाद उठ्ला भनी अनुमान गरी लेखिएका काल्पनिक कुराहरू होइनन् । त्यसैले सो फिल्डबुकलाई सो जग्गाको स्वामित्व निर्धारक प्रमाणको रूपमा उच्च महत्त्व दिनु पर्ने ।</p> <p>त्यस्तो जग्गाको साबिक लगतमा लेखिएको व्यहोरा पनि महत्त्वपूर्ण हुन्छ । साबिक लगतमा लगतवालाको नाम, थर, जग्गाको क्षेत्रफल, विरह, जग्गाको मौजा तथा सो लगतको चारकिल्ला र हाल विवादित जग्गाको क्षेत्रफल, विरह, मौजा तथा चारकिल्लालगायतका कुराहरू आपसमा भिडाई त्यस्तो लगतले हाल विवादित जग्गासँग सार्थक सम्बन्ध राख्छ या</p>

	<p>राख्दैन्, सो कुरा हेर्नु उत्तिकै आवश्यक हुने । जग्गा पहिचान गर्ने र दाबीकर्ताको जग्गासँगको सम्बन्ध यकिन गर्ने उल्लिखित प्रमाणहरूका अतिरिक्त उक्त जग्गा मोहीले कमाएको भए जग्गाधनीको रूपमा दाबी गर्ने व्यक्तिले मोहीसँग निरन्तर सम्बन्ध बनाई जग्गाको बाली लिएको छ, छैन साथै साबिकमा नापीभन्दा अगाडि सो जग्गाको पोत वा तिरो तिरेको छ, छैन भन्ने अन्य प्रमाणहरू पनि उत्तिकै महत्त्वपूर्ण हुन्छन् । उल्लिखित प्रमाणहरूले दाबीकर्ता व्यक्तिको विवादित जग्गासँगको वैध एवम् सार्थक सम्बन्ध स्थापित गर्दछ र त्यस्तो जग्गाको वास्तविक स्वामित्ववाला यकिन गर्न मद्दत पुग्दछ । स्वामित्वको दाबीकर्ता व्यक्तिले दर्ता हुन बाँकी जग्गामा हक कायममा दाबी गर्दा उल्लिखित प्रमाणहरूलाई सिलसिलेवार रूपमा प्रस्तुत गरी फिल्डबुकमा नाम जनाएको व्यक्ति वा निजको हकवाला आफू रहेको कुरा निर्विवाद तवरले स्थापित गर्न सक्नु पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>साबिकमा खडा भएका फिल्डबुक तथा साबिक लगतमा जग्गाको स्वामित्ववाला भनी नाम लेखिएको व्यक्तिको नाम थरसँग सम्बन्ध देखाउन पछिबाट खडा गरिएका प्रमाणहरूलाई पनि सूक्ष्मतरमा रूपमा हेरिनु पर्ने । फिल्डबुकमा उल्लिखित एउटा व्यक्तिको नाम थरसँग दाबीकर्ता व्यक्ति वा निजका पूर्वज पिता वा बाजे / पति वा बाजे आदि नाताका व्यक्तिको नाम भिडाउने उद्देश्यबाट फिल्डबुकमा उल्लिखित नामको व्यक्ति जोसुकै भए पनि सो व्यक्ति भन्ने दाबीकर्ताको पिता/बाजे वा पति/बाजे नै एउटै हो भनी अपत्यारिलो, बनावटी या काल्पनिक तवरबाट दाबीकर्ता र फिल्डबुकमा उल्लिखित व्यक्तिको नाम एउटै देखाई तयार गरिएका पछिल्ला प्रमाणहरूलाई सहजै ग्रहण गरी स्वामित्व यकिन गर्न पनि सकिँदैन । पछिबाट खडा भएका प्रमाणहरू निसन्देहरूरूपमा दर्ताको दाबी गर्नु पर्ने जग्गाको साबिकका लिखतका व्यहोरासँग मिलाउने उद्देश्यबाट खडा भएका छन् भने ती पछिल्ला प्रमाणहरू जग्गाको स्वामित्व यकिन गर्न ग्राह्य हुन सक्तैनन् । जग्गा जस्तो विषयमा कुनै व्यक्तिको हक स्वामित्व कायम गर्दा अनुमान गरी कायम गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>५४.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५०८ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> राज्यले नागरिकको बसोबासको अधिकारको सकारात्मक कार्यान्वयनको लागि संविधानले नै दायित्व सिर्जना गरिराखेको अवस्थामा कुनै नागरिकले आफ्नो सामर्थ्यबाट सिर्जना गरेको बसोबाससँग सम्बन्धित साम्पत्तिक हकमा अतिक्रमण गर्ने कुरा सामान्य अवस्थामा कल्पनासमेत गर्न सकिँदैन । नागरिकको मौलिक हकको रूपमा संविधानले स्थापित गरेको यस्तो अधिकार कार्यान्वयन गर्न राज्यलाई केही पूर्वतयारी आवश्यक पर्नु एउटा पक्ष हुन सक्छ तर भैरहेको बसोबासमाथि हस्तक्षेप गरी यो हकको निर्वाधरूपमा उपभोगमा असर पुऱ्याउने काममा राज्य क्रियाशील हुन नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>

बृहत् सार्वजनिक हितको लागि राज्यले व्यक्तिको सम्पत्तिमाथि नियन्त्रण गर्न सक्ने मान्यतालाई अपवादको रूपमा स्वीकारिएको पाइन्छ । खास गरी Eminent Domain र Police Power को सिद्धान्तअनुसार राज्यले व्यक्तिको निजी सम्पत्तिमाथि नियन्त्रण, नियमन र अङ्कुश लगाउन सक्ने मान्यता रहेको छ । तथापि यसको प्रयोगसमेत राज्यले असीमितरूपमा गर्न सक्दैन । यसका निश्चित सीमा, प्रक्रिया र कार्यविधि रहेका हुन्छन् । त्यसका आधार र सीमाहरू राज्यको कानूनबाट निर्दिष्ट गरिएको हुनुपर्दछ । राज्यले व्यक्तिको निजी सम्पत्तिमाथि हस्तक्षेप गर्दा कानूनले निर्दिष्ट गरेका त्यस्ता आधार र सीमाहरूमा बाँधिनु पर्ने ।

(प्रकरण नं. १०)

व्यक्तिको सम्पत्ति राज्यले त्यसरी प्राप्त गर्दा प्रचलित कानूनी कार्यविधिको उचित पालना नगरिएको, व्यक्तिलाई अनुचित मर्का पर्ने गरी काम कारवाही वा निर्णय गरिएको आदि आधार र अवस्थाहरूमा पुनरावेदन गर्न पाउने कुरालाई समेत ती कानूनहरूले स्थापित गरेको देखिन्छ । यसबाट राज्यले स्वेच्छाचारी ढङ्गबाट नागरिकलाई निजको साम्पत्तिक हकबाट वञ्चित गराएको विषय सदैव न्यायिक पुनरावलोकनको विषय बन्ने ।

(प्रकरण नं. १२)

प्रत्यर्थी निवेदकहरूले घर बसोबास गर्दा कायमै नरहेको मापदण्डका आडमा कुनै पूर्व सूचना वा जानकारीसम्म पनि नदिई हठात् निजहरूको बसोबासको घर कम्पाउण्डमा चिह्न लगाउने र डोजर लगाई भत्काउने कार्य कुनै पनि दृष्टिकोणबाट उचित मान्न सकिँदैन । सहरीकरणको क्रममा व्यक्ति विशेषको बसोबासको सम्पत्तिमा हस्तक्षेप गर्नु पर्ने अवस्थामा सरोकारवाला व्यक्तिलाई पूर्व सूचना दिने, मन्जुरी लिने र निजको बसोबास प्रभावित हुने अवस्थामा निजलाई अर्को बसोबासको व्यवस्थापन गर्न उचित र मनासिब क्षतिपूर्ति तथा समयसमेत प्रदान गर्नु राज्यको दायित्व हुने ।

(प्रकरण नं. २०)

वस्तुतः विकास निर्माण नागरिकहरूको हित र सुविधाकै निमित्त गरिने हुँदा बृहत्तर सामाजिक स्वार्थ वा हितका लागि व्यक्ति विशेषले योगदान पुऱ्याउनु पर्ने अवस्था सिर्जना हुन सक्दछ । राज्यले सञ्चालन गर्ने विकासका कार्यक्रमहरूमा व्यक्तिगत स्वार्थ वा हितभन्दा सामूहिक हित वा स्वार्थ सर्वोपरी हुन्छ । तथापि विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने क्रममा सार्वजनिक हितको लागि व्यक्ति विशेषको सम्पत्ति प्राप्त गर्नुपर्दा पनि संविधान वा कानूनले निर्दिष्ट गरेको मापदण्ड वा विधिको उपेक्षा गर्न नहुने ।

(प्रकरण नं. २१)

राज्य नागरिकको संरक्षक भएको हुँदा राज्यले सबै नागरिकहरूको अभिभावकत्व लिन सक्नु पर्दछ । एकथरि नागरिकलाई सुविधा दिने नाममा अर्को थरिमाथि पूर्वाग्रह राखी अन्याय हुने अवस्था राज्यले सिर्जना गर्न हुँदैन । राज्यका क्रियाकलापहरू न्यायोचितमात्र नभई सबै नागरिकका लागि समन्यायिकसमेत हुनु पर्ने ।

(प्रकरण नं. २३)

	<p>एक पटक प्रचलित कानूनबमोजिम घर निर्माणको लागि इजाजत लिई विपक्षी निवेदकहरूको बसोबासको लागि घर निर्माण भइसकेपछि त्यस्तो घर रहेको जग्गा नेपाल सरकार वा त्यसको कुनै निकायले बाटो फराकिलो पार्ने प्रयोजनको लागि वा अन्य कुनै सार्वजनिक प्रयोजनका लागि लिनु पर्ने भएमा प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही चलाई निवेदकहरूलाई उचित र विधिसम्मत रूपमा क्षतिपूर्ति दिई प्राप्त गर्नु पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २४)</p>
--	---

५. देवानी कानून : पारिवारिक

५५.	<p><u>निर्णय नं. ९३२४ - निर्णय बदर हक कायम</u></p> <p>आफैँ साक्षी बसेको शेषपछिको बकसपत्रको लिखत बदर गरिपाउँ भनी दावी गर्न वादीले प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३४ बमोजिम नमिल्ने हुँदा सो शेषपछिको बकसपत्रको लिखतका आधारमा भएको भूमि सुधार कार्यालय, काठमाडौँको निर्णय बदर गर्न मिल्ने अवस्था र स्थिति नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>वादीले भूमि सुधार कार्यालय, काठमाडौँको मिति २०५८।१।८ को निर्णय बदर गरी हक कायम गरिपाउँ भनी मुलुकी ऐन, जग्गा मिच्नेको महलको १७ नं. र जग्गा पजनीको महलको १८ नं. बमोजिम काठमाडौँ जिल्ला अदालतमा प्रस्तुत मुद्दाको फिराद दिएको देखिँदा भूमि सुधार कार्यालयको उक्त निर्णयले वादीको हक जाने भई निजलाई असर परेको भए सो निर्णय बदर गराउन निजले मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोवस्तको महलको ८६ नं. बमोजिम सुरु निर्णय गर्ने निकाय भूमि सुधार कार्यालय, काठमाडौँमा नालेस दिई उक्त निर्णय बदर गराउन सक्नुपर्नेमा त्यसो गर्न सकेको नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>सद्दे, कित्ते वा जालसाज के हो भन्ने सम्बन्धमा बयान गर्नुपर्ने भनी कानूनले नै स्पष्ट व्यवस्था गरेको स्थितिमा सद्दे, कित्ते वा जालसाज केही नभनी झुक्याएर सहीछाप गराएको भनी गरेको बयानका आधारमा अदालत आफैँले त्यस्तो लिखतका सम्बन्धमा सद्दे, कित्ते वा जालसाजी भनी बोलिरहनु पर्ने अवस्था नहने ।</p> <p>अचल सम्पत्तिको स्वामित्व र भोगसम्बन्धी प्रस्तुत विवादमा मुलुकी ऐन, रजिस्ट्रेसनको महलको १ नं. बमोजिम रजिस्ट्रेसन गर्नुपर्ने हुन्छ, तर सो २०५४।१०।३ को लिखत रजिस्ट्रेसन भएको देखिँदैन । कानूनबमोजिम रजिस्ट्रेसन गर्नुपर्नेमा नगरिएको लिखतलाई प्रमाणयोग्य मान्न नमिल्ने हुँदा त्यस्तो प्रमाणमा लिन नमिल्ने लिखतका सम्बन्धमा अ.बं.७८ नं. बमोजिम बोलिरहन नपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
-----	--

<p>५६.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३३० - अंश</u> वादी सन्तरामले मिति २०५९।८।१८ मा सुरु अदालतमा गरेको कागजमा आमा सूर्यमती जीवित नै रहेको भनी स्पष्ट उल्लेख गरेको अवस्थामा मिसिलबाटसमेत देखिन आएको सरोकारवाला (अंशियार) व्यक्ति निज सूर्यमतीलाई बुझी इन्साफ गर्नुपर्नेमा नबुझी अदालतले आफ्नो जिम्मेवारी वहन नगर्ने, नाता सम्बन्धको निर्णायक प्रमाण नबुझ्ने अनि फिरादपत्रका कमी कमजोरीमात्र देखाई सो आधारमा नकारात्मक धारणा बनाई नाता सम्बन्ध जस्तो व्यक्तिको स्थिति (Status) मा नै प्रभाव पर्ने गरी फैसला गर्ने कार्यलाई न्यायिक जिम्मेवारी बोधको अभाव भन्नुपर्छ । यसमा पुनरावेदन र सुरु अदालतका न्यायकर्ताबाट गम्भीर लापरवाही भएको मान्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p> <p>आफू काशीरामको एक मात्र छोरा भनी प्रतिवादीले नितान्त झुठ्ठा कुरा गरेको अवस्थामा प्रतिवादीको अरु कथनमा विश्वास गर्न यो इजलासलाई असजिलो भएको छ । राजकुमारका दाजु रामलखन के भए त, निजको विवाह भयो भएन, निजबाट सन्तान जन्म्यो जन्मेन जस्ता यावत कुरालाई प्रतिवादीले लुकाउन दबाउन खोजेको स्थिति छ भने अर्कोतिर वादी आफू निजै रामलखनको छोरा भएको भनेर सरजमिन र मतदाता नामावलीलगायतका निश्चयात्मक प्रमाणका साथ उपस्थित भएको स्थिति विद्यमान छ । प्रतिवादीको भ्रामक अनि ठाउँठाउँमा शृङ्खलाको कडी खुस्केको निजको सन्देहास्पद अभिकथनलाई आधार बनाई वादीलाई बाबु आमाको अत्तोपत्तो नभएको अवैध व्यक्ति भन्नु कदापि मनासिब नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p>
<p>५७.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३४५ - अंश चलन</u> वादीले अंशबन्डा भएको लिखत छैन भन्ने मात्रै दावीको आधारमा मान्यता दिँदै जाने हो भने कहिल्यै पनि विवादको निरूपणको निश्चितता नै नहुने अवस्था उत्पन्न हुन्छ । अदालतले कानूनको व्याख्या गर्दा यस्तो अनिश्चयताको बढावा हुने गरी व्याख्या गर्न हुँदैन । अदालतले कानूनको व्याख्या गर्दा विवादको निरूपण हुने गरी सिर्जनात्मक व्याख्या गर्नुपर्छ । मुलुकी ऐन, अंशबन्डाको ३० नं. ले गरेको कानुनी व्यवस्थाको उद्देश्य र प्रत्याभूति पनि यही हुन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १५)</p>
<p>५८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३५१ - अंश चलन</u> मुद्दा पर्नुअघिसम्म यी वादी प्रतिवादी सगोलमै रहेको अवस्था भएको र वादीको समेत प्रयासबाट छोरीबाट बकस पाएको जग्गामा घरसमेत बनाई सगोलमै बसी आएको अवस्था देखिँदा त्यस्तो सम्पत्ति प्रतिवादीहरूको मात्र अर्जनको हो भन्ने मानी प्रतिवादी जिकिरसित सहमत भई वादीलाई अंश जस्तो नैसर्गिक हकबाट बञ्चित गर्ने अवस्था हुन नसक्ने । परिवारका कोही सदस्य सबल र कोही दुर्बल हुनु सामान्य कुरा हो । परिवारका सगोलका सदस्यमध्ये कसैको पैतृक सम्पत्ति हुँदा वा नहुँदा वा कोही सबल र कोही दुर्बल हुँदा</p>

	<p>सगोलका परिवारका सदस्य एकै घर परिवारमा रही बसेको अवस्थामा आर्जन भएको सम्पत्तिमा परिवारका कुनै सदस्यको मात्र हक हुन्छ भनी अर्थ गर्नु कदापी न्यायोचित हुन सक्तैन । परिवारका कुनै सदस्यको पैतृक सम्पत्ति नहुँदा सगोलमा आर्जित सम्पत्तिमा अंश भाग लाग्न सक्तैन भनी अर्थ गर्न नमिल्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २)</p>
५९.	<p><u>निर्णय नं. ९३५३ - जिउनी जग्गामा हक कायम</u></p> <p>अंश र अपुताली फरकफरक प्रयोजनका लागि व्यवस्थित साम्पत्तिक अधिकार भएको हुँदा पहिले अंश लिएको आधारमा अपुतालीको २ नं. अनुसार सबै हकवालाले समानरूपमा प्राप्त गर्न सक्ने अपुताली हकबाट अंशियारको रूपमा रहेका कुनैपनि हकवालालाई बञ्चित गर्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>
६०.	<p><u>निर्णय नं. ९३५९ - अंशचलन</u></p> <p>जीयजीय भन्नाले अंशबन्डा नभएको भए सबै अंशियार बीच अंशबन्डाको महलको २ नं. अनुरूप बराबर अंश लाग्ने हुन्छ । एकै सगोल परिवारमध्येमा पनि केही अंशियारले मिलापत्र गरी वा अन्य कुनै व्यहोराबाट अंश लिएको वा पाएको भए वा छोडपत्र गरेको भएमा कानूनले त्यस्तो व्यक्ति अंशियारले उसको भाग अंश उसैसँग गएको भनी मान्नुपर्ने हुँदा उसको भाग पनि सगोलको सम्पत्तिबाट पुनः छुट्टै भाग छुट्ट्याई बाँकी सगोलको अंशियारमध्येकै कुनै एकलाई हुने गरिदिन वा लिन नमिल्ने ।</p> <p>सगोलमा रहेको वा अंश बन्डा नभएको भए सगोलका अंशियारमध्ये कसैका नाउँमा रहेको भएपनि कानूनतः बराबर बन्डा लाग्दछ । अंशियारबाट छुट्टिनेलाई पुनः अंशियाराहरूबीचमा उसको गन्ती हुन सक्दैन । अलग भएका अंशियारको भाग पुनः सगोलको सम्पत्तिबाट छुट्ट्याउने हो र कुनै एक अंशियारलाई दिने हो भने दोहोरो अंश भाग लाग्न जाने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p>
६१.	<p><u>निर्णय नं. ९३९५ - अंश नामसारी</u></p> <p>पत्नीले पतिबाट अंश पाउन त्यस्तो महिला पतिको सत्यमा रहेको हुनुपर्ने र छोरा छोरीले पिताबाट अंश पाउनका लागि निज आफ्नो आमाबाबुबाट जन्मेको जैविक सन्तान हुनुपर्ने वा कानूनबमोजिम धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राखेको हुनुपर्दछ । सोबाहेक अन्य अवस्थाका कुनै व्यक्तिले पत्नी र छोरा छोरीको रूपमा अंशमा दाबी गर्न सक्ने अवस्था रहँदैन । विधिवत् पतिपत्नी नरहेको अवस्था र जैविक सन्तान नदेखिएको अवस्थामा त्यस्ता व्यक्तिलाई अदालतले अंश दिलाउनु कानूनविपरीत हुन जाने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ७)</p> <p>नाता कायम सम्बन्धमा तथ्य स्थापित गराउने अन्य आधिकारिक सम्बद्ध प्रमाणले पुष्टि गरेको छ भने सो अवस्थामा फरक उद्देश्य र प्रयोजनले रेकर्ड भएका त्यस्ता प्रमाण सहायक प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न सकिने भए पनि नाता कायम गर्ने र अंश दिलाउने प्रयोजनले</p>

	<p>विवादित भर्ना रेकर्डलाई आधारभूत अकाट्य र निर्णय विन्दुमा पुग्ने निर्णायक प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न र सो भर्ना रेकर्डलाई आधार मान्न सकिने अवस्था नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ८)</p>
६२.	<p><u>निर्णय नं. ९४४२ - उत्प्रेषण</u></p> <p>मुद्दा सकार गर्ने व्यक्ति मुद्दाको पक्ष नै हुने र पक्षले निर्वाह गर्ने दायित्व र परिणामप्रति निजको जिम्मेवारी रहन्छ । यस अवस्थामा मोहरपतीले फैसलाबमोजिम प्राप्त गर्ने सम्पत्ति र निजले ब्रह्मदेवलाई गरिदिएको शेषपछिको बकसपत्रबमोजिमको सम्पत्तिसमेतको लिखतमा मुद्दा सकार गर्ने व्यक्तिको हक पुगेको मान्नु पर्ने देखिन आउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ३)</p> <p>प्रकरणमा विवेचना गरिएका आधार एवम् कानूनी व्यवस्थाहरूबाट बकसपत्र दाता र प्राप्त गर्ने व्यक्तिसमेतको मृत्यु भै सकेको अवस्थामा निजहरूको दैयादारको हैसियतले जनकदुलारी देवीको हक स्थापित भै सकेको अवस्था हुँदा कानूनबमोजिम अंश छुट्याउने क्रममा अंश प्राप्त गर्ने व्यक्तिमध्येबाट आफ्नो हक पुगेको सम्पत्तिसम्म शेषपछिको बकसपत्र लेखि दिएको र तत्पश्चात् शेषपछिको बकसपत्र पाउनेको मृत्यु भै विपक्षी जनकदुलारीले हक प्राप्त गरी मुद्दा सकार गरी सकेको देखिँदा विवादित सम्पत्तिमा अंसियार घटेकाले घटेका अंसियारमध्येबाटै बन्डा गर्नुपर्ने भन्ने निवेदन दाबीसँग समेत सहमत नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>
६३.	<p><u>निर्णय नं. ९४४७ - अंश चलन</u></p> <p>मुलुकी ऐन, अ.बं ३० नं ले दुई वा दुईभन्दा बढी अंसियारहरूबिचमा अंशबन्डा भएको छ वा छैन भन्ने विवादित तथ्यको निर्णय गर्न एउटा निश्चित मापदण्ड निर्धारण गरेको छ । मिसिलमा उल्लेख भएका तथ्य र वस्तुस्थितिको मूल्याङ्कनबाट मात्र विवादको निरूपण हुन्छ । अंसियारबिच बन्डापत्रको माध्यमबाट वा व्यवहार प्रमाणबाट अलग भै बस्ने प्रचलन रही आएको हुँदा जुनसुकै माध्यमबाट होस् भिन्न भै भिन्न व्यवहार गरी भिन्न भएको पुष्टि हुने आधार देखिएमा अंसियारबिचको बन्डामा विवाद नउठोस् भन्नका लागि कानूनमा रजिस्ट्रेसन नभए पनि बन्डा भएको सदर हुने व्यवस्था समावेश गरेको देखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p> <p>मूल पुरुषको नामबाट सगोलमा रहेका अर्का कुनै भाइको नाममा नामसारी भएको देखिँदैमा नामसारी भई आएका जग्गा अंश लाग्ने जग्गा हो भनी न्यायिक धारणा बनाउन नमिल्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ७)</p>
६४.	<p><u>निर्णय नं. ९४६८ - अंश चलन</u></p> <p>अंश हक सबै अंसियारले समानरूपमा बाँडफाँड गरि लिन पाउने नैसर्गिक हक हो । मुलुकी ऐन, अंश बन्डाको ५ नं.अनुसार पिताको मृत्युपश्चात निजले पाउने अंश निजका स्वास्नी छोराहरूमा सर्न गई निजहरूले पाउँछन् । अंश हक छोड्दा वा प्राप्त गर्दा कानूनबमोजिम लिखत पास गरेर मात्र लिनुदिनु गर्नु पर्छ भनि मुलुकी ऐन, रजिस्ट्रेसनको १ नं.ले अनिवार्य</p>

	<p>कानूनी व्यवस्था गरेको छ । कानूनले लिखत पास गर्नुपर्ने भनि अनिवार्य गरेको विषयमा सगोलमा बसेका परिवार संख्या धेरै सम्पत्ति आफूखुस अलगअलग बसेको जिकिरलाई सही रहेछ भनि अनुमान गरि मानो छुट्टिई भिन्न भएको मान्दा समान अंसियारबिच समानरूपमा बन्डा हुनुपर्ने कानूनको मूल उद्देश्य नै पराजित हुन जाने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p> <p>रजिस्ट्रेसनको १ नं.अनुसार मानु छुट्टिएको वा मानु जोडिएको लिखत रजिस्ट्रेसन पास भएकै हुनु पर्दछ । घरसारको लिखत भए पनि त्यस्तो लिखतको आधारमा मानु छुट्टिएको मिति कायम हुँदैन । कुटपिटको वारदातबाट नै मानो छुट्टिएको मिति कायम हुँदैन । मानो छुट्टेको मिति कायम हुने पहिलो प्रमाण भनेकै अड्डाबाट रजिस्ट्रेसन पास भएको लिखत हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>समान पुस्ताका भाइभाइ बिचमा बन्डा नहुँदै सोही पुस्ताको एक अंसियार प्रतिवादीका नाममा रहेका जग्गा निजले छोडपत्र गरि आफ्नी श्रीमती र छोरालाई दिँदैमा त्यस्तो व्यवहारले वादीको उक्त सम्पत्तिमा प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्दैन । कानूनले उक्त छोडपत्र लिखतका जग्गाहरूमा वादीहरूको अंश हक निहित रहने नै हुँदा छोडपत्रबाट हक हस्तान्तरण गरेका जग्गामा समेत बन्डा लगाएको मिलेन भन्ने प्रतिवादीको जिकिर कानून र न्याय सङ्गत रहेको नपाइने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p>
६५.	<p><u>निर्णय नं. ९४७५ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>धर्मपुत्र तथा धर्मपुत्री राख्ने र धर्मपुत्र धर्मपुत्री बस्ने बिचको सम्बन्ध जैविक वा प्राकृतिक सम्बन्ध नभई कानूनबाट स्थापित सम्बन्ध हो । कुनै व्यक्ति कसैको धर्मपुत्र तथा धर्मपुत्री हुने कुरा संविधानबाट स्थापित गरिएको हकको विषय होइन । धर्मपुत्र तथा धर्मपुत्री राख्ने र बस्ने व्यक्तिको बिचमा कानूनले तोकेको सर्तको अधीनमा रहि हुने आपसी सहमतिका आधारमा कानूनबमोजिमको लिखत भएपछिमात्र धर्मपुत्र तथा धर्मपुत्रीको हक र दायित्व सिर्जना हुने । कानूनी सम्बन्धबाट सिर्जना हुने कानूनी अधिकारको उपभोग गर्दा कानूनले तोकेको सर्त र दायित्वको समेत पालना गरेको हुनु पर्दछ, अन्यथा त्यस्तो अधिकार अकाट्य वा नैसर्गिक अधिकारको रूपमा रहन नसक्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p> <p>धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको ११ नं. को व्यवस्थाले धर्मपुत्र धर्मपुत्री राख्ने र बस्ने दुवै पक्षले एकअर्काप्रति पुरा गर्नुपर्ने जिम्मेवारी किटान गरेको हुँदा उक्त कानूनी व्यवस्थालाई अनुचित मान्न मिल्दैन । धर्मपुत्र तथा धर्मपुत्रीले आफूलाई धर्मपुत्र धर्मपुत्री राख्नेउपर पुरा गर्नुपर्ने दायित्व पुरा नगरेको अवस्थामा सोबाट धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्ने व्यक्तिको अधिकारमा पुग्न जाने असर वा क्षतिलाई समेत अनदेखा गर्न नमिल्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ७)</p> <p>समानताको हक समानहरूको लागि लागू हुने हो । असमानहरूका बिचमा समानताको हक</p>

निरपेक्षरूपमा लागू नहुने कुरा सर्वमान्य सिद्धान्त नै हो । संविधानको धारा १३ ले प्रत्याभूत गरेको समानताको हक समान अवस्था र हैसियत भएका नागरिकहरूका बिचमा असमान व्यवहार गरिएको अवस्थामा आकर्षित हुने ।

धर्मपुत्र धर्मपुत्री राख्ने बाबु आमासँग कानूनद्वारा सम्बन्ध स्थापित भएका धर्मपुत्र धर्मपुत्री र जन्मदिने बाबु आमासँग प्राकृतिक सम्बन्ध भएका सन्तान अर्थात् छोराछोरीहरू समान मान्न सकिँदैन । प्राकृतिक छोरा छोरीको आफ्ना माता पितासँग प्राकृतिक सम्बन्ध हुन्छ भने धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको आफूलाई धर्मपुत्र धर्मपुत्री राख्ने व्यक्तिसँग कानूनी सम्बन्ध रहने हुँदा प्राकृतिक र कानूनी सम्बन्धलाई समानस्तरमा राखि हेर्न नमिल्ने ।

धर्मपुत्र धर्मपुत्री राख्ने र बस्ने बिचमा पारिवारिक सद्भाव, न्याय र नैतिकता कायम गर्न केही निश्चित दायित्व तोकेको धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको ११ नं. को कानूनी व्यवस्थाले संविधानको धारा १३ प्रतिकूलरूपमा प्राकृतिक सन्तान र धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको बिचमा असमान व्यवहार गरेको भनि मान्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. ९)

धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको ११ नं. को कानूनी व्यवस्थाले खास अवस्थामा मात्र धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री बदर हुन सक्ने व्यवस्था गरेको छ । धर्मपुत्र धर्मपुत्री राखि सकेपछि प्राकृतिक पुत्रपुत्री भएको अवस्थामा धर्मपुत्र धर्मपुत्री बदर हुने भन्ने व्यवस्था उक्त ११ नं. मा भएको पनि होइन । प्राकृतिक पुत्र पुत्री नभएको अवस्थामा पनि धर्मपुत्र धर्मपुत्री बदर गर्नुपर्ने अवस्था परेमा बदर हुन सक्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ । उक्त ११ नं. मा प्राकृतिक सन्तान र धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको बिचमा भेदभाव हुने गरि कुनै फरक फरक कानूनी व्यवस्था गरेको समेत देखिन्छ । केवल प्राकृतिक सन्तानलाई त्याग वा बदर गर्न नसकिने तर उक्त ११ नं. ले धर्मपुत्र धर्मपुत्री खास अवस्थामा बदर गर्न सकिने गरि कानूनी व्यवस्था भएकै कारणले प्राकृतिक सन्तान र धर्मपुत्र वा धर्मपुत्रीप्रति असमानजन्य व्यवहार भएको भनि अर्थ ग्रहण गर्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. १०)

धर्मपुत्र वा धर्मपुत्रीको लिखत रजिस्ट्रेसन गर्नुपर्ने व्यवस्थाले स्वयम् धर्मपुत्र वा धर्मपुत्रीको कानूनी हक स्थापित गर्ने हुँदा धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री बस्ने व्यक्तिको हितअनुकूल भएको पाइन्छ । उक्त कानूनी व्यवस्थाको अभावमा धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री बस्ने व्यक्तिको कानूनी हकमा प्रतिकूल असर पर्न जाने हुन्छ । धर्मपुत्र वा धर्मपुत्रीको लिखत रजिस्ट्रेसन गर्ने व्यवस्थालाई कुनै सम्पत्ति वा वस्तु विनिमयको लिखतसँग तुलना गर्नु कानून तथा तर्कसङ्गत मान्न नमिल्ने । जन्म, मृत्यु, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद तथा बसाइँसराई जस्ता व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्न बनेको कानूनी व्यवस्थाअन्तर्गत प्राकृतिक सन्तानको जन्म दर्ता गर्ने विषय र कुनै दुई पक्षबिचमा सहमति भै कानूनीरूपमा पिता माता र धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको सम्बन्ध स्थापित गर्ने लिखत पारित गर्ने विषय नितान्त फरक फरक विषय हुँदा धर्मपुत्र धर्मपुत्रीको लिखत पञ्जिकाधिकारीसमक्ष दर्ता नगरि मालपोत कार्यालयमा रजिस्ट्रेसन गरेको कार्य समानताको हक प्रतिकूल मान्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. १४)

<p>६६.</p>	<p>निर्णय नं. ९४८४ - माना चामल नाता कायम</p> <p>अदालतले डि.एन.ए. परीक्षण गराउने आदेश गरि प्रतिवेदन आइसकेपछि उक्त परीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लिखित रायलाई स्वीकार वा अस्वीकार गरि निर्णय गर्न अदालत स्वतन्त्र हुने भए तापनि त्यसको ठोस कारण उल्लेख गर्न सक्नु पर्दछ । डि.एन.ए. परीक्षण सत प्रतिशत सत्य हुन्छ भनि मान्न नसक्ने तर्क गर्ने हो भने त्यस्तो परीक्षणबाट प्राप्त नतिजालाई मिसिल संलग्न अन्य प्रमाणहरूसँग भिडाई हेर्दा मेल नखाएको र शङ्कास्पद अवस्थामा मात्र त्यसलाई नजरअन्दाज गर्न सकिने ।</p> <p>डि.एन.ए. परीक्षण गर्ने विशेषज्ञले अदालतमा आफ्नो रायलाई पुष्टि गर्ने गरि बकपत्र गरेको अवस्थामा निजको भनाइलाई प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १८ ले प्रमाण ग्राह्य मानेकै अवस्था देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>नाता कायम जस्तो मुद्दामा डि.एन.ए. परीक्षणबाट प्राप्त विशेषज्ञको रायलाई बिनाआधार अन्यथा हो भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>प्रतिवादीले वादी दाबीलाई अस्वीकार गरेको, डि.एन.ए. परीक्षणबाट बच्चाको जैविक बाबु प्रतिवादी होइन भन्ने देखिएको र विशेषज्ञले सो कुराको पुष्टि हुने गरि बकपत्र गरेको, डि.एन.ए. परीक्षण प्रतिवेदनको आधिकारिकतामा खण्डन गर्न सघाउ पुऱ्याउने प्रमाणको अभाव रहेको एवम् वादीले आफ्नो भनाइ पुष्टि गर्ने भरपर्दो प्रमाण पेस गर्न नसकेको अवस्थामा वादी र प्रतिवादीबिच लोग्ने स्वास्नीको नाता कायम हुने र वादीले प्रतिवादीबाट माना चामल भराइ लिन नपाउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>६७.</p>	<p>निर्णय नं. ९४८९ - अंश नामसारि</p> <p>अंश र अपुताली एउटै कुरा नभई यो फरक फरक कुरा हो । हात्रो प्रचलित कानूनी व्यवस्थाअनुसार अंश जन्मसिद्ध नैसर्गिक हकको रूपमा रहेको पाइन्छ भने त्यसरी अंश हकद्वारा प्राप्त सम्पत्ति प्रयोगकर्ताको मृत्युपश्चात् क्रमानुसारका व्यक्तिले अपुताली पाउने व्यवस्था कानूनले गरेको पाइन्छ । अपुतालीसम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाअनुसार अपुताली हकवालाबाहेक स्याहार सम्भार गर्ने व्यक्तिले समेत पाउने व्यवस्था गरेको पाइन्छ भने अंश बाबु, आमा, लोग्ने, स्वास्नी, छोरा, छोरीहरूको जीयजीयैको अनिवार्यरूपमा गर्नुपर्ने हुन्छ । अंश विवाहिता छोरीले प्राप्त गर्न सक्दैनन जबकि अपुताली विवाहिता छोरीले पनि पाउने उल्लिखित अपुतालीको २ नं. समेतले व्यवस्था गरेबाट कानूनी व्यवस्था र सम्पत्तिको स्वामित्व सने प्रकृति र प्रक्रियासमेतबाट अपुताली र अंश एकै र एउटै अवधारणाका विषयवस्तु होइनन् भन्ने कुरा स्पष्ट देखिने ।</p> <p>अपुताली मर्नेको बाचुन्जेल सेवा सुश्रुसा हेरचाह गरि सम्पत्तिको प्रयोग कर्ताको मृत्युपश्चात् सेवा सुश्रुसा हेरचाह गरेको परिणामस्वरूप समेत प्राप्त हुन सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>

	<p>मुलुकी ऐनमा सातौं संशोधन अघि छुट्टिई भिन्न नभई सगोलमा रहेका अंशियारले आर्जन गरेको सम्पत्ति सबै अंशियारको अंश लाग्ने भनि अंशबन्डाको १८ नं. मा स्पष्ट व्यवस्था गरेको देखिन्छ । मानो छुट्टिई बसेको अवस्थामा भने कमाएको धन र लगाएको ऋण आफ्नो आफ्नो हुन्छ भन्ने व्यवस्था गरेको पाइन्छ । यी वादी प्रतिवादीहरू छुट्टि भिन्न भएको भन्ने मिसिलबाट देखिँदैन । उपरोक्त कानूनी व्यवस्थाको अर्थ अपुतालीबाट प्राप्त गरेको सम्पत्ति बन्डा नलाग्ने अरु सम्पत्ति भने बन्डा लाग्ने भनि अर्थ गर्न मिल्दैन । उक्त कानूनी व्यवस्थाको सोझो अर्थ सगोलका अंशियारले जुनसुकै स्रोतबाट प्राप्त भएको सम्पत्ति सबैको बन्डा लाग्ने भन्ने नै हुने ।</p> <p>जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको सम्पत्ति अंशियारहरूका बिचमा बन्डा लाग्ने स्पष्ट भइसकेपछि निजी तवरले प्राप्त गरेको हुँदा बन्डा नलाग्ने भनि भन्न मिल्दैन । तत्कालिन अवस्थामा निजी सम्पत्तिको व्यवस्था नै नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>६८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५१२ - अंश दपोट</u></p> <p>अंश हक जन्मका आधारमा कानूनबमोजिम प्राप्त हुने नैसर्गिक हक हो । अंश मुद्दामा वादी प्रतिवादीले पेस गरेको तायदाती फाँटवारीमा उल्लिखित सम्पत्तिबाहेक अन्य सगोलको अबन्डा सम्पत्ति रहे भएको अवस्थामा वादीका पति र ससुराले पेस भएको तायदाती फाँटवारीमा आपत्ति गरेनन् भन्दैमा उक्त अबन्डा सम्पत्तिबाट यी वादीको अंश पाउने हकबाट वञ्चित गर्न मिल्दैन । तायदाती सुनी पाएको बखत तत्काल सबै सम्पत्तिको पुरा जानकारी सबै अंशियारलाई हुन्छ भन्न मिल्दैन । जब कुनै सम्पत्ति बन्डा हुन बाँकी र तायदातीमा देखाइएको थिएन भनी जानकारी हुन्छ तब नालेस गर्ने कुरा हुन्छ । सम्पत्तिको जानकारी बिना नै नालेस गर्न सकिने अवस्था नै हुँदैन । तसर्थ तायदाती सुनी पाएको कागज गर्दा विरोध गरेन भन्दैमा कसैको अंश हक स्वतः समाप्त हुने होइन । वादी दाबीका जग्गाहरू २०३४ सालमा निजी तवरबाट वा आफ्नो निजी ज्ञान, सीप, प्रयासबाट वा कसैबाट दान, बकस वा अपुतालीबाट प्राप्त गरेको मिसिल प्रमाणबाट देखिँदैन । सगोलमा रहे बसेको अवस्थामा सगोलका कुनै अंशियारले खरिद गरेको सम्पत्तिमा यी वादीको अंश हक लाग्न सक्दैन भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>
<h2>६. फौजदारी कानून : सरकारवादी</h2>	
<p>६९.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३२७ - कर्तव्य ज्यान</u></p> <p>वारदातमा यी प्रतिवादी र मृतकबीच पूर्व रिसइबि रहेको वा मृतकलाई जोखिमी हतियारले प्रहार गरी जानीजानी मनसायपूर्वक कर्तव्य गरी मारेको अवस्था देखिँदैन । मृतकलाई यी प्रतिवादीले सम्झाउन खोज्दा उल्टै निहुँ खोजी प्रतिवादीलाई नै मृतकले कुट्न खोजेकाले उसै मौकामा रिस उठी प्रतिवादीले हातले मृतकलाई धकेलिदिँदा मृतकको टाउको टेबलमा ठोक्किन पुगी चोट लागी निजको मृत्यु भएको अवस्था देखिन आएकाले प्रस्तुत वारदातमा</p>

	<p>ज्यानसम्बन्धीको महलको १३ (३) नं आकर्षित हुने न भै ऐ महलको १४ नं. मा वर्णित आवेश प्रेरित हत्याअन्तर्गतको देखिन आउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p>
७०.	<p>निर्णय नं. ९३२८ - वन पैदावार नोक्सान</p> <p>पुनरावेदन गर्न पाउने हक कानूनी हक भएकाले मुद्दाका सम्बन्धित पक्षलाई कानूनबमोजिम पुनरावेदन गर्नु भनी कुनै पनि माध्यमबाट जारी गरिएको म्याद सम्बन्धित पक्षले प्राप्त गरेको छ भने सोही मितिबाट पुनरावेदन गर्ने म्याद सुरु हुन्छ । म्याद जारी नगरिएको अवस्थामा सम्बन्धित पक्षले अर्को माध्यमद्वारा फैसलाको नक्कल लिएको छ भने सो नक्कल लिएको मितिबाट पुनरावेदन म्याद सुरु हुने हुँदा पक्षले पहिला कुन माध्यमबाट जानकारी पाएको छ त्यो बाट नै पुनरावेदन गर्ने दिनको गणना हुने हो । पुनरावेदन गर्ने म्याद प्राप्त भएपछि नक्कल लिएको मितिलाई आधिकारिक मान्ने हो भने पुनरावेदनको म्याद जारी गर्नुको कुनै औचित्य नै नरहने र कानूनमा भएको पुनरावेदनसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था नै पराजित हुन जाने हुँदा पक्षले जुन माध्यमबाट पहिला जानकारी प्राप्त गरेको छ । सो मितिबाट नै पुनरावेदनको म्याद सुरु हुने हो तर फैसलाको आधिकारिक जानकारी प्राप्त गरेपश्चात् पुनः फैसलाको नक्कल लिई पुनरावेदनको म्याद कायम गरी दायर हुन आएको वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन कानूनसम्मत देखिन नआउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>बरामद भएका काठहरू जिल्ला वन कार्यालय, बाँकेबाट प्राप्त छोडपुर्जाबाहेक अन्य कर्हि कर्तैबाट लोड गरिएको कुनै प्रकारको टाँचा लागेको भन्ने देखिएको छैन । तसर्थ बरामद भएका काठहरू यी प्रतिवादीहरूले व.वि. टाँचासमेत लगाई पठाएका काठबाहेकको काठ हो भनी तर्क गर्न मिल्ने देखिन नआउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ९)</p> <p>९४४.२६ क्यु. फिट काठको छोडपुर्जा अनुसार सोही परिमाणमा सिमित रही बिक्री टाँचा लगाई पठाउनुपर्नेमा १४२१ क्यु. फिट भन्दा बढी काठमा टाँचा लगाई ४७६.७४ क्यु. फिट भन्दा बढी हिसाब लुकाई नियतवश वन पैदावारको हानि नोक्सानी गरेको तथ्यमा विवाद भएन । यस्तो स्थितिमा कर्मचारी भएको नाताले वन ऐन, २०४९ को दफा ४९ को कसुरमा कारवाही हुन नसक्ने भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादीहरूको जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १२)</p>
७१.	<p>निर्णय नं. ९३२९ - ठगी</p> <p>कुनै एक पक्षले मात्र दोहोरो सुविधा पाउने गरी फैसला हुनु न्यायसङ्गत हुने नदेखिएकाले सो बिगो भराइदिनुपर्ने अवस्था नहुँदा जग्गा फिर्ता भैसकेको अवस्थामा हकवालालाई बिगो भराइदिने ठहराएको र बिगोको दामासाहीले जरिवाना गर्नुपर्नेमा जनही बिगोबमोजिम जरिवाना हुने ठहराएको हदसम्मको फैसला मिलेको देखिन नआउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २)</p>

	<p>मुलुकी ऐन, ठगीको महलको १ र २ नं.मा आफ्नो हक नपुग्ने अर्काको चलअचल धनमाल मेरो हो, मेरो भएको छ भनी लिखत गरी वा नगरी बिक्री व्यवहार गरेको ठगी गरेको ठहर्छ भनी उल्लेख भएको हुँदा प्रस्तुत मुद्दा ठगीकोपरिभाषाभिन्न पर्देन भन्ने प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ३)</p>
७२.	<p><u>निर्णय नं. ९३३३ - मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार</u></p> <p>कतिपय सङ्गिन प्रकृतिका फौजदारी अपराधमा पीडितले समाजमा बेहोर्नुपर्ने क्षति, अपराधबाट समाजलाई पुग्न जाने असर तथा अपराधलाई निरुत्साहित गर्न राज्यले निर्वाह गर्नुपर्ने नियन्त्रणकारी भूमिकासमेतलाई मध्यनजर गरी प्रमाणको भार (Burden of proof) आरोपित पक्षलाई नै सार्ने गरी कठोर कानूनी व्यवस्था गर्नुपरेको हो । अपराधमा संलग्न पक्ष पेशेवर हुन सक्ने र अपराध बढो योजनाबद्ध एवम् सङ्गठित तरिकाले हुन सक्ने र कतिपय सङ्गठित आपराधिक समूहको संलग्नतामा समेत अपराध हुन सक्ने भएकाले अपराधमा संलग्न पक्ष नै पहिचान गर्न कठिन हुन सक्ने परिस्थितिको आँकलन गरेर नै विधायिकाले कानूनको निर्माण गरेको हो । प्रमाण सङ्कलनका क्रममा हुन सक्ने कतिपय कमजोरीको फाइदा अपराध गर्ने पक्षलाई नै नपुगोस् भन्ने नै विधायिकी मनसाय हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>
७३.	<p><u>निर्णय नं. ९३३४ - कर्तव्य ज्यान</u></p> <p>आत्मरक्षाको अधिकारको दावीगर्दाका बखत वारदातको समयमा शक्तिको प्रयोग अनिवार्य भएको तथ्य दावी गर्ने पक्षले नै स्थापित गर्न सक्नुपर्दछ । त्यस्तो शक्तिको प्रयोग अनिवार्य रहेको तथ्य नै स्थापित नगरी केवल आपराधिक दायित्वबाट बच्ने मनसायले लिएको जिकिरले कानूनरूपमा पक्षलाई सहयोग गर्न सक्तैन ।</p> <p>(प्रकरण नं. २)</p> <p>प्रतिवादीहरू सुनिल श्रेष्ठ र किरण मोक्तान वारदातमा संलग्न रहेको भनी अदालतसमक्ष लेखाइ नदिएको अवस्थामा वारदातमा अभियुक्तद्वयको संलग्नता रहेको मान्न सकिएन । स्वतन्त्र सबुद प्रमाणहरूबाट अभियुक्तद्वय विरुद्धको अभियोग दावी पुष्टि भएको नदेखिँदा नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरकै आधारमा प्रतिवादीहरू सुनिल श्रेष्ठ र किरण मोक्तानलाई वारदातमा संलग्न रहेको मानी सजाय गर्न मिल्ने देखिएन ।</p> <p>(प्रकरण नं. ८)</p>
७४.	<p><u>निर्णय नं. ९३३५ - जबर्जस्ती करणी</u></p> <p>एउटा वयस्क र स्वस्थ महिला अथवा पुरुषलाई उहीसरहको महिला अथवा पुरुष एकलैले निजको इच्छाविरुद्ध जबर्जस्ती करणी गर्न सक्तैन । पीडितले रोई कराई सङ्घर्ष आदि गरेर प्रतिरोध गर्नुपर्छ । पीडित तथा प्रतिवादीको शरीरमा प्रतिरोधको चिन्ह देखिनुपर्छ भनी पीडितको शरीर र उमेर मात्र हेर्ने दृष्टिकोणलाई मान्यता दिँदैन । पीडितको मानसिक अवस्था र परिवेश पनि हेर्नु आवश्यक हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १४)</p>

	<p>प्रतिवादीले जाहेरवालीलाई जागिरको प्रलोभन देखाई त्यसको लागि तयारी गर्नुछ भनी एउटै कोठामा रात बिताउन बाध्य पारेको एवम् प्रतिवादीसँग विवाह गर्न नमान्दा विवाह गर्नका लागि बाध्य पार्ने हेतुले जबर्जस्ती करणी गरेको भन्ने जाहेरवालीको कथन सो घटनाको लगत्तैपछि निजबाट एसएमएस भएका तत्कालको प्रतिक्रियाहरूबाट समेत प्रमाणित भएको देखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १५)</p> <p>अभियुक्तको कागज गराउने अधिकारीको सामर्थ्य र प्रभावको बारेमा उल्लेख भएको व्यहोराबाट प्रतिवादीले भयरहित, दबाबरहित, प्रलोभन, आश्वासन, झुक्यानरहित वातावरणमा व्यक्त गरेको कुनै कुरा बिनासर्त प्रतिवादी विरुद्ध प्रमाणमा लाग्ने देखिने । प्रतिवादीको स्वास्थ्य परीक्षण गर्दा प्रतिवादी भाग्न उम्कन नसकोस् र प्रतिवादीले चिकित्सकलाई आफ्नो पक्षमा प्रतिवेदन दिनको लागि प्रभावित गर्न नसकोस् भन्नका लागि सुरक्षा प्रयोजन हेतु जुनसुकै प्रतिवादी अस्पताल, अदालत जस्तो अन्यत्र ठाउँमा जानुपर्ने भएमा निजका साथमा २।४ जना प्रहरी रहने कुरा स्वाभाविक हुन्छ । तर त्यस किसिमले सामान्य प्रहरीको उपस्थितिबाटै बमोजिम प्रतिवादीको इच्छाशक्ति नियन्त्रित भएको थियो भन्न मिल्दैन । जनसाधारणको सामान्यतया पहुँच नहुने प्रहरी कार्यालयमा हुने प्रतिवादीको बयान र अस्पताल जस्तो सबैको पहुँच हुने सार्वजनिक स्थलमा हुने काम कारवाहीलाई एउटै श्रेणीमा राख्न नमिल्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १८)</p> <p>पीडितबाट कसरी असहमति व्यक्त हुनुपर्छ, पीडितको असहमति आम समुदायले बुझ्ने गरी नै व्यक्त हुनुपर्छ भन्न मिल्दैन । सोचदैं नसोचेको घटना घट्दा सबैले एकै हिसाबले सुझबुझका साथ यस्तै प्रतिक्रिया व्यक्त गर्नुपर्छ भन्न मिल्दैन । पीडितबाट अनजान ठाउँमा आफू एकलै र असुरक्षित अवस्थामा रातिमा भएको यो वारदाततमा भएको त्यो हदसम्मको प्रतिक्रिया स्वाभाविक हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २३)</p> <p>पीडितले स्वतन्त्रतापूर्वक नै विरोध नगरेकी कुनै जिकिर प्रतिवादीबाट आउन सकेको छैन । यस्तो अवस्थामा करणी भएको ठहर्नासाथ सो करणी स्वतः जबर्जस्ती करणी भएको देखिन्छ । सहमतिका लागि माथि उल्लिखित साँघुरा दायरा र चिकित्सकको किटानी बकपत्रसमेतको प्रमाणले प्रतिवादीविरुद्धको अभियोगदावी ठोस र शङ्कारहित प्रमाणबाटै पुगेको छ ।</p> <p>(प्रकरण नं. २५)</p>
७५.	<p><u>निर्णय नं. ९३४९ - बहुविवाह</u></p> <p>श्रीमतीले अंश लिई भिन्न भई बसेको अवस्थामा लोग्नेले अर्को विवाह गर्न पाउने भए पनि अंश लिई छुट्टिभिन्न हुनुअघि नै अर्को विवाह गर्न पाउने छुट कानूनले प्रदान गरेको छैन । अर्को विवाह गरिसकेपछि अंश मुद्दा दिएको वा अंश प्राप्त गरेका कारणले पहिलो श्रीमती छुट्टिभिन्न नहुँदै अर्को विवाह गर्नेले बहुविवाहको कसुरबाट उन्मुक्ति पाउन नसक्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १९)</p>

<p>७६.</p>	<p>निर्णय नं. ९३४६ - मानव बेचबिखन, बालविवाह, जबर्जस्ती करणी</p> <p>मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण ऐन, २०६४ को दफा ४(२) को खण्ड (ख) बमोजिम कसुर हुनको लागि कुनै पनि व्यक्तिको बेचबिखन एवम् ओसारपसारको कार्य सम्पन्न हुनै पर्ने भन्ने देखिँदैन । सो उद्देश्यको लागि त्यस्तो व्यक्तिलाई आफू बसिरहेको घर, स्थान तथा व्यक्तिबाट छुटाई नेपालभित्रको एक स्थानबाट अर्को स्थानमा लैजाने कार्य भइसकेको तर गन्तव्य स्थानमा पुऱ्याउन बाँकी रहेको अवस्थामा समेत सो कसुर भएको मानिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>मुलुकी ऐन, विहावरीको २ नं. मा "विहावरी गर्दा महिला र पुरुषको उमेर संरक्षकको मन्जुरी भए अठार वर्ष र संरक्षकको मन्जुरी नभए बीस वर्ष नपुगी विहावरी गर्न गराउन हुँदैन" भनी गरेको व्यवस्थाले संरक्षकको मन्जुरी भएमा महिला र पुरुष दुबैको उमेर १८ र संरक्षकको मन्जुरी नभए २० वर्ष उमेर नपुगी विवाह गर्न गराउन नहुने व्यवस्थाअनुसार विवाह हुँदा न त पीडितको संरक्षकको मन्जुरी थियो भन्ने प्रतिवादीहरूको जिकिर छ नत पीडितको उमेर २० वर्ष पुगिसकेको थियो भन्ने जिकिर लिन र सो पुष्टि हुने प्रमाण प्रस्तुत गर्न नै सकेको पाइन्छ । माथि उल्लेख भएअनुसार वारदातको समयमा पीडितको उमेर १४ वर्षमात्र रही वैध विवाहको लागि चाहिने उमेर पूरा भएको नदेखिँदा पीडित र प्रतिवादीको बीच भएको उक्त विवाह वैध विवाह नभई बालविवाह भएको तथ्य पुष्टि हुन आउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ७)</p> <p>मुलुकी ऐन जबर्जस्ती करणीको महलको १ नं. मा "कसैले कुनै महिलालाई निजको मन्जुरी नलिई करणी गरेमा वा सोह वर्षभन्दा कम उमेरको बालिकालाई निजको मन्जुरी लिई वा नलिई करणी गरेमा निजले जबर्जस्ती करणी गरेको ठहर्छ" भन्ने व्यवस्था हुँदा कसैले कुनै महिलालाई निजको मन्जुरी नलिई करणी गरेमा वा सोह वर्षभन्दा कम उमेरको बालिकालाई निजको मन्जुरी लिई वा नलिई करणी गरेमा निजले जबर्जस्ती करणी गरेको मान्नु पर्ने । पीडितको उमेर वारदातको बखत १६ वर्षभन्दा कम रहेको अवस्थामा पीडितसँग प्रतिवादीले विवाह गरेको वा पीडितले करणीको लागि सहमति जनाएको भन्ने जस्ता तर्कले कानूनी मान्यता प्राप्त गर्न नसक्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ९)</p> <p>पीडितको उमेर १४ वर्ष रहेभएको अवस्थामा बालिकासँग भएको विवाहलाई वैध विवाह नमानिने र करणी लिनु दिनु गर्ने कार्य कानूनसम्मत नभई जबर्जस्ती करणी भएको मानिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १०)</p> <p>पीडित स्वयम्ले अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष उपस्थित भएर अपराधको सम्बन्धमा बयान गरेकी छन् र त्यस्तो बयान तुरुन्त नजिकको जिल्ला अदालतबाट प्रमाणित भएको छ भने पीडितको सो बयानको व्यहोरा मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐनको दफा ६(३) बमोजिम प्रमाणमा लिन मिल्ने ।</p> <p>पीडित मौकामा अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष उपस्थित भएर घटनाको बारेमा बयान मात्र</p>
------------	---

दिइन् वा त्यस्तो घटनासँग सम्बन्धित कसुरको अनुसन्धान प्रक्रिया अगाडि बढाउन निजले नै जाहेरी वा उजुरी दिएकी हुन् होइनन् भनी खोजिनीति गरिरहनु पर्ने र पीडित स्वयम्को उजुरी नभई पीडित बालिकाका माता-पिता वा संरक्षकले उजुरी वा जाहेरी दरखास्त दिएको कारणले मात्र मौकामा पीडितले गरेको प्रमाणित बयानको प्रमाणिकता शून्य हुने वा त्यस्तो बयान प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न नमिल्ने भनी न्यायको रोहमा साँघुरो अर्थ गर्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. १४)

मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारको अपराधको सम्बन्धमा पीडितको बयान प्रमाण ग्राह्य बनाउन बेचबिखन तथा ओसारपसार अपराधको उजुरी पीडित वा अरु कसले दियो भन्ने कुराभन्दा पीडितको बयान अदालतबाट प्रमाणित भयो वा भएन भन्ने कुरा महत्त्वपूर्ण हुने । पीडित बालिका आफैँले उजुरी नदिएको भन्ने प्राविधिक कारण देखाई अदालतबाट प्रमाणित भएको पीडितको बयान व्यहोरालाई पीडितले अदालतमा पुनः उपस्थित भई बकपत्र नगरेको भनी उक्त मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा ६(३) को कानूनी प्रावधान प्रतिकूल हुने गरी अस्वीकार गर्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. १७)

अपराधबाट पीडितलाई भराइने क्षतिपूर्तिले पीडितलाई पीडित हुनुभन्दा पूर्वको अवस्थामा पुन्याउनु वा पुनस्थापना गर्न सक्नु पर्छ । तसर्थ अपराध पीडितलाई वास्तविक र प्रभावकारी क्षतिपूर्तिको लागि क्षतिपूर्तिसम्बन्धी कानून बनाएर मात्रै हुँदैन, सो कानून आफैँमा उपयुक्त र प्रभावकारी हुनुको साथै सोको प्रभावकारी एवम् यथार्थपरक कार्यान्वयनसमेत हुनु अपरिहार्य हुने ।

(प्रकरण नं. २०)

बाल अधिकारसम्बन्धी महासन्धि, १९८९ का पक्ष राष्ट्रहरूलाई बालबालिकाको हितका लागि आवश्यक संरक्षण र स्याहारको व्यवस्था गर्नुपर्ने तथा बाबुआमा, कानूनी संरक्षक वा अन्य व्यक्तिको हेरचाहमा रहेको अवस्थामा बालबालिकामाथि हुने सबै किसिमको शारीरिक वा मानसिक हिंसा, क्षति वा दुर्व्यवहार, शोषण, यौन दुर्व्यवहारसमेतबाट बालबालिकालाई संरक्षण गर्न पक्ष राष्ट्रहरूले समुचित कानूनी, प्रशासनिक, सामाजिक र शैक्षिक उपायहरू अपनाउनु पर्ने गरी दायित्व तोकेको पाइन्छ । नेपाल पनि उक्त महासन्धिको पक्ष राष्ट्रको हैसियतले सो दायित्वबाट विमुख हुन मिल्ने नदेखिने ।

(प्रकरण नं. २२)

अब उपरान्त क्षतिपूर्ति पाउने यस्ता प्रकृतिका अपराधका पीडितहरूलाई अदालतको अन्तिम फैसलाले निर्धारण गरेबमोजिमको क्षतिपूर्तिको रकम नेपाल सरकारले एउटा छुट्टै कोषको स्थापना गरी सो कोषबाट तत्कालै उपलब्ध गराउने र सो रकम पीडकबाट सरकारी विगो सरह असुल उपर गर्ने व्यवस्था गर्न उपयुक्त हुने देखिँदा नेपाल सरकारसमेतबाट सो सम्बन्धी आवश्यक र उपयुक्त पूर्वाधार निर्माण हुनु जरूरी देखिने ।

(प्रकरण नं. ३१)

अपराध पीडितको क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्ने हकलाई नेपालको अन्तरिम संविधानको धारा १२ अन्तर्गतको बाँचन पाउने हकको अभिन्न अंश (integral part) को रूपमा राख्नुपर्ने हुन्छ । तसर्थ नेपालको सन्दर्भमा अपराध पीडितको क्षतिपूर्तिको हक उक्त धारा १२ अन्तर्गतको बाँचन पाउने हक अन्तर्गत सम्बोधन गरिनु पर्ने विषय हो भन्ने प्रस्ट हुन आउने ।

(प्रकरण नं.३२)

पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउँदा पीडितले अपराधबाट भोग्नु परेको पीडाको प्रकृति वा पीडाको कठोरता वा क्रूरतालाई नै क्षतिपूर्ति मापनको आधार बनाइनु पर्ने ।

पीडकको आर्थिक हैसियत वा क्षमताले त्यस्तो क्षतिपूर्तिमा निर्णायक स्थान प्राप्त गर्ने वा निर्णयको आधार बन्ने अवस्था सिर्जना गरिनु नहुने । अन्यथा पीडक पहिचान हुन नसकेको, फरार रहेको, आर्थिक अवस्था कमजोर रहेको वा कम उमेरको रहेको भन्ने जस्ता तर्कहरू अगाडि ल्याएर पीडितको क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्ने हक कुण्ठित वा सङ्कुचित हुन जाने ।

यस्तो अवस्था सिर्जना हुन गएमा पीडित बाँचन पाउने हकबाट नै वञ्चित भई पीडितको न्यायमा पहुँचसमेत स्थापित हुन नसकी पीडितको बाँचन पाउने मौलिक हक र आधारभूत मानव अधिकारले न्यायिक संरक्षणसमेत प्राप्त गर्न नसक्ने ।

(प्रकरण नं.३४)

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२ र २० को व्यवस्था, अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको प्रावधान र अन्य मुलुकहरूको अभ्याससमेतको आधारमा हामीकहाँसमेत अपराध पीडितको क्षतिपूर्तिको हक बाँचन पाउने हकको अभिन्न अंश (integral part) को रूपमा मान्नुपर्ने हुन्छ । यसरी क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्नु अपराध पीडितको मौलिक हक हो । यस हकलाई व्यवहारिक, वास्तविक र पूर्णरूपमा कार्यान्वयन गरी पीडितलाई न्याय प्रदान गर्नु अदालतको दायित्व र राज्यको कर्तव्य हुने ।

(प्रकरण नं.४०)

पीडकको क्षतिपूर्ति तिर्ने आर्थिक हैसियत नभएको, पीडक पहिचान हुन नसकेको वा पीडक फरार रहेको अवस्थामा नागरिकको संरक्षकको हैसियतले अपराध पीडितलाई उक्त क्षतिपूर्ति प्रदान गर्ने कर्तव्य राज्यको हुने ।

(प्रकरण नं.४१)

पीडितशास्त्र (Victimology) अनुसार अपराध गर्ने व्यक्तिको पहिचान भएको होस् वा नहोस्, अपराधको अभियोजन होस् वा नहोस् अपराधबाट पीडितले जीवन निर्वाहको लागि क्षतिपूर्ति पाउनु पर्ने, सो क्षतिपूर्ति यथेष्ट (adequate) हुनुपर्ने र निजको पुनस्थापन (rehabilitation) तत्काल हुनुपर्ने एवम् त्यस्तो क्षतिपूर्ति र पुनस्थापन राज्यले नै गर्नुपर्ने ।

महिला हिंसा, जबर्जस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार जस्ता मुद्दामा पीडितले भोगेको पीडा स्वरूप पाउने क्षति नागरिकको अभिभावक र संरक्षक भएको हैसियतले राज्य स्वयम्ले तत्काल उपलब्ध गराउनु राज्यको दायित्वभित्र पर्ने ।

क्षतिपूर्तिबापतको रकम राज्यले पीडकबाट असुल उपर गर्ने सम्बन्धमा उपयुक्त कानूनी

	<p>व्यवस्था लागू गर्न सक्ने । पीडकबाट क्षतिपूर्ति भराउन नसकिएको भन्ने कारणले मात्र पीडितलाई क्षतिपूर्ति पाउने हकबाट वञ्चित गर्ने गरी प्रणालीले पीडितलाई थप पीडा दिन नमिल्ने । (प्रकरण नं.४२)</p> <p>पीडितले प्रतिवादीहरूबाट भराइ पाउने ठहर भएको क्षतिपूर्तिको रकम नेपाल सरकारबाट तत्काल उपलब्ध गराई सो रकम प्रतिवादीहरूबाट सरकारी बिगोसरह असुलउपर गर्नु, गराउनु एवम् अब उप्रान्त यस्ता प्रकृतिका अपराधका पीडितहरूलाई अदालतको अन्तिम फैसलाले निर्धारण गरेबमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम एउटा छुट्टै कोषको स्थापना गरी सो कोषबाट तत्काल उपलब्ध गराउन र सो रकम पीडकबाट असुल उपर गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउन यथाशीघ्र आवश्यक र उपयुक्त पूर्वाधारको निर्माण गर्नु गराउनु भनी नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा लेखी पठाउने । (प्रकरण नं.४४)</p>
७७.	<p><u>निर्णय नं. ९३४९ - लागुऔषध</u> प्रतिवादीलाई पटकमा सजाय गर्न त्यस्तो अपराध भई अदालतबाट सजाय पाइसकेको हुनपर्ने अनिवार्य सर्तको रहेको देखिन्छ । एकै व्यक्तिउपर फरक वारदातमा एकै अदालतमा फरकफरक अभियोग दायर भई एकैदिन फैसला भएको अवस्थामा कुन वारदातको अभियोगमा पटक कायम गर्ने हो भन्ने कुरा कानूनले स्पष्ट गर्न सकेको पनि पाइँदैन भने सबै वारदातको कसुरमा सजाय थप गरी सजाय गर्न पनि मिल्ने देखिँदैन । पटक कायम गरी सजाय गर्न एकपटक उक्त ऐन अन्तर्गतको अपराधमा सजाय पाइसकेको भन्ने स्पष्ट कानूनी व्यवस्था गरी रहेकामा यी प्रतिवादीहरूलाई भिन्नभिन्न वारदातमा भिन्नभिन्न सजायको मागदावी लिई अभियोग दायर भई सबै अभियोगमा एकै पटक फैसला भएकै आधारमा पटक कायम गरी सजाय गर्न मिल्ने नदेखिने । (प्रकरण नं. २)</p>
७८.	<p><u>निर्णय नं. ९३५२ - कर्तव्य ज्यान</u> सहअभियुक्तको पोललाई प्रमाणको रूपमा लिन मिल्ने नमिल्ने सम्बन्धमा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३८ को साक्षी हुन सक्ने व्यक्तिमा मतियारलगायत जुनसुकै व्यक्ति साक्षी हुन सक्ने भनी उल्लेख गरिएको हुँदा सहअभियुक्तको पोललाई प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न मिल्ने देखिने । वारदातसँग सार्थक सम्बन्ध रहेकी सहअभियुक्त रिसा परियारको पोल यी प्रतिवादी विरुद्धको प्रत्यक्ष प्रमाणको रूपमा रहेको हुँदा प्रस्तुत मुद्दामा सहअभियुक्तको पोललाई प्रमाणमा लिन मिल्ने देखिने । (प्रकरण नं. ५)</p> <p>विवाहित पुरुषले अन्य विवाहित महिलासँग निजको लोग्नेको अनुपस्थितिमा अवैध यौन सम्बन्ध कायम गरी आफ्नो वीर्यबाट निज महिलालाई गर्भधारण गराएकामा उक्त गर्भको</p>

	<p>सम्बन्धमा निज महिलाले सामाजिकरूपमा बहिस्कृत हुनुपर्ने र लामो समयसम्म सामाजिक लान्छनाको कारण आफ्नो इज्जत र प्रतिष्ठामा लागेको दाग बोकी हिँडनुपर्ने हुन्छ । यसको कारण महिलाले एकपटक नभई पटकपटक आफूलाई समाजको अगाडि परीक्षण गर्नुपर्ने हुँदा सोही कारण निजको मानसिक अवस्थामा समेत विचलन आउन सक्दछ । लामो समयको सामाजिक तिरस्कार तथा लोक लाजबाट बच्न आपराधिक कार्यको परिणामका सम्बन्धमा कुनै सोच विचारै नगरी शिशु जन्मनासाथ शिशुलाई जन्म दिने आमाले गरेको हत्यामा ऐन अनुसार सजाय गर्दा चर्को पर्न जाने अवस्था र परिस्थितिलाई समेत विचार गरी सजायमा कमी गर्न अ.बं. १८८ नं को प्रयोग विचारणीय हुन सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>पुरुषप्रधान हाम्रो समाजमा विद्यमान सामाजिक संरचना र मानिआएको परम्परागत मान्यताका कारण पनि पुरुषलाई सामाजिक लोकलाजको अवस्थाबाट गुज्रनुपर्ने अवस्था नआउने हुँदा सामाजिक लोकलाजको अवस्थाबाट खासगरी पुरुष नभई महिला नै गुज्रनुपर्ने हुन्छ, यस्तो अवस्थामा सोही बहानामा जातक शिशुको हत्या गर्ने पुरुषलाई सजायमा कमी वा छुट दिनु न्यायिक स्वविवेकको सही प्रयोग मान्न नसकिने ।</p> <p>सामाजिकरूपमा लान्छना सही नौ महिनासम्म अवैध गर्भलाई आफ्नो पेटमा राखी जीवित बच्चा जन्माउने आमाको विरोधका बावजुद घरबार बिग्रने बहानामा बच्चा मार्ने कार्यमा संलग्न यी प्रतिवादीलाई ऐन अनुसार तोकिएको सजायमा कमी वा छुट दिनु विद्यमान दण्ड नीतिको समेत प्रतिकूल हुने देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>७९.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३५४ - कर्तव्य ज्यान</u></p> <p>प्रतिवादीकै मनसाययुक्त जानाजानको reckless and willful उक्साहटले प्रस्तुत वारदात निर्माणमा प्रमुख भूमिका खेलेको हुँदा उक्त कार्यको दायित्वबाट प्रतिवादीलाई उन्मुक्ति दिँदा अपराधीलाई सजाय गर्ने फौजदारी न्यायशास्त्रको उद्देश्य पराजित हुनेहुँदा मृतकको जीवनलीला समाप्त गर्ने कुरामा निर्णायक भूमिका निर्वाह गर्ने प्रतिवादीलाई उन्मुक्ति (clean chit) दिने कुरालाई फौजदारी न्यायले स्वीकार गर्न नसक्ने भएबाट प्रतिवादीको मनसाययुक्त reckless fault र मृतकको मृत्युको परिणाम result बीचको सम्बन्ध connection स्थापित गरेको अवस्थामा उक्त chain of causation लाई कुनै intervening acts or events ले भङ्ग गरेको नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २३)</p> <p>नारीसुलभ स्वभावले गर्दा एउटी महिलाले सबै इतिवृत्तिको जानकारी लिएर नै विवाहको निर्णय गर्छन् भन्न सकिन्न । कतिपय अवस्थामा निजहरूले स्वेच्छापूर्वक निर्णय गर्ने अवसर पनि पाउँदैनन् । यस बारे दुइदुई तहले प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी गरेको निष्कर्षलाई कोरा अनुमानको आधारमा मात्रै यस अदालतले अन्यथा गर्नु उपयुक्तसमेत नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २५)</p>

८०.	<p>निर्णय नं. ९३५६ - कर्तव्य ज्यान</p> <p>मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको महलको ८ नं. ले एकै जनाले धेरै पटक सर्वस्वसहित जन्मकैद वा अरु कुनै सजाय हुने खत गरेको भएपनि कुनै खतमा सर्वस्वसहित जन्मकैद र जन्मकैदमध्ये ठूलो सजाय भएपछि अरु सानो सजाय हुने खत खापिदैन भन्ने कानूनी व्यवस्था भएबाट सुरुले दावीको ज्यान मार्ने उद्योगसमेतको कसुर प्रतिवादीले गरेको कायम गरी प्रतिवादीलाई ठूलो खत ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद गर्ने गरी गरेको फैसलालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.४)</p>
८१.	<p>निर्णय नं. ९३६० - भ्रष्टाचार</p> <p>भ्रष्टाचारजन्य कसुर स्थापित हुनको लागि प्रतिवादीले आफू वा अरु कुनै व्यक्तिलाई गैरकानूनी लाभ पुऱ्याएको भन्ने कुरा प्रत्यक्ष, सार्थक र निश्चयात्मक प्रमाणबाट शङ्कारहित तवरले पुष्टि भएको हुनुपर्ने ।</p> <p>प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ को कानूनी व्यवस्थाअनुसार फौजदारी कसुरसम्बन्धमा अभियोजन पक्षले प्रतिवादीउपर लगाएको आरोपलाई शङ्कारहित तवरले पुष्टि गर्नुपर्दछ । अभियोजन पक्षले लगाएको आरोप पुष्टि गर्ने क्रममा शङ्काको कुनै गुञ्जाइस रहनु हुँदैन । शङ्काको गुञ्जाइस उत्पन्न भएमा त्यसको फाइदा अभियुक्तले पाउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.४)</p>
८२.	<p>निर्णय नं. ९३६१ - गोली हानी गैँडा घाइते पारेको</p> <p>अपराधको प्रकृति, कसुरदारको संलग्नता, कसुरको गाम्भीर्यतालगायतका कसुरसँग सम्बन्धित विभिन्न सन्दर्भहरूलाई विचारै नगरी कसुरमा संलग्न कुनै पनि अभियुक्तलाई यान्त्रिकरूपमा न्यूनतम् वा अधिकतम् सजाय गर्ने भन्ने विधायिकाको मनसाय होइन । विधायिकाले निश्चित सजायको मात्रा उल्लेख नगरी धेरै प्रकारका कसुरमा न्यूनतम् र अधिकतम् सजायको मात्रा तोकिएको अवस्थामा तोकिएको सीमाभित्र रही सजाय निर्धारण गर्ने स्वविवेकीय अधिकार मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा अदालतलाई प्रदान गरेकाले अभियुक्तको कसुरको मात्रासँग मिल्ने गरी निर्णयकर्ताले विवेकसम्मत सजायको मात्रा निर्धारण गर्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.८)</p>
८३.	<p>निर्णय नं. ९३६५ - कर्तव्य ज्यान</p> <p>आधार र कारण बेगर नै राज्यले लिएको दण्ड नीतिकै विपरीत हुने गरी अ.ब.१८८ नं. बमोजिम सजाय घटाउँदै जाने प्रवृत्तिले न त पीडितको भावनामा पुग्न गएको चोटलाई कम गर्न नै मद्दत गर्छ न त दण्डहीनताको स्थितिमा कमी ल्याउनमा नै मद्दत गर्छ । यस्तो विषयमा न्यायकर्ता सधैं होसियार रहन जरूरी हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.७)</p> <p>फौजदारी कसुरमा १६ वर्ष नपुगेकालाई वयस्क अपराधीलाई हुने सरहको सजाय नगरी कम सजाय गर्ने आधार नै सजाय घटाउने आधारको रूपमा बुझनुपर्ने हुन्छ । १६ वर्ष पुग्नलाई</p>

	<p>सामान्य समयको मात्र अन्तर बाँकी रहेकै कारणले त्यस्तो व्यक्तिले अपराधको मतलब र परिणामलाई सम्झन र बुझ्न नसक्ने अवस्थामा रहेकै हुन्छ भन्न नसकिने र १६ वर्ष पुग्न लागेको व्यक्तिमा वयस्कताको लक्षण देखिइसक्ने नै हुँदा त्यस्तो व्यक्तिलाई कानूनले दिन मिल्नेभन्दा बढी रियायत दिन मिल्दैन । कर्तव्य ज्यान जस्तो सङ्गीन र गम्भीर किसिमको फौजदारी मुद्दामा प्रतिवादीलाई उसले घटाएको अपराधको मात्रा अनुसारको उपयुक्त सजायको निर्धारण गरी सुधार गर्नु र पीडितलाई मानवोचित एवम् न्यायोचित तरिकाले न्याय प्रदान गर्न सक्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.८)</p>
<p>८४.</p>	<p>निर्णय नं. ९३६६ - गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको आय र व्ययको हिसाब गर्दा विभिन्न धरायसी व्यवहार, सम्पत्तिको व्यक्तिगत लेखा जोखा राख्नुपर्ने दायित्वयुक्त व्यवस्था सुरुदेखि नै नरहेको जस्ता कारक तत्त्वहरूलाई बिसेर निरपेक्षरूपले आय व्ययको निर्धारण गर्नु न्यायोचित मान्न नसकिने हुँदा कतिपय अवस्थामा न्यायोचित अनुमानको आधारमा आय व्यय निर्धारण गर्नुपर्दा आय र व्ययको फरक रकमले मात्र राष्ट्रसेवक प्रतिवादीको उच्च जीवनस्तरलाई निर्धारण गर्न नसकिने । कतिपय यस्ता स्रोतहरू हुन्छन् जसबाट व्यावहारिकरूपमा आम्दानी त भएको हुन्छ तर कागज प्रमाण हुँदैनन् । कागज प्रमाणको अभावमा यो यो शीर्षकबाट यति यति आय भयो भनी निष्कर्ष निकाल्न कठिनाई हुने हुँदा कतिपय आयका स्रोत एवम् खर्चको रकम न्यायिक अनुमानबाट पनि यकिन गर्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २४)</p> <p>जुन स्रोतहरू प्रतिवादीले व्यक्त गरेबमोजिम विश्वसनीय भएपनि समयको अन्तरालले सम्बन्धित कागज प्रमाण व्यक्तिको साथमा रहिरहन नसक्ने हुनाले बिना प्रमाण आयमा समावेश गर्न पनि नसकिने र आयमा समावेश नगरेको अवस्थामा व्यक्तिलाई मर्का पर्न जाने अवस्थाको विद्यमानता रहेको हुनाले आय र व्ययको रकम निर्धारण गर्दा न्यायिक सद्दिवेक प्रयोग हुनु जरूरी र सान्दर्भिक हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २५)</p>
<p>८५.</p>	<p>निर्णय नं. ९३७४ - भ्रष्टाचार (सरकारी रकम हिनामिना) कार्यालयका पदाधिकारीले जब मन लाग्यो जसरी मन लाग्यो काम गर्ने होइन । कार्यालयमा हुने कामकारवाही एउटा पद्धति र प्रचलनमा आधारित हुन्छ । प्रत्येक कामको कार्यालयमा अभिलेख रहने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २२)</p> <p>कुनै योजनाको कामको कार्यालय आफैँले अनुगमन र निरीक्षण गर्न सक्ने भन्ने देखिन्छ भने त्यस्तो आयोजना सञ्चालन गर्न नहुने कुरामा कार्यालय प्रमुख लगायत सबै सचेत रहनुपर्छ । तर योजना स्वीकृत गरेपछि त्यसलाई ऐन नियमबमोजिम सम्पन्न गराउनका लागि जिम्मेवार कर्मचारीहरूले आफ्नो दायित्वलाई इमानदारीपूर्वक निर्वहन गर्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३०)</p>

<p>८६.</p>	<p>निर्णय नं. ९३८१ - अपहरण</p> <p>सजायमा तल्लो र माथिल्लो हद राख्नु भनेको अपराध गर्दाको अवस्था, परिस्थिति र प्रतिवादीको कसुरमा संलग्नता आदिसमेतको आधारमा न्यायकर्ताले आफूमा निहित स्वविवेकीय अधिकारको प्रयोगद्वारा प्रतिवादीलाई सजायको निर्धारण गर्नकै लागि भएको हुन्छ । कानूनमा व्यवस्था भएअनुसार यी प्रतिवादीलाई सजाय तोकिएको देखिँदा त्यसलाई अन्यथा मान्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>अपराध गर्ने कार्यमा दुईजना संलग्न रहेको भन्ने तथ्य नै पुष्टि हुन नसकेको स्थितिमा अपहरण गर्ने तथा शरीर बन्धक लिनेको महलको ७ नं. बमोजिम उक्त महलबमोजिम हुने सजायमा थप २ वर्ष कैदको दाबी लिएको हकमा त्रुटिपूर्ण भई मिलेको नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p>
<p>८७.</p>	<p>निर्णय नं. ९३८६ - ज्यान मार्ने उद्योग</p> <p>प्रतिवादीको पीडितलाई मार्ने नै मनसाय रहेको भए घर कोठामा बन्दुक, बासुलो, छिनो जस्ता जोखिमी हतियार रहेका प्रतिवादीले ती हतियारको प्रयोग नगरी हँसियाको प्रयोग गर्ने, नाक टोक्ने जस्ता कार्य मात्र गरेकोबाट ज्यान मार्ने उद्देश्यले तयारीको साथ बसेको भन्न सकिने अवस्था नदेखिने ।</p> <p>ज्यान मार्ने उद्योगको अपराध ठहर हुनका लागि प्रतिवादीले पीडितलाई मार्ने मानसाय राखी सोहीबमोजिमको कार्य गरेको प्रमाणित हुनुपर्छ र त्यस्तो कार्यको परिणामस्वरूप पीडितको कुनै कारणबस ज्यानसम्म बचन गएको अवस्था स्पष्टरूपमा स्थापित हुनुपर्छ । ज्यान बचेको कारण तेस्रो पक्षको उपस्थिति हुनु नहुनुले अपराध घट्टाको परिस्थितिअनुरूप केही निष्कर्षमा पुग्न सजिलो हुन्छ, तर त्यही एउटा कारणबाट मात्र ज्यान मार्ने मानसाय थियो कि थिएन भनी भन्न सकिने अवस्था हुन्छ नै भन्न मिल्दैन । तेस्रो पक्षको उपस्थिति भन्दा पनि ज्यान मार्ने मनसाय हुनु ज्यानमार्ने उद्योगको अपराधमा आवश्यक तत्त्वको रूपमा रहने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>प्रतिवादीले बन्दुक वा बासुलो लिई जाहेरवाला पीडितसमेतको घरमा वा निजहरू रहने ठाउँमा गएको देखिँदैन । पीडितसहितका व्यक्ति प्रतिवादीको घरमा नगएको अवस्थामा वारदात हुने अवस्था आउने थिएन । पीडितसमेतका व्यक्ति आफ्नो घरमा आउलान् र आफूसँग भएका हतियार प्रहार गरूला भनी पूर्व तयारीका साथ यी प्रतिवादी बसेका र निजहरू आउने बित्तिकै मार्ने मानसाय राखी हतियार प्रहार गरेको भनी मान्न तर्कसङ्गत हुने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>

<p>८८.</p>	<p>निर्णय नं. ९३९३ - जबर्जस्ती करणी मौकामा गरेको साबिती बयानलाई अन्य प्रमाणबाट समर्थित भएको तथ्यगत अवस्था मिसिल संलग्न प्रमाणहरूबाट स्पष्टरूपमा पुष्टि भएको अवस्थामा अदालतको इन्कारी बयानबाटमात्र प्रतिवादी बेकसुर रहेको मान्न नहुने।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p> <p>घटनाबाट पीडितले र सो घटना प्रत्यक्ष देख्ने प्रत्यक्षदर्शीले मौकामा घटना भएको तत्कालैपछि यिनै प्रतिवादीले पीडितलाई जबर्जस्ती करणी गरेको भन्ने उल्लेख गरी कागज गरिदिएको अवस्थामा अदालतमा उपस्थित भई बकपत्र गर्दा बनावटी कुरा उल्लेख गरी वास्तविक तथ्यलाई लुकाउने र कसुरदारलाई सजायबाट उन्मुक्ति दिलाउने प्रयत्न गरिन्छ भने त्यस्तो बनावटी कुरालाई सत्य एवम् साँचो मानी कसुरदारलाई उन्मुक्ति प्रदान गर्न नमिल्ने।</p> <p>सङ्कलित सबूद एवम् प्रमाणहरूबाट जबर्जस्ती करणीको वारदात स्थापित भई प्रमाणको शृङ्खलाबद्ध कडीहरूबाट प्रतिवादी कसुरदार देखिएको अवस्थामा मौकामा कागज गर्ने व्यक्तिहरूले आफ्नो पूर्व भनाइ प्रतिकूल हुने गरी अदालतमा गरेको बकपत्र प्रतिवादीलाई उन्मुक्ति दिने आधार हुन नसक्ने।</p> <p>(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>८९.</p>	<p>निर्णय नं. ९३९४ - कर्तव्य ज्यान पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा जिकिर लिएजस्तो तथ्यको एकप्रकारको साबितीमात्र नभै कसुरको सम्बन्धमा पूर्ण साबिती नै भएको र निजको सो साबिती अन्य स्वतन्त्र प्रमाणहरूबाट समर्थित भएको अवस्थामा केवल पुनरावेदनमा लिएको जिकिर कै आधारमा मात्र निर्दोष रहेछन् भनी मान्न मिल्ने नदेखिने।</p> <p>मृतकलाई मार्ने पूर्व योजनाअनुसार खुकुरी जस्तो घातक हतियार लिई मृतकलाई रातको समयमा एकान्तस्थलमा लगी टाउकामा खुकुरी प्रहार गरी कर्तव्य गरेको र लासलाई दबाए छिपाएको देखिँदा पक्राउ पछि अनुसन्धान र अदालतमा समेत कसुरमा साबित हुँदा अदालती प्रक्रियालाई सहयोग पुऱ्याएको मानी सजायबाट उन्मुक्ति दिन वा छुट दिन मिल्ने नदेखिने।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p>
<p>९०.</p>	<p>निर्णय नं. ९३९८ - कर्तव्य ज्यान वारदातमा उपस्थित हुनेहरूका विरुद्ध लाग्ने नभै उपस्थित प्रतिवादीले मूल प्रतिवादी (Principle defendant) सँग मत सल्लाहमा पसेको हुनुपर्ने र त्यस्तो उपस्थितिबाट मूल प्रतिवादी वारदात गर्नका लागि हौंसिएको देखिनु आवश्यक हुन्छ। दुईजना व्यक्ति कुस्ती खेल्दा खेल्दै भुइँमा रहेको खुकुरी तानातान गरेको देखी, डराई आफ्नो पनि ज्यान जाला भनी सुरक्षित स्थलतर्फ भाग्ने कार्य स्वयम्मा कसुरजन्य कार्य मान्न नमिल्ने।</p> <p>(प्रकरण नं. ७)</p>

	<p>मृतकको हातबाट खुकुरी खोसीसकेपछि मृतकले प्रतिवादीलाई मार्न सक्ने कुरा सम्भव नै नहुने अवस्थामा मृतकलाई खुकुरीले प्रहार गर्नुको कारण आत्मरक्षा हो भनी दाबी गर्नुको औचित्य नरहने ।</p> <p>आत्मरक्षाको लागि चाहिनेभन्दा बढी बल प्रयोग हुनुहुँदैन । प्रतिवादीबाट भएको बल प्रहारको मात्राले निजको नियत वा मनसाय के कस्तो छ भन्ने इङ्गित गर्दछ । मृतक बलहीन रहेको स्थितिमा समेत प्रतिवादीले टाउको अनुहार, घाँटी जस्ता संवेदनशील अङ्गमा खुकुरी प्रहार गरी मृतकलाई नियतवश मारेको प्रमाणित हुँदा प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>९१.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३९९ - जबर्जस्ती करणी</u></p> <p>फौजदारी कसुरमा संलग्न हुने कसुरदारले एउटै व्यक्तिउपर एकै बखत विभिन्न प्रकारका कसुर गरेको खण्डमा सो प्रतिवादीउपर एउटै वारदातबाट सृजित परिणामलाई लिएर कसुरअनुसारको सजाय माग गरी एउटै मुद्दा चलाउन सक्ने भए पनि प्रस्तुत वारदात फरक फरक मितिमा भैं फरक फरक नाबालिकाउपर जबर्जस्ती करणी भएको भनी स्वयम् अभियोजन गर्ने निकायले अभियोग दाबीमा माग गरेको देखिँदा अलग अलगरूपमा अभियोजन गरी मुद्दा दायर गर्नुपर्नेमा सो नगरी एउटै वारदात जस्तो रूपमा बुझी अभियोग पत्र दायर भएको देखिएको र यस्तो संवेदनशील विषयमा अभियोजनको जिम्मेवारी निर्वहन गर्ने निकायको रूपमा रहेको महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले मातहतका कार्यालयलाई थप निर्देशन दिई अभियोजनको विषयलाई थप प्रभावकारी बनाउनुपर्ने हुँदा अब आइन्दा यस्तो प्रकारको त्रुटि हुन नदिन र अभियोजनको प्रभावकारितामा जोड दिन तालुक कार्यालयले विशेष ध्यान दिनु भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयका नाउँमा ध्यानाकर्षण गराउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>९२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४०० - लागू औषध सेतो हेरोइन</u></p> <p>आफू विरुद्ध लागेको अभियोग, कसुरका बारेमा जानकारी उपलब्ध गराउनु राज्यको प्राथमिक दायित्व हुन आउने ।</p> <p>विदेशी नागरिकका हकमा भाषागत कठिनाइका कारण हुन सक्ने कठिनाइले न्यायिक प्रक्रियालाई नै कमजोर गराउन सक्ने हुन्छ । न्यायिक प्रक्रियाभित्र ल्याउन यस्ता विदेशी नागरिकलाई पक्राउ गर्दा, अभियोजन गर्दा तथा निज विरुद्ध भएको जुनसुकै न्यायिक कारवाहीमा निजलाई सोधपुछ, निजको बयान तथा निजउपरको न्यायिक दायित्व वहन गराउनसमेतका लागि निजले बुझ्न सक्ने दोषाेषसमेतको व्यवस्था गर्न अनुसन्धान निकाय अभियोजनको निकाय एवम् यस अदालत र मातहतका सबै अदालतहरूमा यथासम्भव प्रतिवादीले बुझ्न वा बोल्न सक्ने भाषा जान्ने व्यक्तिहरूको सूची तयार पारी नियमित वा पटक जुनरूपमा व्यवस्था गर्न व्यावहारिक र सम्भव हुन्छ सोहीरूपमा आवश्यकताअनुसार सेवा लिने र सेवा उपलब्ध गराउने नीतिगत र कार्यगतरूपमा निश्चित व्यवस्था अविलम्ब</p>

	<p>गराउनु, भाषागत एवम् भाषा जान्ने व्यक्तिको सेवा लिनुपर्ने स्थानको क्षेत्रगत आधारमा दोभाषेहरूको सूची तयार गरी राख्ने व्यवस्था गर्नु, दोभाषेको सेवा लिने गर्दा त्यस्तो दोभाषे छनौट गर्ने, सेवा लिए बापतको शुल्क वा पारिश्रमिक दिने व्यवस्था, दोभाषेको जवाफदेहिताको अतिरिक्त दोभाषेको सेवालाई नियमित बनाउन आवश्यक निर्देशिकासहितको व्यवस्था गर्नु र तत्कालको लागि कम्तिमा अङ्ग्रेजी विषयमा स्नातक उत्तीर्ण गरेको दोभाषेसमेत नियुक्त गर्न जो चाहिने आवश्यक प्रबन्ध गर्नु भनी प्रहरी प्रधान कार्यालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय एवम् यस अदालतका रजिस्ट्रारको नाउँमा निर्देशनसमेत जारी हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
<p>९३.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४०३ - भ्रष्टाचार</u></p> <p>विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा गर्नु सबैको जिम्मेवारी हो भन्दैमा कसैको जिम्मेवारीमा नपर्ने गरी अर्थ गर्नु युक्तिसङ्गत हुँदैन । दायित्व सबैको आआफ्नो हुन्छ । आरोप को कसलाई लगाउने हो भन्ने विषय आरोपपत्र प्रस्तुतकर्ताको हुन्छ तर निर्णयको रोहमा अरुको पनि सम्पत्तिको रेखदेख गर्ने जिम्मेवारी छ भन्दैमा आरोपित व्यक्तिउपर लागेको कसुरको गाम्भीर्यमा कमीचाहिँ आउँदैन । प्रधानाध्यापक विद्यालयको प्रशासकीय प्रमुख भई निजको जिम्मेवारीमा छोडिएको विषयमा आफ्नो जिम्माको होइन भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>बैंकको कर्मचारीले गर्नुपर्ने पासबुक भने कामसमेत प्रतिवादी आफैँले गरेको कुरा स्वीकार गरेकै देखिन्छ । विद्यालयको रकमको बैंकमा जम्मा गर्ने र आम्दानी बाँध्ने काम नगर्ने तर बैंकमा जम्मा नगरिएको रकम पासबुकमा रकम उल्लेख गर्ने कार्यलाई प्रतिवादीको लापरवाही वा बदनियतपूर्ण कार्य होइन भन्न नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>विद्यालयको रकम विद्यालयकै प्रयोजनको निम्ति बाँडेको भन्ने देखिएको र बदनियत वा लापरवाहीपूर्वक हिनामिना गरेको भन्ने देखिन नआएको अवस्थामा कानूनबमोजिम फरफारक नगरेको कारणले मात्र भ्रष्टाचार नै गरेको भन्न मिल्ने हुँदैन । रकम बेरुजु हुनु र भ्रष्टाचारको कसुर अलग अलग विषय भएको हुँदा यससम्बन्धमा वादीको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ९)</p> <p>जफतको मागदाबी लिइएको जग्गा प्रतिवादीको नाममा कसरी आएको हो, जग्गा निजको नाममा आउँदाको समयसम्म निजले विद्यालयको कति रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचार गरेको हो र सो रकमले जग्गाको मोल बिगो खाम्न सक्दछ सक्दैन भन्नेतर्फ आरोपपत्र स्पष्ट छैन । विद्यालयको रकमबाट नै उक्त जग्गा प्रतिवादीले किनेको भनी पुष्टि हुन नआएसम्म निजको नाममा भएको उक्त जग्गालाई जफत गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p>

९४.

निर्णय नं. ९४०६ - सम्पत्ति शुद्धीकरण

अपहरण, भ्रष्टाचार, आतङ्कवाद, राजस्वको छली आदि गैरकानूनी कार्यबाट आर्जित सम्पत्ति भूमिगत रूपमा पुनः त्यस्तै गैरकानूनी कार्यमा लगानी हुने र शुद्धीकरण गर्ने चक्रहरू चलिरहने हुँदा पुनः त्यो गैरकानूनी कार्यबाट आर्जित सम्पत्ति आपराधिक कार्यमा प्रयोग नहोस् आपराधिक कार्य रोकियोस् भनी निवारणात्मक व्यवस्था (Preventive Measures) को प्रयोजनार्थ सम्पत्ति शुद्धीकरण ऐन आएको हो। सम्पत्ति शुद्धीकरण आफैँमा सम्बद्ध कसुर (Predicate offence) होइन अपितु मूल कसुरको सह उत्पादन (By Product) को रूपमा सह अपराध (Secondary Offence) हो। मूल कसुरलाई लुकाई छिपाई त्यसबाट आर्जित सम्पत्तिलाई लुकाउन शुद्धीकरण गरिएको कसुर यस ऐनअन्तर्गत पर्ने।

सम्पत्ति शुद्धीकरण एउटा बहु आयामिक वित्तीय अपराध (Multi-Dimensional Financial Crime) पनि हो। मूल अपराध लुकिने हुनाले शुद्धीकरणको अपराध भएपछि उसले मूल अपराध गन्यो वा गरेन र उसको अपराध गर्ने मनसाय थियो वा थिएन भनी विचार गरिँदैन। त्यसैले सम्पत्ति शुद्धीकरण ऐन, २०६४ को दफा २८ ले कसैसँग आयस्रोत वा आर्थिक अवस्थाको तुलनामा उसको सम्पत्ति अस्वाभाविक देखिएमा र उसले आर्जन गरेको स्रोत देखाउन नसके सम्पत्ति शुद्धीकरणको अपराध हुने व्यवस्था गरेको हो। अस्वाभाविक सम्पत्ति देखियो भने त्यसको स्रोत जायज थियो भन्ने प्रमाणित गर्नुपर्ने प्रमाण भार प्रतिवादीमा राखिएको हो। प्रतिवादीले स्रोत देखाउन सकेन भने उसले सम्पत्ति शुद्धीकरणको अपराध गरेको हो भनी मान्नुपर्ने हुँदा वादीले यो वा त्यो आतङ्ककारी अपराधबाट आर्जित गरेको सम्पत्ति हो भनी किटान गर्नु पर्ने बाध्यता कानूनले गरेको देखिँदैन। त्यस्तो आय स्रोत लुकेको सम्पत्ति बरामद हुनु नै कसुरको लागि पर्याप्त हुने।

(प्रकरण नं. ४)

यो अपराध जसले गरेपनि र जहाँ गरे पनि यस ऐनको बहिर्क्षेत्रीय प्रभाव (Extra Territorial Jurisdiction) ले समाउने देखिन्छ। उल्लिखित कानूनले अपराध गर्ने व्यक्ति नेपाली भएमात्र सम्पत्ति शुद्धीकरण ऐनअनुसारको कसुरदार हुने नभनी नेपालबाट वा नेपालमा विप्रेषण, स्थानान्तरण वा रकमान्तर गर्ने जहाँसुकै बसेको जुनसुकै व्यक्तिसमेतउपर लागू हुने भनी विश्वव्यापी क्षेत्राधिकार कायम गरेको हुँदा आफू भारतीय नागरिक भएको कारण सम्पत्ति शुद्धीकरणको कसुर र सजायसमेतबाट उन्मुक्ति पाउनुपर्छ भन्ने जिकिर मनासिब देखिन नआउने।

(प्रकरण नं. ५)

रकम लिएर हिँड्न पाउनु एउटा कुरा हो भने अस्वाभाविक सम्पत्तिको स्रोत खुलाउने अर्को कुरा हो। विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ को दफा ५ अनुसार नेपाल र भारतबीचको भाइचारा एवम् साँस्कृतिक सम्बन्धसमेतलाई मध्यनजर राखी नेपाली र भारतीय नागरिकले आफ्ना देशमा प्रचलनमा रहेको करेन्सी एक देशबाट अर्को देशमा ल्याउन र लैजान पाउने गरी जारी गरेको सूचनाले वैध रकमलाई छुट दिएको हो। त्यस्तो करेन्सी

	<p>नोटबाहकले रकमको वैधता लुकाउन पाउने वा स्रोत खुलाउनु पर्ने छैन भनी छुट दिने कुरा कहींकतै सूचनामा उल्लेख भएको नदेखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p> <p>सम्पत्ति शुद्धीकरण गर्ने उद्देश्य नराखी आफ्नो व्यापार व्यवसाय वा अन्य कुनै व्यक्तिबाट प्राप्त गरेको हुँ भन्ने पक्षले वस्तुनिष्ठ प्रमाणबाट प्रमाणित गर्नुपर्ने ।</p> <p>आर्थिक अवस्थाको तुलनामा कसैसँग अस्वाभाविक सम्पत्ति देखिन आएमा त्यस्तो सम्पत्ति के कस्तो स्रोतबाट आर्जन गरेको हो भन्ने कुरा प्रमाणित उसैले गर्नुपर्ने कानूनी दायित्व सम्पत्ति शुद्धीकरण (Money Laundering) निवारण ऐन, २०६४ को दफा २८ ले गरेको हुँदा पुनरावेदक प्रतिवादीबाट अस्वाभाविक देखिने सम्पत्ति बरामद भएपछि सोको स्रोत यो हो भनी सम्पत्ति आर्जन गरेको स्रोत देखाउनु पर्ने कानूनी दायित्व पनि निजैमा रहने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ७)</p> <p>प्रस्तुत पुनरावेदनसँग समान तथ्य भएको नेपाल कानून पत्रिका २०७०, अङ्क ९, नि. नं. ९०५४, पृष्ठ ११६८ मा प्रकाशित सिद्धान्तसमेतमा भएको सम्पत्ति शुद्धीकरण (Money Laundering) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ४ र २८ समेतको कानूनी व्याख्या र प्रतिपादित सिद्धान्तको सम्बन्धमा दुई संयुक्त इजलासको निर्णय भिन्नभिन्न भई राय नमिलेकाले राय यकिनका लागि प्रस्तुत मुद्दाको संयुक्त इजलासको लगत कट्टा गरी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ३(ख) बमोजिम पूर्ण इजलाससमक्ष पेश हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ११)</p>
९५.	<p><u>निर्णय नं. ९४१५ - गैरकानूनी सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको</u></p> <p>प्रतिवादीले बैंक ब्याज, शेयर लाभांश तथा बचतपत्रबापत प्राप्त ब्याज आफ्नो बयान मागअनुरूप हुनुपर्ने भनी पुनरावेदनपत्रमा जिकिर लिएको सम्बन्धमा विचार गर्दा त्यस्ता रकम वैध अवैध छुट्ट्याउन सक्ने स्थिति नहुने हुनाले न्यायोचित अनुमानका आधारमा ३० प्रतिशतसम्म रकम आयमा गणना गरेको विशेष अदालतको फैसला मनासिब देखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २४)</p> <p>आरोपपत्रमा उल्लेख भएअनुसारको प्रतिवादीका जिम्मामा रहेको कुल सम्पत्तिभन्दा प्रतिवादीको वैधानिक आम्दानीको स्रोत बढी नै रहेको देखिएको उल्लिखित स्थितिमा अनुमानका भरमा प्रतिवादीलाई कसुरदार कायम गर्न र सजायको भागीदार बनाउनु कानूनको मनसायविपरीत हुने ।</p> <p>वस्तुनिष्ठ प्रमाण र मनासिब आधार तथा कारणविना गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी अमिल्दो र अस्वाभाविक जीवनयापन गरेको भनी आरोपपत्रमा आरोपित गरिनु मात्र आफैँमा पर्याप्त हुँदैन, त्यस्तो आरोप तथ्यपूर्ण, निश्चयात्मक र वास्तविक आधार र प्रमाणबाट खम्बिर हुनुपर्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २५)</p>

<p>९६.</p>	<p>निर्णय नं. ९४१८ - ज्यान मार्ने उद्योग</p> <p>वारदातमा पीडितको शरीरमा भएको घाउ चोटको अवस्था सामान्य प्रकृतिको देखिन आएको र सो कुरालाई प्रतिवादीका साक्षीले अदालतमा गरेको बकपत्र र जाहेरवाला स्वयमूले अदालतमा आई झगडासम्म भएको भनी दिएको निवेदन व्यहोराबाट समर्थित गरेको देखिँदा प्रस्तुत वारदात ज्यान मार्ने उद्योगको श्रेणी अन्तर्गत पर्ने नदेखिई कुटपिटसम्म भएको पुष्टि हुन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>कुटपिटको वारदात र ज्यान मार्ने उद्योगको वारदात नितान्त फरक प्रकृतिका अपराध हुन् । ज्यान मुद्दामा रहने आपराधिक तत्त्वहरू मनसाय, योजना, तयारी र कार्य (Commission of crime) ज्यान मार्ने उद्योगमा समेत समान रूपमा रहेका हुन्छन् तर ज्यान मार्ने उद्योगमा केवल प्रतिवादीले इच्छाएको परिणाम मात्र प्राप्त गरेको हुँदैन । ज्यान मार्ने उद्योगमा कर्ताको कार्य अपराधका मनसाय, योजना तयारी जस्ता सबै चरण पार गरी अपराध घटाउन नजिक पुगेको (Substantive step approach) र केही हस्तक्षेपका कारण उसको इच्छित परिणाम Carry out हुन नपाई अपराध गर्न असफल भएको (Last step approach) अवस्था रहन्छ । कुटपिटमा सामान्य चोट पुऱ्याउने उद्देश्य निहित रहनुका साथै परिणामको पूर्व जानकारी (Foresightness of consequences) पनि नभई ज्यानै लिन उद्देश्यले प्रहार गरेकोसमेत हुँदैन भने ज्यान मार्ने उद्योगमा सो अवस्था नरही प्रतिवादी कर्ताले पूर्व मनसाय राखी तयारीका साथ इच्छित परिणाम प्राप्त गर्न उन्मुख भई काम गरेको हुन्छ । केवल इच्छाएको परिणाम मात्र पूरा भएको हुँदैन । ज्यान मार्ने उद्योगमा मनसाय तत्त्वले ठूलो महत्त्व राख्छ । मनसाय थियो वा थिएन भन्ने कुरा पीडित उपर प्रहार गरेको हतियार र सोको प्रयोगमा प्रयोग गर्ने व्यक्तिको इच्छामा निर्भर रहने गर्दछ । प्रस्तुत मुद्दामा ज्यानै मार्ने उद्देश्यले पूर्व तयारीका साथ वारदात घट्टन पुगेको भन्ने कुरा निर्विवाद रूपमा प्रमाणित हुन नसकेको र वारदातको प्रकृति, घाउचोटको अवस्थासमेतलाई विचार गर्दा उक्त वारदात ज्यान मार्ने उद्योगअन्तर्गतको रहेछ भन्ने कुरा शङ्कारहित तवरबाट पुष्टि भएको देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>९७.</p>	<p>निर्णय नं. ९४२० - हातहतियार खरखजाना</p> <p>हातहतियार बोकेर हिँड्ने अपराध देशभर फैलिएको अवस्थामा अदालतले हलुका रूपमा लिएको भन्ने जस्ता आत्मगत तर्कहरू पुनरावेदनमा लिएको सन्दर्भमा विचार गर्दा न्याय सम्पादन कानूनबमोजिम कानूनले तोकेको प्रकृत्याअनुरूप कानूनी सिद्धान्तहरूको पृष्ठभूमिमा गरिन्छ । फगत कुरै कुराको संवेदनसिलताको आधारमा निर्णय नहुने ।</p> <p>सबुत प्रमाण र यसको परीक्षणबाट न्याय निर्धारित हुन्छ । अन्यथा बेकारको संवेदनसिलता देखाई बिना आधार परीक्षण गरी सजाय गर्दै जाने हो भने सरकार निरङ्कुश हुँदै जाने र जनताको मानवअधिकार सङ्कटमा पर्दै जाने अवस्था आउदैन भन्न नसक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>

९८.	<p><u>निर्णय नं. ९४२५ - ज्यान मार्ने उद्योग</u> तेस्रो तत्त्वको अप्रत्यासित हस्तक्षेपले गर्दा ज्यान मार्ने कार्य गर्नेमा अभियुक्तले कुनै कसुर नराखेपनि त्यो परिणाम निकलन पाएको हुँदैन । ज्यान मार्ने उद्योगको अपराधको सम्बन्धमा पनि ज्यान मार्ने अपराध जस्तै शङ्का बिहिन तरिकाले प्रभावित हुन सक्ने प्रमाणिक प्राचुर्यताको अवस्था विद्यमान हुनुपर्ने । ज्यान मार्ने उद्योग अपराधका निर्माणक तत्त्वहरूले एकातिर ज्यानमाराको अपराध र अर्कोतर्फ कुटपिटको कसुरसँगको भिन्नता प्रष्ट पार्दैन । ज्यानमाराको अपराधमा पनि ज्यान मार्ने मनसाय (Means rea) र सो मनसायको साकारीकरण गर्ने कार्य (Actus rea) समानरूपले विद्यमान हुन्छ । तर ज्यान मार्ने उद्योगको अपराधको निर्माणको तेस्रो तत्त्वको अप्रत्यासित अपर्झट उपस्थिति विद्यमान नहुने हुँदा ज्यानमाराको अपराधबाट भिन्न बनाउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p>
९९.	<p><u>निर्णय नं. ९४३१ - जबरजस्ती करणी</u> आफैँले करणी गरेको भनी अदालतमा स्वतन्त्ररूपमा साबित भएकालाई डाक्टरले करणी पुष्टि गरे वा नगरेको भन्ने कुरा स्पष्ट नगर्नुको कुनै अर्थसमेत रहँदैन । यस्तो अवस्थामा निज पुनरावेदक प्रतिवादीलाई अभियोग दाबीबमोजिम सजाय गर्ने गरेको सुरुको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, विराटनगरको फैसलालाई अन्यथा भन्न नमिल्न ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>
१००.	<p><u>निर्णय नं. ९४३२ - कर्तव्य ज्यान</u> प्रतिवादी प्रदीप बस्नेत पनि अरू पुनरावेदक प्रतिवादीहरूसँग साथ वारदात स्थलमा गएको अन्य प्रतिवादीहरूले मृतकलाई कुटपिट गर्दा निज वारदातस्थलमा उपस्थित रही केही नगरी हेरी बसेको स्थितिबाट वारदातको मतियार (Accessory on the fact) भई वारदातमा संलग्न रहेको देखिँदा निजले आपराधिक दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउने अवस्था नरहने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १२)</p>
१०१.	<p><u>निर्णय नं. ९४३३ - गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको</u> वादी नेपाल सरकारले गैरकानूनी सम्पत्ति आर्जन मुद्दामा उल्लिखित दृष्टान्तको आधारमा सफाई दिन नमिल्ने भनी पुनरावेदन जिकिर गरेको पाइन्छ । भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को २०(१) को कानूनी व्यवस्थालाई हेर्दा मनासिब आधार र कारण विना राष्ट्रसेवकले अमिल्दो र अस्वाभाविक जीवनस्तर यापन गरेमा मात्र आरोपित कसुर प्रमाणित हुने व्यवस्था भएकाले अमिल्दो र अस्वाभाविक जीवनस्तर झल्किने जीवन यापन गरेमा मात्र कसुरदार ठहर हुन सक्ने देखियो । सामाजिक पक्षलाई हेर्दा पनि व्यक्तिको पैतृक सम्पत्ति, सामाजिक हैसियत, पदीय हैसियत लगायतका कारक तत्त्वहरू नै मापनको रूपमा रहेर निजको जीवनस्तर अमिल्दो, उच्च अस्वाभाविक छ भन्ने कुराको निष्कर्षमा पुग्न मद्दत मिल्दछ । कतिपय आयका स्रोतहरू प्रतिवादीले भनेबमोजिम विश्वसनीय भएपनि समयको अन्तरालले प्रमाण कागज नहुन सक्छ । सबै कुराको कागज प्रमाण स्वेस्ता राख्नु पर्ने हाम्रो कानूनी</p>

	<p>व्यवस्था पनि छैन । तसर्थ सामाजिक कानूनी, आर्थिक तत्त्वहरूलाई दृष्टिगत गर्दा सम्पत्तिको बिगो र आयको फरक रकम १० प्रतिशतसम्म न्यून हुनुलाई अमिल्दो र अस्वाभाविक भन्न मिल्दैन । यसको अतिरिक्त प्रस्तुत मुद्दामा कुनै खास कार्य समयको वारदातको अपराध नभै अनुमानको आधारमा आय व्ययको रकम अनुमान गरी अभियोग दाबी भएकामा अनुमानको आधारमा कायम गरिएको बिगोको आधारलाई पूर्णतया वास्तविक भएको भनी मान्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. ४८)</p>
१०२.	<p>निर्णय नं. ९४३४ - कर्तव्य ज्यान, जबरजस्ती चोरी । अदालतमा बयान गरी स्वतन्त्र अभिव्यक्ति दिने क्रममा आफूहरूको उमेर १६ वर्ष पुगिसकेको लेखाइसकेकामा पछि फेरि त्यसो नभई आफूहरू नाबालक हो भनी सुरु अदालतको फैसलापश्चात् पुनरावेदनमा जिकिर लिएको र सो कुरा प्रमाणितसमेत भएको देखिँदैन । यसो गर्न प्रतिवादीहरू प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३४ बमोजिम विवन्धितसमेत हुने । कसुर गर्दा नाबालक रहेकामा त्यसतर्फ विचार गरी सजाय नतोकिएको पुनरावेदन अदालत, राजविराजको फैसला उल्टी गरी बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०४८ को दफा ११(२) अनुसार न्यूनतम सजाय तोकिपाउँ भनी प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकिर रहेको भएपनि निजहरूले सुरु अदालतमा स्वतन्त्ररूपले बयान गरी लेखाएको उमेरले नै ग्राह्यता पाउने भई सुरु फैसलाउपर पुनरावेदन गर्दा छुट्टै जिकिर लिई पेस गरिएका थप प्रमाणहरूले मान्यता नपाउने भएकाले निजहरूले जिकिर लिएको नाबालकतर्फको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने । (प्रकरण नं. ५)</p>
१०३.	<p>निर्णय नं. ९४३७ - कर्तव्य ज्यान मुलुकी ऐनको ज्यानसम्बन्धी महलको १ नं. मा कानूनबमोजिम बाहेक कसैले कुनै मानिसको ज्यान मार्न, मार्न लगाउन वा मार्नको उद्योग गर्न हुँदैन भन्ने व्यवस्था रहेको छ । मुलुकी ऐनको ज्यानसम्बन्धी महलको १३ नं. को देहाय (१) मा धार भएको वा नभएको जोखिमी हतियार गैहले हानी रोपी घोची ज्यान मारेमा ...सर्वस्वसहित जन्म कैद गर्नुपर्छ भन्ने व्यवस्था छ । देहाय (३) मा लाठा ढुङ्गा र साधारण सानातिना हातहतियारले कुटी हानी रोपी घोची वा अरु ज्यान मर्ने गैह कुरा गरी ज्यान मारेमा एकै जनाले मात्र सो काम गरी ज्यान मारेमा सोही एक जना र धेरै जनाको हूल भै मारेमा यसैले मारेको वा यसको चोटले मरेको भन्ने प्रमाणबाट देखिन ठहर्न आएमा सोही मानिस मुख्य ज्यानमारा ठहर्छ । त्यस्तालाई सर्वस्वसहित जन्म कैद गर्नुपर्छ । सोबाहेक अरूलाई र यसैले मारेको वा यसैका चोटले मरेको भन्ने कुरा सो हात हतियार छाड्ने कसैउपर कुनै प्रमाणबाट देखिने ठहर्न नआएमा सबैलाई जन्म कैद गर्नुपर्छ भन्ने कानूनी व्यवस्थासमेतको आधारमा प्रतिवादी जगत प्याकुरेलले विकाश श्रेष्ठलाई धारिलो हतियार चककुले शरीरको विभिन्न ठाउँमा प्रहार गरेको कारणले विकास श्रेष्ठको मृत्यु भएको पुष्टि हुन आएकाले निजलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महलको १३ नं. को देहाय (१) अनुसार सर्वस्वसहित जन्म कैदको सजाय हुने । (प्रकरण नं. १३ र १४)</p>

१०४.	<p><u>निर्णय नं. १४३९ - डाँका चोरी</u></p> <p>मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको २०५ नं. ले एकै मुद्दाका हार्ने झगडिया मध्ये कसैको पुनरावेदन परी इन्साफ जाँचिदा सजाय उल्टीन जाने भयो भने पुनरावेदन नगर्नेको हकमा समेत इन्साफ जाँचि दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको देखिन्छ । प्रस्तुत विवादमा वारदात नै डाँकाबाट रहजनी भई केही उल्टी भएको र सजाय पनि कम हुने अवस्था रहेको हुँदा पुनरावेदन नगर्ने स्कुल मियाँको हकमा पुनरावेदन नगरेकै कारणले मात्र पुनरावेदन अदालतको फैसला सदर गर्ने मिलेन ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
१०५.	<p><u>निर्णय नं. १४४३ - कर्तव्य ज्यान</u></p> <p>आफू बिरामी भै मृत्यु शैय्यामा पुग्दासम्म होसमै रहेको मृतकले समेत मृत्युको कारण नबताएको अवस्थामा अनुमानको भरमा र प्रतिवादीले मृतकप्रति गरेका पूर्व व्यवहारलाई ज्यान जस्तो फौजदारी अपराधमा अदालत आफैँले प्रमाणको श्रृष्टि गरी अभियुक्तलाई दोषी करार गर्नु विवेकपरक नहुनुको साथै न्यायको विपरीत हुन जाने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>
१०६.	<p><u>निर्णय नं. १४४९ - भ्रष्टाचार</u></p> <p>जग्गा खरिदबिक्री गर्दा हुने खर्च एवम् आम्दानी यकिन गर्दा लिखतमा अङ्कित मूल्यलाई आधार मानी गणना गर्दा वास्तविक र कानूनसङ्गत हुने नै हुन्छ । वस्तुनिष्ठ प्रमाणबिना हालको मूल्य भनी अनुमानको आधारमा मूल्य यकिन गर्दा अवास्तविक हुन जाने । प्रतिवादीले जग्गा बिक्री गरेबापत आय यकिन गर्दा लिखत मूल्य मान्ने तर तिनै प्रतिवादीले खरिद गर्दा लिखत मूल्य नमानी अनुमानको भरमा हालको प्रचलित मूल्यमा मूल्याङ्कन गर्दा एउटै विषयमा दोहोरो मापदण्ड भई असमानता हुने हुँदा सम्पत्ति खरिद एवम् बिक्री गर्दा अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म लिखतमा अङ्कित मूल्यका आधारमा मूल्याङ्कन गर्नु न्यायोचित हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>कुनै पनि व्यक्तिको नाममा रहेको सम्पत्ति निजले गैरकानूनीरूपमा आर्जन गरेको भनी उजुरी परेपछि मात्र त्यस्तो सम्पत्ति विवादित सम्पत्ति मानिने हुन्छ । सम्पत्तिको स्रोत खुलेको नखुलेको भन्ने कुरा विवादको रोहमा अदालतको अन्तिम निर्णयले ठहर हुने कुरा भएको हुँदा विवाद पर्नुअघि जसको नाममा उक्त सम्पत्ति रहेको छ कानूनीरूपमा उक्त सम्पत्ति उसैको हुनेमा विवाद रहँदैन र त्यस्तो सम्पत्तिबाट बढे बढाएको सम्पत्ति पनि त्यस्तो व्यक्तिको आम्दानीको स्रोत बन्नै नसक्ने भन्ने हुँदैन । तर आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्न सकेको अवस्था भने हुनैपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>

<p>१०७.</p>	<p>निर्णय नं. ९४५० - कर्तव्य ज्यान पोस्टमार्टम रिपोर्टमा Asphyxial Death due to Strangulation भन्ने उल्लेख भए पनि शरीरमा सङ्घर्षका चिन्ह एवम् घटनास्थल विवरणमा कुनै पनि शङ्कारूपद स्थिति नदेखिएको अवस्थामा कुटपिटसम्मको वारदातको प्रकृति र पोस्टमार्टम रिपोर्टबिचको तादात्म्यता देखिँदैन। कुटपिटको वारदातमा लागेको चोटको कारण अत्यधिक रक्तस्राव भई मृत्यु भएको भन्ने पोस्टमार्टम रिपोर्ट पनि नहुँदा यी प्रतिवादीलाई मृतकको मृत्युको लागि जिम्मेवार ठहराउनु कानूनसङ्गत नदेखिने। स्कूलबाट फर्केकी छोरीले घरभित्र पसेपछि मृतकलाई झुन्डिएको देखी एक्कासी चिच्याएपछि मात्र घटनाको बारेमा थाहा जानकारी पाएका प्रतिवादीले मृतकलाई बाँच्छ कि भनी प्रयासस्वरूप मृतकको घाँटीमा रहेको पासो काट्ने कार्यलाई आफैँमा अपराध भन्न मिल्ने हुँदैन। प्रतिवादीहरूले मृतकलाई मारुपर्नेसम्मको पूर्व रिसइबी थियो भन्ने कुरा अनुसन्धानको क्रममा कहीं कतै केही पनि नदेखिएको अवस्थामा त्यति नै कारणले मात्र निज प्रतिवादीहरू दोषी रहेछन् भनी बिनासबुद प्रमाण भन्न मिल्ने अवस्था नरहने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>
<p>१०८.</p>	<p>निर्णय नं. ९४५२ - बैकिङ्ग कसुर व्यक्तिले बैङ्किङ्ग प्रणालीलाई नै नोक्सान पार्ने गरी गर्ने आपराधिक कार्य र व्यक्ति व्यक्तिबिच भएको विनिमय कारोबारबाट सिर्जित हुने दुस्कृतिलाई अलगअलग कानूनले भिन्नभिन्न कसुरको रूपमा परिभाषित गरेको साथै त्यसको लागि कानूनी उपचारको मार्ग र प्राप्त हुने उपचारसमेत फरक ढङ्गबाट निर्धारण गरेपछि त्यसको पालना र प्रयोग पनि सोहीअनुरूप गरिनु वाञ्छनीय हुन्छ। गलत प्रक्रियाबाट सही निष्कर्षमा पुग्न नसकिने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १२)</p> <p>वस्तुतः राज्यको एउटा निकायले कानून बनाउँछ भने त्यसको प्रचलन र व्याख्या अरू नै निकायहरूबाट गरिन्छ। राज्यको शक्ति पृथकिकरणको लागि यो अपरिहार्य पनि हुन्छ। तर कतिपय अवस्थामा कानून निर्माण गर्ने निकायको भावना बुझाइमा हुन जाने कमि कमजोरीका कारण कानून कार्यान्वयनमा केही द्विविधा पर्न सक्दछ। कानूनको व्यवस्थालाई सहि ढङ्गबाट बुझ्न नसक्दा यदाकदा यसको प्रयोग र पालनमा अन्यौल उत्पन्न हुनसक्दछ। परिणामतः मर्का पर्ने पक्ष अर्थात् पीडितको न्यायमा पहुँचको अधिकार नै कुण्ठित हुन पुग्दछ। यस्तोमा कानून कार्यान्वयन गर्ने निकायहरूले सदैव पीडितको हितमा आफूलाई केन्द्रित गर्नु श्रेयस्कर हुन्छ। मर्का पर्ने पक्ष उपचारबाट वञ्चित भैरहने तर अभियोजन भने गरिरहनुको कुनै औचित्य नहुने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १४)</p> <p>अदालतको सरोकार प्रचलित कानूनले निर्दिष्ट गरेअनुरूप दाबी आएको छ छैन भनी हेर्नेसम्ममा सीमित हुन्छ। गलत ढङ्गबाट आएको दाबीबाट अदालतले इन्साफ दिन सक्दैन, केवल औल्याउनसम्म सक्दछ। प्रस्तुत मुद्दा र लगाउमा रहेका तथा अन्य मुद्दाहरूमा समेत</p>

	<p>वादी नेपाल सरकारको गलत अभियोजनका कारण सम्बन्धित मर्कापर्ने पक्षको न्यायमा पहुँचलाई सघाउ पुगेको देखिएन । पहिले नै यस्तो मुद्दा लाग्दैन भन्ने जानकारी पाएको भए आफूले कुनै उपचार नै पाउन नसक्ने प्रस्तुत मुद्दाको परिणामलाई वर्षौंसम्म पट्यारलाग्दो गरी निरुद्देश्य प्रतिक्षा गर्नुपर्ने अवस्था आउने थिएन । त्यसैले अनुसन्धानकर्ता प्रहरी, अभियोजनकर्ता सरकारी वकिलसमेत यस विषयमा गम्भीर हुनुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १५)</p> <p>कानूनी स्थितिको सही समझ भएको भए गलत कानूनी उपाय खोजी गरेर समय बर्बाद गर्न नपर्ने र समयमा नै कानूनको सही उपचार प्रशस्त गर्न सक्ने अवस्था रहन्थ्यो, जसले कार्यान्वयनमा सहजता र न्यायको अनुभूति वृद्धि गराउँथ्यो । कतिपय यस्तो अनपेक्षित परिणामहरू समयको अन्तरालमा अपूरणीय हुन जान्छन् । यसको जवाफदेहिता कसले व्यहोर्ने भन्ने पनि प्रश्न उठ्छ । तसर्थ नयाँ नयाँ कानूनहरू र एकै विषयमा रहेका विभिन्न कानूनहरूको बारेमा कानून कार्यान्वयन निकायका अधिकृतहरूलाई कानूनी अनुशिक्षण दिने दिलाउने नेपाल सरकार र वित्तीय संस्थाहरूले समेत गर्नुपर्ने देखिन्छ । त्यसको लागि ध्यानाकर्षण गर्नु गराउनु पर्ने देखिन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १६)</p>
१०९.	<p><u>निर्णय नं. १४५३ - लागु औषध खैरो हेरोइन</u></p> <p>बरामद भएको लागु औषध तह तह हुँदै आइतराम तामाङसम्म पुगेको र पुनरावेदक यी प्रतिवादीसमेतले सो लागु औषध बिक्री गर्ने योजना बनाई आपराधिक लाभ लिने उद्देश्यले शुत्रबद्ध कार्य (Chain of conduct) गरेको पुष्टि हुन आउने ।</p> <p>सङ्गठितरूपमा गरिने अपराधमा को कसको साथबाट बरामद भएको भन्ने कुराले त्यति महत्त्व राख्दैन । २ वा २ भन्दा बढी व्यक्तिहरूको व्यक्तिगत सम्बन्धका आधारमा श्रेणीबद्धरूपले अपराधमा संलग्न भई यस्ता अपराध हुने गर्दछन् । आपराधिक कार्यमा संलग्न भएका व्यक्तिहरूको मुनाफा आर्जन गर्ने वा प्रतिफल प्राप्त गर्ने सामूहिक उद्देश्य रहन जान्छ । यस्तो प्रकृतिको अपराधबाट कुनै व्यक्ति प्रताडित (Victim) हुँदैन । साथ साथै यस्ता प्रकृतिका अपराधहरू कसैलाई क्षति पुऱ्याउने वा हानी नोक्सानी गर्ने उद्देश्यभन्दा पनि आपराधिक लाभ प्राप्त गर्ने योजनासाथ सम्पन्न भएका हुन्छन् । लागु औषधको ओसारपसार र कारोबार कुनै एक व्यक्ति विशेषको प्रयासबाट मात्र सम्पन्न हुने नभई लागु औषध सञ्चयकर्ता, खरिदकर्ता, ओसारपसार गर्ने र बिक्री वितरणको व्यवस्था मिलाउने व्यक्तिसम्मको सङ्गठित समूहबाट सम्पन्न हुने गर्दछ । यस्ता किसिमका अपराधबाट प्रयास मुनाफा प्राप्त गर्न सकिने भएको हुनाले प्राय सङ्गठित अपराधिक समूहले यस्तो प्रकृतिको अपराध गरी रहेका हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p>

११०.	<p>निर्णय नं. ९४५५ - अवैध रक्तचन्दन ओसारपसार</p> <p>प्रतिवादीको घर गोठ कम्पाउन्डभित्रबाट रक्तचन्दन बरामद भएको नभई प्रतिवादीको जग्गाबाट बरामद हुँदा त्यसैका आधारबाट जग्गाधनीलाई दोषी भन्न न्यायोचित हुँदैन । अपितु, सो जग्गामा राख्ने जग्गाधनीको सहमति छ वा छैन भनी खोजिनु पर्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ३)</p> <p>कसैबाट कुनै अवैध सामग्री बरामद भएमा थाहा नपाएर राख्ने काम गरेको हो भने पनि कसुरबाट सहजरूपमा छुटकारा मिल्ने हुँदैन । थाहा पाएर गरे पनि थाहा नपाएर गरे पनि कसुर त कसुर नै हुन्छ । अन्यथा जिकिर लिने हो भने सो प्रमाणित गर्ने भार प्रतिवादीमै रहन्छ । थाहा नपाएको तथ्यको जिकिरले मात्र निर्दोषिता साबित गर्न पर्याप्त हुँदैन, तसर्थ कुनै तथ्यको गलत बुझाइबाट आफूसँग अवैध सामग्री रहन गएको हो भन्दैमा निर्दोष भनी मानिँदैन । अपितु निर्दोष भएको प्रमाण प्रतिवादीले दिनुपर्ने हुन्छ । त्यस्तो कुनै प्रमाण प्रतिवादीहरूबाट आउन सकेको देखिँदैन । पुनश्च: रक्तचन्दन स्वाभाविक रूपमा बाहिर देखिने गरी राखेको नभई जमिनमा खनी खाल्टोमा गाडेको तथ्यबाट प्रतिवादीहरूले गरेको कार्य लुकाए छिपाएको देखिँदै प्रतिवादीहरूको नियत सफा रहेको भन्न सकिने अवस्था नरहने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p> <p>कुनै वस्तु बरामद भएको हो होइन भन्ने कुरा प्रमाणित गर्नु पर्दा बरामदी मुचुल्काको प्रसङ्ग आउँछ । बरामदी मुचुल्का बरामदी भएको तथ्यलाई साबित गर्नको लागि बनेको प्रमाण हो । बरामद भएको तथ्यमा विवाद भएको अवस्थामा बरामदी मुचुल्काको सत्यता जाँचिने हुँदा बरामदी मुचुल्का तयार हुँदा रित बेरीत के भयो भनी हेरिने अवस्था आउन सक्दछ । बरामदी भएको तथ्यमा विवाद नै नरही स्थापित भइसकेको अवस्थामा बरामदी मुचुल्काको रित, बेरीत र मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने कुनै अवश्यकता नै पर्दैन । तसर्थ बरामदी मुचुल्काको रित बेरीतको प्रश्न उठाएको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>बरामद भएको रक्त चन्दन (<i>Petrocarpus santalinus</i>) वन पैदावारबाट हो भन्ने तथ्यमा पनि विवाद हुन सक्ने देखिन आएन । रक्तचन्दन वन पैदावार भएको र पुनरावेदक प्रतिवादीहरूले राखेको राख्न लगाएको तथ्य स्थापित भइसकेको स्थितिमा निजहरूले वन पैदावार ओसारपसार गरेका हुन् भनी मान्नु पर्ने देखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p> <p>Convention on International Trade in Endangered species of Wild Funa and Flora (CITES) को धारा II को उपधारा ४ ले “The parties shall not allow trade in specimens of species including in Appendices I, II and III except in accordance with the provision of the present convention.” भन्ने कुरा उल्लेख गरेको हुँदा पनि नेपाल एक पक्ष भएकाले यसप्रति संवेदनशील हुने कर्तव्य र दायित्व अझ थपिएको छ । यसप्रकार CITES महासन्धिको प्रावधानबेगर रक्तचन्दनको खरिद र बिक्री</p>
------	--

व्यापारलाई प्रतिबन्धित गरेको छ र अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिको पक्ष नेपाल पनि भएको हुँदा यसको परिपालना नेपालमा गरिनु पर्ने र नेपालमा लागू भइसकेको भनी धारा १ (h) अनुरूप मान्नु पर्ने देखिन आउने ।

(प्रकरण नं. ९)

CITES मा उल्लेख भएका प्रावधानलाई राष्ट्रिय कानून नबनाएसम्म लागू गर्न मिल्दैन भन्ने जिकिरतर्फ विचार गर्दा नेपाल राष्ट्र पक्ष भएका वा यसले अनुमोदन गरेका महासन्धिहरू अनुरूप राष्ट्रिय कानून बनाई लागू गर्नु सहज सरल र स्वाभाविक तर्क हो । त्यसरी कानून बनिने कार्य राम्रै हुन्छ । तर नेपालले कुनै कानून नै बनाएको छैन त्यसैले नेपाल सम्मिलित भएको वा यसले अनुमोदन गरेको सन्धि लागू गर्न मिल्दैन भन्नु अर्कै कुरा हो । महासन्धिका प्रावधानहरू कानून नबनाई लागू गर्न मिल्दैन भन्ने कुनै कानूनी प्रावधान रहेको नदेखिने ।

नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ को दफा ९(१) अनुसार संविधान सभाबाट अनुमोदन, सम्मिलन, स्वीकृति वा समर्थन भई नेपाल वा नेपाल सरकार पक्ष भएको कुनै सन्धिको कुरा प्रचलित कानूनसँग बाझिएमा सो सन्धिको प्रयोजनको लागि बाझिएको हदसम्म प्रचलित कानून अमान्य हुने र तत्सम्बन्धमा सन्धिको व्यवस्था नेपाल कानूनसरह लागू हुने भन्ने व्यवस्था भई सन्धिका व्यवस्था कानूनसरह मात्र होइन अपितु, यो प्रचलित कानूनसँग बाझियो भने भइरहेको प्रचलित कानून अमान्य हुने भनी अन्य कानूनभन्दा माथिको दर्जामा राखेको पाइने ।

नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ को दफा २(क) ले सन्धिको परिभाषा गर्दा दुई वा दुईभन्दा बढी राज्यहरू वा कुनै राज्य र अन्तर सरकारी सङ्गठनबिच लिखितरूपमा सम्पन्न भएको सम्झौता सम्झनु पर्छ । CITES अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि दुईभन्दा बढी राष्ट्रहरूको बिच सम्पन्न भएको लिखित सम्झौता हो । दुईभन्दा बढी राष्ट्रहरू सम्मिलित भई सम्पन्न भएको अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिको समर्थन र स्वीकार गर्ने पक्ष वा सदस्य राष्ट्र नेपाल भएकाले यहाँको प्रचलित कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भए पनि महासन्धिमा उल्लिखित प्रावधान नै लागू हुने देखिने ।

(प्रकरण नं. १०)

बरामद भएको बिगोलाई दामासाही गरी दोब्बर जरिवाना गर्नु भन्नु र बिगोलाई दोब्बर गरी जरिवाना दामासाही गर्नु वस्तुतः हिसाबबाट उत्तिनै हुने देखिन्छ । जुनसुकै हिसाबबाट अङ्क निर्धारण गरे पनि कानूनले हुने भनेको जरिवाना हुनुपर्ने ।

(प्रकरण नं. १२)

कानूनबमोजिम बाहेक कसैलाई सजाय गर्न मिल्दैन भन्ने कुरामा विवाद हुन सक्दैन । देशमा न्यायिक पद्धति र न्यायिक संयन्त्रहरू न्याय सम्पादन गर्न र न्यायप्रति जनविश्वास दिलाउन समर्थ रहनु पर्दछ । हाकाहाकी कसैले अपराध गरेको स्पष्ट देखिन्छ र सबैले देखेने गरी गर्दछ भने ऊ दण्डित हुनै पर्दछ । अन्यथा न्यायिक पद्धति कै उपहास हुन पुग्ने ।

पीडितलाई न्याय दिनु र अपराधीलाई दण्डित गर्नु नै सबै न्याय पद्धतिको मुख्य उद्देश्य हो ।

	<p>न्याय गरिँदा वा दण्ड दिइँदा कानून औजारको रूपमा प्रयोग हुनेसम्म हो । न्याय सर्वोपरी हो र यसलाई कसरी सार्थक तुल्याउने भन्ने कुरा कानूनको प्रयोग र यसको व्याख्याबाट गरिने हुन्छ । शङ्काको अवस्थामा नरम दिलबाट हेरिनु एउटा अर्थ हुन सक्छ तर देखादेखी अपराध गर्ने अपराधीलाई कसरी दण्डित गर्ने हो भन्ने सोचबाट न्यायिक निर्णय हुने हो । स्पष्ट अपराधी हो भन्ने कुरा प्रमाणबाट देखिँदा देखिँदै कसरी यसलाई कानूनी दायराबाट राहत दिने वा उम्काउने हो भनी कानूनी दाउ पेच वा शब्द र अक्षरको खेल गरी सोचिनु कदापि हुँदैन । प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरूले रक्तचन्दन ओसारपसार गरी अपराध गरेका र सो कार्य CITES को बर्खिलाप भएको स्पष्ट देखिँदा निज कसुरदारहरूलाई सजाय हुनुपर्ने नै देखिन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १३)</p>
<p>१११.</p>	<p><u>निर्णय नं. १४५७ - सवारी ज्यान</u></p> <p>दुर्घटना भएको मोटर साइकलमा मृतक र आरोपित सबै सवार रहेकामा दुर्घटनाबाट उक्त मोटरसाइकल सवार व्यक्तिहरूको नै मृत्यु भएको देखिँदा दुर्घटनामा आरोपित प्रतिवादी वीरबहादुरको समेत मृत्यु हुन सक्ने सम्भावनालाई इन्कार गर्न सकिँदैन । दुर्घटना हुनुपूर्व अनुमान गर्न नसकिने र दुर्घटना भएको अवस्थामासमेत त्यसका चालक आरोपित व्यक्तिकोसमेत मृत्यु हुन सक्ने अवस्थामा ज्यान मर्न सक्ने ठूलो सम्भावना छ भन्ने कुराको पूर्वजानकारी प्रतिवादीलाई भएको भन्ने मानी लापरवाहीपूर्वक सवारी चलाएको भनी अनुमान गर्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p>मोटरसाइकल दुर्घटना हुनुमा प्रतिवादीले जानाजान लापरवाही गरी सवारी चलाएको भन्ने देखिँदैन । दुर्घटना भएको सवारी साधनको चालक भएको कारणलेमात्र निजको लापरवाही स्थापित हुन सक्दैन, स्वतन्त्र प्रमाणहरूबाट लापरवाही गरी सवारी चलाएको तथ्य पुष्टी हुनुपर्दछ । सवारी चलाउँदाका बखत पर्याप्त सावधानी अपनाए तापनि आकस्मिकरूपमा उत्पन्न भएको कुनै कारणबाट सवारी दुर्घटना हुन जान्छ भने त्यसलाई लापरवाही अथवा जानाजान गरिएको कार्य भनी नामकरण गर्नु उचित नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>मोटरसाइकल दुर्घटना भई पैदलयात्रू तथा अन्य तेस्रो पक्षको मृत्यु हुन गएको नभई मोटरसाइकलमै सवार व्यक्तिको नै मृत्यु भएको प्रस्तुत दुर्घटनालाई पूर्वानुमानयोग्य लापरवाहीपूर्ण कार्य मान्न सकिँदैन । व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि प्रयोग हुने सवारी साधन मोटरसाइकल चलाउँदा अन्य सवारी साधन चलाउँदा जस्तो तेस्रो पक्षको ज्यान जान सक्ने जोखिम कम हुने हुँदा मोटरसाइकल दुर्घटना भई कायम हुन आएको वारदातलाई अन्य सवारी दुर्घटना भै उत्पन्न हुने परिणामसँग तुलना गर्नु उपयुक्त नदेखिने ।</p> <p>नागरिकको सेवा सुविधाका लागि सञ्चालन हुने सार्वजनिक सवारी साधन र व्यक्तिले नितान्तरूपमा आफ्नो व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि चलाउने मोटरसाइकलको दुर्घटनाबाट उत्पन्न हुने जोखिम एकै प्रकृतिको हुन सक्दैन । सार्वजनिक सवारी दुर्घटना हुँदा सवारी</p>

	<p>साधनभित्र रहेका तथा सडक छेउमा रहेका धेरै मानिसहरूको ज्यान जाने जोखिम हुन्छ भने मोटरसाइकल दुर्घटनाबाट सीमित सङ्ख्यामा मानिस हताहत हुने सम्भावना रहन्छ । यसरी फरक किसिमका सवारी साधनको दुर्घटना हुँदा त्यसबाट उत्पन्न हुने जोखिम पनि सोहीअनुसार नै घटी बढी हुने हुँदा लापरवाहीको मापन पनि सोही अनुसार गर्नुपर्ने हुन्छ । सबै किसिमको सवारी दुर्घटनामा एउटै मापदण्ड अवलम्बन गरिनु न्यायोचित नदेखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ३)</p>
<p>११२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४६१ - गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरि भ्रष्टाचार गरेको</u> लोडबेरिङ्ग वाल सिस्टमको घर निर्माण लागतमा फ्रेम स्टक्चरको घरको निर्माण लागतमा जस्तो गरि ओभरहेड कस्ट र ठेक्का कर घटाउन मनासिब नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १८)</p> <p>जाँच अवधिभित्र खरिद गरेको समय यकिन नभएको अवस्थामा २०५९ सालको बजार मूल्यको आधारमा मूल्य कायम गर्नु न्यायोचित हुन नसक्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २०)</p> <p>अचल सम्पत्तिको हक प्राप्त गर्ने प्राथमिक र विश्वसनीय आधारभूत प्रमाण आधिकारिक निकाय मालपोत कार्यालयबाट पारित रजिस्ट्रेशनको लिखत हो । सो लिखतमा लेखिएको व्यहोरा अन्यथा नभएसम्म मान्नु पर्ने हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. २९)</p> <p>माग दाबी गर्दाको अवस्थामा तलबलाई स्वीकार गर्ने र पुनरावेदन तहमा आएर अस्वीकार गर्नु न्यायिक मूल्य र मान्यताको विपरीतसमेत हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ३५)</p> <p>मोही लागेको जग्गामा भूमिसम्बन्धी ऐनले निर्धारण गरेबमोजिम कूत बाली पाउने कुरामा विवाद छैन । तसर्थ मोही लागेको जग्गामा कूतको आधारमा कृषि आय गणना गरिनु मनासिब नै हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५०)</p> <p>जग्गाको हैसियत सधैं एकनासको हुँदैन । नयाँ नयाँ प्रविधि र सिँचाइ सुविधाको कारण कृषि प्रणालीमा सुधार हुँदै आएको र त्यस्ता जग्गाहरू साबिकको पटेर / पोखर र जङ्गल नै रहिरहने अवस्था हुँदैन । विकासको क्रममा कृषियोग्य जमिनमा परिणत हुँदै आएको पाइने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५२)</p> <p>छोरी चेलीले जन्मदेखि नै माइती, मावली र अन्य आफन्तजनबाट कुनै समारोह, चाड पर्व, उत्सव, जन्मदिनसमेतका अवसरमा टीकाटालोबाट नगद पाउने गर्दछन् । त्यसरी पाएको नगद पाउने व्यक्तिको नै हुने भन्ने हाम्रो नेपाली समाजको विशिष्ट चरित्र हो । अतः सम्पत्तिको स्रोत खुलाउने दायित्व भएका पुनरावेदक प्रतिवादीले बयानमा रु. ७५,०००।- टीकाटालोबापत प्राप्त गरेको भनि बयान गरेको देखिँदा विशेष अदालत, काठमाडौँले गरेको फैसला सो हदसम्म अन्यथा नदेखिँदा रु. ७५,०००।- प्रतिवादीको आयमा गणना हुन जाने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६०)</p>

	<p>वास्तविक न्यायको अनुभूति अदालत एकलैको प्रयासबाट मात्र हुन सक्दैन । मुद्दा चलाउने र अनुसन्धान गर्ने अधिकारीले प्रमाण सङ्कलन र अनुसन्धानका पाटाहरू अदालतकै जिम्मामा छाड्ने र अस्पष्ट दाबी लिने जस्ता कमजोरीहरू वादी पक्षले सिर्जना गरि दिएको खण्डमा भ्रष्टाचार निवारण गर्ने ऐनको मनसाय पूरा हुन सक्दैन । प्रतिवादी पक्षले लिएको जिकिर न्यायिक, विवेकसम्मत र तार्किक छ र वादी पक्षले खण्डन गरेको छैन भने अदालतले त्यसै अनुरूप विवादको निरूपण गर्नु पर्ने हुन आउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६५)</p>
<p>११३.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४६७ - विष सेवन गरि कर्तव्य ज्यान</u></p> <p>जन्म दिने आमाले आफ्नो छोराछोरीको सधैं हित नै चिताएको हुन्छ । छोराछोरीको हत्या गर्ने जस्तो गम्भिर अपराध गर्ने मनसाय कुनै पनि आमासँग रहँदैन । प्रस्तुत वारदातमा आफ्नो मृत्युपश्चात् छोराछोरीले झन् दुःख पाउने अवस्थाको कल्पना गरि धेरै दुःख नपाउनु भनी एकैपटक आफूसँगै मार्न खोजेको कार्यलाई अन्य सुनियोजित हत्या (Intentional Homicide) गर्नेलाई जस्तो कठोर सजाय गर्नु न्यायको दृष्टिले उचित नदेखिने ।</p> <p>कसुर र सजायमा तादाम्यता हुनु आवश्यक हुन्छ । यी प्रतिवादीले पति एवम् सासूलगायतका घर परिवारका अभिभावकबाट समेत हेलापूर्ण व्यवहार भएको कारण आत्महत्या गर्न प्रयास गरेको कार्य नै दुःखद् छ । आफू मरेपछि नाबालक छोराछोरीको विचल्ली होला भनी बालबच्चाले दुःख पाउने कल्पना गरि विष सेवन गरि छोराछोरीलाई समेत विष खुवाएको घटना झन् दुःखद् छ । आफ्नो नाबालक छोरा आफ्नै कारणले गुम्न गएको पीडा प्रतिवादीले सदैब सहनु पर्ने स्थिति छ । प्रतिवादीलाई कानूनले सजाय गरेकोभन्दा पनि बढी सजायबोध परिमाणतः आजीवन भई रहने स्थितिलाई मनन् गर्दा प्रतिवादीलाई पाँच वर्ष सजाय हुने राय व्यक्त भएकामा सोसमेत चर्को पर्ने देखिँदा मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं.बमोजिम प्रतिवादीलाई चार वर्षसम्ममात्र कैद सजाय गर्नु न्यायोचित हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>
<p>११४.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४७० - खुन डाँका</u></p> <p>कानूनबमोजिम दोस्रो तह पुनरावेदन लाग्ने नसक्ने अवस्थामा दुई तहबाट सफाई पाई सकेका प्रतिवादी लालबाबु यादवका हकमा आएको पुनरावेदनपत्रलाई कानूनको रित पुन्याई दायर भएको भन्न नमिल्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १०)</p> <p>नेपाल सरकारले प्रतिवादीहरूले यति रकम डाँका गरी लगे भनी माग दाबी गर्नु मात्र पर्याप्त हुँदैन । डकैती भएको भनिएको रकम देखिनु पर्ने पनि हुन्छ । यसरी डकैती भएको रकम नै सप्रमाण यकिन हुन नसकेको र त्यसलाई पुष्टि हुने सबुद प्रमाण वादी पक्षबाट पेस हुन सकेको देखिँदैन । ठोससबूद प्रमाणको अभावमा प्रत्यर्थी प्रतिवादीहरूले अभियोगपत्रमा उल्लिखित रकम डाँका गरी लगेको भन्ने वादी दाबीसँग यो इजलास सहमत हुन नसक्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ११)</p>

<p>११५.</p>	<p>निर्णय नं. १४७१ - कर्तव्य ज्यान</p> <p>घटनाको सम्बन्धमा मृतक र प्रतिवादीबिच रोजगारदाता र कामदारबिचको वा मालिक वा सेवक बिचको सम्बन्धजन्य कठोर दायित्वको कुरालाई अस्वीकार गर्न सकिएला । तर त्यसरी अस्वीकार गर्ने हो भने पनि “प्र. दिनेश यादवको कसुर यतिमा मात्रै सीमित रहेको देखिँदैन । बेहोस अवस्थाका विनेशलाई मिलमा अलपत्र छाडि मध्यरातको सन्नाटामा निजलाई बोरामा हालेर पानी भएको खाल्डोमा फालेको र मृतकको मृत्यु भएको देखिँदा यसलाई मनसाय प्रेरित हत्या मान्नु पर्ने अवस्था पनि छ । यो केवल omission मात्र नभएर त्यो भन्दा गम्भीर प्रकृतिको culpable homicide तहकै कार्य भएको छ ।” भन्ने निष्कर्षलाई अमान्य गर्नु निक्कै चुनौतिपूर्ण हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p> <p>पहिलो चरणमा कैतडी आफैं पट्टीमा बेरिन गै निजको हात काटिएको घटनाबाट निजको मृत्यु भएको भन्ने कुरालाई प्रतिवादीले स्पष्ट गर्न सकेको देखिँदैन । यो कुरालाई प्रतिवादीले सप्रमाण स्पष्ट नगरेसम्म प्रस्तुत वारदात मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको ५ र ६ नं.बमोजिम भवितव्यभिन्न पर्ने कुनै सम्भावना रहँदैन । तर सो कुराको जिकिर यिनले कर्हिँकतै लिएको प्रमाण पेस गर्न सकेको पाइँदैन अपितु उल्टो तारेख गुजारी बसेको देखिन्छ । हुन पनि हात मात्रै काटिएबाट तत्काल वा ३।४ घण्टाभित्रै मृत्यु हुने सम्भावना रहँदैन । त्यसैले अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म कैतडीको हात मिलको पट्टामा बेरिएर काटिएको कारणबाट निजको मृत्यु भएको कुराको अनुमान गर्न मिल्ने देखिँदैन । प्रतिवादीको कार्यबाट नमरेको कुनै व्यक्ति तेस्रो पक्षको कार्यबाट मरेमा सो हत्याको दोषी तेस्रो पक्ष हुने भनि विद्वान् स्मिथ र होगानको माथि उल्लिखित मतमा असहमत हुनु पर्ने कारण नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ९)</p>
<p>११६.</p>	<p>निर्णय नं. १४७२ - जबरजस्ती करणी, जबरजस्ती चोरी</p> <p>जबरजस्ती करणीको वारदातको समयमा पीडितले दिने सहमति स्वेच्छिक हो वा डर त्रास र करकापमा पारी दिएको हो सोसमेत विचार गर्नुपर्ने देखिँदा प्रस्तुत वारदातमा खुकुरी प्रयोगको सन्दर्भ स्थापित भैसकेको अवस्थामा पीडितले करणीको लागि सहमति नै दिएको भएपनि सो सहमतिलाई स्वतन्त्र सहमति मान्न नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>आफूउपर खुकुरी प्रयोग हुन सक्ने सम्भावित जोखिमबाट बच्न यदि पीडितले सहमति नै दिएको भएपनि त्यसलाई करणीको लागि सहमति दिएको भनी मान्न सकिएन । कानूनअनुसार पनि उक्त सहमतिले वैधानिकता पाउन सक्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>हाप्रो सामाजिक मूल्य मान्यता हिन्दू सभ्यता र संस्कारबाट विकसित भएको अवस्थामा महिलाको सवाल सामाजिकरूपमा अत्यन्त संवेदनशील रहेको मानिन्छ । सामाजिक लोकलाजका कारण गोप्यरूपमा कुनै महिला तथा पुरुषले यौनसम्बन्ध कायम गर्ने गरे तापनि</p>

	<p>सङ्कुचित यौन विचारधारा रहेको हाप्रो समाजमा खुलम खुल्लारूपमा जाहेरवालीले आफ्नो सामाजिक प्रतिष्ठाको समेत विचार नै नगरी सार्वजनिक स्थलमा चार-चार जना पुरुषलाई एकै-पटक करणी गर्न स्वेच्छिक मन्जुरी दिएको होलिन् भनी मान्न नसकिने ।</p> <p>पश्चिमा सभ्यता र संस्कारको जस्तो यौन खुलापनको मान्यता अवलम्बन नगरिएको सामाजिक पृष्ठभूमिमा ग्रामीण परिवेशमा हुर्केकी जाहेरवालीले आफ्नो स्वेच्छिक मन्जुरीले एकभन्दा बढी पुरुषलाई एकै समयमा करणीको लागि सहमति दिएको होलिन् भनी अनुमान गर्नु सामान्यरूपमा प्रयोग गरिने विवेकभन्दा बाहिरको देखिने ।</p> <p>विवेकसम्मत रूपमा समेत अनुमान नै गर्न नसकिने तथ्य समावेश भएको प्रस्तुत वारदातमा पुनरावेदकले जिकिर गरेजस्तो करणी सहमतिमा भएको नपाइने हुँदा सहमतिबिना गरिएको करणीलाई जबरजस्ती करणी नै मान्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>करणी गर्दाको बखत एकजनाभन्दा बढीको सामूहिक संलग्नता रहेको तथ्य निर्विवादरूपमा स्थापित भएको र करणी स्वेच्छिक नभई जबरजस्ती भएको पुष्टि भएको अवस्थामा प्रतिवादीहरूबाट भएको कार्य सामूहिक जबरजस्ती करणीको वारदातको रूपमा रहेको देखिन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>११७.</p>	<p>निर्णय नं. १४९० - भ्रष्टाचार (नक्कली प्रमाणपत्र)</p> <p>पुनरावेदक र आरोपकर्ताको अभिकथन र प्रमाणमध्ये कसले मान्यता पाउने भन्ने सन्दर्भमा हेर्दा पुनरावेदकको भन्दा आरोपकर्ताको कथन र प्रमाण विश्वसनीय मान्नु पर्ने हुन्छ । आरोपकर्ता भनेको कानूनी व्यक्ति हो । निजले कसैप्रति पूर्वाग्रह नराखि आफ्नो कानूनी कर्तव्य पुरा गर्ने कुराको प्रारम्भिक अनुमान गर्नु पर्ने कानूनी र न्यायिक संरचनाको बल निजलाई प्राप्त भएको हुन्छ जुन कुरा पुनरावेदकलाई प्राप्त भएको नहुने ।</p> <p>पुनरावेदकको पक्षमा रहने निर्दोषिताको अनुमान र फौजदारी मुद्दामा अभियुक्तको कसुर प्रमाणित गर्ने भार जस्ता कानूनी प्रावधानसँग यसलाई जोड्न मिल्दैन । पहिलो अवस्थामा अभियोजक र प्रतिवादीको प्रमाण बाझिएमा के आधारमा कसले पेस गरेको प्रमाणलाई विश्वसनीय मान्नु पर्ने भन्ने कुराको निरूपणको प्रश्न विद्यमान रहन्छ भने दोस्रोमा त्यो प्रमाणले अभियुक्तको निर्दोषिताको अनुमानलाई विस्थापित गर्न सके नसकेको र वादीले अभियुक्तको कसुरलाई शङ्कारहित तवरबाट प्रमाणित गर्न सके नसकेको भन्ने कुराको निरूपणको प्रश्न रहन्छ । अतः अनुसन्धानकर्ताले प्रमाण सङ्कलन गरेको निकायमार्फत आएको प्रमाणलाई आधार बनाउन मिल्दैन भन्ने प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>विशेष अदालतले मुद्दामा प्रमाणीकरणको विवादको निरूपणको लागि उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्बाटै यथार्थ बुझ्ने गरेको एउटा निरन्तरको परिपाटी नै बसेको अवस्थामा आपराधिक दायित्वबाट बच्न यी प्रतिवादीले पछिबाट आफ्नो पहलकदमीमा कहिकतैबाट आफ्नो पक्षमा</p>

	<p>ल्याएको जवाफबाट सम्बन्धित माध्यमिक शिक्षा परिषद्को जवाफ व्यहोरा अन्यथा हुने नदेखिने ।</p> <p>एक विधिसम्मत निकायले आधिकारिकरूपमा पठाएको जवाफमा उल्लेख भएको कुरा ग्रहण नगरि पुनरावेदकले निजी तवरबाट पहल गरेर पठाउन लगाएको जवाफलाई भर गर्नु पर्ने अवस्था नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.७)</p>
११८.	<p><u>निर्णय नं. १४९२ - गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरि भ्रष्टाचार गरेको</u></p> <p>कर्मचारी सुविधाअन्तर्गत प्रतिकित्ता १००१- का दरले ५३० कित्ता सेयरको रु. ५३,०००१- हुने भनि उल्लेख गरि आरोप पत्रमा कुनै पनि जिकिर लिएको नदेखिए तापनि सो सेयर वीरगञ्ज फाइनान्सबाट कर्मचारी सुविधा अन्तर्गत मौद्रिक रकम नतिरि लिएको भन्ने कुरा देखाउन सकेको पाइँदैन । बिगोमा कायम गरेको मिलेन भनेर जिकिर लिएर मात्र हुँदैन । स्पष्ट आधार र कारण देखाएर अदालतलाई विस्वस्त पार्नु पर्ने हुन्छ । यो दायित्व पुनरावेदक प्रतिवादीको नै हो । यसरी एकाघरकी छोरी सुष्मा नेपालले कर्मचारी सुविधाअन्तर्गत मौद्रिक रकम नतिरि रु.५३,०००१- रकम बराबरको ५३० कित्ता सेयर प्राप्त गरेको भन्ने कुरा स्थापित हुन नआएबाट विशेष अदालत, काठमाडौंको फैसला अन्यथा देखिन नआउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.२१)</p>
११९.	<p><u>निर्णय नं. १४९६ - मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार ।</u></p> <p>इन्कारी बयानलाई प्रतिवादीले समर्थन गर्ने प्रमाणहरू पेस गर्न सकेको देखिँदैन । आफ्नो मुलुकबाट अर्को मुलुकमा बिक्री भएकी पीडित महिलाले लगाएको कपडा र प्रयोग गरेका अन्य सामानहरू त्यसरी अन्यत्रको सामान्य चिनजानको मानिसको डेरा कोठामा फेला पर्नु कसुर अपराधको प्रमाणसँग सम्बन्धित हो । कसुर अपराध गर्ने व्यक्तिले आफूले गरेको कसुर अपराधबाट बचन र कानूनी सजायबाट उम्कन जहिले पनि झुठो बयान गर्ने हुँदा त्यसलाई सङ्कलित प्रमाणहरूबाट विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरि न्याय निरूपण गर्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.५)</p> <p>प्रतिवादीले पीडितलाई काठमाडौंबाट नेपालसरहदको काकडभिडासम्म पुऱ्याएको देखिएको र कानूनले पनि बिक्रीसमेतको लागि नेपालसरहदभित्रको एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा पुऱ्याएको कार्यलाई कसुर मानेको हुँदा प्रतिवादीले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा ४ को उपदफा (१) को खण्ड (क) र उपदफा (२) को खण्ड (क) को कसुर गरेको देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.७)</p> <p>मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा १५(१)(ड) को खण्ड (२) मा नेपालभित्रको एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा लैजानेलाई दश वर्ष कैद र पचासहजार रुपैयाँदेखि एकलाख रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेसमेतको व्यवस्था भएको देखिन्छ । आरोपित कसुर गरेको ठहर भएपछि जरिवाना पनि गर्नु पर्ने तथ्यमा विवाद छैन । प्रस्तुत मुद्दामा सुरु</p>

	<p>अदालतले उक्त कानूनी व्यवस्थाबमोजिम प्रतिवादीलाई जरिवाना गरेको देखिँदैन । ऐनको दफा १७ को कानूनी व्यवस्था हेर्दा जरिवानाको पचास प्रतिशत बराबरको रकममा नघट्ने गरि निजबाट मनासिब माफिकको क्षतिपूर्ति भराई दिनु पर्नेछ भन्नेसमेतको व्यवस्था भएको देखिँदा कानूनबमोजिम जरिवाना पनि गर्नु पर्नेमा सुरु अदालतले जरिवाना नगरेको हदसम्म केही उल्टी गरि १० वर्ष कैद सजाय, एकलाख रुपैयाँ जरिवाना र पीडितले प्रतिवादीबाट ५०,०००।- रुपैयाँ भराई लिन पाउने ठहर्‍याई गरेको पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०६६।११।११ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.८)</p>
<p>१२०.</p>	<p>निर्णय नं. ९४९९ - सम्पत्ति शुद्धीकरण</p> <p>निकै ठूलो परिमाणको रकम कसैले बोकेको सुटकेसबाट बरामद हुन्छ र त्यसको साँचो पनि निजबाटै बरामद भएको अवस्थामा रकमको मालिक यो हो भनि यकिन वतनसमेत देखाई पहिचान गराउन नसकेको अवस्थामा जसको साथबाट बरामद भएको हो उक्त रकम विषयको सम्पूर्ण कानूनी दायित्व निर्वाह गर्नुपर्ने जिम्मेवारी उसैमा रहन्छ । सम्पत्ति शुद्धीकरण (Money Laundering) निवारण ऐन, २०६४ को दफा २८ मा कुनै व्यक्तिमा भएको सम्पत्ति के कस्तो स्रोतबाट प्राप्त गरेको हो ? सो सम्पत्तिको स्रोत खुलाउने भार निज व्यक्तिमा नै रहेको देखिन्छ । तर, प्रतिवादीले उक्त बरामद भएको सम्पत्तिको वैधानिक स्रोत खुलाउन सकेको देखिएन । तसर्थ अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म उक्त रकम विषयमा जवाफदेहिता निज प्रतिवादीमै रहने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>कसैसँग आयस्रोत वा आर्थिक अवस्थाको तुलनामा उसको सम्पत्ति अस्वभाविक देखिएमा र उसले आर्जन गरेको वैधानिक स्रोत देखाउन नसके सम्पत्ति शुद्धीकरणको अपराध हुने व्यवस्था गरेको देखिन्छ । कसैसँग अस्वभाविक सम्पत्ति देखियो भने त्यसको वैधानिक स्रोत वा जायज आर्जन थियो भनि प्रमाणित गर्ने प्रमाणको भार प्रतिवादीमा रहेको हुन्छ । प्रतिवादीले सम्पत्तिको स्रोत देखाउन सकेन भने उसले सम्पत्ति शुद्धीकरणको अपराध गरेको हो भनि मान्नु पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p> <p>प्रस्तुत मुद्दा प्रतिवादीसँग रहेको रकम विदेशी विनिमय भएको कारणबाट चलेको होइन । अपितु, निजसँग निजको हैसियतका तुलनामा अत्यधिक बढी रकम भएकाले प्रस्तुत मुद्दा निज विरुद्ध चलेको हो । निजले उक्त रकमको स्रोत देखाउन सकेको अवस्थामा प्रस्तुत मुद्दा निज विरुद्ध चल्ने अवस्थै हुने थिएन । त्यसैगरि बरामदी रकम नेपाली वा भारतीय भएको अवस्थामा विदेशी विनिमयअन्तर्गत मुद्दा चल्ने अवस्था हुने थिएन । तर, स्रोत देखाउन नसकेको अवस्थामा भने सम्पत्ति शुद्धीकरणको मुद्दा भने चल्ने ।</p> <p>विदेशी विनिमय बिना इजाजत प्रतिवादीसँग रहनु एउटा अपराध हो भने, अत्यधिक मात्रामा स्रोत देखाउन नसकिने रकम आफ्नो साथ राख्नु अर्को अपराध हो । विदेशी विनिमय मुद्दा</p>

	<p>जिल्ला अदालतमा चल्ने मुद्दा हो भने सम्पत्ति शुद्धीकरणसम्बन्धी मुद्दा विशेष अदालतमा सुरु कारवाही हुने मुद्दा हो । सम्पत्ति शुद्धीकरण (Money Laundering) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ४ को (ड) मा सम्पत्ति शुद्धीकरण मानिने कसुरमा “विदेशी विनिमय नियमित गर्नेसम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर गरि” भन्ने उल्लेख भएको पाइन्छ । यसबाट विदेशी विनिमय नियमित गर्ने कसुरलाई समेत सम्पत्ति शुद्धीकरण ऐनले मुद्दा चलाउन बाधा पार्ने देखिँदैन । सम्पत्ति शुद्धीकरण (Money Laundering) निवारण ऐन, २०६४ र विदेशी विनिमय नियमित गर्ने ऐन, २०१९ अनुसार छुट्टाछुट्टै ऐनले कसुर मानेको हुँदा अलग अलग ऐनले व्यवस्था गरेको कसुरलाई एउटै कसुर मान्न मिलेन । साथै बरामदी रकम प्रतिवादीबाट बरामद भएको र सो रकमको आधिकारिक तथा वैधानिक स्रोत प्रतिवादीले खुलाउन नसकेको अवस्थामा आर्थिक अवस्था र हैसियत कमजोर छ भन्ने आधारमा मात्र आरोपित अभियोग दाबीबाट प्रतिवादीले सफाई पाउने अवस्था नरहने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p>
<p>१२९.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५०५ - गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको</u></p> <p>आयस्रोतको तुलनामा अस्वाभाविक र अमिल्दो सम्पत्ति राख्ने तथा दिने र उच्च जीवनयापन गरेको भन्ने विषय विगतमा राख्दै नराखिएको र राख्ने नपर्ने अति सूक्ष्मतम् हिसाब किताबबाट मात्रै निरूपण हुन सक्ने विषय होइन । बरु त्यस्तो अस्वाभाविकता र अमिल्दोपनको चरित्रलाई अनुसन्धानले टड्कारो रूपमा झल्काउन सकेको हुनुपर्दछ । ठिक ढङ्गबाट लगत नराखेकै कारणले आयका स्रोतहरू असीमित हुँदैनन् । राष्ट्रसेवकले सार्वजनिक पदमा रहँदा प्राप्त गर्ने आय स्रोतको दायरा त झनै साँगुरो हुने हुँदा त्यसको मोटामोटी आँकलन गर्न खासै कठिनाई हुनुपर्ने देखिन्छ । सार्वजनिक पदका अतिरिक्त राष्ट्रसेवकले पैतृक सम्पत्ति, दान दातव्य तथा कुनै वरव्यवसायबाट पनि वैधानिकरूपमा आय प्राप्त गरेको हुन सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २३)</p> <p>हामीकहाँ जनजीविकाको आर्थिक लागत, विभिन्न तहगत आयवर्गका व्यक्तिहरूमा जनजीविकाको निमित्त लाग्ने खर्चको भिन्नता र तह निर्धारण आदि केही पनि नभएको अवस्थामा हरेक राष्ट्रसेवकहरूको जीवनस्तर कतिलाई उच्च भन्ने वा नभन्ने, वा कस्तो हैसियतलाई नमिल्दो हैसियत भन्ने प्रश्न उठिरहने गरेको देखिन्छ । आधारभूतरूपमा आर्थिक एवम् सामाजिक मूल्याङ्कन वा सर्वेक्षण गर्ने कुराहरूमा पनि आजसम्म हाम्रो आर्थिक प्रणालीले आवश्यक कार्य गर्न सकेको देखिँदैन, जुन जरुरी छ । उच्च जीवनस्तर भनेको व्यक्तिले आफ्नो वा अर्काको लागि गरेको खर्चले उपभोगको स्तर मापन गर्ने हो वा प्राप्त आयस्तरबाट मापन गर्ने हो, त्यो पनि महत्त्वपूर्ण छ । साबिकको भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ एवम् हालको भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को सन्दर्भमा समेत हेर्दा सम्पत्ति विवरण नमिल्दो देखिएमा एउटा अनुमानको अवस्था आउने देखिन्छ भने अमिल्दो र अस्वाभाविक जीवनस्तर भोगेको वा आफ्नो हैसियतभन्दा बढी दान दातव्य दिएको भन्ने कुराहरू उपभोगको स्तरबाट</p>

देखिने कुराहरू हुन् । कतिपय अवस्थामा व्यक्तिले प्राप्त आय धेरै भए पनि उपभोगमा अति सङ्कुचन गरेको हुन सक्तछ भने कतिपयमा सम्पत्ति विवरण जे भए पनि उच्च उपभोगस्तर कायम राखेको वा अरुलाई दान दातव्य दिएको हुन सक्तछ । सम्पत्ति विवरण र जीवनस्तरको परिसूचकहरूको संयोजन गरी राम्ररी हेर्न सकिएन भने उक्त कानूनी व्यवस्थाहरूको प्रयोजनको लागि सही निष्कर्ष निकाल्न नसकिने ।

(प्रकरण नं. २४)

राष्ट्रसेवकले आयको तुलनामा अस्वाभाविकरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी उच्च जीवनस्तर बिताउने कार्यलाई कानूनले कसुरको रूपमा परिभाषित गर्नुको अर्थ न्यूनतम आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति गरिएको विषयमाथि नै प्रश्न उठाउनुपर्छ भन्ने होइन । न्यूनतम आधारभूत आवश्यकता पुरा गर्ने चाहना सबैले राखेको हुन्छ । सहरमा बस्नेले एक टुक्रा घडेरी वा शिर ढाक्नको लागि आफ्नो गच्छेअनुसारको सामान्य बास निर्माण गर्ने तथा गाउँमा भए परिवारको लागि एकसरो खान पुग्ने खेती जग्गा जोडनुलाई अस्वाभाविक मान्न नसकिने ।

दुई अढाई तल्लाको घरको एक तल्लामा आफू बसी अर्को तल्ला भाडामा लगाई घरभाडाबाट केही आय प्राप्त भएको तर्कसङ्गत जिकिर गरिन्छ र त्यो मिसिल प्रमाणबाट विश्वासलायक देखिन आउँछ भने भाडा सम्झौता वा कर तिरेको प्रमाण खोजिरहनु नपर्ने अवस्था हुन सक्तछ । न्यूनतम आवश्यकता पुरा गर्न मानिस खाई नखाई मरिमेटी गरी लागि पर्ने हुँदा समयान्तरमा त्यसरी जोडिएको सम्पत्तिको मूल्याङ्कनमा केही भिन्नता आउनु वा ठिक ढङ्गबाट हिसाबकिताब नराखिएको कारणबाट आयको तुलनामा आर्जित सम्पत्ति र खर्च केही बढी देखिनुलाई अस्वाभाविक र अमिल्दो सम्पत्ति रहेको भनी कसुर ठहर गर्नु न्यायोचित हुन नसक्ने ।

समान पद वा उस्तै आयवर्गमा पर्ने व्यक्तिहरूले औसतमा बिताउने जीवनशैली वा जीवनयापन गर्न लाग्ने औसत खर्चको हिसाबले अस्वाभाविक ढङ्गले उच्च जीवनस्तर भोगेको भन्ने टङ्कारो देखिँदैन भने जो सुकैको लागि पनि तत्काल प्रचलित कानूनको सन्दर्भमा आय र व्ययको कच्चावारी माग गर्नु उचित नदेखिने ।

(प्रकरण नं. २५)

अभियोक्ताले खास वर्षमा गरिएको खास आय वा उपभोग नै स्रोतविहीन हो भनी यकिन गर्न सक्तैन र समष्टिमा दाबी लिन बाध्य हुन्छ भने अदालतसँग हरेक सालको आय र उपभोग स्तरको छुट्टाछुट्टै मूल्याङ्कनको माग गर्न मिल्दो हुन सक्तैन । वस्तुतः यस्तो प्रश्नमा अभियोक्ताले नै अनुसन्धानको चरणमा विवादित अमूक सम्पत्ति वा उपभोगको स्तर कुन खास कारणले अमिल्दो र स्रोतविहीन छ भनी तथ्यसाथ किटान गर्न नसकेसम्म यस्ता प्रश्नहरूलाई अमूक प्रमाणको आधारमा निराकरण गर्न सकिने स्थिति रहँदैन । त्यसतर्फ अभियोक्तापक्षले अनुसन्धान एवम् अभियोजन गर्दा नै विशेषरूपमा विचार गरी दाबी लिन सक्नु पर्ने ।

(प्रकरण नं. २९)

कुनै राष्ट्रसेवकले आफ्नो परिवारका सदस्यबाहेक अन्य नातेदार वा व्यक्तिका नाममासमेत

गैरकानूनी आर्जनको सम्पत्ति लुकाएको छ भन्ने विषय उठ्दछ वा अनुसन्धानबाट देखिन्छ भने त्यस विषयमा छानबिन गर्न र दाबी नै लिन मिल्दैन भन्ने अर्थ गर्न खोजिएको भने होइन । श्वेतप्रिवी अपराधको रूपमा परिचित भ्रष्टाचारको कसुर गर्ने र भ्रष्टाचारबाट गरिएको आर्जन लुकाउने तौरतरिका अनेक हुन सक्दछन् । गैरकानूनी आर्जन गर्नेले सधैं आफू वा आफ्नो परिवारका सदस्यका नाममा मात्र सम्पत्ति राख्दछ वा राखेको हुनुपर्दछ भन्ने छैन । यस्तो कसुर गर्ने व्यक्तिले आफ्नो परिवारका सदस्यका नाममा सम्पत्ति राख्दा समातिने डरले परिवारका सदस्य बाहेकका नातागोता, इष्टमित्रलगायत अन्य चिनजानका साथीभाइ एवम् व्यापारीहरूका नाममा समेत सम्पत्ति लुकाउन सक्ने अवस्था र स्थितिलाई इन्कार गर्न नसकिने ।

(प्रकरण नं. ३६)

कुनै राष्ट्रसेवक कर्मचारीको भ्रष्टाचारजन्य कसुर वा गैरकानूनी आर्जनबाट जोडिएको कुनै सम्पत्ति परिवारका सदस्यबाहेक अन्य व्यक्तिका नाममा रहेको कुरा अनुसन्धान गर्दै जाँदा विवेकसम्मत रूपमा देखिन आउँछ भने त्यतातर्फ हेर्ने नमिल्ने अर्थात् अनुसन्धान गरी अभियोग लगाउन नसक्ने भन्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. ३८)

सम्पत्ति खरिद गर्दा लगानी गरिएको आधारभूत मूल्यको स्रोत पुष्टि हुन सकेन भने सोही लगानीसम्म गैरकानूनी आर्जन हुनसक्दछ नकि त्यसबाट बढेबढाइएको हालको मूल्य । त्यसैले कुनै सम्पत्ति खरिद गर्दा के कति लगानी गरिएको थियो भनी त्यसको स्रोतसम्म माग्नु र प्रमाणित गर्नु यस प्रकृतिका मुद्दामा कानूनसम्मत र न्यायोचितसमेत हुने ।

(प्रकरण नं. ४२)

आर्जन गरिएको स्रोत वैध छ भने त्यसलाई आयको मान्यता दिनुपर्ने हुन्छ । आर्जन गरिएको आयबाट कुनै रकम खर्च गर्नुपर्ने प्रकृतिको देखिएको भन्नेमात्र आधारमा त्यस्तो सम्पत्तिलाई आयको मान्यता दिन नमिल्ने वा वैध नहुने भनी कोरा अनुमान गर्न मिल्दैन । कुनै वैध आयको रकममध्ये के कति खर्च हुने वा बचत हुने हो भन्ने कुरा वस्तुनिष्ठ आधार वा मापदण्ड बेगर मनोगतरूपमा निश्चित गर्न सकिँदैन । यसको लागि स्वीकृत राष्ट्रिय मापदण्ड हुनुपर्दछ । मापदण्ड भएकै अवस्थामा पनि सबै व्यक्तिको खर्च र बचत गर्ने शैली तथा तौरतरिका र त्यसको परिमाण एकै हुनुपर्छ भन्ने जरुरी हुँदैन । आम्दानी र खर्चको वस्तुनिष्ठ आधार तथा सोको माग दाबीको अभावमा केवल पुनरावेदन तहमा जिकिर लिएको भरमा वैध आयको रकमलाई खर्च हुने रकम मान्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. ८२)

कुन सम्पत्ति वैध हो र कुन होइन भन्ने कुरा समग्र आय र सम्पत्तिको विश्लेषणपश्चात् मात्र यकिन हुने विषय भएकोले पहिले नै घर निर्माणको स्रोत पुष्टि नभएको भनी घर बहालबापत प्राप्त आयलाई मान्यता नदिने भन्ने कुरा न्यायोचित हुन नसक्ने ।

(प्रकरण नं. ८५)

आरोपपत्रमा हालको मूल्यको आधारमा घरजग्गाको मूल्याङ्कन गरी स्रोत खुलेको र

	<p>नखुलेको सम्पत्तिको भिन्नता गरिएको देखिन्छ । तर सम्पत्तिको मूल्याङ्कन हालको मूल्यका आधारमा नभई आर्जन गर्दाको तत्कालीन मूल्यका आधारमा हुनुपर्ने मान्यता अदालतबाट कायम भएकोले वादी पक्षले स्रोत खुलेको र नखुलेको भनी आरोपपत्रमा उल्लेख गरेको आधारमासमेत भिन्नता आउने स्पष्ट छ । प्रतिवादीको प्रत्येक आर्थिक वर्षको वैध आय स्रोत र निजले गरेको खर्च तथा आर्जन गरेको सम्पत्तिको यकिन, वस्तुनिष्ठ र तुलनात्मक आधारसहित दाबी नलिइएसम्म कुन सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि भएको हो र कुन सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि नभएको भनी निर्धारण गर्ने विषय जटिल बन्ने कुरा स्पष्ट छ । त्यसैले यस अदालतले न्यायिक विवेकका आधारमा आयस्रोत, सम्पत्तिको परिमाण र आर्जन गर्दाको अवस्थासमेतलाई विचार गरी जफत प्रयोजनको लागि स्रोत पुष्टि हुन नसकेको सम्पत्तिको निर्धारण गर्दै आएको छ । प्रतिवादीको आय स्रोत प्राप्त हुने अवस्था र अमूक सम्पत्ति आर्जन गरिएको समयसमेतलाई विचार गरी यससम्बन्धी न्यायिक निष्कर्षमा पुग्न पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १००)</p>
<p>१२२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५०६ - जबरजस्ती करणी र चोरी</u></p> <p>चोरी गरेका गर गहना भक्तपुरको सुन पसलमा लगी बिक्री गरेको हुँ भनी प्रतिवादीले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा स्वीकार गरेको देखिन्छ । प्रतिवादीले बिक्री गरेको भनेको भक्तपुरको सुन पसल खोजी गरी प्रतिवादीको बयानको पुष्टि गर्ने काम पीडितको नभई वादी पक्षकै हुन्छ । उक्त कार्यमा वादी पक्षले देखाएको उदासिनताको कारण पीडितले न्याय पाउनबाट वञ्चित हुनु पर्ने भन्ने नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>अनुसन्धान र अभियोजन बयानमुखी भैरहने तर न्यायिक निर्णयमा मात्रै वैज्ञानिक र भौतिक सबुद प्रमाणको विश्लेषण खोजी गर्न मिल्दैन । चोरीभन्दा जबरजस्ती करणीको कसुर बढी गम्भिर खालको कसुर हो । जुन कुराको पीडा पीडितले जीवन पर्यन्तसम्म भोग्न पर्ने हुन्छ । त्यस्तो गहन र संगीन खालको कसुरमा जाहेर गरेपछि सोभन्दा कम गम्भिरको कसुर मानिने चोरीमा पनि जाहेरी पर्नुले चोरी भएको कुरालाई पुष्टि गर्दछ । मानिस आवतजावत गर्ने स्थानमा कसैले पनि कुनै महिलालाई जबरजस्ती करणी नगर्ने र यस्तो वारदातको प्रत्यक्षदर्शी गवाह भनेको पनि पीडित नै हुने हुन्छ । गर गहनासमेत लुटी जबरजस्ती करणी गरेको भनी पीडितले प्रतिवादीउपर लगाएको आरोपलाई पीडितको जाहेरीका साथै जाहेरीलाई समर्थन हुने गरी पीडितले अदालतमा गरेको बकपत्रले पुष्टि गरेकै देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>वारदातको सम्बन्धमा मौकामा जाहेरी परेको र राजधानी जस्तो ठाउँमा वारदात घटेको जबरजस्ती करणीको कसुरसम्बन्धी प्रस्तुत मुद्दामा अनुसन्धान पक्षलाई पर्याप्त भौतिक सबुद प्रमाण जुटाउन नसक्ने कुनै कठिनाई वा असुविधा रहेको भन्ने पनि देखिन्न । एकजना विवाहित महिलाको कानमा दुईतोलाका सुनका गहना र घाँटीमा आधातोलाको तिलहरी हुने कुरालाई असामान्य मानिदैन । कानका गहना र घाँटीमा लगाएको तिलहरीसमेत जबरजस्ती</p>

	<p>करणी गर्ने जुल्मीले चोरी गरेको भनी पीडितसमेत रहेकी जाहेरवालीले लगाएको आरोपलाई अतिशयोक्तिपूर्ण भन्न नमिल्ने आधार कारणबाट प्रतिवादीले पीडितलाई नसालु पदार्थ खुवाई जबरजस्ती करणी गर्नुको साथै गहना र नगदसमेत गरी बिगो रु.४७,०००।०० (सत्त्वालिस हजार रुपैयाँ) चोरी गरेको भनी वादी पक्षले लिएको चोरीतर्फको अभियोग दाबीसमेत पुष्टि हुने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
--	--

७. फौजदारी कानून : दुनियावादी

<p>१२३.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३३२ - जालसाजी</u></p> <p>वादीको हक लाइन् जग्गामा प्रतिवादीले मोहियानी हकको प्रमाणपत्र जालसाज क्रियाबाट तयार गरेको देखिँदा कितें कागजको ३ नं. को कसुरमा ऐ. १० नं. बमोजिम प्रतिवादीलाई रु.१००।- जरिवाना गरेको सुरु फैसला उल्टी गरी वादी दावी पुग्न नसक्ने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालतको फैसलाउपर प्रस्तुत पुनरावेदन पर्न आएको देखियो। वादीले एकिनरूपमा कुन कागज जालसाज गरेको हो भन्ने कुरा खुलाई दावी गर्न सकेको देखिँदैन। प्रतिवादीले भूमिसुधार कार्यालयको कर्मचारीसँग मिलेमतो गरी जालसाज व्यहोराबाट मोहियानी हकको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको भनी दावी लिएको अवस्थामा त्यस्तो कर्मचारीको नाम र पदसमेत उल्लेख गर्नुपर्नेमा त्यसो गरेको पनि देखिँदैन। साथै सरकारी कार्यालयमा अभिलेखकोरूपमा रहेको कागजलाई जालसाज गरिएको भने पनि सरकारी कागज कितेंसम्बन्धी कारवाही चलाउनतर्फ वादीले जाहेरी दिएको पनि देखिँदैन। सरकारी कार्यालयमा रहने कागज वा सरकारी कर्मचारीको मिलेमतोमा जालसाज व्यहोराबाट तयार गरिएको भनिएको कागज त्यस्तो कर्मचारीको पहिचानबिना कसले जालसाज गर्‍यो भनी सहजरूपमा घोषित गर्न सकिने अवस्था नरहने।</p> <p>प्रतिवादीले प्राप्त गरेको मोहियानी हकको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि जालसाजी ठहराएको अवस्थामा भने त्यो कार्यबाट जसले हक प्राप्त गर्ने हो, उसको सहभागिता त्यस जालसाजीजन्य कार्यमा रहन्छ भनी सहज र सीधा अनुमान गर्नुपर्ने हुन्छ। मोहियानी हक प्रतिवादीको भएकाले वादीले प्रतिवादीउपर प्रस्तुत नालिस गरेको देखियो। तर, प्रतिवादीले जालसाजीको कसुर गरे भन्नलाई सर्वप्रथम प्रतिवादीले जालसाजी गरी प्राप्त गरेको मोहियानी हकको प्रमाणपत्र जालसाजी हो भन्ने अनिवार्यरूपमा देखिनुपर्ने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>रेकर्ड रहने कार्यालयमा नै हमला भई सबै प्रमाण नष्ट हुने घटना घटेपछि अब निवेदकले प्राप्त गरेको मोहियानी हकको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपिलाई जाँच्ने वा भिडाउन सक्ने अरु अवस्था रहेको देखिन आएन। प्रतिवादीको प्रमाणपत्रमा कितें छाप दस्तखत भयो भन्ने दावी जिकिर पनि वादीको रहेको देखिँदैन। प्रमाणपत्रको पृष्ठ पुष्टिकोरूपमा रहेको १ नं. मोहीको लगत विरुद्ध पनि वादीको कुनै उजुरबाजुर परेको देखिँदैन। फगत २ नं. लगायतका अनुसूचीहरू</p>
-------------	--

	<p>आतङ्ककारी हमलाबाट ध्वस्त भएको कारणबाटमात्र त्यस क्षेत्रका तमाम मोहीहरू मोहीयानी हकबाट वञ्चित हुने अवस्था नहुने । अड्डाबाट प्राप्त प्रतिलिपिलाई अन्यथा प्रमाणित नभइरहेको अवस्थामा त्यो प्रमाण कानूनको रीत पुन्याएर नै तयार भएको भनी मान्नुपर्ने हुन्छ । तसर्थ, प्रतिवादीले प्राप्त गरेको मोहीयानी हकको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपिलाई जालसाजी भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>
<p>१२४.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३९२ - जालसाजी</u> एउटै लिखत विरुद्ध दुई विषयमा छुट्टाछुट्टै मुद्दा गर्न पाउने गरी कानूनले दुई बाटो प्रदान गरेकामा कुनै एक वा दुवै बाटो रोज्ने अधिकार वादीको हुन्छ । प्रस्तुत मुद्दाको विवादित लिखतका आधारमा वादीले देवानीतर्फ लिखत बदर र फौजदारीतर्फ जालसाजी मुद्दा लिई आएको देखियो । यसरी दुई विषयमा नालेस परेको अवस्थामा अदालतले निर्णय गर्दा मुद्दामा भएको तथ्य, उपचारको प्रकृति, हानी नोक्सानीको परिपूरण हुन सक्ने नसक्ने अवस्था र दुईमध्ये मूलभूत उपचार के हुन सक्छ जस्ता यावत् कुरामा दृष्टि पुन्याई निर्णय गर्नु न्यायोचित हुने । मुद्दामा जालसाजी घोषित गरी सजायसमेत हुन दाबी गरेको लिखत र लगाउको लिखत बदर मुद्दामा आफ्नो हकसम्म लिखत बदर गर्न दाबी गरेका राजिनामा र बकसपत्रका लिखत उही रहेको र लिखत बदर दर्तासमेतको मुद्दामा भएको फैसलाबाट वादीको हक जति लिखत बदर भई दर्तासमेत हुने गरी वादीले कानूनी उपचार प्राप्त गरी निजको हक स्थापित भइरहेको र हक मेटिने कार्य नभएको स्थितिमा हक मेटिने कार्य भयो भनी जालसाजीमा सजाय गर्न मनासिब नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>
<p>१२५.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४९६ - जालसाजी</u> व्यवहार चलाउनलाई घर जग्गा बिक्री गर्नेदेखि बाहेकको उक्त उपाय नभएको अवस्थामा घर जग्गा बिक्री गरेको कार्यलाई मात्र जालसाजी गन्यो भन्न मिल्दैन । जालसाजी हुनलाई त्यस्तो कार्य गर्ने व्यक्तिको बदनियत एवम् सो किसिमको आचरण देखिनु पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>लोग्नेबाट घरदेखि अन्यत्रै बसोबास गरेको भन्न नसकेको अवस्थामा घरमा लोग्नेसँग सँगै बस्ने वादीले लोग्नेले गरेको व्यवहार थाहा नपाउने भन्ने अवस्था पनि नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>लोग्नेसँग सँगै घरमा बसेको अवस्थामा ४ वर्षपछि लोग्नेले घर जग्गा बिक्री गरेको कुरा थाहा पाएको भनी थाहा पाएको मितिबाट हदम्याद कायम गरी वादी जालसाजीतर्फको दाबी लिई आएकोलाई उपचारको उचित मार्ग अवलम्बन गरी आएको भन्न मिल्दैन । घर जग्गा बिक्री गरेको लोग्नेसँग साथैमा एउटै घरमा बसेकी श्रीमती यी पुनरावेदक वादीलाई लोग्नेले घर जग्गा बिक्री गरेको कुरा तत्कालै थाहा नहुने कुरै नहुँदा बसी रहेको घर छोड्न नपरोस् भन्ने</p>

	<p>उद्देश्यले मात्रै जालसाजीतर्फको दाबी गरेको भन्नु पर्ने अवस्था आउँछ । यस्तोमा जालसाजीतर्फको हदम्यादसमेत आकृष्ट हुन नसक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
--	--

८. कार्यविधि कानून : देवानी

१२६.	<p><u>निर्णय नं. ९३३९ - उत्प्रेषण</u></p> <p>कारोबार लिखत हुँदा ऋणीले वा उसको लागि सम्पत्ति सुरक्षणबापत दिनेले जुन वतन देखाउँछ अन्यथा वतन हो भनी धनी सूचित नभएको अवस्थामा त्यही वतनमा म्याद तामेल भएकोलाई रीतपूर्वक कै मान्नुपर्ने हुन्छ । सूचना म्यादमागलत वतन देखाई तामेल भयो भन्ने निवेदकको भनाइसँग सहमत हुन सकिएन । तथापि म्याद बेपत्ते तामेल भएको र बेपत्ते तामेल भएको कारणबाट गोरखापत्रमा म्याद सूचना सम्प्रेषण गर्नुपरेकाले निवेदकले सो म्याद प्राप्त गर्न सकेको स्थिति भने देखिन आएन । तसर्थ निजको हकमा सूचना सम्प्रेषण गरेकोमा उल्लिखित वडा नं.२९ को हकमा भने बेरीतको भन्न नमिले पनि बेपत्ते तामेली म्याद भएकाले निवेदकले उक्त म्याद प्राप्त गरे भनी भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>गोरखापत्रमा प्रकाशित सूचनामा निवेदकको बाबुको नाम उल्लेख नभएको अवस्थामा निजले सो म्याद सूचना आफ्नो हो कि भनी बुझ्न सक्ने अवस्था हुन्थ्यो होला तर प्रस्तुत निवेदनमा विवादमा आएको त्यो सूचना म्याद बाबुको नाम उल्लेख नभएको मात्र होइन अपितु नाम नै गलत उल्लेख भएको स्थिति छ । अरु नै व्यक्ति देव पन्तको छोरा आफू नभएकाले निजले उक्त सूचना म्याद आफ्नो हो भनी सोच्ने वा बुझ्न सक्ने अवस्था पनि रहेन । बाबुको नाम गलत उल्लेख गरी गोरखापत्रमा प्रकाशित गरिएको सूचना वा म्यादलाई रीतपूर्वकको म्याद तामेल भयो भन्न नमिल्ने ।</p> <p>जिल्ला अदालतबाट यी निवेदकको नाममा जारी भएको समाह्वानबाट बेपत्ते तामेल भई आएको र बाबुको नाम गलत राखी गोरखापत्रमा सूचना प्रकाशित गर्दैमा यी निवेदकले आफ्नै नामको म्याद सूचना हो भनी एकिन हुन सक्ने अवस्था देखिएन र निजले जानकारी पाएको होला भनी अनुमान गर्न पनि मिल्ने देखिन नआउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>कानूनबमोजिम प्रतिवाद गर्न पाउने हकलाई कसैले हनन् गर्न सक्तैन । सर्वमान्य प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तविपरीत हुने गरी भएको काम कारवाहीले वैधता प्राप्त पनि गर्दैन । सार्वजनिक दैनिक प्रकाशन जस्तो गोरखापत्रबाट म्याद तामेल हुँदा जसलाई म्याद वा सूचना दिइएको हो उसले सहजरूपमा शङ्कारहित तवरबाट आफ्नो म्याद हो भनी बुझ्न सक्नेसम्मको हुनुपर्दछ । आफ्नो म्याद हो वा होइन भन्ने दुविधा हुने स्थितिको म्याद सूचना प्रकाशित भएकोलाई रीतपूर्वक सूचना म्याद तामेल भएको र प्रतिवाद गर्ने अवसर प्रदान</p>
------	--

	<p>गरेको भन्न नमिल्ने ।</p> <p>मुद्दामा अदालतबाट जारी भएको म्याद घरद्वार पत्ता नलागी बेपत्ता तामेल भएको र सूचनामा निवेदकको बाबुको नाम गलत उल्लेख भएबाट यी निवेदकले आफू विरुद्ध परेको मुद्दाको सूचना सहीरूपमा प्राप्त गरी मुद्दामा प्रतिवाद गर्न सक्ने स्थितिको विद्यमानता रहेको थियो भनी मान्न सकिने देखिएन । म्याद तामेली नै कानूनबमोजिम रीतपूर्वकको हुँदैन भने त्यस्तो तामेली म्यादको आधारमा भएको फैसलासमेतबाट प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त हनन भएको नै सम्झनुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
<p>१२७.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३४२ - लिखत बदर मिलापत्र बदर</u></p> <p>वादीले आफूले राजीनामा गरी लिएको जग्गामा दोहोरो तेहोरो लिखत खडा भइसकेकामा थाहा नपाएको भनी २०३३ साल र २०४५ सालमा पारित लिखतलाई बदर गरी माग्न मिति २०५८/१/२३ मा उक्त कार्यहरूको नक्कल सारी थाहा भएको भनी मिति २०५८/१/२५ मा मात्रै फिराद लिई अदालत प्रवेश गरेको देखिन्छ । यस्तो अवस्थामा वादी कानूनले निर्धारण गरेको हदम्यादभित्र अदालत प्रवेश गरेको भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p> <p>मुद्दामा दोहोरो लिखतको मात्रै प्रश्न नरही तेस्रो लिखत खडा भई तेस्रो व्यक्तिले वादीदावीको जग्गामा घर निर्माणसमेत गरी बसिसकेको कुरालाई एकै ठाउमा बसोवास गर्ने वादीलाई थाहा जानकारी नै भएन होला भन्ने कुरा पनि विश्वासयोग्य नदेखिई आफूले लिएको जग्गामा दोहोरो तेहोरो लिखत खडा भइसकेकामा कानूनमा उजुर गर्ने हदम्याद निश्चित भइरहेकोलाई सो विषयमा जहिलेसुकै उजुर गर्न मिल्छ भन्ने अर्थ गरी हदम्याद नघाई फिराद गर्न आउने वादीलाई कानूनले जहिलेसुकै पनि सहयोग गर्न सक्छ भन्न मिल्दैन । आफ्नो सम्पत्ति नोक्सान भएकामा पनि समयमै नालिस गरी उपचार माग्न नजानेलाई कानूनले पखिरहन नसक्ने ।</p> <p>अमूक कुरामा नालिस गर्नको लागि कानूनमा निश्चित भएको हदम्यादलाई व्यक्तिको सुविधालाई हेरेर खुम्च्याउन र विस्तार गर्न सकिने कुरा पनि हुँदैन । हदम्यादको सिद्धान्त अनिश्चिततातर्फ नभई निश्चिततातर्फ नै लक्षित रहेको हुन्छ । लेनदेन व्यवहारको महलको ४० नं. को व्यवस्था प्रस्तुत मुद्दामा आकर्षित नहुने भन्न मिल्दैन । आफूले २०३३ सालमा राजीनामा गरी लिएको जग्गा सोही सालमा दोस्रो व्यक्तिलाई र दोस्रो व्यक्तिले पनि २०४५ सालमा लिखत गरी तेस्रो व्यक्तिलाई बिक्री गरी सो जग्गामा तेस्रो व्यक्तिले घर निर्माण गरी सक्दा पनि उक्त कुरा धेरैपछि मात्रै थाहा भएको भन्ने वादीको भनाइको आधारमा लिखत भए गरेको मितिले २ वर्षभित्र नालिस गरी सक्नुपर्ने लेनदेन व्यवहारको महलको ४० नं. को हदम्याद पनि सोही वादीलाई सुविधा हुने गरी विस्तारित हुँदै जाने भन्ने कुरा पनि नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>मुलुकी ऐन, लेनदेन व्यवहारको महलको २५ नं. ले हदम्यादविहीन अवस्थाको परिकल्पना गरेको छैन । अनिश्चित र अनन्त कालसम्म पनि आफूलाई असर परेको कुरामा इन्साफ माग्न</p>

	<p>नआउने पक्षले आफैँले आफैँलाई जोखिममा राखेको हुन्छ । यस्तो अवस्थामा त्यस्तो व्यक्तिको हकमा कानून जहिलेसुकै असहाय नै बन्नेगर्छ । यसकारण वादीले पाएको ०-३-८ जग्गामध्ये दक्षिणतर्फको ०-२-१२-० जग्गाको सम्बन्धमा २०४५ सालबाट लेनदेन व्यवहारको महलको ४० नं. अनुसार २ वर्षको हदम्यादभित्र नालिस नगरी हदम्याद नघाई फिराद गर्न आएको देखिएकोलाई सो हदसम्मको फिरादावी खारेज गरेको सुरुको निर्णयलाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालतको इन्साफलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>जग्गा पजनीको महलको २(क) को कानूनी व्यवस्थाअनुसार दाताको दर्ता हक कायम रहेसम्म निजको नामबाट जहिलेसुकै दा.खा. नामसारी गरी माग्नलाई नालिस गर्ने हदम्याद कायम रहने भन्ने हो । तर यो कानूनी व्यवस्थाको अर्थ दाताबाट अर्कै व्यक्तिको नाममा जग्गा हक हस्तान्तरण भई दर्ता स्रेस्ता अर्कै व्यक्तिको नाममा बनिसकेको अवस्थामा पनि जहिलेसुकै उक्त जग्गामा दावी गरी दा.खा. दर्ता गरी माग्न जाने गरी हदम्यादको विस्तार भएको छ भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>१२८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३६२ - बन्डा मुचुल्का बदर</u></p> <p>फैसला कार्यान्वयनबाट सिर्जित परिणामलाई सम्बन्धित पक्षले स्वीकार गरी त्यस्तो कार्यान्वयनको परिणामको अंशसमेत आफूले प्राप्त गरेपछि स्वीकार गरिएको पूर्व परिणामलाई पछि अस्वीकार गरी दाबी गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>एकपटक आफूले स्वीकार गरी त्यसबाट फाइदा लिई सकेपछि सोही विषयमा यस्तो होइन भनी दाबी लिन विबन्धनको सिद्धान्तविपरीत हुन जान्छ । अंश मुद्दाको मिलापत्रबाट पूर्व बन्डा मुचुल्कामा उल्लिखित जग्गा नै आफ्नो भाग शान्ति लिई कित्ताकाट गरी दा.खा.दर्ता नामसारीसमेतका कार्य पूरा गरिसकेको अवस्थामा पूर्व बन्डा मुचुल्कालाई मान्दैनौं भन्न प्रमाण ऐन, २०३१ के दफा ३४ ले विबन्धन लाग्ने हुँदा एकपटक स्वीकार गरिसकेको विषयमा पुनः अस्वीकार गरी दाबी गर्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>आफूलाई लाभ हासिल गर्दा कुनै कार्य वा निर्णयलाई मान्ने तर लाभ हासिल गरेपछि सोही कार्य वा निर्णय यस्तो थियो यस्तो हुनुपर्दथ्यो त्यस कार्य वा निर्णयबाट आफूहरूको साम्पत्तिक हकमा क्षति हुन गयो भनी प्रस्तुत गरिएका त्यस्तो दाबी व्यक्तिको द्वैध चरित्र हुँदा त्यस्तो दाबी मान्य हुन सक्दैन । कुनै कार्य वा निर्णयबाट मर्का परेको छ भने सो अवस्थामा कानूनी मार्ग अवलम्बन गर्नुपर्दछ । तर कानूनी मार्ग अवलम्बन नगरी कुनै निर्णयबाट सिर्जित परिणामलाई स्वीकार गरी आफूले लाभ हासिल गरेपछि सोही विषयलाई बदर माग गर्न वा चुनौती दिन मिल्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>

१२९.	<p><u>निर्णय नं. ९३७२ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> साधारण क्षेत्राधिकारको अवलम्बन गर्ने सिलसिलामा भएका त्रुटिलाई सच्याउन कानूनबमोजिमको मार्ग नभएमा वा कानूनले अवरुद्ध गरेमा त्यसलाई असाधारण अधिकारको दुहाई माग्दै कोही अदालतमा शरण पर्दछ भने अदालतले शरणको मरण गर्दैन । त्यस्ता प्रत्यक्ष त्रुटिपूर्ण कार्य गर्नबाट रोक्न, भइसकेका कार्य बदर गरी हक अधिकारको सुनिश्चितताको लागि उपयुक्त आदेश जारी गर्ने असाधारण अधिकार क्षेत्र यस अदालतलाई संविधानले नै दिएको पाइने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p>
१३०.	<p><u>निर्णय नं. ९३८२ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> सुरु अदालतले गरेको आदेशउपर परेको अ.बं. १७ नं. बमोजिमको निवेदनको रोहबाट पुनरावेदन सुन्ने अड्डाले रीत बेरीतसम्म हेरी बेरीत देखिन आए रीतपूर्वक गर्न गराउनको लागि आदेश दिनसम्म सक्नेमा मुद्दाको तथ्यभित्र प्रवेश गरी अन्तिम नभएको मुद्दाको परिणाम नै फरक पर्ने गरी पुनरावेदकीय क्षेत्राधिकार ग्रहण गरी सुनुवाइ गरे जस्तो निष्कर्ष निस्कने गरी आदेश गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>अंश मुद्दामा मानो छुट्टिएको मितिका सम्बन्धमा जिल्ला अदालतले प्रतिउत्तरसमेतको आधारमा मुद्दाका पक्ष विपक्षको सुनुवाइ गरी कुनै आदेश नै नगरेको अवस्थामा यस मितिलाई मानो छुट्टिएको मिति कायम गरिदिने गरी पुनरावेदन अदालतबाट हस्तक्षेप गरेको कार्यलाई कानूनसङ्गत मान्न नमिल्ने ।</p> <p>आफूसमक्ष परेको अंश मुद्दाको फिरादमा उल्लेख भएको मितिमा वा प्रतिउत्तर परेपछि सोमा उल्लेख भएको मिति वा अन्य कुनै मितिमा मानो छुट्टिएको मिति कायम गर्नुपर्ने हो सो कुरा जिल्ला अदालतले तथ्य, प्रमाण, कानून र न्यायका सिद्धान्त एवम् न्यायिक प्रचलनसमेतको आधारमा सो मिति कायम गर्ने हो । जिल्ला अदालतबाट सोबमोजिमको कुनै मिति नै कायम नभएको वा नगरेको अवस्थामा फिरादमा उल्लेख भएको कुनै शब्दावली वा व्यहोरालाई सच्याउने विषयको निवेदनबाट सच्याउन मिल्ने वा नमिल्ने भन्नेसम्मको आदेश गर्नुपर्नेमा मानो छुट्टिएको मिति नै कायम गर्ने गरी पुनरावेदन अदालतबाट भएको आदेशबाट जिल्ला अदालतले सोसम्बन्धमा गर्ने निर्णय प्रभावित हुन सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
१३१.	<p><u>निर्णय नं. ९३९६ - उत्प्रेषण</u> वस्तुतः लेनदेन मुद्दाको सम्बन्धमा पेस भएको कपाली तमसुकमा उल्लेख भएको ऋणीको वतनमा नै म्याद जारी गरी तामेल हुनुपर्दछ । सो वतनभन्दा फरक वतनमा म्याद तामेल गरिएको अवस्थामा त्यस्तो तामेलीलाई रीतपूर्वक तामेल भएको भन्न नमिल्ने ।</p> <p>लेनदेनको तमसुकमा उल्लेख भएको ऋणीको वतनभन्दा फरक वतनमा तामेल भएको म्याद सम्बन्धित पक्षले प्राप्त गर्न नसकी लेनदेन व्यवहार सम्बन्धमा ऋणीले प्रतिवाद नै गर्न नपाउने अवस्था हुन जाने ।</p>

	<p>लिखतबमोजिमको सावौं ब्याज लिए नलिएको, तिरे नतिरेको लगायत लिखतमा लागेको सहिष्ठापसम्बन्धमा अ.बं. ७८ नं.बमोजिमको प्रक्रिया एवम् लिखतको सहिष्ठाप विशेषज्ञबाट जाँच गराउनु पर्ने लगायतका प्रक्रियासमेतमा अर्को पक्षले प्रतिवाद गर्न नपाउने अवस्था आउन सक्छ । आफूउपरका आर्थिक वा फौजदारी दायित्वका सम्बन्धमा प्रतिवादीले प्रतिवाद गर्न नपाउने गरी भएको बेरीतको म्याद तामेली र सोही म्याद तामेलीको आधारमा भएको एकतर्फी फैसलाबमोजिम उठान भएको बिगोसमेतको काम कारवाही प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको अनुकूलको कामकारवाही भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>रिट निवेदकको वास्तविक वतनमा म्याद तामेल नभई प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तविपरीत सुनुवाइको मौकाबाट वञ्चित गरी लेनदेन मुद्दाका प्रत्येक चरणमा प्रतिवादीको फरक वतन पारी एकतर्फीरूपमा फैसला भई सो फैसलाको आधारमा बिगो भरिभराउतर्फको कामकारवाही गरिएको देखिएकाले उक्त काम कारवाही कानून अनुकूल भएको भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>१३२.</p>	<p><u>निर्णय नं. १४४० - उत्प्रेषण</u></p> <p>कुनै विषयमा नालिस गर्न तत्काल बहाल कानूनले किटान गरेको हदम्याद गुज्री सकेको अवस्थामा पछि हदम्यादसम्बन्धी ऐन संशोधन भएकै कारणले मात्र गुज्री सकेको हदम्याद थापिन सक्दैन । यसप्रकार काम भए गरेको समयबाट २ वर्षभित्र फिराद गरी सक्नुपर्ने हदम्यादसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भै २०४७ सालमा भएको उक्त कार्यका सम्बन्धमा २०५९।५।२७ मा संशोधन भई हाल बहाल रहेको हदम्यादसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुन सक्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>
<p>१३३.</p>	<p><u>निर्णय नं. १४४४ - उत्प्रेषण</u></p> <p>मुलुकी ऐन अ.बं. ११० नं. ले म्यादमा उल्लिखित व्यक्ति भेट भएन वा चिन्न सकिएन वा निजको घरद्वार पनि फेला परेन भने त्यस्तो म्याद तामेल गर्न हुँदैन भनी निषेधात्मक व्यवस्था गरेको देखिँदैन । घरद्वार उल्लेख भएको तर तामेलदारले त्यस्तो पत्ता पाउन नसकेकामा त्यस्तो म्याद तामेल नगरी त्यसै फर्काएर ल्याउने कुरा नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>ऐनले बेरीतपूर्वक म्याद तामेल भएकोसम्बन्धमा हदम्यादको व्यवस्था गरिदिएको अवस्थामा उक्त २०८ नं. को बेवास्ता गरी रिट जारी गर्नु उपयुक्त हुँदैन । अ.बं. २०८ नं. एक बाध्यात्मक व्यवस्था हो । निवेदकका नाममा अदालतले आफ्नो क्षमताले भ्याएसम्म म्याद तामेल गर्न खोजेको तर निवेदकको घरद्वार पत्ता नलागेकाले निवेदक बसेको वडा कार्यालयमा म्याद बुझाएर आफ्नो दायित्वलाई कानूनबमोजिम पूरा गरेको कार्यबाट निवेदक सुनुवाइको मौकाबाट वञ्चित भएको भनी मान्न र प्रस्तुत विवादमा प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको उल्लङ्घन भएको भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>

१३४.	<p>निर्णय नं. ९४८० - लिखत दर्ता बदर</p> <p>न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १९(२) को कानूनी व्यवस्थाले फैसलाको ठहर खण्डमा उल्लेख नभएको व्यहोरा पछि संशोधन गर्न पाउने गरि व्यवस्था गरेको देखिँदैन। एकपटक भइसकेको निर्णयमा पुनः सोही अदालत, निकायले इन्साफमा फरक पर्ने गरि कुनै पनि संशोधन गर्न मिल्दैन। उक्त कानूनको प्रयोग गरि फैसलामा रहेको सामान्य त्रुटि र भूल सुधार गर्नसम्म मिल्ने हो। प्रस्तुत विवादमा फैसलाको लेखाइमा वा टाइपमा हुन गएको भूल सच्याएको भन्ने पनि देखिँदैन। अदालतबाट एकपटक भएको फैसला मुद्दाका पक्षलगायत सबैलाई बन्धनकारी हुन्छ। एकपटक भइसकेको फैसलामा कुनै त्रुटि भए कानूनद्वारा निर्दिष्ट मार्ग अवलम्बन गरि बदर गराउनु पर्ने हुन्छ। बदर गराउन पनि नसकेको तथा अन्तिम भएर बसेको अवस्थामा उक्त फैसला जे जस्तो भए तापनि कानूनसरह पक्षहरूलाई लागू हुन्छ। फैसलाको ठहर खण्डमा नलेखिएको कुरा तपसिल खण्डमा संशोधनको माध्यमबाट पछि उल्लेख हुनु कानूनसङ्गत हुँदैन। उक्त कानूनी व्यवस्थाको मनासाय पनि त्यस्तो नहुने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>फैसलामा कुनै "तर्फ" उल्लेख नभएको अवस्थामा पछि संशोधनको माध्यमबाट "तर्फ" खुलाई "पूर्वतर्फबाट" भन्ने वाक्यांश थप गर्नु न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १९(२) र फैसला अन्तिमता (Finality of Judgment) को सिद्धान्तविपरीत हुन जाने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
------	--

९. कार्यविधि कानून : फौजदारी

१३५.	<p>निर्णय नं. ९४०१ - उत्प्रेषण</p> <p>रिट अधिकारक्षेत्रअन्तर्गत यसै अदालतबाट एकपटक आदेश भई सो आदेश अन्तिम भएर रहिरहेको अवस्थामा हालसम्म त्यस्तो आदेशलाई चुनौती दिई अर्को रिट निवेदन दिन पाउने हक स्वीकार गरिएको छैन र त्यस्तो परम्परा स्थापित भएको अवस्था नहुँदा अन्तिम तहको न्यायिक निकायबाट निर्णय भै सो निर्णय अभिलेखको रूपमा रहेको अवस्थामा सोही विषयलाई उही निकायको समान तहको इजलासबाट त्यस्तो निर्णय बदर गर्न सक्ने अवस्था पनि नरहने।</p> <p>एउटै विषयमा अन्तिम तहको न्यायिक निकायको समान तहको इजलासबाट बदर गर्दै जाने हो भने मुद्दा अन्तिम पनि कहिल्यै हुन नसक्ने हुँदा कानूनबमोजिम पुनरावलोकन गर्ने अवस्थामा बाहेक समानस्तरमा आफैँले आफैँलाई वा आफ्नो विरुद्ध आफैँले रिट जारी गर्ने अवस्था कतै पनि स्वीकार गरिएको नपाइने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>मुद्दा चलाउने आदेश हुनुपूर्व नै आफ्नो कुरा भन्ने मौका पाउनु पर्ने भन्ने हकमा अभियोजनपूर्व नै त्यस्तो अधिकारको दाबी गर्न सकिने सिद्धान्तिक आधारसमेत नदेखिँदा प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तबमोजिम आफ्नो प्रतिवाद गर्ने मौका नै प्राप्त नहुने अथवा गुमिसकेको भन्ने</p>
------	--

	<p>अवस्थालाई प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तविपरीत भनी पूर्ण इजलाससमेतको निष्कर्षबाट चलेको मुद्दाको निष्कर्षको रूपमा लिन नमिल्ने ।</p> <p>मुद्दामा अभियोजन भन्नु र फैसला भन्नु फरक कुरा हो । फैसला हुँदा पूरा तवरले इन्साफ गर्न अदालत स्वतन्त्र रहन्छ र प्रतिवादीको हैसियतले आफ्नो सम्पूर्ण प्रतिवाद गर्न रोकेको नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>१३६.</p>	<p>निर्णय नं. ९४४६ - गैरकानूनी सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको ।</p> <p>नयाँ ऐन लागू हुनुपूर्व भए गरेको कार्यलाई खारेज भएको अर्थात् प्रचलित कानूनले कसुरको परिभाषाभित्र समेटेको भएमा त्यस्तो कानूनको सीमाभित्र रही कारवाही प्रक्रिया अगाडि बढाउन मिल्ने हुन्छ । नयाँ कानूनले कसुरको रूपमा लिँदैन यदि कसुर गर्दाको समयमा प्रचलित कानूनले अपराध मान्दैन भने स्वतः त्यसले उन्मुक्ति प्राप्त गर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण ८)</p> <p>अनुसन्धान अधिकृत तोकिनु वा परिवर्तन हुनु भनेको एउटा स्वाभाविक प्रक्रिया हो । कुनै कर्मचारी सँधैँ सोही पदमा रहिरहन नसक्ने हुँदा उसको सरुवा तथा बढुवासँगै रिक्त भएको पदपूर्ति र अधुरो रहेको अनुसन्धान पूरा गर्न अर्को अनुसन्धान अधिकृत तोक्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो अवस्थामा अधिल्लो अनुसन्धान अधिकृतबाट गरिएको काम कारवाहीले मान्यता नपाउने भन्न मिल्ने हुँदैन । यो नियमित र अनवरत चलिरहने प्रक्रिया भएको हुँदा त्यसकै आधारमा अनुसन्धान अधिकृतपिच्छे मुद्दा सुरुदेखि अनुसन्धान गर्ने भन्न मिल्ने पनि हुँदैन । यस्तो अवस्थामा स्वभावैले पहिलो अनुसन्धान अधिकृतबाट भए गरेको कामले पनि मुद्दामा त्यत्तिकै महत्त्व राख्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण ९)</p> <p>प्रतिवादीले राष्ट्रसेवकको पदमा बहाल रहेको अवस्थामा गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचारको कसुर गरेको भन्ने दाबी रहेको सन्दर्भमा जहिलेसुकै पनि मुद्दा चलाउन सकिने प्रकृतिको कसुर हो भन्न मिल्ने हुँदैन । प्रतिवादीउपर सरकारी वा सार्वजनिक सम्पत्ति वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संस्थाको सम्पत्ति हिनामिना गरी भ्रष्टाचार गरेको भन्ने अभियोग लागेको नभै गैरकानूनीरूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचारको कसुर गरेको हुँदा हदम्याद नलाग्ने कसुर हो भन्न नमिल्ने ।</p> <p>भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ लागू भएको तथा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा २९ मा संशोधन भएको मितिभन्दा पहिले नै अवकाश प्राप्त गरि सकेका प्रतिवादीउपर अभियोग दाबी लिएको प्रस्तुत मुद्दाको हकमा यी प्रतिवादीले अवकाश प्राप्त गर्दा कायम रहेको अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा २९ ले तोकेको एकवर्षको हदम्याद वा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा २४क. को दुई वर्षे हदम्यादबाहेकको अन्य हदम्याद लागू हुन सक्ने अवस्था नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण ११)</p>

<p>१३७.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४७७ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> अड्डाबाट जारी भएको म्यादमा हाजिर नभई प्रतिवाद नगरि म्याद गुजारेका पक्षका हकमा कानूनबमोजिम प्रमाण बुझि फैसला गर्न सकिने व्यवस्थालाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ ले बन्देज गरेको नदेखिने। (प्रकरण नं. ११) अड्डाबाट जारी गरिएको समाह्वान तथा इतलायनामा म्याद गुजारी बस्ने प्रतिवादीलाई पुनरावेदन गर्ने अवसर प्रदान गरि रहनु न्यायिक दृष्टिले औचित्यपूर्ण नहुँदा पुनरावेदनसमेत लागन नसक्ने व्यवस्था मुलुकी ऐन, अ.बं. २०८ नं. ले गरेको पाइने। (प्रकरण नं. १२) अदालतमा मुद्दा दायर भई जारी भएको समाह्वान वा इतलायनामा तामेल हुँदा अ.बं. ११० नं. को रितपूर्वक तामेल हुन नसकि सो मुद्दाबारे थाहा हुन नसकेको अवस्थालाई सम्बोधन गर्न फैसला भएको मितिले ६ महिनाभित्रमा थाहा पाएको ३५ दिनभित्र प्रतिवादको लागि निवेदन गर्न सक्ने गरि निश्चित म्यादसहित उपचारको व्यवस्था अ.बं. २०८ नं. ले गरेको पाइने। (प्रकरण नं. १३) कानूनमा गरिएको हदम्यादसम्बन्धी व्यवस्था सार्वजनिक हित र न्यायमा आधारित रहेको हुन्छ। जसले विवादको विषयलाई अनन्तकालसम्म कायम नराखि निश्चित समयमा अन्तिम विन्दुमा पुऱ्याउने गर्दछ। कुनै विवादित विषयमा अदालतबाट कानूनको उचित प्रक्रिया अवलम्बन गरि भएको फैसलाउपर चुनौति गर्न कानूनमा नै निश्चित अवधिको समय सिमासहितको म्यादको व्यवस्था गर्नु न्यायको सर्वमान्य सिद्धान्त हो। निवेदकको मागअनुसार मुलुकी ऐन, अ. बं. २०८ मा रहेको "६ महिनाभित्रमा" भन्ने वाक्यांशलाई बदर घोषित गर्ने हो भने अदालतबाट भएको फैसलाले कहिल्यै अन्तिमता प्राप्त नगर्नुका साथै न्यायिक अन्यायलता र अस्पष्टता भई न्याय दुरुह र अप्रभावकारी हुन जाने। (प्रकरण नं. १४)</p>
<p>१३८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५०३ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> कानूनी राज्यमा Due process of law को पालना गर्नु प्रत्येक व्यक्ति तथा निकायको दायित्व हो। कानूनको अधीनमा रहि अदालतमा प्रवेश गरेको मुद्दामा माथिल्लो अदालतबाट हस्तक्षेप गर्दै जाने हो भने कानूनको शासनकै उपहास हुन जान्छ। अधिकारप्राप्त न्यायिक निकायसमक्ष साधारण क्षेत्राधिकारअन्तर्गत दायर भई विचाराधीन रहेको विषयमा हस्तक्षेप गरि त्यस्तो मुद्दाको कारवाही स्थगित गर्नु वा जारी भएको म्याद सूचना जारी नगर्नु, त्यसमा कुनै कारवाही नगर्नु भनि रिट क्षेत्रबाट प्रवेश गरि हस्तक्षेप गर्नु कानूनको मान्य सिद्धान्तसमेतको विपरीत हुन जाने। (प्रकरण नं. ४) कानूनले निर्दिष्ट प्रक्रिया अवलम्बन गरि अदालतसमक्ष प्रतिरक्षा गर्नु पर्नेमा due process of law लाई छलेर निवेदकहरू प्रस्तुत निवेदन गर्न आएको देखिँदा कानूनको व्यवस्था र</p>

	<p>कार्यविधिलाई निस्तेज पार्ने गरि वा सुरु अदालतसमक्ष विचाराधीन मुद्दाको तथ्यमा प्रवेश गरि वा सुरु अदालतको न्यायिक क्षेत्राधिकारमा हस्तक्षेप हुने गरि निवेदन मागबमोजिम उत्प्रेषण एवम् परमादेशको आदेश जारी गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>
<p>१३९.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५१७ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</u></p> <p>नागरिकता प्रमाणपत्रको वतन जन्म मृत्यु तथा अन्य व्यक्तिगत घटना (दर्ता गर्ने) ऐन, २०३३ वा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ वा नागरिकता ऐनलगायतका त्यस्तै अन्य ऐन नियमबमोजिमको प्रमाणित लिखत र कामकारवाहीबाट परिवर्तन नभएसम्म गा.वि.स.को एकतर्फी सिफारिसको कुनै अर्थ छैन । यो अदालतले सिफारिस होइन कानूनबमोजिमको लिखत प्रमाणको अभिलेख खोज्छ । बालुवा गा.वि.स. वडा नं. ६ मा रहेको निवेदकको घर यथावतै रहेको अवस्थामा सोबाहेक कदाचित निवेदकको अन्यत्र पनि वतन रहेको देखिँदैमा पुख्र्यौली थलोको वतन अमान्य हुने भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p> <p>म्याद तामेल गर्न अदालतको तामेलदार सम्बन्धित वतनमा गएको समयमा गा.वि.स. सचिव फेला नपरेमा के तामेलदार फर्केर आउने गम्भीर प्रश्न छ । मुद्दाको प्रशस्त चाप रहेको समयमा एउटै कामको लागि अदालत र अदालतको कर्मचारीले पटकपटक श्रम समय र जनताको धनको खर्च गर्नु र ढिलो न्याय अन्याय भन्ने न्यायको मान्य सिद्धान्तलाई अनदेखा गरी फर्की आउनु झन् अन्यायपूर्ण हुने ।</p> <p>विवादित म्याद तामेली हुँदा गा.वि.स.हरूमा निर्वाचित वा मनोनित गा.वि.स. अध्यक्षलगायत सदस्यसमेतका पदाधिकारी कायम देखिँदैनन् । गा.वि.स.का अध्यक्ष र सदस्यहरू कायम रहेका अवस्थामा तहसिलदारको काम निकै सहज हुन्छ । उसले सहजरूपमा सम्बन्धित पदाधिकारी फेला पारी म्याद तामेल गर्न सक्छ । तर ती कायम नरहेका अवस्थामा सचिवउपर अत्यधिक कामको भार बढ्ने र निज भेट नहुने अवस्था प्रायः आइरहन्छ । सचिव भनेको गा.वि.स.को प्रशासकीय देखि सबै काम गर्ने पदाधिकारी हो । उसको एउटा मात्रै काम हुँदैन । यस स्थितिमा सचिव भेट नभए तामेलदार फर्की आउनु पर्ने भनी भन्दा कानूनको भूमिका र कार्य न्यायको सहयोगी नभै न्यायको विरोधी हुन पुग्छ । म्याद तामेली नै अवरुद्ध हुने गरी अ.बं. ११० नं. को म्याद तामेलीलाई सतही र प्राविधिक हिसाबले मात्र हेर्नु उपयुक्त नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १३)</p>
<p>१४०.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९५१७ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</u></p> <p>नागरिकता प्रमाणपत्रको वतन जन्म मृत्यु तथा अन्य व्यक्तिगत घटना (दर्ता गर्ने) ऐन, २०३३ वा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ वा नागरिकता ऐनलगायतका त्यस्तै अन्य ऐन नियमबमोजिमको प्रमाणित लिखत र कामकारवाहीबाट परिवर्तन नभएसम्म गा.वि.स.को एकतर्फी सिफारिसको कुनै अर्थ छैन । यो अदालतले सिफारिस होइन कानूनबमोजिमको लिखत प्रमाणको अभिलेख खोज्छ । बालुवा गा.वि.स. वडा नं. ६ मा रहेको निवेदकको घर</p>

	<p>यथावतै रहेको अवस्थामा सोबाहेक कदाचित निवेदकको अन्यत्र पनि वतन रहेको देखिँदैमा पुर्ख्यौली थलोको वतन अमान्य हुने भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p> <p>म्याद तामेल गर्न अदालतको तामेलदार सम्बन्धित वतनमा गएको समयमा गा.वि.स. सचिव फेला नपरेमा के तामेलदार फर्केर आउने गम्भीर प्रश्न छ । मुद्दाको प्रशस्त चाप रहेको समयमा एउटै कामको लागि अदालत र अदालतको कर्मचारीले पटकपटक श्रम समय र जनताको धनको खर्च गर्नु र ढिलो न्याय अन्याय भन्ने न्यायको मान्य सिद्धान्तलाई अनदेखा गरी फर्की आउनु झन् अन्यायपूर्ण हुने ।</p> <p>विवादित म्याद तामेली हुँदा गा.वि.स.हरूमा निर्वाचित वा मनोनित गा.वि.स. अध्यक्षलगायत सदस्यसमेतका पदाधिकारी कायम देखिँदैन् । गा.वि.स.का अध्यक्ष र सदस्यहरू कायम रहेका अवस्थामा तहसिलदारको काम निकै सहज हुन्छ । उसले सहजरूपमा सम्बन्धित पदाधिकारी फेला पारी म्याद तामेल गर्न सक्छ । तर ती कायम नरहेका अवस्थामा सचिवउपर अत्यधिक कामको भार बढ्ने र निज भेट नहुने अवस्था प्रायः आइरहन्छ । सचिव भनेको गा.वि.स.को प्रशासकीय देखि सबै काम गर्ने पदाधिकारी हो । उसको एउटा मात्रै काम हुँदैन । यस स्थितिमा सचिव भेट नभए तामेलदार फर्की आउनु पर्ने भनी भन्दा कानूनको भूमिका र कार्य न्यायको सहयोगी नभै न्यायको विरोधी हुन पुग्छ । म्याद तामेली नै अवरुद्ध हुने गरी अ.बं. ११० नं. को म्याद तामेलीलाई सतही र प्राविधिक हिसाबले मात्र हेर्नु उपयुक्त नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १३)</p>
--	---

१०. उद्योग, वाणिज्य र कर

<p>१४१.</p>	<p>निर्णय नं. ९३३८ - रोक्का राखिएको जग्गा बदर गरिपाउँ</p> <p>दुई पक्षबीच रहेको कुनै विवाद वा मुद्दाको तथ्यभित्र प्रवेश गरी त्यसमा देखिएका विवादित प्रश्नलाई विवेकसम्मत रूपमा निष्कर्षमा पुगी व्यक्त गरिएको रायलाई निर्णय, फैसला वा अन्तिम आदेशको रूपमा लिन मिल्ने हुन्छ । निर्णय, फैसला वा अन्तिम आदेश गर्ने अधिकार पाएको कुनै निकाय वा अधिकारीले आफूमा निहित अधिकारलाई तथ्यको विश्लेषण र प्रमाणको मूल्याङ्कनद्वारा कानून र न्यायको कसीमा राखी गरिएको एउटा न्यायिक निष्कर्ष नै फैसला वा अन्तिम आदेश मानिने हुन्छ र सोमा चित्त नबुझ्ने पक्षले ऐनले गरेको व्यवस्था र कानूनी व्यवस्थाको अधीनमा रही पुनरावेदन गर्न सक्ने हो । तर मुद्दा मामिला वा कुनै विवादमा निर्णय गर्ने अधिकार पाएको अधिकारीले त्यसरी निर्णय, फैसला वा अन्तिम आदेश गरेको छैन भने त्यस्तो अवस्थामा पुनरावेदकीय अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी पुनरावेदन दिन, लिन र सोउपर निर्णय गर्न मिल्ने देखिन नआउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>साधारण ऐन वा विशेषीकृत ऐनमा विवाद सुन्ने र निर्णय गर्ने भनी न्यायिक वा अर्धन्यायिक निकायलाई प्रत्यायोजन गरिएको अधिकारको सीमाभित्र रही त्यस्ता निकायले दुई पक्ष भएको कुनै विवाद वा मुद्दाको कुनै विषयको तथ्यभित्र प्रवेश गरी त्यस विवादमा देखिएका तथ्यगत र</p>
-------------	---

कानूनी प्रश्नमा विवेक प्रयोग गरी प्रमाणको मूल्याङ्कन र कानूनको सही प्रयोग र व्याख्याको माध्यमबाट निष्कर्षमा पुगी एउटा मान्य निकासो दिएको कुनै निर्णय, फैसला र अन्तिम आदेश भएमा त्यस्तो अवस्थामा पुनरावेदकीय अधिकारक्षेत्र आकर्षित भई त्यस्तो निर्णय, फैसला वा अन्तिम आदेशउपर पुनरावेदन अदालतले पुनरावेदकीय अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी पुनरावेदन सुन्न र सो उपर निर्णय गर्न सक्तछ । तर उल्लिखित निर्णायक तत्त्वको अभाव छ भने त्यस्तो अवस्थामा पुनरावेदन अदालतको पुनरावेदकीय अधिकारक्षेत्र आकर्षित हुन सक्ने नदेखिने ।

(प्रकरण नं. ५)

कानूनको मूल उद्देश्य भनेको मालपोत कार्यालयले आफूमा निहित अधिकारलाई दुई पक्षबीचको विवादको विषयमा कानून र न्यायको कसीमा राखी कानूनसम्मत र विवेकपरक ढङ्गले निर्णय गरेको हुनुपर्ने र यस्तो निर्णयले मर्का परेका विवादका सम्बन्धित पक्षले मर्का परेको विषयमा पुनरावेदन गर्न सकून भन्ने नै हो । उक्त ऐनको दफा ३१ मा मालपोत कार्यालयले गरेको निर्णय भन्ने उल्लेख भएबाट मालपोत कार्यालयले आफूमा निहित अधिकार प्रयोग गरी निर्णय नगरेका विषयमा न्याय प्रशासन ऐनको पुनरावेदकीय अधिकारक्षेत्र आकर्षित हुन सक्ने अवस्था नहुने ।

(प्रकरण नं. ६)

कुनै घर जग्गामा विवाद परी वा अन्य कुनै कारणले रोक्का राख्न आवश्यक देखिएमा मालपोत कार्यालयले आफैँले निर्णय गरी त्यस्तो घर जग्गा रोक्का राख्न सक्ने र त्यसरी घर जग्गा रोक्का राख्दा मालपोत कार्यालयले आफूले रोक्का राखिएको विषयमा कारण र आधार सहितको निर्णय दिने हुँदा व्यवस्थित कानूनी प्रावधानका विषयमा पुनरावेदन लाग्न सक्ने हुँदा थप व्याख्या नपर्ने ।

बैङ्क, वित्तीय संस्था वा स्थानीय निकायले आफ्नो आर्थिक कारोबारको सिलसिलामा कुनै घर जग्गा रोक्का राख्न वा फुकुवा गर्न लेखी पठाउन सक्ने र सोही आधारमा मालपोत कार्यालयले रोक्का वा फुकुवा गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेकाले अड्डा, अदालत, सरकारी कार्यालय, स्थानीय निकाय, बैङ्क वा वित्तीय संस्थाबाट लेखी आएकै आधारमा मालपोत कार्यालयले रोक्का गर्नुपर्ने हुँदा त्यससम्बन्धमा कार्यालयले छुट्टै निर्णय गरिरहनुपर्ने अवस्था रहँदैन । सम्बन्धित संस्थाबाट घर जग्गा रोक्का राख्नको लागि लेखी आएपछि के कुन आधारमा रोक्का राखिएको हो वा रोक्का फुकुवा गरिएको हो भन्ने आधार र कारणको खोजी मालपोत कार्यालयले गरिरहनु पनि कानूनतः आवश्यक हुँदैन । यसको जिम्मेवारी रोक्का राख्न वा फुकुवा गर्न पठाउने सम्बन्धित निकायमा नै रहन्छ । सम्बन्धित संस्थाको अनुरोध वा आदेशको आधारमा उक्त अनुरोध वा आदेश कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा सम्बन्धित लगतमा रोक्का जनाउने वा रोक्का भएकालाई फुकुवा जनाउनेसम्मको कार्य सम्पन्न गरिने हुँदा यस्तो अवस्थामा मालपोत कार्यालयले आफ्नो विवेक वा अधिकार प्रयोग गरी निर्णय गर्नुपर्ने अवस्था रहँदैन । अन्य निकाय वा संस्थाले गरेको आदेश वा अनुरोध गरिएबमोजिम छुट्टै निर्णय नगरी सोही आदेश र अनुरोधलाई कार्यान्वयनमा ल्याएको त्यस्तो कार्यलाई मालपोत कार्यालयको आफ्नो निर्णयको संज्ञा दिन मिल्ने देखिन नआउने ।

(प्रकरण नं. ८)

१४२.	<p>निर्णय नं. ९३५७ - उत्प्रेषण</p> <p>बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा जम्मा भएको निक्षेप रकम, ती संस्थाहरूले आर्जन गरेको मुनाफा, आपसी प्रतिस्पर्धा, राष्ट्र बैंकको निर्देशन, देशको अर्थतन्त्रको अवस्थासमेतका आधारमा इजाजत प्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले निक्षेप सङ्कलनमा दिने ब्याजदर र कर्जा लगानीमा लिने ब्याजदर कायम गर्ने गरेको पाइने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ब्याजदर निर्धारण सम्बन्धमा राष्ट्र बैंकले समय समयमा जारी गर्ने निर्देशनको परिपालना गर्नुको साथसाथै ग्राहकहरूको आर्थिक हकहितलाई समेत मध्यनजर राख्नुपर्दछ । त्यस्तै ऋण सम्झौतापत्रमा उल्लेख गरेको ब्याजदरलाई वृद्धि गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित ग्राहकसँग छलफल गरी ग्राहकको सहमति लिने परिपाटीको विकास गर्नु सैद्धान्तिक र व्यावहारिक दुवै दृष्टिकोणले उपयुक्त हुन्छ । प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तअनुसार कसैको कुनै निर्णयबाट असर पर्ने पक्षलाई निर्णय गर्नु अघि आफ्नो विचार व्यक्त गर्ने मौका वा अवसर दिनुपर्ने हुन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>नेपाल राष्ट्र बैंकले ब्याजदर तोक्ने अधिकार प्रत्यायोजन गर्नुको आशय बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले मनोमानी ढङ्गले आफूखुसी ब्याजको दर तोक्न पाउने भन्ने कदापि होइन । वित्तीय स्रोत उपलब्ध गराउने हिसाबले वित्तीय संस्था बाध्यात्मक हुने र ऋण उपभोक्ताको बाध्यतालाई वित्तीय संस्थाले आफ्नो विशेष अधिकार र अवसर सम्झने हो भने अनुकूल आर्थिक वा वित्तीय प्रणालीका लागि त्यस्तो स्थिति राम्रो मान्न नसकिने ।</p> <p>नेपाल राष्ट्र बैंकले अधिकार प्रत्यायोजन गरेको सीमाभित्र रहेर ब्याजदर कायम गरी बैंक तथा बैंकिङ्ग संस्थाहरूले वित्तीय कारोबार सञ्चालन गर्नुपर्ने हुन आउँछ । यस सम्बन्धमा एकरूपता कायम गर्न र पारदर्शी बैंकिङ्ग कारोबार सञ्चालन गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकले समयसमयमा निर्देशनहरू जारी गरेको हुन्छ । ती निर्देशनहरूको परिपालना गर्नु बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको दायित्व हुन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p> <p>इजाजतपत्र प्राप्त संस्था र ऋण कारोबार गर्ने ऋणीहरू बीच भएका लिखत, सम्झौता, करार, बचनबद्धता र सहमतिका विपरीत ब्याजदर पुनरावलोकन गर्ने नाममा बीचबीचमा एकतर्फीरूपमा आफूखुसी मनोमानी ढङ्गले नयाँ ब्याजदर तय गर्ने कार्यबाट सिर्जित थप दायित्व ऋणीले तिर्न बुझाउन सक्छ वा सक्दैन भन्ने कुरा विचारणीय हुन जान्छ । नीतिगत रूपमा ब्याज वृद्धि वा परिवर्तन गर्नुअघि ऋण उपभोक्ताका समस्याहरूको सुनुवाइ हुने र सम्बोधन गर्ने प्रयोजनका लागि न्यूनतम संवादको वा अग्रिम जानकारीको संस्कृति निर्माण गर्नुपर्ने देखिँदा गुनासो सुन्ने संयन्त्रलाई औपचारिक रूप दिई उपचार प्रदान गर्न सक्ने व्यवस्था पनि स्थापित हुन जरूरी देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p>
------	--

<p>१४३.</p>	<p>निर्णय नं. ९४०२ - उत्प्रेषण</p> <p>अमूक कम्पनी वा प्रतिष्ठानको नाफा निर्धारण गर्दा कम्पनी वा प्रतिष्ठानले प्राप्त गरेको समष्टिगत नाफा त्यसमा पनि खास गरी राजस्व तिर्नुपर्ने रकम र पुँजीगत आयलाई मानिने भएपनि लगानीका कम्पनीहरूमा यसको प्रयोग हुन सक्दैन । कम्पनीको चालु आर्थिक वर्षको अवस्थाबाट यसलाई अलग-अलग गर्न पनि नमिल्ने ।</p> <p>स्वीकार गरिएको नाफा अन्तर्गत व्यवसायबाट प्राप्त नाफा र पुँजीगत व्यापारबाट प्राप्त नाफालाई समावेश गरिए पनि यसलाई सीमान्तकृत नाफा भन्न मिल्दैन । कतिपय अवस्थामा यस्तोप्रकारका नाफालाई पुँजीगतसमेत गर्ने गरिन्छ । सेयर बिक्रीबाट प्राप्त भएको रकम त सेयरधनीको अमूक कम्पनीमा लगानी गरेबापत प्राप्त भएको पुँजीगत रकमको अंश हो । यसलाई प्रथमतः सेयरधनीले बहन गर्नुपर्ने दायित्वको रूपमा र द्वितीयतः कम्पनीले घोषणा गरेको लाभको रकमको हिस्साको रूपमा लिने गरिन्छ । यो केवल रकममात्र नभई लगानीकर्ताका बीचमा भएको सम्झौताबापतको पुँजीगत ब्याजसमेतको अंश हो जसको प्रत्यक्ष लाभग्राही सेयरधनी हुने हो । सेयर लगानी गरेका लगानीकर्ताहरूले नै लाभांश घोषित गरेको अवस्थामा मात्र उक्त सेयरको पुँजीगत अंश परिचालन बापत प्राप्त आयमा लाभान्वित हुने अवस्था रहिरहने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>निवेदकहरूले Golden Handshake अन्तर्गत प्याकेजमा सुविधा प्राप्त गरी अवकाश लिएको देखिँदा कम्पनीको कर्मचारी नियमावलीको संशोधनपछि अवकाश पाएका कामदार कर्मचारीको हकमा संशोधनको अधिनमा रहेर मात्रै उत्पादकत्व पुरस्कार पाउन सक्ने हुनाले सोको प्रावधान तथा मान्यतालाई अनदेखा गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>कम्पनीको सेयरबाट प्राप्त आयलाई बिमा व्यवसायबाट प्राप्त आय भन्न मिल्ने देखिँदैन । सेयर भै रहेको पूँजीको अंश हो । सेयरको बिक्रीबाट तथा सेयरबाट नै उत्पादकत्व पुरस्कार भनी वितरण गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
<p>१४४.</p>	<p>निर्णय नं. ९४३० - आयकर</p> <p>बोनसबापत छुट्याएको रकम सो आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि कम्पनीको लेखा परीक्षण भएपश्चात् कम्पनीको आयबाट वितरण गर्नुपर्ने रकम हो । कम्पनीको दायित्वमा रहने धारा पानी, बिजुली, बैंकको ब्याज इत्यादिबापत तिर्नुपर्ने रकम सोही आर्थिक वर्ष खर्च हुने रकम भए पनि बोनसबापतको रकम चालु आर्थिक वर्षमा छुट्याई आगामी वर्षमा वितरण गरिने रकम हो । आगामी वर्षमा पनि बोनसबापत छुट्याएको रकम वितरण नगरिएको अवस्थामा सो रकम कम्पनीको खुद आयमा गणना हुन्छ र करयोग्य हुन जान्छ ।</p> <p>कम्पनीको खातामा सो रकम रहेको देखिएको भन्ने मात्र आधारमा उक्त रकम कम्पनीको दायित्वभित्र नपर्ने र खुद आयमा समावेश हुने भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>

१४५.	<p>निर्णय नं. १४३५ - परमादेश</p> <p>अनाधिकृतरूपमा विभिन्न वेबसाइटहरूमा राखिएका कोहिनुर चलचित्र नरोक्ने हो भने चलचित्र निर्मातालाई अपूरणीय क्षतिसमेत हुन जाने देखिएकाले नेपाल विद्युतीय कारोबार ऐन, २०६३ को दफा ४४, ४५, ४६ र ४७ तथा प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ को दफा २५ विपरीतको कसुरमा यस ऐनबमोजिम सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा ३ बमोजिम निवेदकको जाहेरी दरखास्त दर्ता गरी कोहीनुर चलचित्रको अनाधिकृतरूपमा विभिन्न वेबसाइटमा अपलोड गरी प्रदर्शन राखिएको कार्यका सम्बन्धमा जो जसले गरेको भए तापनि अनुसन्धान गरी कारवाहीको प्रक्रिया अगाडि बढाउन निवेदकको उजुरी दर्ता गरी अनुसन्धान गरी उक्त आपराधिक कार्य पत्ता लगाई रोक्ने कार्यसमेत गर्नु भनी विपक्षीहरूको नाउँमा परमादेशको आदेश जारी हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>
१४६.	<p>निर्णय नं. १४५६ - उत्प्रेषण / परमादेश</p> <p>स्वशासित संगठित संस्थाहरू कानूनी व्यक्तिको रूपमा रहेका हुन्छन् । यिनीहरू आफ्नो विनियमअनुसार कार्य गर्न स्वतन्त्र रहेका हुन्छन् । यस्ता स्वतन्त्र संगठित संस्थाहरूले कुनै अर्को व्यक्तिलाई मुद्दा चलाउने र यस्ता व्यक्तिहरूलाई कसैले विपक्षी बनाई मुद्दा दायर गर्न सक्ने अधिकार राख्दछन् । निवेदकले सहकारी संस्थाबाट कागज गरी कर्जा लिएको कुरा स्वीकार गरेको देखिएको, केहि ऋण चुक्ता गरिसकेको र मेरो ठग्ने भाग्ने उम्कने गलत नियत थिएन भनी उल्लेख गरे देखिए पनि समयमै ऋण चुक्ता नगरेकाले ऋण असुलीको लागि आफ्नो विनियममा भएको व्यवस्थाबमोजिम पत्राचार गर्नु कानूनी व्यक्तिको रूपमा रहेको विपक्षी सहकारी संस्थाको कानूनी कर्तव्य नै रहेको देखिन आउने ।</p> <p>समयमा रकम बुझाउन नल्याएपछि बिर्सेर बुझाउन पत्राचार गरेकामा निवेदक आफ्नो कर्तव्यलाई बिर्सेरिक्त क्षेत्रको अवलम्बन गर्न खोज्नु आफैँमा सफा नियत नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>समान उद्देश्य, आकाङ्क्षा र आवश्यकता भएका व्यक्तिहरू एक आपसमा सामूहिक हितलाई प्रबर्धन गर्न सामूहिकरूपमा ति उद्देश्य पुरा गर्न सामाज्यस्य स्थापना गरि सामूहिक भलाईका लागि पारस्परिक सहयोगबाट काम गर्ने प्रतिबद्धता जनाई निर्धारित उद्देश्य हासिल गर्न संलग्न व्यक्तिहरूको समूहलाई सहकारी संस्था भनिन्छ । यसको उद्देश्य समुदायमा छरिएर रहेको श्रम, सिप, प्रविधि, र पुँजीलाई एकत्रित गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा योगदान पुऱ्याउन तथा सदस्यहरूको आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रूपान्तरण गरी सम्बृद्ध समाजको निर्माण गर्न सहकारी संघ संस्थाहरू सशक्त माध्यमको रूपमा स्थापित भएका हुन्छन् । सानोतिनो आर्थिक क्षमतालाई एकिकृत गरी सामूहिक प्रयासद्वारा कृषि विकास, घरेलु विकास, घरेलु इलम र उद्योग धन्दाहरूको प्रबर्धन एवम् सामुदायिक सेवाहरूको विस्तार र परिचालन गरी सहकारी क्षेत्रले राष्ट्रको आर्थिक विकासमा महत्त्वपूर्ण योगदान दिन सक्छ । सामूहिकरूपमा व्यक्तिहरू संलग्न भई स्थापित हुने यस्ता संगठनमा पूर्णतः प्रजातान्त्रिक विधिको अवलम्बन</p>

	<p>गरिने । सहकारी एका लागि सबै र सबैका लागि एक भन्ने मूल मन्त्रमा आधारित रहि संस्थामा आबद्धता जनाउने सम्पूर्ण सदस्यहरूको हितमा केन्द्रित हुने व्यवसाय हो । समाजका हरेक सदस्यलाई असल र योग्य नागरिक बनाई समाजलाई नै परिवर्तन गर्ने सहकारीताको लक्ष्य हो । यसका आफ्नै नैतिक मूल्यहरू हुन्छन् । इमान्दारी, पारदर्शिता र खुलापन, सामाजिक उत्तरदायित्व र अरूको हेरचाह जस्ता विषयहरू सहकारीका नैतिक मूल्यहरू हुन् । सहकारी संस्थाहरूमा नैतिक मूल्य र मान्यता हराउँदै गयो भने समाजको सानो सानो पुँजीलाई एकिकृत गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा योगदान पुऱ्याउने सहकारीको आदर्श नै हराएर जाने । (प्रकरण नं. ३)</p> <p>शुद्ध आत्मा र सफा हात रिटका पूर्व सर्त हुन् । आफूउपरको निर्दोषिता प्रकट गर्ने सक्षम अदालतप्रति विश्वास नगरी रिट दर्ता गराएको कार्यलाई मनासिब भन्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. ४)</p>
<p>१४७.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४७८ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२५(८) मा लोक सेवा आयोगको अध्यक्ष वा सदस्य भइसकेको व्यक्ति अन्य सरकारी सेवामा नियुक्ति हुनको निमित्त ग्राह्य हुने छैन भन्ने व्यवस्था रहेको छ । उक्त धारामा उल्लिखित व्यवस्थाले लोक सेवा आयोगको अध्यक्ष वा सदस्य भइसकेका व्यक्ति सरकारी सेवामा नियुक्तिका लागि ग्राह्य नहुने व्यवस्था रहेको भए पनि सो व्यवस्था लोक सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्य पदमा बहाल रहि रहेका व्यक्तिका हकमा आकर्षित हुने व्यवस्था नभई सो पदबाट अवकाश प्राप्त गरि सकेका व्यक्तिका हकमा आकर्षित हुने व्यवस्था रहेको देखिन आएको सार्वजनिक संस्थान निर्देशन बोर्ड (गठन तथा कार्य सञ्चालन) आदेश, २०६९ को दफा ११ को व्यवस्था नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२५(८) को प्रतिकूल रहेको मान्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. ५)</p> <p>सार्वजनिक संस्थानका कार्यकारी प्रमुखको पदमा नियुक्तिको लागि उपयुक्त उम्मेदवारहरूको छनौट गरि सिफारिस गर्ने कार्यविधिमा अपनाउनु पर्ने सामान्य सिद्धान्तका विषयमा लोक सेवा आयोगले परामर्श दिन सक्ने व्यवस्था रहेको र लोक सेवा आयोगको उपस्थितिबिना उक्त कार्यले वैधता र पूर्णता प्राप्त गर्न सक्ने हुँदैन । सार्वजनिक संस्थानका प्रमुखको नियुक्तिसम्बन्धी विषय नेपाल सरकारको नीतिगत विषय भई सोही नीतिगत व्यवस्थाअनुसार उम्मेदवार छनौट प्रक्रियामा लोक सेवा आयोगको प्रतिनिधित्व हुने गरि सो आयोगका पदाधिकारीलाई सार्वजनिक संस्थान प्रमुख नियुक्ति सिफारिस समितिको अध्यक्ष तथा सदस्य रहने गरि गरिएको व्यवस्था संविधानको धारा १२६(६) विपरीत मान्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. ७)</p> <p>सार्वजनिक संस्थान निर्देशन बोर्ड (गठन तथा कार्य सञ्चालन) आदेश, २०६९ को दफा ११ बमोजिमको सिफारिस समिति स्वयम्ले सार्वजनिक संस्थानका प्रमुखको नियुक्ति गर्ने नभई</p>

	<p>नियुक्तिका लागि नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिससम्म गर्ने व्यवस्था रहेको र त्यस्तो पदमा नियुक्ति गर्ने अधिकार नेपाल सरकारमा नै निहित रहेको देखिन्छ । यसरी निवेदकले दाबी गरेको नियुक्ति गर्ने निकायका सम्बन्धमा तत् तत् कानूनमा भएको व्यवस्था र गठन आदेश, २०६९ को व्यवस्थामा नियुक्ति गर्ने निकाय एउटै भई भिन्नता रहेको नदेखिँदा निवेदकको उक्त जिकिर संविधान एवम् कानूनसम्मत मान्न देखिन नआउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>१४८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४९९ - उत्प्रेषण परमादेश</u></p> <p>कुनै संस्थाको सेवाको प्रकृतिको आधारमा ति संस्थाहरूलाई छुट्टा छुट्टै वर्गीकरण गरि त्यस्ता संस्थाले गर्ने लगानी र प्राप्त हुने प्रतिफलका आधारमा संस्था दर्ता गर्दासमेत तोकिएका सर्तका अधीनमा रहि स्थापित भएका संस्थाहरूको हकमा विभिन्न वर्गमा वर्गीकरण गरि फरक फरक व्यवस्था गरिएको छ । यसरी वर्गीकरण गर्नुको खास बोधगम्य कारण र सो कानूनबाट प्राप्त गर्न खोजिएको उद्देश्य विवेकपरक सम्बन्धमा तात्त्विक भिन्नता नहुँदा फरक हैसियत भएका संस्थाले छुट्टै हैसियत भएका अन्य संस्थासहरको सुविधा प्राप्त गर्नुपर्ने भनि दाबी गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>वर्ग विभाजन गर्नुको बोधगम्य आधार र वर्ग विभाजन गरिएका संस्थाले प्राप्त गर्ने सुविधाबिच विवेकपरक सम्बन्ध छ र सो कुरा न्यायका मान्य सिद्धान्तविपरीत छैन भने त्यसरी गरिएको विभाजनमा परेका कुनै संस्थाले अर्कै हैसियत र भिन्न कार्य प्रकृतिको संस्थाको समान हुनु पर्ने भनि समानताको निरपेक्ष अर्थ गरि दाबी गर्न मिल्दैन । “क” र “ख” वर्गका संस्थाहरूको कार्यप्रकृति, संस्था दर्ता हुँदा स्वीकार गरेको सर्त र निजहरूले प्राप्त गरेको इजाजतपत्रको वर्गसमेत फरक रहेकाले फरक हैसियत भएका संस्थाले फरक सुविधा प्राप्त गर्ने कुराले समानताको हक उल्लङ्घन भएको भनि अर्थ गर्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>संघ, संस्था, कम्पनी, परिषद्, कोष, विश्वविद्यालय आदि राज्यका निकायहरूले बैंक तथा वित्तीय संस्थासँग कारोबार गर्दा वा निक्षेप राख्दा नेपाल राष्ट्र बैंक वा “क” वर्गको बैंक वा वाणिज्य बैंकसँग मात्रै गर्नुपर्ने भनि जारी गरिएका विभिन्न ऐनहरूका कानूनी प्रावधानहरूले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२(३) (घ) ले प्रदान गरेको पेसा, रोजगार, उद्योग र व्यापार गर्ने स्वतन्त्रताको हक हनन् गरेको भन्ने जिकिर रहेतर्फ विचार गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४७(२) ले “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाले ब्याज वा बिना ब्याजमा निक्षेप स्वीकार गर्न तथा त्यस्तो निक्षेपको भुक्तानी दिने, आफ्नो ग्राहकको तर्फबाट जमानत पत्र जारी गर्ने र सोबापत ग्राहकसँग सर्त गराउने, सुरक्षण दिने, धितो बन्धक लिने वा तेस्रो व्यक्तिको जेथा जमानत लिन पाउने लगायतका अन्य वित्तीय कारोबार गर्न पाउने अधिकार प्रदान गरेको देखिन्छ । उक्त अधिकारहरूको प्रयोगमा बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४७(२) तथा संघ, संस्था, कम्पनी, परिषद्, कोष,</p>

विश्वविद्यालय आदि निकायहरूसँग सम्बन्धित विषयगत विशेष ऐनले कुनै बन्देज लगाएको अवस्था छैन । संघ, संस्था, कम्पनी, परिषद्, कोष, विश्वविद्यालय आदि संस्थाका कानूनहरूले तोकेको बैंकमा निक्षेप राख्ने कुराले विकास बैंक वा अन्य वित्तीय संस्थाले निक्षेप लिन पाउने अधिकारमा कटौती भएको वा अङ्कुश लगाइएको भन्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. ६)

प्रचलित कानूनबमोजिम राज्यलाई प्राप्त हुने राजश्व, सरकारी वा सार्वजनिक रकम कानूनबमोजिम तोकिएको बैंकमा राख्नुपर्ने प्रावधानले विकास बैंकहरूलाई राज्यले हतोत्साहित गरेको भन्न पनि मिल्दैन । राज्यले नागरिक वा कुनै निजी संघ संस्थालाई आफ्नो निक्षेप कुनै निश्चित बैंक वा वित्तीय संस्थामा मात्र राख्न पाउने गरि कानून बनाई जारी गरेको भए निवेदकले दाबी गरेजस्तो हक हनन् हुने गरि कानून बनेको भन्न सकिने अवस्था हुने थियो, तर प्रस्तुत विवादमा निवेदकले दाबी गरे जस्तो त्यस्तो अवस्था छैन । नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ५(१)(च) बमोजिम बैंकिङ तथा वित्तीय कारोबार गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजत प्राप्त गरि बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४७(२) बमोजिमको वित्तीय कारोबार गरि आएका निवेदक संस्थाहरूले “ख” वर्गको वित्तीय संस्थाले गर्न पाउने वित्तीय कारोबार गरि आएको भन्ने कुरा निवेदन लेखबाट नै देखिँदा निवेदकहरूलाई वित्तीय कारोबार गर्नबाट वञ्चित गरेको भन्ने देखिन नआएबाट निवेदकहरूको स्वतन्त्रताको हकमा असर परेको भन्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. ७)

राज्यले नागरिक वा कुनै निजी संघ संस्थालाई आफ्नो निक्षेप कुनै निश्चित बैंक वा वित्तीय संस्थामा मात्र राख्न पाउने गरि कानून बनाई जारी गरेको अवस्था छैन । “ख” वर्गका वित्तीय संस्था निवेदकहरूले नागरिक वा कुनै निजी संघ संस्थाबाट निक्षेप स्वीकार गर्न तथा त्यस्तो निक्षेपको भुक्तानी दिने, आफ्नो ग्राहकको तर्फबाट जमानत पत्र जारी गर्ने र सोबापत ग्राहकसँग सर्त गराउने, सुरक्षण दिने, धितो बन्धक लिने वा तेस्रो व्यक्तिको जेथा जमानत लिन पाउने लगायतका अन्य वित्तीय कारोबार गर्न पाउने अधिकार प्राप्त भए रहेको अवस्थामा समेत व्यापार प्रबर्द्धन गर्ने हिसाबले मात्र सम्पत्तिको हकमा असर परेको भनि ऐन बदर माग गरेको निवेदकहरूको दाबीलाई वैधानिक दाबी भन्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. ८)

कुनै कानूनका प्रावधानहरू अर्को कुनै कानूनसँग बाझिएको वा नबाझिएको भन्ने प्रश्नको निरूपण संविधानको धारा १०७(१) अन्तर्गत हुन सक्ने अवस्था हुँदैन । संविधानसँग नेपाल कानून बाझिएकामा मात्र न्यायिक पुनरावलोकन हुन सक्ने हो तर कुनै कानूनका व्यवस्था अर्को कानूनसँग बाझिएको भन्ने आधारमा धारा १०७ (१) आकर्षित हुन नसक्ने ।

(प्रकरण नं. ९)

१४९.	<p>निर्णय नं. ९४९१ - उत्प्रेषण परमादेश</p> <p>कुनै संस्थाको सेवाको प्रकृतिको आधारमा ति संस्थाहरूलाई छुट्टा छुट्टै वर्गीकरण गरि त्यस्ता संस्थाले गर्ने लगानी र प्राप्त हुने प्रतिफलका आधारमा संस्था दर्ता गर्दासमेत तोकिएका सर्तका अधीनमा रहि स्थापित भएका संस्थाहरूको हकमा विभिन्न वर्गमा वर्गीकरण गरि फरक फरक व्यवस्था गरिएको छ। यसरी वर्गीकरण गर्नुको खास बोधगम्य कारण र सो कानूनबाट प्राप्त गर्न खोजिएको उद्देश्य विवेकपरक सम्बन्धमा तात्त्विक भिन्नता नहुँदा फरक हैसियत भएका संस्थाले छुट्टै हैसियत भएका अन्य संस्थासरहको सुविधा प्राप्त गर्नुपर्ने भनि दाबी गर्न नमिल्ने।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p> <p>वर्ग विभाजन गर्नुको बोधगम्य आधार र वर्ग विभाजन गरिएका संस्थाले प्राप्त गर्ने सुविधाबिच विवेकपरक सम्बन्ध छ र सो कुरा न्यायका मान्य सिद्धान्तविपरीत छैन भने त्यसरी गरिएको विभाजनमा परेका कुनै संस्थाले अर्कै हैसियत र भिन्न कार्य प्रकृतिको संस्थाको समान हुनु पर्ने भनि समानताको निरपेक्ष अर्थ गरि दाबी गर्न मिल्दैन। “क” र “ख” वर्गका संस्थाहरूको कार्यप्रकृति, संस्था दर्ता हुँदा स्वीकार गरेको सर्त र निजहरूले प्राप्त गरेको इजाजतपत्रको वर्गसमेत फरक रहेकाले फरक हैसियत भएका संस्थाले फरक सुविधा प्राप्त गर्ने कुराले समानताको हक उल्लङ्घन भएको भनि अर्थ गर्न मिल्ने नदेखिने।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>संघ, संस्था, कम्पनी, परिषद्, कोष, विश्वविद्यालय आदि राज्यका निकायहरूले बैंक तथा वित्तीय संस्थासँग कारोबार गर्दा वा निक्षेप राख्दा नेपाल राष्ट्र बैंक वा “क” वर्गको बैंक वा वाणिज्य बैंकसँग मात्रै गर्नुपर्ने भनि जारी गरिएका विभिन्न ऐनहरूका कानूनी प्रावधानहरूले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२(३) (घ) ले प्रदान गरेको पेसा, रोजगार, उद्योग र व्यापार गर्ने स्वतन्त्रताको हक हनन् गरेको भन्ने जिकिर रहेतर्फ विचार गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४७(२) ले “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाले ब्याज वा बिना ब्याजमा निक्षेप स्वीकार गर्न तथा त्यस्तो निक्षेपको भुक्तानी दिने, आफ्नो ग्राहकको तर्फबाट जमानत पत्र जारी गर्ने र सोबापत ग्राहकसँग सर्त गराउने, सुरक्षण दिने, धितो बन्धक लिने वा तैस्रो व्यक्तिको जेथा जमानत लिन पाउने लगायतका अन्य वित्तीय कारोबार गर्न पाउने अधिकार प्रदान गरेको देखिन्छ। उक्त अधिकारहरूको प्रयोगमा बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४७(२) तथा संघ, संस्था, कम्पनी, परिषद्, कोष, विश्वविद्यालय आदि निकायहरूसँग सम्बन्धित विषयगत विशेष ऐनले कुनै बन्देज लगाएको अवस्था छैन। संघ, संस्था, कम्पनी, परिषद्, कोष, विश्वविद्यालय आदि संस्थाका कानूनहरूले तोकेको बैंकमा निक्षेप राख्ने कुराले विकास बैंक वा अन्य वित्तीय संस्थाले निक्षेप लिन पाउने अधिकारमा कटौती भएको वा अङ्कुश लगाइएको भन्न नमिल्ने।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p> <p>प्रचलित कानूनबमोजिम राज्यलाई प्राप्त हुने राजश्व, सरकारी वा सार्वजनिक रकम कानूनबमोजिम तोकिएको बैंकमा राख्नुपर्ने प्रावधानले विकास बैंकहरूलाई राज्यले</p>
------	--

	<p>हतोत्साहित गरेको भन्न पनि मिल्दैन । राज्यले नागरिक वा कुनै निजी संघ संस्थालाई आफ्नो निक्षेप कुनै निश्चित बैंक वा वित्तीय संस्थामा मात्र राख्न पाउने गरि कानून बनाई जारी गरेको भए निवेदकले दाबी गरेजस्तो हक हनन् हुने गरि कानून बनेको भन्न सकिने अवस्था हुने थियो, तर प्रस्तुत विवादमा निवेदकले दाबी गरे जस्तो त्यस्तो अवस्था छैन । नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ५(१)(च) बमोजिम बैंकिङ तथा वित्तीय कारोबार गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजत प्राप्त गरि बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४७(२) बमोजिमको वित्तीय कारोबार गरि आएका निवेदक संस्थाहरूले “ख” वर्गको वित्तीय संस्थाले गर्न पाउने वित्तीय कारोबार गरि आएको भन्ने कुरा निवेदन लेखबाट नै देखिँदा निवेदकहरूलाई वित्तीय कारोबार गर्नबाट वञ्चित गरेको भन्ने देखिन नआएबाट निवेदकहरूको स्वतन्त्रताको हकमा असर परेको भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.७)</p> <p>राज्यले नागरिक वा कुनै निजी संघ संस्थालाई आफ्नो निक्षेप कुनै निश्चित बैंक वा वित्तीय संस्थामा मात्र राख्न पाउने गरि कानून बनाई जारी गरेको अवस्था छैन । “ख” वर्गका वित्तीय संस्था निवेदकहरूले नागरिक वा कुनै निजी संघ संस्थाबाट निक्षेप स्वीकार गर्न तथा त्यस्तो निक्षेपको भुक्तानी दिने, आफ्नो ग्राहकको तर्फबाट जमानत पत्र जारी गर्ने र सोबापत ग्राहकसँग सर्त गराउने, सुरक्षण दिने, धितो बन्धक लिने वा तेस्रो व्यक्तिको जेथा जमानत लिन पाउने लगायतका अन्य वित्तीय कारोबार गर्न पाउने अधिकार प्राप्त भए रहेको अवस्थामा समेत व्यापार प्रबर्द्धन गर्ने हिसाबले मात्र सम्पत्तिको हकमा असर परेको भनि ऐन बदर माग गरेको निवेदकहरूको दाबीलाई वैधानिक दाबी भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.८)</p> <p>कुनै कानूनका प्रावधानहरू अर्को कुनै कानूनसँग बाझिएको वा नबाझिएको भन्ने प्रश्नको निरूपण संविधानको धारा १०७(१) अन्तर्गत हुन सक्ने अवस्था हुँदैन । संविधानसँग नेपाल कानून बाझिएकामा मात्र न्यायिक पुनरावलोकन हुन सक्ने हो तर कुनै कानूनका व्यवस्था अर्को कानूनसँग बाझिएको भन्ने आधारमा धारा १०७ (१) आकर्षित हुन नसक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं.९)</p>
१५०.	<p><u>निर्णय नं. ९५१० - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>अनुचित कार्यको सम्बन्धमा सोको दुष्परिणाम सच्याउने अख्तियारी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई भएकोमा राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकले बोनस वितरण गर्न लागेको विषय अनुचित कार्य भएको निक्कै नभई सो बोनस वितरण रोक्ने अख्तियारी कुनै पनि ऐन, कानूनले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई प्रदान गरेको नदेखिने ।</p> <p>अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान ऐन, २०४८ को दफा १२ (क) र (ख) को अवस्थामा अनुचित कार्य भएकोमा मात्र कारवाही अगाडि बढाउने अख्तियारी ऐनले दिएकोमा आफ्नो अधिकारक्षेत्रभन्दा बाहिर गई बोनस ऐन, २०३० र बोनस नियमावली, २०३९ ले उल्लेख गरेको बोनससम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको सीमाभित्र</p>

	<p>रही राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकले आफ्ना कर्मचारीहरूलाई प्रदान गर्न लागेको बोनस वितरणसम्बन्धी कार्य बोनस ऐन, २०३० अन्तर्गत भएको देखिन आएको अवस्थामा सो रोक्ने सम्बन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले सो बोनस वितरण गर्न लागेको कार्य रोक्ने गरी भएको पत्राचार कुनै कानूनले प्रदान गरेको अधिकारक्षेत्रभित्रको पर्ने देखिन नआउने।</p> <p>कुनै पनि संस्थानको पूर्वघाटाको मूल्याङ्कन गरी बोनस वितरण गर्नुपर्ने भन्ने सम्बन्धमा बोनस ऐनले कुनै व्यवस्था गरेको नदेखिँदा बोनस ऐन, २०३० को दफा ५ को उपदफा ३ ले बोनसको प्रतिशत र बोनससम्बन्धी अन्य कुरा नेपाल सरकारले निर्णय गरेबमोजिम हुनेछ भन्ने कानूनमा स्पष्ट उल्लेख भएको अवस्थामा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकको प्रतिवर्षको मुनाफा भएकोमा अघिल्ला वर्षहरूमा भएको घाटा रकमसमेतको हिसाब गरीमात्र बोनस वितरण गर्न पाउने भनी पत्राचार गरी रोक्न पाउने अख्तियारी कानूनले नदिएको हुँदा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट यस सम्बन्धमा भएको निर्णय र पत्राचार बोनस ऐनको दफा ५(१) र दफा ९ (२) को विपरीत तथा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा १२(क) र १२(ख) को अधिकार क्षेत्रभन्दा बाहिर भई निर्णय भएको देखिने।</p> <p>राज्यका हरेक निकायलाई कानूनले अधिकार प्रदान गरेको हुन्छ र सो निकायलाई प्रदत्त अधिकारको सिमाभित्र रहि काम कारवाही गर्नु पर्ने हुन्छ। कानूनले तोकिएको अधिकारभन्दा बढी अधिकार कुनै पनि निकायले प्रयोग गर्न नसक्ने हुँदा क्षेत्राधिकारको अभावमा भएको कुनै पनि कार्यले मान्यता र बैधता प्राप्त गर्न नसक्ने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p>
१५१.	<p><u>निर्णय नं. ९५१४ - उत्प्रेषण</u></p> <p>उद्योग दर्ता हुँदा पालना गर्ने गरी स्वीकार गरेका सर्तहरू उद्योग सञ्चालनका क्रममा पुरा नगरेकोमा सो सर्त पुरा गर्न पटकपटक उद्योगलाई पत्राचार गरेको देखियो। उद्योगका तर्फबाट लिखितरूपमा वातावरण संरक्षण गर्ने भनी भएको सर्त सम्झौता पुरा गर्ने भनी प्रतिबद्धता जाहेर गरेपनि सो प्रतिबद्धता कार्यान्वयन भएको भने देखिएन। स्वच्छ र स्वास्थ्य वातावरणमा जीवन जिउने हक प्रत्येक व्यक्तिको हुन्छ। निवेदकको उद्योग खोल्ने, व्यापार व्यवसाय गरी आर्थिक उन्नति गर्न पाउने हक निरपेक्ष होइन। निजको प्रगतिको मूल्य त्यस क्षेत्रमा बस्ने सबै जनताले आफ्नो स्वास्थ्य बिगारी चुकाउनु पर्ने होइन। निवेदकको काम कारवाहीबाट त्यस क्षेत्रका नागरिकहरूको वातावरण प्रदुषित गरी स्वास्थ्य वातावरणको हकबाट वञ्चित गर्न मिल्दैन। त्यसैले स्वास्थ्य वातावरण मानव जीवनको आधार हो। स्वच्छ वातावरण र मानव स्वास्थ्य भन्ने विषय अति संवेदनशील भएकोले विकास कार्यको नाममा मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी कसैले पनि कुनै उद्योग सञ्चालन गर्न छुट नपाउने।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p> <p>उद्योग सञ्चालन गर्दासमेत मानव स्वास्थ्यमा असर नपर्ने गरी गर्नु पर्दछ। उद्योग दर्ताका</p>

	<p>क्रममा वातावरण संरक्षण गर्ने भनी आफैँले लिखितरूपमा स्वीकार गरेका सर्तहरू पुरा गर्न पटकपटक जानकारी गराएकोमा उद्योगले ती सर्तहरू पुरा नगरेको अवस्थामा सर्त पुरा नगरेमा उद्योग बन्द गरिने छ भनी जानकारी गराएको देखिन्छ । ती सर्तहरू पुरा गरेको अवस्थामा निवेदकले उद्योग सञ्चालन गर्न सक्ने नै देखिन्छ । आफूले सहमति जनाएको सर्तलाई पुरा गर्न र सर्त पुरा नगरे उद्योग बन्द गरिने जानकारी गराएकोलाई उद्योग बन्द गरिसकेको स्थिति भनी मान्न नमिल्ने ।</p> <p>सुनुवाइको मौका दिइयो वा दिइएन भन्ने प्रश्न यहाँ रहेन । घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयबाट निवेदकलाई उद्योग बन्द गर्नु भन्ने पत्र प्रेषित भएको पनि देखिँदैन । यसरी पहिला प्रदुषण नियन्त्रण गर्नु भनी निवेदकलाई जानकारी गराउँदा पनि निवेदकले आफ्नो कर्तव्य र जिम्मेवारी पुरा नगरेको अवस्थामा अब पनि वातावरण नियन्त्रणको प्रक्रिया अवलम्बन नगरेमा सो नगरेसम्मको लागि उद्योग बन्द गरिने जानकारी गराएको विषयका सम्बन्धमा निवेदकलाई सुनुवाइको मौका दिनुपर्ने र प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तविपरीत उद्योग बन्द गर्न लागिएको भनी मान्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ९)</p>
--	--

११. राष्ट्रसेवक कर्मचारी

<p>१५२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३२१ – उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>आफू कार्यरत रहेको तालुक मन्त्रालय, विभाग वा सो मातहतका कार्यालयबाट आफ्नो कार्य प्रकृतिभन्दा छुट्टै कार्य प्रकृति भएको अन्य निकायमा सरुवा हुनको लागि निज कर्मचारी कार्यरत रहेको मन्त्रालय, विभाग वा कार्यालयलाई सरुवा गर्न अधिकार नभएको र सो अधिकार केवल सामान्य प्रशासन मन्त्रालयलाई मात्र प्राप्त हुँदा उक्त मन्त्रालयले सरुवा नीति व्यवस्थापन गर्नको लागि निजामती सेवा नियमावली, २०५० को नियम ३६ (१५) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सरुवा पदस्थापन तथा काजसम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ बनाई सोबमोजिम कर्मचारी सरुवा गर्न लिएको प्रशासनिक नीतिगत व्यवस्थालाई अन्यथा भन्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p>सरुवा नीति व्यवस्थापन गर्नको लागि निजामती सेवा नियमावली, २०५० को नियम ३६ (१५) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सरुवा पदस्थापन तथा काजसम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ बनाई सोबमोजिम कर्मचारी सरुवा गर्न लिएको प्रशासनिक नीतिगत व्यवस्थाबाट कुनै पनि कानूनी हक एवम् संविधानप्रदत्त हकमा अनुचित बन्देज लगाएको अवस्था नहुँदा सरुवा पदस्थापन तथा काजसम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ को दफा ३ र सोको अनुसूची ३, दफा ४ को उपदफाहरू (२), (३) र (४) एवम् दफा ९ मा भएका व्यवस्थाहरू नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२(३)(च), १३(१), १८(१) र ३०(१), निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा १८ को उपदफा (१) र (३), निजामती सेवा</p>
-------------	--

	<p>नियमावली, २०५० को उपनियम ३६(१५), ३९ र अनुसूची १६ सँग बाझिएको नदेखिएकाले निवेदकले बदर माग गरेको सरुवा पदस्थापन तथा काजसम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ का उपर्युक्त प्रावधानहरू बदर गरिरहन नपर्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ८)</p>
१५३.	<p><u>निर्णय नं. ९३३७ - उत्प्रेषण</u></p> <p>दुई फरकफरक विकासअन्तर्गत एउटा निकायको अस्थायी सेवा अवधि अर्को निकायको अस्थायी सेवा अवधिमा जोडी उपदानलगायतको सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था प्रचलित कानूनमा भएको नदेखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p>
१५४.	<p><u>निर्णय नं. ९३४७ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>कानूननले नै अख्तियारवालाले प्रतिवादको मौका नदिई सजाय दिनुपूर्व नै प्रतिवादको मौका नदिनु पर्ने कारण खोली पर्चा खडा गरी राख्नुपर्ने अनि मात्र सजाय गर्नुपर्ने भनी अनिवार्य कार्यविधि तोकेकामा पहिले नै सजाय गर्ने अनि मात्र प्रतिवादको मौका दिन नपर्ने भनी पर्चा खडा गरिएकोबाट निवेदकलाई नोकरीबाट हटाउने गरेको कारवाही कानून अनुरूप भएको देखिन नआउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ७)</p> <p>कानूनबमोजिम रीत नपुगी घर बिदाको दरखास्त पेस भएको भए पनि सो माग गरेको घर बिदा अस्वीकृत भएको भन्ने कुराको जानकारी निवेदकलाई दिनु बिदा दिने अधिकारीको कानूनी दायित्व हो । कानूनले यो दायित्व बिदा दिने वा नदिने अधिकारीलाई नै तोकेको छ । तर, सो दायित्व सम्बन्धित बिदा दिने अधिकारीले पालन गरेको भन्ने देखिएन । माग गरेको बिदा अस्वीकृत भएको जानकारी नै नपाएको अवस्थामा बिदा स्वीकृत भएकै होला भनी निवेदकले गराइ रहेको उपचारलाई निरन्तरता दिनु स्वभाविककै हुन्छ । यस्तो अवस्थामा निवेदक गैहहाजिर रहेको भनी सेवाबाट हटाउने गरी भएको निर्णय न्यायोचित हुँदैन ।</p> <p>(प्रकरण नं. ९)</p> <p>गलत वतन फरक वडामा सूचना पठाएको र तामेल नभएको म्याद सूचनाको आधारबाट निवेदक फेला नपरेको वा भागी पत्ता नलागेको भन्न सकिने अवस्था हुँदैन । गलत वतनमा तामेल भएको सूचना निवेदकले प्राप्त गरे भन्न नमिल्ने हुँदा सूचना अनुरूप निवेदक कार्यालयमा हाजिर हुन आएन भन्न मिल्ने देखिन नआउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १०)</p>
१५५.	<p><u>निर्णय नं. ९३५८ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>राजप्रासाद सेवा खारेज गर्ने, तर कर्मचारीहरूलाई निजामती सेवाको अङ्ग बनाउने घोषणा गर्नुले सो समूहका कर्मचारीलाई निजामती सेवामा हार्दिकतापूर्वक गाभ्ने उक्त घोषणाको उद्देश्य रहेको देखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p>

कानूनको दृष्टिमा समानता र कानूनको समान संरक्षणको प्रत्याभूतिका लागि प्रयुक्त गरिएका उत्पत्ति, वैचारिक आस्था जस्ता शब्दहरूले कुनै पनि नागरिकप्रति राज्य पूर्वाग्रही हुँदैन, सरकार सञ्चालनमा जे जस्तो राजनीतिक समीकरण कायम रहे पनि त्यसको असर र प्रभाव जनता (जुनसुकै आस्था र विश्वास राख्ने) ले पाउने सेवा, सुविधा र संरक्षणमा पर्दैन भनी आक्षेपस्तुल्याएका छन्। यही कुरा रिट निवेदकहरूका हकमा पनि लागू हुने।

(प्रकरण नं. ११)

समानता र स्वच्छ व्यवहारले नै लोकतन्त्र र कानूनी राज्य मजबूत र संस्थागत हुन पुग्छ। लोकतान्त्रिक राज्यको सोच र दृष्टिकोण फराकिलो हुनुपर्दछ। अति तुष्टीकरणको भाव राखी निजामती सेवाको आधारभूत मूल्य मान्यताविपरीत तत्कालीन राजप्रासाद सेवाका कर्मचारीहरूको लागि मात्र निजहरू आबद्ध पूर्व ऐन, नियमले प्रत्याभूत गरेको सेवा सुविधामा समेत कटौती हुने गरी हासोन्मुख (Derogatory) व्यवस्था गरिन्छ भने त्यसलाई न्यायपूर्ण मान्न नसकिने।

साबिकको ऐन नियम नै खारेज भइसकेपछि जहाँ समायोजन गरिन्छ, त्यहाँ पूर्णरूपमा समायोजन तथा सम्मिलन गरिनुपर्दछ। एकाङ्गी ढङ्गले केहीमा बाहेक (Segregation) गर्ने र केहीमा समान व्यवस्था लागू हुने गरी गरिएको व्यवस्थाले केवल स्वेच्छाचारितालाई मात्र प्रश्रय दिएको मानिने।

(प्रकरण नं. २१)

राज्य सबै नागरिकको अभिभावक र संरक्षकसमेत हो। त्यसैले राज्य संयन्त्र कुनै पनि नागरिक प्रति पूर्वाग्रही हुनुहुँदैन। सबै नागरिक राज्यका निमित्त समान हुन्छन्। कुनै वर्ग विशेषको सारभूत समानता प्राप्तिका लागि केही थप सुविधा, सहूलियत र प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने अनुमति समानताको हकले प्रदान गर्दछ। तर त्यस्तो विशेष व्यवस्था कमजोर वर्गको उत्थानका लागि, प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकासका लागि, सशक्तीकरणका लागि र मूलप्रवाहीकरणका लागि गरिन्छ। त्यस्तो विशेष व्यवस्थाअन्तर्गतका व्यक्तिहरू झनै अपमानित हुने, हिंताबोध गर्ने, विभेदको महसुस गर्ने र आफूप्रति राज्य संयन्त्र पूर्वाग्रही रहेको छ भन्ने भाव पैदा गर्ने किसिमको व्यवस्थाको परिकल्पना समानताको कुनै पनि सिद्धान्तले नगर्ने।

(प्रकरण नं. २६)

निजामती सेवामा समायोजन भइसकेको जनशक्तिका लागि छुट्टै विशेष समूह गठन गर्नु र विशेष समूहका कर्मचारीहरूको प्रशासन र व्यवस्थापन नियमावली बनाउनु आफैँमा भेदभावलाई संस्थागत गर्ने र उनीहरूलाई मूलप्रवाहबाट छुट्याएर अपमानित गर्ने कार्य हो। समान अवस्थाका व्यक्तिहरूमध्ये केहीलाई छानेर त्यसो गर्ने अधिकार संविधान प्रदत्त समानताको हकले प्रदान नगर्ने।

(प्रकरण नं. २८)

हाल कार्यरत रहेका कर्मचारी सङ्ख्याभन्दा पनि कम पद सङ्ख्या निर्धारण गरी वृत्ति

	<p>विकासको सम्भावनालाई निस्तेजप्राय तुल्याउने र पदस्थापना विना भैपरीरूपमा अनन्तकालसम्म काजमा खटाउने स्वेच्छाचारी व्यवस्थापनको प्रणालीलाई निरन्तरता दिने गरी नियमावलीमा राखिएका प्रावधानहरूको औचित्य कुनै पनि दृष्टिकोणबाट पुष्टि हुने स्थिति पनि देखिन नआउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २९)</p>
<p>१५६.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३७३ - परमादेश</u></p> <p>स्वास्थ्य सेवा जस्तो संवेदनशील र अत्यावश्यकिय सेवाअन्तर्गतको कर्मचारी भएको देखिन्छ । निवेदक कर्मचारीले सरकारले खटाएको कार्यालयमा गई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नुपर्नेमा सुरुवा भएको करिब तीन महिनासम्ममा पनि बरबुझारथ नगरी स्वास्थ्य सेवा जस्तो अत्यावश्यक सेवामा आलटाल गरी सुरुवा भएको कार्यालयमा नगई आफ्नो कर्तव्य पूरा नगर्ने तर सुरुवा भएको करिब तीन महिनापछि केवल पत्र बुझेको मितिलाई आधार लिई रिट निवेदनको माध्यमबाट अधिकारको मात्र खोजी गर्नु न्यायसङ्गत हुने नदेखिने । अधिकार र कर्तव्य एकैसाथ आउने कुरा हुन् । अधिकार खोज्नेले आफ्नो कर्तव्यको पनि पालना गर्नुपर्ने हुन्छ । निवेदक सुरुवा भएको लामो समयसम्म पनि सुरुवा भएको कार्यालयमा नजानुबाट निजले आफ्नो कर्तव्यको पालना गरेको देखिँदैन । रिट निवेदकले दाबी लिएको बरबुझारथको म्यादसमेत हालसम्ममा समाप्त भइसकेको अवस्था हुँदा सोसम्बन्धमा प्रस्तुत रिट निवेदनबाट आदेश जारी गरिरहन पर्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p>
<p>१५७.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३९९ – उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>अदालतले कुनै पनि ऐन वा नियम जहिले पनि वैध र अधिकारक्षेत्रभित्र रही निर्माण गरिएको छ, संविधानसम्मत रहेको छ भन्ने अनुमान गर्ने हुनाले कुनै ऐन वा नियम बाझिएको छ भनी दाबी गर्ने पक्षले दाबी गरेअनुसारको कानूनी व्यवस्था के कसरी संविधानसँग बाझिएको हो भन्ने कुरा प्रमाणित गरी अदालतलाई विश्वास दिलाउन सक्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>प्रहरी ऐन नियमको व्यवस्थाअनुसार निवेदकलाई गरिएको विभागीय कारबाहीको कुरालाई फौजदारी कसुरको अपराधमा गरिने न्याय प्रशासनसँग सम्बन्धित कारबाही तथा सुनुवाइको सन्दर्भमा आकर्षित हुने नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २४ को संविधानप्रदत्त अधिकारसँग जोडी हेर्न मिल्ने हुँदैन । यी निवेदकले आफ्नो निवेदनमा सोकुराको दाबी लिँदैमा मात्र पुग्दैन । कानूनमा भएको यो व्यवस्था यसकारण संविधानको यो प्रावधानसँग यसरी बाझियो भनी स्पष्टरूपमा पुष्टि गर्न सक्नुपर्ने हुन्छ । तर यी निवेदकले आफ्नो निवेदनमा आफूलाई गरिएको विभागीय कारबाहीबाट के कस्तो हक हनन् भएको छ वा त्यस्तो व्यवस्था कुन धारासँग बाझिएको हो भन्ने कुरा पुष्टि गर्न सकेको नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ८९ मा सजायसम्बन्धी कार्यविधि तोकिएको र सोही</p>

	<p>कार्यविधिअनुसार नै निज धर्मेन्द्र सिंहलाई मिति २०६९।१।१६ गतेको पत्रमा निजमाथि लगाइएको आरोप र त्यस्तो आरोपको आधारका साथै निजलाई गर्न लागिएको कारबाही र हुन सक्ने सजायसमेतको उल्लेख गरी स्पष्टीकरण सोधिएको देखिँदा सफाइको मौका प्रदान नगरिएको अर्थात् स्पष्टीकरणको मौका नै नदिएको भन्ने निवेदक भनाइसँग सहमत हुन नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>१५८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३९७ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>निजामती किताबखानाले निजामती कर्मचारीको अभिलेख दुरुस्त नराखेको अवस्थामा निजामती कर्मचारीले किताबखानाको पत्रको आधारमा आफूलाई तोकिएको सेवा दिएबापत पारिश्रमिक नपाउने भन्न मिल्ने हुँदैन । रिट निवेदकले अविच्छिन्नरूपमा आफू कार्यरत कार्यालयमा हाजिर भई कानूनबमोजिम तोकिएको काम गरी आएको र सोबापत पाउनुपर्ने पारिश्रमिकलगायतको सुविधा पाइआएकामा पछि प्राप्त हुन आएको कुनै प्रमाणपत्रमा उल्लिखित व्यहोराको आधारमा एक पटक अवकाश मिति तोकिएँ कर्मचारी अवकाश भइसकेपछि सो अवकाश मितिलाई संशोधन गरी अगावै अवकाश पाउनुपर्ने भनी अर्कै अवकाश मिति कायम गर्न कानूनसङ्गत नहुने ।</p> <p>काम गरी खाईपाई आएको तलब, भत्तालगायतका सुविधा फिर्ता दिनुपर्ने भन्नु न्यायसङ्गत हुँदैन । निजामती किताबखाना वा आफू कार्यरत कार्यालयमा जानकारी नदिई वा आफूलाई अवकाश मिति थाहा हुँदाहुँदै बढी अवधि जानाजान सेवा गरेको अवस्थामा बदैनियतपूर्वक वा छल गरी सेवा गरेको देखिएँ पृथक अवस्था हुनसक्छ । परन्तु प्रस्तुत विवादमा निवेदकले आफू अवकाश हुने मिति सम्बन्धमा कुनै प्रकारको छलकपट गरेको वा बदैनियतपूर्वक गलत मनसाय लिई बढी अवधि सेवा गरी तलब भत्ता सुविधा प्राप्त गरेको भन्ने देखिन नआउने ।</p> <p>विवादमा निजामती किताबखाना स्वयम्ले मिति २०७०।१०।१२ मा रिट निवेदक अवकाश हुने भनी किटान गरी मिति तोकिएको अवस्था भएको हुँदा सो पत्रबमोजिम आफूलाई तोकिएको जिम्मेवारी पूरा गरी सेवा गरेबापत खाईपाई आएको तलब भत्ता फिर्ता भुक्तानी दिन भनी गरिएको निर्णय श्रमसम्बन्धी विधिशास्त्र र प्राकृतिक न्यायको मान्यताविपरीत हुने भै त्यस्तो निर्णय न्यायपूर्ण हुन नसक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>१५९.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४०४ - उत्प्रेषण</u></p> <p>६० वर्ष पूरा भई अवकाश भएको निवेदकलाई इ.सं. लाई वि.सं. मा रूपान्तर गर्दा फरक फरक मिति उल्लेख भएँ तापनि निज विद्यालयमा रही काम गरेको समयसम्मको तलब भत्ता भुक्तानी पाई सकेको स्थितिमा निजले बढी अवधि काम गरी पाएको भनिएको रकम अवकाशपश्चात् उपदानको किटानी रकमबाट कट्टा गर्ने गरी भएको आदेश नै प्रस्तुत विषयको मूल विवेचित प्रश्न देखिँदा शिक्षा नियमावली, २०५९ को छैठौँ संशोधनपूर्वको व्यवस्थाले पनि ६० वर्ष पूरा भएपछि अवकाश दिने व्यवस्था गरेँ हुँदा वर्तमान व्यवस्था नै निवेदकको अवकाशको बाधक</p>

	<p>रहेको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ३)</p> <p>शिक्षक कर्मचारीको वैयक्तिक विवरण अद्यावधिक राख्नु पर्ने दायित्व भएको विद्यालय शिक्षक किताबखानाले निवेदकलाई अवकाश हुने मितिको पूर्व जानकारी गराएको स्पष्ट आधार खुलाउन सकेको देखिँदैन । साथै निज कार्यरत विद्यालय र सोको नियमनकारी निकाय जिल्ला शिक्षा कार्यालय पाँचथरसमेतले निवेदकले उल्लेख गरेको अवकाश मितिकै आधारमा अनिवार्य अवकाश दिई निजले पाउने सुविधाको निमित्त सिफारिस गरेको देखिँदा बढी अवधि काम गरेकै भन्ने आधारमा पछि आएर निर्णय गरी औषधोपचार रकमबाट रु. १,२३,६३४।- कट्टा गर्नु न्यायोचित देखिन नआउने ।</p> <p>ऐन र नियममा भएको कुनै पनि व्यवस्थाहरू निरपेक्ष नभई सापेक्षरूपमा प्रयोग भएका हुन्छन् । समयमै पूर्व जानकारी नगराई अवकाश नदिई निरन्तर काममा लगाई सेवा लिई रहेको विद्यालयले सेवा गरेबापत निजलाई उपलब्ध गराएको तलब भत्ता फिर्ता गर्नु वा कट्टा गर्नु भन्ने निर्णय काम गरे बापत उचित ज्याला पाउने भन्ने श्रमसम्बन्धी विधिशास्त्रीय अवधारणाको विपरीतसमेत हुने देखिने ।</p> <p>निवेदकलाई निजको अवकाश हुने मितिको पूर्व जानकारी गराउने दायित्वबाट विपक्षी किताबखानासमेतबाट भएको कमजोरी वा भूलको प्रतिफल यी निवेदकले व्यहोर्नु पर्छ भन्नु कानून र न्यायका मान्य सिद्धान्तविपरीत हुने देखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p>
<p>१६०.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४१० - उत्प्रेषण</u></p> <p>कानूनद्वारा तोकिएको निकाय वा पदाधिकारीलाई भएको सरुवा गर्ने अधिकार तल्लो निकायलाई भएकामा माथिल्लो निकायले प्रयोग गर्ने नमिल्ने भनी व्याख्या गर्न नमिल्ने ।</p> <p>विधायिकाको मनसाय सरुवा गर्दा माथिल्लो निकायका पदाधिकारीलाई भएको सरुवा गर्ने अधिकार सोभन्दा तल्लो निकाय तथा पदाधिकारीले प्रयोग नगरुन् भन्ने हो । तर जुन निकाय वा पदाधिकारीलाई सरुवा गर्ने अधिकार तोकिएको छ सो निकाय वा पदाधिकारीलाई भएको सरुवा गर्ने अधिकारले तोकिएको निकाय वा पदाधिकारीभन्दा माथिल्लो निकायको सरुवा गर्न सक्ने अधिकारलाई सङ्कुचित गरेको अवस्था होइन । त्यसरी सङ्कुचित गरिएमा तल्लो निकायबाट भए गरेको अनियमिततालाई माथिल्लो निकायले उचित तवरबाट नियन्त्रण गर्न सक्ने अवस्थासमेत आउँदैन । माथिल्लो निकाय तथा पदाधिकारीले गरेको त्यस्तो सरुवालाई मान्यता नदिने हो भने न्याय र कानूनको मर्म प्रतिकूल हुन जाने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p>
<p>१६१.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४११ – उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>निजामती सेवालाई कस्तो बनाउने, यसको संगठनात्मक स्वरूप कस्तो हुने, पदसोपानको संरचना कुन प्रकारको राख्ने, निजामती कर्मचारीको नियुक्ति, बढुवा र बर्खासीका मापदण्ड के कस्तो आधारबाट निर्धारण गर्ने, सेवाका सर्त र सुविधाहरू के कस्तो प्रदान गर्ने भन्ने</p>

	<p>विषयहरू कर्मचारी प्रशासनको क्षेत्रमा विकसित मान्यता, सिद्धान्त र प्रचलनलाई ध्यान दिई देशको अवस्था र आवश्यकताअनुरूप राज्यले अख्तियार गर्ने नीतिमा भर पर्ने विषय भएको हुँदा न्यायिकरूपमा व्यवस्थापन हुने विषय मान्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>
<p>१६२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४२७ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>कुनै दुई मुद्दाहरू तथ्यगतरूपमा केही मात्रमा समानता देखिएको भन्ने आधारमा मात्र ती मुद्दाहरूको सम्पूर्ण विषयवस्तु एकै प्रकृति र अवस्थाका हुन् भन्न मिल्ने हुँदैन । मूलतः दुवै रिट निवेदनमा निवेदकहरूलाई निजामती सेवा नियमावली, २०५० को नियम १२७ बमोजिम लोक सेवा आयोगले गरेको निर्णयउपर प्रस्तुत रिट निवेदन परेको तथ्यगत अवस्था भए पनि यस अदालतबाट लोक सेवा आयोगसमेतको नाममा आदेश गर्दा मुख्यरूपमा लिइएका आधारलाई नहेरी दुवै रिट निवेदनमा उपस्थित भएको निरूपण गर्नुपर्ने विषयवस्तु एक समान रहेको मान्न नमिल्ने हुँदा यस अदालतबाट मिति २०६५।९।१९ मा पुनरावलोकन गरी हेर्न प्रदान गरिएको निस्सासँग यो इजलास सहमत हुन नसक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १३)</p>
<p>१६३.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४३६ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>कुनै पनि कर्मचारीलाई गरिने कारवाहीको सम्बन्धमा प्रचलनमा रहेको नियम कानूनले प्रष्टरूपमा पालना गर्नुपर्ने गरी विभिन्न चरण तथा प्रक्रियाहरूको उल्लेख गरेको छ भने सम्बन्धित कर्मचारीलाई कारवाही गर्दा उक्त उल्लिखित सबै चरण तथा प्रक्रियाहरूको बाध्यात्मक रूपले पालना गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो कारवाहीमा कानूनमा उल्लिखित विभिन्न चरण तथा प्रक्रियाहरू मध्ये केहीको मात्र पालना गरी कारवाही गरिन्छ भने त्यस्तो कारवाहीलाई कानूनबमोजिमको कारवाही भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १२)</p> <p>कुनै पनि कर्मचारी विरुद्ध उसको आचरण व्यवहारसम्बन्धमा कारवाही गर्दा बढो सतर्कतासाथ कानून र नियमको पालना गरी गर्नुपर्ने हुन्छ । किनकि रोजगारीको अधिकार जीवनको अधिकारसँग जोडिएको हुन्छ र सम्बन्धित व्यक्तिमात्र होइन उससँग आश्रित परिवारमाथि पनि यस्ता कारवाहीले प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्दछ । यसरी रोजगारीको अधिकारबाट वञ्चित गर्ने गरी निर्णय गर्दा सम्बन्धित नियमले तोकिदिएको विधि र प्रक्रियाहरूको पूर्णरूपमा अवलम्बन गरी गर्नुपर्नेमा सो नगरी निवेदकलाई मिति २०६६।१२।१ देखि लागू हुने गरी नोकरीबाट बर्खास्त गर्ने गरी विपक्षी अस्पतालबाट गरिएको निर्णय Patan Hospital Personnel Policy REVISED P.H.B.OCT.1995 को प्रतिकूल भएको देखिन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १३)</p> <p>मानव अधिकारहरू जस्तै रोजगारीको अधिकारको कार्यान्वयनमा पक्ष राष्ट्रहरूको विशेषतः मुख्य गरेर ३ वटा दायित्व रहेका हुन्छन् । जसमा Respect (सम्मान), Protect (संरक्षण) र</p>

	<p>Fulfill (परिपूरण) रहेका छन् । रोजगारीको अधिकारको सम्मान (Respect) को दायित्वअन्तर्गत पक्ष राष्ट्रले उक्त अधिकारको प्रयोग तथा उपभोगमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपमा बाधा पुऱ्याउनु नहुने भन्ने हुन्छ । त्यसैगरी संरक्षण (Protect) को दायित्वअन्तर्गत राज्यबाहेक अन्य कुनै पनि तेस्रो पक्षबाट रोजगारीको अधिकारको प्रयोगमा बाधा अवरोध पुऱ्याएको छ भने सो अवरोधलाई रोकी अधिकारको उपभोगमा सहजता ल्याउनु भन्ने हुन्छ । त्यसै गरी अन्तिम दायित्वको रूपमा रहेको परिपूरण (Fulfill) अन्तर्गत रोजगारीको अधिकारलाई बढावा, विकास तथा प्रवर्धन गरी यसलाई आधिकाधिकरूपमा उपभोग योग्य बनाउनु भन्ने हुन्छ । यसका लागि राज्यले आवश्यक कानूनको निर्माण, यथेष्ट बजेट तथा प्रशासनिक प्रबन्धको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १४)</p>
<p>१६४.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४५८ - सेवाबाट हटाएको</u></p> <p>प्रशासकीय कानूनको आधारभूत सिद्धान्तअनुसार विधायिकाले कानूनद्वारा स्पष्टरूपमा अधिकार नदिएसम्म कुनै पनि निकाय वा अधिकारीले कुनै काम गर्न सक्दैन र गरेमा पनि अधिकारक्षेत्रात्मक त्रुटि हुन्छ । अधिकारक्षेत्रसम्बन्धी सिद्धान्तको प्रतिकूल निर्णय गरेमा त्यस्तो निर्णय बदरभागी हुन्छ भन्ने कानून र न्यायको सर्वमान्य सिद्धान्त रहेको छ । न्यायको मान्य सिद्धान्तअनुसार अधिकार नभएको व्यक्तिले अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी वा अधिकारक्षेत्र भए पनि अधिकारक्षेत्रको सीमा नाघी कार्य गरेमा त्यस्तो निर्णय अमान्य र बदर हुने ।</p> <p>मुलुकी ऐन अ.बं. को ३५ नं. अनुसार "गैह्र अड्डाले कानूनबमोजिम आफूले हेर्न हुने मुद्दाबाहेक अरु मुद्दा हेर्न हुँदैन । हेरे छिनेको भए पनि बदर हुन्छ" भनी कुनै पनि निकाय वा अधिकारीले कानूनले तोकेभन्दा बाहिर गएर अधिकारक्षेत्र ग्रहण गर्न नसक्ने अधिकारक्षेत्रसम्बन्धी सिद्धान्तलाई आत्मसात् गरेको पाइने ।</p> <p>अधिकारक्षेत्रको त्रुटि हुने अवस्थाहरूमा अधिकार नै नभएको निकाय वा व्यक्तिले अधिकार प्रयोग गर्नु वा अधिकार भएको व्यक्ति वा निकायले कानूनले तोकेकोभन्दा बढी अधिकार प्रयोग गर्नु वा अधिकारको सीमाभन्दा बाहिर गएर कार्य गर्नु जस्ता कुराहरू पर्ने ।</p> <p>अधिकारक्षेत्रको प्रश्न मुद्दाको विषयवस्तुमा प्रवेश गर्नुभन्दा पहिले नै निर्णयकर्ताले निक्कैल गर्नु पर्ने विषय हो । उल्लिखित सिद्धान्त तथा कानूनी व्यवस्थासमेतको आधारमा प्रस्तुत मुद्दामा स्वास्थ्य सेवा विभागका का.मु. महानिर्देशकले कानूनले नतोकेको र आफूमा नभएको अधिकार प्रयोग गरी पुनरावेदकलाई विभागीय सजाय गरी अधिकारक्षेत्रात्मक त्रुटि गरेको देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p>
<p>१६५.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४६४ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>कुनै पनि कर्मचारी विरुद्ध उसको आचरण व्यवहार सम्बन्धमा कारवाही गर्दा बढो सतर्कताका साथ कानून र नियमको पालना गरी गर्नुपर्ने हुन्छ । किनकी रोजगारीको अधिकार जीवनको अधिकारसँग जोडिएको हुन्छ र सम्बन्धित व्यक्तिमात्र होइन उससँग आश्रित परिवारमाथि पनि यस्ता कारवाहीले प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्दछ । यसरी रोजगारीको अधिकारबाट वञ्चित</p>

	<p>गर्ने गरी निर्णय गर्दा सम्बन्धित नियमले स्पष्टरूपले तोकिएको विधि र प्रक्रियाहरूको पूर्णरूपमा अवलम्बन गरी गर्नु पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p> <p>सशस्त्र प्रहरी बल नेपालमा शान्ति र सुव्यवस्था कायम गरी जनताको जीउ, धन र स्वतन्त्रताको संरक्षण गर्नको लागि गठन गरिएको राज्यको एउटा संयन्त्र हो । राज्यको संयन्त्रबाट कुनै कर्मचारीलाई कानूनविपरीत नोकरीबाट बर्खास्त गर्ने गरी निर्णय गरिन्छ भने यस्तो अवस्थामा राज्यबाट उक्त व्यक्तिको रोजगारीको अधिकारको उल्लङ्घन भएको मान्नु पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १४)</p>
१६६.	<p><u>निर्णय नं. १४६६ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>कुनै पनि क्षेत्रमा कार्यरत् व्यक्तिलाई आफ्नो पेसासँग सम्बन्धित अनुशासन र आचरणको जानकारी हुनु र तिनको पालना गर्नु सामान्य समझको कुरा हो । २४ घण्टा नागरिकको जिउ ज्यानको सुरक्षा र समाजको शान्ति सुरक्षामा खटिनु पर्ने प्रहरी सेवा जस्तो संवेदनशील क्षेत्रमा कार्यरत् प्रहरी कर्मचारीले त आफ्नो कर्तव्य प्रति अझ संवेदनशील रहनुपर्दछ । तर प्रस्तुत मुद्दाका यी रिट निवेदकले आफ्नो कर्तव्य र अनुशासन भुली लामो समयसम्म कार्यालयको सम्पर्कमा नआएको कारण निजलाई सेवाबाट हटाउने निर्णय गरेकामा त्यस्तो निर्णय गर्ने अधिकारीले सफाइ पेस गर्ने मौका दिएन भनी जिकिर लिने व्यक्तिले आफ्नो लापरवाही र आफ्नो गल्ती पनि हेर्नु पर्ने हुन्छ । अधिकारको खोजी गर्नेले आफ्नो कर्तव्य बिर्सन नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
१६७.	<p><u>निर्णय नं. १४८६ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>अदालतले आफ्नो क्षेत्राधिकारको प्रयोग कानूनबमोजिम गर्दछ । अदालतको क्षेत्राधिकार कानूनले नै निश्चित गरेको हुन्छ । कानूनले निश्चित गरेको क्षेत्राधिकार नाघि काम कारवाही वा निर्णय अदालतले गर्न मिल्दैन । त्यस्तो काम कारवाही अनधिकृत हुन पुग्दछ । पुनरावेदन अदालतले कानूनबमोजिम पाएको आफ्नो प्रादेशिक अधिकार क्षेत्रभित्रको मामिलामा हेरि कामकारवाही वा निर्णय गर्न सक्ने ।</p> <p>कुनै विषयमा नालेस गर्न दुई वटा निकाय तोकिएको अवस्थामा दुवैमध्ये कुन निकायमा जाने हो भन्ने चयन गर्ने अधिकार पक्षको हुने नै हुन्छ । तर, प्रस्तुत विवादमा दुई वटा क्षेत्राधिकार दिएको देखिँदैन । त्यसैले यहाँ कुन निकायमा जाने भन्ने कुरा चयन गर्न पाउने स्थिति नै छैन । पुनरावेदकले जुन निर्णय बदर गर्न आएको हो त्यो निकाय कुन पुनरावेदन अदालतको प्रादेशिक क्षेत्राधिकारभित्र पर्दछ भनि हेरिनु पर्दछ । विभिन्न पुनरावेदन अदालतको प्रादेशिक क्षेत्राधिकारमा पर्ने गरि कुनै निकायको विभिन्न तहबाट निर्णय हुँदा ती निर्णयहरू उपर उजुर गर्नु परेमा जुन निकायको निर्णय अन्तिम रहेको हुन्छ त्यही निर्णय गर्ने निकायउपर सुनुवाई हुने पुनरावेदन अदालतले सोको क्षेत्राधिकार ग्रहण गरेको हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>

<p>१६८.</p>	<p>निर्णय नं. १४९३ - उत्प्रेषण समानताको हकले निरपेक्षरूपमा सबैलाई समान व्यवहार गर्नु पर्छ भन्ने अर्थ बोध गर्ने नभई समान अवस्थाका व्यक्तिहरूका बिचमा मात्र समान व्यवहार गरिनु पर्छ भन्ने मान्यता राख्दछ । अवस्था समान नरहेकामा आफ्नो हकको आधार सुनिश्चित नगरि उनाउ व्यक्तिको हकमा विना हकद्वैया दाबी गर्न वा प्रश्न गर्न पनि मिल्दैन । विपक्षीले निवृत्तिभरण पाउने भएकाले आफूहरूले पनि पाउनु पर्छ भन्ने निवेदकहरूको भनाई कुनै कानून र तर्कमा आधारित रहेको देखिँदैन । न्युनतम सेवा अवधि नपुगि निवृत्तिभरण दिन मिल्ने पनि नहुने । (प्रकरण नं. ३) आफ्नो हकको पुष्टि नगरि अरूको हकमा अनावश्यक ईर्ष्या वा तुलना गरि अन्य व्यक्तिको हकमा असर पार्ने हिसाबले दाबी गर्न मिल्दैन । रिट निवेदकहरूले आफूहरूको समयावधि नपुगेको कारणले निवृत्तिभरण पाउन नसकेको भन्नेसम्म उल्लेख गरेको तर विपक्षीहरूको के, कुन र कहिलेको निर्णयबाट निवृत्तिभरण प्राप्त गर्न नसकेको हो सो कुरा पनि उल्लेख गर्न सकेको नदेखिने । (प्रकरण नं. ४)</p>
<p>१६९.</p>	<p>निर्णय नं. १४९५ - उत्प्रेषण / परमादेश । सरूवा बदर गर्नु पर्नाको कारणमा कानूनको समस्या नभई व्यवस्थापकीय समस्यालाई विपक्षीहरूले लिखित जवाफमा उठाएको देखिन्छ । स्वास्थ्य सेवा विभागका महानिर्देशक र ट्रेड युनियनबिच गरिएको सहमतिले कानूनी व्यवस्थालाई प्रतिस्थापन गर्न सक्दैन । महानिर्देशक र ट्रेड युनियनका बिचमा कानूनी व्यवस्थालाई प्रतिस्थापन गर्ने गरि कुनै सहमति भए पनि त्यस्तो सहमतिले कानूनी मान्यता प्राप्त गर्न सक्दैन । कानूनबमोजिम हुने सरूवाको विषयमा ट्रेड युनियन बाधाको रूपमा रहन पनि हुँदैन । विपक्षी स्वास्थ्य सेवा विभागले आफैँले मिति २०६९।४।२३ मा गरेको सरूवा निर्णयलाई मौजुदा स्वास्थ्य सेवासम्बन्धी ऐन नियमविपरीत रहेको नदेखिएसम्म आफैँले बदर गर्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. २) मिसिल संलग्न मेडिकल बोर्डको सिफारिससमेतबाट निवेदिकाले स्त्री रोग विशेषज्ञको फलोअपमा रहन उपयुक्त देखिएको भन्ने देखिन्छ । उल्लिखित कानूनी व्यवस्थासमेतको आधारमा निवेदिकाको सरूवा स्वास्थ्य सेवाको दृष्टिले पायक पर्ने स्थानमा कानूनबमोजिम मेडिकल बोर्डको सिफारिससमेतको आधारमा भएकामा निजको सरूवा बदर गर्ने विपक्षीको निर्णय कानूनी व्यवस्थाअनुरूपको भन्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. ४)</p>
<p>१७०.</p>	<p>निर्णय नं. १४९७ - उत्प्रेषण / प्रतिषेध निजामती कर्मचारीलाई निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५० विशेष ऐनबमोजिम विभागीय कारवाही गर्दा सो ऐन नियममा उल्लेख गरिएको विधि र तरिकाबाट विभागीय कारवाही गरिने व्यवस्था गरिएको छ । सो विभागीय कारवाहीमा चित्त</p>

	<p>नबुझे कानूनले नै यी रिट निवेदकलाई पुनरावेदनको लागि प्रशासकीय अदालतमा पुनरावेदन लाग्ने व्यवस्था गरिएको छ । विवादको विषयवस्तु यी रिट निवेदक गुणस्तर तथा नापतौल क्षेत्रीय कार्यालय, विराटनगरमा मिति २०६४।२।१७ मा कार्यरत् रहँदा सोही मितिको घटनालाई लिएर पुनः अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट विभागीय कारवाहीको लागि लेखि पठाएको देखियो र सोही पत्रबाट पुनः यी रिट निवेदकलाई विभागीय कारवाही गर्न लागिएको पनि देखिँदा सोही विषयको आरोपमा प्रशासकीय अदालतबाट समेत एकपटक फैसला भई रिट निवेदकउपरको २(दुई) तलब वृद्धि रोक्का गर्ने गरेको विभागीय कारवाही बदर भएको देखिँदा अदालतको फैसला अन्तिमताको सिद्धान्तअनुसार विपक्षी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेतबाट यी रिट निवेदकउपर पटकपटक एकै मितिको एकै घटनाको विषय वस्तुउपरमा कारवाही गर्न नपाउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २ र ३)</p>
<p>१७१.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४९७ - उत्प्रेषण / प्रतिषेध</u> निजामती कर्मचारीलाई निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५० विशेष ऐनबमोजिम विभागीय कारवाही गर्दा सो ऐन नियममा उल्लेख गरिएको विधि र तरिकाबाट विभागीय कारवाही गरिने व्यवस्था गरिएको छ । सो विभागीय कारवाहीमा चित्त नबुझे कानूनले नै यी रिट निवेदकलाई पुनरावेदनको लागि प्रशासकीय अदालतमा पुनरावेदन लाग्ने व्यवस्था गरिएको छ । विवादको विषयवस्तु यी रिट निवेदक गुणस्तर तथा नापतौल क्षेत्रीय कार्यालय, विराटनगरमा मिति २०६४।२।१७ मा कार्यरत् रहँदा सोही मितिको घटनालाई लिएर पुनः अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट विभागीय कारवाहीको लागि लेखि पठाएको देखियो र सोही पत्रबाट पुनः यी रिट निवेदकलाई विभागीय कारवाही गर्न लागिएको पनि देखिँदा सोही विषयको आरोपमा प्रशासकीय अदालतबाट समेत एकपटक फैसला भई रिट निवेदकउपरको २(दुई) तलब वृद्धि रोक्का गर्ने गरेको विभागीय कारवाही बदर भएको देखिँदा अदालतको फैसला अन्तिमताको सिद्धान्तअनुसार विपक्षी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेतबाट यी रिट निवेदकउपर पटकपटक एकै मितिको एकै घटनाको विषय वस्तुउपरमा कारवाही गर्न नपाउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २ र ३)</p>
<p>१७२.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४९८ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> निर्धारित समयवधिभित्र निवेदकले माग गरेको बिदा अस्वीकृत भएको देखिँदैन । निवेदकले माग गरेको असाधारण अध्ययन बिदा मिति २०६६।६।६ मा वन विभागमा दर्ता भएपछि सो मितिले ६० दिनभित्र अर्थात् मिति २०६६।८।५ भित्रमा अनिवार्यरूपमा बिदा स्वीकृत वा अस्वीकृतको कार्य अख्तियार प्राप्त अधिकारीले अनिवार्यरूपमा गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २)</p> <p>निवेदकलाई ९० दिन लगातार कार्यालयमा हाजिर नभएको भनि विभागीय कारवाही गर्ने</p>

	<p>गरेकोतर्फ हेर्दा कानूनी व्यवस्थाबमोजिम बिदा दिने अख्तियारवाला व्यक्तिले आफूले गर्नुपर्ने कार्य नगरि आफ्नो जिम्मेवारीबाट बिमुख भई अन्यत्र दिशाबोध भई यी रिट निवेदकलाई विभागीय कारवाही गर्ने भनि कारवाहीको थालनी भएको कार्य कानूनविपरीत भई उत्प्रेषणको आदेशले बदर हुने देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>निवेदकले माग गरेको अध्ययन बिदा स्वतः स्वीकृत भएको अवस्थामा निजले आफ्नो Ph.D (विद्यावारिधि) तहको अध्ययन पुरा गरि नेपाल फर्कि आएपश्चात् आफ्नो दरबन्दी रहेको विभागमा उपस्थित भई हाजिर गराइपाउँ भनि दिएको निवेदनपश्चात् निजलाई हाजिर गराई कामकाजमा लगाउनु पर्ने दायित्व वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय र वन विभागको रहेकामा सो नगरि निवेदकलाई विभिन्न बहाना गरि कानूनले निर्दिष्ट गरेको कार्य नगरि हाजिर नगराएको कार्य मिलेको देखिएन । यसर्थ यी रिट निवेदकलाई आफू स्वयम् वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयमा उपस्थित भई हाजिर गराई कामकाजमा लगाइपाउँ भनि निवेदन दिएको मितिबाट नै हाजिर भएको मानि निजले पाउने कानूनबमोजिमको पारिश्रमिक र अन्य सुविधासमेत पाउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>
<p>१७३.</p>	<p><u>निर्णय नं. १५०२ - उत्प्रेषण / प्रतिषेध</u></p> <p>पदअनुरूप आचरण नगरेको भन्ने कुरा अमूर्त हुन सक्दैन । पदअनुरूप आचरण नगरेको भन्ने कुरा वस्तुगत आधारबाट प्रमाणित भएको देखिनु पर्दछ । तर निवेदकउपरको आरोपहरूलाई पुष्टि गर्ने आधारप्रमाणहरू के थिए, कसरी ती आरोपहरू पुष्टि हुन सके भन्ने कुरा पदबाट हटाइएको जानकारी गराइएको भन्ने पत्रमा उल्लेख भएको देखिँदैन भने विपक्षीहरूको लिखित जवाफबाट पनि सो कुरा पुष्टि हुन नआउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>कुनै पनि संस्थाको उद्देश्य वा लक्ष्य एक्लो व्यक्तिको सक्रियताबाट मात्र सम्भव छैन । संस्थाको सबै अवयवहरूको सहयोग, समन्वय र सामूहिक प्रयासबाट मात्र संस्थाले आफ्नो लक्ष्य साध्य गर्न सक्छ । उपकुलपति विपक्षी प्रतिष्ठानको प्रमुख पदाधिकारी हो तापनि निजको एक्लो प्रयासबाट मात्र प्रतिष्ठानले लक्ष्य प्राप्त गर्न सक्ने भन्ने मान्न नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p> <p>प्रतिष्ठानलाई सुचारु राख्ने प्रतिष्ठानका कर्मचारी, शिक्षक तथा चिकित्सक एवम् प्रतिष्ठानको सर्वोच्च निकाय मानिएको सभाको कर्तव्य जिम्मेवारीलाई अनदेखा गरि प्रतिष्ठानको सम्पूर्ण जिम्मेवारी उपकुलपतिको मात्र हो भन्ने अर्थ गरि प्रतिष्ठानका कर्मचारी, शिक्षक तथा चिकित्सक र विद्यार्थीहरूले स्वयम् उपकुलपतिको राजीनामा माग गरि वार्ता इन्कार गरि चलाएको अन्दोलनलाई समाधान गर्न नसकेको भन्ने फितलो आधारमा निवेदिका उपकुलपतिको कार्य क्षमताको अभाव वा उपकुलपतिले संस्थाप्रति नकारात्मक भूमिका निभाएको भन्ने विपक्षीहरूको भनाइसित सहमत हुन सकिने आधार नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ९)</p>

कुनै प्रस्ताव पारित हुनु र नहुनुले पदीय आचरणको मापन हुन सक्दैन । यी निवेदिकाले प्रस्ताव राखेकामा कार्यकारी परिषद्बाट ती प्रस्ताव पारित नभएको भन्ने आधारमा निजको पदअनुरूपको आचरण नभएको भनि देखाउन खोज्नुले निजउपर छानबिन समितिको माग राखि कुलपतिसमक्ष निवेदन दिने प्रतिष्ठान सभाका सदस्यहरूमा निवेदक उपकुलपतिप्रतिको पूर्वाग्रह र प्रवृत्त भावना देखिन आउने ।

कानूनले तोकेको कुनै कार्य निवेदिकाबाट हुन नसकेको हो र कानूनविपरीतको कुन कार्य गरेको हो भन्ने पनि स्पष्ट देखिनु पर्छ । उपकुलपति जस्तो व्यक्ति नियुक्त हुँदाका अवस्थामा योग्य हुने र नियुक्त भएको केही दिनमा नै अयोग्य भएको भन्ने वस्तुनिष्ठ प्रमाणबाट समर्थित हुन सक्नु पर्ने ।

कुनै पनि संस्थामा कुनै पदाधिकारी पदमा बहाल हुनासाथ उसको कार्य प्रगति एकाएक देखिने होइन । त्यसको लागि कर्मचारीलगायत संस्थामा आबद्ध सबैको सहयोग, अनुकूल वातावरण र पर्याप्त कार्य समयको आवश्यक हुने ।

निवेदक उपकुलपतिको पदमा बहाल भै काम गर्ने पर्याप्त समय नपाउँदै र निजले गरेको कार्य प्रगति देखिन नपाउँदै कर्तव्य पालन नगरेको, पद अनुकूलको आचरण नगरेको साथै इमान्दारीपूर्वक कर्तव्यपालन नगरेको भनि आरोप लगाई छानबिन समितिसमेत गठन गर्न माग गर्ने सभाका सदस्यको कार्य नै शङ्कास्पद र नियोजित देखिने ।

सभाका सदस्यले छानबिन समितिको माग गरि निवेदन दिएमा कुलपतिले छानबिन समिति गठन गर्नुपर्ने बाध्यात्मक व्यवस्था प्रतिष्ठान ऐनको दफा २६(१) को हो तथापि त्यस्तो समिति गठन गर्नुपर्ने कारण र औचित्यको विचार नै नगरि समिति गठन गर्न कुलपति बाध्य छ भनि अर्थ गरि कानूनको कठोर व्याख्या गर्न मिल्दैन । कुनै पनि कार्य गर्न अख्तियारी राख्ने पदीय जिम्मेवारी पाएको व्यक्तिले त्यसको औचित्य र आवश्यकताको विश्लेषण र मूल्याङ्कन गर्ने अन्तरनिहित अधिकार अख्तियारवालामा रहन्छ । साथै कुलपतिबाट त्यस्तो कार्य कुन कानूनको प्रतिकूल हो भन्ने पनि हेरिएको देखिनु पर्छ । कसैउपर अभियोग लगाउन त्यसलाई पुष्टि गर्ने कार्य पनि कानूनसम्मत नै हुनु पर्छ । तसर्थ यी निवेदकलाई पदबाट हटाउनको लागि छानबिन समिति गठन गर्नुपूर्व पर्याप्त आधार र कारण खोलि छानबिन समितिको गठन गर्नुपर्नेमा सो नगरि त्यस्तो समिति गठन गर्ने प्रतिष्ठानका कुलपतिको कार्यलाई कानूनसङ्गत मान्न नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. १०)

निवेदिकाले समितिसमक्ष उपस्थित भै दिएको अभिव्यक्तिले प्रतिष्ठानमा यी निवेदिकालाई काम गर्न कसरी अवरोध सिर्जना गरिएको रहेछ भन्ने देखिन्छ न कि निजको कार्य असक्षमताको स्वीकारोक्ति । यी निवेदिकाले आफूले कार्य गर्न नसक्नुको कारण देखाउनुलाई निजको असक्षमता हो भन्ने पर्याप्त आधार मान्न नसकिने ।

(प्रकरण नं. ११)

१७४.	<p>निर्णय नं. ९५११ - उत्प्रेषण / परमादेश</p> <p>निवेदिकाले उल्लेख गरेबमोजिम निजको सरुवालाई अनधिकार भन्न मिल्दैन । कर्मचारी प्रशासनको तल्लो तह माथिल्लो तहको नियन्त्रणमा रहन्छ । यसमा तल्लो तह जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय माथिल्लो तह क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालयअन्तर्गत रहने तह हो । तल्लो तहले पाएको अधिकारको राम्रो प्रयोग भयो भएन लगायतको कामकुराको अनुगमन गरी तल्लो तहको कमी कमजोरी सुधारने दायित्व माथिल्लो तहमा रहेको हुन्छ । त्यसो नगर्दा सुशासन र कानूनको शासन बहाल हुन सक्दैन । यो माथिल्लो तहको जिम्मेवारीभित्र पर्ने कुरा हो । अतः जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको मातहतका कर्मचारीलाई सरुवा गर्ने अधिकार माथिल्लो तहले प्रयोग गर्न पाउँदैन भनी हटात् भन्न मिल्दैन । सरुवाको विवाद मुद्दा मामिलाको फैसलाको विषय नभएको र यसको प्रकृति पनि अस्थायी भएकोले यसमा मुद्दाको फैसलासरहको अधिकारक्षेत्रको परिकल्पना गर्न मिल्दैन र सो गर्नु उचित पनि हुँदैन । यस्तो कुराको समाधान अदालतको फैसलाबाट हुनु सामाजिक न्याय, सुशासन, जवाफदेहिता, कानूनको शासनको प्रवर्द्धन आदि हिसाबबाट उपयुक्त नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १०)</p> <p>संविधानले रिट उपचारको व्यवस्था गरेको भएपनि यो उपचार समन्यायको उपचार हो । यसमा अदालतको विवेकलाई प्रशस्त ठाउँ रहन्छ । निवेदिकाको सेवा यथावत् छ । तलब सुविधामा कुनै कटौती छैन । कामको अवधि बढेको छैन । ७ माइल टाढा उही जिल्लाभित्र सरुवा भएको छ । निवेदिका सधैं अपायक ठाउँमा सरुवा भएकी अवस्था पनि छैन । निवेदिका भेदभावको शिकार हुनु भएकी छैन । सरुवाबाट केही असुविधा भए होला तर हक हनन् भएको छैन । असुविधाको कारणले सरुवा बदर नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १३)</p> <p>रिटको विशेषता भनेको यो सामान्य कानूनी त्रुटिमा जारी हुँदैन । यस्तो त्रुटिलाई harmless or small or negligible error भनिन्छ । रिट आदेश जारी गर्दा ससाना कानूनी त्रुटिभन्दा पनि अन्यायको गम्भीरताको विचार गर्नु पर्ने हुन्छ । प्रस्तुत सरुवा विरुद्ध अन्तरिम आदेश जारी नभएको, सरुवा भएको पनि ७ महिना व्यतीत भैसकेको, सरुवाको प्रकृति अस्थायी भएको समेतको समग्र परिस्थितिको मूल्याङ्कनबाट विवादित सरुवाबाट निवेदिकालाई अन्याय परेको भन्न नमिल्ने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १४)</p>
१७५.	<p>निर्णय नं. ९५१३ - उत्प्रेषण</p> <p>जन्ममिति खोल्ने महल नराखी वर्षमात्र खोल्नु पर्ने ठाउँमा निवेदक १७ वर्ष ९ महिना पुगेको मानिसले १८ वर्ष लेख्नु स्वभाविक नै हुन्छ । त्यसैले सिटरोल फाराममा उमेर वर्ष लेख्नु पर्ने खाली ठाउँमा निवेदक १७ वर्ष ९ महिना पुगेको मानिसले १८ वर्ष लेखेकोबाट उसको जन्ममिति नै अर्को हो भनी जरुरत नै नपरेको कानून समाई जन्ममितिको अनुमान गर्नु कानून र न्यायसङ्गत नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p>

कसैको जन्ममिति यकिन हुन नसकेको अवस्थामा कानूनको सहाराबाट जन्ममिति यकिन गरिनु उचित हुन्छ। तर, जन्ममिति स्पष्टरूपबाट देखिएको अवस्थामा तर्क वितर्क गरी तर्कको आधारमा विषय वस्तुलाई अल्मल्याई कानूनको प्रयोग गलत ढङ्गबाट गरिनु हुन्न। कानूनले अलिझएको समस्या सुल्झाउने हो यसले झन तर्कको आधार दिई बटार्ने होइन। तर्क जहाँ पनि गर्न सकिन्छ। सुन्दा राम्रो पनि लाग्ला। तर, तर्क गर्न सकिन्छ भन्दैमा सबै तर्क अनुकरणीय हुँदैनन्। जुन तर्क विवेक पूर्ण र न्यायको नजिक हुन्छ त्यहीँ तर्क सही र सर्वस्वीकार्य हुन्छ। निवेदकले सिटरोल फाराम भर्नुपूर्व लोक सेवा आयोगमा निवेदन दिँदा उल्लेख गरेको जन्ममिति सिटरोल फाराम र नागरिकताको प्रमाणपत्रमा उल्लिखित क्रमशः १८ र १७ वर्ष लागी सकी आधाभन्दा बढी समय व्यतित भइसकेको हुँदाहुँदै निजको जन्ममिति यकिन गर्न अरु तर्क र वितर्क गर्नु उचित देखिन नआउने।

(प्रकरण नं. ६)

१२. विविध

१७६. निर्णय नं. ९३२६ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण

अदालतको आदेशलाई छल्ने वा कुनै किसिमले प्रभावहीन गराउने नियतले अदालतलाई झुठो जवाफ दिने कार्य अनुचित र पदीय कर्तव्य र दायित्वबाहिरको कुरा भएको र यस्तो झुठ्ठा र असत्य जवाफ दिने अधिकारीलाई अदालतले अदालतको अवहेलनामा सजाय गर्न वा विभागीय कारवाहीको लागि सम्बन्धित सरकारी कार्यालयलाई लेखी उपयुक्त आदेश दिन सक्ने कानूनी व्यवस्था सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ३९ मा रहेको हुँदा पक्राउ परेको मिति, कारण र अवस्थालाई लुकाई बदनियतसाथ असत्य व्यहोरा लेखी लिखित जवाफ पठाउने कार्यसमेत बदनियतपूर्ण हुने भएकाले अब आयन्दा त्यस्तो हुन नदिनेतर्फ सचेत रहन हिरासतमा राख्ने अख्तियारप्राप्त अधिकारीको दायित्व र कर्तव्यसमेत हुन आउने।

(प्रकरण नं. ६)

सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को अनुसूची-१ मा उल्लिखित अपराधमा अनुसन्धान अधिकारीले अनुसन्धानको लागि पक्राउ परेका व्यक्तिलाई थुनामा नै राखी अनुसन्धान गर्नुपर्ने आधार र कारण स्पष्ट उल्लेख गरेर मात्र अनुमति माग गर्नुपर्ने र त्यस्तो अवस्था स्पष्ट उल्लेख गरी म्याद थपको अनुमति माग भएमा त्यस्तो अनुमति माग गर्दा पेस भएका कागजातको उचित र न्यायिक मूल्याङ्कन गरेर र अदालत सन्तुष्ट भएमा मात्र अदालतले म्याद थपको अनुमति दिन सक्ने हुन्छ। थुनामा राखी अनुसन्धान गर्नुपर्ने कुनै सन्तोषजनक आधार नभए पनि र कुनै कानूनको उल्लङ्घन गरेको वा आपराधिक कार्य गरेको भन्ने प्रथम दृष्टिमा नै नदेखिएको अवस्थामा पनि थप अवधि हिरासतमा राख्न अनुमति माग्न नमिल्ने र यस्तोमा मुद्दा हेर्ने अधिकारीले पनि थुनामा राखी अनुसन्धान गर्नुपर्ने आवश्यक अवस्था विचार नगरी म्याद थपको अनुमति माग गरेकै कारणले थुनामा राख्न म्याद थप गर्न मनासिब वा कानूनसङ्गत नहुने।

(प्रकरण नं. ९)

	<p>जाहेरी दरखास्तमा विपक्षीले के कस्तो आपराधिक कार्य गरेको हो भनी कुनै व्यहोरा नलेखी नामखण्डमा कुनै व्यक्तिको नाम मात्र उल्लेख हुँदा त्यसैका आधारमा कुनै आपराधिक कार्य नगरे पनि वैयक्तिक स्वतन्त्रता हरण हुने गरी अदालतबाट निजलाई थुनामा राख्ने अनुमति दिँदा व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रतासम्बन्धी संवैधानिक हक कुण्ठित हुन जाने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ११)</p> <p>कुनै पनि व्यक्तिलाई पक्राउ गरेपछि नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २४(३) बमोजिम २४ घण्टाभित्र मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्ष अनिवार्यरूपमा पेस गर्नुपर्ने संवैधानिक र कानूनी व्यवस्थाको दुरुपयोग गरी बदनियतसाथ पक्राउ नगर्नु र पक्राउ गरेको कारण, मिति र थुनुवाको अवस्थालगायतका कुनै पनि तथ्य ढाँटेर बदनियत र पूर्वाग्रहपूर्वक अदालतमा कुनै पनि विवरण प्रस्तुत नगर्नु नगराउनु र कुनै व्यक्तिका विरुद्ध उजुरी परेपछि निजले अपराध गरेको शङ्का गर्नुपर्ने मनासिब आधार र कारण विद्यमान भएको देखिएको अवस्थामा मात्र निजलाई पक्राउ गरी हिरासतमा राखी अनुसन्धान तहकिकात गर्नु र तथ्यपूर्ण, वास्तविक र आपराधिक कार्य भए गरेको अवस्थामा बाहेक काल्पनिक, आधारहीन र पूर्वाग्रहपूर्वक नागरिकको संविधानप्रदत्त हकमा आघात पुग्ने गरी पक्राउ नगर्नु भनी आफ्नो मातहतका प्रहरी कार्यालयहरूलाई अविलम्ब निर्देशन दिनु भनी विपक्षी प्रहरी प्रधान कार्यालयका नाउँमा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १५)</p>
१७७.	<p><u>निर्णय नं. १३३६ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</u></p> <p>कानूनको निर्माण केवल औपचारिकताका लागि मात्र नभै निश्चित उद्देश्यका लागि पालना होस भनी गरिएको हुन्छ । कुनै विषयका सम्बन्धमा कानूनको निर्माण गरिएकोमा सोसम्बन्धी काम कारवाहीमा सो कानूनको पालना नगरिएमा सो कार्यले वैधता प्राप्त गर्न सक्तैन । व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रतासँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने फौजदारी कानूनको कार्यान्वयन गर्दा झन बढी सचेत रही कानूनको अक्षरशः पालना गर्नुपर्ने हुन्छ । उक्त मान्यता सारवान् कानूनको हकमा मात्र नभई कार्यविधि कानूनको हकमा पनि उत्तिकै लागू हुन्छ । कुनै पनि व्यक्तिका विरुद्धमा कसुर अपराध ठहर गर्दा र सजाय तोक्दा कानूनले निर्धारण गरेको व्यवस्थाको अक्षरशः पालना गर्नु आवश्यक हुन्छ । जुन कुरा सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा २७ को हकमा पनि उत्तिकैरूपमा लागू हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>कानूनबमोजिम बाहेक वा कानूनको उचित प्रक्रिया पूरा नगरी कसैको पनि वैयक्तिक स्वतन्त्रतामा अङ्कुशलगाउन वा अपहरण गर्न पाइँदैन । अनिवार्यरूपमा पालना गर्नुपर्ने प्रक्रियाको पालना नगरी वैयक्तिक स्वतन्त्रतामाथि लगाइएको अङ्कुशले कानूनी वैधता प्राप्त गर्न नसक्ने ।</p> <p>वैयक्तिक स्वतन्त्रताले कानूनले निर्धारण गरेको प्रक्रियाको अनुशरण नगरी गरिएको गिरफ्तारी, थुना वा शक्तिको प्रयोगलाई मान्यता दिँदैन । व्यक्तिको त्यस्तो सारभूत</p>

	<p>अधिकारबाट वञ्चित गर्दा कानूनले तोकेको उचित प्रक्रियाको अनिवार्यरूपमा अनुशरण गर्नुपर्ने हुन्छ । कानूनको प्रक्रिया पूरा नगरी कुनै पनि व्यक्तिको स्वतन्त्रताको अपहरण भएमा गैरकानूनी बन्दीको सिर्जना हुन जाने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
<p>१७८.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९३३९ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>प्राकृतिक व्यक्ति र कृत्रिम व्यक्तिको प्रकृति, हैसियत र अवस्था समान हुन सक्ने । यही असमानताको कारण उक्त ऐनको व्यवस्थाअनुसार प्राकृतिक व्यक्तिमात्र परीक्षामा सामेल हुने सक्ने र परीक्षा उत्तीर्ण भएमा अनुवादक नोटरी व्यवसायको लागि प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न सक्ने हुन्छ । कृत्रिम व्यक्ति संस्थाको हकमा नोटरी पब्लिकसम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ११ बमोजिम परीक्षा उत्तीर्ण गर्नुपर्ने आवश्यकता नभई नोटरी पब्लिक परिषद्को स्वीकृति आवश्यक पर्ने भनी ऐनको दफा ३९ मा छुट्टै कानूनी व्यवस्था हुनुलाई संविधान प्रदत्त समानताको हक प्रतिकूलको कानूनी व्यवस्था मान्न नमिल्ने हुन्छ । तसर्थ प्राकृतिक व्यक्ति र कानूनी व्यक्तिबीच समान व्यवहारको अपेक्षा गरी समानताको हकको हनन् भयो भन्ने दावी संविधानसम्मत् नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>नोटरी पब्लिक परिषद्ले ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत अनुवादसम्बन्धी काम गरी आएको संस्थालाई अनुवादसम्बन्धी स्वीकृति प्रदान गर्ने वा नगर्ने अधिकार नोटरी पब्लिक परिषद्मा निहित रहेको र त्यस्तो स्वीकृति प्रदान गरेको अवस्थामा पनि नोटरी पब्लिकहरूको अनुवादसम्बन्धी पेसा वा रोजगारी गर्ने हक कायमै रहने र त्यस्तो हकलाई नोटरी पब्लिकसम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ३९ ले बन्देज गरेको नदेखिने ।</p> <p>नोटरी पब्लिकसम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ३९ को व्यवस्थाको संवैधानिकता परीक्षण गर्नुपर्ने अवस्था नभई विशुद्ध कानूनी प्रश्न देखिएको र विधायिका निर्मित कानूनबमोजिम कुनै निकायमा निहित अधिकार असंवैधानिक नदेखिएको अवस्थामा अदालतबाट त्यस्तो कानूनी अधिकारको वैधानिकताको परीक्षण गर्नुपर्ने औचित्य नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>नोटरी पब्लिकसम्बन्धी ऐन, २०६३ मा नोटरी पब्लिकहरूबाट अनुवाद तथा प्रमाणीकरण भएका लिखतहरूमा परराष्ट्र मन्त्रालयबाट थप प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था नभएको र उक्त कानूनको अक्षरशः पालना गराउन विदेशी मुलुकहरूलाई बाध्य बनाउन पनि नसकिने अवस्थामा सार्वजनिक लिखत तथा कागजातहरूको थप प्रमाणीकरणमा परराष्ट्र मन्त्रालयको संलग्नताको प्रश्न कानूनी नभई प्रशासकीय र नागरिकहरूको सुविधाका लागि सहजीकरणको विषय रहेको देखियो । नेपालका आधिकारिक निकायका लिखतहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय समुदायमा विश्वसनीय वा प्रमाणित बनाउन परराष्ट्र मन्त्रालयबाट प्रमाणीकरणको सन्दर्भमा हुने प्रशासनिक सहभागिता वा सहजीकरणलाई अन्यथारूपमा लिन नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १८)</p>

	<p>कुनै एउटा आधिकारिक व्यक्ति वा निकायबाट प्रमाणीकरण भइसकेको लिखत परराष्ट्र मन्त्रालयबाट पुनः प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने प्रश्न हाम्रो कानूनी निकायको कार्यको गुणस्तर र विश्वसनियताको प्रश्न हो । यसका लागि हामीले आन्तरिकरूपमा आफ्नो क्षमता र विश्वसनियतामा अभिवृद्धि गर्नुपर्ने हुन्छ भने बाह्यरूपमा नेपालको कानूनी प्रणालीको कार्यान्वयनको स्थितिबारे जानकारी गराउने प्रयास गरिरहनुपर्ने हुन्छ । नेपाली नागरिकले कामको सिलसिलामा बाह्य मुलुकमा विभिन्न लिखतहरू पेस गर्दा त्यसको आधिकारिकताको प्रश्न उठ्छ भोग्नु परेको समस्याहरूको समाधान गर्न राज्यले नै आवश्यक व्यवस्था गर्नुपर्दछ । निवेदक पक्षले नोटरी पब्लिकले अनुवाद गरेको लिखतमा पनि यदि कुनै मित्रराष्ट्रको कानूनी व्यवस्था तथा प्रचलनमा परराष्ट्र मन्त्रालयको समेत प्रमाणीकरण हुनुपर्ने अवस्था भएमा परराष्ट्र मन्त्रालयबाट प्रमाणीकरण गरिदिनु भन्ने आदेश जारीको माग गरे तापनि परराष्ट्र मन्त्रालयबाट थप प्रमाणीकरण गर्न कर लगाउने गरी सर्त थप गर्न नोटरी पब्लिक ऐन वा अन्य ऐनले कर गरेको वा अनिवार्य गरेको नदेखिएकाले ऐनको कानूनी व्यवस्थाविपरीत अदालतको आदेशबाट थप सर्तहरू तोकी अनिवार्यरूपमा पालन गर्न वा बहिस्कृत गर्ने गरी हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १९)</p> <p>राष्ट्रहरूबीचको अन्तरसम्बन्ध र सम्बन्धित राष्ट्रको कानूनी व्यवस्थाको कारणले नोटरी पब्लिकले लिखत प्रमाणीकरण गरेको अवस्थामा पनि त्यसको आधिकारिकताको पुष्टि गर्न सहजीकरण गर्ने प्रयोजनका लागि परराष्ट्र मन्त्रालयले आवश्यक पहल र सम्बन्ध गर्नुपर्ने कुरा अपेक्षित रहेको छ । यस्तो अवस्थामा आवश्यकतानुसार सहयोग गर्ने कार्य अपेक्षित भए पनि बाध्यात्मकरूपमा पुनः प्रमाणीकरणको सर्त थप गर्ने गरी अदालतको आदेशबाट कर लगाउन नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. २०)</p>
१७९.	<p><u>निर्णय नं. ९३५० - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>कोही कसैलाई कानूनको विपरीत आफूले गरिरहेको काम कार्यवाहीलाई असर पार्ने गरी आर्थिक दायित्व थुपारेका र त्यसबाट निवेदकलाई क्षती पुग्न गएमा सरकार र आफ्नाबीचको कारोवारबाट करारीय दायित्वको अवस्था सिर्जना भएको खण्डमा त्यसको उचित उपचार माग्ने छुट्टै व्यवस्था हुन सक्छ तर रिट क्षेत्रबाट आर्थिक दायित्वको विषयमा विवेचना गरी सुविधा दिने वा नदिने गरी आदेश गर्न मिल्ने नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
१८०.	<p><u>निर्णय नं. ९३६३ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>सडक सीमाभित्र जुनसुकै प्रकारले जो कसैले निर्माण गरेको वा भोग गरेको कारणबाट त्यस्तो जग्गामा कसैको कानूनी हक सिर्जना हुन नसक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p> <p>सडक विभागबाट सम्बन्धित निकायहरूमा पत्राचारसमेत भइसकेको अवस्थामा सो</p>

	<p>मापदण्डको प्रतिकूल हुने गरी घर पर्खाल निर्माण गर्न पाउँदैन । सम्बन्धित निकायबाट नक्सा पास नै भएको भए पनि सडक सीमा मिची बनाइएको स्थायी अस्थायी टहरा बनाउने त्यस्तो गैरकानूनी कार्यले कानूनी हक स्वतः स्थापित भएको मान्न नमिल्ने हुँदा सरकारले त्यस्तो गैरकानूनी संरचना कुनै पनि समयमा हटाउन सक्ने नै हुँदा कानूनबमोजिम मुआब्जा पाउनु पर्ने भन्न नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p>
<p>१८१.</p>	<p>निर्णय नं. ९३६७ - परमादेश</p> <p>राज्यको निकायसँग सम्बन्धित अधिकारीहरूको कर्तव्य नागरिकको जिउ ज्यानको संरक्षण गर्नुपर्ने हुन आउँछ, तसर्थ जो रक्षक उही भक्षक किमार्थ बन्न सक्दैन । कुनै व्यक्ति किन मारियो त्यसको अनुसन्धान गर्ने तथा खोजविन गर्ने दायित्व राज्यको हो र बिना कारण निहत्था मानिसको हत्या हुन्छ भने त्यसलाई पत्ता लगाई, दण्ड दिने कर्तव्य पनि राज्यको हुन्छ । जुन व्यक्ति मारिन्छ त्यस्तो मृतकका स्वजनको वैध अपेक्षा भनेको दोषीलाई कानूनबमोजिम कारवाही भई सजाय भोगेको हेर्ने रहन्छ । त्यो अपेक्षाको परिपूर्ति गर्ने दायित्व पनि राज्य र त्यसभित्रको प्रहरी, सरकारी वकिल जस्ता अङ्गबाट हुनुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>हरेक कसुरको अनुसन्धान गरी कानूनबमोजिम न्याय दिने दिलाउने राज्यको आधारभूत कानूनी दायित्वसमेत हो । कसुरको कार्य हुने तर अनुसन्धान नै नगर्ने वा गरेपनि असफल अनुसन्धान गर्ने वा नतिजामा पुऱ्याउन नसक्ने भनेको कानूनी राज्यका असफलताका द्योतक उदाहरणहरू हुन् । सफल अनुसन्धान गरी स्वच्छ र वैध अनुसन्धान गर्नु र न्यायको अन्तिम विन्दुमा पुऱ्याउनु, कानून कार्यान्वयन निकायका आधारभूत उत्तरदायित्वका कुराहरू हुन् । तोकिएको अनुसन्धान अधिकारी वा अभियोजनकर्ताले आफ्नो कर्तव्य पूरा नगरी न्याय पराजित हुन्छ वा पीडितले उपचार नपाएको अनुभूति गरेको हुन्छ भने त्यसमा पीडितकै उत्तरदायित्वमा निजी अनुसन्धान वा अभियोजनको वैकल्पिक मार्गसमेत प्रसस्त गर्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ९)</p> <p>अपराध अनुसन्धानमा सरकारी वकिलको निर्देशनबाट अनुसन्धानको क्रममा अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष आइपरेका कानूनी तथा प्रक्रियागत बाधा अड्चनलाई फुकाई अनुसन्धानलाई विधि र प्रक्रियाअनुसार सम्पन्न गराई अपराधीलाई कानूनबमोजिम दण्ड र पीडितलाई न्याय दिलाउने र कानूनी शासनको सिद्धान्तलाई व्यावहारिकरूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउने नै विधायिकी मनसाय देखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १२)</p> <p>कानूनले बाध्यात्मकरूपमा कर्तव्य नतोकेको अवस्था भए तापनि जिम्मेवार पदाधिकारीले उक्त कानूनी व्यवस्थालाई निष्क्रियताको रूपमा लिन मिल्ने हुँदैन त्यस्तो अवस्थामा यसरी</p>

	<p>निष्क्रियरूपमा रहेका कानूनी प्रावधानलाई सक्रिय बनाउनु सरकारी वकिलको कर्तव्य नै हुन आउने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १३)</p> <p>कानूनी व्यवस्थामा बाध्यात्मकरूपमा कर्तव्य नतोकेको अवस्था भए पनि जिम्मेवार पदाधिकारीले उक्त कानूनी प्रावधानलाई निष्क्रियताको रूपमा लिन मिल्ने हुँदैन । सरकारी वकिलले अनुसन्धानलाई बलियो, भरपर्दो र विश्वासिलो बनाउन सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीलाई आवश्यक निर्देशन दिनसक्ने अधिकार कानूनले दिएको कुरालाई बिर्सन नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १४)</p> <p>सफल, स्वच्छ र वैध अनुसन्धान गर्नु र न्यायको अन्तिम विन्दुमा पुऱ्याउनु कानून कार्यान्वयन गर्ने निकायका आधारभूत दायित्वहरू हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १५)</p> <p>परमादेश कुनै पनि संवैधानिक वा कानूनी निकाय वा अधिकारीले संविधान र कानूनद्वारा तोकिएको सार्वजनिक कर्तव्य पूरा गर्न इन्कार गरेमा त्यस्तो कर्तव्य पूरा गराउन जारी गरिने आदेश हो । राज्यका कुनै पनि निकाय वा अधिकारीको कार्य वा अकार्यबाट (Commission or Omission) कुनै पनि व्यक्तिको न्याय प्राप्त गर्ने मार्ग अवरुद्ध हुन्छ भने अधिकारको संरक्षकको हैसियतले त्यस्तो अवरुद्ध मार्ग प्रशस्त गर्नु अदालतको दायित्व हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १६)</p>
१८२.	<p><u>निर्णय नं. ९३६८ - करारबमोजिम गरिपाउँ</u></p> <p>मुद्दा गर्नुपर्ने कारण परेको भनी वादीले देखाएको मितिलाई आधार मान्नुपर्ने करार सम्झौताबाट देखिएको अवस्थामा वादीले ऐनका म्यादभित्र सम्बन्धित अदालतमा फिराद दर्ता गराएको देखिएकाले हदम्याद नाघी दायर भएको भनी पुनरावेदक प्रतिवादीले लिएको जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p> <p>करारको प्रमुख विषयवस्तु नष्ट भएमा करारबमोजिम गर्नुपर्ने कार्य गर्न असम्भव हुने हुनाले उक्त विषयवस्तु पक्षहरूको नियन्त्रणभन्दा बाहिरको कारणबाट नष्ट भएमा करार हतास भएको मानिन्छ र पक्षहरू आ-आफ्नो दायित्वबाट स्वतन्त्र हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p> <p>प्राकृतिक, कानूनी कारणले, करार गर्ने पक्षहरूको काबुबाहिरको परिस्थितिबाट करारको सर्त पूरा हुन नसक्ने भएको अवस्थामा Frustration को सिद्धान्त लागू हुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. १०)</p> <p>Frustration को सिद्धान्तअनुसार करार पूरा गर्न कानूनी परिवर्तन भई करार नै गैरकानूनी भएमा, करारको विषयवस्तु नष्ट भएमा, करार गर्ने व्यक्तिको मृत्यु भएको परिस्थिति वा घटनुपर्ने खास घटना नघटेको अवस्था भएमा मात्र करारको पालना गर्न पक्ष बाध्य नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ११)</p>

<p>१८३.</p>	<p>निर्णय नं. ९३६९ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण सामान्यतया नेपाली नागरिकले आफ्नो मौलिक हक र साम्प्रतिक हक जीवनको उत्तरार्धमा मात्र भोग गर्ने नभई कतिपय मौलिक हक जन्मेदेखि नै तथा बालिग भएपछि अझ सक्रिय भई उपभोग गर्ने गरेको पाइने । (प्रकरण नं. ४) फैसला कार्यान्वयनको कुरामा निर्विवाद शङ्कारहित प्रमाणको मापदण्ड ग्रहण गर्न नसकिने हुँदा कार्यान्वयनकर्ताबाट प्रस्तुत सन्तोषजनक प्रमाणलाई खण्डन हुने गरी प्रति प्रमाण पुऱ्याउने भार (reverse burden of proof) निवेदकउपर रहने । (प्रकरण नं. ७)</p>
<p>१८४.</p>	<p>निर्णय नं. ९३७० - प्रतिषेध / उत्प्रेषण / परमादेश आर्थिक प्रस्ताव एउटा मात्र खोलिने भन्दैमा त्यो खोलिएको आर्थिक प्रस्ताव नेपाल सरकारले स्वीकार गर्नु नै पर्छ भन्ने होइन, अपितु सम्झौता हुँदा निजी लगानीसम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १४ ले खोलिनु पर्ने भनी उल्लेख गरेका कुराहरूमा सर्वसाधारणको हितमा नभए सरकारले सम्झौता गर्न इन्कार गर्न पनि सक्छ । प्रतिस्पर्धा हुँदा अन्ततः कोही कोही एक जना त हुन पुग्छ नै प्रतिस्पर्धा हुँदै अन्तमा एक जना रह्यो भन्दैमा उसले जे प्रस्ताव गर्छ त्यसलाई स्वीकार्न सरकार बाध्य हुन्छ भन्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. ८) पूर्वाधारको निर्माण के कसरी र कुन Model मा गर्ने हो भन्ने विषय कार्यपालिकाको क्षेत्राधिकारभित्र पर्दछ । यी कार्यहरू कार्यपालिकाबाट निर्णय गरिने हुँदा साधारणतया अदालतले हस्तक्षेप गर्दैन । कार्यपालिकाबाट सञ्चालन हुने यी र यस्तै प्रकृतिका अन्य कार्यहरूबाट व्यक्ति वा जनसाधारणहरूलाई संविधान र कानूनद्वारा प्रदान गरिएका हक अधिकारहरूमा प्रतिकूल असर पर्न गएको अवस्थामा रितपूर्वक विवाद अदालतमा प्रवेशको अवस्थामा अदालत मुकदर्शक रहिरहन पनि नसक्ने । (प्रकरण नं. १०)</p>
<p>१८५.</p>	<p>निर्णय नं. ९३८० - बन्दीप्रत्यक्षीकरण विद्यालयबाट खडा भएको एउटै पञ्जिकामा अन्य विद्यार्थीहरूको हकमा सबै खण्डका विवरण भरिनु तर क्रमसङ्ख्या ४४ मा निवेदकको जन्ममिति र पिताको नामसमेतका विवरण नभरी संदिग्धरूपमा खाली रहेको अवस्था हुँदा त्यस्तो संदिग्ध शुल्क पञ्जिकालाई आधिकारिक र प्रमाण योग्य मान्न नमिल्ने । (प्रकरण नं. ७) सनाखत कागजको व्यहोरा तथा सो सनाखत कागजमा गरेको सहिछापउपर निवेदकले कुनै चुनौती नगरी बसेबाट जबरजस्ती वा दबाबमा सहिछाप गरे गराएको नभई निवेदकले आफ्नो स्वेच्छापूर्वक नै सहिछाप गरी उक्त सनाखत कागजलाई स्वीकार गरेको देखिँदा निजले स्वेच्छापूर्वक गरेको कागज निजको विरुद्ध प्रमाणमा लाग्ने । (प्रकरण नं. ११)</p>

	<p>कैदको सजाय ठहर भएको व्यक्तिले नाम ढाँटी अर्कै नाम, थर र वतन देखाई नागरिकताको प्रमाणपत्र लिएकै आधारमा सजायबाट उन्मुक्ति नपाउने तथा निर्दोष व्यक्तिले सजाय भोग्नु नपर्ने अवस्थाको सुनिश्चितताको लागि व्यक्तिको यकिन गर्न फैसला कार्यान्वयनका सन्दर्भमा सनाखतलगायतका आवश्यक कागज तयार पार्ने कार्य अन्यथा नभई अत्यावश्यक हुने ।</p> <p>प्रहरी कार्यालयले आफ्नो दायित्व पालनाका सन्दर्भमा त्यस्ता लगतवाला व्यक्तिलाई पक्राउ गर्दा पहिचानका सम्बन्धमा कुनै द्विविधा भएमा व्यक्ति यकिन गर्न सो व्यक्तिलाई चिने जानेका पीडितलगायतका मानिसबाट सनाखत गराउन सक्ने हुँदा फैसला कार्यान्वयनको क्रममा वास्तविक लगतवाला व्यक्तिको पहिचानको लागि प्रहरी कार्यालयले पीडित तथा कसुरदारका सहपाठीहरूबाट सनाखत गराएको कार्यलाई फैसला भइसकेको मुद्दामा प्रहरीले कानून प्रतिकूल थप अनुसन्धान गरेको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १४)</p>
१८६.	<p><u>निर्णय नं. ९३८४ - करारीय दायित्वबाट मुक्त गरी क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ</u></p> <p>करारनामाले पक्षहरूको बीचमा दायित्वसमेत सिर्जना गर्दछ, जुन दायित्व पक्षहरूले अनिवार्यरूपमा पालना गर्नुपर्ने हुन्छ । करारनामाको सर्त पालना नगरेको कारणले कुनै पक्षलाई क्षति पुग्न गएमा सोको पूर्ति गर्ने दायित्व सो सर्त उल्लङ्घन गर्ने पक्षको हुन्छ । सामान्यतः करारको सर्त उल्लङ्घन गर्ने पक्षले दायित्व वा क्षतिपूर्ति नगरेसम्म उपचारको बहानामा अदालतमा प्रवेश गर्न पाउने अवस्था नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
१८७.	<p><u>निर्णय नं. ९३८९ - उत्प्रेषण</u></p> <p>नेपालले सम्प्रभुतालगायतका कुनै पनि कुरा अघि सारेर ऋण तिर्ने दायित्वबाट पन्छिन नसक्ने, सम्झौतामा भारतको कानून लागू हुने आदि कुरा रहेको यसबाट सम्झौतामा अनुचित दबाब आदि परेकाले समानहरूका बीचमा सम्झौता भएको होइन भन्ने लागे पनि यो ऋण सम्झौता भएकाले ऋण असुलीको लागि यस्ता सर्तहरू राख्नु अस्वाभाविक हुँदैन । विद्यमान बन्द, हडताल, प्रदर्शन, असुरक्षा, मौलाउँदो भ्रष्टाचार आदि कारणबाट नेपालमा कुनै पनि निर्माण कार्य समयमा पूरा हुन नसकेको कारणबाट देशमा खासै विदेशी लगानी हुन नसकेको कुरा यथार्थ हो । यस आयोजनामा पनि ती विकृतिहरूले बाधा पुऱ्याउलान् र आयोजना प्रभावित होला भन्ने पूर्वानुमान गरी ऋणको सुरक्षाको लागि यो सर्त रहेकोलाई अर्घेलो मान्न नमिल्ने ।</p> <p>दातृ निकायले आयोजना राम्ररी सम्पन्न भै नेपाली जनता लाभान्वित हुन् भन्ने चाहना राखी परामर्श सेवाका सम्बन्धमा राखेको सर्तमा दातृ निकायको दुराशय वा बदनियत नदेखिएसम्म र त्यसबाट राष्ट्रलाई अहित हुने नदेखिएसम्म त्यस्तो आयोजनासम्बन्धी कामकारवाही बदर गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>आयोजना नै रद्द गरी अन्धकारमा बस्नुभन्दा नेपालको विद्युत् समस्याको समाधानको लागि</p>

नेपाल सरकारले दातृ राष्ट्रको आम प्रचलनको सामान्य सर्त स्वीकार गरी गरेको सम्झौतालाई नीतिको हिसाबले पनि अन्यथा भन्न मिल्दैन । यसको परामर्शमा नेपाली कम्पनीहरूले भाग लिन नपाउने कारणबाटै आयोजना गलत हुन सक्ने । आयोजना सम्पन्न भएपछि विद्युत् बाँडफाँड बिक्री र दर निर्धारणमा नेपालको सम्प्रभुता सङ्कुचित हुने वा नेपालको अहित हुने यो यस्तो कुरा रहेको वा नेपालीले काम गर्न नपाउने वा त्यसको अन्य आपूर्ति, मर्मत सम्भार आदि व्यापारिक कामकारोबारबाट निवेदकसमेतका नेपालीहरू वञ्चित हुने वा अन्य किसिमले राष्ट्रहितविपरीत भएको कुनै कुरा उल्लेख गर्न सकेको देखिँदैन । आर्थिक उदारीकरणको माध्यमबाट वैदेशिक लगानी भित्र्याउने कुरा सिद्धान्ततः स्वीकृत कुरा नै हुन आउने ।

विदेशी पुँजी आकर्षित गर्नको लागि विभिन्न कर छुटदेखि मुनाफाको राम्रो प्रतिशत विदेशी मुद्रामा लान सकिने जस्ता सुविधा दिने कुरा आम प्रचलन भैसकेको छ । विश्व व्यापार सङ्गठनको सदस्यता लिइसकेको नेपालले त्यसप्रतिको प्रतिबद्धता पूरा गर्ने पर्छ । जति नेपाल आत्मनिर्भर हुन्छ उति स्वदेशी पुँजीको विकास हुन्छ र उति राष्ट्रियता बलियो हुन्छ । राष्ट्रको पछौटेपनमा राष्ट्रियता विकसित हुन सक्दैन । भोका नाङ्गा र विपन्नहरू सँधै पराधीन रहन्छन् । नेपालको आफ्नै स्रोत साधनले नभ्याउने तर दाताले प्रदान गरेको सहायताअनुसार आयोजना सम्पन्न गर्ने कुरामा सम्म सीमित रहेको प्रस्तुत आयोजनाबाट राष्ट्रहित संवर्द्धन नै हुने देखिन्छ । ऋणको राम्रो सहयोग होस् भन्ने दातृ देशको चाहनालाई अन्यथा भन्नै नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. ५)

कानूनअनुसार हुने कामबाट संविधान प्रदत्त हक कुण्ठित हुन सक्ने । नेपालको अन्तरिम संविधानको धारा ३४ र ३५ मा स्वदेशी श्रम, पुँजी, विज्ञान तथा प्रविधिको अधिकतम उपयोग गरिने नीति राज्यले लिनेछ भनी उल्लेख भएको कुरा यसमा लाग्न सक्ने किनभने ती धाराहरू निरपेक्षरूपमा निर्माण भएका धारा होइनन् र ती धाराहरूले यस्ता कुराको हरेक पहलूलाई विचार गरी अधिकतम लाभको उपयोगितावादी र व्यवहारवादी utilitarianism / pragmatism सिद्धान्तलाई तिरस्कार गरेको देखिँदैन । त्यसमा अधिकतम उपयोग भनी रहेको शब्दावली प्रसङ्ग, परिणाम, प्रतिफलसमेतमा आश्रित छन् । ती धाराका निर्माताको आशय सङ्कीर्ण राष्ट्रियताको आड लिने र नेपालको विकास नगर्ने भन्ने हुन नसक्ने ।

(प्रकरण नं. ६)

सम्झौता यो यस्तो कुत्सित स्वार्थपूर्तिका लागि भएको हो सार्वजनिक हितका लागि भएको होइन भन्ने कुरालाई निवेदकले रिट प्रयोजनको लागि प्रमाणित गरेको देखिँदैन । यो विषय प्रमाणित नगरे नभएसम्म प्रस्तुत रिट जारी हुन सक्ने नदेखिने ।

(प्रकरण नं. ९)

आयोजनाको काम स्थगित गर्नु भनेको द्विदेशीय सम्झौता भङ्ग गर्नु हुन्छ । यस्तो सम्झौता भङ्गको विषय अन्तर्राष्ट्रिय कानून भङ्गको विषय बन्न पुग्छ । त्यस अवस्थामा विद्युत्

	<p>अभावबाट उत्पन्न विकराल समस्याका अतिरिक्त नेपालको गुम्ने प्रतिष्ठा र माथिबाट व्यहोर्नु पर्ने आर्थिक क्षतिपूर्तिलगायतका परिस्थितिसँग कसरी जुध्ने बडो गम्भीर प्रश्न छ । निवेदकको मागबमोजिमको आदेश जारी भएमा न देशले विद्युत् सङ्कटबाट राहत पाउन सक्छ न नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिष्ठा जोगिन सक्छ थपमा आर्थिक व्ययभार र पछि यो काम गराउँदा महङ्गी बढ्ने कुरा त छँदैछ । Good faith को आधारमा भएको सम्झौता दुवै पक्षका लागि बन्धनकारी रहेको र त्यसको अक्षरशः पालना गर्नुपर्ने (agreement must be honored) अन्तर्राष्ट्रिय मान्यतासमेत रही आएको पाइने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p>
<p>१८८.</p>	<p>निर्णय नं. १३८९ - उत्प्रेषण</p> <p>नेपालले सम्प्रभुतालगायतका कुनै पनि कुरा अघि सारेर ऋण तिर्ने दायित्वबाट पन्छिन नसक्ने, सम्झौतामा भारतको कानून लागू हुने आदि कुरा रहेको यसबाट सम्झौतामा अनुचित दबाब आदि परेकाले समानहरूका बीचमा सम्झौता भएको होइन भन्ने लागे पनि यो ऋण सम्झौता भएकाले ऋण असुलीको लागि यस्ता सर्तहरू राख्नु अस्वाभाविक हुँदैन । विद्यमान बन्द, हडताल, प्रदर्शन, असुरक्षा, मौलाउँदो भ्रष्टाचार आदि कारणबाट नेपालमा कुनै पनि निर्माण कार्य समयमा पूरा हुन नसकेको कारणबाट देशमा खासै विदेशी लगानी हुन नसकेको कुरा यथार्थ हो । यस आयोजनामा पनि ती विकृतिहरूले बाधा पुऱ्याउलान् र आयोजना प्रभावित होला भन्ने पूर्वानुमान गरी ऋणको सुरक्षाको लागि यो सर्त रहेकोलाई अर्घेलो मान्न नमिल्ने ।</p> <p>दातृ निकायले आयोजना राप्ररी सम्पन्न भै नेपाली जनता लाभान्वित हुन् भन्ने चाहना राखी परामर्श सेवाका सम्बन्धमा राखेको सर्तमा दातृ निकायको दुराशय वा बदनियत नदेखिएसम्म र त्यसबाट राष्ट्रलाई अहित हुने नदेखिएसम्म त्यस्तो आयोजनासम्बन्धी कामकारवाही बदर गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ४)</p> <p>आयोजना नै रद्द गरी अन्धकारमा बस्नुभन्दा नेपालको विद्युत् समस्याको समाधानको लागि नेपाल सरकारले दातृ राष्ट्रको आम प्रचलनको सामान्य सर्त स्वीकार गरी गरेको सम्झौतालाई नीतिको हिसाबले पनि अन्यथा भन्न मिल्दैन । यसको परामर्शमा नेपाली कम्पनीहरूले भाग लिन नपाउने कारणबाट आयोजना गलत हुन सक्तैन । आयोजना सम्पन्न भएपछि विद्युत् बाँडफाँड बिक्री र दर निर्धारणमा नेपालको सम्प्रभुता सङ्कुचित हुने वा नेपालको अहित हुने यो यस्तो कुरा रहेको वा नेपालीले काम गर्न नपाउने वा त्यसको अन्य आपूर्ति, मर्मत सम्भार आदि व्यापारिक कामकारोबारबाट निवेदकसमेतका नेपालीहरू वञ्चित हुने वा अन्य किसिमले राष्ट्रहितविपरीत भएको कुनै कुरा उल्लेख गर्न सकेको देखिँदैन । आर्थिक उदारीकरणको माध्यमबाट वैदेशिक लगानी भित्र्याउने कुरा सिद्धान्ततः स्वीकृत कुरा नै हुन आउने ।</p>

विदेशी पुँजी आकर्षित गर्नको लागि विभिन्न कर छुटदेखि मुनाफाको राम्रो प्रतिशत विदेशी मुद्रामा लान सकिने जस्ता सुविधा दिने कुरा आम प्रचलन भैसकेको छ । विश्व व्यापार सङ्गठनको सदस्यता लिइसकेको नेपालले त्यसप्रतिको प्रतिबद्धता पूरा गर्ने पर्छ । जति नेपाल आत्मनिर्भर हुन्छ उति स्वदेशी पुँजीको विकास हुन्छ र उति राष्ट्रियता बलियो हुन्छ । राष्ट्रको पछौटेपनमा राष्ट्रियता विकसित हुन सक्दैन । भोका नाङ्गा र विपन्नहरू सँधै पराधीन रहन्छन् । नेपालको आफ्नै स्रोत साधनले नभ्याउने तर दाताले प्रदान गरेको सहायताअनुसार आयोजना सम्पन्न गर्ने कुरामा सम्म सीमित रहेको प्रस्तुत आयोजनाबाट राष्ट्रहित संवर्द्धन नै हुने देखिन्छ । ऋणको राम्रो सहयोग होस् भन्ने दातृ देशको चाहनालाई अन्यथा भन्नै नमिल्ने ।

(प्रकरण नं. ५)

कानूनअनुसार हुने कामबाट संविधान प्रदत्त हक कुण्ठित हुन सक्तैन । नेपालको अन्तरिम संविधानको धारा ३४ र ३५ मा स्वदेशी श्रम, पुँजी, विज्ञान तथा प्रविधिको अधिकतम उपयोग गरिने नीति राज्यले लिनेछ भनी उल्लेख भएको कुरा यसमा लाग्न सक्तैन किनभने ती धाराहरू निरपेक्षरूपमा निर्माण भएका धारा होइनन् र ती धाराहरूले यस्ता कुराको हरेक पहलूलाई विचार गरी अधिकतम लाभको उपयोगितावादी र व्यवहारवादी *utilitarianism / pragmatism* सिद्धान्तलाई तिरस्कार गरेको देखिँदैन । त्यसमा अधिकतम उपयोग भनी रहेको शब्दावली प्रसङ्ग, परिणाम, प्रतिफलसमेतमा आश्रित छन् । ती धाराका निर्माताको आशय सङ्कीर्ण राष्ट्रियताको आड लिने र नेपालको विकास नगर्ने भन्ने हुन नसक्ने ।

(प्रकरण नं. ६)

सम्झौता यो यस्तो कुत्सित स्वार्थपूर्तिका लागि भएको हो सार्वजनिक हितका लागि भएको होइन भन्ने कुरालाई निवेदकले रिट प्रयोजनको लागि प्रमाणित गरेको देखिँदैन । यो विषय प्रमाणित नगरे नभएसम्म प्रस्तुत रिट जारी हुन सक्ने नदेखिने ।

(प्रकरण नं. ९)

आयोजनाको काम स्थगित गर्नु भनेको द्विदेशीय सम्झौता भङ्ग गर्नु हुन्छ । यस्तो सम्झौता भङ्गको विषय अन्तर्राष्ट्रिय कानून भङ्गको विषय बन्न पुग्छ । त्यस अवस्थामा विद्युत् अभावबाट उत्पन्न विकराल समस्याका अतिरिक्त नेपालको गुम्ने प्रतिष्ठा र माथिबाट व्यहोर्नु पर्ने आर्थिक क्षतिपूर्तिलगायतका परिस्थितिसँग कसरी जुध्ने बडो गम्भीर प्रश्न छ । निवेदकको मागबमोजिमको आदेश जारी भएमा न देशले विद्युत् सङ्कटबाट राहत पाउन सक्छ न नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिष्ठा जोगिन सक्छ थपमा आर्थिक व्ययभार र पछि यो काम गराउँदा महङ्गी बढ्ने कुरा त छँदैछ । *Good faith* को आधारमा भएको सम्झौता दुवै पक्षका लागि बन्धनकारी रहेको र त्यसको अक्षरशः पालना गर्नुपर्ने (*agreement must be honored*) अन्तर्राष्ट्रिय मान्यतासमेत रही आएको पाइने ।

(प्रकरण नं. १०)

<p>१८९.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४१३ - उत्प्रेषण / परमादेश</u> कानूनद्वारा गठित निकायको अध्यक्ष वा सदस्यको नियुक्ति कानूनद्वारा नै तोकिएको तरिका एवम् समयावधिको लागि हुने र यसको सञ्चालन, व्यवस्थापन र अन्य कार्य प्रणाली कानूनद्वारा नै व्यवस्थित र नियमित हुने कुरामा विवाद हुन नसक्ने । राज्यका प्रत्येक निकाय र पदाधिकारीले कानूनबमोजिम आफ्नो काम गर्नुपर्ने हुन्छ । शासन विधिको हुनुपर्दछ व्यक्तिको होइन भन्ने विधिको शासनको मूलभूत सिद्धान्त हो । कानूनबमोजिम नभएको वा कानूनको उचित प्रक्रिया पूरा नगरी गरिएको कार्य वा निर्णय बदरभागी हुने । ऐनमा नै सदस्यहरूको पदावधि चार वर्षको हुने भनी किटान गरेको अवस्थामा सो पदावधि समाप्त नहुँदै अवकाश दिने गरी भएको माननीय मन्त्रिस्तरीय निर्णय प्रेस काउन्सिल ऐन, २०४८ को हुने । सार्वजनिक पदाधिकारीलाई नियुक्तिकर्ताको इच्छाअनुकूलको अवधिसम्म बहाल राख्ने र इच्छाअनुकूल नै हटाउन हुन्छ भन्न मिल्दैन । सार्वजनिक पदाधिकारीको नियुक्ति र बर्खासी नियुक्ति गर्ने पदाधिकारीको इच्छाबाट निर्देशित गर्न मिल्दैन र यो कुरा Doctrine of Pleasure को सिद्धान्त अनुकूल हुँदैन । कानूनको शासनको सिद्धान्तले पनि त्यस्तो निर्णयलाई समर्थन नगर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>सम्बन्धित ऐनमा पदावधिको प्रष्ट व्यवस्था भएको, तर नियुक्ति दिँदा नियुक्तिकर्ताले पदावधि उल्लेख नगरेको वा घटी पदावधि उल्लेख गरेको वा बढीमा भन्ने शब्द प्रयोग गरी सो पदावधिलाई घटबढ गराउने गरी निर्णय गरेको देखिए त्यस्तो निर्णयलाई कानूनसङ्गत भन्न मिल्ने हुँदैन । कानूनले खास पदावधि तोकिएको अवस्थामा सो किटानी तोकिएको पदावधिसम्म निजले काम काज गर्न पाउने नै हुन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>१९०.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४२१ - उत्प्रेषण, परमादेश</u> सरकारी काम कारवाही स्वच्छ, पारदर्शी, जवाफदेही एवम् कानूनी तवरले गर्नु पर्दछ । जनताले पाउने सेवामा कमि आउन नदिई काम कारवाहीमा त्रुटि नगरी गर्नु उचित हुन्छ । सरकारी निर्णयहरू पूर्णरूपमा जनता उन्मुख हुनुपर्दछ । जनताको सेवा पाउने कुरामा कसैले आघात पुऱ्याउन हुँदैन । सरकारी काम गर्दा विना आधार नगरी कानूनको शासनको सम्मान गर्दै कानूनअनुसार काम गर्नुपर्ने हुँदा अधिकार प्राप्त निकायबाट सरल एवम् व्यवस्थित कार्यविधि निर्धारण गर्न सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p> <p>जग्गा प्रशासनलाई नियमित, व्यवस्थित एवम् सरल बनाउने कार्य क्षेत्र भूमिसुधार मन्त्रालय तथा विभाग कै रहेको छ । जग्गा प्रशासन व्यक्तिको साम्पत्तिक अधिकारसँग समेत सम्बन्धित छ । अचल सम्पत्तिको स्रोतमा जग्गाको महत्त्वपूर्ण स्थान रहेको पाइन्छ । जग्गाको हक</p>

	<p>हस्तान्तरण जस्ता कुरा सबै नबुझी हतारमा तुरुन्तै गरिहाल्दा परिणाम नराम्रो निस्कन जाने र कहिले काँही हकवालाले अनाहकमा सम्पत्तिको हकबाट वञ्चित हुनुपर्नेसमेत हुन जान्छ । जग्गा प्रशासनलाई संवेदनशील प्रशासन मानी सोहीअनुसार कार्यविधि निर्धारण गरी व्यवस्थित किसिमले सञ्चालन गर्नु पर्दछ । जग्गा दाखिल खारेजलगायतका कार्यहरूका सम्बन्धमा बेलाबेलामा मालपोत कार्यालयहरू विवादमा परेको पाइन्छ । कार्यालयबाट हुने विकृतिलाई कमी गराउनमा कार्यविधिको ठूलो हात रहन जान्छ । सरल र स्पष्ट कार्यविधि र चुस्त प्रशासनद्वारा जनताले छिटो छरितो सेवासमेत प्राप्त गर्न सक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>मन्त्रालय तथा विभागको निर्णय एवम् परिपत्रद्वारा जग्गा प्रशासनलाई व्यवस्थित गराउन गरिएको मन्त्रालयको निर्णय र सोलाई कार्यान्वयन गर्न गरिएको परिपत्रले निवेदकले उल्लेख गरे जस्तो आम नागरिकको सम्पत्तिसम्बन्धी अधिकारमा आघात परेको मान्न नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>टोकन प्रणालीबाट काम कारवाही गर्दा कार्यालयका कर्मचारीलाई कार्य सम्पादन गर्न सरल हुन जाने तथा सेवाग्राहीलाई सेवा लिनसमेत सरल हुन जाने देखिँदा टोकन प्रणालीलाई समेत अन्यथा भन्न सकिने स्थिति देखिँदैन । निवेदकले मन्त्रालयको निर्णयले लेखापढी व्यवसायीको कुन पेसा गर्ने अधिकार कसरी हनन् हुन गयो स्पष्ट खुलाएकोसमेत नदेखिने । जग्गा प्रशासनलाई व्यवस्थित, मर्यादित, सरल, नियमित बनाउन मन्त्रालयद्वारा छानबिन समितिको प्रतिवेदनअनुसार जग्गा प्रशासनलाई सुधार गर्न चालिएको प्रयासलाई आम नागरिकको सम्पत्तिको अधिकार एवम् लेखापढी व्यवसायीको पेसा गर्ने अधिकारमा आघात पारेको भनी मान्न नसकिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>१९९.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४२३ - उत्प्रेषण / परमादेश</u></p> <p>आफैले नियम क्रियाशील भएको आधारमा विद्यालयको नाममा निवेदकको मातापिताको नाम जोड्ने भनी निर्णय गरेकामा सो निर्णयलाई शिक्षा मन्त्रालय आफैले ऐन नियमविपरीत मनोगत आधारमा बदर गर्न पाउने कानूनी व्यवस्था रहेभएको नदेखिँदा शिक्षा मन्त्रीबाट मिति २०६८।१०।२३ मा भएको पछिल्लो निर्णय अवैध देखिन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p> <p>व्यवस्थापनको परिवर्तनपछि यसमा उठ्ने विवादलाई मध्यनजर राख्ने हो भने जुनसुकै समयमा कोही कसैले पहिले भैसकेका कामकुरामा विवाद खडा गर्न सक्ने र परिणामस्वरूप प्रत्येक काम कुरा अनिश्चित हुन पुग्ने बडो अन्योलको अवस्थाको सृजना हुन जान्छ । कानूनी राज्यको अवधारणा, कामकुरामा निश्चितता, व्यवहारमा सरलता, वैध अपेक्षा आदि कारणबाट यस्तो परिणाम आउनुलाई राम्रो मान्न सकिँदैन । यो ऐननियमको उद्देश्य र मर्मविपरीत हुन जाने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p>

	<p>निकाय भनेको निकाय हो । व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूमा विभिन्न व्यक्ति आउलान् जालान् तर व्यवस्थापन समिति भनेको अविच्छिन्न संस्था हो । पदाधिकारीको परिवर्तन भनेको व्यवस्थापन समितिको परिवर्तन होइन । यसका कुरा आज एउटा र भोलि एउटा भयो भने त्यो कति भयावह हुन्छ भनेर साध्य नहुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १२)</p> <p>कुनै काम कारवाहीमा सबैको चित्त बुझ्ने पर्छ भन्ने होइन । त्यो सम्भव हुँदैन । कामकारवाहीमा निश्चितता र कानूनको सम्मान हुने पर्छ । यसमा सहिष्णुताको अपेक्षा गरिन्छ । विद्यालयको नाम परिवर्तनसम्बन्धी निर्णय फेरु पर्ने कारण मूलतः असहिष्णुताको द्योतक हो । सो निर्णयबाट विपक्षीहरूलाई मर्का पर्ने गरी आकाश खसेको छैन । तर निवेदकबाट रकम जम्मा भएको छ । त्यसको सावाँ ब्याज विद्यालयले नै हालसम्म उपभोग गरेको अवस्था छ । सहमतिको मूल आधार रकम दिने लिनै कार्य सम्पन्न भएको छ । नामकरण गर्नेसम्बन्धी कानूनको रीत पुगेको अवस्थामा निवेदकले पनि कानूनको संरक्षण पाउनु पर्ने हुन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १३)</p> <p>विपक्षी विद्यालय उमावि भैसकेको देखिन नआएको र विद्यालय व्यवस्थापन समिति नेपाल राष्ट्रिय माध्यमिक विद्यालय गाग्रेताल उल्लेख गरी सोही नामबाट सहमति र निर्णय भएको देखिएकाले विपक्षी व्यवस्थापन समितिको यो तर्कसँग सहमत हुन नसकिने । नाम परिवर्तन गर्ने सहमतियुक्त निर्णय भएपछि उच्च माध्यमिक विद्यालय कायम भएमा भैसकेको नामकरण कायम नरहने कानूनी व्यवस्था नरहेकाले नयाँ नामकरणका अरु कुरा यथावत् राखी माध्यमिक विद्यालयको सङ्ग्राम उच्च माध्यमिक विद्यालय उल्लेख हुन कुनै बाधा नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १५)</p>
१९२.	<p><u>निर्णय नं. ९४२८ - करारको यथावत् परिपालना गरिपाउँ</u></p> <p>करारको वैधानिकता कायम रहेको अवस्थामा करारका कुनै पक्षले गर्न लागेको कुनै काम कारवाही वा व्यवहारबाट करारबमोजिमको दायित्व पूरा गर्न नसकिने अवस्था उत्पन्न हुन गएमा करारबमोजिमको कार्य सुचारु रूपले सञ्चालन गर्नका लागि करार ऐन, २०५६ को दफा ८७ बमोजिम पुनरावेदन अदालत,ले अन्तरिम प्रकृतिको आदेश जारी गरी सो करारलाई यथावत् परिपालन गराउन आदेश जारी गर्न सक्ने ।</p> <p>करार ऐन, २०५६ को दफा ८७ मा उल्लेख भएबमोजिम “गर्न नहुने कुनै काम कारवाही गर्न लागेको” अर्थात् आशङ्काको स्थिति उत्पन्न भएको अवस्थामा जारी हुने अन्तरिम प्रकृतिको आदेश भएकाले यस्तो आदेश करारको अवधि कायम रहेको अवस्थामा मात्र जारी हुन सक्ने । करारको अवधि समाप्त भएपछि कुनै काम कारवाही गर्न लाग्ने आशङ्काको स्थिति उत्पन्न हुन नआउने भएबाट करारको अवधि समाप्त भइसकेपछि सो दफाबमोजिम आदेश जारी गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>

<p>१९३.</p>	<p>निर्णय नं. ९४४५ - उत्प्रेषण / परमादेश कुनै विषयवस्तुको परीक्षाको लागि कति समय र पूर्णाङ्क उपयुक्त हुन्छ भन्ने कुरा त्यसमा विशेषज्ञताप्राप्त निकायबाट ठहर हुनु उपयुक्त हुने हुँदा सोही प्रयोजनको लागि त्यस्तो निकाय स्थापित भएको हुन्छ । कम समयमा सम्पन्न हुन सक्ने कुरामा लामो समय दिनुको कुनै औचित्य र अर्थ नरहने । सक्षम र समर्थ निकायबाट परीक्षा सञ्चालन भएको र संशोधित समयतालिका तथा पूर्णाङ्कसमेतका कुरालाई स्वीकार गरी निवेदक त्यसमा सहभागी भएकामा निवेदक उक्त परीक्षामा राम्रो अङ्क ल्याउन नसकेपछि मात्र प्रस्तुत रिट निवेदन परेको निवेदकको यस्तो अवसरवादी आचरणतर्फ आँखा चिम्लेर रिट जारी गर्नु उपयुक्त हुँदैन । यसमा सफल परीक्षार्थीहरू समेतले पुनः परीक्षा दिँदा निजहरूको समय, श्रम र पैसाको खति हुने स्पष्ट छ । यस्तोमा रिट जारी गर्नु सुविधा र सन्तुलनको हिसाबले पनि मुनासिब नहुने । व्यक्तिगत हकहित र सामाजिक हकहित बाझिएमा सामाजिक हकहितले मान्यता पाउने भन्ने विधि शास्त्रीय अवधारणा रहेको पाइन्छ । तर निवेदकको व्यक्तिगत हकको पनि हनन नभएको अवस्थामा निवेदन दाबीबमोजिम सम्पूर्ण परीक्षा र सोको नतिजा बदर गर्नु उपयुक्त नभएकाले प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>१९४.</p>	<p>निर्णय नं. ९४७३ - क्षतिपूर्ति रकम दिलाई भराई पाउँ । करारमा उल्लेख भएको शब्दको अर्थ गर्दा कानून व्याख्याको नियमअनुसार नै गर्नु पर्ने हुँदा सम्झौताको दफा ८ मा भएको जुनसुकै साधनको अर्थ गर्दा कर्पोरेसन स्वयम्ले नुन ढुवानी गर्नु पर्ने र सो नुन ढुवानी गर्दा प्रयोग गरेको "साधन" को अर्थ यातायातको साधन मात्रै हो भनी गर्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p> <p>करारको समय २०६३ चैत मसान्तसम्मको रहेकाले पुनरावेदक वादीले सो समयवाधि बाँकी छँदै बिचैमा अर्कोपक्षसँग सम्झौता गरी विपक्षीलाई करारीय दायित्व पूरा गर्ने मौकाबाट वञ्चित गरी करार उल्लङ्घन गरेको भनी अर्थ गर्न मिल्ने देखिएन । करार सम्झौता हुँदा सहमति भएबमोजिम विपक्षीले करारीय दायित्व पूरा नगरेका कारण पुनरावेदक कर्पोरेसनले अर्कोपक्षसँग उक्त जिल्लाहरूमा नुन ढुवानी गराउन सम्झौता गर्नु परेको अवस्थामा विपक्षी प्रतिवादीले कबूल गरेकोभन्दा हालका ढुवानीकर्ताले कबुल गरेको रकम बृद्धि भई पुनरावेदक कर्पोरेसनलाई पर्न गएको नोक्सानी विपक्षीबाट भरी पाउने होइन भनी अर्थ गर्न मिल्ने नदेखिने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>
<p>१९५.</p>	<p>निर्णय नं. ९४७६ - उत्प्रेषण कारागार नियमावली, २०२० को नियम २९(१क) ले तोकेका ९ मुद्दाका कैदीहरू र कर्तव्य ज्यान मुद्दामा कैद सजाय पाएका कैदीहरू कारागारभित्रको चौकिदार वा नाइके वा</p>

	<p>सहनाइकेमा नियुक्ति हुन नसक्ने कुरा निर्देशिकाको संशोधित व्यवस्थाले स्पष्ट गरेको र कारागारमा भित्रको सुरक्षा व्यवस्था संवेदनशील विषय भएको हुँदा कारागारभित्रको आन्तरिक शान्ति सुरक्षा एवम् व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीतिगत तथा कार्यविधिगत व्यवस्था गर्न कारागार व्यवस्थापन निर्देशिका बनेको पाइन्छ । कारागार व्यवस्थापनका सम्बन्धमा कारागारभित्र उचित सुव्यवस्था कायम गर्न चौकिदार वा नाइके वा सहनाइके पदमा नियुक्ति गर्ने प्रयोजनका लागि कैदीको योग्यता तोक्ने कार्य अनुचित वा कानून प्रतिकूल मान्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p> <p>कारागार नियमावली, २०२० को नियम २९(१क) मा भएको प्रावधानअनुरूप गम्भीर प्रकृतिका अपराधमा कसुरदार ठहर भई सजाय पाएका कैदीलाई चौकिदार वा नाइके वा सहनाइके पदमा नियुक्तिको लागि कारागार व्यवस्थापन कार्याविधि निर्देशिका, २०६१ मा अयोग्य मानिनु कारागार ऐन तथा नियमावलीको प्रतिकूल मान्न नमिल्ने । चौकिदार वा नाइके वा सहनाइके पदमा नियुक्तको लागि योग्यता तोक्दा कुनै मुद्दामा सजाय पाएका व्यक्तिलाई अयोग्य मानिनु आफैँमा भेदभाव वा असमान मान्न मिल्दैन । यसरी कारागारभित्रको आन्तरिक सुव्यवस्थाको लागि खास खास मुद्दामा सजाय पाएका व्यक्तिलाई चौकिदार वा नाइके तथा सहनाइके पदमा काममा नलगाउने गरि निर्देशिकामा संशोधन गरि भएको नीतिगत निर्णयमा यस अदालतबाट हस्तक्षेप गरि निर्देशिका बदर गर्नु कानूनसम्मत हुने देखिन नआउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p> <p>कारागारभित्र चौकिदार वा नाइके तथा सहनाइकेको जस्ता कार्य गर्न जुनसुकै मुद्दामा सजाय पाई कैदमा रहेका कैदी समानरूपमा नियुक्ति हुन पाउने निरपेक्ष हक हुन नसक्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p> <p>कारागार नियमावली, २०२० को नियम २९(१क) मा सूचीकृत मुद्दामा सजाय पाएको कैदीको कैद अवधि नछोट्टिने व्यवस्था प्रस्ट छ । त्यस्तै नियम २९(२) मा भएको चौकिदार, नाइके तथा सह नाइके भइ काम गर्ने कैदीको कैद अवधिमा कैद कट्टि सुविधा दिन सकिनेछ भनि भएको व्यवस्था हक तथा अधिकारको विषय नभई केवल सुविधासम्पन्न हो । यस्तो सुविधाको व्यवस्था अनिवार्य नहुने हुँदा अधिकारको रूपमा दाबी गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ११)</p>
१९६.	<p><u>निर्णय नं. ९४८१ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</u></p> <p>नागरिकतामा थर सेन्चुरी लेखेको भए पनि आफू सुनार रहेको कुरा अदालतमा कागज गर्दा निवेदक स्वयम्ले खुलाइ दिएका छन् । यसरी ज्यान मार्ने उद्योग मुद्दामा कैद ठहर भएका सो मुद्दाका प्रतिवादी हरिशरण सुनार र यी निवेदक हरिशरण सेन्चुरी दुई फरकफरक व्यक्ति नभई एउटै व्यक्ति रहेको तथ्य स्पष्ट हुन आउने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ५)</p>

	<p>काठमाडौं जिल्ला अदालतमा निवेदकको पहिचान खुल्ने कागज भएकामा निवेदकले स्वतन्त्रपूर्वक कागज गरि दिएको देखिन्छ । फैसला कार्यान्वयनको क्रममा वास्तविक लगतवाला व्यक्तिको पहिचानको लागि अदालतले सम्बन्धित व्यक्तिको जुनसुकै बखत कागज गराउन सक्ने नै हुन्छ । निवेदकको इच्छा विरुद्ध कुनै कागज गराइएको भए सो पुष्टि हुने आधारसहित चुनौती गर्ने अधिकार निवेदकमा सुरक्षित नै हुन्छ । फैसला कार्यान्वयनको क्रममा लगतवाला व्यक्तिको पहिचानको लागि अदालतमा निवेदकको कागज गराएको कार्य कानूनसम्मत मान्नु पर्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ६)</p> <p>अदालतको फैसलाबाट कसुर कायम भई सजाय तोकिएका कसुरदारलाई फैसलाबमोजिमको सजाय असुल गर्नु अदालतको कानूनी दायित्व हो । कसुर ठहर भएका कसुरदारको सजाय कार्यान्वयन नहुने हो भने दण्डहीनताले प्रश्रय पाउने मात्र होइन अदालतको फैसला निष्प्रभावी भई विधिको शासन नै कायम नहुने हुन्छ । अदालतको अन्तिम भइरहेको फैसलाले कैद ठहर भएका प्रतिवादीलाई लागेको कैद असुलीको लागि थुनुवा पूर्जा दिई कैदमा राखेको कार्यले निजको संविधान प्रदत्त वैयक्तिक स्वतन्त्रतामा आघात भएको मान्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ७)</p>
<p>१९७.</p>	<p><u>निर्णय नं. १४८२ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</u></p> <p>चोरीको महलको १४(२) नं. को कानूनी व्यवस्था जबरजस्ती चोरीको कसुर कायम भएको अवस्थामा हुने कैदको सजाय तथा जरिवानाबापत समेत कैद नै गर्नुपर्ने भन्ने सजायसम्बन्धी सारवान् व्यवस्था हो । सो व्यवस्थाबमोजिम कुनै व्यक्तिलाई कैद तथा जरिवानाबापत समेत कैद हुने ठहरेको अवस्थामा कैद तथा जरिवानाबापतको कैदसमेत गरि चोरीको २७ नं. मा वर्णित हद ननघाई कैदको अधिकतम हद कायम गर्नु पर्ने देखिन्छ । तर जरिवानाबापत कैद ठेक्काको अवस्थामा दण्ड सजायको ३८(१) नं. को व्यवस्थालाई अलग गरि निरपेक्षरूपमा चोरीको २७ नं. लाई मात्रै समाई जरिवानाबापतको कैदसमेत ४ वर्षभन्दा बढी गर्नुपर्ने भनि अर्थ गर्न मिल्ने देखिँदैन । जरिवानाबापतको कैद असुल गर्ने अर्थात् कैद ठेक्के व्यवस्था दण्ड सजायको ३८(१) नं. नै हो । चोरीको १४(२) नं. ले सजाय गर्दा ठहर गर्न सकिने कैदको विषय उद्घोषसम्म गरेको देखिन्छ भने त्यसरी ठहरेको जरिवानाबापतको कैद के कसरी असुल गर्ने भन्ने सम्बन्धमा दण्ड सजायको ३८(१) नं. ले स्पष्ट सिमाङ्कन गरेको देखिन्छ । त्यसैले जरिवानाबापत कैद ठेक्का सो ३८(१) नं. लाई बेवास्ता गर्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ८)</p>
<p>१९८.</p>	<p><u>निर्णय नं. १४८३ - अदालतको मानहानी</u></p> <p>“अदालतको जात के हो” भन्ने कुरा व्यङ्ग्यात्मक अभिव्यक्ति देखिन्छ । त्यस्तो शब्द प्रयोग गर्नेले त्यसको उद्देश्य जानेको हुनु पर्छ । जात छुट्याएर व्यवहार गरि हिँड्ने कुरा प्रजातान्त्रिक र आधुनिक जगतसँग शोभनिय हुने कुरा होइन । तथापि अदालतको जातको प्रश्नमात्रले अदालतको अवज्ञा गर्ने वा मर्यादा उल्लङ्घन गर्ने कुराको प्रत्यक्ष अभिव्यक्ति दिएको भन्न</p>

	<p>मिल्ने अवस्था छैन । अदालतको अवहेलना गर्नेसम्मको कार्य विपक्षीबाट भयो भएन भन्ने सन्दर्भलाई हेर्दा माथि प्रकाशित भएको उल्लिखित वाक्यको निरपेक्ष व्याख्याभन्दा पनि त्यसको सापेक्षित अर्थलाई हेर्नु पर्ने हुन आउँदछ । सन्दर्भ एउटा तर अर्थ बेग्लै दिने वाक्यलाई स्वतन्त्ररूपमा नहेरि त्यसको आशयसमेतलाई मध्यनजर राख्नु पर्दछ । यसरी हेर्दा उक्त वाक्यको सन्दर्भ शान्ति सम्झौताविपरीत विपक्षीका दलका नेताहरूलाई मुद्दा लगाउने काम हुँदै आएको भनि सरकारविरुद्ध दिएको अभिव्यक्तिसँग जोडिएर रहेको देखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ५)</p> <p>अदालतले आफूप्रति सम्बन्धित कतिपय कुरा अप्रिय भए पनि वाञ्छित हदसम्म अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रताको सम्मानको रूपमा सहन वा ग्रहण गर्नु पर्ने हुन्छ, जुन अदालतले गरिआएको पनि छ । अत्यन्त सूक्ष्मसंवेदी भएर राजनीतिक नेता वा कार्यकर्ताको हरेक अभिव्यक्तिविरुद्ध अवहेलनामा कारवाही आकर्षित गरिरहन मिल्ने हुँदैन । प्रयुक्त शब्दको स्वाभाविक र न्यूनतम अर्थमा बुझी विचार गर्नु पर्ने ।</p> <p>लोकतन्त्रको आधारस्तम्भ विधिको शासन हो । विधिको शासन कायम गराउने राज्यको मुख्य अङ्गको रूपमा रहेको न्यायपालिकालाई अक्षुण्ण र स्वतन्त्र राख्ने दायित्व राजनीतिक दल र तिनका नेताहरूको हो । राजनीतिक दल वा नेताले अदालतप्रति देखाउने व्यवहार र अभिव्यक्ति गर्ने विचारबाट आम जनमानसमा अदालतप्रतिको दृष्टिकोण र विश्वसनीयता निर्माण हुन्छ भन्ने कुरा जिम्मेवार व्यक्तिहरूले हेक्का राख्नु पर्दछ । आफूमात्र आदर्शवान् अरुलाई तुच्छ ठान्ने सोच लोकतान्त्रिक हुन सक्दैन । सबैको सहअस्तित्वलाई स्वीकार गर्नु नै लोकतान्त्रिक संस्कार र आचरण हुने हुँदा व्यक्ति सर्वश्रेष्ठ भैरहने तर लोकतान्त्रिक पद्धति आलोच्य हुने भन्ने नहुने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ६)</p>
<p>१९९.</p>	<p><u>निर्णय नं. ९४८८ - उत्प्रेषण</u></p> <p>उत्प्रेषणको रिट न्यायिक, अर्धन्यायिक निकाय वा कानूनले अख्तियार दिएको प्रशासनिक निकायबाट क्षेत्राधिकारको उल्लङ्घन गरि निर्णय गरेमा, प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तविपरीत निर्णय गरेमा, कार्यविधि कानूनको पालना नगरि वा कानूनी त्रुटि गरि निर्णय गरेमा त्यस्ता निकाय वा अधिकारीबाट भएको गैरकानूनी त्रुटिपूर्ण निर्णयलाई बदर गर्न जारी हुने ।</p> <p>निजी क्षेत्रबाट कम्पनीको रूपमा सञ्चालित विद्यालयको शिक्षकलाई पदमुक्त गरेको भन्ने विषय न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ८(२) अनुसार पुनरावेदन अदालतको प्रादेशिक क्षेत्राधिकारभित्रको कुनै न्यायिक, अर्धन्यायिक वा प्रशासनिक अधिकारीबाट भएको काम कारवाहीको विषय हो भन्न मिल्ने अवस्था नदेखिने ।</p> <p>त्रिवेणी पब्लिक स्कुल नामक निजी विद्यालय कम्पनी ऐन, २०५३ बमोजिम कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालय, त्रिपुरेश्वर काठमाडौंमा दर्ता भई सञ्चालन भएको प्रा.लि. भएकाले त्यस्तो निजी कम्पनीको रूपमा दर्ता भएको विद्यालयबाट भएको काम कारवाहीमा उत्प्रेषणको रिटबाट हस्तक्षेप गर्न मिल्ने अवस्था नदेखिने ।</p> <p>(प्रकरण नं. ४)</p>

<p>२००.</p>	<p>निर्णय नं. ९५०१ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण</p> <p>विदेशी विनिमय अपचलन मुद्दामा भएको म्याद तामेली र फैसलालाई गैरकानूनी भनि निवेदकका हकमा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश माग गरेको कानूनअनुरूप छ छैन भन्ने सम्बन्धमा निवेदक प्रतिवादी विदेशी विनिमय अपचलन मुद्दाको अनुसन्धान एवम् कारवाहीका क्रममा फरार रहेको देखिने ।</p> <p>निवेदकले विदेशी विनिमयको कारोबार गर्न आफ्नो नाउँमा फर्म खोलेको तथ्यलाई अन्यथा भन्न सकेको नपाइने ।</p> <p>आफ्नो नाउँमा फर्म खोलेका निवेदकले फर्ममा उल्लेख भएअनुसारको सर्तको पालना गरि कार्य गर्ने कर्तव्य पनि निजमा रहने ।</p> <p>निवेदकले फर्मको उद्देश्यअनुसार काम कारवाही नगरेको कारण नै निजमाथि अभियोग लाग्न गएको हो । फर्मको उद्देश्य र सर्तअनुसार काम नगरेमा आफूमाथि जहिले पनि कानूनी कारवाही हुन सक्छ भनि अनुमान गरि निवेदकसचेत रहन सकेको निजको व्यवहारले देखाउन सकेको नपाइने ।</p> <p>पुनरावेदन अदालतबाट विदेशी विनिमय मुद्दामा तामेल भएको म्याद र फैसलासमेत कानूनबमोजिमको ठहरि अन्तिम आदेश भइरहेको अवस्थामा सोही विषयलाई लिएर निवेदनको स्वरूप परिवर्तन गरि प्रतिवादी निवेदकका हकमा प्रस्तुत बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदन दर्ता गरेको पाइने ।</p> <p>एउटै विषयमा पहिले प्रतिवादी स्वयम्ले पुनरावेदन अदालतमा निवेदन गरि अदालतबाट भएको आदेश अन्तिम भइरहेको अवस्थामा पुनः त्यही कुरालाई छुट्टै बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनबाट निवेदक यस अदालतमा प्रवेश गरेको देखिने ।</p> <p>एउटै विषयका बारेमा सक्षम अधिकारप्राप्त अदालतबाट निर्णय भई निर्णय अन्तिम भएको अवस्थामा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनबाट विदेशी विनिमय अपचलन मुद्दामा भएको तामेली म्याद तथा फैसलासमेत बदर गरि गैरकानूनी थुनाबाट मुक्त गरिपाउँ भन्ने प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. ३)</p>
<p>२०१.</p>	<p>निर्णय नं. ९५१८ - उत्प्रेषण</p> <p>नेपाल बार एसोसिएसन विधान, २०४८ एवम् नेपाल बार एसोसिएसन विनियमावली, २०४९ नेपाल बार एसोसिएसनको केन्द्रीय महाधिवेशनबाट निर्णय भई बनेको र विनियमावली, २०४९ सोही विधानअन्तर्गत बनेको दस्तावेज देखिँदा संविधानको धारा १३३(२) बमोजिम उक्त विधानलाई कानूनसरह मान्न नमिल्ने ।</p> <p>रिट निवेदनमा निवेदकले नेपाल बार एसोसिएसनको विधान, २०४८ एवम् नेपाल बार एसोसिएसन विनियमावली, २०४९ अन्तर्गतको हक प्रचलनको लागि धारा १३३(२) अन्तर्गत निवेदन दिएको र उक्त विधान एवम् विनियमावलीलाई प्रचलित नेपाल कानूनको संज्ञा दिन नमिल्ने भएबाट निवेदकको कानूनी हक अपहरण भएको भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">(प्रकरण नं. १०)</p>

मुद्दाको पहिलो पक्ष (पुनरावेदक / निवेदक) को वर्णानुक्रमिक सूची

क्र. सं.	पक्ष / विपक्ष	नि.नं. इजलास	विषय	फैसला मिति	अंक	पृष्ठ
अ						
१.	अधिवक्ता अच्युतप्रसाद खरेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	९३७८ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०५।१२	४	६०९
२.	अधिवक्ता अनन्त कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	९३२२ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०५।१२	१	३६
३.	अधिवक्ता अनन्त कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	९३७७ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०५।१२	४	५९८
४.	अधिवक्ता ओमप्रकाश अर्याल विरुद्ध राष्ट्रपतिको कार्यालय, सितलनिवास, काठमाडौंसमेत	९३९० संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध / अधिकारपृच्छा	२०७१।०६।०८	४	७३३
५.	अधिवक्ता कमलेश द्विवेदीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४६५ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।११।०६	९	१६३३
६.	अधिवक्ता चन्द्रलाल श्रेष्ठसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३७९ विशेष	उत्प्रेषण	२०७१।०७।२०	४	६१९
७.	अधिवक्ता दिनेश त्रिपाठी विरुद्ध एकीकृत नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल (प्रचण्ड)	९४८३ संयुक्त	अदालतको मानहानि	२०७१।१२।१२	१०	१८२१
८.	अधिवक्ता पुष्पराज पौडेल विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	९४३८ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१।११।२०	७	१२८५
९.	अधिवक्ता पुष्पराज पौडेल विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	९४६९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२।०५।२३	९	१६६७

१०.	अधिवक्ता भरतकुमार लकाईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९५०९ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२।०५।०३	१२	२१५८
११.	अधिवक्ता राजीव सिन्हा राजु विरुद्ध पशुपति क्षेत्र विकास कोष, गौशला, काठमाडौंसमेत	९३६४ संयुक्त	परमादेश	२०७१।०६।२२	३	४४३
१२.	अधिवक्ता रामप्रसाद प्रजापतिसमेत विरुद्ध अध्यक्ष, नेपाल बार एसोसिएसन	९५१८ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२।०९।१२	१२	२२२५
१३.	अधिवक्ता लालबहादुर बस्नेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३५७ विशेष	उत्प्रेषण	२०७१।०५।०५	३	३७३
१४.	अधिवक्ता विनितकुमार झा विरुद्ध नेपाल सरकार	९४७८ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।१२	१०	१७८१
१५.	अधिवक्ता सन्तोष भट्टराईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४७५ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१०।२२	१०	१७५०
१६.	अधिवक्ता सल्लु तिवारी विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९४ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०५।२७	११	१९५४
१७.	अधिवक्ता सुनिल रञ्जन सिंह विरुद्ध नेपाल सरकार	९३८३ संयुक्त	परमादेश	२०७१।११।२५	४	६६२
१८.	अनिता कंसाकारसमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	९३८२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१०।२६	४	६५२
१९.	अमृतकुमार शर्मा विरुद्ध नेपाल सरकार	९४५९ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०१।०३	९	१५३९
आ						
२०.	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर विरुद्ध पशुपति ट्युब मिल्स प्रा.लि.	९४३० संयुक्त	आयकर	२०७१।०९।२१	७	११७२
२१.	आरती पौडेल विरुद्ध सुर्खेत जिल्ला अदालत, वीरेन्द्रनगर, सुर्खेतसमेत	९३८० पूर्ण	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१।०८।२५	४	६२९

इ						
२२.	इस्लाम मियाँसमेत विरुद्ध महम्मद कलिम मियाँसमेत	९३५९ पूर्ण	अंश चलन	२०७१।१०५१५	३	४०४
उ						
२३.	उज्वोल अनुप लामा विरुद्ध जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, तनहुँ	९३८४ संयुक्त	करारीय दायित्वबाट मुक्त गरी क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ	२०७१।०८।२२	४	६६९
२४.	उदयरज पौड्याल विरुद्ध नेपाल सरकार	९३२९ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०७।१३	९	२९
२५.	उद्धवप्रसाद पनेरु विरुद्ध निजामती किताबखाना, हरिहरभवन, पुल्चोक, ललितपुरसमेत	९५९३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२।१०।०५	१२	२९८९
२६.	उर्मिला श्रेष्ठ विरुद्ध प्रचण्डबहादुर बम	९४७३ संयुक्त	क्षतिपूर्ति रकम दिलाई भराई पाउँ	२०७२।०५।१०	९	१७२०
ओ						
२७.	ओबुनमी माइकल ओजोर विरुद्ध नेपाल सरकार	९४०० संयुक्त	लागु औषध सेतो हेरोइन	२०७१।०७।०३	५	८३८
क						
२८.	कमलबहादुर रानाभाट विरुद्ध राजेन्द्रमणी पौडेल	९४८८ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२।०५।०३	१०	१८४८
२९.	कल्पना कुमारी कर्ण विरुद्ध पुनरावेदन अदालत जनकपुरसमेत	९४९७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।०६।०५	६	१०७९
३०.	कालुराम भन्ने पृथी राईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४३४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान जबरजस्ती चोरी	२०७२।०३।२३	७	१२४२
३१.	कुमार तामाङ विरुद्ध सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत, चौतारा, सिन्धुपाल्चोकसमेत	९४८२ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१।१२।१३	१०	१८९६

३२.	केशव दुवाडी विरुद्ध श्रम अदालत, अनामनगर, काठमाडौंसमेत	९४०२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।०३।०३	५	८५६
३३.	केशवमान अमात्य विरुद्ध नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौंसमेत	९३८९ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।०६।२७	४	७१८
३४.	कोमल कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	९३५० संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०७।१८	२	३१४
ख						
३५.	खड्गलाल महर्जन विरुद्ध नेपाल सरकार	९४५४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।१०।२६	८	१४७९
३६.	खुसबुकुमारी व्याससमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत जनकपुरसमेत	९४०७ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१०।२२	५	९१०
३७.	खैतुन तेसा विरुद्ध तेतरी मियाइनीसमेत	९३९२ पूर्ण	जालसाजी	२०७१।१०।१५	५	७६५
ग						
३८.	गंगाप्रसाद मण्डल विरुद्ध यमुनाप्रसाद मण्डल	९३४८ संयुक्त	लेनदेन	२०७१।१०।१२	२	३०१
३९.	गणेशबहादुर बस्नेतसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४३२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७२।०४।२४	७	११८२
४०.	गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालय विरुद्ध राम मुकुन्द महर्जनसमेत	९३२३ संयुक्त	निर्णय दर्ता बदन हक कायम	२०७१।०७।११	१	४३
४१.	गोखुल महतो नुनियसमेत विरुद्ध भुखल महतोसमेत	९५०३ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०९।२३	११	२०४१
४२.	गोमा पाँचकोटी विरुद्ध नेपाल सरकार	९३३३ संयुक्त	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	२०७१।०७।१०	१	१३३
४३.	गोविन्दहरि अमात्य विरुद्ध शिवनारायण चौधरीसमेत	९३२५ संयुक्त	मोही नामसारी	२०७१।०६।३१	१	५८

च						
४४.	चिरञ्जीवि खरेल विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्सालसमेत	१३४७ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०९।२१	२	२९३
ज						
४५.	जगतबहादुर गुरुङ विरुद्ध मालपोत कार्यालय, लमजुङ, मुकाम वेंशीशहर लमजुङसमेत	१३८७ संयुक्त	स्ववासी घरजग्गा दर्ता	२०७१।१२।०१	४	७०१
४६.	जयप्रकाश राय विरुद्ध रामदेव महला	१३३२ संयुक्त	जालसाजी	२०७१।०९।२७	१	१२८
४७.	जीवनकुमार राई विरुद्ध रानु क्षेत्रीसमेत	१४२९ संयुक्त	उत्प्रेषण / निषेधाज्ञा	२०७१।१०।२५	७	११६६
४८.	जोखबहादुर वि.क. विरुद्ध नेपाल सरकार	१३५२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।०८।२४	२	३२६
४९.	जोगी राना थारु विरुद्ध कुवरिया रानासमेत	१४४१ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१०।१८	७	१३०७
५०.	जोगेन्द्र अहिरसमेत विरुद्ध रवडी अहिरनीसमेत	१३९५ संयुक्त	अंश नामसारी	२०७१।०७।२६	५	७८५
ड						
५१.	डम्बरबहादुर मल्लसमेत विरुद्ध गुमा गिरी	१४८४ संयुक्त	माना चामल नाता कायम	२०७१।०३।२४	१०	१८२५
५२.	डा. मायाकुमारी शर्मा विरुद्ध नेपाल सरकार	१४७९ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।२९	१०	१७९३
५३.	डा.भाइकाजी तिवारी विरुद्ध चतुर्भुज भट्टसमेत	१५०८ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०९।०२	१२	२१४५
५४.	डिकबहादुर लिम्बू विरुद्ध पाथीभरा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. समेत	१४५६ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।१९	८	१५०७
त						
५५.	तुल्सीमाया महर्जन विरुद्ध पञ्चनारायण महर्जनसमेत	१५०४ पूर्ण	दर्ता बदर	२०६८।०१।०८	१२	२०४७

५६.	तेजबहादुर खड्का विरुद्ध मध्यपश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, सुर्खेतसमेत	९४८६ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०४।१७	१०	१८३८
द						
५७.	दयाप्रसाद घिमिरे विरुद्ध नेपाल सरकार	९३२९ संयुक्त	ठगी	२०७१।०९।०७	१	९९
५८.	दावा टासी लामा विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९९ संयुक्त	सम्पत्ति शुद्धीकरण	२०७२।०९।१४	११	१९९८
५९.	दिनाई माझी विरुद्ध बेचन खड्गासमेत	९३४२ संयुक्त	लिखत बदर मिलापत्र बदर	२०७१।०२।१९	२	२३२
६०.	दिपेन्द्र कार्की विरुद्ध गोपालबहादुर रोका	९४६३ संयुक्त	परमादेश	२०७१।१२।२४	९	१६१८
६१.	दिलपकुमार साहसमेत विरुद्ध विद्याकरप्रसाद साह	९३८८ संयुक्त	लेनदेन	२०७१।१२।१७	४	७०९
६२.	दिलिपबहादुर भन्ने ताराबहादुर रानामगर विरुद्ध नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौं	९४३६ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०२।१७	७	१२५७
६३.	दीपक चन्दसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४७२ संयुक्त	जबरजस्ती करण, जबरजस्ती चोरी	२०७२।०२।१८	९	१७०९
६४.	दुर्गादेवी साह तेली विरुद्ध तपेश्वर साह	९३५१ संयुक्त	अंश चलन	२०७१।०७।०५	२	३२१
ध						
६५.	धनकुमारी गौचनी विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, बागलुङसमेत	९४४८ पूर्ण	उत्प्रेषण	२०७२।०२।२८	८	१४०४
६६.	धनबहादुर नाथ विरुद्ध नेपाल सरकार	९३९४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।०८।२१	५	७७९
६७.	धनबहादुर राईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३९८ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।१०।२६	५	८१३

६८.	धनराज खड्का विरुद्ध नेपाल सरकार	९३९३ संयुक्त	जबरजस्ती करणी	२०७१।०८।१७	५	७७२
६९.	धर्मेन्द्र सिंह विरुद्ध नेपाल सरकार	९३९१ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०२।२९	५	७५९
७०.	ध्रुव के.सी.समेत विरुद्ध भक्तबहादुर खत्री (के.सी.)	९४६८ संयुक्त	अंश चलन	२०७२।०५।३०	९	१६५७
७१.	ध्वज धामी विरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कञ्चनपुरसमेत	९३६७ संयुक्त	परमादेश	२०७१।१०।१८	३	४९८
न						
७२.	नरसिंह राणासमेत विरुद्ध नेपाल राज्यका महान्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत	९४१४ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०५।२४	६	९७०
७३.	नरेन्द्रराज श्रेष्ठ विरुद्ध पुनरावेदन अदालत पाटनसमेत	९३४३	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०७।१०	२	२४०
७४.	नरेश डगौरा विरुद्ध सशस्त्र प्रहरी बल, प्रधान कार्यालय, हलचोक, काठमाडौंसमेत	९४६४ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।१६	९	१६२४
७५.	नवराज चापागाउँ विरुद्ध नेपाल सरकार	९४०५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।१०।२६	५	८९०
७६.	नारायणप्रसाद सापकोटा विरुद्ध माननीय शिक्षा मन्त्री, शिक्षा मन्त्रालय, केशरमहलसमेत	९४२३ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।११।०८	६	११२०
७७.	नारायणप्रसाद सुवेदीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९५१० संयुक्त	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	२०७२।०९।२१	१२	२१६२
७८.	नेपाल सरकार विरुद्ध लेखराज डाँगीसमेत	९३२८ संयुक्त	वन पैदावार नोक्सान	२०७०।१०।१२	१	८३
७९.	नेपाल सरकार विरुद्ध कृष्णा दुलाल (सुवाल) समेत	९३४१ संयुक्त	बहुविवाह	२०७१।०१।२३	२	२२४

८०.	नेपाल सरकार विरुद्ध मुरारी धमलासमेत	९३५४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।१।२५	२	३४२
८१.	नेपाल सरकार विरुद्ध शेखरकुमार थापा मगर	९३५६ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।१।२०	२	३६६
८२.	नेपाल सरकार विरुद्ध सुधीर श्रेष्ठ	९३६० संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१।०।१६	३	४१४
८३.	नेपाल सरकार विरुद्ध देवेन्द्र नेपाली	९३६५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।०।५।०६	३	४५०
८४.	नेपाल सरकार विरुद्ध विनयकुमार गामीसमेत	९३७४ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१।१।१।१०	३	५५९
८५.	नेपाल सरकार विरुद्ध मुरारी भुजेल	९३८१ संयुक्त	अपहरण	२०७१।१।०।०५	४	६४३
८६.	नेपाल सरकार विरुद्ध सेतु भन्ने साबुद्धिन मिया	९३९९ संयुक्त	जबरजस्ती करणी	२०७१।०।७।२०	५	८२७
८७.	नेपाल सरकार विरुद्ध दिलीपकुमार मल्ल ठकुरी	९४०३ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१।०।३।२३	५	८७१
८८.	नेपाल सरकार विरुद्ध अच्युतकृष्ण खरेलसमेत	९४१५ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१।१।०।२५	६	९८०
८९.	नेपाल सरकार विरुद्ध प्रयाग राय यादवसमेत	९४२५ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०७१।१।२।१६	६	११३३
९०.	नेपाल सरकार विरुद्ध हरेकृष्ण भगत	९४३३ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७२।०।३।२१	७	१२०३
९१.	नेपाल सरकार विरुद्ध गोकर्ण पौडेल	९४४६ पूर्ण	भ्रष्टाचार	२०७१।०।६।०५	८	१३४५
९२.	नेपाल सरकार विरुद्ध बद्रीनाथ श्रेष्ठ	९४४९ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१।०।८।२९	८	१४१०
९३.	नेपाल सरकार विरुद्ध शिवराज उपाध्यायसमेत	९४५० संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७२।०।२।०५	८	१४२९
९४.	नेपाल सरकार विरुद्ध दुर्गा कार्की	९४५२ संयुक्त	बैंकिङ कसुर	२०७२।०।४।२०	८	१४६२
९५.	नेपाल सरकार विरुद्ध ईश्वरप्रसाद पोखरेलसमेत	९४६१ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७२।०।६।२४	९	१५५५
९६.	नेपाल सरकार विरुद्ध नुमा बजगाई	९४६७ संयुक्त	विष सेवन गरी कर्तव्य ज्यान	२०७२।०।५।२५	९	१६५०

९७.	नेपाल सरकार विरुद्ध विद्यानन्द राय यादवसमेत	९४७० संयुक्त	खुन डाँका	२०७१।०७।०२	९	१६७२
९८.	नेपाल सरकार विरुद्ध उमेशकुमार रेग्मीसमेत	९५०५ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७२।१०।१२	१२	२०५७
९९.	नेपाल सरकार विरुद्ध ओङ्गेन लामासमेत	९३४९ संयुक्त	लागु औषध	२०७१।०९।०३	२	३०६
१००.	नेपाल सरकार विरुद्ध चन्द्र नाथ	९३८६ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०७१।११।१८	४	६९१
१०१.	नेपाल सरकार विरुद्ध दिनेश वलीसमेत	९४३७ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७२।०१।०२	७	१२६५
१०२.	नेपाल सरकार विरुद्ध प्रेम शाही	९४१८ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०७२।०२।३२	६	१०८५
१०३.	नेपाल सरकार विरुद्ध बलराम दवाडी भन्ने ध्यानबहादुर खड्का	९५०६ संयुक्त	जबरजस्ती करण र चोरी	२०७१।०८।२३	१२	२१२८
१०४.	नेपाल सरकार विरुद्ध भरतप्रसाद नेपालसमेत	९४९२ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१।०५।१८	११	१८८८
१०५.	नेपाल सरकार विरुद्ध यादवप्रसाद घिमिरे	९३३५ संयुक्त	जबरजस्ती करण	२०७१।०९।०३	१	१४९
१०६.	नेपाल सरकार विरुद्ध रमावती पासीसमेत	९४७१ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७२।०५।०३	९	१६९२
१०७.	नेपाल सरकार विरुद्ध रामबहादुर बलसमेत	९३६१ संयुक्त	गोली हानी गैँडा घाइते पारेको	२०७१।०८।१६	३	४२०
१०८.	नेपाल सरकार विरुद्ध रोहितकुमार कार्की	९४४३ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।१०।१४	७	१३२२
१०९.	नेपाल सरकार विरुद्ध वीरबहादुर लोप्चन	९४५७ संयुक्त	सवारी ज्यान	२०७२।०२।०१	८	१५१२
११०.	नेपाल सरकार विरुद्ध वीरेन्द्रकुमार सिंहसमेत	९३६६ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१।०९।२१	३	४५७
१११.	नेपाल सरकार विरुद्ध सोनुकुमार सिंहसमेत	९४२० संयुक्त	हातहतियार खरखजाना	२०७१।१२।०४	६	१०९८

प						
११२.	पदमबहादुर कटुवाल विरुद्ध स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग सस्पेन्सन बृज डिभिजन, श्रीमहल, पुल्चोकसमेत	९३३७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।१०।२७	१	१८२
११३.	पुरुषोत्तम श्रेष्ठ विरुद्ध नेपाल सरकार	९४६२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।१६	९	१६१३
११४.	पृथ्वीप्रसाद रोका विरुद्ध विनोद मोहन आचार्य	९४२८ संयुक्त	करारको यथावत परिपालना गरिपाउँ	२०७२।०२।१७	७	११६३
११५.	प्रकाश पाण्डे विरुद्ध बुद्धिमाया श्रेष्ठसमेत	९३७१ संयुक्त	निर्णय दर्ता बदर दर्ता हक कायम	२०७१।११।११	३	५४१
११६.	प्रकाश राई विरुद्ध नेपाल सरकार	९३३४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।०८।२४	१	१४०
११७.	प्रकाशरवी प्रधानसमेत विरुद्ध सुनमाया श्रेष्ठसमेत	९५०७ संयुक्त	हक कायम दर्ता बदर	२०७१।०६।२६	१२	२१३७
११८.	प्रतिभा कुमारी सिंह विरुद्ध नेपाल सरकार	९५११ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०३।१३	१२	२१७८
११९.	प्रदिपराज पाण्डे विरुद्ध कर्मलक्ष्मी कंशाकार	९३६८ संयुक्त	करारबमोजिम गरिपाउँ	२०७१।०७।२५	३	५१०
१२०.	प्रमोदराज पन्त विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत	९३३१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।०९।११	१	१२१
१२१.	प्रा.डा.संगिता भण्डारी विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	९५०२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।११।०३	११	२०२३
१२२.	प्रेमलाल लोध विरुद्ध औधराजी लोध	९५१२ संयुक्त	अंश दपोट	२०७२।०७।२०	१२	२१८४

ब						
१२३.	बद्रीकुमार खत्री विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत	१४७७ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।११।२८	१०	१७७२
१२४.	बलबहादुर वि.क. विरुद्ध कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल, त्रिपुरेश्वरसमेत	१५०० संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२।०७।१२	११	२००५
१२५.	बलिराम कोहार विरुद्ध नेपाल सरकार	१४३९ संयुक्त	डाँका चोरी	२०६७।१२।१३	७	१२९२
१२६.	बसन्त रायमाझी विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौंसमेत	१३९७ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१०।२०	५	८०२
१२७.	बालकृष्ण श्रेष्ठ विरुद्ध श्यामकृष्ण श्रेष्ठ	१३२४ संयुक्त	निर्णय बदर हक कायम	२०७१।०७।०३	१	५२
१२८.	बिर्जु महतो विरुद्ध बेचन महतो	१४०९ संयुक्त	दर्ता फोड गरी दर्ता गरिपाउँ	२०७१।१२।०२	५	९२३
भ						
१२९.	भरतबहादुर कार्कीसमेत विरुद्ध भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत	१३६३ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०८।२२	३	४३८
१३०.	भरतमणि जङ्गम विरुद्ध नेपाल सरकार	१५१५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२।०९।१३	१२	२२०२
१३१.	भिष्मप्रसाद जोशी विरुद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय, केन्द्रीय कार्यालय, कीर्तिपुरसमेत	१४४५ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।११।०८	७	१३४०
१३२.	भुला मुखिया विरुद्ध विन्देश्वर यादव	१३५५ संयुक्त	लेनदेन	२०७१।१०।२७	२	३६०
१३३.	भूपालदास श्रेष्ठ विरुद्ध देवेन्द्रप्रसाद श्रेष्ठ	१४२४ संयुक्त	निर्णय दर्ता बदर हक कायमसमेत	२०७१।११।१४	६	११२९

१३४.	भोजबहादुर ढकाल विरुद्ध मेइसयु कम्पनी प्रा.लि.समेत	९३४० संयुक्त	कारबाही गरी क्षतिपूर्तिसमेत दिलाई पाउँ	२०७१।०८।१५	२	२१९
म						
१३५.	ममता न्योपाने विरुद्ध मेनका भट्टराई (तिवारी)	९४८० संयुक्त	लिखत दर्ता बदर	२०७२।०२।२५	१०	१८०३
१३६.	महावीर कामैत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३१८ पूर्ण	नागरिकता सम्बन्धी	२०७१।०५।१२	१	१
१३७.	माधवकुमार बस्नेतसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४१२ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०७।२१	६	९४२
१३८.	माधवकुमार भगत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४०६ संयुक्त	सम्पत्ति शुद्धीकरण	२०७२।०५।०७	५	९००
१३९.	मानबहादुर कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	९४३१ संयुक्त	जबरजस्ती करण	२०७१।०७।०४	७	११७५
१४०.	मानबहादुर विश्वकर्मा विरुद्ध पदमबहादुर विश्वकर्मा	९३५३ संयुक्त	जिउनी जग्गामा हक कायम	२०७१।११।०३	२	३३६
१४१.	मो.अजिज खाँ विरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सर्लाहीसमेत	९३६९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१।१०।२२	३	५२४
य						
१४२.	यादवप्रसाद थपलिया विरुद्ध मन्त्रिपरिषद् प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	९४११ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।१२	६	९३५
१४३.	योगेन्द्र गिरी विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथसमेत	९४५८ संयुक्त	सेवाबाट हटाइएको	२०७२।०५।१०	८	१५२२
र						
१४४.	रविना थापा भुजेल विरुद्ध पुनरावेदन अदालत पोखरासमेत	९३७२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।१२	३	५४७
१४५.	राजकुमार शाहसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९५१४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२।०९।१३	१२	२१९५

१४६.	राजमान शाक्य विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत	९४४४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।१२।०८	७	१३३५
१४७.	राजेन्द्र के.सी. विरुद्ध वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत	९४९८ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०४।२६	११	१९८९
१४८.	राजेन्द्र चौडरिया विरुद्ध राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौंसमेत	९३३८ पूर्ण	रोक्का राखिएको जग्गा बदर गरिपाउँ	२०७१।०६।२३	२	१८७
१४९.	राजेन्द्र दुलाल विरुद्ध नेपाल सरकार	९३२० विशेष	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	२०७०।०८।२०	१	१७
१५०.	राजेन्द्र यादव विरुद्ध मालपोत कार्यालय, महोत्तरीसमेत	९४२२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।१०	६	१११२
१५१.	राजेन्द्रप्रसाद पौडेलसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९१ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०२।०७	११	१८७७
१५२.	राजेश धिताल विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं	९३४४ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।०३	२	२४९
१५३.	रामआधार साह विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टंगाल, काठमाडौंसमेत	९४९७ संयुक्त	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	२०७१।१०।२७	११	१९८१
१५४.	रामजी गौतम विरुद्ध काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला अदालतसमेत	९५१६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२।१०।०६	१२	२२०९
१५५.	रामप्रताप खड्का विरुद्ध महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका, काठमाडौं	९४३५ संयुक्त	परमादेश	२०७१।११।०३	७	१२५०
१५६.	रामप्रसाद सापकोटा विरुद्ध विद्यालय शिक्षक किताबखाना, छाउनीमार्ग, काठमाडौंसमेत	९४०४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२।०३।२३	५	८८२

१५७.	रामबहादुर गुरुङ विरुद्ध नेपाल सरकार	१४५३ संयुक्त	लागु औषध खैरो हेरोइन	२०७२।०३।२८	८	१४७२
१५८.	रामलखन यादव विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत	१३९६ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।०९।२२	५	७९५
१५९.	रेशमान तुलाधरसमेत विरुद्ध ज्ञानेन्द्ररत्न तुलाधर	१४७४ पूर्ण	धर्मलोप	२०७२।०१।१०	१०	१७३१
ल						
१६०.	लक्ष्मी इन्टरकन्टिनेन्टल प्रा.लि.समेत विरुद्ध नेपाल सरकार	१३७० संयुक्त	प्रतिषेध / उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१०।११	३	५२९
१६१.	लक्ष्मी राउत अहिर विरुद्ध तेतरी कनुईन	१४६० संयुक्त	मोही नामसारी	२०७१।०८।१९	९	१५५०
१६२.	लक्ष्मीकुमारी ढकाल विरुद्ध चुण्डा सेरित सतार	१४८५ संयुक्त	मोही लगत कट्टा	२०७१।०९।१८	१०	१८३१
१६३.	लाकपा तामाङ विरुद्ध नेपाल सरकार	१४९६ संयुक्त	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसा र	२०७२।०५।३०	११	१९७३
१६४.	लालकुमारी पोखरेलसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	१४२६ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०२।२९	७	११४५
१६५.	लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय, कमलपोखरी विरुद्ध शिवकुमार बस्नेत	१४२७ पूर्ण	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०६।०२	७	११५२
१६६.	लोकबहादुर कार्कीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	१३४६ संयुक्त	मानव बेचबिखन, बालविवाह, जबरजस्ती करणी	२०७१।१०।१९	२	२६३

व						
१६७.	विकल्प राजभण्डारीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३१९ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७०।१०।२०	१	१०
१६८.	विजयराज निरौला विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत	९३२६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।१२।१९	१	६४
१६९.	विरादत्त बडुसमेत विरुद्ध सुन्तली धामीसमेत	९४०१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।१०।१८	५	८४६
१७०.	विशाल दुरासमेत विरुद्ध सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, पुल्चोकसमेत	९३७६ विशेष	उत्प्रेषण	२०७१।०२।०१	४	५८९
१७१.	विष्णु लामासमेत विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत	९४५१ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२।०७।१७	८	१४३९
१७२.	विष्णुप्रसाद स्वगमिखा विरुद्ध सिताराम पक्कासमेत	९४१९ संयुक्त	मोही नामसारी	२०७१।११।०१	६	१०९१
१७३.	वीरेन्द्रप्रसाद चौहानसमेत विरुद्ध अजयकुमार चौहानसमेत	९४४२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।१०।२२	७	१३१३
श						
१७४.	शंकर पण्डित विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत	९४६६ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०३।२३	९	१६४४
१७५.	शंकर पौडेलसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४७६ विशेष	उत्प्रेषण	२०७१।११।२८	१०	१७६२
१७६.	शरदराज विष्टसमेत विरुद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत	९३५८ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१०।२२	३	३८४
१७७.	शान्तबहादुर शाही (खड्गो) विरुद्ध भाजुरत्न महर्जनसमेत	९४०८ संयुक्त	लेनदेन	२०७१।०९।२२	५	९१४
१७८.	शोभाचन्द्र मिश्र विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	९३७३ संयुक्त	परमादेश	२०७१।११।१३	३	५५६

१७९.	शोभाचन्द्र मिश्र विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	९४१० संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१।१।१३	५	९२८
१८०.	श्रीमती झलककुमारी श्रेष्ठ विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत	९५०१ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२।०८।०८	११	२०१७
१८१.	श्रीमती दुखनी देवी विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत	९४८७ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२।०३।०३	१०	१८४३
स						
१८२.	सन्तराम अहीर विरुद्ध गंगाराम अहीर	९३७५ संयुक्त	मोही बेदखली	२०७१।०७।२१	३	५८४
१८३.	सन्तराम कुर्मी विरुद्ध राजकुमार कुर्मी	९३३० संयुक्त	अंश	२०७१।१०।२०	१	११२
१८४.	सन्तोष बस्नेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३२७ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।१०।१२	१	७५
१८५.	सरस्वती भण्डारी (पुडासैनी) विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत	९५१७ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२।०८।२४	१२	२२१४
१८६.	सिताराम दाहाल विरुद्ध नेपाल सरकार	९४२१ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।१२।१०	६	११०६
१८७.	सिमा दमैसमेत विरुद्ध प्रेमबहादुर दमैसमेत	९४१६ संयुक्त	जालसाजी	२०७१।०८।२३	६	१०७३
१८८.	सुनैना यादवनी विरुद्ध लरुवती यादवसमेत	९४४० संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२।०२।१०	७	१३००
१८९.	सुन्दरीकुमारी श्रेष्ठसमेत विरुद्ध राजकुमार श्रेष्ठसमेत	९४४७ पूर्ण	अंश चलन	२०७१।०५।०५	८	१३९४
१९०.	सुभाष रायसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३८५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१।१०।२८	४	६७४
१९१.	सुरजमल सुराना विरुद्ध दिपचन्द्र सुरानासमेत	९३४५ संयुक्त	अंश चलन	२०७१।०८।२३	२	२५४
१९२.	सुरेन्द्रकुमार महतो विरुद्ध नेपाल सरकार	९३३९ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०२।२२	२	१९७

१९३.	सुसतिया धनुकाइन विरुद्ध रामलखन महतो धानुकसमेत	९३६२ संयुक्त	बन्डा मुचुल्का बदर	२०७१।०८।०७	३	४२८
१९४.	सोना गडेरिया विरुद्ध अकाली गडेरियासमेत	९४८९ संयुक्त	अंश नामसारी	२०७२।०३।२३	१०	१८५४
१९५.	सोमेन्द्र गौतमसमेत विरुद्ध नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय, केन्द्रीय कार्यालय, बेलझुण्डी, दाङसमेत	९४९३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२।०८।२२	११	१९४८
१९६.	स्वस्ती पौड्याल (आचार्य) विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	९४९५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७१।०९।२७	११	१९६७
फ						
१९७.	हरगोविन्द लुइटेल विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९३ पूर्ण	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१।०६।३०	६	९६२
१९८.	हरिकुमार लामा विरुद्ध काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला अदालत, धुलिखेलसमेत	९३३६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१।०९।१७	१	१७४
१९९.	हरिप्रसाद दमासे विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९० संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७२।०६।१८	१०	१८६१
२००.	हरिशरण सुनार विरुद्ध दाङ देउखरी जिल्ला अदालतसमेत	९४८९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१।१२।०२	१०	१८१०
२०१.	होमनाथ अधिकारीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४५५ संयुक्त	अवैध रक्तचन्दन ओसारपसार	२०७१।०९।१६	८	१४८८

मुद्दा / विषयहरूको वर्णानुक्रमिक सूची

क्र. सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	नि.नं. इजलास	फैसला मिति	अंक	पृष्ठ
अ						
१.	अदालतको मानहानि	अधिवक्ता दिनेश त्रिपाठी विरुद्ध एकीकृत नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल (प्रचण्ड)	९४८३ संयुक्त	२०७१।१२।१२	१०	१८२१
२.	अपहरण	नेपाल सरकार विरुद्ध मुरारी भुजेल	९३८१ संयुक्त	२०७१।१०।०५	४	६४३
३.	अवैध रक्तचन्दन ओसारपसार	होमनाथ अधिकारीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४५५ संयुक्त	२०७१।०९।१६	८	१४८८
आ						
४.	आयकर	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर विरुद्ध पशुपति ट्युब मिल्स प्रा.लि.	९४३० संयुक्त	२०७१।०९।२१	७	११७२
उ						
५.	उत्प्रेषण	प्रमोदराज पन्त विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत	९३३१ संयुक्त	२०७१।०९।११	१	१२१
६.	उत्प्रेषण	पद्मबहादुर कटुवाल विरुद्ध स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग सस्पेन्सन बृज डिभिजन, श्रीमहल, पुल्चोकसमेत	९३३७ संयुक्त	२०७१।१०।२७	१	१८२
७.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता लालबहादुर बस्नेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३५७ विशेष	२०७१।०५।०५	३	३७३
८.	उत्प्रेषण	विशाल दुरासमेत विरुद्ध सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, पुल्चोकसमेत	९३७६ विशेष	२०७१।०२।०१	४	५८९

९.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता चन्द्रलाल श्रेष्ठसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३७९ विशेष	२०७१।०७।२०	४	६१९
१०.	उत्प्रेषण	केशवमान अमात्य विरुद्ध नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौंसमेत	९३८९ संयुक्त	२०७१।०६।२७	४	७१८
११.	उत्प्रेषण	रामलखन यादव विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत	९३९६ संयुक्त	२०७१।०९।२२	५	७९५
१२.	उत्प्रेषण	विरादत्त बडुसमेत विरुद्ध सुन्तली धामीसमेत	९४०१ संयुक्त	२०७१।१०।१८	५	८४६
१३.	उत्प्रेषण	केशव दुवाडी विरुद्ध श्रम अदालत, अनामनगर, काठमाडौंसमेत	९४०२ संयुक्त	२०७१।०३।०३	५	८५६
१४.	उत्प्रेषण	रामप्रसाद सापकोटा विरुद्ध विद्यालय शिक्षक किताबखाना, छाउनीमार्ग, काठमाडौंसमेत	९४०४ संयुक्त	२०७२।०३।२३	५	८८२
१५.	उत्प्रेषण	नवराज चापागाउँ विरुद्ध नेपाल सरकार	९४०५ संयुक्त	२०७१।१०।२६	५	८९०
१६.	उत्प्रेषण	शोभाचन्द्र मिश्र विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	९४१० संयुक्त	२०७१।११।१३	५	९२८
१७.	उत्प्रेषण	कल्पना कुमारी कर्ण विरुद्ध पुनरावेदन अदालत जनकपुरसमेत	९४१७ संयुक्त	२०७१।०६।०५	६	१०७९
१८.	उत्प्रेषण	सुनैना यादवनी विरुद्ध लरुवती यादवसमेत	९४४० संयुक्त	२०७२।०२।१०	७	१३००
१९.	उत्प्रेषण	वीरेन्द्रप्रसाद चौहानसमेत विरुद्ध अजयकुमार चौहानसमेत	९४४२ संयुक्त	२०७१।१०।२२	७	१३१३
२०.	उत्प्रेषण	राजमान शाक्य विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत	९४४४ संयुक्त	२०७१।१२।०८	७	१३३५

२१.	उत्प्रेषण	धनकुमारी गौचनी विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, बागलुङसमेत	१४४८ पूर्ण	२०७२।०२।२८	८	१४०४
२२.	उत्प्रेषण	खड्गलाल महर्जन विरुद्ध नेपाल सरकार	१४५४ संयुक्त	२०७१।१०।२६	८	१४७९
२३.	उत्प्रेषण	शंकर पौडेलसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	१४७६ विशेष	२०७१।११।२८	१०	१७६२
२४.	उत्प्रेषण	कमलबहादुर रानाभाट विरुद्ध राजेन्द्रमणी पौडेल	१४८८ संयुक्त	२०७२।०५।०३	१०	१८४८
२५.	उत्प्रेषण	सोमेन्द्र गौतमसमेत विरुद्ध नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय, केन्द्रीय कार्यालय, बेलझुण्डी, दाङसमेत	१४९३ संयुक्त	२०७२।०८।२२	११	१९४८
२६.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता भरतकुमार लकाईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	१५०९ संयुक्त	२०७२।०५।०३	१२	२१५८
२७.	उत्प्रेषण	उद्धवप्रसाद पनेरु विरुद्ध निजामती किताबखाना, हरिहरभवन, पुल्चोक, ललितपुरसमेत	१५१३ संयुक्त	२०७२।१०।०५	१२	२१८९
२८.	उत्प्रेषण	राजकुमार शाहसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	१५१४ संयुक्त	२०७२।०९।१३	१२	२१९५
२९.	उत्प्रेषण	भरतमणि जङ्गम विरुद्ध नेपाल सरकार	१५१५ संयुक्त	२०७२।०९।१३	१२	२२०२
३०.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता रामप्रसाद प्रजापतिसमेत विरुद्ध अध्यक्ष, नेपाल बार एसोसिएसन	१५१८ संयुक्त	२०७२।०९।१२	१२	२२२५
३१.	उत्प्रेषण / परमादेश	विकल्प राजभण्डारीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	१३१९ विशेष	२०७०।१०।२०	१	१०
३२.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता विनितकुमार झा विरुद्ध नेपाल सरकार	१४७८ विशेष	२०७१।१२।१२	१०	१७८१
३३.	उत्प्रेषण / परमादेश	डा. मायाकुमारी शर्मा विरुद्ध नेपाल सरकार	१४७९ संयुक्त	२०७१।१२।२९	१०	१७९३

३४.	उत्प्रेषण / परमादेश	तेजबहादुर खड्का विरुद्ध मध्यपश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, सुर्खेतसमेत	९४८६ संयुक्त	२०७२।०४।१७	१०	१८३८
३५.	उत्प्रेषण / परमादेश	शंकर पण्डित विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत	९४६६ संयुक्त	२०७२।०३।२३	९	१६४४
३६.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्रप्रसाद पौडेलसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९१ विशेष	२०७२।०२।०७	११	१८७७
३७.	उत्प्रेषण / निषेधाज्ञा	जीवनकुमार राई विरुद्ध रानु क्षेत्रीसमेत	९४२९ संयुक्त	२०७१।१०।२५	७	११६६
३८.	उत्प्रेषण / परमादेश	उदयराज पौड्याल विरुद्ध नेपाल सरकार	९३२१ विशेष	२०७१।०७।१३	१	२९
३९.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता अनन्त कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	९३२२ विशेष	२०७१।०५।१२	१	३६
४०.	उत्प्रेषण / परमादेश	सुरेन्द्रकुमार महतो विरुद्ध नेपाल सरकार	९३३९ विशेष	२०७१।०२।२२	२	१९७
४१.	उत्प्रेषण / परमादेश	नरेन्द्रराज श्रेष्ठ विरुद्ध पुनरावेदन अदालत पाटनसमेत	९३४३	२०७१।०७।१०	२	२४०
४२.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजेश धिताल विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं	९३४४ संयुक्त	२०७१।१२।०३	२	२४९
४३.	उत्प्रेषण / परमादेश	चिरञ्जीवि खरेल विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्सालसमेत	९३४७ संयुक्त	२०७१।०९।२१	२	२९३
४४.	उत्प्रेषण / परमादेश	कोमल कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	९३५० संयुक्त	२०७१।०७।१८	२	३१४
४५.	उत्प्रेषण / परमादेश	शरदराज विष्टसमेत विरुद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत	९३५८ विशेष	२०७१।१०।२२	३	३८४
४६.	उत्प्रेषण / परमादेश	भरतबहादुर कार्कीसमेत विरुद्ध भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत	९३६३ संयुक्त	२०७१।०८।२२	३	४३८

४७.	उत्प्रेषण / परमादेश	रविना थापा भुजेल विरुद्ध पुनरावेदन अदालत पोखरासमेत	९३७२ संयुक्त	२०७१।१२।१२	३	५४७
४८.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता अनन्त कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	९३७७ विशेष	२०७१।०५।१२	४	५९८
४९.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता अच्युतप्रसाद खरेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	९३७८ विशेष	२०७१।०५।१२	४	६०९
५०.	उत्प्रेषण / परमादेश	अनिता कंसाकारसमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	९३८२ संयुक्त	२०७१।१०।२६	४	६५२
५१.	उत्प्रेषण / परमादेश	धर्मेन्द्र सिंह विरुद्ध नेपाल सरकार	९३९१ विशेष	२०७१।०२।२९	५	७५९
५२.	उत्प्रेषण / परमादेश	बसन्त रायमाझी विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौंसमेत	९३९७ संयुक्त	२०७१।१०।२०	५	८०२
५३.	उत्प्रेषण / परमादेश	खुसवुकुमारी व्याससमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत जनकपुरसमेत	९४०७ संयुक्त	२०७१।१०।२२	५	९१०
५४.	उत्प्रेषण / परमादेश	यादवप्रसाद थपलिया विरुद्ध मन्त्रिपरिषद् प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	९४११ विशेष	२०७१।१२।१२	६	९३५
५५.	उत्प्रेषण / परमादेश	माधवकुमार बस्नेतसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४१२ विशेष	२०७१।०७।२१	६	९४२
५६.	उत्प्रेषण / परमादेश	हरगोविन्द लुइटेले विरुद्ध नेपाल सरकार	९४१३ पूर्ण	२०७१।०६।३०	६	९६२
५७.	उत्प्रेषण / परमादेश	नरसिंह राणासमेत विरुद्ध नेपाल राज्यका महान्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत	९४१४ संयुक्त	२०७१।०५।२४	६	९७०

५८.	उत्प्रेषण / परमादेश	सिताराम दाहाल विरुद्ध नेपाल सरकार	९४२१ संयुक्त	२०७१।१२।१०	६	११०६
५९.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्र यादव विरुद्ध मालपोत कार्यालय, महोत्तरीसमेत	९४२२ संयुक्त	२०७१।१२।१०	६	१११२
६०.	उत्प्रेषण / परमादेश	नारायणप्रसाद सापकोटा विरुद्ध माननीय शिक्षा मन्त्री, शिक्षा मन्त्रालय, केशरमहलसमेत	९४२३ संयुक्त	२०७१।११।०८	६	११२०
६१.	उत्प्रेषण / परमादेश	लालकुमारी पोखरेलसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	९४२६ विशेष	२०७१।०२।२९	७	११४५
६२.	उत्प्रेषण / परमादेश	लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय, कमलपोखरी विरुद्ध शिवकुमार बस्नेत	९४२७ पूर्ण	२०७१।०६।०२	७	११५२
६३.	उत्प्रेषण / परमादेश	दिलिपबहादुर भन्ने ताराबहादुर रानामगर विरुद्ध नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौं	९४३६ संयुक्त	२०७२।०२।१७	७	१२५७
६४.	उत्प्रेषण / परमादेश	जोगी राना थारू विरुद्ध कुवरिया रानासमेत	९४४१ संयुक्त	२०७१।१०।१८	७	१३०७
६५.	उत्प्रेषण / परमादेश	भिष्मप्रसाद जोशी विरुद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय, केन्द्रीय कार्यालय, कीर्तिपुरसमेत	९४४५ संयुक्त	२०७१।११।०८	७	१३४०
६६.	उत्प्रेषण / परमादेश	डिकबहादुर लिम्बू विरुद्ध पाथीभरा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. समेत	९४५६ संयुक्त	२०७१।१२।१९	८	१५०७
६७.	उत्प्रेषण / परमादेश	अमृतकुमार शर्मा विरुद्ध नेपाल सरकार	९४५९ विशेष	२०७२।०१।०३	९	१५३९
६८.	उत्प्रेषण / परमादेश	पुरुषोत्तम श्रेष्ठ विरुद्ध नेपाल सरकार	९४६२ संयुक्त	२०७१।१२।१६	९	१६१३

६९.	उत्प्रेषण / परमादेश	नरेश डगौरा विरुद्ध सशस्त्र प्रहरी बल, प्रधान कार्यालय, हलचोक, काठमाडौंसमेत	९४६४ संयुक्त	२०७१।१२।१६	९	१६२४
७०.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता कमलेश द्विवेदीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४६५ संयुक्त	२०७१।११।०६	९	१६३३
७१.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता सन्तोष भट्टराईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४७५ विशेष	२०७१।१०।२२	१०	१७५०
७२.	उत्प्रेषण / परमादेश	बद्रीकुमार खत्री विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत	९४७७ विशेष	२०७१।११।२८	१०	१७७२
७३.	उत्प्रेषण / परमादेश	श्रीमती दुखनी देवी विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत	९४८७ संयुक्त	२०७२।०३।०३	१०	१८४३
७४.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता सल्लु तिवारी विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९४ संयुक्त	२०७२।०५।२७	११	१९५४
७५.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्र के.सी. विरुद्ध वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत	९४९८ संयुक्त	२०७२।०४।२६	११	१९८९
७६.	उत्प्रेषण / परमादेश	प्रा.डा.संगिता भण्डारी विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	९५०२ संयुक्त	२०७१।११।०३	११	२०२३
७७.	उत्प्रेषण / परमादेश	गोखुल महतो नुनियामेत विरुद्ध भुखल महतोसमेत	९५०३ संयुक्त	२०७२।०९।२३	११	२०४१
७८.	उत्प्रेषण / परमादेश	डा.भाइकाजी तिवारी विरुद्ध चतुर्भुज भट्टसमेत	९५०८ संयुक्त	२०७२।०९।०२	१२	२१४५
७९.	उत्प्रेषण / परमादेश	प्रतिभा कुमारी सिंह विरुद्ध नेपाल सरकार	९५११ संयुक्त	२०७२।०३।१३	१२	२१७८
८०.	उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध / अधिकारपृच्छा	अधिवक्ता ओमप्रकाश अर्याल विरुद्ध राष्ट्रपतिको कार्यालय, सितलनिवास, काठमाडौंसमेत	९३९० संयुक्त	२०७१।०६।०८	४	७३३

८१.	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	राजेन्द्र दुलाल विरुद्ध नेपाल सरकार	१३२० विशेष	२०७०।०८।२०	१	१७
८२.	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	रामआधार साह विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टंगाल, काठमाडौंसमेत	१४९७ संयुक्त	२०७१।१०।२७	११	१९८१
८३.	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	नारायणप्रसाद सुवेदीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	१५१० संयुक्त	२०७२।०९।२१	१२	२१६२
८४.	उत्प्रेषण परमादेश	स्वस्ती पौड्याल (आचार्य) विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	१४९५ संयुक्त	२०७१।०९।२७	११	१९६७
अ						
८५.	अंश	सन्तराम कुर्मी विरुद्ध राजकुमार कुर्मी	१३३० संयुक्त	२०७१।१०।२०	१	११२
८६.	अंश चलन	सुरजमल सुराना विरुद्ध दिपचन्द सुरानासमेत	१३४५ संयुक्त	२०७१।०८।२३	२	२५४
८७.	अंश चलन	दुर्गादेवी साह तेली विरुद्ध तपेश्वर साह	१३५१ संयुक्त	२०७१।०७।०५	२	३२१
८८.	अंश चलन	इस्लाम मियाँसमेत विरुद्ध महम्मद कलिम मियाँसमेत	१३५९ पूर्ण	२०७१।१०।१५	३	४०४
८९.	अंश चलन	सुन्दरीकुमारी श्रेष्ठसमेत विरुद्ध राजकुमार श्रेष्ठसमेत	१४४७ पूर्ण	२०७१।०५।०५	८	१३९४
९०.	अंश चलन	ध्रुव के.सी.समेत विरुद्ध भक्तबहादुर खत्री (के.सी.)	१४६८ संयुक्त	२०७२।०५।३०	९	१६५७
९१.	अंश दपोट	प्रेमलाल लोध विरुद्ध औधराजी लोध	१५१२ संयुक्त	२०७२।०७।२०	१२	२१८४
९२.	अंश नामसारी	जोगेन्द्र अहिरसमेत विरुद्ध रवडी अहिरनीसमेत	१३९५ संयुक्त	२०७१।०७।२६	५	७८५
९३.	अंश नामसारी	सोना गडेरिया विरुद्ध अकाली गडेरियासमेत	१४८९ संयुक्त	२०७२।०३।२३	१०	१८५४

क						
९४.	करारको यथावत परिपालना गरिपाउँ	पृथ्वीप्रसाद रोका विरूद्ध विनोद मोहन आचार्य	९४२८ संयुक्त	२०७२।०२।१७	७	११६३
९५.	करारबमोजिम गरिपाउँ	प्रदिपराज पाण्डे विरूद्ध कर्मलक्ष्मी कंशाकार	९३६८ संयुक्त	२०७१।०७।२५	३	५१०
९६.	करारीय दायित्वबाट मुक्त गरी क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ	उज्वोल अनुप लामा विरूद्ध जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, तनहुँ	९३८४ संयुक्त	२०७१।०८।२२	४	६६९
९७.	कर्तव्य ज्यान	धनबहादुर नाथ विरूद्ध नेपाल सरकार	९३९४ संयुक्त	२०७१।०८।२१	५	७७९
९८.	कर्तव्य ज्यान	सन्तोष बस्नेत विरूद्ध नेपाल सरकार	९३२७ संयुक्त	२०७१।१०।१२	१	७५
९९.	कर्तव्य ज्यान	प्रकाश राई विरूद्ध नेपाल सरकार	९३३४ संयुक्त	२०७१।०८।२४	१	१४०
१००.	कर्तव्य ज्यान	जोखबहादुर वि.क. विरूद्ध नेपाल सरकार	९३५२ संयुक्त	२०७१।०८।२४	२	३२६
१०१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरूद्ध मुरारी धमलासमेत	९३५४ संयुक्त	२०७१।११।२५	२	३४२
१०२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरूद्ध शेखरकुमार थापा मगर	९३५६ संयुक्त	२०७१।१२।२०	२	३६६
१०३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरूद्ध देवेन्द्र नेपाली	९३६५ संयुक्त	२०७१।०५।०६	३	४५०
१०४.	कर्तव्य ज्यान	सुभाष रायसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	९३८५ संयुक्त	२०७१।१०।२८	४	६७४
१०५.	कर्तव्य ज्यान	धनबहादुर राईसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	९३९८ संयुक्त	२०७१।१०।२६	५	८१३
१०६.	कर्तव्य ज्यान	गणेशबहादुर बस्नेतसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	९४३२ संयुक्त	२०७२।०४।२४	७	११८२

१०७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध दिनेश वलीसमेत	९४३७ संयुक्त	२०७२।०१।०२	७	१२६५
१०८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध रोहितकुमार कार्की	९४४३ संयुक्त	२०७१।१०।१४	७	१३२२
१०९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध शिवराज उपाध्यायसमेत	९४५० संयुक्त	२०७२।०२।०५	८	१४२९
११०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध रमावती पासीसमेत	९४७१ संयुक्त	२०७२।०५।०३	९	१६९२
१११.	कर्तव्य ज्यान जबरजस्ती चोरी	कालुराम भन्ने पृथी राईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४३४ संयुक्त	२०७२।०३।२३	७	१२४२
११२.	कारबाही गरी क्षतिपूर्तिसमेत दिलाई पाउँ	भोजबहादुर ढकाल विरुद्ध मेइसयु कम्पनी प्रा.लि.समेत	९३४० संयुक्त	२०७१।०८।१५	२	२१९
११३.	क्षतिपूर्ति रकम दिलाई भराई पाउँ	उर्मिला श्रेष्ठ विरुद्ध प्रचण्डबहादुर बम	९४७३ संयुक्त	२०७२।०५।१०	९	१७२०
ख						
११४.	खुन डाँका	नेपाल सरकार विरुद्ध विद्यानन्द राय यादवसमेत	९४७० संयुक्त	२०७१।०७।०२	९	१६७२
ग						
११५.	गोली हानी गैँडा घाइते पारेको	नेपाल सरकार विरुद्ध रामबहादुर बलसमेत	९३६१ संयुक्त	२०७१।०८।१६	३	४२०
ज						
११६.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार विरुद्ध यादवप्रसाद घिमिरे	९३३५ संयुक्त	२०७१।०९।०३	१	१४९
११७.	जबरजस्ती करणी	धनराज खड्का विरुद्ध नेपाल सरकार	९३९३ संयुक्त	२०७१।०८।१७	५	७७२
११८.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार विरुद्ध सेतु भन्ने साबुद्धिन मिया	९३९९ संयुक्त	२०७१।०७।२०	५	८२७
११९.	जबरजस्ती करणी	मानबहादुर कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	९४३१ संयुक्त	२०७१।०७।०४	७	११७५

१२०.	जबरजस्ती करणी र चोरी	नेपाल सरकार विरुद्ध बलराम दवाडी भन्ने ध्यानबहादुर खड्का	९५०६ संयुक्त	२०७१।०८।२३	१२	२१२८
१२१.	जबरजस्ती करणी, जबरजस्ती चोरी	दीपक चन्दसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४७२ संयुक्त	२०७२।०२।१८	९	१७०९
१२२.	जालसाजी	जयप्रकाश राय विरुद्ध रामदेव महला	९३३२ संयुक्त	२०७१।०९।२७	१	१२८
१२३.	जालसाजी	खैतुन तेसा विरुद्ध तेतरी मियाइनीसमेत	९३९२ पूर्ण	२०७१।१०।१५	५	७६५
१२४.	जालसाजी	सिमा दमैसमेत विरुद्ध प्रेमबहादुर दमैसमेत	९४१६ संयुक्त	२०७१।०८।२३	६	१०७३
१२५.	जिउनी जग्गामा हक कायम	मानबहादुर विश्वकर्मा विरुद्ध पदमबहादुर विश्वकर्मा	९३५३ संयुक्त	२०७१।११।०३	२	३३६
१२६.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार विरुद्ध चन्द्र नाथ	९३८६ संयुक्त	२०७१।११।१८	४	६९१
१२७.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार विरुद्ध प्रेम शाही	९४१८ संयुक्त	२०७२।०२।३२	६	१०८५
१२८.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार विरुद्ध प्रयाग राय यादवसमेत	९४२५ संयुक्त	२०७१।१२।१६	६	११३३
ठ						
१२९.	ठगी	दयाप्रसाद घिमिरे विरुद्ध नेपाल सरकार	९३२९ संयुक्त	२०७१।०९।०७	१	९९
ड						
१३०.	डाँका चोरी	बलिराम कोहार विरुद्ध नेपाल सरकार	९४३९ संयुक्त	२०६७।१२।१३	७	१२९२
द						
१३१.	दर्ता फोड गरी दर्ता गरिपाउँ	बिर्जु महतो विरुद्ध बेचन महतो	९४०९ संयुक्त	२०७१।१२।०२	५	९२३

१३२.	दर्ता बदर	तुल्सीमाया महर्जन विरुद्ध पञ्चनारायण महर्जनसमेत	९५०४ पूर्ण	२०६८।०९।०८	१२	२०४७
ध						
१३३.	धर्मलोप	रेशमान तुलाधरसमेत विरुद्ध ज्ञानेन्द्ररत्न तुलाधर	९४७४ पूर्ण	२०७२।०९।१०	१०	१७३१
न						
१३४.	नागरिकता सम्बन्धी	महावीर कामैत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३१८ पूर्ण	२०७१।०५।१२	१	१
१३५.	निर्णय दर्ता बदर दर्ता हक कायम	प्रकाश पाण्डे विरुद्ध बुद्धिमाया श्रेष्ठसमेत	९३७१ संयुक्त	२०७१।११।११	३	५४१
१३६.	निर्णय दर्ता बदर हक कायम	गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालय विरुद्ध राम मुकुन्द महर्जनसमेत	९३२३ संयुक्त	२०७१।०७।११	१	४३
१३७.	निर्णय दर्ता बदर हक कायमसमेत	भूपालदास श्रेष्ठ विरुद्ध देवेन्द्रप्रसाद श्रेष्ठ	९४२४ संयुक्त	२०७१।११।१४	६	११२९
१३८.	निर्णय बदर हक कायम	बालकृष्ण श्रेष्ठ विरुद्ध श्यामकृष्ण श्रेष्ठ	९३२४ संयुक्त	२०७१।०७।०३	१	५२
प						
१३९.	परमादेश	अधिवक्ता राजीव सिन्हा राजु विरुद्ध पशुपति क्षेत्र विकास कोष, गौशला, काठमाडौंसमेत	९३६४ संयुक्त	२०७१।०६।२२	३	४४३
१४०.	परमादेश	ध्वज धामी विरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कञ्चनपुरसमेत	९३६७ संयुक्त	२०७१।१०।१८	३	४९८
१४१.	परमादेश	शोभाचन्द्र मिश्र विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत	९३७३ संयुक्त	२०७१।११।१३	३	५५६
१४२.	परमादेश	अधिवक्ता सुनिल रञ्जन सिंह विरुद्ध नेपाल सरकार	९३८३ संयुक्त	२०७१।११।२५	४	६६२

१४३.	परमादेश	रामप्रताप खड्का विरुद्ध महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका, काठमाडौं	९४३५ संयुक्त	२०७१।१।०३	७	१२५०
१४४.	परमादेश	दिपेन्द्र कार्की विरुद्ध गोपालबहादुर रोका	९४६३ संयुक्त	२०७१।१२।२४	९	१६१८
१४५.	प्रतिषेध / उत्प्रेषण / परमादेश	लक्ष्मी इन्टरकन्टिनेन्टल प्रा.लि.समेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३७० संयुक्त	२०७१।१०।११	३	५२९
ब						
१४६.	बन्डा मुचुल्का बदर	सुसतिया धनुकाइन विरुद्ध रामलखन महतो धानुकसमेत	९३६२ संयुक्त	२०७१।०८।०७	३	४२८
१४७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विजयराज निरौला विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत	९३२६ संयुक्त	२०७०।१२।१९	१	६४
१४८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	हरिकुमार लामा विरुद्ध काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला अदालत, धुलिखेलसमेत	९३३६ संयुक्त	२०७१।०९।१७	१	१७४
१४९.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मो.अजिज खाँ विरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सर्लाहीसमेत	९३६९ संयुक्त	२०७१।१०।२२	३	५२४
१५०.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	आरती पौडेल विरुद्ध सुर्खेत जिल्ला अदालत, वीरेन्द्रनगर, सुर्खेतसमेत	९३८० पूर्ण	२०७१।०८।२५	४	६२९
१५१.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता पुष्पराज पौडेल विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	९४३८ संयुक्त	२०७१।११।२०	७	१२८५
१५२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विष्णु लामासमेत विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत	९४५१ संयुक्त	२०७२।०७।१७	८	१४३९
१५३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता पुष्पराज पौडेल विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	९४६९ संयुक्त	२०७२।०५।२३	९	१६६७

१५४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	हरिशरण सुनार विरुद्ध दाङ देउखरी जिल्ला अदालतसमेत	९४८१ संयुक्त	२०७१।१२।०२	१०	१८१०
१५५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	कुमार तामाङ विरुद्ध सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत, चौतारा, सिन्धुपाल्चोकसमेत	९४८२ संयुक्त	२०७१।१२।१३	१०	१८१६
१५६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	बलबहादुर वि.क. विरुद्ध कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल, त्रिपुरेश्वरसमेत	९५०० संयुक्त	२०७२।०७।१२	११	२००५
१५७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	श्रीमती झलककुमारी श्रेष्ठ विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत	९५०१ संयुक्त	२०७२।०८।०८	११	२०१७
१५८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रामजी गौतम विरुद्ध काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला अदालतसमेत	९५१६ संयुक्त	२०७२।१०।०६	१२	२२०९
१५९.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सरस्वती भण्डारी (पुडासैनी) विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत	९५१७ संयुक्त	२०७२।०८।२४	१२	२२१४
१६०.	बहुविवाह	नेपाल सरकार विरुद्ध कृष्णा दुलाल (सुवाल) समेत	९३४१ संयुक्त	२०७१।०१।२३	२	२२४
१६१.	बैंकिङ कसुर	नेपाल सरकार विरुद्ध दुर्गा कार्की	९४५२ संयुक्त	२०७२।०४।२०	८	१४६२
भ						
१६२.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध सुधीर श्रेष्ठ	९३६० संयुक्त	२०७१।०८।१६	३	४१४
१६३.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध वीरेन्द्रकुमार सिंहसमेत	९३६६ संयुक्त	२०७१।०९।२१	३	४५७
१६४.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध विनयकुमार गामीसमेत	९३७४ संयुक्त	२०७१।११।१०	३	५५९
१६५.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध दिलीपकुमार मल्ल ठकुरी	९४०३ संयुक्त	२०७१।०३।२३	५	८७१
१६६.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध अच्युतकृष्ण खरेलसमेत	९४१५ संयुक्त	२०७१।१०।२५	६	९८०

१६७.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध हरेकृष्ण भगत	९४३३ संयुक्त	२०७२।०३।२१	७	१२०३
१६८.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध गोकर्ण पौडेल	९४४६ पूर्ण	२०७१।०६।०५	८	१३४५
१६९.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध बद्रीनाथ श्रेष्ठ	९४४९ संयुक्त	२०७१।०८।२९	८	१४१०
१७०.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध ईश्वरप्रसाद पोखरेलसमेत	९४६१ संयुक्त	२०७२।०६।२४	९	१५५५
१७१.	भ्रष्टाचार	हरिप्रसाद दमासे विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९० संयुक्त	२०७२।०६।१८	१०	१८६१
१७२.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध भरतप्रसाद नेपालसमेत	९४९२ संयुक्त	२०७१।०५।१८	११	१८८८
१७३.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार विरुद्ध उमेशकुमार रेग्मीसमेत	९५०५ संयुक्त	२०७२।१०।१२	१२	२०५७
म						
१७४.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	गोमा पाँचकोटी विरुद्ध नेपाल सरकार	९३३३ संयुक्त	२०७१।०७।१०	१	१३३
१७५.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	लाक्पा तामाङ विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९६ संयुक्त	२०७२।०५।३०	११	१९७३
१७६.	मानव बेचबिखन, बालविवाह, जबरजस्ती करणी	लोकबहादुर कार्कीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	९३४६ संयुक्त	२०७१।१०।१९	२	२६३
१७७.	माना चामल नाता कायम	डम्बरबहादुर मल्लसमेत विरुद्ध गुमा गिरी	९४८४ संयुक्त	२०७१।०३।२४	१०	१८२५
१७८.	मोही नामसारी	विष्णुप्रसाद स्वगमिखा विरुद्ध सिताराम पक्कासमेत	९४१९ संयुक्त	२०७१।११।०१	६	१०९१
१७९.	मोही नामसारी	लक्ष्मी राउत अहिर विरुद्ध तेतरी कनुईन	९४६० संयुक्त	२०७१।०८।१९	९	१५५०

१८०.	मोही नामसारी	गोविन्दहरि अमात्य विरुद्ध शिवनारायण चौधरीसमेत	९३२५ संयुक्त	२०७१।०६।३१	१	५८
१८१.	मोही बेदखली	सन्तराम अहीर विरुद्ध गंगाराम अहीर	९३७५ संयुक्त	२०७१।०७।२१	३	५८४
१८२.	मोही लगत कट्टा	लक्ष्मीकुमारी ढकाल विरुद्ध चुण्डा सेरित सतार	९४८५ संयुक्त	२०७१।०९।१८	१०	१८३१
र						
१८३.	रोक्का राखिएको जग्गा बदर गरिपाउँ	राजेन्द्र चौडरिया विरुद्ध राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौंसमेत	९३३८ पूर्ण	२०७१।०६।२३	२	१८७
ल						
१८४.	लागु औषध	नेपाल सरकार विरुद्ध ओङ्गेन लामासमेत	९३४९ संयुक्त	२०७१।०९।०३	२	३०६
१८५.	लागु औषध खैरो हेरोइन	रामबहादुर गुरुङ विरुद्ध नेपाल सरकार	९४५३ संयुक्त	२०७२।०३।२८	८	१४७२
१८६.	लागु औषध सेतो हेरोइन	ओबुनमी माइकल ओजोर विरुद्ध नेपाल सरकार	९४०० संयुक्त	२०७१।०७।०३	५	८३८
१८७.	लिखत दर्ता बदर	ममता न्यौपाने विरुद्ध मेनका भट्टराई (तिवारी)	९४८० संयुक्त	२०७२।०२।२५	१०	१८०३
१८८.	लिखत बदर मिलापत्र बदर	दिनाई माझी विरुद्ध बेचन खडगासमेत	९३४२ संयुक्त	२०७१।०२।१९	२	२३२
१८९.	लेनदेन	गंगाप्रसाद मण्डल विरुद्ध यमुनाप्रसाद मण्डल	९३४८ संयुक्त	२०७१।१०।१२	२	३०१
१९०.	लेनदेन	भुला मुखिया विरुद्ध विन्देश्वर यादव	९३५५ संयुक्त	२०७१।१०।२७	२	३६०
१९१.	लेनदेन	दिलपकुमार साहसमेत विरुद्ध विद्याकरप्रसाद साह	९३८८ संयुक्त	२०७१।१२।१७	४	७०९
१९२.	लेनदेन	शान्तबहादुर शाही (खड्गे) विरुद्ध भाजुरत्न महर्जनसमेत	९४०८ संयुक्त	२०७१।०९।२२	५	९१४
व						
१९३.	वन पैदावार नोक्सान	नेपाल सरकार विरुद्ध लेखराज डाँगीसमेत	९३२८ संयुक्त	२०७०।१०।१२	१	८३

१९४.	विष सेवन गरी कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध नुमा बजगाई	९४६७ संयुक्त	२०७२।०५।२५	९	१६५०
स						
१९५.	सम्पत्ति शुद्धीकरण	माधवकुमार भगत विरुद्ध नेपाल सरकार	९४०६ संयुक्त	२०७२।०५।०७	५	९००
१९६.	सम्पत्ति शुद्धीकरण	दावा टासी लामा विरुद्ध नेपाल सरकार	९४९९ संयुक्त	२०७२।०९।१४	११	१९९८
१९७.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार विरुद्ध वीरबहादुर लोप्चन	९४५७ संयुक्त	२०७२।०२।०१	८	१५१२
१९८.	सेवाबाट हटाइएको	योगेन्द्र गिरी विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथसमेत	९४५८ संयुक्त	२०७२।०५।१०	८	१५२२
१९९.	स्ववासी घरजग्गा दर्ता	जगतबहादुर गुरुङ विरुद्ध मालपोत कार्यालय, लमजुङ, मुकाम वेंशीशहर लमजुङसमेत	९३८७ संयुक्त	२०७१।१२।०१	४	७०१
ह						
२००.	हक कायम दर्ता बदर	प्रकाशरवी प्रधानसमेत विरुद्ध सुनमाया श्रेष्ठसमेत	९५०७ संयुक्त	२०७१।०६।२६	१२	२१३७
२०१.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार विरुद्ध सोनुकुमार सिंहसमेत	९४२० संयुक्त	२०७१।१२।०४	६	१०९८

निर्णयकर्ताको आधारमा निर्णयहरूको सूची (वरियताक्रम अनुसार)

क्र. सं.	पक्ष / विपक्ष	नि.नं. इजलास	विषय	फैसला मिति	अंक	पृष्ठ
१.	माननीय न्यायाधीश श्री बलराम के.सी. माननीय न्यायाधीश श्री मोहनप्रकाश सिटौला माननीय न्यायाधीश डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९५०४ पूर्ण	दर्ता बदर	२०६८/०१/०८	१२	२०४७
२.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४४६ पूर्ण	भ्रष्टाचार	२०७१/०६/०५	८	१३४५
३.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४४७ पूर्ण	अंश चलन	२०७१/०५/०५	८	१३९४
४.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय	९४११ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१/१२/१२	६	९३५
५.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली	९४१२ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१/०७/२१	६	९४२
६.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४१३ पूर्ण	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१/०६/३०	६	९६२
७.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४७४ पूर्ण	धर्मलोप	२०७२/०१/१०	१०	१७३१
८.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा. माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३१८ पूर्ण	नागरिकता सम्बन्धी	२०७१/०५/१२	१	१
९.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३३८ पूर्ण	रोक्का राखिएको जग्गा बदर गरिपाउँ	२०७१/०६/२३	२	१८७

१०.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३९१ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ०२।२९	५	७५९
११.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४२६ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ०२।२९	७	११४५
१२.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	९३१९ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७०। १०।२०	१	१०
१३.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	९३२० विशेष	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	२०७०। ०८।२०	१	१७
१४.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९३२१ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। ०७।१३	१	२९
१५.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३२२ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। ०५।१२	१	३६
१६.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश सुशीला कार्की	९३३९ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। ०२।२२	२	१९७
१७.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	९३५७ विशेष	उत्प्रेषण	२०७१। ०५।०५	३	३७३
१८.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९३५८ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। १०।२२	३	३८४
१९.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	९३७६ विशेष	उत्प्रेषण	२०७१। ०२।०१	४	५८९
२०.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३७७ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। ०५।१२	४	५९८

२१.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३७८ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ०५।१२	४	६०९
२२.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३७९ विशेष	उत्प्रेषण	२०७१ ०७।२०	४	६१९
२३.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३८० पूर्ण	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१ ०८।२५	४	६२९
२४.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४२७ पूर्ण	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ०६।०२	७	११५२
२५.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४५९ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०१।०३	९	१५३९
२६.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४७५ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १०।२२	१०	१७५०
२७.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४७६ विशेष	उत्प्रेषण	२०७१ ११।२८	१०	१७६२
२८.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४७७ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ११।२८	१०	१७७२
२९.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४७८ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १२।१२	१०	१७८१
३०.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४९१ विशेष	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०२।०७	११	१८७७
३१.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४४८ पूर्ण	उत्प्रेषण	२०७२। ०२।२८	८	१४०४

३२.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३५९ पूर्ण	अंश चलन	२०७१ १०५१५	३	४०४
३३.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३९२ पूर्ण	जालसाजी	२०७१ १०११५	५	७६५
३४.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४१४ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ०५१२४	६	९७०
३५.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४९२ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१ ०५११८	११	१८८८
३६.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४१५ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१ १०१२५	६	९८०
३७.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल	९३२३ संयुक्त	निर्णय दर्ता बदर हक कायम	२०७१ ०७१११	१	४३
३८.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३२४ संयुक्त	निर्णय बदर हक कायम	२०७१ ०७१०३	१	५२
३९.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३२५ संयुक्त	मोही नामसारी	२०७१ ०६१३१	१	५८
४०.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३४० संयुक्त	कारबाही गरी क्षतिपूर्ति समेत दिलाई पाउँ	२०७१ ०८११५	२	२१९
४१.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३६० संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१ ०८११६	३	४१४
४२.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३६१ संयुक्त	गोली हानी गैंडा घाइते पारेको	२०७१ ०८११६	३	४२०
४३.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३६२ संयुक्त	बन्डा मुचुल्का बदर	२०७१ ०८१०७	३	४२८

४४.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३६३ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ०८।२२	३	४३८
४५.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३८१ संयुक्त	अपहरण	२०७१ १०।०५	४	६४३
४६.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९३९३ संयुक्त	जबरजस्ती करणी	२०७१ ०८।१७	५	७७२
४७.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९३९४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१ ०८।२१	५	७७९
४८.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३९५ संयुक्त	अंश नामसारी	२०७१ ०७।२६	५	७८५
४९.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३९६ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१ ०९।२२	५	७९५
५०.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३९७ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १०।२०	५	८०२
५१.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३९८ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१ १०।२६	५	८१३
५२.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ	९४२८ संयुक्त	करारको यथावत परिपाल ना गरिपाउँ	२०७२। ०२।१७	७	११६३
५३.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४२९ संयुक्त	उत्प्रेषण / निषेधाज्ञा	२०७१ १०।२५	७	११६६
५४.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४३० संयुक्त	आयकर	२०७१ ०९।२१	७	११७२
५५.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४४९ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१ ०८।२९	८	१४१०
५६.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४५० संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७२। ०२।०५	८	१४२९
५७.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४६० संयुक्त	मोही नामसारी	२०७१ ०८।१९	९	१५५०
५८.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४७९ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १२।२९	१०	१७९३

५९.	स. प्रधानन्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४८० संयुक्त	लिखत दर्ता बदर	२०७२। ०२।२५	१०	१८०३
६०.	सम्माननीय प्रधानन्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	९४५१ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२। ०७।१७	८	१४३९
६१.	सम्माननीय प्रधानन्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४५२ संयुक्त	बैंकिङ कसुर	२०७२। ०४।२०	८	१४६२
६२.	सम्माननीय प्रधानन्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९५०५ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७२। १०।१२	१२	२०५७
६३.	सम्माननीय प्रधानन्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४९३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२। ०८।२२	११	१९४८
६४.	सम्माननीय प्रधानन्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४९४ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०५।२७	११	१९५४
६५.	स. का.मु.प्रधानन्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४६१ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७२। ०६।२४	९	१५५५
६६.	स. का.मु.प्रधानन्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४८१ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१। १२।०२	१०	१८१०
६७.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ	९३४१ संयुक्त	बहुविवाह	२०७१। ०१।२३	२	२२४
६८.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३८२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। १०।२६	४	६५२
६९.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	९३२६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०। १२।१९	१	६४
७०.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४१६ संयुक्त	जालसाजी	२०७१। ०८।२३	६	१०७३
७१.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४१७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१। ०६।०५	६	१०७९
७२.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४८२ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१। १२।१३	१०	१८१६

७३.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४८३ संयुक्त	अदालतको मानहानि	२०७१। १२।१२	१०	१८२१
७४.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४८४ संयुक्त	माना चामल नाता कायम	२०७१। ०३।२४	१०	१८२५
७५.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९५०६ संयुक्त	जबरजस्ती करणी र चोरी	२०७१। ०८।२३	१२	२१२८
७६.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९५०७ संयुक्त	हक कायम दर्ता बदर	२०७१। ०६।२६	१२	२१३७
७७.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३४२ संयुक्त	लिखत बदर मिलापत्र बदर	२०७१। ०२।१९	२	२३२
७८.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३४३	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। ०७।१०	२	२४०
७९.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	९३६४ संयुक्त	परमादेश	२०७१। ०६।२२	३	४४३
८०.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३६५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१। ०५।०६	३	४५०
८१.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३९९ संयुक्त	जबरजस्ती करणी	२०७१। ०७।२०	५	८२७
८२.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४०० संयुक्त	लागु औषध सेतो हेरोइन	२०७१। ०७।०३	५	८३८
८३.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४०१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१। १०।१८	५	८४६
८४.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४०२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१। ०३।०३	५	८५६
८५.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४०३ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१। ०३।२३	५	८७१
८६.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४३१ संयुक्त	जबरजस्ती करणी	२०७१। ०७।०४	७	११७५

८७.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४६२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १२।१६	९	१६१३
८८.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४९५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७१ ०९।२७	११	१९६७
८९.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९३८३ संयुक्त	परमादेश	२०७१ ११।२५	४	६६२
९०.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४१८ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०७२। ०२।३२	६	१०८५
९१.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४५३ संयुक्त	लागु औषध खैरो हेरोइन	२०७२। ०३।२८	८	१४७२
९२.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३२७ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१। १०।१२	१	७५
९३.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३४४ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। १२।०३	२	२४९
९४.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३४५ संयुक्त	अंश चलन	२०७१। ०८।२३	२	२५४
९५.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९३६६ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१। ०९।२१	३	४५७
९६.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४०४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२। ०३।२३	५	८८२
९७.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४३२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७२। ०४।२४	७	११८२
९८.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४३३ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७२। ०३।२१	७	१२०३
९९.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४३४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान जबरजस्ती चोरी	२०७२। ०३।२३	७	१२४२
१००.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४९६ संयुक्त	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	२०७२। ०५।३०	११	१९७३

१०१.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४८५ संयुक्त	मोही लगत कट्टा	२०७१। ०९।१८	१०	१८३१
१०२.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली	९५०८ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०९।०२	१२	२१४५
१०३.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली	९५०९ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२। ०५।०३	१२	२१५८
१०४.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९५१० संयुक्त	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	२०७२। ०९।२१	१२	२१६२
१०५.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९५११ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०३।१३	१२	२१७८
१०६.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३८४ संयुक्त	करारीय दायित्वबाट मुक्त गरी क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ	२०७१। ०८।२२	४	६६९
१०७.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४१९ संयुक्त	मोही नामसारी	२०७१। ११।०१	६	१०९१
१०८.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली	९४५४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१। १०।२६	८	१४७९
१०९.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली	९४६३ संयुक्त	परमादेश	२०७१। १२।२४	९	१६१८
११०.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४६४ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। १२।१६	९	१६२४
१११.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४६५ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। ११।०६	९	१६३३
११२.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४६६ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०३।२३	९	१६४४
११३.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय	९३२८ संयुक्त	वन पैदावार नोक्सान	२०७०। १०।१२	१	८३
११४.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३२९ संयुक्त	ठगी	२०७१। ०९।०७	१	९९

११५.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३४६ संयुक्त	मानव बेचबिखन, बालविवाह, जबरजस्ती करण	२०७१। १०।१९	२	२६३
११६.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३६७ संयुक्त	परमादेश	२०७१। १०।१८	३	४९८
११७.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३६८ संयुक्त	करारबमोजि म गरिपाउँ	२०७१। ०७।२५	३	५१०
११८.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली	९४०५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१। १०।२६	५	८९०
११९.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली	९४३५ संयुक्त	परमादेश	२०७१। ११।०३	७	१२५०
१२०.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४३६ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०२।१७	७	१२५७
१२१.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४३७ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७२। ०१।०२	७	१२६५
१२२.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४९७ संयुक्त	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	२०७१। १०।२७	११	१९८१
१२३.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४९८ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०४।२६	११	१९८९
१२४.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४८६ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०४।१७	१०	१८३८
१२५.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४८७ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०३।०३	१०	१८४३
१२६.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९५१२ संयुक्त	अंश दपोट	२०७२। ०७।२०	१२	२१८४
१२७.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९५१३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२। १०।०५	१२	२१८९
१२८.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९५१४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२। ०९।१३	१२	२१९५
१२९.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९५१५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२। ०९।१३	१२	२२०२

१३०.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९५१६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२। १०।०६	१२	२२०९
१३१.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३८५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१। १०।२८	४	६७४
१३२.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३८६ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०७१। ११।१८	४	६९१
१३३.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३८७ संयुक्त	स्ववासी घरजग्गा दर्ता	२०७१। १२।०१	४	७०१
१३४.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३८८ संयुक्त	लेनदेन	२०७१। १२।१७	४	७०९
१३५.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४२० संयुक्त	हातहतियार खरखजाना	२०७१। १२।०४	६	१०९८
१३६.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४५५ संयुक्त	अवैध रक्तचन्दन ओसारपसा र	२०७१। ०९।१६	८	१४८८
१३७.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४६७ संयुक्त	विष सेवन गरी कर्तव्य ज्यान	२०७२। ०५।२५	९	१६५०
१३८.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४६८ संयुक्त	अंश चलन	२०७२। ०५।३०	९	१६५७
१३९.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४६९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२। ०५।२३	९	१६६७
१४०.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४७० संयुक्त	खुन डाँका	२०७१। ०७।०२	९	१६७२
१४१.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३३० संयुक्त	अंश	२०७१। १०।२०	१	११२
१४२.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३३१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१। ०९।११	१	१२१
१४३.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३३२ संयुक्त	जालसाजी	२०७१। ०९।२७	१	१२८
१४४.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९३४७ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। ०९।२१	२	२९३

१४५.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३४८ संयुक्त	लेनदेन	२०७१ १०।१२	२	३०१
१४६.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३६९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७१ १०।२२	३	५२४
१४७.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३७० संयुक्त	प्रतिषेध / उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १०।११	३	५२९
१४८.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४०६ संयुक्त	सम्पत्ति शुद्धीकर ण	२०७२। ०५।०७	५	९००
१४९.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४०७ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १०।२२	५	९१०
१५०.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४०८ संयुक्त	लेनदेन	२०७१ ०९।२२	५	९१४
१५१.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४३८ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीक रण	२०७१ ११।२०	७	१२८५
१५२.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४३९ संयुक्त	डाँका चोरी	२०६७। १२।१३	७	१२९२
१५३.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४४० संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२। ०२।१०	७	१३००
१५४.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४९९ संयुक्त	सम्पत्ति शुद्धीकरण	२०७२। ०९।१४	११	१९९८
१५५.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९५०० संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२। ०७।१२	११	२००५
१५६.	माननीय न्यायाधीश श्री बैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९५०१ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२। ०८।०८	११	२०१७
१५७.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४८८ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२। ०५।०३	१०	१८४८
१५८.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३८९ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१। ०६।२७	४	७१८

१५९.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३९० संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध / अधिकारपृच्छा	२०७१ ०६।०८	४	७३३
१६०.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४२१ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १२।१०	६	११०६
१६१.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४२२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १२।१०	६	१११२
१६२.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४५६ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १२।१९	८	१५०७
१६३.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३३३ संयुक्त	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	२०७१ ०७।१०	१	१३३
१६४.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९३४९ संयुक्त	लागु औषध	२०७१ ०९।०३	२	३०६
१६५.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९३५० संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ०७।१८	२	३१४
१६६.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३५१ संयुक्त	अंश चलन	२०७१ ०७।०५	२	३२१
१६७.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३७१ संयुक्त	निर्णय दर्ता बदर दर्ता हक कायम	२०७१ ११।११	३	५४१
१६८.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी	९४४१ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ १०।१८	७	१३०७
१६९.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४४२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१ १०।२२	७	१३१३
१७०.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४४३ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१ १०।१४	७	१३२२
१७१.	माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९५०२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ११।०३	११	२०२३

१७२.	माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४८९ संयुक्त	अंश नामसारी	२०७२। ०३।२३	१०	१८५४
१७३.	माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४७९ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७२। ०५।०३	९	१६९२
१७४.	माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४७२ संयुक्त	जबरजस्ती करणी, जबरजस्ती चोरी	२०७२। ०२।१८	९	१७०९
१७५.	माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय	९४०९ संयुक्त	दर्ता फोड गरी दर्ता गरिपाउँ	२०७१। १२।०२	५	९२३
१७६.	माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९४५७ संयुक्त	सवारी ज्यान	२०७२। ०२।०९	८	१५१२
१७७.	माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३३४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१। ०८।२४	१	१४०
१७८.	माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३५२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१। ०८।२४	२	३२६
१७९.	माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३५३ संयुक्त	जिउनी जग्गामा हक कायम	२०७१। ११।०३	२	३३६
१८०.	माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३७२ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१। १२।१२	३	५४७
१८१.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३३५ संयुक्त	जबरज स्ती करणी	२०७१। ०९।०३	१	१४९
१८२.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३३६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीक रण	२०७१। ०९।१७	१	१७४
१८३.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९३५४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१। ११।२५	२	३४२
१८४.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ	९३५५ संयुक्त	लेनदेन	२०७१। १०।२७	२	३६०

१८५.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३७३ संयुक्त	परमादेश	२०७१ १११३	३	५५६
१८६.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३७४ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७१ १११०	३	५५९
१८७.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९३७५ संयुक्त	मोही बेदखली	२०७१ ०७१२१	३	५८४
१८८.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४१० संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१ १११३	५	९२८
१८९.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४२३ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ११०८	६	११२०
१९०.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९४२४ संयुक्त	निर्णय दर्ता बदर हक कायमसमे त	२०७१ १११४	६	११२९
१९१.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४४४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१ १२१०८	७	१३३५
१९२.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९४४५ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७१ ११०८	७	१३४०
१९३.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४९० संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०७२ ०६१९८	१०	१८६१
१९४.	माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र	९५१७ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७२ ०८१२४	१२	२२१४
१९५.	माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९५१८ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७२ ०९११२	१२	२२२५
१९६.	माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४७३ संयुक्त	क्षतिपूर्ति रकम दिलाई भराई पाउँ	२०७२ ०५११०	९	१७२०
१९७.	माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४२५ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०७१ १२११६	६	११३३
१९८.	माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा.	९४५८ संयुक्त	सेवाबाट हटाइएको	२०७२ ०५११०	८	१५२२

१९९.	माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३३७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७१। १०।२७	१	१८२
२००.	माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९३५६ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७१। १२।२०	२	३६६
२०१.	माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल	९५०३ संयुक्त	उत्प्रेषण / परमादेश	२०७२। ०९।२३	११	२०४१

सर्वोच्च अदालत बुलेटिन २०७२ मा प्रकाशित
निर्णयहरूको सूची

वैशाख पहिलो			
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	पृष्ठ
पूर्ण इजलास			१-२
१.	निर्णय दर्ता बदर	मु.स. गर्ने आशामाया महर्जनसमेत वि. रामचन्द्र लाल श्रेष्ठ	
विशेष इजलास			२-६
२.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता लालबहादुर बस्नेत वि. नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
३.	उत्प्रेषण	विशाल दुरासमेत वि. पञ्जिकाधिकारीको कार्यालय, सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयसमेत	
४.	उत्प्रेषण/ परमादेश	अधिवक्ता अच्युतप्रसाद खरेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
संयुक्त इजलास			६-८
५.	प्रतिषेध/ परमादेश	गैसवानी खातुनसमेत वि. मालपोत कार्यालय, पर्सा, वीरगञ्जसमेत	
६.	घर भत्काई खिचोला मेटाई चलन चलाई पाउँ	गायत्रीदेवी कुर्मी वि. रंगीलाल धोवी	
७.	कर्तव्य ज्यान	बुद्धिबहादुर दमाई वि. नेपाल सरकार	

इजलास नं. १		१-२१
८.	लेनदेन	रामदरेश यादव वि. सुशील दास तत्मा
९.	निषेधाज्ञा/ परमादेश	श्यामकुमार साहु वि. डिल्लीबहादुर खत्रीसमेत
१०.	उत्प्रेषण/ परमादेश	रामआधार मिश्र वि. सुरेन्द्र मिश्र ब्राह्मणसमेत
११.	परमादेश	अधिवक्ता राजीव सिन्हा राजु वि. पशुपतिक्षेत्र विकास कोष, गौशाला, काठमाडौंसमेत
१२.	रोक्का रुखहरू काटी लुटपीट गरेको	गङ्गाप्रसाद दास कथवनिया वि. पवित्रीदेवीसमेत
१३.	उत्प्रेषण/ परमादेश	पटनामाया तामाङ वि. पञ्चमाया तामाङ
१४.	छुट जग्गा दर्ता नामसारी	प्रमुख मालपोत अधिकृत श्री हरि बखती वि. सावित्री राणा
१५.	निषेधाज्ञा	ध्रुवकुमार साह वि. ओमप्रकाश साह तेलीसमेत
१६.	परमादेश	राजदेवी प्राथमिक विद्यालय व्यवस्थापन समितिसमेत वि. राजेन्द्रप्रसाद साह
१७.	उत्प्रेषण/ परमादेश	महादेवप्रसाद चौरसियासमेत वि. ललन ठाकुर लोहार
१८.	निषेधाज्ञा	सीता कार्की वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मकवानपुर हेटौँडा
१९.	उत्प्रेषण/ परमादेश	नरेन्द्रराज श्रेष्ठ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

२०.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. डुकछिरिड शेर्मा
२१.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. कृष्णबहादुर तामाङसमेत
२२.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. महेश खड्का
इजलास नं. २		२१-२५
२३.	उत्प्रेषण/प रमादेश	राजेश धिताल वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं
२४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भुपाल लिम्बू
२५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. खेसकुमारी गुरूड
२६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. पुतली गोले
इजलास नं. ३		२५-२८
२७.	अंश दपोट	बासु नारायण प्रधान वि. शम्भुनारायण प्रधान
२८.	अंश दर्ता	ललिताकुमारी वि. कुशेश्वर मघरैतसमेत
२९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सेना लामा शेर्पासमेत
३०.	फैसला बदर	मैनुद्धिनमियाँको मु.स. गर्ने सहिदा विवि मुस्लिम वि. अलिमुद्धिनको मु.स. गर्ने रेयाजुद्धिन मियाँ
इजलास नं. ४		२८-३१
३१.	कर्तव्य ज्यान	सुमन पुतुवार वि. नेपाल सरकार
३२.	कर्तव्य ज्यान	सुभाष राय वि. नेपाल सरकार
३३.	आयकर	तूला करदाता कार्यालय, ललितपुर वि. मोरङ अटो वर्क्स, विराटनगर

इजलास नं. ५		३१-३७
३४.	निषेधाज्ञा	भाइकृष्ण श्रेष्ठ वि. अधिकारसम्पन्न सभ्यता एकीकृत विकास समिति, गुहेश्वरी फाँट, काठमाडौंसमेत
३५.	उत्प्रेषण/प रमादेश	कोमल कार्की वि. ऊर्जा मन्त्रालयसमेत
३६.	उत्प्रेषण/ परमादेश	चन्द्रकान्त पौडेल वि. विद्यावती बज्राचार्यसमेत
३७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	चन्द्रशेखर सिंह वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कलैया बारासमेत
३८.	अंश चलन	दुर्गादेवी साह तेली वि. तपेश्वर साह
३९.	हातहतियार खरखजाना	पद्मराज भट्ट वि. नेपाल सरकार
४०.	राजीनामा लिखत बदर गरी हक कायम चलन	रासिन्द्रप्रसाद कौडगीया यादव वि. चन्द्रेश्वर कौडगीया यादव
४१.	उत्प्रेषण	लालपरी देवी वि. रामकृपाल साहसमेत
इजलास नं. ६		३७-३८
४२.	नामसारी निर्णय लिखत बदर	कुमार श्रेष्ठसमेत वि. मु.स. गर्ने कृष्णकुमार श्रेष्ठसमेत
४३.	जालसाज	सावित्री राई वि. लालबहादुर बस्नेत

इजलास नं. ७		३८
४४.	लेनदेन	भुला मुखिया वि. विन्देश्वर यादव
इजलास नं. ८		३८-४१
४५.	घर बहाल दिलाई घरजग्गा खाली गराई चलन	देवनन्द राय यादव वि. धर्मेन्द्र साह भन्ने कौशल किशोरप्रसाद गुप्ता
४६.	घर बहाल दिलाई घरजग्गा खाली गराई चलन	देवनन्दन राय यादव वि. अनिताकुमारी साह
४७.	उत्प्रेषण	पदमबहादुर कटुवाल वि. स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग सस्पेन्सन ब्रिज डिभिजन, श्रीमहल पुलचोकसमेत
एकल इजलास		४१-४२
४८.	परमादेश	रामदयाल यादव वि. मनोजकुमार राउतसमेत
४९.	उत्प्रेषण	राजु गुरुङ वि. बीरबहादुर गुरुङसमेत
रीत/बेरीत आदेश		४२-४४
५०.	ज्यान मार्ने उद्योग	रामलोचनप्रसाद साह वि. नेपाल सरकार
५१.	मानव अपहरण तथा शरीर बन्धक	हेमकर्ण पौडेल वि. नेपाल सरकार

५२.	मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार	जुनाकुमारी डाँगीसमेत वि. नेपाल सरकार
५३.	उत्प्रेषण/प रमादेश	डा. रमिला देवकोटा वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
५४.	वन्यजन्तु को अवैध आखेटो पहार	माया लामा लोप्चन वि. नेपाल सरकार
५५.	कर्तव्य ज्यान	राहुल भन्ने रवि भट्टराईसमेत वि. नेपाल सरकार
५६.	ठगी	सितल प्रताप सिंह वि. नेपाल सरकार
५७.	अंश चलन	अनुगराज शर्मा वि. प्रदीपराज पाण्डे
५८.	बैङ्किङ् कसुर	प्रविण पाण्डे वि. नेपाल सरकार
५९.	उत्प्रेषण/प रमादेश	अधिकारप्राप्त वीरेन्द्रकुमार संघई वि. काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत
वेशाख दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
पूर्ण इजलास		१-३
१.	रोक्का राखिएको जग्गा बदर गरिपाउँ	राजेन्द्र चौडरिया वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क, हनुमाननगर, सप्तरीसमेत
२.	मोही लगत कट्टा	गोविन्दलाल राजवंशीको मु.स. गर्ने गोपालप्रसाद राजवंशी वि. अनिर राजवंशी

विशेष इजलास		३-८
३.	उत्प्रेषण/ परमादेश	सुरेन्द्रकुमार महतोसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
४.	उत्प्रेषण/ परमादेश	अधिवक्ता मीना खड्का बरनेतसमेत वि. नेपाल नोटरी पब्लिक परिषद्, कुपन्डोल, ललितपुरसमेत
संयुक्त इजलास		८-११
५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	बसन्ता मल्ल रौनियार वि. महानगरीय प्रहरी वृत्त, कालिमाटी, काठमाडौंसमेत
६.	उत्प्रेषण/ परमादेश	नवराज न्यौपाने वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
७.	कर्तव्य ज्यान	कालुराम चौधरी वि. नेपाल सरकार
८.	सवारी ज्यान	योगेन्द्र थापा वि. नेपाल सरकार
९.	क्षतिपूर्ति समेत दिलाइ पाउँ	भोजबहादुर ढकाल वि. मेइसयु कम्पनी प्रा.लि. समेत
१०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सवजान कवारीसमेत
इजलास नं. १		११-२६
११.	उत्प्रेषण/ परमादेश	लक्ष्मी आचार्य वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टङ्गाल काठमाडौंसमेत
१२.	निषेधाज्ञा	नन्दलाल खंग वि. स्व. भनु खंगको छोरा चौधरी खंगसमेत
१३.	यातना क्षतिपूर्ति	होमबहादुर बगाले वि. खड्गसिंह गुरुङसमेत

१४.	परमादेश	होमबहादुर बगाले वि. गृह मन्त्रालयसमेत
१५.	उत्प्रेषण/ परमादेश	होमबहादुर बगाले वि. गृह मन्त्रालयसमेत
१६.	उत्प्रेषण/ परमादेश	कपिलप्रसाद अधिकारीसमेत वि. वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयसमेत
१७.	उत्प्रेषण/ परमादेश	गणेशप्रसाद खनाल वि. केशवराज शर्मा न्यौपानेसमेत
१८.	हक कायम	राजेश्वर निरौला वि. राममणि चालिसेसमेत
१९.	निषेधाज्ञा	राजकपुर साह कानुसमेत वि. जगतप्रसाद साह कानुसमेत
२०.	टिप्पणी आदेश दर्ता बदर दर्ता	गरनाथ दास तत्मा वि. ओकिल मियाँ अन्सारीसमेत
२१.	लागु औषध चरेस	नेपाल सरकार वि. नवीन लामा
२२.	लेनदेन	मीनाकुमारी गुरुङ वि. खरसुवा गुरुङ
२३.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. दिलीपकुमार मल्ल ठकुरी
२४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. निरु रावलसमेत
२५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. राजकुमार केवट
२६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लम्बु कोरीसमेत

इजलास नं. २		२६-२८
२७.	अंश चलन	सुरजमल सुराना वि. दिपचन सुरानासमेत
२८.	हक कायम गरी जग्गा नामसारी दर्ता	सुरजमल सुराना वि. दिपचन सुराना
२९.	धितोपत्र रोक्का जग्गा फुकुवा दर्ता बदर दर्ता	गङ्गाप्रसाद तिवारी वि. रामुदेवी यादव
३०.	लिखत दर्ता बदर दर्ता	गङ्गाप्रसाद तिवारी वि. रामुदेवी यादव
इजलास नं. ३		२९-३१
३१.	उत्प्रेषण/परमादेश	नम्रता आचार्य बराल वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सर्लाही मलङ्गवासमेत
३२.	परमादेश	दिवाकर गोल्छा वि. हिमालयन बैङ्क लिमिटेडसमेत
३३.	कर्तव्य ज्यान	रेखा थापा वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		३१-३९
३४.	उत्प्रेषण/परमादेश	चिरञ्जीवि खरेल वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल काठमाडौंसमेत
३५.	जीउ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. पप्पुदेव यादव भन्ने पप्पुदेव भूमिहारसमेत
३६.	उत्प्रेषण/परमादेश	कपिल महर्जन वि. सरस्वती उ.मा.वि. ललितपुरसमेत

३७.	उत्प्रेषण/परमादेश	निलरत्न तुलाधर वि. मालपोत कार्यालयसमेत
३८.	अंश चलन नाता कायम	टेकबहादुर सार्कीसमेत वि. भक्तबहादुर सार्कीसमेत
३९.	घरमा आगो लगाएको	नेपाल सरकार वि. पूर्णबहादुर सार्की
४०.	डाँका	नेपाल सरकार वि. शम्भु भन्ने सविन राईसमेत
४१.	बैङ्क ठगी	रमेशप्रसाद घिमिरे वि. नेपाल सरकार
४२.	उत्प्रेषण/परमादेश	राजिव शेखर शाहसमेत वि. गृह मन्त्रालयसमेत
४३.	लेनदेन	गङ्गाप्रसाद मण्डल वि. यमुनाप्रसाद मण्डल
इजलास नं. ५		३९-४५
४४.	जबर्जस्ती करणी	पाल सरकार वि. हरि भुषाल
४५.	कर्तव्य ज्यान	मिछियादेवी चौधरी वि. नेपाल सरकार
४६.	दर्ता हक कायम	सुमनरत्न तुलाधर वि. मु.स. गर्ने कमलहिरा ताम्राकारसमेत
४७.	गाली बेइज्जती	डिल्लीबहादुर बस्नेत वि. बीरबहादुर वली
४८.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार वि. गणेश बम मल्ल
४९.	कर्तव्य ज्यान	आनन्द स्याङ्तान वि. नेपाल सरकार
५०.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. योगेन्द्र भन्ने जोगेन्द्र मरिक यादवसमेत

५१.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. देवराज भन्ने अनिलकुमार यादवसमेत
५२.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. गङ्गाराम यादवसमेत
५३.	मानव बेचबिखन	नेपाल सरकार वि. बन्टी भन्ने मीना दनुवार
इजलास नं. ६		४५-४८
५४.	उत्प्रेषण/ परमादेश	अर्जुनदत्त जोशीसमेत वि. प्र.जि.अ. को अध्यक्षतामा गठित मुआब्जा रकम निर्धारण समिति, महेन्द्रनगर, कञ्चनपुरसमेत
५५.	जिउनी जग्गामा हक कायम	मानबहादुर विश्वकर्मा वि. पदमबहादुर विश्वकर्मा
५६.	बैङ्किङ कसुर	हरिप्रसाद शर्मा आचार्यसमेत वि. नेपाल सरकार
५७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. राजकुमार सहनीसमेत
इजलास नं. ७		४८-५०
५८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. श्रीमती ममता धमलासमेत
५९.	चलन चलाई पाउँ	बेलमता तमौली वि. रानी मोची
६०.	उत्प्रेषण/ परमादेश	शुक्रबदुर थिङ (तामाङ) वि. महानगरीय प्रहरी अपराध महाशाखा परिसर, हनुमानढोका, काठमाडौंसमेत
६१.	परमादेश	जिल्ला सिरहा गाविसको कार्यालय, सुखीपुरसमेत वि. भागवत यादव

इजलास नं. ८		५०-५१
६२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. महेन्द्र गिरी
६३.	कर्तव्य ज्यान	वसन्तकुमार गुरौ (थारू) वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		५१-५२
६४.	परमादेश	गजेन्द्रबहादुर थापा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
६५.	उत्प्रेषण/ परमादेश	भरतबहादुर के.सी. वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर, काठमाडौंसमेत
६६.	उत्प्रेषण	मोर्चा शाही वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
६७.	उत्प्रेषण	अशोकविक्रम शाह वि. पवनकुमार क्यालसमेत
जेठ पहिलो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
पूर्ण इजलास		१-२
१.	रोक्का राखिएको जग्गा बदर गरिपाउँ	राजेन्द्र चौडरिया वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क, हनुमाननगर, सप्तरीसमेत
विशेष इजलास		३
२.	उत्प्रेषण/ परमादेश	शरदराज विष्टसमेत वि. सचिव, सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत
संयुक्त इजलास		३-६
३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	कुइसा गुरुङसमेत वि. महानगरीय प्रहरी वृत्त स्वयम्भू, काठमाडौंसमेत
४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता रामकृष्ण भण्डारी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत

५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता अन्जनीकुमार पोखरेल वि. गृह मन्त्रालय, सिंहदरबार काठमाडौंसमेत
६.	अंश नामसारी	जोगेन्द्र अहिरसमेत वि. रवडी अहिरनीसमेत
७.	बन्डा मुचुल्का बदर	सुरसतिया धनुकाईन वि. रामलखन महतो धानुकसमेत
इजलास नं. १		६-१८
८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	बृजमोहन सोनी वि. त्रिभुवन विमानस्थल भन्सार कार्यालय, गौचर, काठमाडौंसमेत
९.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मुहम्मद सिराजुदिन लेन काजी रजाक वि. त्रिभुवन विमानस्थल भन्सार कार्यालय, गौचर, काठमाडौंसमेत
१०.	निषेधाज्ञा	कृष्णहरि भट्टराई वि. रामेश्वर पुरी
११.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार वि. डेभिटाराज गुरुङ
१२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लक्ष्मण भट्टसमेत
१३.	अबन्डा जग्गा बन्डा गरिपाउँ	ललितकुमार थापा वि. दिलबहादुर थापा
१४.	निर्णय दर्ता बदर हक कायम	भच्छन थारु वि. भिउप्रसाद थारु
१५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मुकदर काँदु भन्ने सुरेश काँदुसमेत

१६.	डाँका	नेपाल सरकार वि. नवराज रायमाझीसमेत
१७.	डाँका	नेपाल सरकार वि. मदन भन्ने मेघनाथ सापकोटासमेत
१८.	लागुऔषध सेतो हेरोइन	OBUNNEL MICHAEL OZOR नेपाल सरकार वि. ओवुनमी माइकल ओजर वि. नेपाल सरकार
१९.	बैङ्किङ कसुर	नेपाल सरकार वि. रामेश्वर चौलागाई
२०.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. शोभितबहादुर बरनेतसमेत
२१.	उत्प्रेषण	निजामुद्दिन वली खाँ वि. श्री सहकारी वित्तीय विकास संस्था लि. प्रधान कार्यालय, नेपालगन्जसमेत
२२.	उत्प्रेषण/ परमादेश	जाकरा सरूर वि. चक्रबहादुर रोका क्षेत्रीसमेत
२३.	उत्प्रेषण/ परमादेश	सरिता खड्कासमेत वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत
२४.	उत्प्रेषण	केशव दुवाडी वि. श्रम कार्यालय, बागमती अञ्चल, टेकु काठमाडौंसमेत
२५.	बेलगती मोही कट्टा गरी लगती मोही जग्गाधनी स्त्रेस्ता पुर्जा कायम गरिपाउँ	बृक्षदास तत्मा वि. हिरा ठाकुर हजामको मु.स. गर्ने नगेसर ठाकुर

इजलास नं. २		१८-२०
२६.	उत्प्रेषण/ परमादेश	बालकृष्ण पौडेल वि. सुर्खेत जिल्ला अदालत, सुर्खेतसमेत
२७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. प्रकाश चन्दसमेत
२८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. घनश्याम घर्तीमगर
२९.	अंश दर्ता	रामानन्द गुप्ता वि. रामबाबुप्रसाद साह कानू
इजलास नं. ३		२०-२३
३०.	अंश	मोहम्मदउमर जोलाहसमेत वि. झिगुर जोलाहसमेत
३१.	अंश दपोट	धनकला थापा वि. नरीभान थापा
३२.	अंश चलन	गीता तुम्बापो वि. शर्मिला राई तुम्बापो
३३.	परमादेश	धोजे भन्ने ध्वज धामी वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कञ्चनपुरसमेत
३४.	उत्प्रेषण/ परमादेश	देवेन्द्र महतो वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाही मलङ्गवासमेत
इजलास नं. ४		२३-२६
३५.	अंश दपोट	सुदीराम थारू वि. बेझुराम थारूसमेत
३६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मो. अजिज खाँ वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सर्लाहीसमेत
३७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	प्रमीला काफ्ले बास्कोटा वि. जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय, मकवानपुर, हेटौंडासमेत
३८.	नामसारी निर्णय दर्ता बदर दर्ता	कारीदेवी यादवसमेत वि. पाण्डवप्रसाद यादवसमेत

३९.	कर्तव्य ज्यान	सीताराम यादव वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ५		२६-३०
४०.	लागुऔषध	नेपाल सरकार वि. ओङ्गेन लामासमेत
४१.	उत्प्रेषण/ परमादेश	नाथुप्रसाद चौधरी वि. राष्ट्रिय सूचना आयोग, काठमाडौं महानगरपालिका ३२ अनामनगर, काठमाडौंसमेत
४२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दलपते कोलीसमेत
४३.	वैदेशिक रोजगार कसुर	नेपाल सरकार वि. गुर्दाबहादुर राईसमेत
४४.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार वि. टीकादेवी गुरुङ
४५.	निषेधाज्ञा	लक्ष्मी ढकाल वि. राष्ट्रिय शहीद तथा शान्ति पार्क (स्मारक) निर्माण कार्यदल सम्पादन कार्य समिति, गोकर्णेश्वर, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. ६		३०-३१
४६.	छुट जग्गा दर्ता	सीताराम बर्मा वि. मीनादेवी सिंह
४७.	लागुऔषध (ब्राउन सुगर)	नेपाल सरकार वि. सुस्मा गुरुङ
४८.	निषेधाज्ञा	पिताम्बर पडित कुम्हारसमेत वि. शिवनाथ पडित कुम्हारसमेत
४९.	सार्वजनिक बाटो खुलाई चलन	रामआशिष पडित कुम्हार वि. अमिचन साह तेली

इजलास नं. ७		३१-३२
५०.	मोही प्रमाणपत्रको नक्कल पाउँ	सन्तराम अहिर वि. गङ्गाराम अहिर
इजलास नं. ८		३२-३३
५१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शेखरकुमार थापामगर
५२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. डबलबहादुर सिंहसमेत
५३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. प्रेमसिंह बुढाथोकीसमेत
एकल इजलास		३३-३४
५४.	प्रतिषेध/ परमादेश	अधिवक्ता कृष्णप्रसाद डोटेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौंसमेत
५५.	उत्प्रेषण/ परमादेश	लक्ष्मीराज श्रेष्ठ वि. मीरा श्रेष्ठसमेत
रीत/बेरीत आदेश		३४-३६
५६.	ज्यान माने उद्योग	छिरिङ लामा वि. नेपाल सरकार
५७.	डाँका	हरिबहादुर लामा वि. नेपाल सरकार
५८.	उत्प्रेषण	रामशङ्कर खड्का वि. शालीग्राम पराजुली
५९.	मानव अपहरण तथा शरीर बन्धक	सञ्जयकुमार साह वि. नेपाल सरकार
६०.	जबर्जस्ती करणी	रोशन भन्ने राजिन श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार

६१.	परमादेश	अधिवक्ता तुलसी सिंखडा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
अन्तरिम आदेश		३६	
६२.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता मातृकाप्रसाद निरौला वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
जेट दोस्रो			
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास			१
१.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता चन्द्रलाल श्रेष्ठसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
पूर्ण इजलास		१-२	
२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	आरती पौडेल वि. जिल्ला सरकारी वकिलको कार्यालय, सुर्खेतसमेत	
३.	अंश चलन	इस्लाम मियाँसमेत वि. महमद कलिम मियाँसमेत	
संयुक्त इजलास			२-८
४.	अदालतको अवहेलना	हरिप्रसाद मण्डल वि. शत्रुघन यादवसमेत	
५.	निषेधाज्ञा	विष्णुबहादुर कार्की वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरसमेत	
६.	निषेधाज्ञा	बेदबहादुर श्रेष्ठ वि. नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड केन्द्रीय कार्यालय, दूरसञ्चार भवन, भद्रकाली प्लाजा काठमाडौंसमेत	
७.	गोली हानी गैंडा घाइते पारेको	नेपाल सरकार वि. रामबहादुर बलसमेत	

८.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार (सैनिक अनुसन्धान समिति) वि. सुधिर श्रेष्ठ
९.	उत्प्रेषण/ परमादेश	मु.स. गर्ने अनिता कंसाकारसमेत वि. जगतशोभा कंसाकारसमेत
१०.	कर्तव्य ज्यान	भोला वि.क. वि. नेपाल सरकार
११.	अपहरण	नेपाल सरकार वि. मुरारी भुजेल, मुरारी भुजेल वि. नेपाल सरकार
१२.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. सुन्दर श्रेष्ठसमेत
१३.	उत्प्रेषण/ परमादेश	भरतबहादुर कार्कीसमेत वि. भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयसमेत
१४.	अंश चलन	नानीमाया कपाली वि. प्रमिला कपाली
इजलास नं. १		८-१६
१५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता राकेशकुमार साह वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका, काठमाडौंसमेत
१६.	उत्प्रेषण/ परमादेश	रामऔतार राय वि. रामधारी रायसमेत
१७.	उत्प्रेषण/ परमादेश	रामोअशिष दास वि. श्याम चौधरीसमेत
१८.	उत्प्रेषण/ परमादेश	शिवधर मुखिया वि. जैलम खातुनसमेत
१९.	उत्प्रेषण	नानीराम हुमागाईं वि. गृह मन्त्रालयसमेत
२०.	उत्प्रेषण/ परमादेश	राजेश्वर साह तेली वि. बिन्देश्वरा साह तेलीसमेत
२१.	उत्प्रेषण	पुण्यदेव मण्डल धानुक वि. उपेन्द्र महतो नुनियासमेत

२२.	उत्प्रेषण/ परमादेश	रामशरण सिलवाल वि. शिक्षा मन्त्रालयसमेत
२३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कृष्ण भन्ने देवेन्द्र नेपाली
२४.	उत्प्रेषण/ परमादेश	तारानन्द झासमेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
२५.	उत्प्रेषण/ परमादेश	लक्ष्मण महतोसमेत वि. सुनीतादेवी महतोसमेत
२६.	परमादेश	प्रा.डा.गोविन्द के.सी. समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२७.	नक्सा पास र नक्सासमेत बदर गरिपाउँ	रामाकान्त तेली वि. कमला ठाकुरसमेत
२८.	हक कायम खिचोला	अलखनन्दन कुर्मीसमेत वि. गंगाराम कुर्मीसमेत
२९.	चलन चलाई पाउँ	रामाकान्त तेली वि. कमला ठाकुर
३०.	जबर्जस्ती करणी	गोम्चे गन्धर्ब वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		१६-१९
३१.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. वीरेन्द्रकुमार सिंहसमेत
३२.	परमादेश	अधिवक्ता सुनिलरञ्जन सिंह वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
३३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	राजु श्रेष्ठ वि. केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो, महाराजगञ्ज काठमाडौंसमेत

३४.	उत्प्रेषण/ परमादेश	राजकुमार विश्वकर्मा वि. डा. सन्तोषकुमार ढुङ्गानासमेत
३५.	उत्प्रेषण/ परमादेश	कृष्णबहादुर तामाङसमेत वि. महानगरीय प्रहरी परिसर हनुमानढोका, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. ३		१९-२२
३६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. आदम राइन कवारी
३७.	उत्प्रेषण/ परमादेश	पशुपतिकुमार यादव वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराजसमेत
३८.	वैदेशिक रोजगार ठगी	अम्बिका भन्ने मिलन बुढाथोकी वि. नेपाल सरकार
३९.	करार बमोजिम गरिपाउँ	प्रदीपराज पाण्डेसमेत वि. कर्मलक्ष्मी कंसाकार
४०.	मानव बेचबिखन, बालविवाह जबर्जस्ती करणी	लोकबहादुर कार्कीसमेत वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		२२-२५
४१.	प्रतिषेध/ परमादेश	चन्द्रकान्त भट्टराईसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
४२.	प्रतिषेध/ उत्प्रेषण/ परमादेश	लक्ष्मी इन्टरकन्टिनेन्टल प्रा.लि.समेत वि. भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयसमेत
४३.	स्ववासी घरजग्गा दर्ता	जगतबहादुर तामाङ भन्ने जगतबहादुर गुरुङ वि. मालपोत कार्यालय, बेशीसहर लमजुङ

४४.	उत्प्रेषण	सरोज अधिकारीसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
इजलास नं. ५		२५-२८
४५.	नकबजनी चोरी	नेपाल सरकार वि. कुमार राईसमेत
४६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. विष्णु यादवसमेत
४७.	मोही लगत कट्टा	सोनाई मण्डल वि. किशोरकुमार मण्डल
४८.	लागुऔषध खैरो हेरोइन	दीपेन्द्रकुमार सिंह वि. नेपाल सरकार
४९.	जालसाज	रामस्वरूप मोची वि. रामकुमारी मोचीसमेत
५०.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. हृदयराम यादवसमेत
इजलास नं. ६		२८-३०
५१.	नामसारी	विनोदकुमार श्रेष्ठ वि. सरस्वती माया गणेश
५२.	जग्गा दर्ता नामसारी निर्णय बदर	चमेली शाक्य वि. कृष्ण शाक्य
५३.	कुटपिट	गुरुदीन कुर्मी वि. परमेश्वर कुर्मी
५४.	अंश	मायाकुमारी गुरुङ वि. जसबहादुर गुरुङसमेत
इजलास नं. ७		३०-३२
५५.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. विनयकुमार गामीसमेत
५६.	बहाल भराई घरबाट उठाई चलन चलाई पाउँ	इन्द्रनारायण मानन्धर वि. कृष्णभक्त मानन्धर

इजलास नं. ८		३२
५७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. टेक सिंह साउद
एकल इजलास		३२-३४
५८.	उत्प्रेषण/ परमादेश	अनिलकुमार तिमिल्सिना वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयसमेत
५९.	परमादेश	तुलबहादुर सुनार वि. मालपोत कार्यालय, कास्की पोखरा
६०.	उत्प्रेषण/ परमादेश	सत्यनारायण दायमा वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मोरङ विराटनगरसमेत
६१.	उत्प्रेषण/ परमादेश	चन्द्रावती श्रेष्ठसमेत वि. राष्ट्रिय महिला आयोग भद्रकाली प्लाजा काठमाडौंसमेत
६२.	परमादेश	भीमबहादुर विश्वकर्मा वि. मालपोत कार्यालय, कास्की पोखरा
६३.	उत्प्रेषण	जयकलीदेवी साह वि. रामविनय साहसमेत
६४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	कपिल अधिकारी वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, भक्तपुरसमेत
रीत/बेरीत आदेश		३४-३६
६५.	वैदेशिक रोजगार	कमल रायमाझी वि. नेपाल सरकार
६६.	अंश चलन	दीपकराज गोर्खाली श्रेष्ठ वि. अङ्कित गोर्खाली श्रेष्ठसमेत
६७.	भन्सार महसुल	वीरगन्ज भन्सार कार्यालय, पर्सा वि. राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंसमेत
६८.	कर्तव्य ज्यान	अंशी राईन वि. नेपाल सरकार

६९.	अपहरण तथा शरीर बन्धक उद्योग	एडा भन्ने सुनिल पाण्डे वि. नेपाल सरकार	
असार पहिलो			
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	पृष्ठ
संयुक्त इजलास		१-८	
१.	प्रतिषेध / परमादेश	अधिवक्ता अच्युतराज बुढाथोकीसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
२.	जबर्जस्ती करणी	सुब्बा भन्ने धनराज खड्का वि. नेपाल सरकार	
३.	जबर्जस्ती करणी उद्योग	गोविन्द सेढाई वि. नेपाल सरकार	
४.	कर्तव्य ज्यान	माइला पाख्रिन तामाङ वि. नेपाल सरकार	
५.	कर्तव्य ज्यान	बाबुराम परियार वि. नेपाल सरकार	
६.	सम्बन्ध विच्छेद	अशोककाजी स्थापित वि. रमिता तुलाधर (स्थापित)	
७.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. रघुसिंह ठगुन्ना	
८.	सुन चोरी	नेपाल सरकार वि. रामबहादुर भुजेल	
९.	निषेधाज्ञा	श्रीबहादुर लिंखा जिमी वि. रुद्रबहादुर खलालसमेत	
१०.	निषेधाज्ञा	शान्तिदेवी पोडे वि. राजकुमार गुप्तासमेत	
११.	निषेधाज्ञा	मनु लामा वि. महानगरीय प्रहरी वृत्त, बौद्ध काठमाडौंसमेत	

इजलास नं. १		८-१९
१२.	निषेधाज्ञा / परमादेश	उर्मिलादेवी मण्डलसमेत वि. शत्रुघन मण्डल
१३.	निषेधाज्ञा	युगा सिटौला वि. महेन्द्र मावि ईन्द्रपुर मोरङसमेत
१४.	निषेधाज्ञा	राजकुमार नुन्दी बङ्गाली वि. जिल्ला सुनसरी रामनगर भुटाहा गा.वि.स. को कार्यालय
१५.	उत्प्रेषण / परमादेश	तारामणि नेपाल वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका काठमाडौंसमेत
१६.	परमादेश	लक्ष्मण यादव वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सिरहासमेत
१७.	उत्प्रेषण / परमादेश	भुवन प्रकाश विष्ट वि. अधिवक्ता ईश्वरराज ढकाल
१८.	निषेधाज्ञा	लालजी खंगसमेत वि. फतुली खंग खत्वे
१९.	निषेधाज्ञा	रूपेसप्रसाद साह वि. गणेशप्रसाद साहसमेत
२०.	निषेधाज्ञा	रामेश्वर मण्डलसमेत वि. जयनारायण मण्डल
२१.	निषेधाज्ञा / परमादेश	पारसनाथ उपाध्याय वि. इश्वरीप्रसाद अग्रवालसमेत
२२.	परमादेश	हरिप्रसाद मण्डल वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सप्तरीसमेत
२३.	परमादेश	अधिवक्ता तेजमान श्रेष्ठ वि. व्यवस्थापिका संसद् सचिवालयसमेत
२४.	उत्प्रेषण / परमादेश	पुरुषोत्तमलाल सङ्घई वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, दाङसमेत
२५.	उत्प्रेषण / परमादेश	सलिम मियाँ वि. मोलाजिम मियाँसमेत

२६.	उत्प्रेषण / परमादेश	प्रेमचन्द्र गिरीसमेत वि. चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान, महाबौद्ध, काठमाडौंसमेत
२७.	उत्प्रेषण / परमादेश	कपिलमणि चौरेल वि. बोधकुमारी बुढाथोकीसमेत
इजलास नं. २		१९-२१
२८.	बन्डा जग्गा बन्डा दर्ता बदर दर्ता	कमल साह तेली वि. नन्दकिशोर साह तेलीसमेत
२९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शङ्करबहादुर खड्का
३०.	दूषित लिखत दर्ता बदर दर्ता	नानीछोरी महर्जन वि. कमलराज भट्ट
इजलास नं. ३		२१-२३
३१.	उत्प्रेषण	प्रेमबहादुर अधिकारी वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत
३२.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. बाबुराम भन्ने शेरबहादुर केसीसमेत
३३.	जबर्जस्ती करणी उद्योग	जमाल अन्सारी वि. नेपाल सरकार
३४.	बकसपत्र लिखत बदर	नवलकिशोर प्रसाद शाहसमेत वि. अबधकिशोर प्रसाद शाह
३५.	छुट जग्गा दर्ता	मालपोत कार्यालय, कास्की वि. अरविन्दध्वज कुँवरसमेत
इजलास नं. ४		२३-२७
३६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सुमन महर्जन वि. कारागार कार्यालय, डिल्लीबजार, काठमाडौंसमेत

३७.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. चन्द्रनाथ
३८.	लेनदेन	मुक्तिनाराप्रसाद चौरसिया वि. सरिताकुमारी चौरसिया
३९.	नामसारी बदर	धनमति तेलीन वि. इसराइल देवान फकिर
४०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दीपेन्द्रकुमार साह
४१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. गणेशबहादुर श्रेष्ठ
४२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.लाक्पा गुरुङ
इजलास नं. ५		२७-३०
४३.	उत्प्रेषण / परमादेश	ध्रुवबहादुर थापा वि. प्रहरी महानिरीक्षक प्रहरी महानिरीक्षकको सचिवालय, प्रहरी प्रधान कार्यालयसमेत
४४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामकाजी पुन
४५.	मानव बेचबिखन तथा जर्जरस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. सीता वि.क.समेत
४६.	उत्प्रेषण / परमादेश	दुखा राय यादव वि. दिनेशप्रसाद रौनियारसमेत
४७.	कर्तव्य ज्यान	टिकाधन राई वि. नेपाल सरकार
४८.	मोही नामसारी	शोभानन्द मण्डल वि. बेदानन्द मण्डल
इजलास नं. ७		३१-३२
४९.	मोही नामसारी	चतुरनारायण चौधरी वि. फागुसदा

५०.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजकुमार श्रेष्ठसमेत वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत
एकल इजलास		३२-३४
५१.	उत्प्रेषण	अन्जना ढुङ्गाना वि. धनश्याम भन्ने घनश्याम मैनालीसमेत
५२.	उत्प्रेषण	नगेन्द्र शाहसमेत वि, जनकबहादुर सिंह
५३.	उत्प्रेषण	राजन दमाई भन्ने राजेन्द्र परियार वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोकासमेत
५४.	उत्प्रेषण	रामगोपाल श्रेष्ठ वि. सुनसरी जिल्ला इनरुवा नगरपालिका गाउँ बलक जग्गा दर्ता समितिसमेत
रीत/बेरीत आदेश		३४-३६
५५.	बैङ्किङ कसुर	सोभेन्द्रराज जोशी वि. नेपाल सरकार
५६.	डाँका	धनबहादुर योज्जन वि. नेपाल सरकार
५७.	उत्प्रेषण	मु.स. गर्ने आस महमद मियाँ वि. अलि महमद मियाँ
५८.	उत्प्रेषण	विजयकान्त कर्ण वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
असार दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
संयुक्त इजलास		पृष्ठ
१-६		
१.	कर्तव्य ज्यान	धनबहादुर नाथ वि. नेपाल सरकार
२.	ठगी	नेपाल सरकार वि. क्रान्ति भन्ने जयप्रकाश राय

३.	दूरसञ्चार प्रणालीमा प्रतिकूल असर	नेपाल सरकार वि. उमेश कुँवरसमेत
४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. प्रकाशबहादुर शाही
५.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. विशाल दमाई
६.	प्रतिषेध / परमादेश	नूरप्रताप ज.ब.रा.समेत वि. सिटिजन्स बैङ्क इन्टरनेशनल लिमिटेडसमेत
७.	निषेधाज्ञा	दशरथलाल कलवार वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाँकेसमेत
८.	निषेधाज्ञा	भगन बढही वि. भूमिसुधार कार्यालय, बाँकेसमेत
९.	निषेधाज्ञा	सन्तोषी कायस्थ वि. सुकुमार रावल
१०.	निषेधाज्ञा / परमादेश	रामनारायणप्रसाद यादव वि. डाबर नेपाल प्रा.लि. समेत
११.	प्रतिषेध / उत्प्रेषण	श्याम कवां वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, भक्तपुरसमेत
इजलास नं. १		६-१६
१२.	उत्प्रेषण / परमादेश	यज्ञबहादुर खत्री वि. शिक्षा मन्त्रालय केशरमहल काठमाडौंसमेत
१३.	उत्प्रेषण / परमादेश	खिरू राउत अहिर वि. तेतरीदेवी अहिरनीसमेत
१४.	अदालतको अवहेलना	सर्मीलाकुमारी यादव वि. गोकर्णकुमार थापासमेत
१५.	उत्प्रेषण / परमादेश	सर्मीलाकुमारी यादव वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सिरहासमेत

१६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	जुगराम चौधरीसमेत वि. जिल्ला न्यायाधिवक्ता, सरकारी वकिलको कार्यालय, कैलालीसमेत
१७.	उत्प्रेषण / परमादेश	श्यामबहादुर गौतम वि. दुर्गाजङ्ग गौतमसमेत
१८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. डम्बरबहादुर भन्ने डम्बरकुमार लिम्बु सावा
१९.	जग्गा खिचोला दर्ता बदर हक कायम	कमले कामी वि. सालिभान भूल (सार्की) समेत
२०.	उत्प्रेषण / परमादेश	शोभेन्द्रराज जोशी वि. नेपाल राष्ट्र बैङ्क केन्द्रीय कार्यालय, बालुवाटारसमेत
२१.	उत्प्रेषण / परमादेश	दीपक आचार्यसमेत वि. ऊर्जा मन्त्रालयसमेत
२२.	उत्प्रेषण	विपिनबहादुर कर्माचार्य वि. स्वास्थ्य सेवा विभाग, टेकु काठमाडौंसमेत
२३.	उत्प्रेषण / परमादेश	दिप्ती गुरुङ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत
२४.	उत्प्रेषण / परमादेश	किशोरीप्रसाद शर्मा वि. महेन्द्र राउत भूमिहारसमेत
२५.	जालसाजी	लक्ष्मीदेवी के.सी. समेत वि. कमलादेवी थापासमेत
२६.	अंश चलन	देवदत्त यादवसमेत वि. बिजलीदेवी यादवसमेत
२७.	अंश चलन	वीरबहादुर अर्यालसमेत वि. नम्रता अर्यालसमेत
२८.	लागुऔषध	नेपाल सरकार वि. दीपक ल्वागुन विश्वकर्मा

२९.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	नेपाल सरकार वि. मन्जीत राईसमेत
३०.	निर्णय बदर	औलादेवी राजवंशीसमेत वि. बेदमाया अधिकारीसमेत
३१.	कर्तव्य ज्यान	देवीमाया बास्कोटा वि. नेपाल सरकार
३२.	कर्तव्य ज्यान	खड्गबहादुर सार्की वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		१६-१८
३३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. तिलबहादुर नेपाली
३४.	परमादेश	नलराज पौडेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
३५.	उत्प्रेषण / परमादेश	जयप्रकाश प्रसाद गुप्ता वि. सम्माननीय राष्ट्रपति, कार्यालय, शितलनिवास, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. ३		१८-२२
३६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शिवबहादुर पाण्डेसमेत
३७.	ठगी	नेपाल सरकार वि.आड छिरिङ लेप्चासमेत
३८.	जबर्जस्ती करणी उद्योग	जमाल अन्सारी वि. नेपाल सरकार
३९.	निर्णय दर्ता बदर खिचोला मेटाई हक कायमसमेत	सुकमाया गुरुङ वि. तुलबहादुर तामाङ

४०.	निषेधाज्ञा	देवलक्ष्मी (दाती नानी) बाराही वि. गोविन्द ताम्राकार
४१.	मिलापत्र बदर दर्ता बदर	राम श्रेष्ठ राय यादवसमेत वि. रामनरेश राय यादवसमेत
४२.	किर्ते जालसाजी	गणेश मल भंसाली वि. बद्रीलाल मण्डलसमेत
४३.	विष खुवाई कर्तव्य ज्यान	शुकराम भन्ने शुक्रराज थनेत वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		२२-२५
४४.	लागुऔषध खैरो हेरोइन	आकाश के.सी. भन्ने वीरबहादुर खत्री वि. नेपाल सरकार
४५.	उत्प्रेषण / परमादेश	फुलेश्वरीदेवी यादव वि. शशी रन्जन यादवसमेत
४६.	जबर्जस्ती करणी, डाका	नेपाल सरकार वि. सिल्पा भन्ने सिलिप सरवरियासमेत
४७.	अवैध हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. तुकमान पुन
४८.	उत्प्रेषण	सोनावती महतो वि. सोमन महतोसमेत
४९.	करकाप	दिलिपकुमार साहसमेत वि. रामरती देवीसमेत
इजलास नं. ५		२६-३१
५०.	किता कायम हा.सा. र दोहोरो स्रेस्ता बदर	धनबहादुर के.सी. वि. शान्तिदेवी ज्वाली
५१.	लेनदेन	मु.स. गर्ने फुलकुमारी उराव वि. कलिम मियाँ

५२.	लिखत बदर	राजेन्द्रप्रसाद यादव वि. अकालमती यादवसमेत
५३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. राजु मण्डल चन्द्रवंशी
५४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रोशन श्रेष्ठ वि. श्री कारागार कार्यालय, काभ्रेपलाञ्चोकसमेत
५५.	उत्प्रेषण	केशवमान अमात्य वि. नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौंसमेत
५६.	उत्प्रेषण / परमादेश	अम्बिका बस्नेतसमेत वि. काष्ठमण्डप डेभलपमेन्ट बैङ्क लिमिटेड, न्युरोडसमेत
५७.	उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध / अधिकार पृच्छा	अधिवक्ता ओमप्रकाश अर्याल वि. राष्ट्रपतिको कार्यालय, शितल निवास काठमाडौंसमेत
५८.	उत्प्रेषण / परमादेश	हेमलाल हेमचुरीसमेत वि. कृषि विकास बैङ्क, शाखा कार्यालय, तानसेनसमेत
५९.	निर्णय दर्ता बदर दर्ता हक कायम	मु.स. गर्ने प्रकाश पाण्डे वि. मु.स. गर्ने बुद्धिमाया श्रेष्ठसमेत
इजलास नं. ७		३१-३२
६०.	परमादेश	शोभाचन्द्र मिश्र वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
इजलास नं. ८		३२-३३
६१.	वैदेशिक रोजगार कसुर	नेपाल सरकार वि. गुरुदत्त भन्ने विनोद रिमालसमेत
६२.	चोरी (ट्याक्सी)	नेपाल सरकार वि. छिरिङ लामा भन्ने जिरसिंह तामाङसमेत

६३.	वैदेशिक रोजगार	नेपाल सरकार वि.ओम पुनसमेत
एकल इजलास		३३-३४
६४.	उत्प्रेषण	मचाकाजी महर्जन वि. नानीमयजु महर्जनसमेत
६५.	उत्प्रेषण	सीतादेवी खिडहरि वि. नरेन्द्रकुमार खिडहरिसमेत
रीत/बेरीत आदेश		३४
६६.	उत्प्रेषण / परमादेश	ताराप्रसाद रिजालसमेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
अन्तरिम आदेश		३४-३६
६७.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता सल्लु तिवारी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
६८.	उत्प्रेषण	किरण पौडेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
६९.	उत्प्रेषण	किशोर पौडेलसमेत वि. सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयसमेत
७०.	उत्प्रेषण	लक्ष्मीदेवी अर्याल वि. सत्यदेवी गुरुङसमेत
७१.	उत्प्रेषण	रुकान्ती यादवसमेत वि. मालपोत कार्यालय, बारासमेत
७२.	उत्प्रेषण / परमादेश	ताराकुमारी आचार्य वि. परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय, सानोठिमी भक्तपुरसमेत
साउन पहिलो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
पूर्ण इजलास		१
१.	जालसाजी	खैतुन तेसा वि. तेतरी मियाइनीसमेत, अम्बरलाल माझी वि. तेतरी मियाइनीसमेत

संयुक्त इजलास		१-४
२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. उदगार ठाकुर वरहीसमेत
३.	उत्प्रेषण/ परमादेश	वसन्त रायमाझी वि. प्रधानन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
४.	उत्प्रेषण/ परमादेश	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, सल्यान तथा आफ्नो हकमा ऐ.ऐ. कार्यालयका प्रमुख रामराज पन्थीसमेत वि. टिकाराम बस्नेत
५.	निषेधाज्ञा/ परमादेश	मोहन गिरी वि. प्रमोद खड्का
६.	निषेधाज्ञा	मनोहर तिवारी वि. मालपोत कार्यालय, डिल्लीबजार, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. १		४-९
७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	भीमकृष्ण चौलागाईं वि. वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, बबरमहल, काठमाडौंसमेत
८.	करकाप	मसीहीउद्दीन मुसलमानसमेत वि. मजीउल्लाह मुसलमानसमेत
९.	अंश चलन	अजयकुमार सिं गुरुड वि. प्रियङ्का गुरुड, अरुणकुमार सिं गुरुडसमेत वि. प्रियङ्का गुरुड
१०.	परमादेश	संस्थागत विद्यालय शिक्षक युनियन (इस्टु) नेपालका अख्तियारप्राप्त व्यक्ति ऐ.का अध्यक्ष मुकुन्द गौतम वि. शिक्षा मन्त्रालयसमेत
११.	मोही प्रमाणपत्र पाउँ	रामस्वार्थ पाण्डेसमेत वि. प्रद्युम्न मिश्र

१२.	उत्प्रेषण	बन्दना गोदार थापा वि. पोखरा विश्वविद्यालय, लेखनाथ नगरपालिका, पोखरासमेत
१३.	जग्गा दर्ता	हरिहरप्रसाद बानिया(बर्नवाल) वि. पर्वतराज कान्त मिश्र
१४.	जालसाजी	रहिम उल्ला अन्सारीसमेत वि. नेहा खातुनसमेत
इजलास नं. २		९
१५.	उत्प्रेषण	रामबाबु राय यादव वि. उमाकान्त राय यादवसमेत
इजलास नं. ३		९-१२
१६.	उत्प्रेषण	नवराज चापागाईं वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१७.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. थिरबहादुर कटुवाल
१८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रामनेवास मोर्य वि. जिल्ला कारागार शाखा तौलिहवा, कपिलवस्तु
१९.	नागरिकता प्रमाणपत्र दिलाई पाउँ	कलरूल आलम मियाँ वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मकवानपुर
२०.	अपुताली हक कायम	मण्डवी कार्की वि. धन कार्कीसमेत
२१.	निषेधाज्ञा	दशै यादव वि. लोकनाथ यादव
२२.	मानव बेचबिखन तथा जीउ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. रेखा तामाडसमेत

इजलास नं. ४		१२-१६
२३.	उत्प्रेषण/ परमादेश	खुसबुकुमारी व्यारसमेत वि. बट्टी महतो सुडीसमेत
२४.	उत्प्रेषण/ परमादेश	नविनकुमार बस्नेत वि. चुडामणि गिरीसमेत
२५.	घर भत्काई चलन चलाई पाउँ	राधेश्याम अग्रहरि वि. हरद्वार कसौधन (बनिया)
२६.	लेनदेन	शान्तबहादुर शाही (खड्गो) वि. भाजुरत्न महर्जन, दुर्गादेवी शाही वि. शान्तबहादुर शाही
२७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लक्ष्मी भन्ने विष्णु अर्याल
२८.	घरमा आगो लगाई ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. चन्द्रबहादुर खड्का
इजलास नं. ५		१६-२२
२९.	उत्प्रेषण/ परमादेश	विक्रम खड्का वि. सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालय, हलचोक काठमाडौंसमेत
३०.	चोरी	विश्वनिधि अर्याल वि. नेपाल सरकार
३१.	कर्तव्य ज्यान	ललिता वली वि. नेपाल सरकार
३२.	उत्प्रेषण	ईश्वरराज रेग्मी वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत
३३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नरबहादुर गुरुङ
३४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रनबहादुर सुनार
३५.	निर्णय बदर	मु.स. गर्ने हरिशङ्कर राय यादव वि. रघुनी राय यादव

३६.	उत्प्रेषण	जादोलाल साह तेली वि. भोला राउत अहिरसमेत
३७.	परमादेश	विरक्त स्वामी सम्बुद्धसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयसमेत
३८.	उत्प्रेषण	ब्रम्हसिं राजवंशी वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल काठमाडौंसमेत
३९.	कर्तव्य ज्यान	दीपक वि.क. वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ६		२२-२३
४०.	उत्प्रेषण	धर्म महर्जन वि. सानुमाया भन्ने सानु महर्जनसमेत
४१.	उत्प्रेषण	भुतही तेलीन वि. जादोलाल साह तेलीसमेत
४२.	किर्ते जालसाजी	कन्चन सिंह ठाकुर वि. भरोसे अहिरसमेत
इजलास नं. ७		२३-२४
४३.	उत्प्रेषण	शोभाचन्द्र मिश्र वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
४४.	उत्प्रेषण	शोभाचन्द्र मिश्र वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
४५.	परमादेश	शोभाचन्द्र मिश्र वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
इजलास नं. ८		२४-२६
४६.	परमादेश	अधिवक्ता राजाराम श्रेष्ठ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
४७.	कर्तव्य ज्यान	डाका उद्योग, विस्फोटक पदार्थ, नेपाल सरकार वि. ललन मण्डल धानुकसमेत

४८.	डाँका	नेपाल सरकार वि. राज भन्ने गीतराज पाख्रीनसमेत
एकल इजलास		२६-२७
४९.	उत्प्रेषण	जिवेश्वर लाखेसमेत वि. विराटनगर उप.म.न.पा. को कार्यालय, विराटनगरसमेत
५०.	उत्प्रेषण / परमादेश	भीष्मभूषण श्रेष्ठ वि. सम्माननीय प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
५१.	उत्प्रेषण/ परमादेश	कल्पना भट्ट वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय, बल्खु, कीर्तिपुर
५२.	उत्प्रेषण/ परमादेश	रामकुमारी दाससमेत वि. लोचन दाससमेत
अन्तरिम आदेश		२७-२८
५३.	उत्प्रेषण/ परमादेश	विनोद सापकोटासमेत वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय. कीर्तिपुर काठमाडौंसमेत
५४.	उत्प्रेषण	कपिलदेव साह वि. पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत
५५.	उत्प्रेषण	तारा पौडेल वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
साउन दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
विशेष इजलास		१
१.	उत्प्रेषण/ परमादेश	धर्मेन्द्र सिंह वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
संयुक्त इजलास		१-७
२.	उत्प्रेषण/ परमादेश	बद्रीप्रसाद शर्मा वि. जग्गा मुआब्जा निर्धारण समिति जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बागलुङसमेत

३.	परमादेश	निमचन्द्र भन्ने निमचन्द्र साह वि. दीपककुमार चौधरी (राजवंशी)
४.	निषेधाज्ञा/ परमादेश	विश्वनाथ शर्मा वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, बागलुङसमेत
५.	उत्प्रेषण/ परमादेश	किरण श्रेष्ठ वि. शिक्षा सदन माध्यमिक विद्यालय, मोरङसमेत
६.	निषेधाज्ञा	किरण श्रेष्ठ वि. जिल्ला मोरङ, विराटनगर उमनपा वडा नं. १२ स्थित शिक्षा सदन माध्यमिक विद्यालय मोरङसमेत
७.	कर्तव्य ज्यान	मनसरा कामी वि. नेपाल सरकार
८.	कर्तव्य ज्यान	राजाकुमार कर्ण वि. नेपाल सरकार
९.	उत्प्रेषण	रामलखन यादव वि. मनोजकुमार यादवसमेत
१०.	घर खाली गराइ पाउँ	डम्बरबहादुर लावती वि. धनबहादुर लावतीसमेत
११.	खुन डाँका र गौवध	नेपाल सरकार वि. वकिल मिया मुसलमान
इजलास नं. १		८-१६
१२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रामकुमार विष्ट वि. कारागार कार्यालय, भीमफेदी, मकवानपुरसमेत
१३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. हैराम थारु चौधरी
१४.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. लोकेन्द्र भन्ने लोकराज हमाल
१५.	लागु औषध बिक्री वितरण	नेपाल सरकार वि. पंकज सिंहसमेत

१६.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. सेतु भन्ने साबुद्धिन मियाँ
१७.	उत्प्रेषण/ परमादेश	क्ष्मी शर्मासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१८.	उत्प्रेषण	विरादत्त वडु वि. सुन्तली धामीसमेत
१९.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	चमेली लामा वि. कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल, काठमाडौंसमेत
२०.	रकम असुल निर्णय बदर	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग वि. गोविन्दप्रसाद पन्तसमेत
२१.	लागु औषध खैरो हेरोइन	दीपक सापकोटा वि. नेपाल सरकार, कल्पना राई वि. नेपाल सरकार
२२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सुमन कार्की
२३.	कर्तव्य ज्यान	प्रकाश चौधरीसमेत वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		१६-१८
२४.	उत्प्रेषण	रामप्रसाद सापकोटा वि. विद्यालय शिक्षक किताबखाना, छाउनीमार्ग, काठमाडौंसमेत
२५.	उत्प्रेषण	मयाराम पोखरेल वि. निजामती किताबखाना, हरिहरभवन, ललितपुरसमेत
इजलास नं. ३		१८-२१
२६.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. गंगबहादुर भन्ने प्रदीप शाही
२७.	मोही लागत कट्टा	लक्ष्मीकुमारी ढकाल वि. चुण्डा सोरेन सतार

२८.	बिमा दाबी	डा. शिवहरि श्रेष्ठ वि. छोटेलाल दास
२९.	जग्गा खिचोला	अजैपाल बमसमेत वि. अम्बरबहादुर बमसमेत
३०.	करारीय दायित्वबाट मुक्त गरी क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ	उज्वोल अनुप लामा वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, तनहुँ
३१.	किताकाट दा.खा. दर्ता बदर र दर्ता	शङ्कर सुनार वि. मोहन वि.क. सुनार
३२.	हक कायम जग्गा खिचोला घर उठाई चलन	टेकामाया श्रेष्ठ वि. ओमप्रकाश न्यौपाने
इजलास नं. ४		२१-२४
३३.	लागु औषध सेतो हेरोइन	नेपाल सरकार वि. तुलाराम खवाससमेत
३४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. पशुराम मण्डल धानुक
३५.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. अविशेष श्रेष्ठसमेत
३६.	राष्ट्रिय वनको रूख काटी हानि नोक्सानी गरेको	नेपाल सरकार वि. जनकलाल थारु
३७.	वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी कसुर	नेपाल सरकार वि. बिनोदबहादुर खड्कासमेत

३८.	जबर्जस्ती करणी	रिट्टे भन्ने गङ्गाबहादुर विश्वकर्मा वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ५		२४-२८
३९.	उत्प्रेषण	रस्मीकुमारी मण्डल वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, धनुषासमेत
४०.	उत्प्रेषण/परमादेश	जिल्ला शिक्षा कार्यालय, नन्दीलाल शाह वि. जिल्ला कालिकोटसमेत
४१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. जोगेन्द्र साह
४२.	सरकारी छाप कित्ते	वीरेन्द्रकुमार मेहता वि. नेपाल सरकार
४३.	कर्तव्य ज्यान	मन्जु पहाडी वि. नेपाल सरकार
४४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सीता के.सी. समेत
४५.	निर्णय दर्ता बदर हक कायम	गोपीलाल गिरी वि. बाबुराम उपाध्याय रिमाल
इजलास नं. ६		२८-२९
४६.	कित्ते तथा ठगी	नेपाल सरकार वि. प्रदीपकुमार यादवसमेत
४७.	खिचोला मेटाई चलन	मोदाकादेवीसमेत वि. मोतीलाल साह कानूसमेत
इजलास नं. ७		२९-३१
४८.	हक कायम दर्ता बदर	सीताराम धिताल वि. हृदयराज धिताल
४९.	परमादेश	शोभाचन्द्र मिश्र वि. चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान वीर अस्पताल, काठमाडौंसमेत

५०.	उत्प्रेषण	नवराज नेपाल वि. अल्पाइन कार्ड सर्भिसिज प्रा.लि.समेत
इजलास नं. ८		३१-३३
५१.	अदालतको अपहेलनामा सजाय गरिपाउँ	लक्ष्मीकान्त मिश्र वि. गाउँ विकास समिति नरैनापुर बाँकेको पदपूर्ति समितिसमेत
५२.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. प्रयागराय यादवसमेत
५३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. हेमबहादुर आलेसमेत
एकल इजलास		३३-३५
५४.	उत्प्रेषण/परमादेश	मीना श्रेष्ठ डड्गोल वि. नेपाल राष्ट्र बैङ्क केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौंसमेत
५५.	उत्प्रेषण/परमादेश	तेजनारायण सिंह राजपुत वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
५६.	उत्प्रेषण/परमादेश	श्यामलाल खवास वि. संजोग खवाससमेत
अन्तरिम आदेश		३५-३६
५७.	उत्प्रेषण/परमादेश	अनु प्रधान राणा वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
५८.	उत्प्रेषण	यादवप्रसाद पौडेलसमेत वि. शिक्षा मन्त्रालयसमेत
५९.	उत्प्रेषण	मेरी स्टोप्स सर्भिसिजकी प्रबन्धक फरिना बानु वि. श्रम अदालतसमेत
६०.	उत्प्रेषण	समिरकुमार अधिकारी वि. लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय काठमाडौंसमेत

६९.	उत्प्रेषण	नारायणमणि लामिछानेसमेत वि. उद्योग मन्त्रालयसमेत
भदौ पहिलो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
पूर्ण इजलास		१-२
१.	उत्प्रेषण/ परमादेश	गोविन्दप्रसाद आचार्यसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२.	उत्प्रेषण/ परमादेश	हरिगोविन्द लुइँटेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत
संयुक्त इजलास		२-९
३.	क्षतिपूर्ति दिलाइ पाउँ	विश्वनाथ शर्मा वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, बागलुङसमेत
४.	कर्तव्य ज्यान	कर्णबहादुर धामी वि. नेपाल सरकार
५.	उत्प्रेषण/ परमादेश	रामकुमार बस्नेत वि. पूर्व क्षेत्रीय सशस्त्र बल, मुख्यालय बराह बाहिनी, पकली सुनसरीसमेत
६.	कर्तव्य ज्यान र ज्यान मार्ने उद्योग	विष्णु धामीसमेत वि. नेपाल सरकार
७.	मोही नामसारी	गोर्णप्रसाद जोशी वि. झुर्रा नाउँ
८.	आयकर	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाजिम्पाट वि. ज्योत्सनादेवी केडिया
९.	उत्प्रेषण/ परमादेश	पुष्पराज लामिछाने वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्कीसमेत
१०.	निषेधाज्ञा	रामअधिन यादव वि. भावनाकुमारी सिंह

११.	उत्प्रेषण/ प्रतिषेध	झरविन्द्रप्रसाद मरासिनीसमेत वि. नेपालगञ्ज नगरपालिका, नेपालगञ्ज, बाँकेसमेत
१२.	निषेधाज्ञा	असिन चटर्जी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाँकेसमेत
१३.	निषेधाज्ञा	औधमान लावतीसमेत वि. कुमार लावतीसमेत
१४.	उत्प्रेषण/ निषेधाज्ञा/ परमादेश	ममताज मियाँसमेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भरतपुर चितवनसमेत
१५.	उत्प्रेषण/ परमादेश	ज्ञानु डोल्मो पोखरेल वि. पुण्यप्रसाद सङ्ग्रौलासमेत
१६.	परमादेश	सुरेशप्रसाद यादव वि. मालपोत कार्यालय, महोत्तरी, जलेश्वर
१७.	निषेधाज्ञा/ परमादेश	महानगरीय ट्राफिक प्रहरी कार्यालय, गौशाला, काठमाडौं वि. नरेश डङ्गोल
इजलास नं. १		१०-१४
१८.	कर्तव्य ज्यान	पदमबहादुर सावदसमेत वि. नेपाल सरकार
१९.	जग्गा खिचोला चलन	अशोककुमार साहसमेत वि. लक्ष्मीप्रसाद साह कानु
२०.	निर्णय बदर	सल्मा मुस्तफासमेत वि. कलिफ मोहम्मद मुस्तफासमेत
२१.	लिखत बदर	सल्मा मुस्तफासमेत वि. कमला घलेसमेत
२२.	करारबमोजि म रकम दिलाई पाउँ	गोपालबहादुर श्रेष्ठ वि. भारत पुने, श्री लक्ष्मण राव किलोस्कर रोड स्थित किलोस्कर आयल इन्जिन लिमिटेडसमेत
२३.	करकाप	गोपालबहादुर श्रेष्ठ, वि. सुरेश गलगली

२४.	गैंडालाई गोली हानी मारी खाग बिक्री	सूर्यबहादुर कुमालसमेत वि. नेपाल सरकार
२५.	अनियमित काठ चोरी, निकासी	नेपाल सरकार वि. अमृतबहादुर लामासमेत
इजलास नं. २		१४-१६
२६.	उत्प्रेषण	अनितादेवी वि. शिव प्रसन पण्डित कुम्हारसमेत
२७.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. प्रेम शाही
२८.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. पदमबहादुर थापा
इजलास नं. ३		१६-१८
२९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शत्रूधन मण्डलसमेत
३०.	मोही नामसारी	विष्णुप्रसाद स्वगमिखा वि. सीताराम पक्कासमेत
३१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कल्यु भन्ने मानबहादुर सुनारसमेत
इजलास नं. ४		१८-२३
३२.	कर्तव्य ज्यान	तुलीमाया चेपाङ वि. नेपाल सरकार
३३.	उत्प्रेषण	जगदम्बामणि त्रिपाठीसमेत वि. बुन्नादेवीमणि त्रिपाठीसमेत
३४.	उत्प्रेषण	मनोज नेपाल वि. इन्दिरा सिटौलासमेत
३५.	उत्प्रेषण	आयुरत्न सिख्राकार वि. छोरी सिख्राकारसमेत
३६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. ठगन्ठे वि.क., ठगन्ठे वि.क. वि. नेपाल सरकार

३७.	वैदेशिक रोजगार कसुर	नेपाल सरकार वि. शिवराज तामाङ
३८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	नजिबुन बेगम खाँ वि. जिल्ला वन कार्यालय, बाँकेसमेत
३९.	लुटपीट	शिवप्रसाद भण्डारी वि. यज्ञबहादुर भण्डारीसमेत
४०.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	महेन्द्रमोहन कायस्थ वि. कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल, काठमाडौंसमेत
४१.	निषेधाज्ञा	सुनैना यादवनी वि. लरुवती यादवसमेत
४२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लक्ष्मी भन्ने विष्णु अर्याल
इजलास नं. ५		२३-२६
४३.	उत्प्रेषण/ परमादेश	भक्तबहादुर ओली वि. शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमीसमेत
४४.	जीउ मारने बेच्ने	वीरेन्द्रकुमार मेहता वि. नेपाल सरकार
४५.	कर्तव्य ज्यान	गगन भन्ने होमबहादुर राई वि. नेपाल सरकार
४६.	उत्प्रेषण	देवनारायण यादवसमेत वि. जिनिसलाल यादवसमेत
४७.	उत्प्रेषण/ परमादेश	राजेन्द्र यादव वि. मालपोत कार्यालय, महोत्तरीसमेत
इजलास नं. ७		२६-२८
४८.	उत्प्रेषण / परमादेश	नारायणप्रसाद सापकोटा वि. माननीय शिक्षा मन्त्री, शिक्षा मन्त्रालयसमेत
४९.	निर्णय दर्ता बदर हक कायमसमेत	भूपालदास श्रेष्ठ वि. देवेन्द्र प्रसाद श्रेष्ठ

५०.	उत्प्रेषण / परमादेश	सुनिता पौडेल वि. लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय, अनामनगरसमेत
इजलास नं. ८		२८-२९
५१.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. चन्द्रबहादुर मुखियासमेत
५२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मन्जु थोकर वि. प्रेमप्रसाद दाहालसमेत
एकल इजलास		२९-३२
५३.	अदालतको अपहेलना	लक्ष्मी विश्वकर्मा (श्रेष्ठ) वि धनमाया थामीसमेत
५४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अनुप खरेल वि. केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो, महाराजगञ्ज, काठमाडौंसमेत
५५.	उत्प्रेषण/ परमादेश	पदम सिंह धामी वि. गृह मन्त्रालयसमेत
५६.	उत्प्रेषण	ब्रजेशकुमार गुप्ता वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
५७.	उत्प्रेषण	साबित्री बस्नेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
५८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मोहमद अहमद अन्सारी वि. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, काठमाडौंसमेत
५९.	उत्प्रेषण	रूपा भण्डारी वि. शीतल शाह पुर्वेसमेत
रीत / बेरीत आदेश		३२-३३
६०.	लागु औषध गाँजा	अवधकिशोर यादव वि. नेपाल सरकार
६१.	परमादेश	विजेन्द्रलाल जोशी वि. रजिस्ट्रार सर्वोच्च अदालत
६२.	सरकारी दस्तखत छाप किरते	आशिष कार्की वि. नेपाल सरकार

६३.	वैदेशिक रोजगार ठगी	श्यामराज पाण्डे वि. नेपाल सरकार
अदालत गतिविधि		३४-४६
भदौ दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
विशेष इजलास		१
१.	उत्प्रेषण / परमादेश	लालकुमारी पोखरेलसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
पूर्ण इजलास		१-२
२.	उत्प्रेषण/ परमादेश	लोक सेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालय, कमलपोखरी वि. शिवकुमार बस्नेत
संयुक्त इजलास		३-९
३.	करारको यथावत् परिपालना	पृथ्वीप्रसाद रोका वि. विनोदमोहन आचार्य
४.	मोही नामसारी	केशवप्रसाद खनाल वि. पुरुषोत्तम खनाल
५.	लिखत दर्ता बदर	ममता घलेसमेत वि. रामबहादुर घलेसमेत
६.	अंश चलन	कमललाल धामी वि. नेफीलाल राजधामी
७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रञ्जित बेलदार
८.	आयकर	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर वि. पशुपति ट्युब मिल्स प्रा.लि.
९.	उत्प्रेषण/ प्रतिषेध	भोलाबहादुर रावल वि. गृह मन्त्रालयसमेत

१०.	उत्प्रेषण/ परमादेश	टीकाराम लिम्बू वि. उपत्यका सशस्त्र प्रहरी बल मुख्यालय, पशुपतिनाथ बाहिनी सानोगौचरण, काठमाडौंसमेत
११.	उत्प्रेषण/ परमादेश	पूर्णसिंह बस्नेत वि. माननीय गृह मन्त्री, गृह मन्त्रालयसमेत
१२.	कर्तव्य ज्यान	धनबहादुर राई वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १		१०-१२
१३.	पर्खाल भत्काई जग्गा खिचोला चलन	विद्यानन्द राय यादव वि. सन्तोष यादव
१४.	नक्सा पास र नक्सा समेत बदर गरिपाउँ	रामाकान्त तेली वि. कमला ठाकुरसमेत
१५.	अवैध काठ चोरी	नेपाल सरकार वि. आइतराम थिडसमेत
१६.	जबरजस्ती करणी	मानबहादुर कार्की वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		१२-१५
१७.	कर्तव्य ज्यान	गणेशबहादुर बस्नेत वि. नेपाल सरकार
१८.	गैरकानूनी रूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार वि. हरेकृष्ण भगत

१९.	कर्तव्य ज्यान जबरजस्ती चोरी	कालुराम भन्ने पृथी राईसमेत वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ३		१५-२०
२०.	परमादेश जारी गरिपाउँ	रामप्रताप खड्का वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका काठमाडौंसमेत
२१.	कर्तव्य ज्यान	शिवप्रसाद गौतम वि. नेपाल सरकार
२२.	उत्प्रेषण/ परमादेश	दिलिपबहादुर भन्ने ताराबहादुर रानामगर वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
२३.	लेनदेन	गोपालप्रसाद शर्मा वि. इश्वरीप्रसाद साह
२४.	अदालतको अपहेलना	चित्राकुमारी गुरुड वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत
२५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दिनेश वलीसमेत
२६.	मोही नामसारी	दुर्गानन्द मण्डल धानुकसमेत वि. शम्भुप्रसाद मण्डल
२७.	उत्प्रेषण/ परमादेश	दिनेशप्रसाद जयसवाल वि. वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयसमेत
इजलास नं. ४		२०-२७
२८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता पुष्पराज पौडेल वि. कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल काठमाडौंसमेत
२९.	डाँका चोरी	बलिराम कोहार वि. नेपाल सरकार
३०.	उत्प्रेषण/ परमादेश	रामरतन थारु वि. पवनकुमार अग्रवालसमेत

३१.	सम्पत्ति शुद्धीकरण	माधवकुमार भगत वि. नेपाल सरकार
३२.	अंश दर्ता	कुशेश्वरप्रसाद शर्मा वि. अशेश्वरप्रसाद शर्मासमेत
३३.	लेनदेन	चिरञ्जिवी गुप्ता वि. बामदेव डाँगी
३४.	उत्प्रेषण/परमादेश	पवित्रा बस्नेतसमेत वि. मालपोत कार्यालय बेलबारी मोरङसमेत
३५.	उत्प्रेषण	सुनैना यादवनी वि. लरुवती यादवसमेत
३६.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. कालीमाता भन्ने नरिन्ताकुमारी शाहसमेत
३७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. गगन रानासमेत
इजलास नं. ५		२७-३१
३८.	उत्प्रेषण/परमादेश	जोगी राना थारू वि. कुवरिया रानासमेत
३९.	उत्प्रेषण	वीरेन्द्र प्रसाद चौहानसमेत वि. अजयकुमार चौहानसमेत
४०.	उत्प्रेषण	भरत घले वि. जिल्ला वन कार्यालय, काठमाडौंसमेत
४१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रोहितकुमार कार्की
४२.	कर्तव्य ज्यान	राजकुमार भन्ने फुर्वा दोर्जे तामाङ वि. नेपाल सरकार
४३.	कर्तव्य ज्यान	मनवीर लिम्बू वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ६		३१
४४.	जालसाजी	लक्ष्मी केशरी श्रेष्ठ वि. विकुमाया चक्रधरसमेत
इजलास नं. ७		३२-३४
४५.	उत्प्रेषण	राजमान शाक्य वि. मालपोत कार्यालय, पर्सासमेत

४६.	उत्प्रेषण/परमादेश	भिष्मप्रसाद जोशी वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, केन्द्रीय कार्यालय, कीर्तिपुर काठमाडौंसमेत
४७.	उत्प्रेषण/परमादेश	साबित्री भट्टराई वि. कार्यकारी परिषद् त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर काठमाडौंसमेत
४८.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. महानन्द सडोक यादव
४९.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. अमृत भन्ने नरेन्द्रप्रसाद यादव
इजलास नं. ९		३४-३५
५०.	अंश चलन	अर्विनरत्न शाक्य वि. अमिररत्न शाक्यसमेत
एकल इजलास		३५-३६
५१.	उत्प्रेषण/परमादेश	नारायणदत्त पौडेल वि. पुष्पराम के.सी.समेत
५२.	उत्प्रेषण/परमादेश	शेरबहादुर घले गुरुङसमेत वि. सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, सिंहदरबार काठमाडौंसमेत
रीत / बेरीत आदेश		३६-३८
१.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. अच्युतकृष्ण खरेलसमेत
२.	उत्प्रेषण	सोनाम छिरिङ शेर्पा वि. नोर्बु वाङ्गेल लामा
३.	जालसाजी	मु.स. गर्ने खैतुन तेसा वि. तेतरी मियाङ्नीसमेत
४.	परमादेश	विरक्त स्वामी सम्बुद्धसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयसमेत

असोज पहिलो			
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	पृष्ठ
पूर्ण इजलास			१-३
१.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि गोकर्ण पौडेल	
२.	अंश चलन	सुन्दरीकुमारी श्रेष्ठसमेत वि. राजकुमार श्रेष्ठसमेत	
विशेष इजलास			३-४
३.	उत्प्रेषण	सुदर्शनबहादुर सिंह वि. नेपाल धितोपत्र बोर्डसमेत	
संयुक्त इजलास			४-१०
४.	नक्कली प्रमाणपत्र	नेपाल सरकार वि. मनिता पौडेल	
५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. झ्याम्पस भन्ने सुरज सुवाल	
६.	उत्प्रेषण / परमादेश	कृष्णराज घिमिरे वि. पुनरावेदन अदालत, पोखरा	
७.	अंश चलन	प्रियाणी शाहसमेत, वि. कमला राजभण्डारी शाह	
८.	मान्छे कित्ते जालसाजी	जयन्ती शाह, वि. कमलाराज भण्डारीसमेत	
९.	लुटपिट	जयन्ती शाह वि. खेरवार यादवसमेत	
१०.	निषेधाज्ञा, उत्प्रेषण, परमादेश	महेश्वर राय, वि. श्री माध्यमिक विद्यालय भेडियाही, फुलाहासमेत	
११.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार, वि. साङ्गे धोर्जे लामा	
१२.	जबर्जस्ती करणी	धर्मराज गिरी वि. नेपाल सरकार	
१३.	लागु औषध हेरोइन	जावेद इकवाल वि. नेपाल सरकार	

इजलास नं. १		१०-१३
१४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	तारा बोडे वि. महानगरीय प्रहरी वृत्त ठिमी, भक्तपुरसमेत
१५.	उत्प्रेषण	कल्पनाकुमारी कर्ण वि. अशोककुमार कर्णसमेत
१६.	जालसाजी	सीमा दमैसमेत वि. प्रेमबहादुर दमैसमेत
१७.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता श्रीकृष्ण सुवेदीसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. २		१३-१४
१८.	लिखत दर्ता बदर दर्ता	रामपृत राउत धनिकार वि. संझादेवी तेलीन
१९.	फैसला बदर	रामदेव दास तत्मा वि. सरोसतीदेवी तत्मिनी
इजलास नं. ३		१४-१९
२०.	दूषित दर्ता बदर गरी हक कायम गरी खिचोला मेटाइ दर्ता गरी पाउँ	तूलो हिमलाल भन्ने हिमलाल रानाभाटको मु.स. गर्ने श्रीमती लीला रानाभाट वि. खडानन्द रानाभाटसमेत
२१.	जग्गा खिचोला	कृष्णबहादुरको मु.स.गर्ने रामशरण खड्का वि. सीताराम ढुङ्गाना
२२.	कारवाही रोकौ उपयुक्त आदेश जारी गरिपाउँ	श्यामराज अधिकारी वि. निरञ्जनप्रसाद भट्ट

२३.	जालसाजी	प्रिति वैश्य वि. मीरादेवी वैश्यसमेत
२४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चने भन्ने चन्द्रबहादुर सार्की
२५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चन्द्रबहादुर कुमाल
२६.	परमादेश	अधिवक्ता रामराज शिवाकोटी वि. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको कार्यालय, पुल्चोक, ललितपुरसमेत
२७.	उत्प्रेषण / परमादेश	जगरनाथ साह कानूको वि. नागेश्वर साह कलवारसमेत
२८.	उत्प्रेषण / परमादेश	कालीप्रसाद (शर्मा) सुवेदीसमेत वि. भिवोर विकास बैङ्क लिमिटेडसमेत
इजलास नं. ४		१९-२१
२९.	उत्प्रेषण / परमादेश	निमबहादुर रेउले वि. राष्ट्रिय प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठान महाराजगन्जसमेत
३०.	कर्तव्य ज्यान	राजु गुरुङ वि. नेपाल सरकार
३१.	निषेधाज्ञा	तिलकबहादुर कामी वि. रामएकवाल राउत कुर्मीसमेत
३२.	केही सार्वजनिक अपराध	नेपाल सरकार वि. प्रनिस राई
इजलास नं. ५		२२-२९
३३.	जालसाजी	गणेश महतो तत्वासमेत वि. प्रल्हाद महतो घानुक
३४.	नामसारी दा.खा.	नारदमुनि लिम्बू वि. पूर्णवती लिम्बूसमेत

३५.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. देवीप्रसाद भण्डारीसमेत
३६.	उत्प्रेषण / परमादेश	बलराम यादव वि. मालपोत कार्यालय, सप्तरीसमेत
३७.	उत्प्रेषण	रघुविर ब्याञ्जु श्रेष्ठ वि. डिभिजन सडक कार्यालय, चरिकोटसमेत
३८.	उत्प्रेषण / परमादेश	देवचन्द्र शाह वि. हिमाल सिमेन्ट कम्पनी लिमिटेड, चोभार काठमाडौं हाल नेपाल औद्योगिक विकास निगम भवन, दरबारमार्ग, काठमाडौं नेपालसमेत
३९.	उत्प्रेषण / परमादेश	सीताराम दहाल वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयसमेत
४०.	उत्प्रेषण / परमादेश	मीरा चौधरीसमेत वि. कमला चौधरीसमेत
४१.	उत्प्रेषण / परमादेश	मोहन प्रकाश चन्द वि. नेपाल खाद्य संस्थान प्रधान कार्यालय, भद्रकाली प्लाजा काठमाडौंसमेत
४२.	उत्प्रेषण / परमादेश	दिपेन्द्र पुर्वे सुडी वि. प्रेमचन्द्र बाजपेयीसमेत
४३.	उत्प्रेषण / परमादेश	सूर्यबहादुर पाण्डे वि. काठमाडौं उपत्यका खानेपानी बोर्ड, बुद्धनगर काठमाडौंसमेत
४४.	अंश दर्ता	गंगोत्रीदेवी ब्राह्मणसमेत वि. प्रियङ्कादेवी मिश्रसमेत
४५.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता मनोहर साह वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुरसमेत
४६.	जालसाजी	देवनारायण यादवसमेत वि. रामपुकार यादव
इजलास नं. ६		२९-३२
४७.	जबर्जस्ती करणी	दीपक चन्दसमेत वि. नेपाल सरकार

४८.	उत्प्रेषण / परमादेश	छिरिङ तामाङ वि. विरे तामाङसमेत
४९.	उत्प्रेषण / परमादेश	अणनाथ बराल वि. वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालयसमेत
इजलास नं. ७		३२-३४
५०.	निषेधाज्ञा	अष्टमान महर्जन वि. तारादेवी बज्राचार्य शाक्यसमेत
५१.	अदालतको अपहेलना	अजित कुँवर वि. महानगरीय ट्राफिक प्रहरी परिसर, बग्गीखाना काठमाडौंसमेत
५२.	निषेधाज्ञा	अङ्किता लामिछाने वि. प्रदिप दहालसमेत
५३.	निषेधाज्ञा	मुजफर अहमद लारी वि. आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कञ्चनपुर महेन्द्रनगर
५४.	अदालतको अपहेलना	अजित कुँवर वि. साबिक उपत्यका ट्राफिक प्रहरी कार्यालय हाल महानगरीय ट्राफिक प्रहरी महाशाखा, सिंहदरबार काठमाडौंसमेत
इजलास नं. ८		३४-३५
५५.	जबर्जस्ती करणी	संजित राजवंशी, वि. नेपाल सरकार
५६.	डाँका	नेपाल सरकार, वि. राज भन्ने गीतराज पाख्रिनसमेत
एकल इजलास		३५-३६
५७.	उत्प्रेषण / परमादेश	अजयकुमार यादवसमेत, वि. पुनरावेदन अदालत जनकपुरसमेत
५८.	परमादेश	अशोककुमार साह वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

५९.	उत्प्रेषण / परमादेश	तेजनारायण सिंह राजपुत वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
रीत / बेरीत आदेश		३६
६०.	भ्रष्टाचार	मोहनबहादुर रसाइली वि. नेपाल सरकार
असोज दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
विशेष इजलास		१-४
१.	उत्प्रेषण / परमादेश	यादवप्रसाद थपलिया वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता माधवकुमार बस्नेतसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
पूर्ण इजलास		४-५
३.	उत्प्रेषण / परमादेश	त्रिलोचन संग्रौला वि. भूमि सुधार कार्यालय झापा, चन्द्रगढीसमेत
संयुक्त इजलास		५-१२
४.	उत्प्रेषण / परमादेश	पुकार नरसिंह राणासमेत वि. नेपाल राज्यका महान्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत
५.	नापी नक्सा निर्णय र दर्ता बदर गरी सार्वजनिक बाटो कायम गरिपाउँ	राममिलन कांदु वि. तिरथराम कुर्मी
६.	कर्तव्य ज्यान	नजरमान पुरी वि. नेपाल सरकार
७.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. बद्रीनाथ श्रेष्ठ

८.	उत्प्रेषण / परमादेश	अमितकुमार टिवडेवालसमेत वि. एच. एन्ड. बी. डेभलपमेन्ट बैंक, शाखा कार्यालय, न्यूरोडसमेत
९.	कर्तव्य ज्यान	दिपन भन्ने दिपेन श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार
१०.	निषेधाज्ञा	कृष्णकुमार भट्टराई वि. होटल द्वारिकाज
११.	छुवाछुत	दिपकप्रसाद उपाध्याय वि. नेपाल सरकार
१२.	दर्ता बदर हक कायम दर्ता	राघो ठाकुर भुमिहारसमेत वि. नेपाल सरकार
१३.	परमादेश	सुबोधसिंह थारू वि. चन्द्रावती थारू
१४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. छिमा राना
१५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अम्बिका घिमिरे वि. नेपाल सरकार
१६.	उत्प्रेषण	देउती रिमाल वि. मालपोत कार्यालय, कलंकी, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. १		१२-१५
१७.	हक कायम नामसारी	निलमकुमार पाण्डे वि. दिग्विजय नाथ पाण्डे
१८.	जग्गा खिचोला चलन	हविव अंसारी वि. मुक कुमारी न्यौपाने क्षेत्री
१९.	उत्प्रेषण	राम दुलारी थारूसमेत वि. नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
२०.	परमादेश	पूर्णबहादुर गुरुङ वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कास्कीसमेत

२१.	उत्प्रेषण / परमादेश	फुबु याङ्गजी लामासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. २		१५-१८
२२.	उत्प्रेषण	बालकृष्ण श्रेष्ठ वि. रामेश्वरी श्रेष्ठसमेत
२३.	कर्तव्य ज्यान, उद्योग र आगजनी	नेपाल सरकार वि. पासाङ तामाङसमेत
२४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. परवीर डाँगीसमेत
२५.	लागु औषध खैरो हेरोइन	रामबहादुर गुरुङ वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ३		१८-२३
२६.	गैंडाको खाग बिक्री	राजेश्वर खतिवडा वि. नेपाल सरकार
२७.	लगत कट्टा बदर	राजोदेवी विन वि. दुखिया देवी
२८.	धर्मपुत्र लिखत बदर	श्रीनारायण साह तेली वि. जितेन्द्रप्रसाद साह
२९.	परमादेश	मन्जुकुमारी साह वि. बबनकुमार गुप्ता
३०.	निषेधाज्ञा	मङ्गलुदेवी ठाकुरसमेत वि. प्रभुनारायण ठाकुरसमेत
३१.	परमादेश	जगरनाथ साह कानू वि. नागेश्वर साह कलवारसमेत
३२.	कर्तव्य ज्यान	विक्रम कुमाल वि. नेपाल सरकार

३३.	लागु औषध खैरो हेरोइन	इर्साद अहमद वि. नेपाल सरकार
३४.	जबर्जस्ती करणी	राजकिशोर भेडिहार वि. नेपाल सरकार
३५.	जालसाजी	अम्बिका गजुरेलसमेत वि. शम्भेप्रसाद गजुरेलसमेत
इजलास नं. ४		२३-२६
३६.	उत्प्रेषण	रामनारायण राय यादव भन्ने रामनारायण दास बैरागी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाही, मलंगवासमेत
३७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सञ्जय केबट भन्ने सकई केबटसमेत
३८.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. सोनुकुमार सिंहसमेत
३९.	खुन डाँका	नेपाल सरकार वि. दिलवा र दीलिप भन्ने विद्यानन्द राय यादवसमेत
इजलास नं. ५		२७-३१
४०.	मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार	राजेश भन्ने भगीरथ दाहाल वि. नेपाल सरकार
४१.	प्रतिषेध / परमादेश	प्राचार्य राजु भाइ त्यात वि. पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय विराटनगर नेपालसमेत
४२.	उत्प्रेषण / परमादेश	मेदनीप्रसाद उप्रेती वि. मालपोत कार्यालय दमक झापासमेत
४३.	उत्प्रेषण / परमादेश	कृष्णबहादुर श्रेष्ठसमेत वि. नेपाल सरकार
४४.	अंश चलन	पम्फा खकुरेल वि. दयाराम खकुरेलसमेत

४५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मुजारहद्विन खाँको हकमा निजको बाबु जियाउद्विन खाँ वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाँकेसमेत
४६.	माना चामल	बालकृष्ण खकुरेल वि. पम्फा खकुरेल
इजलास नं. ६		३१-३३
४७.	मोही लगत कट्टा	मोतीराम साफी वि. गयाराम यादव
४८.	कर्तव्य ज्यान	दीपकराज सेन वि. नेपाल सरकार
४९.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. विकेश कोइराला
५०.	डाँका चोरी	नेपाल सरकार वि. दुर्योधन मेहेता
५१.	अंश चलन	लक्ष्मी केशरी श्रेष्ठ वि. जीवनलाल श्रेष्ठसमेत
इजलास नं. ७		३३-३५
५२.	अंश दर्ता	रामप्रसाद यादव वि. भागोदेवी यादवसमेत
५३.	अंश चलन	चन्द्रशेखर सिंह राजपूतसमेत वि. विष्णुदेव सिंह
५४.	अंश चलन	शान्ताकुमारी पाण्डेय (पन्त) वि. चोलकुमारी पाण्डेयसमेत
इजलास नं. ८		३५-४१
५५.	कर्तव्य ज्यान	धनबहादुर थापा मगर वि. नेपाल सरकार
५६.	सरकारी छाप दस्तखत किर्ते	नेपाल सरकार वि. नवराज नेपाल
५७.	क्षतिपूर्ति रकम दिलाई भराइ पाऊँ	उर्मिला श्रेष्ठ वि. प्रचण्डबहादुर बम

५८.	सेवाबाट हटाएको	योगेन्द्र गिरी वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत
५९.	निषेधाज्ञा	सुबोध दवाडी वि. नेपाल इन्डस्ट्रियल एन्ड कमर्सियल बैंक लिमिटेड, कमलादी, काठमाडौं
६०.	उत्प्रेषण / परमादेश	नर्वदेश्वर शुक्ल वि. विद्यालय शिक्षक किताबखाना, ताहाचल, काठमाडौंसमेत
एकल इजलास		४१-४२
६१.	उत्प्रेषण / परमादेश	चन्द्रकुमारी खड्का वि. सीता भट्टराई न्यौपानेसमेत
६२.	उत्प्रेषण / परमादेश	संजीव कोइराला वि. शहरी विकास मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
रीत / बेरीत आदेश		४२
६३.	उत्प्रेषण / परमादेश	ज्ञानेन्द्रराज आरणसमेत वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय कार्यालय, कीर्तिपुर काठमाडौंसमेत
अदालत गतिविधि		४३
कात्तिक पहिलो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
संयुक्त इजलास		१-४
१.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. भरतप्रसाद नेपाल
२.	निषेधाज्ञा	माधवप्रसाद भण्डारी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत
३.	निषेधाज्ञा	मीराकुमारी प्रधानसमेत वि. सीता जोशीसमेत
४.	निषेधाज्ञा	प्रदीप महतोसमेत वि. बासुदेव मण्डल

५.	उत्प्रेषण / परमादेश	प्रमोदकुमार गुरुङ वि. सार्वजनिक खरिद अनुगमनको कार्यालय, ताहाचलसमेत
६.	परमादेश	अधिवक्ता उद्धवप्रसाद चौलागाईं वि. सम्माननीय राष्ट्रपति श्री रामवरण यादव, राष्ट्रपति भवन, सितल निवाससमेत
७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	गणेशबहादुर गौतम वि. सोमनाथ शर्मा ढकाल
इजलास नं. १		४-८
८.	उत्प्रेषण / परमादेश	गहेन्द्र गिरी वि. क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालय, सुर्खेतसमेत
९.	उत्प्रेषण	लक्ष्मण भट्ट वि. नेपाल सरकार
१०.	परमादेश	निलामैया अधिकारी वि. पशुपति क्षेत्र विकास कोषसमेत
११.	उत्प्रेषण / परमादेश	कासेन्द्रप्रसाद यादवसमेत वि. नेपाल विद्युत् प्राधिकरण प्रधान कार्यालय, दरबारमार्ग, काठमाडौंसमेत
१२.	जग्गा दाखेल खारजे दर्ता	मालादेवी वि. राम किसुन राउत अहिर
१३.	उत्प्रेषण / परमादेश	देवेन्द्र बुढाथोकी वि. जिल्ला विकास समिति, चन्द्रगढी, झापा समेत
१४.	सम्बन्ध विच्छेद	सोमनाथ बराल वि. लिलादेवी बराल
इजलास नं. २		९-१२
१५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. उमरु साह सुडी
१६.	उत्प्रेषण / परमादेश	सुधाकुमारी कर्ण वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, बारा कलैयासमेत

१७.	दूषित लिखत बदर	शिवकुमार संघई वि. न्हुच्छेलाल महर्जन
इजलास नं. ३		१२-२०
१८.	मोही नामसारी	अलिहुसैन मियाँ वि. महम्मद हमिद मियाँ
१९.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. प्रेमप्रकाश शाही
२०.	जालसाजी	हरिराम कोहार वि. बिलाइती कोहाइन
२१.	कर्तव्य ज्यान	कमला योगी गोसाई वि. नेपाल सरकार
२२.	जबर्जस्ती चोरी	नेपाल सरकार वि. प्रविण दिप के.सी.
२३.	कर्तव्य ज्यान	बुद्धिबहादुर थापा वि. नेपाल सरकार
२४.	अदालतको अवहेलना	कमलप्रसाद इटनी वि. प्रधानमन्त्री डा.बाबुराम भट्टराईसमेत
२५.	अपहरण तथा शरीर बन्धक	प्रभात भन्ने दिनेश के.सी. वि. नेपाल सरकार
२६.	मूल्य अभिवृद्धि कर	खुमराज पंजाली वि. रामचन्द्र संघई
२७.	आगो लगाई ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. विष्णुबहादुर के.सी.
२८.	अंशबन्डा गरी जग्गा छुट्याई पाऊँ	मणिक नानी चित्रकार वि. पूर्णप्रसाद चित्रकार

२९.	उत्प्रेषण / परमादेश	गणेश राई वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टङ्गाल, काठमाडौंसमेत
३०.	अपहरण तथा शरीर बन्धक	सरोजचन्द्र यादव वि. नेपाल सरकार
३१.	अंश दर्ता	सूर्यनाथ यादव वि. रासलाल यादवसमेत
इजलास नं. ४		२०-२६
३२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	भरत शर्मा भन्ने पुष्पलाल उप्रेती वि. काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहलसमेत
३३.	उत्प्रेषण	सपना गुरुङ मैनालीसमेत वि. जिल्ला सरकारी वकिलको कार्यालय, भरतपुर, चितवनसमेत
३४.	परमादेश	अधिवक्ता जीवनकुमार पोखरेलसमेत वि. वातावरण विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयसमेत
३५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. हर्कबहादुर वि.क.
३६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. बहादुर रोकामगर
३७.	कर्तव्य ज्यान	करनसिंह महारा वि. नेपाल सरकार
३८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. बुद्धिराम दराई
३९.	उत्प्रेषण / परमादेश	जुमराती साफी वि. पवनकुमार मिश्रसमेत
४०.	मोही नामसारी प्रमाणपत्र	बिकाउ वैठा धोवी वि. बिजय प्रकाश नारायण सिंह

इजलास नं. ५		२६-२९
४१.	उत्प्रेषण / परमादेश	तुलसी दास चौधरी वि. शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी, भक्तपुरसमेत
४२.	उत्प्रेषण	ज्ञानेन्द्रप्रसाद ढुङ्गाना वि. आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुरसमेत
४३.	बन्डा बदर अंश दर्ता	तेजनारायण सिंहसमेत वि. जगन्नाथप्रसाद सिंहको मु.स. गर्ने राजेशकुमार सिंह
४४.	परमादेश	यशुदाकुमारी बराल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
इजलास नं. ६		२९-३०
४५.	अंश	ठगी रानासमेत वि. कृष्ण राना
४६.	मानव बेचबिखत तथा ओसारपसार	नेपाल सरकार वि. अन्सार साई
इजलास नं. ७		३०-३१
४७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रञ्जितकुमार लोहार
इजलास नं. ९		३१-३९
४८.	बकसपत्र लिखत बदर दर्ता बदर	गणेश साह वि. गीतादेवी
४९.	सार्वजनिक जग्गा खिचोला मिटाई चलन चलाई पाउँ	अफसरून अन्सारीसमेत वि. सहिद हुसेन अन्सारी
५०.	कर्तव्य ज्यान	बुद्धिमाया नेपाली वि. नेपाल सरकार

५१.	कर्तव्य ज्यान	खुशीराम श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार
५२.	कर्तव्य ज्यान	लक्ष्मी नेपाली वि. नेपाल सरकार
५३.	लागु औषध खैरो हेरोइन	मिस्टर जिनामिया अंसारी वि. नेपाल सरकार
५४.	अंश चलन	खड्गबहादुर थापा वि. अम्बरबहादुर थापा
५५.	बिना इजाजत वन अतिक्रमण गरी वन पैदावार हटायो	नेपाल सरकार वि. करण सिंह साहुसमेत
५६.	लिखत बदर दर्ता	लीलादेवी महतो वि. मोतीदत्त कायस्थ
इजलास नं. १०		३९-४१
५७.	उत्प्रेषण	राधिका सापकोटासमेत वि. माननीय स्थानीय विकास मन्त्री, स्थानीय विकास मन्त्रालय, श्रीमहल, पुल्चोक, ललितपुरसमेत
५८.	उत्प्रेषण	नर्बदा भण्डारीसमेत वि. माननीय स्थानीय विकास मन्त्री, स्थानीय विकास मन्त्रालय, श्रीमहल, पुल्चोक, ललितपुरसमेत
५९.	उत्प्रेषण	कमला ओली वि. माननीय स्थानीय विकास मन्त्री, स्थानीय विकास मन्त्रालय, श्रीमहल, पुल्चोक, ललितपुरसमेत
एकल इजलास		४१-४४
६०.	उत्प्रेषण	उमाशंकर रौनियार वि. अशोक रौनियारसमेत

६१.	उत्प्रेषण / परमादेश	अगेन्द्रप्रसाद यादव वि. विदुर खड्कासमेत
६२.	उत्प्रेषण / परमादेश	धनीलाल यादव वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराजसमेत
६३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता अन्जु उप्रेती वि. मलेसिया स्थित नेपाली राजदूत डा.निरञ्जनमान सिंह बस्न्यातसमेत
कात्तिक दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
पूर्ण इजलास		१-४
१.	प्रतिषेध / परमादेश / उत्प्रेषण	मुख्य सचिव लिलामणि पौडेल वि. विश्वेन्द्र पासवान
२.	उत्प्रेषण	धनकुमारी गौचन वि. पुनरावेदन अदालत, बागलुङसमेत
संयुक्त इजलास		४-१९
३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विष्णु लामासमेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत
४.	उत्प्रेषण / परमादेश	पूर्णबहादुर मिजार वि. पुनरावेदन अदालत, पाटन, ललितपुरसमेत
५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	पूर्णबहादुर मिजार वि. पुनरावेदन अदालत, पाटन, ललितपुरसमेत
६.	उत्प्रेषण / परमादेश	शान्ति मानन्धर वि. वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, बबरमहल, काठमाडौंसमेत
७.	बैङ्किङ कसुर	नेपाल सरकार वि. दुर्गा कार्की
८.	उत्प्रेषण / परमादेश	ईश्वर चौधरीसमेत वि. लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय, अनामनगर, काठमाडौंसमेत

९.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. ईश्वर पोखरेलसमेत
इजलास नं. १		१९-२१
१०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. धनसरी कामी
११.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शिवी कामी
१२.	जग्गा खिचोला चलन	रामपृत महतोसमेत वि. सहदेव यादव
१३.	कर्तव्य ज्यान	चप्टा धामी वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		२१-२३
१४.	उत्प्रेषण	गौरी सरकार वि. मोहनराज पाण्डेसमेत
१५.	रोक्का बदर गरी फुकुवा गरिपाउँ	शोभदेव पन्तसमेत वि. दुर्गादेवी श्रेष्ठ
इजलास नं. ३		२३-२७
१६.	उत्प्रेषण	खड्गलाल महर्जन वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
१७.	उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध	पञ्चलाल महर्जन वि. नेपाल सरकार
१८.	बिना इजाजत जडिबुटी ओसारपसार	नेपाल सरकार वि. गोविन्दबहादुर सिंह
१९.	उत्प्रेषण / परमादेश	जगदीशनारायण चौधरीसमेत वि. रामबहादुर कुमाल

२०.	लिखत बदर	विद्यासागर तुलाधरसमेत वि. दिलमाया बज्राचार्यसमेत
इजलास नं. ४		२७-३४
२१.	जबरजस्ती करणी	ध्रुव विष्ट वि. नेपाल सरकार
२२.	कर्तव्य ज्यान	कृष्ण भन्ने कृष्णमान शाक्य वि. नेपाल सरकार
२३.	जबरजस्ती करणी	सानु उप्रेती वि. नेपाल सरकार
२४.	कर्तव्य ज्यान	सीताराम खड्कासमेत वि. नेपाल सरकार
२५.	कर्तव्य ज्यान	मिलन सुवेदीसमेत वि. नेपाल सरकार
२६.	जबरजस्ती करणी	अनिलकुमार गुप्ता वि. नेपाल सरकार
२७.	कर्तव्य ज्यान	बाबुराम थारु वि. नेपाल सरकार
२८.	अंश	जमानसिं बुढा वि. उमा बुढा लेखेकी उमा महत्तरासमेत
२९.	भ्रष्टाचार गरेको	देवनारायण दहैत थारु वि. नेपाल सरकार
३०.	भ्रष्टाचार गरेको	लक्ष्मी पाण्डे वि. नेपाल सरकार
३१.	भ्रष्टाचार गरेको	विनोदकुमार गौतम वि. नेपाल सरकार
३२.	मोही नामसारी	चन्द्रबहादुर खुलाल वि. वनुलाल चौधरी
३३.	जग्गा धनी प्रमाण पुर्जा पाउँ	बुद्धि नारायण महर्जनसमेत वि. लक्ष्मी प्रधान

३४.	दूषित अंश छोडपत्र लिखत बदर	कृष्णबहादुर प्रजापती वि. तीर्थमाया (चक्रधर) प्रजापतीसमेत
इजलास नं. ५		३४-४५
३५.	बाटो थुनछेक गरेको भत्काई पाउँ	सरिता मल्ल वि. राधा अर्याल
३६.	रैकर परिणत दर्ता नामसारी	तुली श्रेष्ठसमेत वि. लक्ष्मीदेवी चित्रकारसमेत
३७.	कर्तव्य ज्यान	रामबहादुर खड्गीसमेत वि. नेपाल सरकार
३८.	अंश दर्ता	रामलाल केवट वि. लुटावन केवटसमेत
३९.	कर्तव्य ज्यान	इन्द्र कुँवरसमेत वि. नेपाल सरकार
४०.	परमादेश	गणेशबहादुर विश्वकर्मासमेत वि. नेपाल सरकार
४१.	उत्प्रेषण / परमादेश	नेत्रबहादुर के.सी. वि. सुनीता गौतमसमेत
४२.	लागु औषध	अनुज उदाससमेत वि. नेपाल सरकार
४३.	उत्प्रेषण / परमादेश	नवराज लो लामा वि. मकवानपुर जिल्ला अदालत, हेटौँडासमेत
४४.	कर्तव्य ज्यान	रामकुमार राई वि. नेपाल सरकार
४५.	हक कायमसमेत	नन्दलाल महर्जनसमेत वि. चित्रकुमारी शाक्यसमेत
४६.	प्रतिषेध	शिवचन्द्र चौधरी वि. महानगरीय वृत्त कालिमाटी, काठमाडौँसमेत

४७.	फिल्डबुक दर्ता बदर जग्गा हक कायम	शेरबहादुर सुनुवार वि. ऐमान राईसमेत
४८.	उत्प्रेषण / परमादेश	डिकबहादुर लिम्बु वि. पाथीभरा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.समेत
इजलास नं. ६		४५-५२
४९.	जबरजस्ती करणी	कुमार कामी भन्ने कुम्भबहादुर सुनार वि. नेपाल सरकार
५०.	लागु औषध हेरोइन	नारायण तामाङ वि. नेपाल सरकार
५१.	मोही नामसारी	रमेशकुमार खनालसमेत वि. कृष्णनारायण श्रेष्ठ
५२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. पासाङ शेर्पा
५३.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. गुञ्जन लामा भन्ने वीरबहादुर लोप्चन
५४.	अपहरण तथा शरीर बन्धक र रहजनी चोरी	नेपाल सरकार वि. पवन भरसमेत
५५.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. दीपक वि.क.
५६.	मानव बेचबिखन	नेपाल सरकार वि. अमृतप्रसाद ओलियासमेत
इजलास नं. ७		५२-५८
५७.	नकबजनी चोरी	नेपाल सरकार वि. आकाश श्रेष्ठ
५८.	निर्णय बदर	राजलाल यादव वि. मालपोत कार्यालय, सिरहाको प्रमुख मालपोत अधिकृतसमेत

५९.	अदालतको अपहेलना	कोशिलेशकुमार चौधरी वि. लहान नगरपालिकाको कार्यालय, लहान सिरहासमेत
६०.	लेनदेन	फारवेस्टर्न ट्रेडिङ कम्पनीसमेत वि. कौशल ठठेर
६१.	उत्प्रेषण / परमादेश	रामअधीन पासवानसमेत वि. बेतीलाल मण्डलसमेत
६२.	भ्रष्टाचार गरेको	सुरेशकुमार यादव वि. नेपाल सरकार
६३.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. चक्रे भन्ने मिलन गुरुङसमेत
६४.	निषेधाज्ञा / परमादेश	कृष्णकान्त झा महापात्र बाहुनसमेत वि. जनकपुर नगरपालिकाको कार्यालय, जनकपुरसमेत
इजलास नं. ८		५८-६५
६५.	भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार वि. श्रीराम पन्तसमेत
६६.	रैकर परिणत दर्ता	दानमाया तुलाधर वि. शम्भुलाल कायस्थ
६७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रेशमाराज थापा वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, अपराध अनुसन्धान महाशाखा, टेकु, काठमाडौंसमेत
६८.	उत्प्रेषण	मथुराप्रसाद मास्के वि. नेपाल सरकार
६९.	कर्तव्य ज्यान	भीम थापा वि. नेपाल सरकार
७०.	उत्प्रेषण / परमादेश	पवनकुमार सारडा वि. गोपाल सहनीसमेत

एकल इजलास		६५-६६	
७१.	उत्प्रेषण	सहनाज खातुनसमेत वि. सहेरा खातुनसमेत	
७२.	परमादेश	उत्साह लामिछाने वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय, बल्खुसमेत	
अदालत गतिविधि		६७-६८	
मङ्सिर पहिलो			
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	पृष्ठ
संयुक्त इजलास		१-५	
१.	सार्वजनिक जग्गा खिचोला, घर भत्काई निकास बाटो खुलाई चलन	मनमतिया दुसाधिनसमेत वि. जोगिन्दर साह तेली	
२.	उत्प्रेषण	युवराज लामा वि. युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयसमेत	
३.	लागु औषध, डाइजेपाम र बुप्रिनफिन	नेपाल सरकार वि. शेखर शाही ठकुरीसमेत	
४.	उत्प्रेषण / परमादेश	रामपतेश्वर दास वैष्णव वि. गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालय, डिल्लीबजार काठमाडौंसमेत	
५.	बहुविवाह	नेपाल सरकार वि. धर्मरत्न खड्गीसमेत	
इजलास नं. १		५-७	
६.	परमादेश	अधिवक्ता ध्रुवप्रसाद भट्टराई वि. काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १० बुद्धनगरस्थित नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी माओवादीसमेत	

७.	उत्प्रेषण / परमादेश	पुरुषोत्तम श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	
८.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. प्रेमकुमार राई	
९.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. जयबहादुर चन्दसमेत	
इजलास नं. २		७-११	
१०.	उत्प्रेषण	शिवकुमार कार्की वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टङ्गाल काठमाडौंसमेत	
११.	करकाप	गगनदेव यादव वि. बट्टीनारायण शाह	
१२.	सम्बन्ध विच्छेद	सीता ज्ञवाली (पोखरेल) वि. ध्रुवराज पोखरेल	
१३.	करारको यथार्थ परिपालना	जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, रूपन्देही, सिद्धार्थनगरसमेत वि. कृष्णप्रसाद शर्मा	
१४.	लागु औषध, सेतो हेरोइन	अमरावती लड्गम वि. नेपाल सरकार	
१५.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. मुक्तिराम बस्याल	
१६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. धनवीर सुब्बा	
इजलास नं. ३		११-२८	
१७.	रक्तचन्दन ओसारपसार	नेपाल सरकार, वि. निरकुमार मोक्तान	
१८.	पर्चा बदर गरी दर्ता गरिपाउँ	दलबहादुर मिजार वि. टलकबहादुर आले मगरसमेत	
१९.	हक कायम, दर्ता फोड दर्ता	आयसा खातुनसमेत वि. जयतुन नेसासमेत	

२०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भंगेडी भन्ने रामदेव बढईसमेत
२१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. श्रीमती राधादेवी मल्ल
२२.	अपहरण र शरीर बन्धक	प्रभात भन्ने दिनेश के.सी. वि. नेपाल सरकार
२३.	अदालतको अपहेलना	अधिवक्ता कमलप्रसाद इटनी वि. प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईसमेत
२४.	निषेधाज्ञा	रामेश्वर थारू वि. चाँददेवी नुनिया
२५.	परमादेश	महन्तराज गिरी वि. मालपोत कार्यालय, कञ्चनपुरसमेत
२६.	निषेधाज्ञा / परमादेश	रामजतन मल्लाह वि. गोविन्द केवटसमेत
२७.	उत्प्रेषण / परमादेश	महेशबहादुर सिंह वि. सुनिता राणासमेत
२८.	उत्प्रेषण / परमादेश	नरेश डगौरा वि. सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालय, हलचोक, काठमाडौंसमेत
२९.	उत्प्रेषण	वैकुण्ठप्रसाद न्यौपाने वि. मालपोत कार्यालय, बारा कलैयासमेत
३०.	जग्गा खिचोला चलन	नवलकिशोर महतोसमेत वि. भविष्ठन राय यादव
३१.	निषेधाज्ञा	शिवकृष्ण प्रजापति वि. किष्ट बैंक लिमिटेड अनामनगर
३२.	उत्प्रेषण	डम्बरकुमारी सेन ठकुरी वि. कलङखोला वन उपभोक्ता समूहकी अध्यक्ष मेनुका शर्मा रिजालसमेत
३३.	निषेधाज्ञा	दिवाकर घिमिरे वि. निलकुमार श्रेष्ठसमेत

३४.	लागु औषध खैरो हिरोइन	मोहम्मद नावेद वि. नेपाल सरकार
३५.	परमादेश	पूर्णकुमारी विष्ट वि. मालपोत कार्यालय, डिल्लीबजार, काठमाडौंसमेत
३६.	प्रतिषेध / निषेधाज्ञा	चन्द्रप्रसाद पौडेल वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाँकेसमेत
३७.	निषेधाज्ञा / परमादेश	पुरुषोत्तम दाहाल वि. हिमालयन बैंक लिमिटेड, केन्द्रीय कार्यालय, कमलादी काठमाडौंसमेत
३८.	उत्प्रेषण / परमादेश	नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, आयुर्वेद विभाग, टेकु, काठमाडौं वि. राम प्रवेश यादव
३९.	उत्प्रेषण	नयनकुमारी शाही वि. जिल्ला वन कार्यालय, रोल्पासमेत
४०.	अंश चलन	लवकुमार रानामगर वि. विष्णुबहादुर मगरसमेत
४१.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	शिवराज जोशी वि. नेपाल सरकार
४२.	कर्तव्य ज्यान	ईन्द्रबहादुर वली वि. नेपाल सरकार
४३.	कर्तव्य ज्यान	लछु गौतम वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		२८-३४
४४.	जबरजस्ती करणी	अनिलकुमार गुप्ता वि. नेपाल सरकार
४५.	कर्तव्य ज्यान	बाबुराम थारू वि. विनोदकुमार थारूको जाहेरीले नेपाल सरकार

४६.	प्रतिषेध	मनोजकुमार गुप्ता (भुजुवा) वि. नेपालगञ्ज नगरपालिकाको कार्यालयसमेत
४७.	उत्प्रेषण	जिल्ला वन कार्यालय, उदयपुर वि. गोमाकुमारी बस्नेत
४८.	उत्प्रेषण / परमादेश	दुखनीदेवी वि. विजयकुमार यादव
४९.	अशं चलन	ध्रुव के.सी.समेत वि. भक्तबहादुर खत्री (के.सी.)
इजलास नं. ५		३४-४१
५०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामबहादुर तामाङ
५१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मीनबहादुर थापासमेत
५२.	परमादेश	राधेश्याम वैश्य वि. भेरी अञ्चल अस्पताल विकास समिति, नेपालगञ्जसमेत
५३.	निषेधाज्ञा	शोभाराम कुर्मी (वर्मा) वि. दुर्गाध्वज श्रेष्ठसमेत
५४.	निषेधाज्ञा / परमादेश / उत्प्रेषण	जाइफली राना वि. प्रदिपकुमार राना
५५.	निषेधाज्ञा	प्रमोदकुमार गुप्ता वि. प्रविणकुमार गुप्तासमेत
५६.	उत्प्रेषण / परमादेश	देवशरणप्रसाद कलवार वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक केन्द्रीय कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
५७.	उत्प्रेषण / परमादेश	लक्ष्मीराम अधिकारीसमेत वि. रघुनाथ अधिकारीसमेत
५८.	उत्प्रेषण	मिश्रीदेवी खड्कासमेत वि. नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत

५९.	उत्प्रेषण	पार्वती देवी यादव वि. पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत
६०.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्र तिमल्सेना वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराज, सप्तरीसमेत
६१.	निर्णय दर्ता बदरसमेत	सुरेन्द्रमान सिंह प्रधान, वि. विक्रमराज भन्ने विक्रमबहादुर थापा
६२.	परमादेश	लालबहादुर शाही वि. रविलाल वि.सि.समेत
इजलास नं. ६		४१-४५
६३.	निर्णय दर्ता बदर दर्तासमेत	वन्दीडिमा शेर्पा वि. नारायण थपलिया
६४.	निर्णय दर्ता बदर दर्तासमेत	आडदाली शेर्पा वि. नारायण थपलिया
६५.	लेनदेन	इन्द्रबहादुर गुरूङ वि. कुलचन्द्र भट्टराई
६६.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. सुरज कर्ण
६७.	जबरजस्ती करणी	श्यामकुमार अधिकारी वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ७		४५-४७
६८.	निषेधाज्ञा	फरमुद मियाँ वि. रमेश मरिकसमेत
६९.	निषेधाज्ञा	हरिनारायण यादवसमेत वि. सावित्री यादव
७०.	उत्प्रेषण / परमादेश	रामकुमार श्रेष्ठ वि. मालपोत कार्यालय, सुर्खेत
एकल इजलास		४७-४८
७१.	उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध	अवधकिशोर महतो वि. लगन महतोसमेत

७२.	उत्प्रेषण	महावीर मल्लाह गोठी वि. भूमिसुधार कार्यालय, मोरङसमेत
पुनरावलोकन निरूसा		४८
७३.	फैसला बदर	सफिद महमद मियाँ वि. शोभाकान्त चौधरी
अन्तरिम आदेश		४८-४९
७४.	उत्प्रेषण	तुलसीप्रसाद सुवेदी वि. गृह मन्त्रालयसमेत
७५.	उत्प्रेषण	जगन्नाथ आचार्य वि. विद्या मन्दिर उच्च मा.वि. बागलुङसमेत
अदालत गतिविधि		५०-५२
मङ्सिर दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
विशेष इजलास		१-३
१.	उत्प्रेषण / परमादेश	अमृतकुमार शर्मा वि. नेपाल सरकार
पूर्ण इजलास		३-४
२.	उत्प्रेषण / परमादेश	यादव अधिकारी वि. मृत्युञ्जय राज पाण्डे
संयुक्त इजलास		४-७
३.	उत्प्रेषण / परमादेश	मीनबहादुर अर्यालसमेत वि. मालपोत कार्यालय, भरतपुरसमेत
४.	उत्प्रेषण	मधुमाया योगी वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टंगाल, काठमाडौंसमेत
५.	उत्प्रेषण / परमादेश	विजयबहादुर सिलवाल वि. सर्वेन्द्रनाथ शुक्ला
६.	उत्प्रेषण / परमादेश	रघुनाथ महर्जन वि. राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
७.	परमादेश	मोहन बानियाँसमेत वि. नेपाल सरकार

इजलास नं. १		७-१८
८.	उत्प्रेषण / परमादेश	ऋतबहादुर थापामगर वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत
९.	उत्प्रेषण	वीरेन्द्र सिंह विष्ट वि. सुदूरपश्चिम क्षेत्रीय सशस्त्र प्रहरी गण मुख्यालय, धनगढी, कैलालीसमेत
१०.	परमादेश	प्रमोदकुमार झा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
११.	निषेधाज्ञा / परमादेश	राजविराज भन्सार कार्यालय, सप्तरी वि. वौका मलाहा
१२.	परमादेश	त्रियुगा नगरपालिका कार्यालय, गाइघाट वि. गुजाई चौधरी
१३.	उत्प्रेषण / परमादेश	रामुराय यादव वि. नेपाल सरकार
१४.	छुट जग्गा दर्ता हक कायम	विशो भन्ने केशवप्रसाद कोइराला वि. युवराज भन्ने बद्रिप्रसाद पोखरेल
१५.	जबरजस्ती करणी	प्रमोद शाही वि. नेपाल सरकार
१६.	अग्रिम आयकर	कर प्रशासक सुरेश प्रधान वि. श्रीमती सागर जैन
१७.	उत्प्रेषण / परमादेश	प्रदिप मित्तल वि. जिल्ला विकास समिति, झापा, चन्द्रगढीसमेत
१८.	नामसारी निर्णय बदर	सुषमाकुमारी देवी सुब्बा वि. डोगियादेवी थरुनी
१९.	लागु औषध ब्रुपिनर्फिन	नेपाल सरकार वि. राम दवाडीसमेत
२०.	अंश	सीताराम कुर्मी वि. गोपाल कुर्मी
२१.	अंश दर्ता	राधिकादेवी दुसाधीन वि. रतन हजरा दुसाधसमेत

२२.	निर्णय बदर हक कायम	अकलान्तसागर ताम्राकार वि. नारायणबहादुर सिलवाल
२३.	लिखत दर्ता बदर	धनराज अहिरसमेत वि. सीमाकुमारी चौधरीसमेत
२४.	कर्तव्य ज्यान	बीरबहादुर ओलीसमेत वि. नेपाल सरकार
२५.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. कल्लु भन्ने मोहम्मद सलिम मुसलमान
२६.	कुटपिट अङ्गभङ्ग	नेपाल सरकार वि. बेचु गोइतसमेत
इजलास नं. २		१९-३३
२७.	जग्गा दर्ता	मालपोत कार्यालय, कास्की वि. बामदेव बास्ताकोटी
२८.	घर जग्गा खिचोला	रामचन्द्र साह वि. सुरेन्द्रप्रसाद पटेल
२९.	अंश	बिमल कार्कीसमेत वि. अर्चना कार्की
३०.	परमादेश	दिपेन्द्र कार्की वि. गोपालबहादुर रोका
३१.	लिखत बदर	दवा छयुसुङ गुरुङ वि. अन्जना डङ्गोल
३२.	निषेधाज्ञा	सानुभाइ अधिकारी वि. गोपाल लोहनी
३३.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. दिलिप राई
३४.	संरक्षित वन्यजन्तु कस्तुरी मृग चोरी शिकारी गरेको	चन्द्रबहादुर गुरुङ वि. नेपाल सरकार

३५.	ज्यान मार्ने उद्योग र डाँका	नेपाल सरकार वि. सुरेशप्रसाद यादवसमेत
३६.	दोहोर्याई हर हिसाब गरिपाउँ	कृषि विकास बैंक लि. मुख्य कार्यालय, काठमाडौंसमेत वि. राधेश्याम शर्मा
३७.	लिखत निर्णय दर्ता बदर	रामरतन यादवसमेत वि. रामजी यादवसमेत
३८.	अबन्डा जग्गा अंश हक कायम	विन्दा देवी साह वि. राम दिनेश शाहसमेत
३९.	अंश चलन	नसिवलाल यादवसमेत वि. विष्णुदेव यादव
४०.	उत्प्रेषण / परमादेश	कमलेश द्विवेदी वि. नेपाल सरकार
४१.	कर्तव्य ज्यान	मैया ठकुरी वि. नेपाल सरकार
४२.	कर्तव्य ज्यान	सुवास राई वि. नेपाल सरकार
४३.	कर्तव्य ज्यान	प्रेमबहादुर गिरी वि. नेपाल सरकार
४४.	कर्तव्य ज्यान	रफिक अन्सारी वि. नेपाल सरकार
४५.	जबरजस्ती करणी	सलबहादुर विश्वकर्मा वि. नेपाल सरकार
४६.	उत्प्रेषण / परमादेश	अशोक श्रेष्ठ वि. ललितपुर उपमहानगरपालिकाको कार्यालय, पुल्चोक, ललितपुरसमेत
इजलास नं. ३		३३-३९
४७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नुमा बजागाई

४८.	प्रतिषेध / परमादेश	प्रा.डा.सूर्यबहादुर कार्की वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौंसमेत
४९.	जबरजस्ती चोरी	नेपाल सरकार वि. पप्पु नेपालीसमेत
५०.	मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार	नेपाल सरकार वि. मिलन भन्ने रोशन वि.क.
५१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लक्ष्मण भट्ट
५२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता पुष्पराज पौडेल वि. काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत
इजलास नं. ४		३९-५१
५३.	उत्प्रेषण	सुनिल सिंखडा वि. सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालय, हलचोक, काठमाडौंसमेत
५४.	उत्प्रेषण	दिपेन्द्र सापकोटा वि. सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत, सिन्धुपाल्चोक
५५.	मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार	रामप्रसाद भुषाल वि. नेपाल सरकार
५६.	अंश चलन	भगवती देवी उप्रेती वि. अन्नपूर्ण उप्रेती
५७.	उत्प्रेषण / परमादेश	तुलसीराम सेढाई वि. महेशकुमार जाजू
५८.	निषेधाज्ञा	अजिजुल खाँ वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाँकेसमेत
५९.	जग्गा खिचोला	मोहनबहादुर थापासमेत वि. गिरीराज सुवेदी

६०.	धितो रोक्का बदर गरी फुकुवा गरिपाउँ	विन्देश्वरी कोइरी वि. रामराज कोइरी
६१.	धितो रोक्का बदर गरी फुकुवा गरिपाउँ	कलावती कोइरी वि. रामराज कोइरी
६२.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. यमबहादुर कुमाल
६३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भोनु थारूसमेत
६४.	दर्ता बदर दर्ता	लालबहादुर तामाङ वि. राजेन्द्रकुमार जोशी
६५.	लागु औषध ब्राउन सुगर	नेपाल सरकार वि. सावित्री चौधरीसमेत
६६.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. देवबहादुर थापा
६७.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामसुन्दर सहानी
६८.	छुट जग्गा दर्ता नामसारी	भूमि सुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय वि. नन्दकुमार बस्नेतसमेत
६९.	आगो लगाएको	नेपाल सरकार वि. रुद्रबहादुर बजगाई
७०.	करार बमोजिम आदेश	रविन लामा तामाङसमेत वि. सज्जन लामासमेत
७१.	परमादेश	डा. भाइकाजी तिवारी वि. लक्ष्मी महर्जन (देवकोटा)
इजलास नं. ५		५१-५८
७२.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार वि. कृष्ण सिंह सुयल

७३.	कर्तव्य ज्यान	मस्तकिना खातुन वि. नेपाल सरकार
७४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रमावती पासीसमेत
७५.	वैदेशिक रोजगार कसुर	नेपाल सरकार वि. तिलबहादुर क्षेत्रीसमेत
७६.	उत्प्रेषण / परमादेश	सोमिन्त्रा देवी खत्वे वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराज, सप्तरीसमेत
७७.	शेषपछिको बकसपत्र	ध्रुवकुमार मौर्यसमेत वि. गीता मौर्य
७८.	अंश	तारादेवी मौर्यसमेत वि. राजकुमार मौर्यसमेत
इजलास नं. ६		५८-६४
७९.	लेनेदेन	रुद्रप्रसाद मानन्धर वि. एसियन पेन्टस (नेपाल) प्रा.लि.
८०.	दर्ता फारी	बिमला राणा वि. प्रदिपविक्रम राणा
८१.	निषेधाज्ञा / परमादेश	आनन्दीलाल मुखिया वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, सप्तरी
८२.	उत्प्रेषण / परमादेश	आनन्दीलाल मुखिया वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, सप्तरी
८३.	निषेधाज्ञा / परमादेश	आनन्दीलाल मुखिया वि. किसन साहुसमेत
८४.	परमादेश	जनकपुर अञ्चल अस्पताल विकास समिति, जनकपुरसमेत वि. डा.रामचरित्र साह
८५.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. नरबहादुर हमाल

८६.	जबरजस्ती करणी	देवबहादुर घले वि. नेपाल सरकार
८७.	जबरजस्ती करणी	मोहमद सहिद अन्सारी वि. नेपाल सरकार
८८.	अंश	रामवहाल यादवसमेत वि. कोमल अहिर
इजलास नं. ७		६४-६६
८९.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. मिकमार दोड तामाडसमेत
९०.	कर्तव्य ज्यान	किशोर के.सी. वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ८		६६-६७
९१.	उत्प्रेषण / परमादेश	गगन ठकुरीसमेत वि. काठमाडौं महानगरपालिका, बागदरबार, काठमाडौंसमेत
एकल इजलास		६७
९२.	उत्प्रेषण / परमादेश	विजेन्द्रलाल जोशी वि. नेपाल सरकार
अन्तरिम आदेश		६७-६८
९३.	उत्प्रेषण	रामसुधन उप्रेती वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
९४.	उत्प्रेषण	नेत्रबहादुर कटुवाल वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
पुस पहिलो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
पूर्ण इजलास		पृष्ठ
पूर्ण इजलास		१-४
१.	धर्म लोप	रेशमान तुलाधरसमेत वि. ज्ञानेन्द्ररत्न तुलाधर
२.	उत्प्रेषण / परमादेश	त्रिलोचन संग्रौला वि. भूमिसुधार कार्यालय, झापा, चन्द्रगढीसमेत

विशेष इजलास		४-८
३.	उत्प्रेषण	खिमलाल भन्ने शंकर पौडेलसमेत वि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
४.	उत्प्रेषण / परमादेश	बद्रीकुमार खत्री वि. कारागार कार्यालयसमेत
५.	उत्प्रेषण / परमादेश	सन्तोष विश्वकर्मासमेत वि. लोक सेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालयसमेत
संयुक्त इजलास		८-१६
६.	जबरजस्ती करणी	वीरेन्द्र अधिकारी वि. नेपाल सरकार
७.	निर्णय हक कायम	श्रीमान श्रेष्ठ वि. तारादेवी मानन्धर
८.	उत्प्रेषण / परमादेश	तीर्थप्रसाद न्यौपाने वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क केन्द्रीय कार्यालयसमेत
९.	उत्प्रेषण / परमादेश	दानालाल यादवसमेत वि. रामखिन मण्डल भन्ने रामकृष्ण मण्डल
१०.	निषेधाज्ञा	निजाद्दिन हलवाई वि. रमजान हलवाईसमेत
११.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. कुशल सिटौला
१२.	निषेधाज्ञा / परमादेश	जीवनकुमारी श्रेष्ठ वि. श्री दङ्गा प्रहरी नियन्त्रण गणसमेत
१३.	बकसपत्र लिखत बदर नामसारी	सुरसती पासी वि. शिवप्रसाद कोरीसमेत

इजलास नं. १		१६-२३
१४.	कर्तव्य ज्यान	प्रकाशबहादुर खड्का वि. नेपाल सरकार
१५.	डाँका	नेपाल सरकार वि. बाबु भन्ने सोमलाल ब्लोन
१६.	खोटा चलन (नक्कली नोट)	नेपाल सरकार वि. नसिम अन्सारी
१७.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार वि. जोगेन्द्र भन्ने योगेन्द्र महतो
१८.	निषेधाज्ञा	प्रद्युम्नप्रसाद मैनाली वि. रामप्रवेश प्रसाद कुर्मीसमेत
१९.	लेनदेन	चन्दर साह गोड वि. कैलासिया गोडीन
२०.	जबरजस्ती करणी	खबहादुर वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		२३-२४
२१.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मीनबहादुर दोडको हकमा रामकाजी दोड वि. महानगरीय प्रहरी वृत्त बौद्ध, काठमाडौंसमेत
२२.	उत्प्रेषण / परमादेश	जगदीशप्रसाद पाठकसमेत वि. नीतादेवी पाठकसमेत
इजलास नं. ३		२४-२६
२३.	जिउ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. राजन दमाई भन्ने राजेन्द्र परियार
२४.	परमादेश	प्रदीप क्षेत्रीसमेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत

२५.	नामसारी दर्ता	जागेश्वर राय यादव वि. विरखीदेवीसमेत
२६.	किर्ते जालसाज	नसिवलाल यादवसमेत वि. विष्णुदेव यादव
इजलास नं. ४		२६-२९
२७.	उत्प्रेषण	श्यामसुन्दर चौधरी वि. बैद्यनाथ ठाकुरसमेत
२८.	निषेधाज्ञा	रघुनन्दन प्रसाद साह वि. मो. इजराइल मियाँसमेत
२९.	निषेधाज्ञा / परमादेश	तरुदीन शेख वि. देवेन्द्रकुमार यादव
इजलास नं. ५		२९-३५
३०.	उत्प्रेषण	हजरा खातुन वि. मोहम्मद गनीसमेत
३१.	कर्तव्य ज्यान	भरतलाल श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार
३२.	निषेधाज्ञा / परमादेश	त्रिपुरारीप्रसाद साह वि. सरीताकुमारी सिंह
३३.	कर्तव्य ज्यान	रामचन्द्र श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार
३४.	नामसारी निर्णय बदर अपुताली हक कायम दर्ता	रेखा गिरी वि. इन्दिरा गिरी
३५.	लिखत बदर दर्ता	चनरज्योति चौधरी वि. बासमती चौधरीसमेत
३६.	उत्प्रेषण / परमादेश	डा. अजय गर्ग वि. रेवती चौधरी

३७.	लिखत दर्ता बदर दर्ता कायम	दिलीप भगत वि. मनोज भगतसमेत
३८.	जबरजस्ती करणी	नियाल सिंह भन्ने निहाल सिंह बुढाथोकी वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ७		३५-३८
३९.	अदालतको अपहेलना	आनन्दीलाल मुखिया वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, सप्तरी
४०.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. गंगाराम यादव
४१.	भ्रष्टाचार	धनन्जय खड्का वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ८		३८-३९
४२.	हक कायम गरी जग्गा निखनाई पाउँ	कृष्णकुमार रिजाल वि. नगेन्द्रबहादुर कुँवर
४३.	जबरजस्ती करणी	तुफान राई वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		३९-४३
४४.	उत्प्रेषण / परमादेश	सुशील ठकुरी वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षण अस्पताल महाराजगञ्ज, काठमाडौँसमेत
४५.	उत्प्रेषण / परमादेश	विजेन्द्रलाल जोशी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौँसमेत
४६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	कालुमायाँ तामाङ रिजाल वि. बिमला ज्वालीसमेत

४७.	उत्प्रेषण	पुजारी अहिर यादव वि. मालपोत कार्यालय, रूपन्देही, भैरहवासमेत
अन्तरिम आदेश		४३
४८.	उत्प्रेषण	नेपाल सुपारी उत्पादन संघ, झापासमेत वि. वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयसमेत
अदालत गतिविधि		४४
पुस दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
विशेष इजलास		१-५
१.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता सन्तोष भट्टराईसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता विनितकुमार झा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
३.	उत्प्रेषण / परमादेश	सुशीलदत्त मिश्र वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
४.	उत्प्रेषण	प्रकाशजङ्ग कार्की वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
५.	उत्प्रेषण / प्रतिषेध / परमादेश	रामचन्द्र सिलवाल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
संयुक्त इजलास		५-१३
६.	उत्प्रेषण / परमादेश	डा. मायाकुमारी शर्मा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
७.	उत्प्रेषण	सूर्यनाथ यादवसमेत वि. नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालयसमेत

८.	उत्प्रेषण / परमादेश	दीपकुमार डि.सी. वि. ग्लोबल आइएमइ बैंक लिमिटेड कर्पोरेट अफिस पानीपोखरी, काठमाडौंसमेत
९.	जग्गा दर्ता	मालपोत कार्यालय, कास्की वि. तिलककुमारी थापाको मु.स. गर्ने गुन्जबहादुर थापा
१०.	लिखत बदर	कुंजबहादुर राणाको मु.स. गर्ने प्रद्युम्न राणासमेत वि. अच्युत शमशेर ज.ब.रा.समेत
११.	लिखत दर्ता बदर	ममता न्यौपाने वि. मेनका भट्टराई (तिवारी)
१२.	परमादेश	सुरेशकुमार मुडभरी वि. गृह मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
१३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	हरिशरण सुनार वि. दाङ देउखुरी जिल्ला अदालतसमेत
१४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	पार्वती गुरूड वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. १		१३-१५
१५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	कुमार तामाङ वि. सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत, चौतारा, सिन्धुपाल्चोकसमेत
१६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	कोकिलबहादुर शाही वि. काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत
१७.	अदालतको मानहानी	दिनेश त्रिपाठी वि. एकिकृत नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल (प्रचण्ड) समेत
१८.	फैसला बदर	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क मुख्य शाखा कार्यालय, काठमाडौं वि. लालप्रसाद श्रेष्ठसमेत

इजलास नं. २		१६-१७
१९.	कर्तव्य ज्यान	प्रदीप थापा वि. नेपाल सरकार
२०.	कर्तव्य ज्यान	विष्णुबहादुर पोडेसमेत वि. तुलसीप्रसाद सुवालको जाहेरीले नेपाल सरकार
इजलास नं. ३		१७-२५
२१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सम्झना सुनुवार
२२.	परमादेश	असारमायाँ राई वि. मालपोत कार्यालय उदयपुर, गाइघाट
२३.	परमादेश	हरिकुमारी भुजेल वि. जिल्ला मालपोत कार्यालय उदयपुर, गाइघाट
२४.	निषेधाज्ञा	जगदीशप्रसाद राढ वि. हनुमानप्रसाद राढसमेत
२५.	मोही लगत कट्टा	लक्ष्मीकुमारी ढकाल वि. चुण्डा सोरेन सतार
२६.	अदालतको अपहेलना	रामजी भन्ने गंगाबहादुर पन्तसमेत वि. मालपोत कार्यालय, बारा, कलैयासमेत
२७.	उत्प्रेषण / निषेधाज्ञा / परमादेश	बिमलप्रसाद बराल वि. प्रो.गुलावप्रसाद चौरासिया
२८.	उत्प्रेषण	तेजबहादुर महत वि. नेपाल बङ्गलादेश बैंक लिमिटेड, नेपालगञ्जसमेत
२९.	उत्प्रेषण	डिलबहादुर कार्की वि. पुनरावेदन अदालत, बागलुङसमेत
३०.	उत्प्रेषण	डिलबहादुर कार्की वि. पुनरावेदन अदालत, बागलुङसमेत

३१.	उत्प्रेषण / प्रतिषेध / परमादेश	अधिवक्ता विष्णुप्रसाद तिमिल्सिना वि. नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, रत्नपार्क, काठमाडौंसमेत
३२.	कर्तव्य ज्यान	कमल तामाङ वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		२५-२७
३३.	लागु औषध खैरो हेरोइन	शेखरकुमार सोनी वि. नेपाल सरकार
३४.	अंश नामसारी	पर्शुराम अहिर यादवसमेत वि. श्रीराम अहिरको मु.स. गर्ने श्रीमती नेवाती अहिरनीसमेत
३५.	उत्प्रेषण / परमादेश	तेजबहादुर खड्का वि. मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, सुर्खेतसमेत
इजलास नं. ५		२७-३२
३६.	कर्तव्य ज्यान	सन्तोषकुमार मौर्यको जाहेरीले नेपाल सरकार वि. ओदे लोनिया
३७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दिनेश परियारसमेत
३८.	जग्गा खिचोला चलन	जीतबहादुर तामाङसमेत वि. वीरबहादुर तामाङ
३९.	परमादेश	इन्द्रमाया कपालीसमेत वि. काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरण जिल्ला आयुक्तको कार्यालयसमेत
४०.	उत्प्रेषण	कमलबहादुर रानाभाट वि. राजेन्द्रमणी पौडेल
४१.	जग्गा बन्डा गरी दा.खा. नामसारी	हिरामती चमाइन मरीको मु.स.गर्ने जोखु चमार वि. श्रीकान्त हरिजन

४२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सलीमा भन्ने सलीम जोलाह (अन्सारी) वि. श्री जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाँके नेपालगञ्जसमेत
४३.	अदालतको अपहेलना	डा. देवकला भण्डारी वि. खगराज अधिकारी, माननीय मन्त्री, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. ६		३३
४४.	अंश नामसारी	सोना गडेरिया वि. अकाली गडेरियासमेत
इजलास नं. ७		३३-३६
४५.	भ्रष्टाचार	दिनेशकुमार राउत वि. नेपाल सरकार
४६.	भ्रष्टाचार	नवलसिंह गुरुङ वि. अख्तियार नेपाल सरकार
४७.	भ्रष्टाचार (नक्कली प्रमाणपत्र)	हरिप्रसाद दमासे वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		३६-४०
४८.	उत्प्रेषण / परमादेश	श्रीराम गौतम वि. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्ययन मन्त्रालयसमेत
४९.	उत्प्रेषण / परमादेश	दण्डवीर लिम्बु वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, किर्तिपुर, काठमाडौंसमेत
५०.	उत्प्रेषण / परमादेश	रविन्द्र अवाले वि. नारायणबहादुर कार्कीसमेत
५१.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता दीपक विक्रम मिश्र वि. न्याय परिषद् सचिवालय, कुपण्डोल ललितपुरसमेत
५२.	उत्प्रेषण / परमादेश	देविन्द्र महर्जनसमेत वि. मालपोत कार्यालय, कलङ्कीसमेत

रीत / बेरीत आदेश		४०-४१	
५३.	लागु औषध	देवीलाल गिरीसमेत वि. नेपाल सरकार	
५४.	कर्तव्य ज्यान	डम्बरबहादुर शाह वि. नेपाल सरकार	
५५.	वैदेशिक रोजगार	अप्सरा श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार	
५६.	कर्तव्य ज्यान	गुड्डु गोइत वि. नेपाल सरकार	
५७.	अपहरण तथा शरीर बन्धक	मिलन श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार	
५८.	निषेधाज्ञा	सन्तोषकुमार प्रधान वि. नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, दरबारमार्ग काठमाडौंसमेत	
अन्तरिम आदेश		४१	
५९.	उत्प्रेषण	मोहन विक्रम पोखरेल वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टङ्गालसमेत	
६०.	उत्प्रेषण	मु.स. गर्ने बन्देज घिमिरे वि. काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	
६१.	परमादेश	बालजी पाण्डेयसमेत वि. नेपाल सरकार	
अदालत गतिविधि		४२-४४	
माघ पहिलो			
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास		१-३	
१.	उत्प्रेषण / परमादेश	मालचन्द्र दुगडससमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
२.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्रप्रसाद पौडेलसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	

संयुक्त इजलास		३-१०
३.	कर्तव्य ज्यान	सरोजी सिंह वि. नेपाल सरकार
४.	कर्तव्य ज्यान	जयबहादुर तामाङ वि. नेपाल सरकार
५.	उत्प्रेषण / परमादेश	कालिकानन्द ठाकुर वि. विद्यालय शिक्षक किताबखाना, छाउनी, काठमाडौंसमेत
६.	उत्प्रेषण / परमादेश	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टङ्गाल, काठमाडौं वि. रणवीर तुम्बा
७.	निषेधाज्ञा	दुर्गादेवी पाल वि. प्र.जि.अ., जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनगढी, कैलालीसमेत
८.	परमादेश	चक्रबहादुर शङ्कर वि. अर्थ मन्त्रालयसमेत
९.	नामसारी निर्णय दर्ता बदरसमेत	फनैत मुखिया बिनसमेत वि. कैलसिया देवीसमेत
१०.	उत्प्रेषण / परमादेश	सजनकुमारी लामासमेत वि. मालपोत कार्यालय, लाहान, सिरहासमेत
११.	कर्तव्य ज्यान	गणेश ताम्राकार वि. नेपाल सरकार
१२.	वैदेशिक रोजगार कसुर	नेपाल सरकार वि. अमृत तामाङसमेत
१३.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार वि. जीवन जिमी राई
इजलास नं. १		१०-१७
१४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. बलबहादुर पुनसमेत

१५.	जबरजस्ती करणी	डाकबहादुर कार्की वि. नेपाल सरकार
१६.	कर्तव्य ज्यान र जबरजस्ती चोरी	सुवास पुनसमेत वि. नेपाल सरकार
१७.	नाता कायम	शङ्कर श्रेष्ठ वि. निराजन श्रेष्ठ
१८.	लागु औषध खैरो हेरोइन	नेपाल सरकार वि. सुमन बानियासमेत
१९.	भारतीय ट्रक चोरी पैठारी	अमलेस घोषसमेत वि. नेपाल सरकार
२०.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. रमेश तामाङ
२१.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	नेपाल सरकार वि. पुण्डरी भन्ने रामबहादुर बि.क.
२२.	कर्तव्य ज्यान	मदनकुमार खापुङ (लिम्बू) वि.नेपाल सरकार
२३.	कर्तव्यद्वारा घरमा आगोलागी	अगमबहादुर राई वि.नेपाल सरकार
इजलास नं. २		१७-१८
२४.	उत्प्रेषण / परमादेश	हेमनकुमार राई वि. जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय, बबरमहल, काठमाडौंसमेत
२५.	जबरजस्ती करणी उद्योग	नेपाल सरकार वि. गम्भीर भन्ने बिसे नेपाली
इजलास नं. ३		१८-२४
२६.	सार्वजनिक जग्गा खिचोला समेत	जगरनाथ राय यादवसमेत वि. बहादुर राय यादव

२७.	छुट दर्ता नामसारी	गणेश महर्जन वि. दिग्विजयरज श्रेष्ठसमेत
२८.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. दुर्गाप्रसाद तामाङसमेत
२९.	वैदेशिक रोजगार ठगी	केशव थापा वि. नेपाल सरकार
३०.	उत्प्रेषण	अम्बरबहादुर कार्की वि. मालपोत कार्यालय, बारा कलैयासमेत
३१.	निकास खुलाई चलन चलाइपाउँ	नाथु भन्ने तुलसीप्रसाद तेली (गुप्ता) समेत वि. श्रवणकुमार लोध
३२.	मोही प्रमाणपत्र बदर	राजकिशोर राय वि. मु.स. गर्ने पल्टीदेवीसमेत
इजलास नं. ४		२४-२६
३३.	मोही नामसारी	विश्वनाथ पाण्डे भुमिहार वि. शङ्कर गिरी
३४.	मिलापत्र बदर	सुकदेव राय यादवसमेत वि. दुखियादेवी
इजलास नं. ५		२६-३१
३५.	जालसाजी	गणेश महतो तत्वासमेत वि. प्रल्हाद महतो धानुकसमेत
३६.	कर्तव्य ज्यान	रेखबहादुर चौहान वि. नेपाल सरकार
३७.	लागु औषध	भानु भन्ने नन्दकिशोर प्रसाद यादव वि. नेपाल सरकार
३८.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	राजेश भन्ने भगीरथ दाहाल वि. नेपाल सरकार
३९.	आगो लगाई कर्तव्य ज्यान	अर्जुन वि.क. वि. नेपाल सरकार
४०.	उत्प्रेषण	कान्छाभाई महर्जनसमेत वि. स्थानीय विकास मन्त्रालयसमेत

इजलास नं.७		३१-३६
४१.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामकेवल राय यादव
४२.	चेक अनादर	शुशीलकुमार मानन्धर वि. विभु कायस्थ
४३.	कर्तव्य ज्यान	शिवलाल ढकाल वि. नेपाल सरकार
४४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लालबहादुर बुढा
इजलास नं.८		३६-३७
४५.	कर्तव्य ज्यान	सुकुमन रोका वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		३७-३८
४६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	कालुमायाँ तामाङ रिजाल वि. बिमला जवालीसमेत
४७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विष्णु बुढाथोकी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत
४८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	लकृष्ण नगरकोटीसमेत वि. मकवानपुर जिल्ला अदालतसमेत
रित / बेरीत आदेश		३८-३९
४९.	वैदेशिक रोजगार कसुर	छत्रबहादुर श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, काठमाडौं
५०.	अवैधरूपमा छाला लुकाई राखेको	रामबहादुर नेकोर तामाङ वि. नेपाल सरकार
अन्तरिम आदेश		३९-४१
५१.	उत्प्रेषण	बोदनाथ दुवाडीसमेत वि. भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयसमेत
५२.	उत्प्रेषण	शान्ति बलमपाकी वि. स्वास्थ्य मन्त्रालयसमेत

५३.	उत्प्रेषण	तोमलाल गिरी वि. स्वास्थ्य सेवा विभाग, टेकु काठमाडौंसमेत
५४.	उत्प्रेषण	कल्पना कुमारी कार्की वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, काठमाडौंसमेत
५५.	उत्प्रेषण	राजकिशोर यादव वि. निजामती किताबखाना, हरिहरभवन, पुल्चोकसमेत
५६.	उत्प्रेषण	दिनेशकुमार यादव वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत
५७.	उत्प्रेषण	रणवीर सुब्बा वि. सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालय, ताहाचल, काठमाडौंसमेत
५८.	उत्प्रेषण / परमादेश	सुरेन्द्रप्रसाद यादव वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
५९.	उत्प्रेषण / परमादेश	कृष्णमणि आचार्य वि. रजिस्ट्रार, सर्वोच्च अदालतसमेत
अदालत गतिविधि		४२-४६
माघ दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
पूर्ण इजलास		१-२
१.	परमादेश	गोविन्दप्रसाद खनाल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
संयुक्त इजलास		२-९
२.	उत्प्रेषण / परमादेश	रामकुमार मल्लाहसमेत वि. सुरत मल्लाहसमेत
३.	उत्प्रेषण / परमादेश	प्रविणकुमार सिंह वि. जुगली देवीसमेत
४.	निषेधाज्ञा	गणेश साह वि. प्रेमराज पाण्डेसमेत

५.	निषेधाज्ञा	गणेश साह वि. विश्वनाथ साहसमेत
६.	उत्प्रेषण / परमादेश	बिन्देश्वर कामत वि. भूमिसुधार कार्यालय, मोरङ विराटनगरसमेत
७.	उत्प्रेषण / परमादेश	रामशङ्कर यादव वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, धनुषा, जनकपुरसमेत
८.	उत्प्रेषण / परमादेश	गोमा भन्ने लिलामाया न्यौपाने वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, चरिकोट, दोलखासमेत
९.	निषेधाज्ञा / परमादेश	देवलाल श्रेष्ठ वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका, काठमाडौंसमेत
१०.	परमादेश	विजयकुमार मेहता वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सुनसरीसमेत
११.	परमादेश / निषेधाज्ञा	दीपक कार्की वि. यति डिस्टिलरी प्रा.लि.समेत
१२.	निषेधाज्ञा	रविन्द्रबहादुर सुनार वि. जिल्ला वन कार्यालय, डडेलधुरासमेत
१३.	उत्प्रेषण / परमादेश	श्यामकुमार मगरदैता वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सुनसरीका प्रहरी प्रमुखसमेत
१४.	निषेधाज्ञा	राजेन्द्र धमला वि. निरबहादुर दाहाल
इजलास नं. १		९-१४
१५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दीपकबाबु सिलवालसमेत
१६.	२०६४/०६५ को मूल्य अभिवृद्धि कर	टेकबहादुर खत्री वि. राजकुमारी तोदी

१७.	सरकारी कागज कित्ते ठगी	नेपाल सरकार वि. अशोककुमार यादवसमेत
१८.	कर्तव्य ज्यान	सुरज राई वि. नेपाल सरकार
१९.	मानव बेचबिखन	जगतकुमारी बस्नेत वि. नेपाल सरकार
२०.	उत्प्रेषण / परमादेश	मथुराराम श्रेष्ठसमेत वि. अखिल नेपाल फुटबल सङ्घ एन्फा हाउस, सातदोबाटो, ललितपुरसमेत
२१.	उत्प्रेषण / परमादेश	इन्दु न्यौपानेसमेत वि. लमजुङ जिल्ला, बेसीसहर गा.वि.स. समेत (हाल परिवर्तित लमजुङ न.पा., लमजुङ)
इजलास नं. २		१४-१७
२२.	जीउ मान्ने बेच्ने	जितबहादुर तामाङसमेत वि. नेपाल सरकार
२३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. फणिन्द्र भन्ने फौदबहादुर थपलिया
२४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सुनिल परियार
२५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कमला गोले तामाङ
२६.	कर्तव्य ज्यान र चोरी	माइली भन्ने अकजनी खड्का वि. नेपाल सरकार
२७.	कर्तव्य ज्यान	रुद्रप्रसाद आचार्यसमेत वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ३		१७-२२
२८.	लिखत दर्ता बदर	राजीव मानन्धर वि. राधाकृष्ण मानन्धर

२९.	नापी स्वेस्ता बदर गरी हक कायम गरी मेरो नाममा दर्ता गरिपाउँ	आशबहादुर लिम्बू वि. सुखमाया लिम्बूसमेत
३०.	परमादेश	आयुर्वेद विभाग, टेकु, काठमाडौं वि. सुरेन्द्र साह
३१.	परमादेश / उत्प्रेषण	केशुनध्वज कार्की वि. कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालय, त्रिपुरेश्वर, काठमाडौंसमेत
३२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	नविना पन्त वि. महानगरीय प्रहरी प्रभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
३३.	रकम भराइपाउँ	दीपकनाथ चालिसे वि. हुमनाथ कोइराला
३४.	मिलापत्र बदर दर्ता बदर	राम श्रेष्ठ राय यादवसमेत वि. भिखारी राय भन्ने राम नरेश राय यादवसमेत
इजलास नं. ४		२२-२६
३५.	लागु औषध गाँजा	श्यामकिशोर प्रसाद कुशवाहासमेत वि. नेपाल सरकार
३६.	जबरजस्ती करणी	नबि मियाँसमेत वि. नेपाल सरकार
३७.	कर्तव्य ज्यान	मानबहादुर राई वि. नेपाल सरकार
३८.	कर्तव्य ज्यान	कान्छा भन्ने कमलप्रसाद तामाङ वि. नेपाल सरकार
३९.	जबरजस्ती करणी	प्रकाश पुलामी मगर वि. नेपाल सरकार
४०.	बकसपत्र बदर	सरस्वती गुरुङ वि. आनन्दमाया गुरुङ

४१.	उत्प्रेषण / परमादेश	रणबहादुर कार्की वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, दैलेखसमेत
इजलास नं. ५		२६-३७
४२.	उत्प्रेषण	सुनिल सिंखडा वि. सशस्त्र प्रहरी बल, प्रधान कार्यालय, हलचोक, काठमाडौंसमेत
४३.	कर्तव्य ज्यान	पशुपति भुजसमेत वि. नेपाल सरकार
४४.	लगत कष्ट	हरिबहादुर रानाभाट वि. भरत खत्री
४५.	उत्प्रेषण / परमादेश	माइली खत्रीनी वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालयसमेत
४६.	उत्प्रेषण / परमादेश	यज्ञप्रसाद गुरुङसमेत वि. नीता गुरुङसमेत
४७.	अंश दपोट	दशनलाल चौधरी वि. राधादेवी चौधरीसमेत
४८.	उत्प्रेषण	रीतादेवी वि. रामहरि साह गोढ
४९.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता विष्णुप्रसाद तिमिल्सिनासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
५०.	परमादेश	अधिवक्ता कमलप्रसाद गुरागाईंसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
५१.	उत्प्रेषण / परमादेश	केदार सिंह थापासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
५२.	उत्प्रेषण / परमादेश	उदयबहादुर सिंह ठकुरी वि. जयबहादुर खड्कासमेत

इजलास नं.७		३७-३९
५३.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. डगम सिंह लिम्बूसमेत
५४.	अंश दर्ता	शुभनारायण सिंह वि. हरिनारायण सिंह थारू
इजलास नं.८		३९-४२
५५.	लागु औषध हेरोइन	शुक्रबहादुर गुरुङसमेत वि. नेपाल सरकार
५६.	कर्तव्य ज्यान / ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. वनवाली साह तेलीसमेत
एकल इजलास		४२-४३
५७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अञ्जन देवकोटा वि. केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो, महाराजगञ्ज काठमाडौं
५८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विनोद तामाङको हकमा लक्ष्मी तामाङ वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, भक्तपुरसमेत
रित / बेरीत आदेश		४३
५९.	अवैध रक्तचन्दन ओसारपसार	रुद्रनारायण तिमिल्सिना वि. नेपाल सरकार
अदालत गतिविधि		४४
फागुन पहिलो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
संयुक्त इजलास		१-१०
१.	निषेधाज्ञा	ब्रतलाल राजवंशी वि. खेमराज राजवंशी
२.	निषेधाज्ञा / परमादेश	प्रेमदैया चौधरी वि. बुधरानी चौधरीसमेत

३.	निषेधाज्ञा / परमादेश	बाबुदैया चौधरी वि. राप्ती उपक्षेत्रीय अस्पताल, घोराही, दाङसमेत
४.	उत्प्रेषण / परमादेश	रामललित प्रसाद चौधरी वि. भैरहवा नमुना उच्च माध्यमिक विद्यालय, सिद्धार्थनगरसमेत
५.	परमादेश	डा. राम खेलावन यादव वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय सेवा आयोगको कार्यालय, कीर्तिपुरसमेत
६.	परमादेश	मदनप्रसाद दाहाल वि. विराटेश्वर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था, विराटनगर-१४ समेत
७.	निषेधाज्ञा	रामजी मण्डल वि. कागोदेवी सरदारसमेत
८.	निषेधाज्ञा	रामविलास मण्डल वि. नारायण सरदार वातर
९.	उत्प्रेषण / निषेधाज्ञा	जसबहादुर लिम्बू वि. पूर्वाञ्चल डिभिजन सडक कार्यालय नं. १ इलामसमेत
१०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. बुद्धिमान तामाङसमेत
११.	उत्प्रेषण	प्रविणप्रसाद उपाध्याय वि. नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालयसमेत
१२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	माइला भन्ने बुद्ध तामाङ वि. सिन्धुपाल्चोक जिल्ला चौतारा, सिन्धुपाल्चोकसमेत
१३.	गैरकानूनी रूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार वि. उमेशकुमार रेग्मीसमेत

इजलास नं. १		१०-१६
१४.	उत्प्रेषण / परमादेश	नवराज अधिकारी वि. पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालयसमेत
१५.	उत्प्रेषण / परमादेश	स्वस्ती पौड्याल (आचार्य) वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत
१६.	उत्प्रेषण / परमादेश	भीमकान्त भण्डारी वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत
१७.	उत्प्रेषण / परमादेश	कुलबहादुर लिम्बू वि. नेपाल सरकार
१८.	अदालतको अवहेलना	कुलबहादुर लिम्बू वि. सचिव डा. गणेशराज जोशी, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौंसमेत
१९.	जबरजस्ती करणी	उमेशकुमार महतो वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		१६-१८
२०.	जबरजस्ती चोरी	रामबहादुर मल्ल वि. नेपाल सरकार
२१.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	लाक्पा तामाङ वि. नेपाल सरकार
२२.	लागु औषध (खैरो हेरोइन)	नेपाल सरकार वि. विजय भन्ने प्रेमप्रकाश पुनसमेत
इजलास नं. ३		१८-२३
२३.	कर्तव्य ज्यान	गीता रोका वि. नेपाल सरकार

२४.	कर्तव्य ज्यान	निर्मला परियार वि. नेपाल सरकार
२५.	कर्तव्य ज्यान	बेलीमायाँ लुडवा वि. नेपाल सरकार
२६.	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	रामआधार साह वि. अख्तियार दुरुपयोत अनुसन्धान आयोग, टङ्गाल, काठमाडौंसमेत
२७.	जालसाजी	हिरादेवी डंगोल वि. सावित्रीदेवी डंगोल
२८.	उत्प्रेषण / परमादेश	प्रतिभाकुमारी सिंह वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
२९.	कर्तव्य ज्यान	पुसे भन्ने पुष्प भुजेल वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		२३-२७
३०.	कर्तव्य ज्यान	झविन्द्रप्रसाद खनाल वि. नेपाल सरकार
३१.	निषेधाज्ञा	राजु काफ्ले वि. अजयबहादुर शाह
३२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	दीपक मल्ल, लालबहादुर वि.क., देवीप्रसाद ढकाल, कर्णबहादुर थापा, बलबहादुर सुनार तथा महेन्द्रकुमार मल्ल ठकुरी भन्नेसमेत एउटै व्यक्ति बलबहादुर वि.क. वि. कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल, त्रिपुरेश्वर, काठमाडौंसमेत
३३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	झलककुमारी श्रेष्ठ वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धादिङसमेत
३४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रामजी गौतम वि. कारागार कार्यालय, धुलिखेल, काभ्रेपलाञ्चोकसमेत

इजलास नं. ५		२७-३२
३५.	कर्तव्य ज्यान	झिनुक भन्ने शेष प्रकाश बरई वि. नेपाल सरकार
३६.	कर्तव्य ज्यान	धावा टासी बुढा भन्ने धावा बुढा वि. नेपाल सरकार
३७.	जग्गा कि.का. गरि दर्ता गरिपाउँ	राममोहनलाल सोनार वि. बिशेशरप्रसाद बरै
३८.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता बौद्धकृष्ण भगत वि. मालपोत कार्यालय, राजविराज सप्तरीसमेत
३९.	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	प्रा.डा. सङ्गीता भण्डारी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
इजलास नं. ६		३२-३४
४०.	उत्प्रेषण / परमादेश	सरस्वती क्षेत्री रञ्जित वि. कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल, काठमाडौंसमेत
४१.	उत्प्रेषण	सिकिन्द्रप्रसाद यादव वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सा, वीरगन्ज
४२.	उत्प्रेषण	धर्मदेव महतो वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सा, वीरगन्ज
इजलास नं. ८		३४
४३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. हेमकुमारी सापकोटासमेत
इजलास नं. ९		३५-३६
४४.	कराबमोजिम गरिपाउँ	भेषबहादुर खड्का वि. स्थानीय विकास मन्त्रालयसमेत
४५.	लुटपिट	किसमतीयादेवी यादव वि. जयसवाल राय यादवसमेत

४६.	छुट दर्ता नामसारी	विकास श्रेष्ठ वि. मिश्री खत्रीसमेत
एकल इजलास		३६
४७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	दीपक थापाको हकमा श्रीमती अम्बिका बस्नेतसमेत वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, ललितपुरसमेत
फागुन दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
विशेष इजलास		पृष्ठ
		१-४
१.	उत्प्रेषण / परमादेश	मालचन्द दुगडसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्रप्रसाद पौडेलसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
संयुक्त इजलास		४-९
३.	उत्प्रेषण / परमादेश	चन्द्रमाया श्रेष्ठ वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयसमेत
४.	उत्प्रेषण	सोमेन्द्र गौतमसमेत वि. नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय, केन्द्रीय कार्यालय, बेलझुण्डी, दाङसमेत
५.	उत्प्रेषण / परमादेश	अधिवक्ता सल्लु तिवारी वि. नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
६.	कर्तव्य ज्यान	सानु आले भन्ने प्रशान्त तामाङसमेत वि. नेपाल सरकार
७.	कर्तव्य ज्यान	कमला भुसाल वि. नेपाल सरकार
८.	कर्तव्य ज्यान	नेप्टीमाया तामाङ वि. नेपाल सरकार

इजलास नं. १		९-१५
९.	उत्प्रेषण	मोतीराम आचार्य वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
१०.	अदालतको अवहेलना	नानीराम हुमागाई वि. गृह सचिव अनिलकुमार घिमिरे
११.	लेनदेन	महेश्वर प्रधान (श्रेष्ठ) वि. सिद्धार्थ फाइनान्स लिमिटेड
१२.	छुट जग्गा दर्ता हक कायम	विश्व भन्ने केशवप्रसाद कोइराला विरुद्ध युवराज भन्ने बट्टीप्रसाद पोखरेल
१३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विष्णुप्रसाद कोइराला वि. कारागार कार्यालय, डिल्लीबजार, काठमाडौंसमेत
१४.	जग्गा तेरो मेरो	दिवाकर बास्तोला वि. गम्भीरा कार्कीसमेत
१५.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजन सिलवालसमेत वि. लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय, अनामनगर, काठमाडौंसमेत
१६.	सरकारी कागज कित्ते	नेपाल सरकार वि. टेकबहादुर बस्नेत
इजलास नं. २		१५-२२
१७.	लागु औषध (खैरो हेरोइन)	दुखीप्रसाद साह वि. नेपाल सरकार
१८.	कर्तव्य ज्यान	दानबहादुर सुनुवारसमेत वि. नेपाल सरकार
१९.	कर्तव्य ज्यान	लल्ला भन्ने करण ऋषिदेवसमेत वि. नेपाल सरकार
२०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. राजेन्द्रप्रसाद अछडवोसमेत
२१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. किरण पोखरेलसमेत

इजलास नं. ३		२२-३१
२२.	उत्प्रेषण	जंगवीर राईसमेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ओखलढुङ्गासमेत
२३.	उत्प्रेषण / परमादेश	रविन्द्रराज श्रेष्ठ वि. सुर्खेत उपत्यका नगर विकास समिति, विरेन्द्रनगर सुर्खेतसमेत
२४.	निषेधाज्ञा	अर्जुनकुमार खड्का वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सर्लाही मलङ्गवासमेत
२५.	लागु औषध खैरो हेरोइन	राजेन्द्र खड्गीसमेत वि. नेपाल सरकार
२६.	उत्प्रेषण / परमादेश	कमलप्रसाद ईटनी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२७.	लेनदेन	दीपक खतिवडा वि. कृष्णमाया खुलाल
२८.	लागु औषध (गाँजा)	लखनराय यादव वि. नेपाल सरकार
२९.	मोही नामसारी गरिपाउँ	राजकिशोर राय वि. राम सुन्दर यादवको मु.स. गर्ने पल्टीदेवीसमेत
३०.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	शोभा चौधरीसमेत वि. नेपाल सरकार
३१.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्र के.सी. वि. वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयसमेत
३२.	उत्प्रेषण / परमादेश	केदार बराल वि. लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय, अनामनगरसमेत
३३.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. देवीलाल राय अमात

इजलास नं. ४		३१-३५
३४.	अंश दपोट	प्रेमलाल लोध वि. औधराजी लोध
३५.	उत्प्रेषण	उद्धवप्रसाद पनेरु वि. निजामती किताबखानासमेत
३६.	अंश दर्ता	बनु साह सोनार वि. बच्चा साह सोनारसमेत
३७.	जालसाज	शम्भु राउत कुर्मीसमेत वि. बच्चा साह सोनारसमेत
३८.	कर्तव्य ज्यान	अर्जुनकुमार विष्ट वि. नेपाल सरकार
३९.	सम्पत्ति शुद्धीकरण	दावा टासी लामा वि. नेपाल सरकार
४०.	निषेधाज्ञा	सत्यनारायण मण्डल वि. रामनारायण रजकको हकमा श्रीमती मनतोर साफी
इजलास नं. ५		३५-४०
४१.	कर्तव्य ज्यान	कृष्णबहादुर नेपालीसमेत वि. नेपाल सरकार
४२.	उत्प्रेषण / परमादेश	युखबहादुर लिम्बूसमेत वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, तेह्रथुम र सोका प्रमुखसमेत
४३.	निषेधाज्ञा	सत्यनारायण पासीसमेत वि. जिलेदार पासी
४४.	लागु औषध	Baba Umoru वि. नेपाल सरकार
४५.	उत्प्रेषण / परमादेश	तेजनाथ रिजालसमेत वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, पर्वत कुश्मासमेत
४६.	वैदेशिक रोजगार ठगी	दानबहादुर शाही वि. नेपाल सरकार

४७.	उत्प्रेषण / परमादेश	रघुनाथ राउत कहिरको मु.स. गरि आफ्नो हकमा समेत परमा राउत अहिरसमेत वि. मंगल मतीया देवीको मु.स. गर्ने राजाप्रसाद यादवसमेत
इजलास नं. ८		४०-४२
४८.	कर्तव्य ज्यान	टंकबहादुर लिम्बू वि. नेपाल सरकार
४९.	लेनदेन	रुद्रबहादुर हुमागाई वि. हरेकृष्णप्रसाद सिंह
इजलास नं. ९		४२-४३
५०.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार वि. शर्मिला मैनालीसमेत
५१.	उत्प्रेषण / परमादेश	गोखुल महतो नुनियासमेत वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बारासमेत
एकल इजलास		४३-४४
५२.	उत्प्रेषण / परमादेश	महासागर अर्यालसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
चैत पहिलो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
विशेष इजलास		१-२
१.	उत्प्रेषण / परमादेश	थलमान सुवेदीसमेत वि. मन्त्री, अर्थ मन्त्रालयसमेत
संयुक्त इजलास		२-८
२.	उत्प्रेषण / परमादेश	मानकी देवी दाससमेत वि. गंगाप्रसाद खत्वेसमेत
३.	उत्प्रेषण	छविलाल राउत अहिर वि. गृह मन्त्रालयसमेत
४.	बैंडकिड कसुर	नेपाल सरकार वि. दुर्गा कार्की

५.	परमादेश	चुडामणि पौडेलसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा कुलपति, चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान, काठमाडौंसमेत
६.	परमादेश	अधिवक्ता भक्तबहादुर विश्वकर्मासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
७.	अदालतको अपहेलना	लक्ष्मीप्रसाद अधिकारीसमेत वि. हरिशरण आचार्य
८.	उत्प्रेषण	होमप्रसाद आचार्यसमेत वि. रजिस्ट्रार सर्वोच्च अदालत, रामशाहपथ, काठमाडौं
९.	कर्तव्य ज्यान	मीना राउत विश्वकर्मा वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १		९-१५
१०.	परमादेश	शम्भुप्रसाद पाण्डे वि. मन्त्रिपरिषद्का अध्यक्ष, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
११.	परमादेश	शम्भुप्रसाद पाण्डे वि. मन्त्रिपरिषद्का अध्यक्ष, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१२.	लागु औषध हेरोइन	शेरबहादुर लिम्बूसमेत वि. नेपाल सरकार
१३.	उत्प्रेषण / परमादेश	जुगेश्वर मण्डल वि. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयसमेत
१४.	अदालतको अपहेलना	अधिवक्ता सुरजकुमार रेग्मी वि. शम्भु श्रेष्ठ
१५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. केबहादुर गर्बुजासमेत

१६.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्रप्रसाद अधिकारी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१७.	दर्ता फारी	सिद्धार्थ शमशेर ज.ब.रा. वि. केशवराज ढकाल
१८.	लेनदेन	गोपालप्रसाद शाह वि. राजेशकुमार भगत
१९.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. दीपक मण्डलसमेत
२०.	उत्प्रेषण	नरेन्द्र साह कलवार वि. सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयसमेत
इजलास नं. २		१५-१६
२१.	लागु औषध (अफिम)	बलबहादुर मगर वि. नेपाल सरकार
२२.	अंश	लक्ष्मी पुन वि. मानबहादुर पुनसमेत
इजलास नं. ३		१६-२१
२३.	उत्प्रेषण / परमादेश	यामबहादुर लिम्बू वि. श्री काशीनाथ निम्न माध्यमिक विद्यालय, याङ्गखुवासमेत
२४.	निषेधाज्ञा	ठग्गा थारू वि. गंगाराम थारूसमेत
२५.	मोही हक कायम मोहियानी नामसारी गरि प्रमाणपत्र पाउँ	फूलोदेवी यादव वि. रामशोभित ठाकुर
२६.	उत्प्रेषण / परमादेश	राजु के.सी. वि. प्रहरी महानिरीक्षक, प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौंसमेत

२७.	लागु औषध ब्राउन सुगर	सीता पुन वि. नेपाल सरकार
२८.	कर्तव्य ज्यान	नरवीर पुन वि. नेपाल सरकार
२९.	नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्र (भ्रष्टाचार)	रुद्रबहादुर वली वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		२१-२६
३०.	कर्तव्य ज्यान	मनोज परियार वि. नेपाल सरकार
३१.	अपहरण तथा शरीर बन्धक एवम् कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. ज्ञानबहादुर लामासमेत
३२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. जोक्सन राईसमेत
३३.	उत्प्रेषण	नागेन्द्र मण्डल वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सर्लाहीसमेत
३४.	उत्प्रेषण	कपिलेश्वर साह वि. चन्द्रकुमार दास
३५.	निषेधाज्ञा	रामसुन्दर सदासमेत वि. रविन्द्र सिंह राजपुत
इजलास नं. ५		२६-३३
३६.	सार्वजनिक बाटोको कब्जा खिचोला मेटाई निकास दिलाई चलन चलाई पाउँ	जलिल अहमद जोलाहसमेत वि. बदलु तेली

३७.	लिखत बदर	धर्मा पाण्डेय वि. टोपेन्द्रादेवी रेग्मी
३८.	लागु औषध ब्राउन सुगर	नेपाल सरकार वि. दीपेन्द्र श्रेष्ठ
३९.	अंश चलन	शिवराम सापकोटासमेत वि. विश्वराम सापकोटासमेत
४०.	करारको परिपालना गराई पाउँ	मैकुलाल बाल्मिकी वि. नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा बाँके, नेपालगञ्ज सभापतिसमेत
४१.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता बौधकृष्ण भगत वि. सप्तरी जिल्ला अदालत, राजविराजसमेत
४२.	उत्प्रेषण / परमादेश	रामु सहनी वि. जीवन सहनीसमेत
४३.	उत्प्रेषण / परमादेश	उत्तमकुमार आले वि. ध्रुवकुमार आलेसमेत
४४.	उत्प्रेषण / परमादेश	ममताकुमारी यादवसमेत वि. ईन्दल राय यादवसमेत
४५.	कर्तव्य ज्यान	विनोद भन्ने भिमशंकर दर्जी वि. नेपाल सरकार
४६.	मोही लगत कट्टा	रामलाल राजवंशी वि. धिरज लामिछाने
इजलास नं. ७		३३-३४
४७.	उत्प्रेषण / परमादेश	नरेन्द्र अधिकारी वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयसमेत
इजलास नं. ८		३४
४८.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता रामप्रसाद प्रजापतिसमेत वि. अध्यक्ष नेपाल बार एसोसिएसन, केन्द्रीय कार्य समिति, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत

इजलास नं. ९		३४-३६
४९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नरबहादुर शाहीसमेत
५०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. धनबहादुर शाहीसमेत
एकल इजलास		३६
५१.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता तोयानाथ ढुङ्गाना वि. न्याय परिषद्को सचिवालय, कुपण्डोल ललितपुरसमेत
चैत दोस्रो		
क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष
संयुक्त इजलास		पृष्ठ
		१-४
१.	उत्प्रेषण	लोहारी थारूसमेत वि. भूमिसुधार कार्यालय, बर्दियासमेत
२.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता मोहन साशंकरसमेत वि. एनसेल प्रा.लि. कृष्णटावर, बानेश्वर, काठमाडौंसमेत
३.	उत्प्रेषण	महादेव साहु तेली वि. कुसुमीदेवी साहुसमेत
४.	उत्प्रेषण / परमादेश	देवीभक्त लम्साल वि. दिलिप सिं धामीसमेत
५.	कर्तव्य ज्यान	बिमला देवकोटा रावल वि. नेपाल सरकार
६.	निषेधाज्ञा	ओमु टेम्पा लामा वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, काठमाडौंका जिल्ला शिक्षा अधिकारीसमेत
इजलास नं. १		४-१४
७.	प्रतिषेध / परमादेश	अधिवक्ता श्रीप्रसाद पण्डित वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
८.	जबरजस्ती करणी र चोरी	नेपाल सरकार वि. बलराम दवाडी भन्ने ध्यानबहादुर खड्का

९.	हक कायम दर्ता बदर	मु.स. गर्ने प्रकाशरवी प्रधानसमेत वि. सुनमाया तामाङसमेत
१०.	उत्प्रेषण / परमादेश	गणेशप्रसाद दाहाल वि. मालपोत कार्यालय, धुलिखेल, काभ्रेपलाञ्चोकसमेत
११.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. पाल्पा २
१२.	मानाचामल	विजयकुमार लामिछाने वि. रूकु गौतम (लामिछाने)
१३.	जबरजस्ती करणी	उमेशकुमार महतो वि. नेपाल सरकार
१४.	घर भत्काई खिचोला मेटाई चलन चलाई पाउँ	मो. सलीम शेष वि. ईमामुद्दिन अन्सारी
इजलास नं. २		१४-१६
१५.	जबरजस्ती करणी	सन्तोष सुन्दास दर्जी वि. नेपाल सरकार
१६.	कर्तव्य ज्यान	आइमान तामाङ वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ३		१६-२३
१७.	उत्प्रेषण	चित्तरञ्जन सहनी वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मकवानपुरसमेत
१८.	उत्प्रेषण / परमादेश	राम श्रेष्ठ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१९.	उत्प्रेषण	रमेश कर्णसमेत वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल काठमाडौंसमेत
२०.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता भरतकुमार लकाईसमेत वि. उद्योग मन्त्रालयसमेत
२१.	उत्प्रेषण / परमादेश	कञ्चनकृष्ण न्यौपाने वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

२२.	उत्प्रेषण / परमादेश	नारायणप्रसाद सुवेदीसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२३.	पुनः नापीको जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा सम्बन्धमा	विशनसिंह थापा वि. मानसिंह मडै
२४.	परमादेश	धिरेन्द्रबहादुर चन्द वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल काठमाडौंसमेत
२५.	निषेधाज्ञा	ईश्वरलाल प्रधान वि. वसन्त शर्मासमेत
२६.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार वि. कर्णबहादुर पुरिसमेत
इजलास नं. ४		२३-२६
२७.	उत्प्रेषण	भरतमणि जङ्गम वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. किशोरा राई
२९.	उत्प्रेषण	राजकुमार शाहसमेत वि. उद्योग मन्त्रालयसमेत
३०.	परमादेश	जनकपुर नगरपालिकाको कार्यालय, जनकपुरसमेत वि. मिल्स एरिया जनकपुरसमेत
३१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. झुपे भन्ने तिलबहादुर रास्कोटी
इजलास नं. ५		२६-३२
३२.	लेनदेन (करार)	पवन दाधिव वि. श्रीमती सुनीता तिवारी
३३.	लागु औषध सेतो हेरोइन	नुर बानुसमेत वि. नेपाल सरकार

३४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नारायणप्रसाद रिजालसमेत
३५.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता बौध कृष्ण भगत वि. मालपोत कार्यालय, राजविराज, सप्तरीसमेत
३६.	उत्प्रेषण / परमादेश	सुन्दर लाल थारू वि. श्री गोरक्ष पात्रदेव सिद्ध रत्ननाथ मठ चौघेरा, दाङसमेत
३७.	उत्प्रेषण / परमादेश	सन्तोषकुमार टिवडेवालासमेत वि. साबिकमा नेपाल मर्चेन्ट बैंकिङ एण्ड फाइनान्स लिमिटेड भई हाल एन.एम.बि. बैंक लिमिटेड, काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ११, एन.एम.बि. भवन, बबरमहलसमेत
३८.	परमादेश	डा. भाईकाजी तिवारी वि. लक्ष्मी महर्जन (देवकोटा)
इजलास नं. ६		३२-३३
३९.	जबरजस्ती करणी	गोपाल परियार वि. नेपाल सरकार
४०.	अपहरण	ललितादेवी यादव वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ७		३३-३७
४१.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सरस्वती भण्डारी (पुडासैनी) वि. कारागार कार्यालय, डिल्लीबजार, काठमाडौंसमेत
४२.	खिचोला छोडाई हक कायम चलन	वली देवान फकिर वि. नसरोदिन मिया अन्सारी
४३.	कर्तव्य ज्यान	श्यामबहादुर थापासमेत वि. नेपाल सरकार
४४.	कर्तव्य ज्यान	लाक्या देकी (शेर्पा) वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ८		३७-३९
४५.	कर्तव्य ज्यान	पूजा वलीसमेत वि. नेपाल सरकार

४६.	कर्तव्य ज्यान	मेघनाथ खनाल वि. नेपाल सरकार
४७.	जबरजस्ती करणी	राकेश राजवंशी वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ९		३९-४०
४८.	सरकारी छाप किरते	नेपाल सरकार वि. पोषणराज न्यौपाने
४९.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. बुद्धिबहादुर बरनेत
एकल इजलास		४०-४१
५०.	उत्प्रेषण	डिल्लीकुमार योडहाड वि. पदमप्रसाद योडहाडसमेत
अन्तरिम आदेश		४१-४४
५१.	उत्प्रेषण	सीता ओझासमेत वि. उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्समेत
५२.	उत्प्रेषण	पूर्णबहादुर रानासमेत वि. सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयसमेत
५३.	उत्प्रेषण	चन्द्रदेव लाल कर्ण वि. निजामती किताबखाना, ललितपुरसमेत
५४.	उत्प्रेषण	दुर्गा खड्गी वि. काठमाडौं महानगरपालिकासमेत
५५.	उत्प्रेषण	रेशुका ओलीसमेत वि. गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालय, त्रिपुरेश्वरसमेत
५६.	उत्प्रेषण	एखलाक अहमद मुसलमान वि. पुनरावेदन अदालत, बुटवलसमेत
५७.	उत्प्रेषण	हिरालाल महतोसमेत वि. शिक्षा मन्त्रालयसमेत
५८.	उत्प्रेषण	पदमबहादुर खड्का वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत
५९.	उत्प्रेषण	ठाकुरप्रसाद भट्टराई वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
६०.	उत्प्रेषण	रमेश रिसालसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयसमेत